[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 29 oktober 2021 15:39
Aan: [redacted]@Zaanstad.nl'; [redacted]@zaanstad.nl'; [redacted]@haarlemmermeer.nl'; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]
CC:
Onderwerp: (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw-West/Haven
Bijlagen: Nieuwe fase windmolens: start inschrijving klankbordgroepen; Nieuwe fase windmolens: start inschrijving klankbordgroepen; Flyer Workshops in de buurt Windmolens_DEF.pdf; 211016_mailing15okt_stakeholderlijst_RES_NiewWest.xlsx

Beste allemaal,

Zoals tijdens het overleg van gisteren 28 okt. besproken gaat hierbij ter info de stakeholderslijst voor windrichting Nieuw West.
Gezien privacy wetgeving; graag vertrouwelijk omgaan met deze gegevens en bijv. niet doormailen naar anderen etc.!

- Deze mailadressen hebben allemaal op 15 okt. jl. bijgevoegde mail gehad met informatie over de start van de reflectiefase en inschrijvingen voor de diverse klankbordgroepen (incl. info over komende activiteiten).
- Op 15 oktober is ook onze Nieuwsbrief Duurzame Energie verstuurd (rond 1.000 mailadressen) (zie andere bijgevoegde mail) met daarin alle info over de start van de reflectiefase.
- Info over de start van de reflectiefase stond ook op onze website https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/reflectiefase/
- Daarnaast was er ook in diverse media / kranten geschreven over de start bijv. https://www.nhnieuws.nl/nieuws/293274/klankbordgroepen-over-windturbines-divers-met-verschillende-standpunten

De inschrijving voor de klankbordgroepen is inmiddels gesloten (kon t/m 26 okt.)

Wel zijn er nog plaatsen voor de workshops over de leefomgeving

- Als jullie nog aanvullingen hebben voor de lijst dan kunnen we (begin) volgende week vanuit team RES nog een mail sturen naar deze personen over de workshops leefomgeving.
- Uiteraard kunnen jullie de link van hierboven ook zelf door mailen naar belanghebbende(n). Of een mail met de flyer (zie bijlage) om evt. door te sturen en mogelijke begeleidende tekst.

==========

Beste meneer, mevrouw,

U kunt zich nu aanmelden voor de workshops: **Windmolens in Amsterdam - 'Wat kenmerkt uw buurt'**

Als onderdeel van de reflectiefase, onderzoeken wij op welke plekken we in de stad duurzame energie kunnen opwekken, zoals windenergie. In gebieden waar windmolens kunnen komen, willen we weten hoe bewoners, ondernemers en bezoekers deze buurten ervaren. Waar komt u vaak en waarom? Wat vindt u fijn of niet fijn aan uw buurt? Wij horen graag hoe u uw buurt beleeft.

U kunt zich aanmelden via deze link: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/windmolens-amsterdam-workshop-kenmerkt/

Kunt u zelf niet deelnemen en wilt u anderen attenderen op deze workshops? Dan kunt u de bijgesloten flyer en link verspreiden binnen uw netwerk.

Met vriendelijke groet,

Voorlopig tot zover.

Voor vragen en info weten jullie ons te bereiken.

Met vriendelijke groet en alvast een fijn weekend.

Namens team RES/Wind

[redacted]

(project) secretaresse team RES/Wind

Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning

Afdeling Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

M +[redacted]

E-mail [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam

Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

[redacted]

Van: RESAmsterdam
Verzonden: vrijdag 15 oktober 2021 17:28
Aan: RESAmsterdam
Onderwerp: Nieuwe fase windmolens: start inschrijving klankbordgroepen

Beste Amsterdammer of belangstellende,

U bent bij team RES Amsterdam bekend als belangstellende, daarom informeer ik u dat de reflectiefase gestart is met de inschrijving voor klankbordgroepen.

Inwoners, deskundigen en belanghebbenden kunnen de komende maanden nog een keer hun mening geven. Onder andere via klankbordgroepen. **De inschrijving daarvoor is nu open en loopt tot en met 26 oktober.**

Klankbordgroepen

In mei 2021 hebben we de zoekgebieden voor de nieuwe windmolens aangewezen. Nu, in de reflectiefase, organiseren we verschillende activiteiten om ervoor te zorgen dat Amsterdammers en belanghebbenden nog een keer hun wensen en zorgen kunnen aangeven. Door mee te doen, draagt u bij aan informatie voor de gemeenteraad. Hiermee kan de raad later een goede keuze maken over de mogelijke locaties voor windmolens in Amsterdam doordat de verschillende belangen gehoord zijn.

Verschillende klankbordgroepen geven feedback in de reflectiefase. Zij geven ook aan wat zij belangrijk vinden in het proces om windmolens te plaatsen. We gaan in de reflectiefase in gesprek met één stedelijke klankbordgroep, 4 lokale klankbordgroepen en 2 thematische klankbordgroepen over natuur en gezondheid.

U kunt zich voor een klankbordgroep inschrijven, als u als bewoner een belangengroep vertegenwoordigt. De inschrijving is ook open voor bewoners van buurgemeenten.

› **Lees meer over de klankbordgroepen en aanmelden**

Andere activiteiten in november

We organiseren in de reflectiefase ook nog een online vragenlijst en workshops over de woonomgeving van windzoekgebieden. Daaraan kan elke inwoner meedoen om wensen en zorgen over de komst van windmolens in de buurt mee te geven. U kunt zich hiervoor eind oktober aanmelden via onze website. We houden u via onze Nieuwsbrief Duurzame Energie op de hoogte over deze activiteiten.

› **Meer informatie over de reflectiefase en activiteiten**

Wij kijken uit naar uw betrokkenheid! Mocht u in de tussentijd nog vragen hebben, kunt u via resamsterdam@amsterdam.nl nadere informatie vragen.

Met vriendelijke groet,
[redacted]
Coördinator team RES/Wind Amsterdam

Team Regionale Energiestrategie (RES) Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid | Gemeente Amsterdam
Contact en vragen via : online contactformulier
Wilt u op de hoogte blijven over de RES en windenergie? Meld u aan
Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam
Volg ons via:
Website Amsterdam Windenergie
Nieuwsbrief Duurzame Energie

Van: RESAmsterdam
Aan: RESAmsterdam
Onderwerp: Nieuwe fase windmolens: start inschrijving klankbordgroepen
Datum: vrijdag 15 oktober 2021 13:53:12

Bekijk de online versie.

Nieuwsbrief Duurzame Energie

Nieuwe fase windmolens: start inschrijving klankbordgroepen

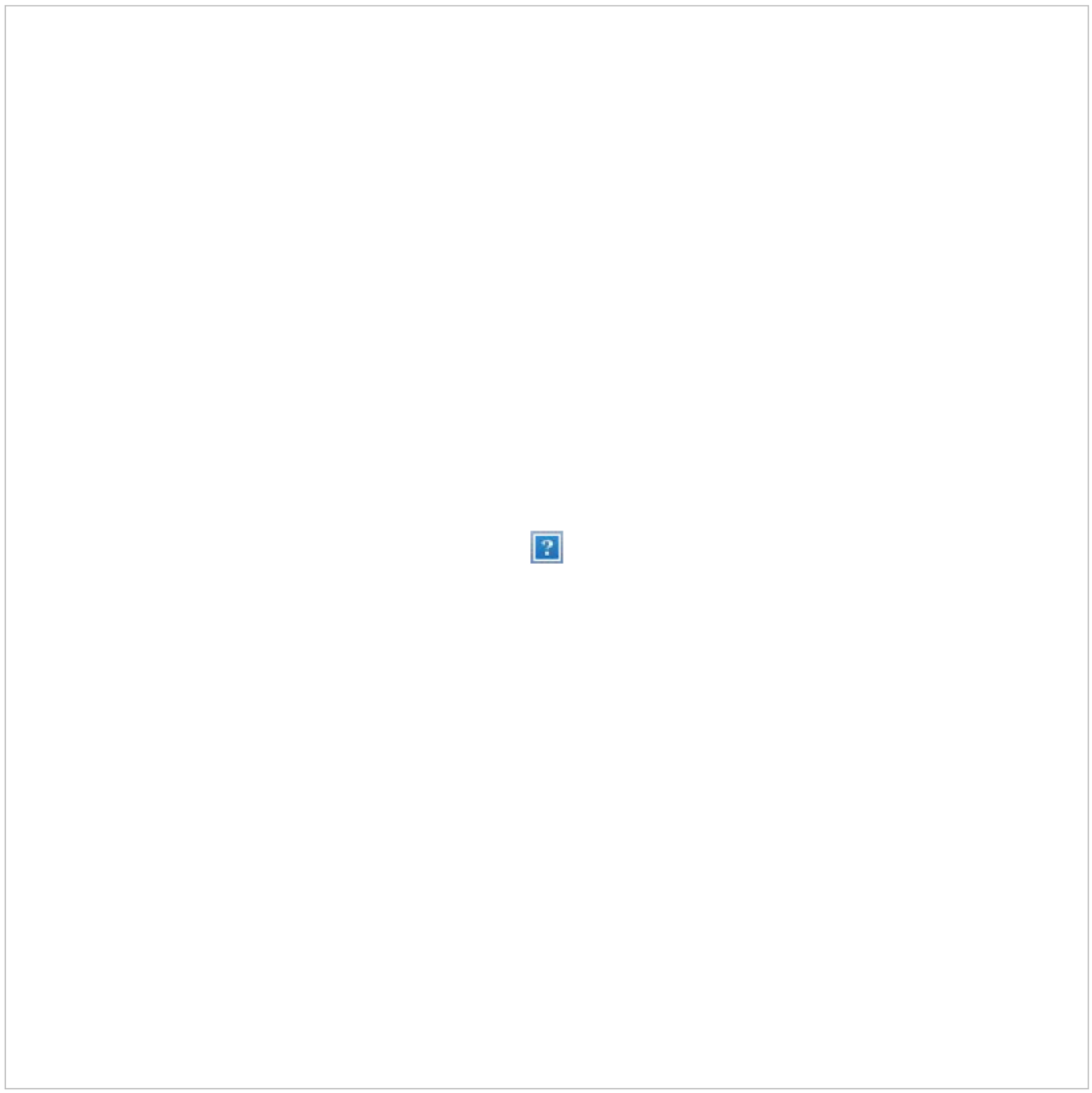

Klankbordgroepen

De reflectiefase is gestart. Inwoners, deskundigen en belanghebbenden kunnen de komende maanden nog een keer hun mening geven. Onder andere via klankbordgroepen. De inschrijving daarvoor is nu open en loopt tot en met 26 oktober.

In mei 2021 hebben we de zoekgebieden voor de nieuwe windmolens aangewezen. Nu, in de reflectiefase, organiseren we verschillende activiteiten om ervoor te zorgen dat Amsterdammers en belanghebbenden nog een keer hun wensen en zorgen kunnen aangeven. Door mee te doen, draagt u bij aan informatie voor de gemeenteraad. Hiermee kan de raad later een goede keuze maken over de mogelijke locaties voor windmolens in Amsterdam doordat de verschillende belangen gehoord zijn.

Verschillende klankbordgroepen geven feedback in de reflectiefase. Zij geven ook aan wat zij belangrijk vinden in het proces om windmolens te plaatsen. We gaan in de reflectiefase in gesprek met één stedelijke klankbordgroep, 4 lokale klankbordgroepen en 2 thematische klankbordgroepen over natuur en gezondheid.

U kunt zich voor een klankbordgroep inschrijven, als u als bewoner een belangengroep vertegenwoordigt. De inschrijving is ook open voor bewoners van buurgemeenten.

Lees meer over de klankbordgroepen en aanmelden

Andere activiteiten in november

We organiseren in de reflectiefase ook nog een online vragenlijst en workshops over de woonomgeving van windzoekgebieden. Daaraan kan elke inwoner meedoen om wensen en zorgen over de komst van windmolens in de buurt mee te geven. U kunt zich hiervoor eind oktober aanmelden via onze website. We houden u via deze nieuwsbrief op de hoogte over deze activiteiten.

Meer informatie over de reflectiefase en activiteiten

Colofon

Redactie: Gemeente Amsterdam,
Duurzame Energie.

- **www.amsterdam.nl/windenergie**
- **Hebt u een vraag**?
- Praat mee op **Facebook**
- Twitter: **@duurzaam020**
- **In- en uitschrijven nieuwsbrief**

Gemeente Amsterdam

Hoe plaatsen we windmolens?

Workshop: denk mee over uw buurt

www.amsterdam.nl/windenergie

Windmolens in de haven

In de strijd tegen klimaatverandering moet er veel meer schone energie worden opgewekt. Als stad willen we daar onze verantwoordelijkheid in nemen. Daarom zoeken we naar geschikte plekken voor windmolens binnen onze stadsgrenzen.

Waar de windmolens uiteindelijk komen te staan is nog niet bepaald. De gemeente heeft wel gebieden bepaald, waar we kijken of het mogelijk is daar windmolens te plaatsen. Deze gebieden noemen we windzoekgebieden.

Onderzoek naar uw buurt

Gemeente Amsterdam doet onderzoek naar ervaringen van mensen in hun leefomgeving. Speciaal in gebieden waar windmolens kunnen komen. Waar komt u vaak en waarom? Wat vindt u fijn of niet fijn aan uw buurt? Wij horen graag hoe u uw buurt beleeft.

Locaties voor windmolens

Daarom nodigen we u uit om mee te doen aan een workshop. Door mee te doen, draagt u bij aan informatie voor de gemeenteraad. Hiermee kunnen zij een goede keuze maken over de locaties voor windmolens in Amsterdam.

Doet u mee?

Ga naar amsterdam.nl/windenergie en geef u op voor een workshop bij u in de buurt.

Dit is een uitgave van gemeente Amsterdam, afdeling Duurzaamheid,
www.amsterdam.nl/windenergie

AMS-94557-nl-NL-1021-1

Belanghebbenden	Vertegenwoordiger	Rol	Contactgegevens	sector	Windrichting
IVN Twiske	waarnemers	bestuur	bestuur@ivntwiske.nl	natuur	Nieuw-West
IVN Twiske	secretaris	Secretaris	secretaris@ivntwiske.nl	natuur	Nieuw-West
AEB Amsterdam	[redacted]		[redacted]@aebamsterdam.nl	bedrijf	Nieuw-West
AEB Amsterdam	[redacted]		[redacted]@aebamsterdam.nl	bedrijf	Nieuw-West
begeleid wonen in [redacted]			info@boomerangzorg.nl	bewoners/leefomgev	Nieuw-West
Bewoners Halfweg aan de Groote Braak	[redacted]	bewoner	[redacted]@[redacted].nl	bewoner	Nieuw-West
Bewoners Halfweg aan de Groote Braak	[redacted]	bewoner	[redacted]@[redacted]nl	bewoner	Nieuw-West
Bewoners [redacted]	[redacted]	bewoner	[redacted]@gmail com	bewoners	Nieuw-West
Bewonersvereniging Zijkanaal F	[redacted]	Secretaris	secretaris@zijkanaalf.nl	Belangenvereniging	Nieuw-West
Bond van Volkstuinders	[redacted]	Secretaris	secretaris@bondvanvolkstuinders.nl	Natuur	Nieuw-West
de Amsterdamse Golfclub		1047 HK	secretariaat@amsterdamsegolfclub.nl	recreatie	Nieuw-West
Duurzaamheidsambassadeur Nieuw Sloten. Werkgroep energie WENS	[redacted]		[redacted]@gmail com	bedrijf	Nieuw-West
Energiecoöperatie Westerlicht, mede-oprichter en trekker Werkgroep Warmte uit Sloterplas	[redacted]		[redacted]@gmail.com	Energiecoöperatie	Nieuw-West
Geen windmolens in Landsmeer	[redacted]	mailadres	info@geenwindmolensinlandsmeer.nl	Actiecomité	Nieuw-West
Green Business Club Amsterdam Sloterdijken	[redacted]	Programmamanager	[redacted]@greenbusinessclub.nl	bedrijven ?? Duurzaa	Nieuw-West
Halfweg, gemeente	[redacted]	deelregio, Haarlemm	[redacted]@haarlemmermeer	overheid	Nieuw-West
Haven Amsterdam	[redacted]		[redacted]@portofamsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Haven Amsterdam	[redacted]		[redacted]@portofamsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Haven Amsterdam	[redacted]		[redacted]@portofamsterdam.com	overheid	Nieuw-West
Haven Amsterdam	[redacted]		[redacted]@portofamsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
IVN	[redacted]	lid [redacted]	[redacted]@hetnet.nl	Natuur, recreatie	Nieuw-West
KNVV	[redacted]	Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging	[redacted]@solcon.nl	Natuur, recreatie	Nieuw-West
Landschap Noord-Holland	[redacted]	Boswachter	[redacted]@landschapnoordholland.nl	natuur/recreatie	Nieuw-West
Molen 1200 Roe	Stadsherstel ?	Eigenaar	info@stadsherstel.nl		Nieuw-West
Ondernemersvereniging Westpoort	[redacted]		[redacted]@westpoortondernemers.nl	Belangenvereniging	Nieuw-West
Pantar De Tuinderij	?	?	[redacted]@pantar.nl	Sociale onderneming,	Nieuw-West
Pantar De Tuinderij	[redacted]	?	[redacted]@pantar.nl	Sociale onderneming,	Nieuw-West
Pantar De Tuinderij	[redacted]	?	[redacted]@pantar.nl	Sociale onderneming,	Nieuw-West
parkmanager voor de Heining	[redacted]		[redacted]@parkmanagement.nl		Nieuw-West
parkmanager voor Sloterdijk III	[redacted]		[redacted]@parkmanagement.nl	natuur/recreatie	Nieuw-West
Recreatieschap Spaarnwoude	[redacted]	?	[redacted]@recreatienoordholland.nl	Natuur	Nieuw-West
SD Nieuw West	[redacted]	Communicatie advise	[redacted]@amsterdam.nl		Nieuw-West
SDC Nieuw-West	[redacted]	1062 JB	[redacted]@gmail.com	politiek	Nieuw-West
Sportpark Spieringhorn, clubs bij	[redacted]	AMHC	bar-accommodatie@amhcwesterpark.nl	sportclub	Nieuw-West
Sportpark Spieringhorn, clubs bij	[redacted]	SDW	[redacted]@[redacted].nl	sportclub	Nieuw-West
Sportpark Spieringhorn, clubs bij	[redacted]	Footy	[redacted]@footy eu	sportclub	Nieuw-West
Sportpark Spieringhorn, clubs bij	[redacted]	DWS	[redacted]@gmail com	sportclub	Nieuw-West
Sportpark Spieringhorn, clubs bij	[redacted]	Footy	[redacted]@footy eu	sportclub	Nieuw-West
Sportpark Spieringhorn, clubs bij	[redacted]	DWS	[redacted]@afcdws com	sportclub	Nieuw-West
Sportpark Spieringhorn, clubs bij	[redacted]	AMHC	voorzitter@amhcwesterpark.nl	sportclub	Nieuw-West
Sportpark Spieringhorn, clubs bij	[redacted]	SDW	voorzitter@ascsdw.nl	sportclub	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	Duurzaamheidscoord	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	gebiedsmakelaar Slot	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	Gebiedsmakelaar Slot	[redacted]@amsterdam.nl		Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	Omgevingsmanager S	[redacted]@amsterdam.nl		Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	Bestuursadviseur PH	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	Projectsecretaris de B	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	gebiedsmakelaar Slot	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	Programma manager fysiek	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	Gebiedsmakelaar Geu	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	Ronald Mauer (BESTU	Portefeuillehouder	R.Mauer@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	gebiedsmakelaar Slot	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West / Centrale Stad	[redacted]	Projectmanager proje	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw West	[redacted]	Gebiedsmakelaar Slot	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw-West	[redacted]	jr. communicatie adv	[redacted]@amsterdam.nl	SD Nieuw West	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw-West	[redacted]	Gebiedscoördinator G	[redacted]@amsterdam.nl	SD Nieuw West	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw-West	[redacted]	Gebiedsmakelaar Geu	[redacted]@amsterdam.nl	SD Nieuw West	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw-West	[redacted]	Beleidsadviseur groer	[redacted]@amsterdam.nl	SD Nieuw West	Nieuw-West
Stadsdeel Nieuw-West	[redacted]	Senior Communicatie	[redacted]@amsterdam.nl	SD Nieuw West	Nieuw-West
Stadsecoloog	[redacted]	Beleidsadviseur	[redacted]@amsterdam.nl	Natuur	Nieuw-West
Stichting Parkmanagment Amsterdam Teleport	[redacted]	Parkmanager	parkmanagement@teleport.nl	Belangenvereniging	Nieuw-West
Tuinen van West	[redacted]	Voorzitter	tuinenvanwest@outlook.com	Natuur/agrarisch	Nieuw-West
Tuinpark T.I.G.E.N.O.	[redacted]	Voorzitter	bestuur@tuinparktigeno.nl	Natuur, recreatie	Nieuw-West
Vogelwerkclub Amsterdam	[redacted]	Omgevingsmanager	[redacted]@vogelsamsterdam.nl	Natuur, leefomgeving	Nieuw-West
Vogelwerkgroep Amsterdam	[redacted]	bestuurslid	[redacted]@planet.nl	natuur	Nieuw-West
Vogelwerkgroep Westerpark	[redacted]	?	info@blijevogelswesterpark.nl	Natuur	Nieuw-West

Volkstuinpark de Bretten	[redacted]	1051RE	[redacted]@xs4all.nl	recreatie	Nieuw-West
Volkstuinpark de Bretten	[redacted]	Secretaris	secretaris@tuinparkdebretten.nl	recreatie	Nieuw-West
Volkstuinpark De Bretten	[redacted]	Voorzitter	voorzitter@tuinparkdebretten.nl	recreatie	Nieuw-West
Volkstuinpark De Eendracht	[redacted]	Voorzitter	bestuur@volkstuinpark-de-eendracht.nl	Natuur, recreatie	Nieuw-West
Volkstuinpark de Groote Braak	[redacted]	voorzitter	voorzittergrootebraak@gmail.com;infogro	recreatie	Nieuw-West
Voorheen RELX/Elsevier (Radarweg bij Havengebied); boventallig	[redacted]	1051pe	[redacted]@chello.nl	bedrijf	Nieuw-West
VvE Blauwvoetstraat, Bestuur van de VvE	[redacted]		[redacted]@hotmail com	bewoner(sgroep)	Nieuw-West
Wandelclub Nemo Westerpark		Wandelvereniging	voetpaden@gmail.com	Natuur, recreatie	Nieuw-West
Zaanstad, Gemeente	[redacted]	regio coordinator	[redacted]@zaanstad.nl	overheid	Nieuw-West
Zaanstad, Gemeente	[redacted]	regio coordinator	[redacted]@Zaanstad.nl	overheid	Nieuw-West

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 26 oktober 2021 9:19
Aan: [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@ouder-amstel.nl'; [redacted]@derondevenen.nl'; [redacted]@gooisemeren.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]

ACTIE: graag voor volgend overleg horen wij graag welke gebiedsmakelaar aanwezig is bij de workshops – zie schema

omschrijving	locatie	adres	datum	sessie + tijdstip	GEBIEDSMAKE
ZUIDOOST LOCATION 1	Buurthuis Holendrecht	Holendrechtplein 38, 1106 LP Amsterdam	6 november 13:00-17:00 in optie	Sessie 1: 14:00-15:00, Sessie 2: 15:15-16:15	
ZUIDOOST LOCATION 3	Matchzo Sport & Activiteiten	Stammerlandweg 10, 1109 BR Amsterdam	8 november 18:00-22:00 in optie	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45	
ZUIDOOST LOCATION 2	La Place Riverside	Provincialeweg 38, 1108 AB Amsterdam	9 november 17:00 - 22:00 in optie	Sessie 1: 17:30-18:30, Sessie 2: 19:00-20:00	
ZUIDOOST LOCATION 4	Buurthuis Gein	Wisseloord 83, 1107 NB Amsterdam	13 november 13:00-17:00 in optie	Sessie 1: 14:00-15:00, Sessie 2: 15:15-16:15	
ZUIDOOST LOCATION 5	Sportcomplex Papelaan	Papelaan, 1382 RL Weesp	15 november 18:00 - 22:00	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45	

2) COMMUNICATIE – bijgevoegd vinden jullie een overzicht van communicatiemiddelen en planning rond context mapping en daarna voor participatie waarde evaluatie (PWE). (*zie bijlage Planning reflectiefase PWE CM_2*).
Wij willen jullie vragen hier kennis van te nemen en wanneer er vragen zijn deze te stellen aan [redacted] – [redacted]@amsterdam.nl

Ad. 3 - **Agenda eerstvolgende Lokale Procesgroep**

Op donderdag 28 oktober 2021 (10:00-11:00 uur) is de volgende lokale procesgroep.

De agenda voor het overleg is als volgt:

1. Mededelingen
2. Update planning
3. Verspreiding flyers workshops Context mapping
4. Gebiedsmakelaars bij workshops Context mapping
5. Laatste versie werkboek Context mapping
6. Starten Lokale Klankbordgroepen – graag welkomswoord door stadsdeelbestuurder
7. Communicatie

Graag tot ziens en met vriendelijke groet,
Namens [redacted]

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M +[redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

Lokale Procesgroep Stadsdeel Zuidoost
Datum: 14 oktober
Voorzitter: [redacted]

Mededelingen
- [redacted] aanhaken - [redacted] gaat er achter aan (update: er is contact geweest met [redacted])

Planning
- werving voor klankbordgroepen start 15 oktober t/m 26 oktober
- werving context mapping start na herfstvakantie
- begin november start PWE en context mapping
- eind dit jaar afwegingskader richting het college
- daarna input op afwegingskader vanuit klankbordgroepen in jan/feb
- afronding reflectiefase maart
- VERZOEK: planning delen en hoelang kan je je aanmelden delen met stadsdelen en buurgementen.
- VERZOEK: deadlines in rood in planning wanneer kunnen procesgroepen nog input leveren.

Locaties workshops Context Mapping
Alle locaties zijn bevestigd in Zuidoost -

	ZUIDOOST LOCATIES	DATUM	TIJD
1	Buurthuis Holendrecht	06/Nov	14-16u
2	La Place	09/Nov	19-21u
3	Matchzo Sport & Activiteiten	08/Nov	19-21u
4	Buurthuis Gein	13/Nov	14-16u
5	Sportcomplex Papelaan	15/Nov	19-21u

Werkboek Context Mapping
- grotere kaart toegevoegd, met ook buurgemeenten er op
- zoekgebieden met 2km contour er om heen
- VERZOEK: zoekgebieden van Diemen er nog bij toevoegen
- VERZOEK: bestaande molen met een punt in Holendrecht opnemen
- VERZOEK: Ook zoekgebieden Ouder Amstel toevoegen aan Holendrecht

Communicatie
- producten staan klaar om te drukken
- volgende week krijgt iedereen een stapel met flyers over context mapping
- flyers worden afgeleverd bij stadsdelen/buurgemeenten - verspreiding bij door gebiedsmakelaars of buurgemeente zelf
- postcodes worden nog afgestemd
- als contactpersonen voor Weesp niet lukt, dan contact met [redacted] (via [redacted])
- PWE brief, maar mag niet naar andere gemeenten. Voor de buurgemeente dus via eigen kanalen.
- 27 okt - geotargeting
- 4 nov - stadskrant

omschrijving	locatie	adres	datum	sessie + tijdstip	GEBIEDSMAKELAAR?	Buurgemeenten ?
ZUIDOOST LOCATION 1	Buurthuis Holendrecht	Holendrechtplein 38, 1106 LP Amsterdam	6 november 13:00-17:00 in optie	Sessie 1: 14:00-15:00, Sessie 2: 15:15-16:15		Capaciteit max 40
ZUIDOOST LOCATION 3	Matchzo Sport & Activiteiten	Stammerlandweg 10, 1109 BR Amsterdam	8 november 18:00-22:00 in optie	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45		
ZUIDOOST LOCATION 2	La Place Riverside	Provincialeweg 38, 1108 AB Amsterdam	9 november 17:00 - 22:00 in optie	Sessie 1: 17:30-18:30, Sessie 2: 19:00-20:00		20:00 ruimte verlaten, sessies om 18:00 en 19:00
ZUIDOOST LOCATION 4	Buurthuis Gein	Wisseloord 83, 1107 NB Amsterdam	13 november 13:00-17:00 in optie	Sessie 1: 14:00-15:00, Sessie 2: 15:15-16:15		
ZUIDOOST LOCATION 5	Sportcomplex Papelaan	Papelaan, 1382 RL Weesp	15 november 18:00 - 22:00	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45		

25-1-2021

Inzet media en middelen Context Mapping/workshops
Doel: werving van deelnemers

Product	Omschrijving	Doelgroep	Start	Status
Flyers/posters	Verspreiding op publieks locaties in de betrokken buurt van wervende folder	Bezoekers van sociale voorzieningen in de wijk.	Week 42	Afgerond, behalve Noord
Tekst website	Achtergrond informatie over de workshops. Doel: helder communiceren wat het doel van de workshops is	Iedereen met interesse in de workshops vanuit de eigen wijk/buurt	Week 42	Afgerond
Aanmeldformulier	Aanmelden voor de workshops. Reply mail.	Iedereen met interesse in de workshops vanuit de eigen wijk/buurt	Week 42	Afgerond
Aanvulling workshops en coronacheck	Let op, dit maandag week 43 doorgeven aan redactie.			
lokale nieuwsbrieven	Kort, wervend intro met link naar infopagina en aanmeldformulier	Bewoners en ondernemers in en rond zoekgebieden, gaat naar iedereen die is geabonneerd op de stadsnieuwsbrief	Week 43	
Mail naar buurgemeenten	Tekstje met link naar pagina context mapping en formulier en verzoek dit te delen	Bewoners van buurgemeenten die dicht bij de zoekgebieden amsterdam wonen	Week 43	
Gebiedsgerichte inzet van sociale media-kanalen via geo-targeting	Vanuit redactie sociale media van de gemeente worden specifieke sociale media ingezet naar gebied en doelgroep (FB, App groepen, Instagram etc)	Bewoners en bezoekers in en rond de zoekgebieden, op postcodes	Week 43 en 44	
communicatie naar specifieke netwerken in de buurt	Mails naar stakeholders, Posts op platforms in de buurten/ wijken, appgroepen. Met link naar infopagina	Wijkbewoners zoekgebieden	Week 43	
Mail met nadere informatie over	Nadere info aan iedereen die zich heeft aangemeld. Doel: helder	Degene die zich hebben aangemeld	Week 44, 45 enz	

doel, tijdstip en locatie	communiceren over de aard van de bijeenkomst.			
Ondersteunend materiaal bij de workshops	• Animatiefilm over Nut en Noodzaak • Infographic van de tijdlijn van het besluitvormingsproces • Kaart met windzoekgebieden. Uit RES 1.0 incl. zoekgebieden van buurgemeenten. • Mogelijk: luchtfoto van zoekgebied op Ao met straatnamen?	Deelnemers tijdens de workshop	Week 45	Offerte fase Evt kan dit ook met collega's van ruimte via printers van RenD. Wie is hier eigenaar?
Inzet nieuwsbrief duurzame energie?	Item in de nieuwsbrief duurzame energie om aandacht te geven aan workshops, mocht dit nog nodig zijn.	Stakeholders.	Week 44	

Media en middelen PWE
Doel: deelname Amsterdammers aan de PWE

Product	**Omschrijving**	**Doelgroep**	**Start**	**Status**
Bewonersbrief	Toezenden van een bewonersbrief aan inwoners rond de zoekgebieden	Inwoners en belanghebbenden in en de omgeving van de zoekgebieden	Week 43	Klaar, moet naar de drukker
artikel actueel Amsterdam.nl		Heel amsterdam	Week 43	
nieuwsbrief duurzame energie		Subscribers: bewoners die geinteresseerd zijn in duurzaamheid	Week 44	
nieuwsbrief amsterdam.nl		Heel Amsterdam	Week 44	
Social media amsterdam.nl	Zo stadsbreed als mogelijk aandacht voor deelname aan de PWE.		Week 42/43/44	

Agenda Lokale Procesgroep windrichting Zuidoost
Datum: donderdag 28 oktober 10:00-11:00
Voorzitter: [redacted]

1. Mededelingen
2. Update planning
3. Verspreiding flyers workshops Context mapping
4. Gebiedsmakelaars bij workshops Context mapping
5. Laatste versie werkboek Context mapping
6. Starten Lokale Klankbordgroepen – graag welkomswoord door stadsdeelbestuurder
7. Communicatie

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 13 oktober 2021 22:30
Aan: [redacted]
Onderwerp: (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost

Ik kan er helaas niet bij zijn. Mijn collega [redacted] gelukkig wel.
Ik wil de afspraak niet weigeren, omdat ie dan uit mijn agenda verdwijnt, met alle informatie en continuïteit.
Dus vandaar deze aparte email.
Groeten [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 14 oktober 2021 18:10
Aan: [redacted]
Onderwerp: (mijn aantekeningen) Lokale procesgroep Oost. - 12 okt. 2021

Categorieën: belangrijk

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 12 oktober 2021 12:24
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: (mijn aantekeningen) Lokale procesgroep Oost. - 12 okt. 2021

Lokale procesgroep Oost. - 12 okt. 2021

dinsdag 12 oktober 2021
11:08

Aanwezig: [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted]
[redacted] geeft gaan dat [redacted] niet tevreden is met de communicatie over de reflectiefase mbt Science Park;
Zij voelt zich niet betrokken bij het proces. Team RES zal contact opnemen met
[redacted] vraagt: hoe bedoelt [redacted] rol als omgevingsmanager bij comm. Rond RES
Ook goed om contact op te nemen met omgevingsmanagers van Strandeiland.
[redacted] gaat programma management realisatie voor RES en SD Oost overnemen van [redacted] ([redacted] gaat helpen bij Weesp)
Comm. [redacted] is 1e aanspreekpunt; [redacted] is 2e aanspreekpunt (een van de twee zal steeds aanwezig zijn en blijven in nauw contact met elkaar.
Planning: begin / medio november start klankbordgroepen
Contextmapping start 1e week november
PWE is ook dan online
Reflectie fase afgerond rond april
1. afwegingskader (wordt aan raad aangeboden begin jan.)
2. handreiking: richtlijnen voor samenwerking (en sturing wordt niet aangeboden aan de raad)
Er komt een nieuwe raadsbrief waarin de verschuiving van de plannen wordt uitgelegd.
Pieter zegt: Bij Maak bank zal een "conclusie/ samenvatting" maken van…

[redacted] opties locaties [def. Bevestiging volgt z.s.m.]: 6 november 1e meeting

1. Universum
2. Strandlokaal
3. Tuinpark nieuwe levenskracht

[redacted] deelt de nieuwe aangepaste kaarten van het werkboek: Diemen/Weesp en Abcoude in de kaart verwerkt.
[redacted] zegt dat 2 pagina's worden toegevoegd met meer uitleg over contextmapping zelf.
[redacted] zegt om deze kaart(en) ook te delen met [redacted] (Sciencepark)/.
[redacted] laat de nieuwe pagina's van het werkboek van contextmapping.

- We doen nog een check op taal B1 + visualisaties ivm vertegenwoordiging (niet alleen foto's van usual suspects).

Communicatie: vorige week is er nog een gesprek geweest mbt communicatie.
1e laag van communicatie: - via contactlijst + neerleggen van flyers en ophangen van posters.
2e laag van communicatie ring van communciatie (1 geotargetting + 2 nieuwsbrief+social media).
[redacted] zal planning delen met de groep.
En uitleggen wat en welke groepen worden benaderd in 1e lijn en 2e lijn communicatie zal zijn.
2 weken voor 6 november moeten de flyers worden geplaats en verspreid op de juiste plekken zijn.
23 oktober moeten de flyers op de juiste plek zijn om te kunnen verspreiden.
De posters moeten op tijd zijn bij de diverse gebiedsmakelaars etc.
Idee: om de flyers en posters op stadsdeel Oost af te geven; zodat die worden verspreid - afgegeven aan de diverse gebiedsmakelaars.
[redacted] zal met gebiedsmakelaars checken waar er plekken zijn waar mensen zouden kunnen zijn waar belanghebbenden zitten die nog niet eerder aan het woord zijn geweest. En daar dan flyers en posters neer te zetten op die plek.
Rondvraag:
[redacted] + [redacted] over hoe we bewonersplatformen gaan benaderen (waar we geen mailadressen) van hebben.
[redacted] en [redacted] + [redacted] gaan hierover nog checken en praten met (dhr. [redacted]) iemand die bezig is met platform websites. Hoe gaan we deze platforms.
Wie krijgt nou een mail vanuit de stakeholderslijst:
[redacted] maakt tekst voor mail.
Het wordt 1 mail over contextmapping. [redacted] doet voorzet en dan gaan [redacted] [redacted] en [redacted] er nog naar kijken en aanpassen.

Gemaakt met OneNote

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 14 oktober 2021 18:10
Aan: [redacted]
Onderwerp: (mijn aantekeningen) Lokale procesgroep Oost. - 12 okt. 2021

Categorieën: belangrijk

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 12 oktober 2021 12:24
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: (mijn aantekeningen) Lokale procesgroep Oost. - 12 okt. 2021

Lokale procesgroep Oost. - 12 okt. 2021

dinsdag 12 oktober 2021
11:08

Aanwezig: [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted]
[redacted] geeft gaan dat [redacted] niet tevreden is met de communicatie over de reflectiefase mbt Science Park;
Zij voelt zich niet betrokken bij het proces. Team RES zal contact opnemen met
[redacted] vraagt: hoe bedoelt [redacted] rol als omgevingsmanager bij comm. Rond RES
Ook goed om contact op te nemen met omgevingsmanagers van Strandeiland.
[redacted] gaat programma management realisatie voor RES en SD Oost overnemen van [redacted] ([redacted] gaat helpen bij Weesp)
Comm. [redacted] is 1e aanspreekpunt; [redacted] is 2e aanspreekpunt (een van de twee zal steeds aanwezig zijn en blijven in nauw contact met elkaar.
Planning: begin / medio november start klankbordgroepen
Contextmapping start 1e week november
PWE is ook dan online
Reflectie fase afgerond rond april
1. afwegingskader (wordt aan raad aangeboden begin jan.)
2. handreiking: richtlijnen voor samenwerking (en sturing wordt niet aangeboden aan de raad)
Er komt een nieuwe raadsbrief waarin de verschuiving van de plannen wordt uitgelegd.
[redacted] zegt: Bij Maak bank zal een "conclusie/ samenvatting" maken van…

[redacted] opties locaties [def. Bevestiging volgt z.s.m.]: 6 november 1e meeting

1. Universum
2. Strandlokaal
3. Tuinpark nieuwe levenskracht

[redacted] deelt de nieuwe aangepaste kaarten van het werkboek: Diemen/Weesp en Abcoude in de kaart verwerkt.
[redacted] zegt dat 2 pagina's worden toegevoegd met meer uitleg over contextmapping zelf.
[redacted] zegt om deze kaart(en) ook te delen met [redacted] (Sciencepark)/.
[redacted] laat de nieuwe pagina's van het werkboek van contextmapping.

- We doen nog een check op taal B1 + visualisaties ivm vertegenwoordiging (niet alleen foto's van usual suspects).

Communicatie: vorige week is er nog een gesprek geweest mbt communicatie.
1e laag van communicatie: - via contactlijst + neerleggen van flyers en ophangen van posters.
2e laag van communicatie ring van communciatie (1 geotargetting + 2 nieuwsbrief+social media).
[redacted] zal planning delen met de groep.
En uitleggen wat en welke groepen worden benaderd in 1e lijn en 2e lijn communicatie zal zijn.
2 weken voor 6 november moeten de flyers worden geplaats en verspreid op de juiste plekken zijn.
23 oktober moeten de flyers op de juiste plek zijn om te kunnen verspreiden.
De posters moeten op tijd zijn bij de diverse gebiedsmakelaars etc.
Idee: om de flyers en posters op stadsdeel Oost af te geven; zodat die worden verspreid - afgegeven aan de diverse gebiedsmakelaars.
[redacted] zal met gebiedsmakelaars checken waar er plekken zijn waar mensen zouden kunnen zijn waar belanghebbenden zitten die nog niet eerder aan het woord zijn geweest. En daar dan flyers en posters neer te zetten op die plek.
Rondvraag:
[redacted] + [redacted] over hoe we bewonersplatformen gaan benaderen (waar we geen mailadressen) van hebben.
[redacted] en [redacted] + [redacted] gaan hierover nog checken en praten met (dhr. [redacted] iemand die bezig is met platform websites. Hoe gaan we deze platforms.
Wie krijgt nou een mail vanuit de stakeholderslijst:
Maartje maakt tekst voor mail.
Het wordt 1 mail over contextmapping. [redacted] doet voorzet en dan gaan [redacted] [redacted] en [redacted] er nog naar kijken en aanpassen.

Gemaakt met OneNote

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 12 oktober 2021 12:24
Aan: [redacted]
Onderwerp: (mijn aantekeningen) Lokale procesgroep Oost. - 12 okt. 2021

Categorieën: belangrijk

Lokale procesgroep Oost. - 12 okt. 2021

dinsdag 12 oktober 2021
11:08

Aanwezig [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted]
[redacted] geeft gaan dat [redacted] niet tevreden is met de communicatie over de reflectiefase mbt Science Park;
Zij voelt zich niet betrokken bij het proces. Team RES zal contact opnemen met
[redacted] vraagt: hoe bedoelt [redacted] rol als omgevingsmanager bij comm. Rond RES
Ook goed om contact op te nemen met omgevingsmanagers van Strandeiland.
[redacted] gaat programma management realisatie voor RES en SD Oost overnemen van [redacted] ([redacted] gaat helpen bij Weesp)
Comm. [redacted] is 1e aanspreekpunt; [redacted] is 2e aanspreekpunt (een van de twee zal steeds aanwezig zijn en blijven in nauw contact met elkaar.
Planning: begin / medio november start klankbordgroepen
Contextmapping start 1e week november
PWE is ook dan online
Reflectie fase afgerond rond april
1. afwegingskader (wordt aan raad aangeboden begin jan.)
2. handreiking: richtlijnen voor samenwerking (en sturing wordt niet aangeboden aan de raad)
Er komt een nieuwe raadsbrief waarin de verschuiving van de plannen wordt uitgelegd.
[redacted] zegt: Bij Maak bank zal een "conclusie/ samenvatting" maken van…
[redacted] opties locaties [def. Bevestiging volgt z.s.m.]: 6 november 1e meeting

1. Universum
2. Strandlokaal
3. Tuinpark nieuwe levenskracht

[redacted] deelt de nieuwe aangepaste kaarten van het werkboek: Diemen/Weesp en Abcoude in de kaart verwerkt.
[redacted] zegt dat 2 pagina's worden toegevoegd met meer uitleg over contextmapping zelf.
[redacted] zegt om deze kaart(en) ook te delen met [redacted] (Sciencepark)/.
[redacted] laat de nieuwe pagina's van het werkboek van contextmapping.

- We doen nog een check op taal B1 + visualisaties ivm vertegenwoordiging (niet alleen foto's van usual suspects).

Communicatie: vorige week is er nog een gesprek geweest mbt communicatie.
1e laag van communicatie: - via contactlijst + neerleggen van flyers en ophangen van posters.
2e laag van communicatie ring van communciatie (1 geotargetting + 2 nieuwsbrief+social media).
[redacted] zal planning delen met de groep.
En uitleggen wat en welke groepen worden benaderd in 1e lijn en 2e lijn communicatie zal zijn.
2 weken voor 6 november moeten de flyers worden geplaats en verspreid op de juiste plekken zijn.
23 oktober moeten de flyers op de juiste plek zijn om te kunnen verspreiden.
De posters moeten op tijd zijn bij de diverse gebiedsmakelaars etc.
Idee: om de flyers en posters op stadsdeel Oost af te geven; zodat die worden verspreid - afgegeven aan de diverse gebiedsmakelaars.
[redacted] zal met gebiedsmakelaars checken waar er plekken zijn waar mensen zouden kunnen zijn waar belanghebbenden zitten die nog niet eerder aan het woord zijn geweest. En daar dan flyers en posters neer te zetten op die plek.
Rondvraag:
[redacted] + [redacted] over hoe we bewonersplatformen gaan benaderen (waar we geen mailadressen) van hebben.
[redacted] en [redacted] + [redacted] gaan hierover nog checken en praten met (dhr. [redacted] iemand die bezig is met platform websites. Hoe gaan we deze platforms.
Wie krijgt nou een mail vanuit de stakeholderslijst:
[redacted] maakt tekst voor mail.
Het wordt 1 mail over contextmapping. [redacted] doet voorzet en dan gaan [redacted] [redacted] en [redacted] er nog naar kijken en aanpassen.

Gemaakt met OneNote

[redacted]

Van: [redacted]@diemen.nl>
Verzonden: donderdag 7 oktober 2021 14:15
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Brief Diemen over activiteiten RES reflectiefase A'dam

Hallo [redacted],
Wij willen volgende week een brief sturen naar onze Diemense RES stakeholders om ze te informeren over het traject van Amsterdam. Dan is het fijn als we daarin al concrete data kunnen verwerken.
Zijn jullie volgende week al zo ver?
Groet,

[redacted]
Beleidsadviseur energietransitie
Gemeente Diemen
[redacted]*@diemen.nl*

Gemeente Diemen

Schrijf u in voor de Diemer energietransite-nieuwsbrief!

[redacted]

Van: [redacted]@overmorgen.nl>
Verzonden: woensdag 27 oktober 2021 9:44
Aan: [redacted]; [redacted]
CC: Demis Iossifidis
Onderwerp: 1e opzet afwegingskader | vanmiddag even telefonisch doorheen?
Bijlagen: 0590 OM afwegingskader Amsterdam.pdf

Urgentie: Hoog

Beste [redacted],
Hierbij 1e versie/opzet van het afwegingskader!
Even paar opmerkingen erbij. Met wie van jullie kan ik vanmiddag of morgenochtend vroeg (vóór 08.15 u) er even doorheen zodat we, als jullie dat willen, nog aanpassingen kunnen doorvoeren door de vormgever? Dan kunnen we nml zorgen dat we morgen exemplaar richting WH kunnen sturen.
Praktisch: [redacted] is ziek, en ik heb wat thuisafspraken vanmiddag, dus even kijken wanneer we dit plannen.

- ✓ Pagina 1 is een voorblad, die is verder niet zo spannend. Moet straks een mooie foto op! Klik je op het pijltje rechtsonder, dan ga je naar de daadwerkelijke cirkel van het afwegingskader. Van daaruit kun je weer met de pijltjes terug, of vooruit. Echter zijn er al een aantal segmenten interactief. Zo is bijvoorbeeld het oranje vlak “leefomgeving” clickable (wordt rood bij de mouse-over ter verduidelijking) en zijn de eerste 2 gele vlakken ook interactief (worden ook rood)
- ✓ Klik je op Leefomgeving, dan zie je daarna de algemene pagina daarover. Met de pijltjes naar rechts en links ga je voor en achteruit, klik je op het kruis, dan ga je een hele stap terug (in dit geval weer naar de cirkel)
- ✓ Klik je op één van de twee gele vlakken (recreatie en biodiversiteit) dan kom je daarna uiteraard op die pagina’s. Deze zijn dan weer onderverdeeld in 3 aparte pagina’s (paragrafen 1.1.1; 1.1.2 en 1.1.3 enzovoort). Ook hier kun je ten alle tijde naar voor of weer terug, of via het kruis een hele stap terug (naar Leefomgeving of we kunnen er ook voor kiezen naar de cirkel).
- ✓ We hebben nu 1e kwadrant even uitgewerkt. Na vrijdag dus de rest.
- ✓ Check bij jullie communicatieteam:
- ✓ Gebruik van pictogram ‘Adam en Eva’, we weten niet of dit “mag”, want die wordt al eens gebruikt voor *gebouwde omgeving* in het plan “Amsterdam klimaatneutraal”.
- ✓ Wens vanuit groep om ‘kleurverloop’ toe te voegen is in strijd met huisstijlboek A’dam. Hebben we nu niet doorgevoerd.

Groet [redacted]
📣 Over Morgen staat op Provada 2021. Zien we je daar?

Kleine Koppel 26
3812 PH Amersfoort
Ik werk ma-di-do-vr
Bel mij mobiel: +[redacted]
Blijf op de hoogte over morgen.
| nieuwsbrief
Over Morgen begint nu.
"Ik mail soms op tijdstippen buiten kantoortijden omdat mij dit goed uitkomt. Voel je vrij om pas te reageren in jouw eigen werktijd"

Van: RESAmsterdam
Aan: [redacted]@public-mediation.nl"; [redacted]"; [redacted]@public-mediation.nl"; [redacted]@public-mediation.nl"; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: (NIEUWE DATUM VOLGT) (start) Stedelijke Klankbordgroep Reflectiefase Windmolens
Bijlagen: image002.wmz
image003.png
image001.wmz
image004.png
image002.png

RD 27/10/21

Start Stedelijke Klankborgroep Reflectiefase Windmolens.

Locatie volgt nog (waarschijnlijk Stadhuis of Voormalige Stadstimmertuin).

Graag tot ziens.

Mede namens [redacted]

[redacted]

Team Regionale Energiestrategie (RES) Amsterdam

Afdeling <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/duurzaamheid/klimaatneutraal/> Duurzaamheid | Gemeente Amsterdam

Contact en vragen via : online contactformulier <https://formulier.amsterdam.nl/thema/wonen/contact-regionale-energiestrategie/Uw-gegevens/>

Wilt u op de hoogte blijven over de RES en windenergie? Meld u aan <https://formulier.amsterdam.nl/thema/wonen/duurzame-energie-blijf-hoogte!/Aanmelden/>

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam

Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

Volg ons via:

Website Amsterdam Windenergie <https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/>

Nieuwsbrief Duurzame Energie <https://www.amsterdam.nl/nieuwsbrieven/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/mailinglist-nieuwsbrief-duurzame-energie/>

www.facebook.com/duurzaam020 <http://www.facebook.com/duurzaam020>

www.twitter.com/duurzaam020 <http://www.twitter.com/duurzaam020>

Gemeente
Amsterdam

Opbouw Afwegingskader

Ter informatie werkgroep RES + Wind

[redacted] & [redacted] 25-10-2021

Wet & regelgeving
CO_2-doelstelling
Ambitie amsterdam vs rijk en provincie
Combinatie van energietransitie-maatregelen
Integrale gebiedsaanpak
Rendement windturbines
Leefomgeving
Recreatie
Biodiversiteit
Overlast
Gezondheid
Veiligheid
Ruimtelijke samenhang: één stadsverhaal
Natuur en landschap
Samenhangend & Betaalbaar energiesysteem
Maatschappelijke betrokkenheid en democratische legitimatie

Leefomgeving

Amsterdam leeft en bruist. Amsterdammers uit alle verschillende stadsdelen en buitengebieden maken gebruik van de buitenruimte om te wonen, werken en recreëren. In de eigen straat of buurt, maar ook in parken en recreatiegebieden. Elk gebied heeft zijn eigen unieke kenmerken en karakteristieken waar iedereen op een persoonlijke manier van geniet of tot rust komt.

Door het veranderende klimaat staat onze leefomgeving steeds meer onder druk. Tegelijkertijd zal de energietransitie leiden tot veranderingen in onze leefomgeving en in de inrichting van de stad. Dit zal nog tientallen jaren één van de grootste opgaven in Amsterdam zijn. Ondergrondse leidingen en bovengrondse installaties voor het opwekken en transporteren van nieuwe energie zullen veel ruimte in beslag nemen, terwijl er juist weinig ruimte is in een compacte en groeiende stad als Amsterdam, zowel boven als onder de grond. Dat kan tot knelpunten leiden.

Binnen leefomgeving scharen we alle thema's die Amsterdammers belangrijk vinden als het gaat over de beleving en ervaring van de buitenruimte en de gebruikswaarde van een gebied: natuur, landschap, gezondheid en veiligheid. Per thema lichten we toe wat Amsterdammers meegegeven hebben in het proces rondom de RES. Ook benoemen we de koppelkansen met ontwikkelingen in een gebied die door Amsterdammers benoemd zijn.

Recreatie

Toelichting

Amsterdammers maken gebruik van de buitenruimte om te recreëren en te ontspannen. Bijvoorbeeld door te sporten, te wandelen, de hond uit te laten of van de natuur te genieten. De vorm waarin gerecreëerd wordt in de verschillende gebieden van onze gemeente is divers en wordt veelal door lokaal aanwezige en bezoekende inwoners bepaald.

Veranderingen in het (stedelijke) landschap kunnen de beleving van een recreant in een gebied beïnvloeden. Dit kan zowel een positieve als negatieve ervaring zijn. Ter voorbereiding van de RES 1.0 zijn verschillende zienswijzen en zorgen geuit over de belevingswaarde: verschillende inwoners en verwachten dat deze belevingswaarde af zal nemen door de aanwezigheid van een windturbine, omdat deze het beeld bepaalt. Er zijn echter ook geluiden van inwoners en bezoekers die de windturbines wel waarderen omdat er nabij de turbine bijvoorbeeld meer ruimte is voor natuurontwikkeling en biodiversiteit. Net zoals we dat bijvoorbeeld tegenkomen bij elektriciteitsmasten.

> Fysieke activiteiten: wandelen, fietsen, (water)sporten

> Volkstuinen

> Waarde van een gebied

Fysieke activiteiten: wandelen, fietsen, (water)sporten

Toelichting thema
Het recreëren in de buitenruimte en de daarin gelegen windzoekgebieden door er te wandelen, fietsen en te sporten is veel benoemd in de aanloop naar de RES 1.0. Watersport wordt als apart aandachtspunt genoemd

Wat zijn de zorgen en kansen
De grootste zorgen die genoemd zijn is de aandacht voor het verminderen van de belevingswaarde in het wandel/spot/hondenuitlaat gebied door de aanwezigheid van turbines in of nabij het windzoekgebied. Men maakt zich in sommige gevallen ook zorgen over de toegankelijkheid van het gebied. En in z'n algemeenheid is men bang hinder te ondervinden: geluidsoverlast & horizonvervuiling. Waardoor het gebied minder als rustpunt wordt ervaren.

Baten: aanleg en herindeling gebied, verbetering van paden/stroomlijnen recreaten, meer natuurontwikkeling / diversiteit

De zorgen en aandachtspunten rondom wandelen, het uitlaten van de hond en bijvoorbeeld fietsroutes zijn zeer lokaal van aard. Daarom is tijdens de reflectiefase ook lokaal aanvullend onderzoek uitgevoerd met zogenoemde 'context mapping' en 'PWE' om meer inzicht te krijgen in de stadsbrede dilemma's rondom gebruik van de ruimte. Per gebied zullen de resultaten van de 'context mapping' verder toegelicht worden.

[PM Enkele (onverwachte) inzichten uit de contextmapping t.z.t. hier melden]

Door wie zijn de zorgen geuit
Zorgen zijn geuit door (lokale) buurt vertegenwoordigers, maatschappelijke organisatie en bewoners.

Aanvullende informatie
Kaarten per gebied / gebundeld product >> in de bijlage(n) of online?

Volkstuinen

PM: dit thema staat nu in de cirkel als aparte cirkel benoemd, vraag is op dit noodzakelijk is: kunnen we bij kopje hierboven / hierover het belang van dubbel ruimtegebruik (ook vanuit recreatie oogpunt) verwerken?

Waarde van een gebied

Toelichting thema
De waarden van een gebied is op meerdere manieren uit te drukken. In grondprijs per m2 maar ook in de belevingswaarde van een gebied. De belevingswaarde is sterk afhankelijk van individuele voorkeuren. We krijgen meer inzicht in dit thema door o.a. de context mapping en PWE.

Wat zijn de zorgen en kansen
Bij het thema recreatie zijn veel zorgen geuit over de belevingswaarde van de groene buitengebieden en de zorgen dat deze achteruit gaat wanneer windturbines worden geïnstalleerd. Met een drukker wordende stad is het belang en behoud van groen en ruimte voor recreatie om de leefbaarheid van de stad te behouden. Door de verschillende recreatie mogelijkheden naast elkaar de bundelen en te combineren kan de recreatie waarde toenemen.

Het toevoegen van wind en op die locatie ook de baten laten terugvloeien maar dat je kwalitatief betere voorzieningen kan verzorgen oid.
[Aanvullen van locale thema's uit de context mapping]

Door wie zijn de zorgen geuit
Zorgen zijn geuit door (lokale) buurt vertegenwoordigers, maatschappelijke organisatie en bewoners.

Aanvullend informatie
Aanvullende informatie is te vinden via/op

Biodiversiteit

Toelichting

Biodiversiteit is een term die we gebruiken om de rijkdom van de natuur aan te duiden. Het gaat om de grote verscheidenheid aan dieren en planten op een bepaalde locatie. Binnen een stad als Amsterdam zijn verschillende soorten biodiversiteit te vinden. Ook in onze Groenvisie geven we aan dat we ons richten op zoveel mogelijk op het behoud en vergroten van de biodiversiteit. Waarom? Meer groen draagt bij aan welzijn en de gezondheid van onze inwoners, het nodigt uit om in beweging te komen, draagt bij aan het behalen van onze ambitie droge voeten te houden (klimaatadaptatie) en voorkomen van hittestress.
Tijdens de inspraak zijn verschillende (locatie) specifieke aandachtspunten genoemd. Deze zijn in de paragrafen 1.2.1 t/m 1.2.3 verder toegelicht en uitgewerkt. In zijn algemeenheid zien we dat zorgen over natuur en biodiversiteit toenemen. Veranderingen in het (stedelijke) landschap zullen de biodiversiteit op een bepaalde locatie beïnvloeden. Dit kan zowel positief als negatief zijn en kan (deels) beïnvloed worden door inrichtingsprincipes mee te geven tijdens ontwerp en realisatie van de windzoekgebieden.

Positief: Meer soorten op een locatie omdat er minder bezoekers komen (vb Diemercentrale). Rekening houden met routes/leefgebieden kan ecologisch netwerk / groene verbindingszones versterken.

Negatief: rustzoekende soorten vertrekken. Impact van de bouw: kort termijn vs lange termijn?

> Migratieroutes

> Vogelsterfte

> Natuurbehoud

Migratieroutes

Toelichting thema
Vogels en vleermuizen gebruiken vaak dezelfde vliegroutes om hun bestemming te bereiken. Denk bijvoorbeeld aan het overwinteren van vogels in het zuiden, dan vliegen ze in het najaar richting het zuiden. Maar dichterbij huis gebruiken vogels ook vaste routes om te foerageren (eten ophalen) en uitrusten nabij hun standplaats. Ook vleermuizen hanteren vaste trekroutes tussen hun zomer- en winterplaats. Afhankelijk van de soort zijn de migratieroutes meer of minder lokaal van aard. In samenwerking met de klankbordgroep natuur zijn deze nader geïdentificeerd en op basis van bestaande kennis in beeld gebracht.

Wat zijn de zorgen en kansen
Door een ingreep in het landschap zoals de aanleg van een windturbines verandert het landschap en kunnen vogels en/of vleermuizen de bestaande migratieroutes niet meer gebruiken en raken ze gedesoriënteerd.
In het uiterste geval kan daarmee de populatie van een soort afnemen omdat er onvoldoende voedsel beschikbaar is.
Daarnaast kunnen vogels een gebied ook gaan mijden door de aanwezigheid van een windmolen waardoor hun leefgebied kleiner wordt.

Door wie zijn de zorgen geuit
Diverse maatschappelijke organisaties, natuurbehoud organisaties en bewoners.

Aanvullend informatie
Aanvullende informatie is te vinden via/op

Vogelsterfte

Toelichting thema
Vogels kunnen overlijden of gewond raken doordat ze in botsing komen met de wieken of de mast van een windturbine. Met name bij roofvogels en trekvogels komt dit voor. Niet alleen kunnen vogels tegen windmolens aanvliegen met sterfte tot gevolg. Ook gaan wind- en zonneparken in natuurgebieden zowel op land als op water ten koste van concreet leefgebied. Veel vogelsoorten vermijden dergelijke obstakels en het gebied wordt ongeschikt om te broeden, te rusten en voedsel te zoeken. Tot slot kunnen windmolens een barrière vormen wanneer ze op vaste vogeltrekroutes

Wat zijn de zorgen en kansen
Door de aanwezigheid van een windturbine op een bepaalde locatie kunnen meer vogels zich verwonen en kan de totale populatie van een soort afnemen. Over welke aantallen het precies gaat niet bekend. Deze zorg is niet locatie specifiek maar horen we Amsterdam breed (en Nederland breed). Momenteel vind volop onderzoek plaats naar de vormgeving en uitstraling van een windmolen om te kijken of hiermee het aantal botsingen kan afnemen: bijvoorbeeld door het clusteren van windturbines of het schilderen van een wiek.

Door wie zijn de zorgen geuit
Diverse maatschappelijke organisaties, natuurbehoud organisaties en bewoners.

Aanvullend informatie
Aanvullende informatie is te vinden via/op

Natuurbehoud

Toelichting thema
Om de biodiversiteit op peil te houden en te versterken wordt Nederland breed ingezet op het aanwijzen van specifieke gebieden met bijbehorende gebiedskenmerken om zo de natuur te beschermen. Een voorbeeld hiervan is het aanwijzen van het Markermeer als Natura 2000 gebied. Dit betekent dat als er activiteiten plaatsvinden in het gebied, deze worden getoetst en moeten voldoen aan bestaand wet- en regelgeving om het gebied te beschermen.

Wat zijn de zorgen en kansen
Het realiseren van een windturbine of meerdere windtubines nabij een natuurbeschermingsgebied kan de natuurontwikkeling in het gebied beïnvloeden. De effecten zijn lokaal van aard maar werken door in het grotere systeem: heeft invloed op het totale plaatje van biodiversiteit – behoud.
Positief: Meer soorten op een locatie omdat er minder bezoekers komen (vb Diemercentrale). Rekening houden met routes/leefgebieden kan ecologisch netwerk / groene verbindingszones versterken.
Negatief: rustzoekende soorten vertrekken. Impact van de bouw: kort termijn vs lange termijn?

Door wie zijn de zorgen geuit
Diverse maatschappelijke organisaties, natuurbehoud organisaties en bewoners.

Aanvullend informatie
Aanvullende informatie is te vinden via/op

[redacted]

Van: [redacted] namens [redacted]
Verzonden: dinsdag 22 juni 2021 15:56
Aan: Secretariaat Wethouder Doorninck; Doorninck, Marieke van; [redacted]; [redacted]; Groenewoud, Saskia; Vermin, Rick; Mauer, Ronald Jan; Jager, Dirk de
CC: [redacted]
Onderwerp: 25/6 (13:00-14:00) Portefeuillehouders SD pva reflectiefase RES
Bijlagen: 20210625_concept invulling reflectiefase PHO SD.pdf

Geachte portefeuillehouder,

In verband met het overleg van aanstaande vrijdag 25/6 (13:00-14:00 uur) "Portefeuillehouders SD plan van aanpak reflectiefase RES" gaat hierbij alvast een kopie van de presentatie:
"Reflectiefase RES/wind - CONCEPT Invulling op hoofdlijnen".

Dit stuk is ook in Ibabs geplaatst voor degenen die een Ibabs account hebben.

Met vriendelijke groet,
Namens [redacted] **en** [redacted]

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

Onderwerp: Portefeuillehouders SD pva reflectiefase RES
Tijd: vrijdag 25 juni 2021 13:00-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: MS Teams - link in afspraak

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 15:08
Aan: Secretariaat Wethouder Doorninck; Doorninck, Marieke van; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; Mauer, Ronald Jan; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Portefeuillehouders SD pva reflectiefase RES
Tijd: vrijdag 25 juni 2021 13:00-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: MS Teams - link in afspraak

21/6/21 [redacted] – op verzoek verlengt naar 60 min.

17/6/21 [redacted] – nieuw voorstel, hopelijk lukt het een ieder hier tijd voor vrij te maken.
Link: **[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]**

Beste [redacted]

We zijn bezig met het plan van aanpak voor de reflectiefase RES. Door de portefeuillehouders is gevraagd om hierop nog te mogen reageren. We bespreken pas komende week woensdag met de wethouder de volgende versie, graag willen we tussen dat moment en een (eventuele) aanlevering bij het college ook de portefeuillehouders betrekken.

Zou je daarom in samenwerking met [redacted] (secretariaat RES) een afspraak willen inplannen op vrijdag 18 juni, met [redacted], [redacted], Ronald Mauer en [redacted] over het Plan van aanpak Reflectiefase RES?

Dit is zo afgestemd met [redacted] de wethouder is dan verhinderd, maar wil graag mee werken aan een afspraak vanuit haar agenda met de portefeuillehouders.

Verder aanwezig: [redacted], [redacted] en ik.

Alvast dank!
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam

Ruimte & Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam
E [redacted]@amsterdam.nl
T [redacted]

afspraken via [redacted]@amsterdam.nl

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind
CONCEPT
Invulling op hoofdlijnen

Concept dd 25/06/2021
(Portefeuillehouders SD)

PM/ gemeente Amsterdam, team RES

Overzicht / inhoudsopgave

1. Herhaling: windenergie en Regionale Energiestrategie 1.0 NHZ
2. Waarom reflectiefase
3. Producten reflectiefase:
   - Afwegingskader op drie niveaus,
   - Richtlijnen voor participatie en governance
4. Planning en fasering
5. Communicatie

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

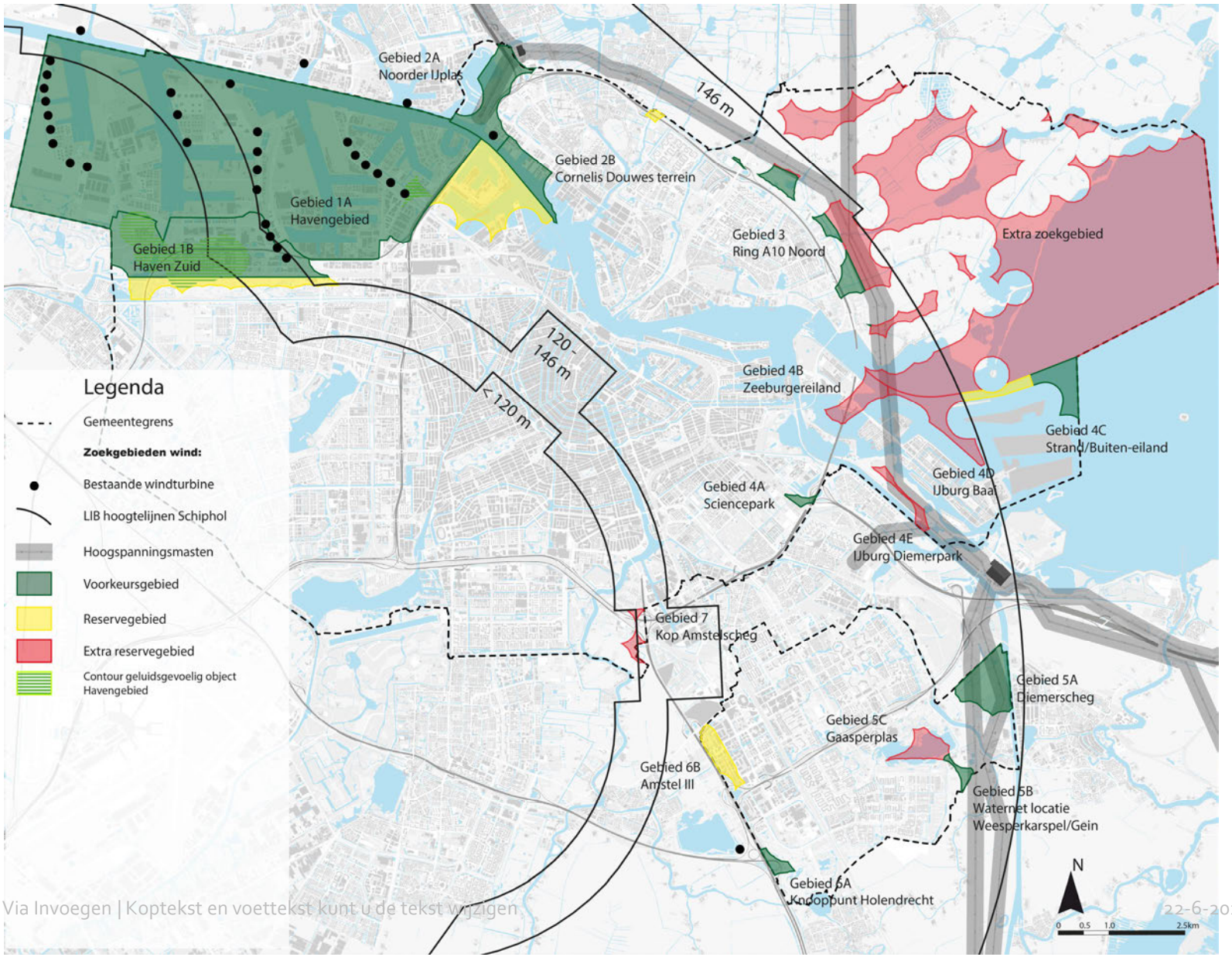

Uitgangspunten van de reflectiefase

- Zoeken naar dialoog met de stad (niet discussie of debat)
- Het vertrekpunt is de Amsterdamse wind-ambitie (en niet RES NHZ of Klimaatakkoord)
- Verwerken van de aangenomen moties in de aanpak (waaronder het organiseren van fysieke bijeenkomsten, evaluatie participatie)
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding (intern en extern)
- Oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven

Hoe dit concept tot stand is gekomen

- Twee klankbord sessies met belanghebbenden, waaronder vertegenwoordigers
  - Windalarm,
  - JongRES,
  - Bezorgde (para)medici
  - Volkstuinen
  - Woonbootbewoners
  - Energie-coöperaties Amsterdam Wind
  - Stadsecoloog
  - GGD
  - Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland,
  - Spaar het Gein/ Driemond.

- Twee klankbord sessies met partner organisaties waaronder
  - Buurgemeenten (Zaandam, Oostzaan, Landsmeer, Waterland, Diemen, Gooise Meren, Ronde Venen, Ouder Amstel)
  - RES partners NHZ (Liander, Waternet, RES NHZ),
  - Provincie NH
  - Haven Amsterdam,
  - Andere beleidsafdelingen gemeente Amsterdam
  - Stadsdelen Amsterdam Noord, Oost, Zuidoost en Nieuw-West

Bevindingen uit de sessies met belanghebbenden

- Behoefte om mee te praten mee te doen is groot onder alle groepen

- Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm: visie op reflectie fase, problematiek, behoeften én belangen lopen zeer uiteen:
  - *Sommigen willen eerst evaluatie participatie en dan pas verder, anderen willen direct aan de slag met in kaart brengen zoekgebieden;*
  - *Sommigen willen eerst nut en noodzaak discussie voeren, anderen willen nu concreet in dialoog met lokale direct-betrokkenen;*
  - *Sommigen willen vooral aan de slag met joint fact finding op gezondheid (HIA), anderen willen aan de slag met samen oplossingen ontwerpen;*
  - *Grote behoefte aan beleidsafstemming in grensgebieden RES*

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

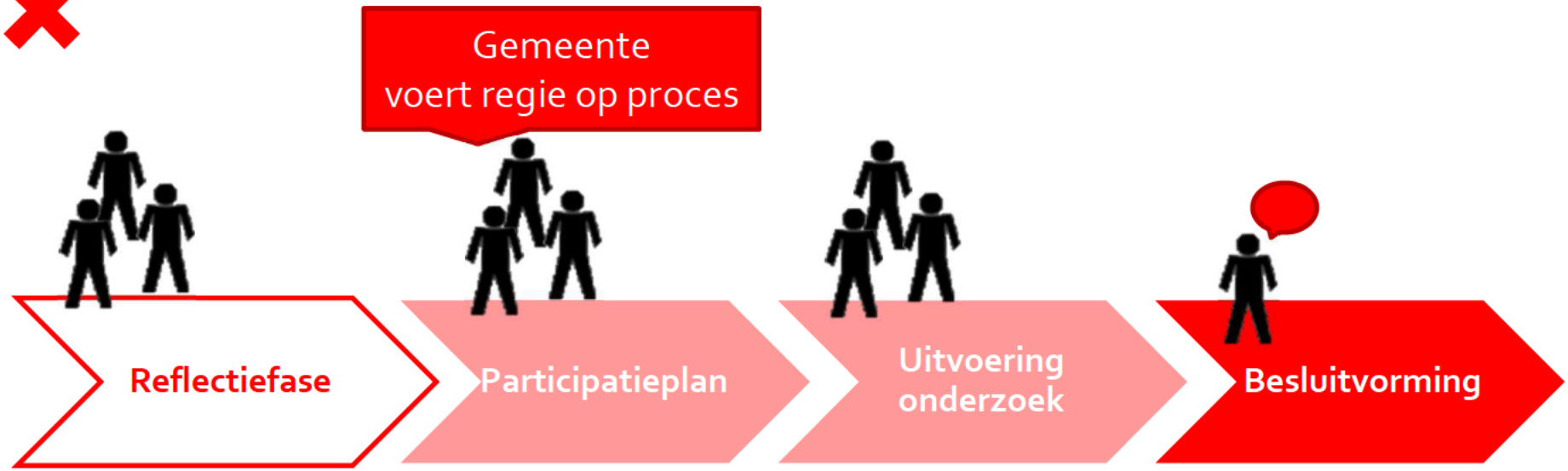

vanaf juni 2021

1) Afwegings-kader

2) Richtlijnen samenwerking (incl. evaluatie)

Producten reflectiefase

Afwegingskader

- Bevat kenmerken die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden,

Richtlijnen voor participatie (betrekken van belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

Richtlijnen voor governance (regierol gemeente)

- Geeft informatie over de regierol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over de verhoudingen en afstemming tussen RES partners en mede-overheden

Afwegingskader op 3 niveaus

Afwegingskader besluitvorming windenergielocaties (eindproduct)

Het afwegingskader:

- Geeft informatie die relevant is om te betrekken bij het beoordelen en besluiten over locaties,
- Helpt bij het wegen van de aangereikte informatie,
- Is geen beslisboom.

Wat beschrijven

- Wettelijke bepalingen
- Gezondheidsaspecten (HIA)
- Ruimtelijke kwaliteit (stad en landschap)
- Natuur / biodiversiteit
- Lokale bewonersperspectief
- Lokale beleidsperspectief
- …

In de vorm van

- Afwegingskader met stedelijke kenmerken
- Kenmerken per zoekgebied

Mogelijke activiteiten:

- Participatieve Waardenevaluatie (PWE)
- Etnografisch onderzoek
- Beleidsanalyse
- Simulaties / visualisaties
- Natuurwaardenonderzoek
- Dialoogsessies
- Thematische gesprekken, o.a. over vormgeven HIA
- Informatieverstrekking (doorlopend, algemeen en specifiek per zoekgebied)
- Joint fact finding
- …

Met wie

- Belanghebbenden, o.a. bewoners en bedrijven Amsterdam en buurgemeenten,
- Gemeenteraad Amsterdam
- Stadsdelen met o.a. wijkteams
- RES partners
- Energiecoöperaties
- Kennisinstellingen
- RIVM/ GGD
- …

Voor wie

- Bestuur en raad,
- Initiatiefnemers,
- Belanghebbenden,
- Uitvoerenden.

Afwegingskader voorbeeld stedelijk niveau

Bouwsteen (voorbeelden, niet limitatief)	Instrumenten (voorbeelden)	Kenmerken voor afweging (voorbeelden)
Stedelijk kwaliteitskader ruimte	Ruimtelijke studie, Simulaties	Zichtlijnen …
Studie natuur/ecologie ontwikkeling	Beleidsanalyse Natuurwaarden onderzoek PlanMER	Diversiteit en omvang soorten …
Gezondheidseffecten	HIA JFF, rekenmodellen Simulaties	Aard en omvang hinder …
Duurzame energie ambities	Onderzoek	GWh elektriciteit opgewekt
Maatschappelijke acceptatie	PWE Dialoogsessies	Aandeel mensen dat financieel eigenaar is …
…	…	…

Afwegingskader voorbeeld informatie over zoekgebieden/lokaal

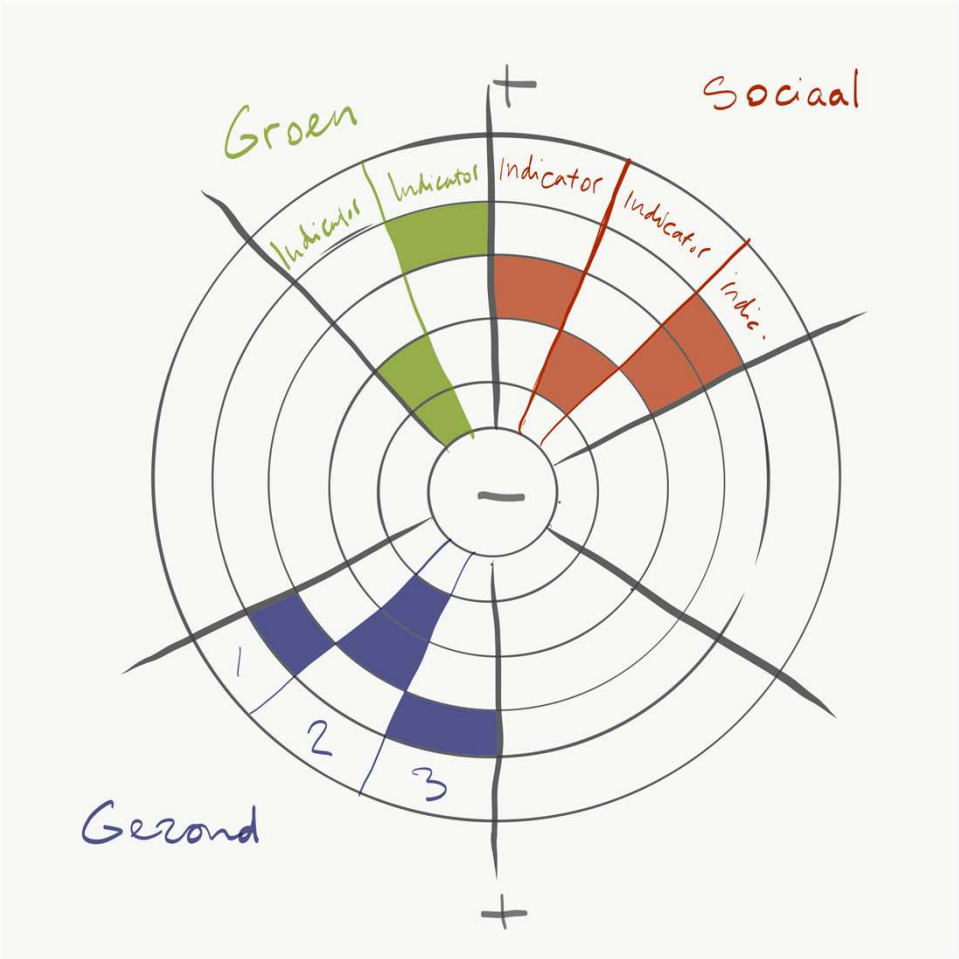

- Voorbeeld spindiagram
- Ontwikkeld met en door bewoners
- Organiseren met stadsdelen, buurgemeenten (+bewoners), lokale klankbordgroep

Richtlijnen voor participatie

De richtlijn:

- Geeft informatie die relevant is om te betrekken bij het opzetten van de participatie
- Helpt bij het uitwerken van het participatieplan door initiatiefnemers,
- Helpt bij het beoordelen van het participatieplan en verdere participatiestappen door de raad.
- Is geen plan van aanpak voor een participatieplan, maar doet uitspraken over het resultaat.

Wat beschrijven

- Wettelijke kaders en normen cf. Ow
- Kaders klimaatakkoord (o.a. 50% lokaal eigendom)
- Stedelijke beleidskaders en moties
- Input belanghebbenden stedelijk en op locatie: wat is belangrijk voor participatie?

Mogelijke activiteiten:

- In kaart brengen verschillende bestaande kaders,
- Dialoogsessies stedelijk en lokaal over: wat vinden belanghebbenden belangrijk bij participatie? Wat hebben energie-coöperaties nodig?
- Afstemming: Wat wordt gevraagd en verwacht van gemeente Amsterdam?

Met wie (zie boven):

- Belanghebbenden, o.a. bewoners en bedrijven Amsterdam en buurgemeenten,
- Gemeenteraad Amsterdam
- Stadsdelen met o.a. wijkteams
- RES partners
- Energiecoöperaties
- …

Voor wie (zie boven):

- Bestuur en raad,
- Initiatiefnemers,
- Belanghebbenden,
- Uitvoerenden.

Richtlijnen voor governance (eindproduct)

Wat is de richtlijn:

- Geeft de samenwerking met de andere overheden vorm (provincie, buurgemeenten, RES regio),
- Geeft inzicht in de regierol van de gemeente,
- Stelt spelregels op hoe met elkaar omgaan.

Wat beschrijven

- Spelregels voor samenspel
- Gezamenlijke benodigde kennisopbouw
- Delen van (participatie) ervaringen
- Gezamenlijke governance richting Rijk/provincie

Mogelijke activiteiten:

- Preconstructie voor afstemmen besluitvorming en beleidscoördinatie
- Dialoogsessies: In kaart brengen:
  - Volgordelijkheid van besluiten en andere inter-afhankelijkheden,
  - Mogelijke beleidstegen-stellingen,
  - Bestaande en benodigde kennis.
- Afspraken maken hoe omgaan met tegenstellingen.

Met wie:

- Mede-overheden, o.a. RES partners en buurgemeenten,
- Stadsdelen Amsterdam en andere directies/ afdelingen
- …

Voor wie (zie boven):

- Bestuur,
- Initiatiefnemers,
- Belanghebbenden en raad,
- Uitvoerenden.

Bevindingen in relatie tot het proces van Plan van aanpak

- ✓ Eigenaarschap proces en vertrouwen moet groeien
- ✓ Eén plan van aanpak voor de reflectie fase waar op voorhand iedereen geheel achter staat is een brug te ver
- ✓ PvA is verzameling activiteiten waar zoveel mogelijk tegemoet gekomen wordt aan verschillende behoeften die nu leven
- ✓ Proces eigenaarschap op lokaal, stedelijk en niveau buurgemeenten/ regio nodig

Hoe starten: Fase I (juli/augustus) 1/2

Voor afwegingskader en richtlijnen participatie:

- Uitwerken en invullen procesgroepen:
  - Stedelijke procesgroep die meedenkt en meedoet in proces
  - Procesgroepen lokaal/per zoekgebied met stadsdelen én buurgemeenten, die meedenken/meedoen in proces
  - Raadsklankbordgroep?

- Opstarten evaluatie en PWE
  - uitvraag evaluatie participatie en start ophalen onderwerpen (overige activiteiten volgen uit gesprekken afwegingskader)
  - uitvraag PWE raadpleging en ophalen onderwerpen (uitvoering oktober)

- Voorbereiden specialistische trajecten
  - traject ruimtelijke kwaliteit
  - Gezondheidswerkgroep en start PVA (HIA)
  - Etnografisch onderzoek
  - Inventarisatie natuurwaarden en natuurbeleving
  - ...?

Hoe starten: Fase I (juli/augustus) 2/2

- Aandringen op Joint Fact Finding bij NP RES
  - Joint fact finding bouwsteen gezondheid afwegingskader (RIVM?)
  - Nut en noodzaak van kaders RES/ wind op land

Voor richtlijnen voor governance

- Oprichten procesgroep overheden
  - stadsdelen, buurgemeenten, provincie, RES NHZ

- Eerste bijeenkomst preconstructie
  - planning kritieke momenten met buurgemeenten/ stadsdelen/beleidsafdelingen

Resultaat fase I: PVA reflectiefase incl. capaciteit en budget

Fase II (sept-dec 2021) en verder 2022 1/2

Aan de slag met stedelijke procesgroep (indicatief, nog nader uit te werken):

- Uitvoeren evaluatie participatie & werksessies participatie
- PWE Raadpleging
- …

Aan de slag met procesgroepen lokaal/per zoekgebied met stadsdelen én buurgemeenten

- Lokale dialoogsessies, o.a.
- Etnografisch onderzoek,
- Inventarisatie natuurwaarden en natuurbeleving,
- Ruimtelijke Kwaliteit,
- Simulaties, visualisaties,
- Werksessies over participatie,
- …

Spelregels voor reflectiefase: procesgroepen, communicatie, manieren van betrekken, …

Fase II (sept-dec 2021) en verder 2022 2/2

Doorloop procesgroep overheden

- Analyse preconstructie planning kritieke momenten met buurgemeenten/ stadsdelen/beleidsafdelingen
- Werksessie participatie

Stedelijke / landelijke (?) gezondheidswerkgroep over o.a. uitgangspunten voor HIA.

Landelijke werkgroep Nut en noodzaak/ feiten.

Resultaat fase II: presentatie afwegingskader en richtlijnen aan college (december 2021).

Communicatie

Kernboodschap windturbines in Amsterdam

Om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen is een omslag naar schone energie nodig. Amsterdam heeft de ambitie om de elektriciteitsproductie door windenergie op eigen grondgebied met 50 MW opgesteld vermogen uit te breiden voor 2030.
In zeven gebieden wordt gezocht naar geschikte locaties voor windturbines. Samen met experts, omwonenden en andere stakeholders kijken we waar deze geplaatst kunnen worden. Amsterdammers kunnen ook profiteren van de plaatsing van deze windmolens; het doel is dat minimaal 50% van de (wind)productie in lokaal eigendom komt.

Communicatie

Kernboodschap reflectiefase

Het college neemt haar verantwoordelijkheid om de klimaatdoelstellingen te halen, maar voelt ook de verantwoordelijkheid om de zorgen die mensen hebben over de komst van 17 windturbines zoveel mogelijk weg te nemen. Nog voordat initiatiefnemers die windmolens willen plaatsen zich kunnen melden, vindt er daarom een 'reflectiefase' plaats. Er wordt meer tijd genomen om in de zoekgebieden het gesprek aan te gaan. In de reflectiefase wordt een afwegingskader vormgegeven samen met bewoners, stadsdelen, buurgemeenten en andere belanghebbenden. Dit kader moet onder meer uitspraken doen over criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren.

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Het CONCEPT pva reflectiefase is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Communicatie

Drie lijnen:

A. Communicatie ter ondersteuning van de participatie reflectiefase: werving, zichtbaar maken resultaten

B. Externe communicatie naast ondersteuning participatie: voelbaar en zichtbaar maken, nuanceren, informeren van groepen/wijken die nog niet goed zijn bereikt, informeren/up to date houden

C. Interne communicatie: naar gemeentelijke directies en buurgemeenten

Communicatie

A. Communicatie ter ondersteuning van participatie reflectiefase

Werven van diverse deelnemers met gebruik van de kernboodschappen, zichtbaar maken resultaten, via oa:

- Gemeentelijke kanalen zoals stadskrant, website, nieuwsbrieven stedelijk, duurzaam020, Duurzame Energie, nieuwsbrieven stadsdelen en gebiedspagina's.
- Social media kanalen van de gemeente, waaronder ook duurzaam020 en de stadsdelen, zowel organisch als gesponsord.
- Bewonersbrieven
- Advertenties in lokale print media, stedelijk en stadsdeelspecifiek.
- Persberichten bij activiteiten/resultaten die een nieuwswaarde hebben
- Lokale fysieke locaties en social media platforms zoals FB accounts van buurten en organisaties buiten gemeente voorzien van posters en posts

Communicatie

B. Communicatie naast participatiecommunicatie

Zichtbaar en voelbaar maken, nuanceren, informeren diverse doelgroep via oa:

- Infographics/animaties/ filmpjes/3D animatie/simulator
- Excursies naar andere steden/gebieden waar windmolens staan, gesprekken met bewoners van andere steden/gebieden waar windmolens staan, wandelingen in zoekgebieden
- Visuele verslagen bovenstaande excursies
- De wijk in met een bus/op de markt/persoonlijke ontmoetingen
- Stadskrant, nieuwsbrieven stedelijk, duurzaam020, Duurzame Energie, stadsdelen en gebiedspagina's.
- Social media kanalen van de gemeente, waaronder ook duurzaam020 en de stadsdelen, zowel organisch als gesponsord.
- Lokale zenders zoals RTVNH en AT5 voorzien van content.
- Persberichten /artikelen / brengen van een positief/genuanceerd verhaal bij specifieke media
- Lokale social media platforms zoals FB accounts van buurten en organisaties buiten gemeente.
- Bewonersbrief

Communicatie

C. Interne communicatie

Gemeentelijke directies betrekken bij het proces
Belangrijkste doelgroepen: Stadsdelen, G&O, buurtgemeenten

- Interne bijeenkomsten zoals R&D online en toelichten op vergaderingen
- Directe persoonlijke en mailcontacten
- Intranetpagina
- Tamtampagina
- Interne nieuwsbrieven

Voor vragen en antwoorden

Ga naar onze website:

- www.amsterdam.nl/windenergie
- www.energieregioNHZ.nl

- Of abonneer je op de nieuwsbrief Duurzame energie.

- Krijg je vragen? Verwijs mensen door naar de websites. Of geef ons adres door: RESamsterdam@amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 27 augustus 2021 20:57
Aan: [redacted]; Secretariaat Directie RD
CC: [redacted]
Onderwerp: [31/8 MT stukken in Ibabs] gesprek re. Reflectiefase RES

Beste collega's,

Bijgaand het voorbereidende stuk t.b.v. het overleg van a.s. dinsdag 31/8 met een aantal MT leden over de RES/Wind reflectiefase.
Het stuk is ook toegevoegd in Ibabs (tbv Josja, [redacted] en Frank).

Met vriendelijke groet

[redacted]

Onderwerp: Reflectiefase RES
Locatie: MS Teams via link in de afspraak

Begin: di 31-8-2021 16:00
Einde: di 31-8-2021 17:00

Terugkeerpatroon: (geen)

Vergaderingsstatus: Geaccepteerd

Organisator: Veer, Josja van der
Verplichte deelnemers: Secretariaat Directie RD; Tazelaar, Frank; [redacted]

Categorieën: belangrijk

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

24-06: Verplaatsing na reces in overleg met [redacted] (28-6 valt daarmee vrij)

Beste allemaal,

Naar aanleiding van een overleg met wethouder Marieke van Doorninck (vorige week) over de **Reflectiefase RES,** zouden wij (team RES/Wind) graag een afspraak (45 min.) willen inplannen met MT leden [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted].
We willen dan graag de **voorgestelde aanpak presenteren en bespreken, vóórdat de raadsbrief hierover op 5 juli wordt verstuurd naar de raadsleden**.

Na agenda checks en in overleg met [redacted] komen we (helaas ivm de deadline van 5 juli) alleen uit op de datum: **maandag 28 juni tussen 18:35 – 19:20 uur**.
[redacted] zal vanuit de agenda van [redacted] een uitnodiging hiervoor sturen.

Voor inhoudelijke vragen over dit overleg graag mailen naar [redacted] en [redacted] (of mij). Wij zullen ook zorgen dat stukken t.b.v. dit overleg worden geplaatst in IBABS.

Deelnemers overleg:
[redacted]@amsterdam.nl
[redacted]@amsterdam.nl
[redacted]@amsterdam.nl
[redacted]@amsterdam.nl
[redacted]@amsterdam.nl
[redacted]@amsterdam.nl
[redacted]@amsterdam.nl

We hopen dat jullie allen kunnen aansluiten ondanks het late tijdstip en korte termijn.

Met vriendelijke groet,
Namens [redacted] **en** [redacted]

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]

E-mail: rolanda.doth@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 9 juni 2021 18:56
Aan: [redacted]
Onderwerp: 210609 aant klankbord PVA RF

Deelnemers

[redacted]

Vragen ***(tussen haakjes antwoorden)***

[redacted]

Hoe lang duurt het???
Noorderijplas moet meedoen, want die zijn al een fase verder en kunnen ervaring inbrengen. Want participatie gaat daar niet goed.
Uit elk zoekgebied zouden mensen moeten deelnemen.

Eerst terugkijken
Welke groepen gaan er gevormd worden, welke onderwerpen. Hoe gaan we het inrichten.
Snap dat per zoekgebied, maar waarom wachten we niet met inzoomen op zoekgebieden tot we alle belangrijke vragen beantwoord hebben. Veel kritiek om draagvlakonderz, niet alleen in Amsterdam, lijkt vooropgezet.
Onderzoek door AT5 naar 350m en dan 83% niet ok. Klopt niet. Windalarm rapport over geschreven, nooit goed op gereageerd. [redacted] heeft gezegd er komt een onafhankelijk onderzoek.
Dus eerst 3 a 4 maanden wat is er nou eigenlijk gebeurd? Weinig met onze kritiek gedaan. Reflectie zou niet per zoekgebied, niet nu al in groepjes, dit met z'n allen bespreken.
(beter en genuanceerder dan draagvlakondz is PWE, dat ook meteen lokaal)
Je moet eerst informeren, is niet goed gegaan
We willen het graag met elkaar hebben over hoe het is gegaan, niet alleen een onafhankelijk onderzoek.

[redacted]
Energie coöperaties positie in dit proces meenemen, er wordt een manifest met de coöperaties opgesteld. Gaat over hoe wij aan dit proces willen meenemen.
Afwegingskader verkeerde term, wordt al veel gebruikt bij vergunningen procedures. Lijkt alsof worsteling, terwijl er gewoon keiharde dingen in horen te staan.
Moet gelinkt zijn aan de vergunningenprocedures en onderzoek dat sowieso in kader van MER's etc straks gedaan moet worden. Het is dus niet frobelen, maar moet een professioneel model worden!
(we stellen hier voor om naast alle wettelijke criteria die sowieso moeten, extra criteria aan de Raad aan te bieden, onderwerpen buiten de wettelijke vereisten)
Ted: methodisch is dit onzin, je moet straks het complete kader kunnen zien.
(vb: volkstuinen willen meegenomen worden als geluidgevoelige bestemming, hoeft wettelijk niet, maar kan je ter overweging meegeven. Feitelijk ook een MKBA, je zou de PWE als raadpleging kunnen inzetten, bewoners kunnen input geven wat ze belangrijk vinden)

[redacted] (raadsadres gezondheid, met [redacted] [redacted]
Moeite gedaan om in contact te komen met RIVM.
We willen meedoen met de HIA, zou niet mogen? Ons belang is gezondheid, WHO schrijft voor dat belanghebbenden betrokken. Vertrouwen geschaad

[redacted]
EIB rapport, over zoekgebied Noord: ook aangeschreven voor woningbouw!

[redacted] RES NHZ
Aantal aanbevelingen opgesteld voor en door jongeren
Fijn dat dit proces plaatsvindt, maar proces moet ook niet te lang duren, om te doelstellingen wel tijdig te halen
Representativiteit, met hoeveel mensen aanwezig, hoe weegt besluitvorming over aanpak.

[redacted]
Niet alleen eindproducten maar ook startpunt: definties, stand van zaken hoe we die zien. Eisen die mensen hebben om mee te doen/voorwaarden, wat nodig om te kunnen starten.

Mis evaluatie in eindproducten, is ook politieke opdracht, kan alleen maar aan het begin. Lessen uit trekken
In Raadbesluit ontbreekt woord draagvlak, dat moet in dit proces wel gedefinieerd worden en gemeente commiteren aan percentage.

[redacted]
Over dit proces: waar is de term klankbordgroep uit ontstaan? Want: die suggereert een rol, positie en functie. Die wmb nog niet gaat over écht samen een proces vormgeven.

[redacted]
Onvoorbereid op de stellingen

[redacted]
Beginpunt/eindpunt, maar wat waren de criteria om tot de voorkeursgebieden te komen. Vb eerst was het zeeburg/sciencepark, daarna veel kleiner.
(zie hfst Amsterdam in RES, ong pagina 100)

[redacted]
Wat is de status van afwegingskader, WH?
(Raad stelt het vast, wat betrekken we bij besluitvorming, hoe gaan we daar mee om, hoe omgaan met represent na reflectiefase etc. Afwegingskader is geen beslisboom)

[redacted]
Eindproduct, zijn er nog alternatieven naast wind? Niemand is tegen schone energie
Juist heel goed om naar de alternatieven te kijken.

[redacted]
Ik mis nut en noodzaak irt klmaatakkoord nationaal, elders in de regio, wind op zee, alternatieven wind. Wind in A'dam onrendabel.
Wat is de eigenlijk motivatie om windmolens in A'dam te zetten, politiek moet dat motiveren en beantwoorden.
Nut en noodzaak is basis voordat kan gaan over hoe. Essentieel om daarmee te beginnen, grootste ergernis en irritatie.
Energietransitie op een zo efficiënt mogelijk manier, wind in A'dam is dat niet.
(*voor RF is het uitgangspunt 50MW ambitie door Raad vastgesteld, dat is het startpunt. Aan Nat. Progr RES gevraagd om mee te doen in factfinding, daar met elkaar nut en noodzaak en bv wind op zee. Nog geen antwoord. Dus we kijken wel hoe dit te betrekken in RF. Discussie speelt ook in andere gemeenten dus breder voeren. Politiek, WH heeft in de Raadsvergadering gezegd dat ze de noodzaak ziet om op alle niveaus hieraan te werken, dus ook in Amsterdam en daarmee niet relevant of ook op zee, A'dam wil een bijdrage doen. ik ben alleen uitvoerend.)*
Wordt dus een parallel proces (Naut: dat is prima als het maar gebeurt)

[redacted] woonboten Buikslotermeerdijk
We zijn met weinig maar erg dicht bij zoekgebied, veel zorgen over. Ik wil niet bij de MAAR 10% horen die overlast krijgt. mensen aan de rand niet de dupe worden.

[redacted]

Ik heb heel veel geparticipeerd en wil asap klimaatneutraal maar manier waarop doet er toe!!!
Veel mensen in dit proces willen van alles, en geluk dat iedereen de stad schoon wil.
En nu als voorstander wordt ik in een proces getrokken, en vragen die al gesteld zijn, even pas op de plaats maken?
Ik wordt in een sociaal proces getrokken, al een rijdende trein, ik kan me hier geen eigenaar van voelen, chaotisch en verwarrend gesprek, dit doen we niet goed met elkaar.
Dit proces moet van ons samen worden, eerst met elkaar bepalen wat gaan we nu eigenlijk doen.
Suggesties: maaktafels uit nat. Akkoord. A'dammers aan tafel en we gaan er uit komen. Echte dialoog, ook over nut en noodzaak.
(die stap zijn we nog niet, precies de bedoeling van vandaag om aanvullingen te geven.)
Eerst schone lei: wie moeten hier bij zijn, en wat is stap 1, 2, 3. Ik heb nu geen grip op het procs.
Ik kan nu niet tegen de buren zeggen we maken de stad groen.

<<<Concept>>>
Voorstel "expertgroep windturbines en gezondheidseffecten" RES/Wind Amsterdam
Datum: 7 oktober 2021
Voor vragen en informatie: [redacted]@amsterdam.nl / [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl / [redacted]

Context Regionale Energiestrategie en Wind in Amsterdam
In de regionale Energiestrategie hebben overheden afspraken gemaakt over het nader invullen van de landelijke ambitie om meer elektriciteit op land op te wekken. De gemeenteraad van Amsterdam heeft als onderdeel van de energieregio Noord-Holland Zuid zoekgebieden vastgelegd waarin nader onderzoek wordt gedaan voor het opwekken van elektriciteit door windenergie en door zonne-energie. Amsterdam heeft de ambitie om in 2030 ongeveer 17 extra windmolens te plaatsen en kijkt hiervoor naar voorkeursgebieden binnen de stadsgrenzen.
Nu dat de RES 1.0 is vastgesteld, start er een extra fase, waarin versterkt aandacht is voor input en zorgen van belanghebbenden, de "reflectiefase".

Aanleiding thema gezondheid.
Het afgelopen jaar is in Amsterdam een levendige discussie ontstaan over windturbines. Verschillende groepen vragen aandacht voor de negatieve kanten van de energietransitie met windenergie op land. Er zijn o.a. veel zorgen geuit over mogelijke gezondheidseffecten.
Het welzijn en de gezondheid van toekomstige omwonenden weegt zwaar bij de beslissing om tot plaatsing van een WT over te gaan

Er is daarom besloten een gezondheidseffectanalyse uit te voeren voor ieder windpark. Het bevoegd gezag kan o.a. op basis van een gezondheidseffectanalyse beslissen over de specifieke locatie van een windpark. Wat vindt zij wel en niet aanvaardbaar qua effecten?
De gezondheidseffectanalyse wordt ná de huidige reflectiefase uitgevoerd als onderdeel van de MER die voor iedere zoeklocatie wordt opgesteld. Dit gebeurt in de projectvoorbereidingsfase per zoekgebied.

De gemeente wil in de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) van de MER al die aspecten van welzijn en gezondheid opnemen die nodig zijn voor het maken een goede afweging. Daarnaast wil de gemeente weten of er – naast de MER – informatie en/of onderzoek nodig is om bij de afweging het welzijn en de gezondheid van toekomstige omwonenden van windturbine(s) te kunnen betrekken. Daarom wordt hiervoor tijdens de reflectiefase een advies gevraagd aan een expertgroep.

Voorlopige Adviesvraag <<<nog in bewerking>>>
De gemeente verzoekt de expertcommissie om advies over de welzijns- en gezondheidseffecten die betrokken moeten worden bij de afweging om tot plaatsing van windturbines te kunnen besluiten. Bij het advies verzoekt de gemeente u om de volgende zaken te betrekken:

- Welke (mogelijke) effecten van WT op welzijn en gezondheid van omwonenden acht de expertcommissie van belang om mee te wegen bij de beslissing om WT te plaatsen? De factsheet gezondheid in milieueffectrapportage van de commissie MER kan daarbij als basis worden gebruikt (https://commissiemer.nl/themas/gezondheid/stand-van-zaken)
- In Nederland bestaan normen voor geluid en slagschaduw van WT. Beschermen deze normen het welzijn en de gezondheid van de omwonenden voldoende?
- Welke indicatoren adviseert de commissie om de (mogelijke) welzijns- en gezondheidseffecten in kaart te brengen en hoe moeten deze indicatoren worden gerapporteerd (kwantitatief/kwalitatief, schaalniveau, tot welke ondergrens/range, …) om meegewogen te worden in een MER rapportage?

- Is het nodig om de effecten van WT op welzijn en gezondheid te monitoren na plaatsing. Zo ja, hoe moet deze monitoring vorm krijgen?
- Cumulatie van geluidseffecten
- Eerdere MER rapportages over plaatsing van WT

Naast de expertcommissie wordt een klankbordgroep van bewoners uit Amsterdam, omliggende gemeenten en andere belanghebbenden opgericht. De expertcommissie dient de vragen en zorgen van de klankbordgroep in haar advies te adresseren.

Op te leveren producten zijn:

1) Een openbare notitie met een advies + onderbouwing.
2) Openbare verslagen.

- De notitie met advies/adviezen en de verslagen worden pas openbaar na vaststelling door alle leden van de expertgroep.
- De onafhankelijke voorzitter is verantwoordelijk voor de oplevering van de producten.

Uitgangspunten

- De expertgroep bestaat bij voorkeur - om het werkbaar te houden - uit 4 vertegenwoordigers, inclusief een onafhankelijke voorzitter. Met in ieder geval een vertegenwoordiger voorgesteld door Windalarm Amsterdam / de bij de gemeente bekende medici, een vertegenwoordiger voorgesteld door de Amsterdamse windenergie-coöperaties, en een vertegenwoordiger van de GGD / RVIM.
- De expertgroep wordt begeleid door een klankbordgroep van ongeveer 15 personen waarvoor belanghebbenden zich kunnen aanmelden. Deze klankbordgroep dient de expertgroep te voeden met informatie en vragen die in het advies van de expertgroep worden geadresseerd.
    - Over de samenstelling van de klankbordgroep wordt na aanmelding geadviseerd door het Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid.
    - De expertgroep wordt ook gevoed met (tussen)resultaten uit de Participatieve Waarde evaluatie (PWE, uitgevoerd door Populytics) en andere input uit reflectiefase proces.
- Vertrekpunt van de dialoog in de expertgroep betreft een door de commissie m.e.r. geroemde voorbeeld-m.e.r. met daarin beschreven gezondheidseffecten, zoals:
  https://commissiemer.nl/adviezen/3543
  https://commissiemer.nl/projectdocumenten/00008459.pdf
- Scope:
    - Inhoud: De dialoog gaat niet over de beleidsmatige/politieke keuzes m.b.t. de RES, of over andere (duurzame) opwekmogelijkheden.
    - Planning:
        - Start expertgroep: medio november.
        - Start klankbordgroep: medio november.
        - Een eerste aanpak en/of inventarisatie wordt bij voorkeur meegenomen in het afwegingskader dat als onderdeel van de reflectiefase in december 2021 wordt klaargemaakt voor besluitvorming.
        - De eindnotitie met het advies wordt uiterlijk februari 2021 opgeleverd.

- De verwachte tijdsbesteding voor de voorzitter is circa 0,5 tot 1 dag per week vanaf eind oktober/begin november tot eind februari. Er is een vergoeding conform de bestede uren, in overleg, met een maximaal uurtarief voor gemeentelijk advieswerk.

Profiel voorzitter expertcommissie gezondheid

- Vervult een onafhankelijke voorzittersrol en is niet betrokken bij organisaties of bedrijven die actief zijn in het wind domein,
- Kennis van- en ervaring met gezondheidsvraagstukken heeft sterk de voorkeur,
- Gedegen ervaring als voorzitter in complexe maatschappelijk en bestuurlijke omgeving,
- Kennis van- en ervaring met complexe bestuurlijke besluitvorming en het publieke domein,
- Beschikt over de persoonlijkheid en de vaardigheid om een stimulerende rol te vervullen bij de menings- en besluitvorming binnen de expertcommissie, een verbinder,
- Doortastend en krachtig in het identificeren en oplossen van belemmeringen in inhoud en tussen partijen,
- Leidinggevende capaciteiten, gezaghebbend en overtuigend,
- Resultaatgericht en besluitvaardig,
- Politiek-sensitief,
- Communicatief vaardig

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 7 oktober 2021 18:04
Aan: [redacted]
Onderwerp: 211007 Expertgroep windturbines en gezondheidseffecten.docx
Bijlagen: 211007 Expertgroep windturbines en gezondheidseffecten.docx

Zoiets?
(rest van de tekst ook nog even goed lezen, heb nog wat aanpassingen gedaan).

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	november 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid en Circulaire economie
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Nadere Invulling reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op XXX september heb ik uw raad geinformeerd over de eerste opzet van de reflectiefase RES/Wind Amsterdam. Inmiddels is de reflectiefase in volle gang en hebben bewoners en belanghebbenden nogmaals de gelegenheid om hun zorgen en behoeften te delen.
In deze brief ga ik nader in op de definitieve invulling en fasering van de reflectiefase, inclusief de wijze waarop inwoners en belanghebbenden worden betrokken.
Achtereenvolgens komen aan bod:

1. Doel, resultaten en fasering van de reflectiefase
2. Activiteiten in de reflectiefase
3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

1. Doel, Resultaten en fasering reflectiefase

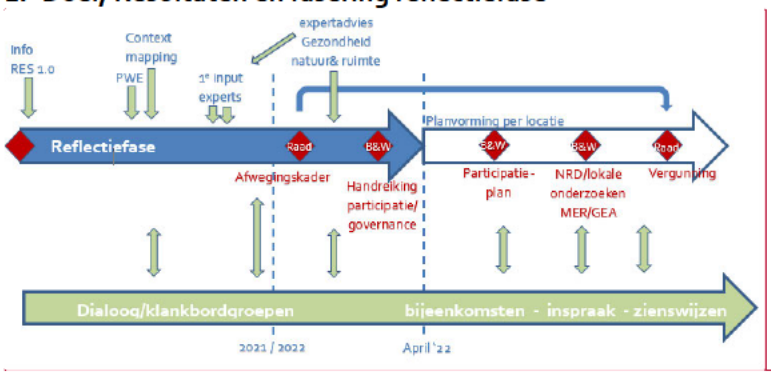

Met opmerkingen [redacted] Nieuwe infographic invoegen

De reflectiefase heeft als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad. In de reflectiefase geven inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening en advies via verschillende activiteiten. Eerder in het proces, in

aanloop naar de vaststelling van de RES 1.0 (mei 2021) is middels inspraakavonden, raadsadressen etc. al veel input geleverd door belanghebbenden. Dit wordt ook meegenomen in het resultaat. De reflectiefase duurt tot en met maart 2022.

Daarna volgt het proces waarin initiatiefnemers per gebied samen met Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten de participatiestappen uitwerken in een participatieplan. Na goedkeuring van het participatieplan door het college start de voorbereiding van concrete plannen en projecten inclusief benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse. Pas na afronding van alle onderzoeken verleent de gemeente al dan niet toestemming voor de realisatie van de windturbines. Die besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

De reflectiefase bevat een aantal resultaten:

Eerste resultaat: afwegingskader en evaluatie

Afwegingskader

Het afwegingskader is een samenvatting van alle zorgen, aandachtspunten en behoeften die tot dan toe zijn verzameld en maakt deze inzichtelijk en toegankelijk. Dit levert de kenmerken op die relevant zijn om een afweging te kunnen maken ten behoeve van de latere besluitvorming over wel of niet windturbines op een specifieke locatie.

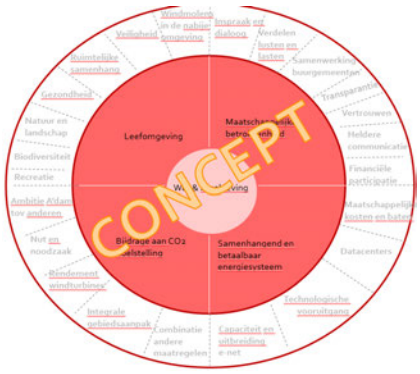

De basis voor het afwegingskader vormt de toepasselijke landelijke-, regionale- en lokale wet- en regelgeving. Daarbovenop komen de lokale- Amsterdamse thema's die genoemd worden inwoners en belanghebbenden tijdens het besluitvormingstraject RES 1.0, input uit de PWE en Context mapping en de eerste bevindingen uit de experttrajecten gezondheid en natuur (zie hieronder)

Het afwegingskader wordt eind 2021 met de stedelijke klankbordgroep gedeeld en in januari 2022 aan de gemeenteraad voor besluitvorming aangeboden. Vooruitlopend op de klankbordgroepen is een eerste opzet toegelicht en besproken met vertegenwoordigers van Windalarm en Amsterdam Wind.

Evaluatie
De evaluatie van het doorlopen participatieproces in Amsterdam tot aan de RES 1.0 is inmiddels opgestart en wordt uitgevoerd door onderzoekers van Universiteit Leiden. De evaluatie gaat o.a. in op het ontwerp van het participatieproces, de kwaliteit ervan en de interacties tijdens de participatie. De eerste belanghebbenden zijn geinterviewd over hun ervaringen.
De lessen en aanbevelingen uit deze evaluatie zijn input voor de richtlijnen voor participatie in de vervolgfasen. Het eindrapport met aanbevelingen zal met de stedelijke klankbordgroep worden gedeeld en tegelijk met het afwegingskader aan de gemeenteraad ter informatie worden aangeboden.

Tweede resultaat: adviezen gezondheid en natuur
Tijdens de reflectiefase buigen de expertgroepen gezondheid en natuur&leefomgeving zich over de vraag of het bestaande instrumentarium voldoet om de geuite zorgen over gezondheid en natuur voldoende te betrekken. Het advies van deze expertgroepen moet in februari
De eindnotities met het onderbouwdee adviezen van beide expertgroepen moeten februari 2022 gereed zijn en worden openbaar.

Gezondheid
De gezondheid van toekomstige omwonenden weegt zwaar bij de beslissing om tot plaatsing van een WT over te gaan. Er is daarom besloten een gezondheidseffectanalyse uit te voeren voor ieder windpark. Het bevoegd gezag kan o.a. op basis van een gezondheidseffectanalyse beslissen over de specifieke locatie van een windpark. Wat vindt zij wel en niet aanvaardbaar qua effecten? De gezondheidseffectanalyse wordt ná de huidige reflectiefase uitgevoerd als onderdeel van de MER die voor iedere zoeklocatie wordt opgesteld. Dit gebeurt in de projectvoorbereidingsfase per zoekgebied.

Het college wil in de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) van deze MER al die aspecten van gezondheid opnemen die nodig zijn voor het maken een goede afweging. Daarnaast wil het college weten of er – naast de MER – informatie en/of onderzoek nodig is om bij de afweging de gezondheid van toekomstige omwonenden van windturbine(s) te kunnen betrekken.
Daarom wordt tijdens de reflectiefase een expertgroep om advies gevraagd over de gezondheidseffecten die betrokken moeten worden bij de afweging om tot plaatsing van windturbines te kunnen besluiten.

De expertgroep bestaat uit een onafhankelijke voorzitter (de heer [redacted]) en een vertegenwoordiger voorgesteld door Windalarm Amsterdam / de bij de gemeente bekende medici, een vertegenwoordiger voorgesteld door de Amsterdamse windenergie-coöperaties, en een vertegenwoordiger van de GGD / RVIM.

Natuur
XXXXXX

Derde resultaat: handreiking participatie en samenwerking

Na oplevering van het afwegingskader vervolgt de gemeente het gesprek over de gedeelde zorgen en opgehaalde input op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie. Dit moet in maart 2022 leiden tot een handreiking voor participatie en samenwerking.

Deze handreiking geeft aan hoe belanghebbenden ná de reflectiefase betrokken moeten worden en bevatten "spelregels" voor de volgende fasen voor o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners (inclusief mede-overheden zoals provincie, buurgemeenten en stadsdelen). Ook bevat dit o.a. richtlijnen voor het op te stellen participatieplan en de uit te voeren onderzoeken, gezondheideffectanalyse en milieueffectrapportage in de vervolgfase door initatiefnemers.
De handreiking voor participatie en samenwerking wordt naar verwachting in maart 2022 afgerond en openbaar gemaakt.

2. Activiteiten Reflectiefase

De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden.
Naast alle overige input en gesprekken over bijvoorbeeld natuur en gezondheid die plaatsvinden, zijn Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden inmiddels uitgenodigd om deel te nemen aan een online raadpleging over windmolens (PWE) en aan een lokaal leefomgevingsonderzoek (context mapping). De input uit deze activiteiten wordt opgenomen in het afwegingskader.

Participatieve waardenevaluatie (PWE)
Kern van de reflectiefase is de digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE) die inmiddels online staat: www.XXXXXX.nl.
Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) is een innovatieve raadplegingsmethode om grote groepen deelnemers te betrekken bij een keuzevraagstuk. De kern is dat burgers virtueel op de stoel van de besluitvormer plaatsnemen. In een online omgeving wordt een keuzesituatie van de besluitvormer nagebootst, deelnemers zien de gevolgen van hun keuzes en hebben te maken met beperkingen (bijvoorbeeld: het advies moet ervoor zorgen dat een doelstelling wordt behaald).
De PWE methode is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gaat een stuk verder dan een opiniepeiling of een referendumIn een PWE kunnen deelnemers hun voorkeuren uiten op basis van (achtergrond)informatie. Deelnemers krijgen de kans om opties in samenhang te beoordelen, ze kunnen hun voorkeuren motiveren en nuanceren en eigen ideeën aandragen.
De PWE-Raadpleging over windmolens in Amsterdam bestaat uit meerdere onderdelen.
Naast een inleiding over het vraagstuk wordt eerst een aantal vragen gesteld over wat mensen van windenergie en windenergie in de stad vinden. Daarna volgt de kern van de raadpleging. Deze heeft als doel om de raad te informeren over welke afwegingen Amsterdammers zouden maken als ze de windambitie zouden onderschrijven. De afwegingen worden gemaakt op basis van voorwaarden die verder gaan dan de wet- en regelgeving. Ze raken aan onderwerpen zoals mogelijke hinder en overlast, invloed op natuur en invloed op het landschap.

Aan het einde van de PWE worden deelnemers aanvullende vragen gesteld over hun mening naar gezondheidsaspecten, ruimtelijke aspecten en natuur. Ook vragen we hen op welke manier ze betrokken zouden willen worden bij plannen voor windmolens.

Met opmerkingen [redacted] Check laatste versie

Voorafgaand aan de publicatie van de vragenlijst en de start van de klankbordgroepen is de opzet van de PWE eind oktober toegelicht en besproken met vertegenwoordigers van Windalarm en Amsterdam Wind en op basis hiervan afgerond.

Onderzoek naar de leefomgeving door middel van 'context mapping'

Aanvullend op de online raadpleging zijn inmiddels de eerste workshops gehouden, in de vorm van een onderzoek naar de leefomgeving ofwel 'context mapping'. Tijdens de workshops die worden gehouden in en rond de zoekgebieden, kunnen bewoners aangeven geven hoe zij hun leefomgeving ervaren, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, fiets-of (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuitief, en daardoor toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de ontwikkeling van windenergie.

Met opmerkingen [redacted] Dit is nog grotendeels de tekst uit de vorige raadsbrief, nog updaten

3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

Verschillende klankbordgroepen geven feedback in de reflectiefase. Zij geven ook aan wat zij belangrijk vinden in het proces om windmolens te plaatsen. Leden van belangenorganisaties konden zich eind oktober aanmelden om mee te doen in de verschillende klankbordgroepen. Er zijn in totaal 4 lokale klankbordgroepen, een stedelijke klankbordgroep en 2 klankbordgroepen met thema gezondheid en thema natuur. Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven.

De klankbordgroepen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van organisaties of groepen bewoners of belanghebbenden die direct of indirect een link hebben met het plaatsen van windmolens in Amsterdam. Dit kunnen bijvoorbeeld bewoner- en ondernemingsverenigingen, energiecoöperaties, sportclubs en volkstuinen zijn.

Per klankbordgroep is een diverse groep samengesteld van ongeveer 15 mensen waarin verschillende standpunten worden vertegenwoordigd. Een onafhankelijke organisatie, het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NPBO), heeft geadviseerd over de samenstelling van de groepen op basis van:

- De doelstelling van de klankbordgroep (lokaal, stedelijk of een thema);
- De verschillende perspectieven van de belangengroepen en de mogelijke inhoudelijke inbreng (bijvoorbeeld in een bepaald zoekgebied of specifieke kennis over die u of uw groep beschikt);

- Werkbaarheid van de groep (maximaal aantal deelnemers 15 personen).

Stedelijke klankbordgroep
In de stedelijke klankbordgroep zitten vertegenwoordigers van organisaties die op stedelijk niveau betrokken zijn. Dat kunnen ook organisaties zijn die geen relatie hebben met de zoekgebieden in Amsterdam zelf. Denk aan een ondernemersvereniging voor heel Amsterdam of aan groepen die zich zorgen maken over het klimaat of die juist zorgen hebben bij de komst van windmolens.
Een stedelijke klankbordgroep biedt de ruimte om namens alle Amsterdammers mee te denken. De groep geeft feedback tijdens de reflectiefase, input voor het afwegingskader en de richtlijnen voor samenwerking en sturing door de gemeente.
De stedelijke groep komt ongeveer 5 keer bij elkaar vanaf half november.
De volgende belangengroepen zijn vertegenwoordigd in de stedelijke klankbordgroep:

Lokale klankbordgroepen Noord, Nieuw-West en Zuidoost
Informatie uit de omgeving rond de zoekgebieden is onmisbaar. Per stadsdeel waarin een windzoekgebied ligt, is een lokale klankbordgroep samengesteld. Dit zijn de stadsdelen Nieuw-West, Noord, Oost en Zuidoost. Hier worden kwesties besproken die direct te maken hebben met het zoekgebied in dat stadsdeel en de leefomgeving van de bewoners in en om de zoekgebieden. Zo worden er vragen voorgelegd aan de klankbordgroepen zoals: wat speelt er in dit zoekgebied? Ook worden de bewoners en verschillende groepen gehoord en geven ze feedback op de resultaten van het onderzoek over de leefomgeving.
In de lokale klankbordgroepen zitten vertegenwoordigers van lokale organisaties zoals bijvoorbeeld bewonersverenigingen, lokale natuurorganisaties of volkstuinverenigingen. Ook organisaties uit buurgemeenten die grenzen aan de Amsterdamse zoekgebieden konden zich opgeven. De lokale klankbordgroepen komen ongeveer 3 keer bij elkaar en starten half november.
De volgende belangengroepen zijn vertegenwoordigd in de lokale klankbordgroepen:
Noord
Nieuw West
Zuidoost

Klankbordgroep Oost = Ma.ak020
Specifiek in Stadsdeel Oost wordt voor de lokale klankbordgroep samengewerkt met Ma.ak020. In het Maatschappelijk Akkoord Amsterdam (Ma.ak020) hebben actieve Amsterdammers en het gemeentebestuur afspraken gemaakt hoe zij samen werken aan een inclusieve, gezonde, eerlijke en initiatiefrijke stad.
Nog verder toelichten

Tot slot
Niet alles hoeft tijdens deze fase, ook na de reflectiefase is volop ruimte om gehoord te worden en mee te praten. Met het afwegingskader en de structuur van klanbordgroepen is een proces in gang gezet dat ook in de vervolgfase op lokaal niveau kan worden benut om in gesprek met de omgeving de volgende stappen te zetten.
Parallel zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Verder zal worden bekeken hoe de RES te integreren in de

omgevingsinstrumenten die volgen uit de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. In beide trajecten moeten afspraken uit de reflectiefase ook een plek krijgen.

We nemen als stad onze verantwoordelijkheid én verkennen nieuwe wegen om de Amsterdammer en andere belanghebbenden zo goed mogelijk te betrekken bij het RES traject. Het college wil toekomstige generaties een duurzame en leefbare toekomst bieden. Het college wil de gestelde ambities in de Regionale Energiestrategie (RES) daarom zo spoedig mogelijk realiseren om klimaatverandering tegen te gaan. Na afronding van de reflectiefase blijven we een zorgvuldig proces voeren om onze ambities waar te maken.

Met opmerkingen [redacted] Nog zoiets opnemen??

Ik kijk uit naar de samenwerking met uw raad in de reflectiefase gedurende dit najaar.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 26 oktober 2021 12:30
Aan: [redacted]
Onderwerp: 211025 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase.docx
Bijlagen: 211025 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase.docx

Heb een eerste opzet gemaakt, kijk jij er naar?

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 27 oktober 2021 19:55
Aan: [redacted]
Onderwerp: 211027_Cpt_verslag_LPG_Noord.docx
Bijlagen: 211027_Cpt_verslag_LPG_Noord.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Hoi [redacted]

Hierbij mijn concept verslag van de LPG Noord van vanmiddag.
Hij staat ook opgeslagen in de betreffende map.

Groeten
[redacted]

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted] @amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

Verslag Lokale Procesgroep Stadsdeel Noord
Datum: 27 oktober
Voorzitter: [redacted]

Agenda

1. Mededelingen
2. Update planning
3. Verspreiding flyers workshops Context mapping
4. Gebiedsmakelaars bij workshops Context mapping
5. Laatste versie werkboek Context mapping
6. Starten Lokale Klankbordgroepen – graag welkomswoord door stadsdeelbestuurder
7. Communicatie

Verslag:

1. Mededelingen
Geen.

2. Update Planning:
De update van de planning voor komende periode besproken is besproken. In week 44 starten we met de lokale workshop context mapping. Ook de locaties voor de workshops zijn nu definitief.

datum	omschrijving	locatie	adres	sessie + tijdstip
woensdag 3 november 2021	NOORD LOCATION 1:	HOGELANT SCHOOL	Duinluststraat 20, 1024 VK Amsterdam	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45
woensdag 3 november 2021	NOORD LOCATION 3	Buurthuis Ransdorp	Dorpsweg Ransdorp 33, 1028 BK Amsterdam	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45
woensdag 10 november 2021	NOORD LOCATION 4	NL Training Boven 't IJ	Buikslotermeerplein 161, 1025 ET Amsterdam	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45
donderdag 11 november 2021	NOORD LOCATION 2:	Golfbaan Waterland	Buikslotermeerdijk 141, 1027 AC Amsterdam	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45
vrijdag 12 november 2021	NOORD LOCATION 6	ASV de Dijk	Schellingwouderdijk 220, 1023 NL Amsterdam	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45
maandag 15 november 2021	NOORD LOCATION 5	Zeilvereniging het Y	Durgerdammerdijk 116a, 1026 CG Durgerdam	Sessie 1: 19:30-20:30, Sessie 2: 20:45-21:45
dinsdag 16 november 2021	Noord Klankbordgroep	Locatie?	Locatie?	17:00-19:00

3. Verspreiding flyers workshops Context mapping

- [redacted] geeft aan dat de posters/flyers niet bij haar zijn bezorgd. Ze gaat hier nog achteraan. [redacted] geeft aan dat ze anders ook evt .nieuwe bestelling kan plaatsen.
- [redacted] geeft ook aan dat er is één straat waar SD huis aan huis gaat flyeren (Banenburg singel (gebied Oost Noord)??).
- [redacted] maakt een overzicht lijst voor ("gastheren + vrouwen") waar de flyers (zijn) komen te liggen definitief en zal die naar [redacted] en team RES/Wind mailen.
- [[redacted] zal (tzt) samen met [redacted] en [redacted] zorgen voor een duidelijk overzicht op welke plaatsen nou is geflyerd, evt. posters hangen etc. En hoe verder hierover is gecommuniceerd in SD Noord.]

- [redacted] geeft aan dat hij deze week nog flyers kan verspreiden/neerleggen op plekken in SD Noord. [redacted] zal [redacted] mailen met contact/adresgegevens van de plekken.

4. Gebiedsmakelaars bij workshops Context mapping

[redacted] zal aan de gebiedsmakelaars vragen of zij bij de lokale workshops aanwezig kunnen en koppelt dat einde deze week uiterlijk vrijdag 29 oktober terug aan team RES/Wind.

5. Laatste versie werkboek Context mapping

Er zijn geen vragen of opmerkingen over de laatste versie.

6. Starten Lokale Klankbordgroepen – graag welkomswoord door stadsdeelbestuurder

Graag bespreken met Saskia Groenewoud of zij een korte aftrap kan/wil geven bij de start door een kort welkomstwoord. [Dit hoeft niet heel inhoudelijk en lang te zijn, maar gewoon een moment dat de PH beseft dat mensen in hun vrije tijd aandacht besteden aan dit thema en dat we samen met Amsterdammers en belanghebbenden invulling geven aan de reflectiefase.]
Graag dit verzoek bespreken met de PH. Team RES/Wind zal dit verzoek ook mailen naar de bestuursadviseurs en hun secretariaat en waar mogelijk inplannen.

7. Communicatie

Er is in dit overleg al veel gesproken over communicatie bij de eerdere agenapunten. [redacted] vraagt er nog zaken en/of vragen zijn die team RES/Wind moeten voor de start van de komende bijeenkomsten.

- [redacted] vraagt of er ook een minimum van aantal deelnemers is bij de workshops context mapping?
  [redacted] geeft aan dat deze ook bij hele lage opkomst (weinig aanmeldingen) gewoon zullen doorgaan.
- [redacted] vraagt wat als er nou juist te veel aanmeldingen zijn en/of als er een hoge opkomst is van personen die zich niet hebben aangemeld maar welke langs of mee komen naar de workshops. Wat als er teveel aanmeldingen zijn. Of wat en hoe bij qua sfeerbepaling bij kaping van de workshops door grote groep(en).
  [redacted] geeft aan dat we deze punten nog nader gaan bespreken in het kernteam reflectiefase en z.s.m. op terugkomen.
- [redacted] neemt nog contact op met buurgemeenten voor communicatie.

Rondvraag:

[redacted] informeert de groep kort nav een gesprek met WH en PH Saskia Groenewoud 27 okt. Nav het verzoek van Windalarm om een bestuurlijk overleg is afgesproken dat er toch een gesprek komt met vertegenwoordigers van betrokken windstreken van Windalarm Amsterdam. Eén gesprek met de WH en alle betrokken PH's (SD Noord, Oost, Nieuw-West en Zuidoost). [redacted] schat in dat dit gezien de agenda's ongeveer over een maand zal zijn. Team RES/Wind zal dit i.s.m. de secretariaten (laten) inplannen.

- [redacted] geeft aan dat Windalarm intussen ook een officiële klacht heeft ingediend bij de gemeente Amsterdam [en naar de Ombudsman is gestapt] omdat er (tot nu toe) geen gesprek was ingepland.

[redacted] zegt dat [redacted] kan doorgeven aan de klachtenafdeling [en/of Ombudsman dat een gesprek (naar verwachting) voor half/eind december zal worden ingepland door team RES/Wind in overleg met de secretariaten van de PH's + WH.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 29 oktober 2021 16:43
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: 211029 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase nav priostaf.docx
Bijlagen: 211029 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase nav priostaf.docx

Heb alvast de opmerkingen van vanochtend deels verwerkt.
Vooral de namen er nog in, en dat even aankondigen bij de deelnemers.
Breng jij 'm weer verder (maandag ben ik er dus niet)
Gr.
[redacted]

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	november 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid en Circulaire economie
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Nadere Invulling reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 7 september j.l. heb ik uw raad geinformeerd over de eerste opzet van de reflectiefase RES/Wind Amsterdam. Inmiddels is de reflectiefase gestart en krijgen bewoners en belanghebbenden nogmaals de gelegenheid om hun zorgen en behoeften te delen.
In deze brief ga ik nader in op de definitieve invulling en fasering van de reflectiefase, inclusief de wijze waarop inwoners en belanghebbenden worden betrokken.
Achtereenvolgens komen aan bod:

1. Doel, resultaten en fasering van de reflectiefase
2. Activiteiten in de reflectiefase
3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

1. Doel en resultaten reflectiefase

Doel
De reflectiefase heeft als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad in een afwegingskader en in richtlijnen voor samenwerking en sturing[1]. Daarin worden ook de adviezen van o.a. de expertgroep gezondheid verwerkt die in de volgende fase worden gebruikt voor de gezondheideffectanalyse.
In de reflectiefase geven inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening en advies via verschillende activiteiten. Eerder in het proces, in aanloop naar de vaststelling van de RES 1.0 (mei 2021) is middels onder andere inspraakavonden, brieven en raadsadressen al veel input geleverd door belanghebbenden. Dit wordt ook meegenomen in de resultaten van de reflectiefase die hieronder worden toegelicht. De reflectiefase duurt tot en met maart 2022.

Met opmerkingen [redacted] Gezondheidseffectanalyse staat al meteen in het stukje hieronder ook. Misschien dat het helpt als deze ook voluit in het plaatje te vinden is (ipv GEA)

[1] Zie brief aan uw raad van 7 september 2021.

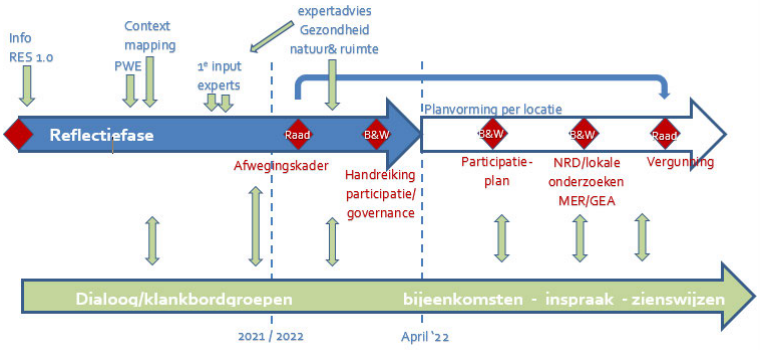

Ná de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers zich kunnen melden bij de gemeente en per gebied samen met Amsterdammers en belanghebbenden van buurgemeenten de participatiestappen uitwerken in een participatieplan. Na goedkeuring van het participatieplan door het college start de voorbereiding van concrete plannen en projecten inclusief benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse. Pas na afronding van alle onderzoeken verleent de gemeente al dan niet toestemming voor de realisatie van de windturbines. Die besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

Resultaten
De reflectiefase leidt tot een aantal resultaten en deelproducten: een afwegingskader en richtlijnen voor participatie, samenwerking en sturing. Daarnaast wordt een aantal deelproducten in de komende maanden gefaseerd opgeleverd, namelijk een evaluatie van het participatieproces tot de RES 1.0, adviezen over gezondheidseffecten en natuur. Eerst zal het afwegingskader in januari ter vaststelling aan de gemeenteraad worden aangeboden. Parallel wordt de evaluatie gedeeld met de gemeenteraad. Ten tweede worden de adviezen gezondheid en natuur gedeeld met de gemeenteraad in Q1 2022. En als laatste wordt de handreiking participatie, samenwerking en sturing gedeeld met de gemeenteraad in Q2 2022. Voor deze fasering is gekozen om dat de deelproducten op elkaar opbouwen. Resultaten van een product moeten worden verwerkt in een vervolgstap, de aanbevelingen uit de evaluatie moeten bijv. worden verwerkt in de richtlijnen voor participatie.

Afwegingskader
Het afwegingskader bevat de kenmerken die relevant zijn om een afweging te kunnen maken ten behoeve van de latere besluitvorming over wel of niet windturbines op een specifieke locatie. Deze kenmerken zijn opgebouwd uit o.a. een samenvatting van alle zorgen, aandachtspunten en behoeften die tot dan toe zijn verzameld en maakt deze inzichtelijk en toegankelijk.

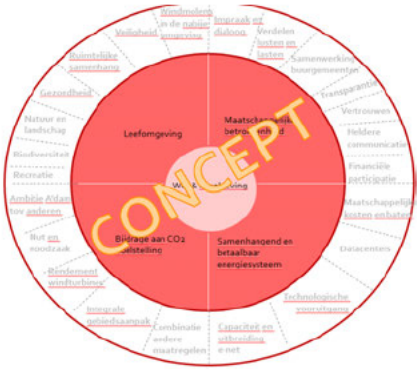

De basis voor het afwegingskader vormt de toepasselijke wet- en regelgeving. Daarbovenop komt het afwegingskader dat vanuit het Nationaal Programma RES mee gegeven wordt voor de RES 2.0. Dit wordt aangevuld met de lokale- Amsterdamse thema's die genoemd worden inwoners en belanghebbenden tijdens het besluitvormingstraject RES 1.0, als input uit de PWE en Context mapping en de eerste bevindingen uit de experttrajecten gezondheid en natuur (zie hieronder). Het afwegingskader wordt in januari 2022 aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden.

Met opmerkingen [redacted] Dit moet er dan eigenlijk uit, maar dit is wel wat het is....

Evaluatie

De evaluatie van het doorlopen participatieproces in Amsterdam tot aan de RES 1.0 is inmiddels opgestart en wordt uitgevoerd door onderzoekers van Universiteit Leiden. De evaluatie gaat o.a. in op het ontwerp van het participatieproces, de kwaliteit ervan en de interacties tijdens de participatie. De eerste belanghebbenden zijn geïnterviewd over hun ervaringen.
De lessen en aanbevelingen uit deze evaluatie zijn input voor de richtlijnen voor participatie in de vervolgfasen.
Het eindrapport met aanbevelingen zal begin 2022 tegelijk met het afwegingskader aan de gemeenteraad ter informatie worden aangeboden.

Adviezen Expertgroepen gezondheid en natuur

Tijdens de reflectiefase buigen de expertgroepen gezondheid en natuur zich over de vraag of ~~het~~ bestaande ~~instrumentarium~~ wetten, normen en onderzoeken voldoe~~n~~t om ~~de geuite zorgen over gezondheid en natuur voldoende te betrekken~~in de vervolgfase een goede afweging te kunnen maken. De eindnotities met het onderbouwdee adviezen van beide expertgroepen moeten voor afloop van de reflectiefase in maart 2022 gereed zijn en worden openbaar. Via specifieke klankbordgroepen ontvangen beide expergroepen feedback uit de samenleving.

Gezondheid

Er is besloten een gezondheidseffectanalyse uit te voeren voor ieder windpark. De gezondheidseffectanalyse wordt ná de huidige reflectiefase uitgevoerd als onderdeel van de MER die voor iedere zoeklocatie wordt opgesteld. Voorafgaand aan de MER wordt er een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) opgesteld met daarin alle onderwerpen die moeten worden meegenomen in de MER. Het college wil in de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) van een MER al die aspecten van gezondheid opnemen die nodig zijn voor het maken een goede afweging.

Daarom wordt tijdens de reflectiefase een expertgroep om advies gevraagd over de gezondheidseffecten die betrokken moeten worden bij de afweging om tot plaatsing van windturbines te kunnen besluiten. Dit advies wordt~~, indien van toepassing,~~ ook meegenomen bij het proces rondom het zoekgebied Noorder IJ-plas en Cornelis Douwesterrein.

De expertgroep gezonheid bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en drie experts:

- Voorzitter: de heer [redacted]
- ~~een e~~Expert voorgesteld door Windalarm Amsterdam / ~~de bij de gemeente bekende~~ medici: ~~.....,~~
- ~~een vertegenwoordiger voorgesteld door de~~Expert Amsterdamse windenergie-coöperaties: .....
- ~~, en een vertegenwoordiger van de~~Expert namens ~~-~~GGD / RVIM: [redacted]

Natuur
Voor natuur geldt een vergelijkbare opzet voor de expertgroep. Ook hier wordt de expertgroep gevraagd om advies te geven over welke aspecten van natuur opgenomen moeten worden in de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD). Als input voor het de gesprekken in de expertgroep natuur wordt er een natuurtoets uitgevoerd. Deze toets is een verdiepingsslag op de eerdere quickscan 'windzoekgebieen in relatie tot landschappeijke waarden, cultureel erfgoed en natuurwaarden' van februari 2021. De focus van de natuurtoets is iets specifieker en gedetaileerder dan de quickscan en ligt met name op inventariseren van natuurwaarden, biodiversiteit en landschapsbescherming in de aangepaste zoekgebieden (Voorkeursgebieden van de RES 1.0). Daarnaast vindt er een excursie plaats naar de zoekgebieden.

De expertgroep bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en vier experts:

- Voorzitter;
- ~~een e~~Expert voorgesteld door Windalarm Amsterdam;
- ~~, een e~~Expert voorgesteld door de Amsterdamse windenergie-coöperaties; ~~, en twee~~
- eExperts vanuit de gemeente (stadsecoloog);
- Expert vanuit ~~en~~ de provincie Noord-Holland; ~~met kennis van het natuurbeleid (NNN, BPL en Natura2000).~~

Handreiking participatie, samenwerking en sturing
Na oplevering van het afwegingskader vervolgt de gemeente het gesprek over de gedeelde zorgen en opgehaalde input op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie. Dit moet in maart 2022 leiden tot een handreiking voor participatie, samenwerking en sturing.

Deze handreiking geeft aan hoe belanghebbenden ná de reflectiefase betrokken moeten worden en bevatten afspraken voor de volgende fasen over samenwerking en sturing met en door o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners (inclusief mede-overheden zoals provincie, buurgemeenten en stadsdelen). Ook bevat dit o.a. richtlijnen voor het op te stellen participatieplan en de uit te voeren onderzoeken, o.a. de gezondheideffectanalyse en milieueffectrapportage in de vervolgfase door initatiefnemers. Hierin worden ervaringen uit het participatieproces NoorderIJ-Plas/ Cornelis Douwes betrokken.

Met opmerkingen [redacted] aankondigen bij de deelnemers!

Met opmaak: Lijstalinea;Lijstalinea Blauw;Opsomming;Kleurrijke lijst - accent 11;Dot pt;F5 List Paragraph;List Paragraph1;No Spacing1;List Paragraph Char Char Char;Indicator Text;Numbered Para 1;Bullet 1;Bullet Points;Párrafo de lista;MAIN CONTENT;Recommendation, Met opsommingstekens + Niveau: 1 + Uitgelijnd op: 0,63 cm + Inspringen op: 1,27 cm

Met opmaak: Lettertype: (Standaard) Calibri

Met opmaak: Lettertype: (Standaard) Calibri

Met opmaak: Lettertype: (Standaard) Calibri

Met opmaak: Lettertype: (Standaard) Calibri

De handreiking voor participatie, samenwerking en sturing wordt naar verwachting in maart 2022 afgerond en voorgelegd aan het college ter besluitvorming.

2. Activiteiten Reflectiefase

De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden.
Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden zijn inmiddels uitgenodigd om deel te nemen aan een online raadpleging over windmolens (PWE) en aan een lokaal leefomgevingsonderzoek (context mapping). De input uit deze activiteiten wordt opgenomen in het afwegingskader. Daarnaast is gestart met de samenstelling van klankbordgroepen waar Amsterdammers en belanghebbenden mee kunnen praten.

Participatieve waardenevaluatie (PWE)
Kern van de reflectiefase is de digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE) die inmiddels online staat en via de site van de gemeente Amsterdam bereikbaar is: www.amsterdam.nl/windenergie De Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) is een innovatieve methode om grote groepen deelnemers te betrekken bij een keuzevraagstuk. Burgers nemen virtueel plaatops de stoel van de bestuurder. In een online omgeving wordt een keuzesituatie van de bestuurder nagebootst, deelnemers zien de gevolgen van hun keuzes en hebben te maken met beperkingen (bijvoorbeeld: het advies moet ervoor zorgen dat een doelstelling wordt behaald).

De PWE methode is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gaat een stuk verder dan een opiniepeiling of een referendum. In een PWE kunnen deelnemers hun voorkeuren uiten op basis van (achtergrond)informatie. Deelnemers krijgen de kans om opties in samenhang te beoordelen, ze kunnen hun voorkeuren motiveren en nuanceren en eigen ideeën aandragen.

De PWE-Raadpleging over windmolens in Amsterdam bestaat uit meerdere onderdelen.
Naast een inleiding over het vraagstuk wordt eerst een aantal vragen gesteld over wat mensen van windenergie en windenergie in de stad vinden. Daarna volgt de kern van de raadpleging. Deze heeft als doel om de raad te informeren over welke afwegingen Amsterdammers zouden maken wanneer ze de windambitie zouden onderschrijven. De afwegingen worden gemaakt met toepassing van voorwaarden die verder gaan dan de wet- en regelgeving. Ze raken aan onderwerpen zoals mogelijke hinder en overlast, invloed op natuur en invloed op het landschap. Aan het einde van de PWE worden deelnemers aanvullende vragen gesteld over hun mening naar gezondheidsaspecten, ruimtelijke aspecten en natuur. Ook vragen we hen op welke manier ze betrokken zouden willen worden bij plannen voor windmolens.

Onderzoek naar de leefomgeving door middel van 'context mapping'

Aanvullend op de online raadpleging worden tussen 3 november en 20 november fysieke workshops gehouden op 16 locaties verdeeld over alle zoekgebieden. Deze workshops over de leefomgeving ofwel 'context mapping' zijn toegankelijk voor bewoners en belanghebbenden in en om de zoekgebieden, ook uit buurgemeenten en starten vanaf 6 november Bewoners kunnen tijdens de workshops aangeven wat voor hen de kenmerken van een buurt zijn, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, fiets-of (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuitief, en daardoor toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden. De workshops zijn in samenwerking met de stadsdelen en buurgemeenten tot stand gekomen.

3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

Iedereen kan mee doen tijdens de reflectiefase, sommige belanghebbenden denken intensiever mee. Bij het ontwikkelen van de PWE en het afwegingskader is input opgehaald van de meest uiteenlopende belangengroepen in Amsterdam, de energie-coöperaties en Windalarm.

Gedurende het proces geven verschillende klankbordgroepen feedback in de reflectiefase. Zij geven ook aan wat zij belangrijk vinden in het proces om windmolens te plaatsen. Leden van belangenorganisaties uit Amsterdam én buurgemeenten konden zich eind oktober aanmelden om mee te doen in de verschillende klankbordgroepen. Er zijn in totaal 4 lokale klankbordgroepen, een stedelijke klankbordgroep en 2 klankbordgroepen met thema gezondheid en thema natuur. Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven.
Alle klankbordgroepen worden voorgezeten door Public Mediation: [redacted] en/of [redacted].

Met opmerkingen [redacted] Staat ook al onder lokale KBG

De klankbordgroepen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van organisaties of groepen bewoners of belanghebbenden die direct of indirect een link hebben met het plaatsen van windmolens in Amsterdam. Dit kunnen bijvoorbeeld bewoner- en ondernemingsverenigingen, energiecoöperaties, sportclubs en volkstuinen zijn.

Per klankbordgroep is een diverse groep samengesteld van ongeveer 15 mensen waarin verschillende standpunten worden vertegenwoordigd. Een onafhankelijke organisatie, het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NPBO), heeft geadviseerd over de samenstelling van de groepen op basis van:

- De doelstelling van de klankbordgroep (lokaal, stedelijk of een thema);
- De verschillende perspectieven van de belangengroepen en de mogelijke inhoudelijke inbreng (bijvoorbeeld in een bepaald zoekgebied of specifieke kennis over die u of uw groep beschikt);
- Werkbaarheid van de groep (maximaal aantal deelnemers 15 personen).

Stedelijke klankbordgroep

In de stedelijke klankbordgroep zitten vertegenwoordigers van organisaties die op stedelijk niveau betrokken zijn. Dat kunnen ook organisaties zijn die geen relatie hebben met de zoekgebieden in Amsterdam zelf. Denk aan een ondernemersvereniging voor heel Amsterdam of aan groepen die zich zorgen maken over het klimaat of die juist zorgen hebben bij de komst van windmolens.
Een stedelijke klankbordgroep biedt de ruimte om namens alle Amsterdammers mee te denken. De groep geeft feedback tijdens de reflectiefase, input voor het afwegingskader en de richtlijnen voor samenwerking en sturing door de gemeente.
De stedelijke groep komt ongeveer 5 keer bij elkaar vanaf half november.

Naast een onafhankelijke voorzitter door Public Mediation zijn ~~D~~de volgende belangengroepen ~~zijn~~ vertegenwoordigd in de stedelijke klankbordgroep:
.....

Lokale klankbordgroepen Noord, Nieuw-West en Zuidoost
Informatie uit de omgeving rond de zoekgebieden is onmisbaar. Per stadsdeel waarin een windzoekgebied ligt, is een lokale klankbordgroep samengesteld. Dit zijn de stadsdelen Nieuw-West, Noord, Oost en Zuidoost. Hier worden kwesties besproken die direct te maken hebben met het zoekgebied in dat stadsdeel en de leefomgeving van de bewoners in en om de zoekgebieden. Zo worden er vragen voorgelegd aan de klankbordgroepen zoals: wat speelt er in dit zoekgebied? Ook worden de bewoners en verschillende groepen gehoord en geven ze feedback op de resultaten van het onderzoek over de leefomgeving.
In de lokale klankbordgroepen zitten vertegenwoordigers van lokale organisaties zoals bijvoorbeeld bewonersverenigingen, lokale natuurorganisaties of volkstuinverenigingen. Ook organisaties uit buurgemeenten die grenzen aan de Amsterdamse zoekgebieden konden zich opgeven. De lokale klankbordgroepen komen ongeveer 3 keer bij elkaar en starten half november.
Naast onafhankelijke voorzitters door Public Mediation zijn ~~D~~de volgende belangengroepen ~~zijn~~ vertegenwoordigd in de lokale klankbordgroepen:
Noord:.....
Nieuw West: .....
Zuidoost:.....

Klankbordgroep Oost = Ma.ak020
Specifiek in Stadsdeel Oost wordt voor de lokale klankbordgroep samengewerkt met Ma.ak020. In het Maatschappelijk Akkoord Amsterdam (Ma.ak020) hebben actieve Amsterdammers en het gemeentebestuur afspraken gemaakt hoe zij samen werken aan een inclusieve, gezonde, eerlijke en initiatiefrijke stad. Op de samenstelling van de Ma.ak020 groep geeft NPBO ook advies. Lees hier meer over Ma.ak020 .

Tot slot: voortzetten regionale samenwerking
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Ik zal dit naar verwachting eind van het jaar ter besluitvorming aan het college aanbieden.

Niet alles hoeft tijdens deze fase, ook na de reflectiefase is volop ruimte om gehoord te worden en mee te praten. Met het afwegingskader en de structuur van klanbordgroepen is een proces in gang gezet dat ook in de vervolgfase op lokaal niveau kan worden benut om in gesprek met de omgeving de volgende stappen te zetten.

Juist nu de wereldleiders in Glasgow bij elkaar zitten over klimaatafspraken laten we als Amsterdam graag zien dat de energietransitie alleen samen met burgers en belanghebbenden vorm kan krijgen.

Graag blijf ik u berichten over de voortgang van deze samenwerking en kijk er naar uit om de eerste resultaten met u te delen.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 2 november 2021 19:08
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: 211102 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase .docx
Bijlagen: 211102 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase .docx

Dag [redacted]
Hierbij de laatste versie van de Raadsbrief.
Het enige wat er wat ons betreft nog in moet zijn de namen bij de klankbordgroepen. Daarover zijn we morgen nog in gesprek met [redacted].
Groet,
[redacted]

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	november 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid en Circulaire economie
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Nadere Invulling reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 7 september j.l. heb ik uw raad geïnformeerd over de eerste opzet van de reflectiefase RES/Wind Amsterdam. Inmiddels is de reflectiefase gestart en krijgen bewoners en belanghebbenden nogmaals de gelegenheid om hun zorgen en behoeften te delen.
In deze brief ga ik nader in op de definitieve invulling en fasering van de reflectiefase, inclusief de wijze waarop inwoners en belanghebbenden worden betrokken.
Achtereenvolgens komen aan bod:

1. Doel en resultaten van de reflectiefase
2. Activiteiten in de reflectiefase
3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

1. Doel en resultaten reflectiefase

Doel
De reflectiefase heeft als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad in een afwegingskader en in richtlijnen voor samenwerking en sturing[1]. Daarin worden ook de adviezen van o.a. de expertgroep gezondheid verwerkt die in de volgende fase worden gebruikt voor de gezondheideffectanalyse.
In de reflectiefase geven inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening en advies via verschillende activiteiten.

Eerder in het proces, in aanloop naar de vaststelling van de RES 1.0 (mei 2021) is onder andere via informatieavonden, inspraakavonden, brieven en raadsadressen, reacties op de concept RES, en via de door uw raad georganiseerde expertsessie al veel input geleverd door bewoners en belanghebbenden.

Dit wordt ook meegenomen in de resultaten van de reflectiefase die hieronder worden toegelicht.
De reflectiefase duurt tot en met maart 2022.

[1] Zie brief aan uw raad van 7 september 2021.

Ná de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers zich kunnen melden bij de gemeente. Per gebied werken zij samen met Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en belanghebbenden participatiestappen uit in een participatieplan. Na goedkeuring van het participatieplan door het college start de voorbereiding van concrete plannen en projecten inclusief de benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse (GEA). Na afronding van alle onderzoeken spreekt de gemeenteraad zich uit over de vergunningverlening voor de realisatie van de windturbines. Die besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

Resultaten
De reflectiefase leidt tot een afwegingskader en een handreiking met richtlijnen voor participatie, samenwerking en sturing. Daarnaast worden deelproducten in de komende maanden gefaseerd opgeleverd, namelijk een evaluatie van het participatieproces tot de RES 1.0, en de adviezen over het in beeld brengen van gezondheidseffecten en effecten op natuur.

De planning is in januari 2022 het afwegingskader ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad, tegelijk met het adviesrapport van de evaluatie. Later in Q1 2022 worden de adviezen over gezondheid en natuur gedeeld met de gemeenteraad. In Q2 2022 wordt de handreiking participatie, samenwerking en sturing gedeeld met de gemeenteraad. Voor deze fasering is gekozen omdat resultaten van een deelproduct worden verwerkt in het volgende product. De aanbevelingen uit de evaluatie worden bijvoorbeeld verwerkt in de richtlijnen voor participatie.

Afwegingskader
Het afwegingskader bevat de kenmerken die relevant zijn om een afweging te kunnen maken ten behoeve van de latere besluitvorming over de inpassing van windturbines op een specifieke locatie. Deze kenmerken zijn opgebouwd uit o.a. een samenvatting van alle zorgen, aandachtspunten en behoeften die tot dan toe zijn verzameld en maakt deze inzichtelijk en toegankelijk.

Figuur 1: Voorbeeld van een mogelijk afwegingskader

De basis voor het afwegingskader vormt de toepasselijke wet- en regelgeving. Daarbovenop komt het afwegingskader dat vanuit het Nationaal Programma RES meegegeven wordt voor de RES 2.0. Dit wordt aangevuld met de lokale Amsterdamse thema's die door bewoners en belanghebbenden genoemd zijn en genoemd worden gedurende het RES-proces, onder ander over gezondheid en natuur.

Evaluatie
De evaluatie van het doorlopen participatieproces in Amsterdam tot aan de RES 1.0 is opgestart en wordt uitgevoerd door onderzoekers van de Universiteit Leiden. De evaluatie gaat o.a. in op het ontwerp van het participatieproces, de kwaliteit ervan en de interacties tijdens de participatie. De eerste belanghebbenden zijn geïnterviewd over hun ervaringen. De lessen en aanbevelingen uit deze evaluatie zijn input voor de richtlijnen voor participatie.

Adviezen expertgroepen gezondheid en natuur
Tijdens de reflectiefase buigen de expertgroepen gezondheid en natuur zich over de vraag of bestaande wetten, normen en onderzoeken voldoen om de geuite zorgen over gezondheid en natuur voldoende te betrekken om op het moment dat een besluit genomen moet worden, een goede afweging te kunnen maken. Via specifieke klankbordgroepen ontvangen beide expertgroepen feedback uit de samenleving.

Gezondheid
Als onderdeel van het vervolgproces, wanneer initiatiefnemers zich gemeld hebben en op het moment dat er specifieke locaties in beeld zijn wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld over de mogelijke gevolgen van het windturbinepark. Het gaat om gevolgen voor de menselijke gezondheid, biodiversiteit, landschap, cultuurhistorie etc. De gezondheidseffectanalyse (GEA) is onderdeel van deze milieueffectrapportage.

Een MER bestaat uit twee stappen: als eerste het opstellen van een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) met daarin alle onderwerpen die moeten worden onderzocht in de MER. Daarna volgt de daadwerkelijke uitvoering van het milieueffectonderzoek.

Tijdens de reflectiefase stellen de expertgroepen een document op met een of meerdere adviezen aan de gemeente over de te onderzoeken elementen in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Vertrekpunt van de dialoog in de thematische expertgroepen gezondheid en natuur is een door de landelijke commissie m.e.r. goed beoordeeld milieueffectrapport over het specifieke thema. Dit is tevens de uitgangspositie van de gemeente bij het lopende initiatief voor windenergie in het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein. Het document met adviezen wordt o.a. gedeeld met de initiatiefnemer(s) in de vervolgfase.

De expertgroep gezondheid bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en drie experts:

- Voorzitter: dhr [redacted]
- Expert voorgesteld door Windalarm Amsterdam / medici: dhr. [redacted],

- Expert voorgesteld door Amsterdamse windenergie-coöperaties: dhr. [redacted],
- Expert namens GGD / RVIM: dhr. [redacted]

Natuur
Het proces voor natuur is vergelijkbaar met gezondheid, ook hiervoor volgt de gemeente het proces van de MER en NRD. Als input voor de gesprekken in de expertgroep natuur wordt additioneel een natuurtoets uitgevoerd. Deze toets is een verdiepingsslag op de eerdere quickscan 'windzoekgebieden in relatie tot landschappelijke waarden, cultureel erfgoed en natuurwaarden' van februari 2021. De focus van de natuurtoets is iets specifieker en gedetailleerder dan de QuickScan en ligt met name op inventariseren van natuurwaarden, biodiversiteit en landschapsbescherming in de aangepaste zoekgebieden (Voorkeursgebieden van de RES 1.0). Daarnaast vindt er een excursie plaats naar de zoekgebieden.

De expertgroep natuur bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en vier experts:

- Voorzitter: dhr. [redacted], Berenschot
- Expert voorgesteld door Windalarm Amsterdam: dhr. [redacted], Wageningen Universiteit
- Expert voorgesteld door de Amsterdamse windenergie-coöperaties: dhr. [redacted], Bureau Waardenburg,
- Expert vanuit de gemeente (stadsecoloog): dhr. [redacted] (via TAUW)
- Expert vanuit de provincie Noord-Holland (volgt)

Handreiking participatie, samenwerking en sturing
Na oplevering van het afwegingskader vervolgt de gemeente de dialoog over de gedeelde zorgen en opgehaalde input op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie. Dit moet in maart 2022 leiden tot een handreiking voor participatie, samenwerking en sturing.

Deze handreiking geeft aan hoe belanghebbenden ná de reflectiefase betrokken worden en bevatten afspraken voor de volgende fasen over samenwerking en sturing met en door o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners (inclusief mede-overheden zoals provincie, buurgemeenten en stadsdelen). Ook bevat dit o.a. richtlijnen voor het op te stellen participatieplan en de uit te voeren onderzoeken, o.a. de gezondheideffectanalyse en MER in de vervolgfase door initiatiefnemers. Ook worden de ervaringen uit het participatieproces in het gebied Noorder IJ-Plas / Cornelis Douwesterrein betrokken.

2. Activiteiten Reflectiefase
De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden.
Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden worden uitgenodigd om deel te nemen aan een online raadpleging over windmolens (PWE) en aan een lokaal leefomgevingsonderzoek (context mapping). De input uit deze activiteiten wordt verwerkt

in het afwegingskader. Daarnaast is de werving voor de verschillende klankbordgroepen afgerond. De samenstelling van de klankbordgroepen is in concept gereed.

Participatieve waardenevaluatie (PWE)
Kern van de reflectiefase is de digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE) die deze week online komt en dan via de site van de gemeente Amsterdam bereikbaar is: www.amsterdam.nl/windenergie De Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) is een innovatieve methode om grote groepen deelnemers te betrekken bij een keuzevraagstuk. Burgers nemen virtueel plaats op de stoel van de bestuurder. In een online omgeving wordt een keuzesituatie van de bestuurder nagebootst, deelnemers zien de gevolgen van hun keuzes en hebben te maken met beperkingen (bijvoorbeeld: het advies moet ervoor zorgen dat een doelstelling wordt behaald).

De PWE methode is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gaat een stuk verder dan een opiniepeiling of een referendum. In een PWE kunnen deelnemers hun voorkeuren uiten op basis van (achtergrond)informatie. Deelnemers krijgen de kans om opties in samenhang te beoordelen, ze kunnen hun voorkeuren motiveren en nuanceren en eigen ideeën aandragen.

De PWE-Raadpleging over windmolens in Amsterdam bestaat uit meerdere onderdelen.
Naast een inleiding over het vraagstuk wordt eerst een aantal vragen gesteld over wat mensen van windenergie in het algemeen en windenergie in Amsterdam vinden. Daarna volgt de kern van de raadpleging. Deze heeft als doel om de raad te informeren over welke afwegingen Amsterdammers zouden maken wanneer ze de windambitie zouden onderschrijven. De afwegingen worden gemaakt met toepassing van voorwaarden die verder gaan dan de wet- en regelgeving. Ze raken aan onderwerpen zoals mogelijke hinder en overlast, invloed op natuur en invloed op het landschap.
Aan het einde van de PWE worden aan deelnemers aanvullende vragen gesteld over hun mening ten aanzien van gezondheidsaspecten, ruimtelijke aspecten en de natuur. Ook vragen we hen op welke manier ze betrokken zouden willen worden bij plannen voor windmolens.

Onderzoek naar de leefomgeving door middel van 'context mapping'
Aanvullend op de online raadpleging worden tussen 3 november en 20 november fysieke workshops gehouden op 16 locaties verdeeld over alle zoekgebieden[2]. Deze workshops over de leefomgeving ofwel 'context mapping' zijn toegankelijk voor bewoners en belanghebbenden in en om de zoekgebieden, ook uit buurgemeenten. Bewoners kunnen tijdens de workshops aangeven wat voor hen de kenmerken van een buurt zijn, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, of fiets- en (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuïtief, en daardoor toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden in de besluitvorming door het college en de

[2] Exclusief het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein. In dit gebied is reeds een initiatief met bijbehorend participatieproces voor windenergie gestart op basis van de door de gemeenteraad vastgestelde Windvisie 2012. Meer informatie vindt u op: https://amsterdam-wind.nl/

gemeenteraad. De workshops zijn in samenwerking met de stadsdelen en buurgemeenten tot stand gekomen.

3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

Iedereen kan mee doen tijdens de reflectiefase. Sommige belanghebbenden denken intensiever mee. Bij het ontwikkelen van de PWE en het afwegingskader is input opgehaald van de meest uiteenlopende belangengroepen in Amsterdam, de energie-coöperaties en Windalarm.

Gedurende het proces geven verschillende klankbordgroepen feedback in de reflectiefase. Zij geven ook aan wat zij belangrijk vinden in het proces om windmolens te plaatsen. Leden van belangenorganisaties uit Amsterdam én buurgemeenten konden zich eind oktober aanmelden om mee te doen in de verschillende klankbordgroepen. Er zijn in totaal 4 lokale klankbordgroepen, een stedelijke klankbordgroep en 2 klankbordgroepen met thema gezondheid en thema natuur. Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven. Alle klankbordgroepen worden voorgezeten door Public Mediation[3]: [redacted] en/of [redacted].

De klankbordgroepen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van organisaties of groepen bewoners of belanghebbenden die direct of indirect een link hebben met het plaatsen van windmolens in Amsterdam. Dit kunnen bijvoorbeeld bewoner- en ondernemingsverenigingen, energiecoöperaties, sportclubs en volkstuinen zijn.

Per klankbordgroep is een diverse groep samengesteld van ongeveer 15 mensen waarin verschillende standpunten worden vertegenwoordigd. Een onafhankelijke organisatie, het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NPBO), heeft geadviseerd over de samenstelling van de groepen op basis van:

- De doelstelling van de klankbordgroep (lokaal, stedelijk of een thema);
- De verschillende perspectieven van de belangengroepen en de mogelijke inhoudelijke inbreng (bijvoorbeeld in een bepaald zoekgebied of specifieke kennis over die u of uw groep beschikt);
- Werkbaarheid van de groep (maximaal aantal deelnemers 15 personen).

Stedelijke klankbordgroep

In de stedelijke klankbordgroep zitten vertegenwoordigers van organisaties die op stedelijk niveau betrokken zijn. Dat kunnen ook organisaties zijn die geen relatie hebben met de zoekgebieden in Amsterdam zelf. Denk aan een ondernemersvereniging voor heel Amsterdam of aan groepen die zich zorgen maken over het klimaat of die juist zorgen hebben bij de komst van windmolens.
Een stedelijke klankbordgroep biedt de ruimte om namens alle Amsterdammers mee te denken. De groep geeft feedback tijdens de reflectiefase, input voor het afwegingskader en de richtlijnen voor samenwerking en sturing door de gemeente.
De stedelijke groep komt ongeveer 5 keer bij elkaar vanaf half november.

[3] Public Mediation (PM) ondersteunt overheden en bedrijven bij complexe maatschappelijke vraagstukken.

Naast een onafhankelijke voorzitter door Public Mediation zijn de volgende belangengroepen in ieder geval vertegenwoordigd in de stedelijke klankbordgroep:
.....

Lokale klankbordgroepen Noord, Nieuw-West en Zuidoost
Informatie uit de omgeving rond de zoekgebieden is onmisbaar. Per stadsdeel waarin een windzoekgebied ligt, is een lokale klankbordgroep samengesteld. Dit zijn de stadsdelen Nieuw-West, Noord, Oost en Zuidoost. Hier worden kwesties besproken die direct te maken hebben met het zoekgebied in dat stadsdeel en de leefomgeving van de bewoners in en om de zoekgebieden. Zo worden er vragen voorgelegd aan de klankbordgroepen zoals: wat speelt er in dit zoekgebied? Ook worden de bewoners en verschillende groepen gehoord en geven ze feedback op de resultaten van het onderzoek over de leefomgeving.
In de lokale klankbordgroepen zitten vertegenwoordigers van lokale organisaties zoals bijvoorbeeld bewonersverenigingen, lokale natuurorganisaties of volkstuinverenigingen. Ook organisaties uit buurgemeenten die grenzen aan de Amsterdamse zoekgebieden konden zich opgeven. De lokale klankbordgroepen komen ongeveer 3 keer bij elkaar en starten half november.
Naast onafhankelijke voorzitters door Public Mediation zijn de volgende belangengroepen vertegenwoordigd in de lokale klankbordgroepen:
Noord:.....
Nieuw West: .....
Zuidoost:.....

Klankbordgroep Oost = Ma.ak020
Specifiek in Stadsdeel Oost wordt voor de lokale klankbordgroep samengewerkt met Ma.ak020. In het Maatschappelijk Akkoord Amsterdam (Ma.ak020) hebben actieve Amsterdammers en het gemeentebestuur afspraken gemaakt hoe zij samen werken aan een inclusieve, gezonde, eerlijke en initiatiefrijke stad. Op de samenstelling van de Ma.ak020 groep geeft NPBO ook advies. Lees hier meer over Ma.ak020

Tot slot: voortzetten regionale samenwerking
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Ik zal dit naar verwachting eind van het jaar ter besluitvorming aan het college aanbieden.

Niet alles hoeft tijdens deze fase, ook na de reflectiefase is volop ruimte om gehoord te worden en mee te praten. Met het afwegingskader en de structuur van klankbordgroepen is een proces in gang gezet dat ook in de vervolgfase op lokaal niveau kan worden benut om in gesprek met de omgeving de volgende stappen te zetten.

Juist nu de wereldleiders in Glasgow bij elkaar zitten over klimaatafspraken laten we als Amsterdam graag zien dat de energietransitie alleen samen met burgers en belanghebbenden vorm kan krijgen.

Graag blijf ik u berichten over de voortgang van deze samenwerking en kijk er naar uit om de eerste resultaten met u te delen.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 10 juni 2021 13:30
Aan: [redacted]@groenlicht.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]public-mediation.nl'; [redacted]grupstra@over-gemeenten.nl'; [redacted]@Zaanstad.nl'; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]; [redacted]@landsmeer.nl'; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]@waternet.nl'; [redacted]@alliander.com'; [redacted]- Public Mediation ([redacted]@public-mediation.nl); [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted];

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 10 juni 2021 13:30
Aan: [redacted]@groenlicht.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]@over-gemeenten.nl'; [redacted]@Zaanstad.nl'; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]@landsmeer.nl'; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]@waternet.nl'; [redacted]@alliander.com'; [redacted] - Public Mediation ([redacted]@public-mediation.nl); [redacted]
CC: [redacted]; RESAmsterdam; [redacted]
Onderwerp: 2e online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase tbv (semi)overheden - do 10/6 (15:30-17:30 uur)

Beste mensen,
Hierbij ontvangen jullie de agenda voor het overleg van vanmiddag en de link naar de Mural waar we samen mee aan de slag gaan.

Agenda

- **Terugblik: wat is er gebeurd?**
- **Eerste aanzet bouwstenen reflectiefase**
- **Brainstorm met de groep over aanvullingen**

Mural (brainstorm)
Voor de Mural adviseren we om deel te nemen op een laptop. Indien u een tablet gebruikt moet u de app downloaden voor Mural.
https://app.mural.co/t/publicmediation6720/m/publicmediation6720/1623318153058/f752118a7e31df3120369abef45efcf06e72626c?sender=nadine2903

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Team Regionale Energiestrategie (RES) Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid | **Gemeente Amsterdam**

M: [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl
Ik werk op ma, di, do en vr
Dus niet op woensdag

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 28 april 2021 17:35
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: 2e sessie voor semi(overheden)?

Hoi [redacted]

Het lijk mij ook idd gezien de vele afmeldingen ivm vakantieperiodes een goed idee om een tweede bijeenkomst op kort termijn te organiseren.
Wat denken jullie? Kan dat gezien de deadlines?

Ik hoor graag.
Groeten
[redacted]

Van: [redacted]@waterland.nl>
Verzonden: woensdag 28 april 2021 17:10
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: Reminder - uitnodiging deelname online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase - woe 28 april 2021 (17:00-19:00)

Ha [redacted]

Het lukt mij helaas niet om op deze korte termijn aan te sluiten bij de bijeenkomst.
Daarbij is het tijdsstip ook wat onhandig.
Mogelijk kan je op korte termijn nog een tweede bijeenkomst organiseren op een tijdsstip tussen 9 en 5.

Veel succes.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Beleidsmedewerker Ruimte & Duurzaamheid

Gemeente Waterland

Bezoekadres: Pierebaan 3, 1141 GV Monnickendam
Postadres: Postbus 1000, 1140 BA Monnickendam
Telefoon [redacted]
Mobiel: [redacted]

Email printen? Denk aan het milieu

Vrijdag afwezig

Het e-mailprotocol van de gemeente
Op grond van het e-mailprotocol mag formele correspondentie (waaronder in ieder geval correspondentie over: aanvragen om vergunning, uitkering, vrijstelling, afwijking, ontheffing, zienswijzen, inspraakreacties, klachten, bezwaar- en beroepschriften) niet via e-mail door medewerkers worden afgehandeld. Stuur uw formele correspondentie altijd naar: Gemeente Waterland, Postbus 1000, 1140BA Monnickendam of gemeente@waterland.nl.

Van: [redacted]@amsterdam.nl> **Namens** [redacted]
Verzonden: woensdag 28 april 2021 11:52
Aan: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: Reminder - uitnodiging deelname online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase - woe 28 april 2021 (17:00-19:00)

Beste collega,

Hierbij een reminder voor onderstaande uitnodiging "**deelname online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase - woe 28 april 2021 (17:00-19:00)".**
Een outlookinvite met daarin de link naar de MS Teams ruimte volgt later vanmiddag.
We horen graag of u aanwezig kan zijn.

Aanmelden kan via: Ja, deelname aanpak reflectiefase RES 1.0. voor (semi)overheden – 28 april 2021

Graag tot ziens!

Met vriendelijke groet,

Juliane Kürschner
Coördinator RES Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam

Contact en vragen via : RESAmsterdam@amsterdam.nl
Wilt u op de hoogte blijven over de RES en windenergie? Meld u aan
Volg ons via:
Website Amsterdam Windenergie
Nieuwsbrief Duurzame Energie

www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020

Van: RESAmsterdam
Verzonden: dinsdag 20 april 2021 16:10
Aan: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: uitnodiging deelname online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase - woe 28 april 2021 (17:00-19:00)

Geachte heer/mevrouw,

Naar verwachting stelt de gemeenteraad van Amsterdam binnenkort de Regionale Energie Strategie 1.0 vast. Jij was bij de totstandkoming van die RES 1.0 betrokken.

Graag nodig ik je uit om met ons te bespreken hoe we, nadat de gemeenteraad de RES 1.0 heeft vastgesteld, de volgende fase in het proces kunnen vormgeven: de reflectiefase. Dit is een fase die vooraf gaat aan de fase waarin een initiatiefnemer voor de realisatie van windmolens in beeld komt. Om de reflectiefase goed te kunnen inrichten stellen we eerst met jouw input een plan van aanpak op. Je ideeën hierover horen we graag in een online overleg, op **woensdag 28 april 2021 tussen 17:00 tot 19:00 uur**.

Reflectiefase
De gemeente wil na vaststelling van de RES 1.0 in een reflectiefase bepalen aan welke criteria de plannen voor de plaatsing van een windmolen in het traject daarna moeten worden getoetst. Dit doen we samen met belanghebbenden.
Deze uitnodiging is om te praten over de inhoud van een plan van aanpak voor de reflectiefase. Wat vindt jij dat het doel moet zijn van die fase, wat moeten er voor activiteiten worden uitgevoerd en wie moeten er worden betrokken?

Voor de bijeenkomst op 28 april 2021 nodigen we (semi-)overheden uit. Voor een latere bijeenkomt nodigen we bewoners, bedrijven, belangengroepen en overige betrokkenen uit.

De bijeenkomst zal online plaatsvinden in MS Teams. Als je je hebt opgegeven, ontvang je de MS TEAMS link op de dag van de bijeenkomst.

Aanmelden kan via: Ja, deelname aanpak reflectiefase RES 1.0. voor (semi)overheden – 28 april 2021

Graag tot ziens!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam

Contact en vragen via : RESAmsterdam@amsterdam.nl
Wilt u op de hoogte blijven over de RES en windenergie? Meld u aan
Volg ons via:
Website Amsterdam Windenergie
Nieuwsbrief Duurzame Energie

www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: RESAmsterdam
Verzonden: maandag 14 juni 2021 11:57
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]@public-mediation.nl'; RESAmsterdam
Onderwerp: 2x mail van [redacted] re. Pva Reflectiefase RES Amsterdam
Bijlagen: 368_21_Motie Boomsma RES 1_0 werkgroep feiten rondom windturbines.pdf; Nut en noodzaak

Beste allemaal,

1. Voor de volledigheid stuur ik onderstaande mail van [redacted] door zodat jullie samen beantwoording kunnen bepalen.
2. [redacted] heeft vorige week ook nog een ander mail gestuurd (naar iedereen). do 10-6-2021 10:02 (zie bijlage email).

Tot zover.
Ik hoor graag of ik wat kan doen.

Groeten
[redacted]

Van: [redacted]@[redacted].org>
Verzonden: donderdag 10 juni 2021 8:04
Aan: [redacted]@public-mediation.nl>; RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: 2e online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase voor belanghebbenden (bewoners, bedrijven, organisaties, etc.)- woe 9 juni 2021 (17:00-19:00)

Hoi [redacted] (en [redacted]

Prima idee. Ter informatie: bijgaande motie is door de gemeenteraad unaniem aangenomen.

We moeten kijken hoe hier invulling aan te geven. We zien graag een voorzitter voor dit proces die naast onafhankelijk ook een statuur heeft (ex politicus, hoogleraar, etc.).
Er zijn daarbij twee belangrijke feiten gerelateerde thema's waarbij de partijen tegenover elkaar staan:

- Nut, noodzaak en kosten van windmolens in Amsterdam in samenhang met alternatieven
- Geluid en gezondheid

Het zou ook binnen twee aparte werkgroepen besproken kunnen worden.

Andere dingen die helder moeten worden:

- Impact op biodiversiteit wind-op-land (diverse lokaties), wind-op-IJsselmeer (aan de rand bij IJburg en verder van de kust), wind-op-zee.
- Maatschappelijke kosten analyse (verlies aan welzijn, woningwaarde daling)

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@public-mediation.nl]
Verzonden: woensdag 9 juni 2021 19:12
Aan: [redacted] RESAmsterdam@amsterdam.nl
Onderwerp: Re: 2e online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase voor belanghebbenden (bewoners, bedrijven, organisaties, etc.)- woe 9 juni 2021 (17:00-19:00)

[redacted]

Je hoeft dat niet te herhalen. We hebben jullie uitgebreide pdf van vorige keer. Als we volgende week de sheets rondsturen en je hebt het idee dat we echt belangrijke zaken missen, bel me dan even.

Groeten, [redacted]

Van: [redacted]@[redacted].org>
Datum: woensdag 9 juni 2021 om 18:46
Aan: [redacted]@public-mediation.nl>, "RESAmsterdam@amsterdam.nl" <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: 2e online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase voor belanghebbenden (bewoners, bedrijven, organisaties, etc.)- woe 9 juni 2021 (17:00-19:00)

Beste [redacted]

Is het mogelijk de vragen in een email te sturen?

Moeten we weer herhalen wat de vorige keer gezegd is?

Met vriendelijke groet, [redacted]

Van: [redacted] @public-mediation.nl]
Verzonden: woensdag 9 juni 2021 18:23
Aan: RESAmsterdam@amsterdam.nl; [redacted] abcoude.nl'; [redacted] @gmail.com'; [redacted] .nl'; [redacted] @gmail.com'; [redacted] @planet.nl'; [redacted] @gmail.com'; 'info@noord-verstoord.nl'; [redacted] @xs4all.nl'; [redacted] @gmail.com'; [redacted] @hetnet.nl'; [redacted] @woonbootverenigingamsterdam.nl'; [redacted] @gmail.com'; [redacted] @amsterdamenergie.nl'; [redacted] @westpoortondernemers.nl'; [redacted] @live.com'; [redacted] @arcadis.com'; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] @mnh.nl'; [redacted] @degezondestad.org'; [redacted] @gmail.com'; [redacted] @outlook.com'; 'tuinpark.de.molen@gmail.com'; [redacted] @orion.nl'; 'info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl'; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted]
Onderwerp: Re: 2e online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase voor belanghebbenden (bewoners, bedrijven, organisaties, etc.)- woe 9 juni 2021 (17:00-19:00)

In de bijlage de mural met de vragen: die kunnen ook per mail verstuurd worden aan mij

[redacted]
Public Mediation
Unravelling public controversies
Cabralstraat 1, Amsterdam
[redacted]
www.public-mediation nl

Van: RESAmsterdam@amsterdam.nl
Wanneer: 17:00 - 19:00 9 juni 2021
Onderwerp: 2e online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase voor belanghebbenden (bewoners, bedrijven, organisaties, etc.)- woe 9 juni 2021 (17:00-19:00)
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

Geachte genodigde,

We verzoeken u vriendelijk om z.s.m. door te geven of u aanwezig kan zijn of wilt dat wij een evt. vervanger uitnodigen.
Graag deze uitnodiging accepteren en/of klikken op deze link: Ja, deelname aanpak reflectiefase RES 1.0. (voor belanghebbenden) op 9 juni 2021

Link naar de digitaal vergaderruimte: [Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

Tips goede interactieve online sessie:
De link naar de virtuele ruimte werkt niet als u werkt binnen een afgeschermde omgeving (Citrix / ADW). Open de link daarom in een browser buiten de afgeschermde werkomgeving .
Tijdens de bespreking maken we ook gebruik van de programma Mural (*interactief online whiteboard*). MS Teams en Mural worden dus naast elkaar gebruikt.
U kunt het beste deelnemen via een desktop computer of laptop.
Het is handig, maar niet noodzakelijk, om met twee toestellen (2 schermen) te werken. Op het ene schermt neemt u deel aan het overleg via MS teams en op het andere (*grootste*) scherm neemt u interactief deel via het programma Mural.

Wij kijken uit naar uw komst en deelname aan het gesprek.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam

==========

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 15:30
Aan: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: uitnodiging 9 juni bespreking ideeën reflectiefase RES

Beste geadresseerde,

Graag nodig ik u uit om **woensdag 9 juni 2021 van 17.00 tot 19.00 uur** met ons opnieuw van gedachte te wisselen over de aanpak van de reflectiefase die volgt op de vaststelling van de RES 1.0.

Op 27 mei heeft de gemeenteraad van Amsterdam de Regionale Energie Strategie 1.0 vastgesteld. Wethouder Van Doorninck heeft toen aangekondigd dat hierna een reflectiefase van start gaat.

Op 6 mei heeft een gesprek plaatsgevonden waarin we wensen en ideeën van u en vele anderen voor deze fase hebben opgehaald. U heeft de opbrengst van die bijeenkomst eerder ontvangen, in de vorm van de Mural die de deelnemers maakten en enkele mails die wij later nog als input kregen. Op die Mural zijn ook de sheets opgenomen die toen werden gedeeld en is de chat van die bijeenkomst toegevoegd. Deze informatie (en de informatie de we uit een gelijksoortig gesprek met andere betrokkenen hebben gehad) is de basis voor een plan van aanpak voor de reflectiefase. Graag bespreken we onze ideeën voor dit plan van aanpak op 9 juni met u.

Reflectiefase
Samen bespreken we onder meer de richtlijnen die we per zoekgebied willen gaan toepassen op de onderdelen gezondheid, natuur en inpassen in de ruimte. Deze richtlijnen geven een kader voor hoe straks de beslissing over de locatie van een windmolen kan worden genomen, een zogenaamd "afwegingskader".

Klankbordgroep
Tijdens de bespreking op 6 mei is het verzoek gedaan om de stad goed te betrekken bij de reflectiefase. We willen dat op verschillende manieren doen en nodigen u graag weer uit om mee te denken over het plan van aanpak, zoals op 6 mei besproken.
Tijdens de bijeenkomst van 9 juni zullen we u nader informeren over de (toekomstige) rol van de klankbordgroep en de mogelijke samenstelling.

De bijeenkomst vindt online plaats in MS Teams. U ontvangt t.z.t. de MS Teams link.
Graag tot ziens!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Gemeente Amsterdam

Motie

Datum raadsvergadering	27 mei 2021
Ingekomen onder nummer	368
Status	_
Onderwerp	Motie van het lid Boomsma inzake de Regionale Energie Strategie Noord-Holland Zuid (windturbines feiten)

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende heeft de eer voor te stellen:

De Raad,

Gehoord de discussie over het vaststellen van de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid,

Overwegende dat:
- voor en tegenstanders van windturbines bij woonwijken en in de natuur beweren dat de andere partij onjuiste feiten presenteert of verdraaid;
- voor een open en eerlijk gesprek; een goede maatschappelijke belangenafweging; en de acceptatie van het uiteindelijke besluit door alle partijen, het van essentieel belang is dat partijen zoveel mogelijk overeenstemming bereiken over de onderliggende feiten;
- het vaststellen van de feiten een gezamenlijk proces moet zijn waarbij wordt vastgesteld waar overeenstemming over is en waar niet en wat dan de overwegingen zijn;
- hierdoor niet deskundige partijen zich een beter beeld kunnen vormen van de werkelijkheid en tot een betere afweging kunnen komen;
- het politieke en maatschappelijk debat daardoor beter gevoerd kan worden wat een belangrijk onderdeel is van het democratische proces.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders

Een werkgroep op te zetten met vertegenwoordigers van Windalarm, de energiecoöperaties, de gemeente en relevante deskundigen om gemeenschappelijk op relevante thema's tot gemeenschappelijk feitenoverzichten te komen. Waar is met het over eens, waar niet en wat dient nader uitgezocht te worden. Dit onder leiding van een door beide partijen geaccepteerde procesmanager.

Indiener

D.T. Boomsma

[redacted]

Van: [redacted]@[redacted].org>
Verzonden: donderdag 10 juni 2021 10:02
Aan: [redacted]'; RESAmsterdam [redacted]bcoude.nl; [redacted]@gmail.com; [redacted]nl; [redacted]@gmail.com; [redacted]@planet.nl; [redacted]@gmail.com; info@noord-verstoord.nl; ketterij@xs4all.nl; [redacted]@gmail.com; [redacted]@hetnet.nl; [redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl; [redacted]@gmail.com; [redacted]@amsterdamenergie.nl; [redacted]@westpoortondernemers.nl; [redacted]@live.com; [redacted]@arcadis.com; [redacted]; [redacted]; [redacted]'; [redacted]@mnh.nl; [redacted]@degezondestad.org; [redacted]@gmail.com; [redacted]outlook.com; tuinpark.de.molen@gmail.com; [redacted]@orion.nl; info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl; [redacted]; [redacted]'; [redacted]
Onderwerp: Nut en noodzaak
Bijlagen: Windalarm - Tijd voor een wind-op-land moratorium 30-05-2021.pdf; Windalarm - Alle wind kan naar zee 28-05-2021.pdf

RES Amsterdam

Beste [redacted]

Mooi dat jullie het initiatief hebben genomen om het nationale RES secretariaat naar nut en noodzaak (verantwoording beleid) te vragen. We hebben dat in het najaar gedaan. Ze verwezen naar de website van het klimaatakkoord waar staat dat er op zee geen plek is. We hebben toen naar een rapport gevraagd waar dat dan uit zou blijken. Die hadden ze niet. Ze hebben de vraag doorgestuurd naar EZK. Die kwam met een verhelderende brief van 5 kantjes (zie bijlage van ons rapport "tijd voor een moratorium voor wind-op-land"). Conclusie: in 2018 dachten we dat meer wind op zee niet kon vanwege de EU habitat richtlijnen maar vanaf april 2019 waren er geen belemmeringen meer (op basis van nader wetenschappelijk onderzoek). Er is ook ruim genoeg ruimte voor onze behoefte tot 2050 (zie ook www.wind-op-zee.nl). Waarom er dan toch nog wind-op-land in het klimaatakkoord (juni 2019) is afgesproken? "*Omdat de regionale overheden ook hun bijdrage wilde leveren*". Niet omdat het nodig was om de doelstellingen te halen of omdat het goedkoper is (!).

Wind-op-zee is inmiddels de goedkoopste vorm van duurzame energie, zeker als je een integrale maatschappelijke kosten-bate analyse toepast. Helemaal voor Amsterdam waar we uitgerekend hebben dat het de overheid 35 miljoen extra kost (de 17 windturbines), het waait hier niet hard en de molens kunnen niet de maximale hoogte hebben vanwege Schiphol (ze hebben daardoor extra subsidie nodig om toch nog rendabel te worden). Zie ook ons rapport "alle wind kan naar zee".

Al het overheidsbeleid inclusief het klimaatakkoord zelf stelt: nadat de 35 TWh doelstelling gehaald is doen we de extra opgave wind alleen nog op zee. Pagina 182 van het Klimaatakkoord "*Partijen zijn bereid om het gesprek aan te gaan over een eventuele verhoging van de ambities voor Hernieuwbaar op Land, onder de voorwaarden dat allereerst wordt gekeken naar de mogelijkheden voor Wind op Zee en kleinschalig zon*". Nu is sinds gisteren de 35 TWh doelstelling op land officieel (ruim) gehaald met de publicatie van de uitslag SDE ronde 2020. De methodiek om dit te bepalen staat ook in het klimaatakkoord. "*voor het regio-doel van 35 TWh tellen de installaties mee die elektriciteit produceren uit wind- en zonne-energie die in 2030 operationeel zijn. Het gaat om wind en zon-op-land. Een installatie* ***telt in ieder geval mee*** *als er SDE+ subsidie voor beschikbaar is.* Zie bijgaand rapport voor de exacte berekeningen, met dank ook aan Ir Dr. [redacted], lector energietransitie. Dit heeft nog niemand op detail weersproken, ook het ministerie van EZK niet.

De studiegroep Green Deal o.l.v. [redacted] stelt (januari 2021): "*Hoewel extra (bovenop doelstelling 35 TWh) hernieuwbare elektriciteit via wind en zon op land technisch mogelijk is, kleven er* ***grote onzekerheden en bezwaren aan,*** beperkte ruimte op land; **gebrek aan draagkracht**, problemen met **de netaansluiting** en ingewikkelde afstemmingstrajecten.

Op 28 april heeft Minister B. van 't Wout in een kamerbrief (zie bijlage in ons rapport) aangegeven dat op basis van het advies **Stuurgroep Extra Opgave** er nog een additionele doelstelling duurzame opwek van 15-45 TWh nodig zal zijn in 2030. Hij stelt hierbij "De stuurgroep voorziet hierbij een extra opgave wind-op zee (10 GW)". Een extra opgave wind-op-land is niet aan de orde. Ook bijna alle politieke partijen hebben in hun verkiezingsprogramma staan om na halen 35 TWh doelstelling wind alleen nog maar op zee te zetten (zie in ons rapport verwijzing naar PBL doorrekening). Het is inmiddels in alle opzichten een betere oplossing. Dat stelt ook TNO: www.windalarm.org/tno

Ik begrijp dat er onlangs, vlak voor het raadsbesluit, een technische sessie is geweest voor raadsleden. Daarin werd al het bovenstaande keihard ontkent: "*geen ruimte op zee, niet goedkoper op zee, doelstelling nog lang niet gehaald, we hebben een opdracht van de nationale overheid*".

Raadsleden beroepen zich naar ons toe op die technische sessie. Dat is de **basis voor het aanwijzen van de zoekgebieden** en het doorzetten van de plannen ondanks nieuwe ontwikkelingen.

Wij horen graag wie dan die deskundigen zijn die deze sessie hebben gegeven en ontvangen graag de onderliggende berekeningen en rapporten.

Het is allereerst van belang dat we vertrouwen krijgen in de basis van het besluit / invulling ambitie, anders ontstaat toch de indruk dat bepaalde partijen hier hun eigen (financieel) belang of stokpaardjes aan het doordrukken zijn ten kosten van de inwoners, het algemeen belang en de belastingbetaler.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Windalarm Amsterdam
[redacted]
[redacted]@windalarm.org
www.windalarm.amsterdam

Van: [redacted]@public-mediation.nl]
Verzonden: woensdag 9 juni 2021 18:23
Aan: RESAmsterdam@amsterdam.nl; [redacted]@costerabcoude.nl'; [redacted]@gmail.com'; [redacted]@eceat.nl'; [redacted]@gmail.com'; [redacted]@planet.nl';

[redacted]@gmail.com'; 'info@noord-verstoord.nl'; [redacted]@xs4all.nl'; [redacted]@gmail.com'; [redacted]@hetnet.nl'; [redacted]@woonbootverenigingamsterdam.nl'; [redacted]@gmail.com'; [redacted]@amsterdamenergie.nl'; [redacted]@westpoortondernemers.nl'; [redacted]@live.com'; [redacted]@arcadis.com'; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@mnh.nl'; [redacted]@degezondestad.org'; [redacted]@gmail.com'; [redacted]@outlook.com'; 'tuinpark.de.molen@gmail.com'; [redacted]@orion.nl'; 'info@golfbaanwaterlandamsterdam.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]

Onderwerp: Re: 2e online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase voor belanghebbenden (bewoners, bedrijven, organisaties, etc.)- woe 9 juni 2021 (17:00-19:00)

In de bijlage de mural met de vragen: die kunnen ook per mail verstuurd worden aan mij

[redacted]
Public Mediation
Unravelling public controversies
Cabralstraat 1, Amsterdam
[redacted]
www.public-mediation.nl

Van: RESAmsterdam@amsterdam.nl
Wanneer: 17:00 - 19:00 9 juni 2021
Onderwerp: 2e online bespreking Plan van aanpak Reflectiefase voor belanghebbenden (bewoners, bedrijven, organisaties, etc.)- woe 9 juni 2021 (17:00-19:00)
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

Geachte genodigde,

We verzoeken u vriendelijk om z.s.m. door te geven of u aanwezig kan zijn of wilt dat wij een evt. vervanger uitnodigen.
Graag deze uitnodiging accepteren en/of klikken op deze link: Ja, deelname aanpak reflectiefase RES 1.0. (voor belanghebbenden) op 9 juni 2021

Link naar de digitaal vergaderruimte: [Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

Tips goede interactieve online sessie:

De link naar de virtuele ruimte werkt niet als u werkt binnen een afgeschermde omgeving (Citrix / ADW). Open de link daarom in een browser buiten de afgeschermde werkomgeving .

Tijdens de bespreking maken we ook gebruik van de programma Mural (*interactief online whiteboard*). MS Teams en Mural worden dus naast elkaar gebruikt.

U kunt het beste deelnemen via een desktop computer of laptop.

Het is handig, maar niet noodzakelijk, om met twee toestellen (2 schermen) te werken. Op het ene schermt neemt u deel aan het overleg via MS teams en op het andere (*grootste*) scherm neemt u interactief deel via het programma Mural.

Wij kijken uit naar uw komst en deelname aan het gesprek.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam

==========

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 15:30
Aan: RESAmsterdam <RESAmsterdam@amsterdam.nl>
Onderwerp: uitnodiging 9 juni bespreking ideeën reflectiefase RES

Beste geadresseerde,

Graag nodig ik u uit om **woensdag 9 juni 2021 van 17.00 tot 19.00 uur** met ons opnieuw van gedachte te wisselen over de aanpak van de reflectiefase die volgt op de vaststelling van de RES 1.0.

Op 27 mei heeft de gemeenteraad van Amsterdam de Regionale Energie Strategie 1.0 vastgesteld. Wethouder Van Doorninck heeft toen aangekondigd dat hierna een reflectiefase van start gaat.

Op 6 mei heeft een gesprek plaatsgevonden waarin we wensen en ideeën van u en vele anderen voor deze fase hebben opgehaald. U heeft de opbrengst van die bijeenkomst eerder ontvangen, in de vorm van de Mural die de deelnemers maakten en enkele mails die wij later nog als input kregen. Op die Mural zijn ook de sheets opgenomen die toen werden gedeeld en is de chat van die bijeenkomst toegevoegd. Deze informatie (en de informatie de we uit een gelijksoortig gesprek met andere betrokkenen hebben gehad) is de basis voor een plan van aanpak voor de reflectiefase. Graag bespreken we onze ideeën voor dit plan van aanpak op 9 juni met u.

Reflectiefase

Samen bespreken we onder meer de richtlijnen die we per zoekgebied willen gaan toepassen op de onderdelen gezondheid, natuur en inpassen in de ruimte. Deze richtlijnen geven een kader voor hoe straks de beslissing over de locatie van een windmolen kan worden genomen, een zogenaamd "afwegingskader".

Klankbordgroep
Tijdens de bespreking op 6 mei is het verzoek gedaan om de stad goed te betrekken bij de reflectiefase. We willen dat op verschillende manieren doen en nodigen u graag weer uit om mee te denken over het plan van aanpak, zoals op 6 mei besproken.
Tijdens de bijeenkomst van 9 juni zullen we u nader informeren over de (toekomstige) rol van de klankbordgroep en de mogelijke samenstelling.

De bijeenkomst vindt online plaats in MS Teams. U ontvangt t.z.t. de MS Teams link.
Graag tot ziens!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Tijd voor een wind-op-land moratorium

Wind-op-land Klimaatakkoorddoelstelling al gehaald

Additionele EU doelstelling kan naar zee in lijn met advies
studiegroep Green Deal en Stuurgroep Extra Opgave

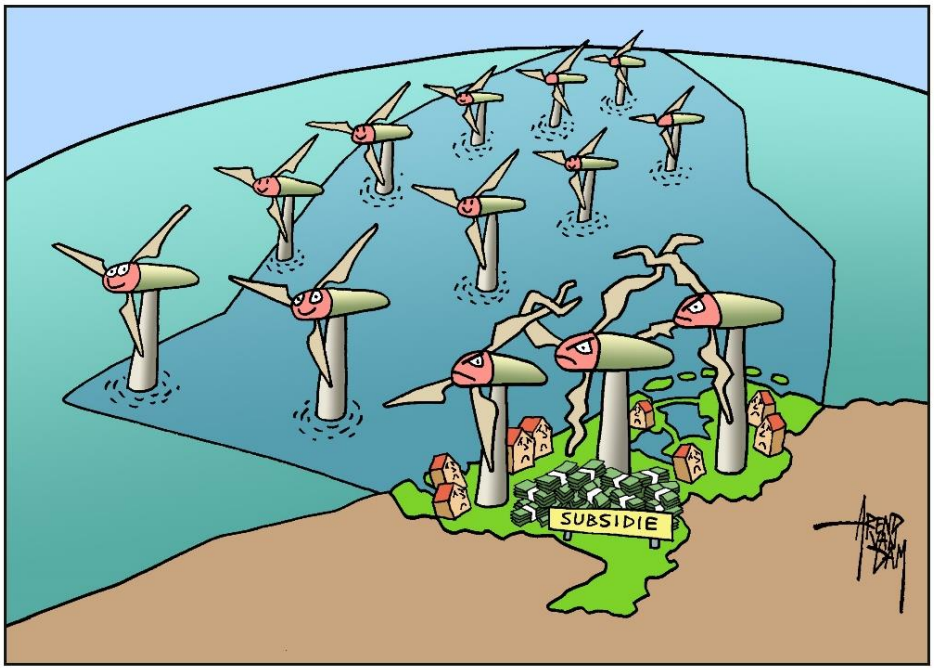

Windalarm
&
Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines

21 mei 2021

Laatste versie: www.windalarm.org/wind-op-land-moratorium

Samenvatting

- Binnen het klimaatakkoord is een **doelstelling voor grootschalige zon en wind-op-land** van 35 TWh in 2030 afgesproken.
- Deze **doelstelling is al gehaald** indien, conform de **PBL-methodiek,** bestaande opwek wordt opgeteld bij de reeds vergunde én gesubsidieerde projecten.
- De huidige wildgroei van zon en wind op land leidt in toenemende mate tot **congestie in het elektriciteitsnet** en daaraan gekoppelde hoge investeringen.
- Wind-op-land leidt binnen een dichtbevolkt land als Nederland tot **ernstige geluidsoverlast** en gerelateerde gezondheidsschade voor tienduizenden mensen. Daarnaast heeft het een impact op **natuurgebieden** en ons **landschap**.
- Wij pleiten voor een **directe stop op de verdere uitrol van wind-op-land** gezien de nadelen voor mens, natuur en landschap.
- De nog te plannen **verhoging van de doelstelling** voor duurzame elektriciteit kan veel beter worden ingevuld door meer wind-op-zee en desgewenst zon-op-dak.
- **Wind-op-zee** is inmiddels de goedkoopste vorm van duurzame energie, heeft een minimale impact op de visserij en gaat goed samen met de ecologische versterking van de Noordzee.
- Wind op Zee heeft een belangrijke rol in de verduurzaming van de industrie. Er is reeds **planologisch voldoende ruimte** geschapen binnen het Noordzee akkoord. Het opwek potentieel op zee is dermate groot dat het toevoegen van een relatief kleine additionele wind op land doelstelling maar een marginaal effect (+ 5%) heeft op de totale wind-op-zee ambitie.
- Het advies tot moratorium verdere groei wind en zon op land wordt ondersteund door het recente (januari 2021) rapport van de studiegroep Klimaatopgave Green Deal "***Bestemming Parijs*** *Wegwijzer voor klimaatkeuzes* 2030, 2050", dat stelt *"Hoewel extra hernieuwbare elektriciteit via wind en zon op land technisch mogelijk is, kleven er grote onzekerheden en bezwaren aan*." Ook de **Stuurgroep Extra Opgave** adviseert om de extra doelstelling volledig op zee te realiseren (april 2021).
- Bijna alle **politieke partijen** (waaronder VVD, D66, CDA, PvdA en SP) hebben in hun verkiezingsprogramma geen verdere verhoging van de doelstellingen voor wind-op-land voorzien. Alle focus is op wind-op-zee.
- Wij roepen de **politiek** op de voorkeurskeuze van Bestemming Parijs, de Nationale Omgevingsvisie, die van de politiek zelf en die **van de bevolking** op te volgen en de verdere planning van wind-op-land per direct stop te zetten.
- **Lokale overheden** kunnen, nu de doelen gehaald zijn, zonder juridische consequenties hun plannen voor wind-op-land eenzijdig **stop zetten** (zie annex 7).

Zie ook onze video met persoonlijke getuigenissen: www.windalarm.org/video

Inhoud

1. Doelstelling Klimaatakkoord

2. Realisatie 2019 volgens PBL

3. Realisatie 2020 conform PBL systematiek

4. Extra ambitie vanwege ophoging doelstelling naar 55% CO2 reductie

5. Verhoging wind-op-zee ambitie

6. Analyse klimaatakkoord proces

7. Doelstelling 2030 en 2050

8. Wind-op-land in Nederland vs EU

9. Naar een moratorium voor wind-op-land

Annex

1. Toelichtingsbrief Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
2. Artikel Financieel Dagblad
3. *Bestemming Parijs* beleidsopties voor ophoging doelstellingen
4. Samenvatting podcast Studio Energie met Dr. Martin Visser
5. Brief minister EZK B. van 't wout aangaande extra opgave 2030 duurzame opwek
6. TNO visie: wind doelstelling kan beter naar zee
7. Lokale overheden en inpassingsmaatregelen vanuit hogere overheden

1. Doelstelling Klimaatakkoord

- De onderstaande tabel betreft de uitgesplitste doelstellingen voor 2030. Men gaat beleidsmatig uit van 91 TWh zon- en windenergie per jaar (1 Terawatt uur = 1 miljard KWh). Dit is uitgesplitst in 49 TWh wind-op-zee, 35 TWh wind en grootschalige zon op land samen en 7 TWh kleinschalige zon (op daken van huizen). Overigens valt onder 'Wind op Land' ook Wind opgewekt op water zoals bijvoorbeeld in het IJsselmeer.

Tabel 3.1 De 2030-doelen uit het Klimaatakkoord voor hernieuwbare elektriciteits-productie op zee en op land en de geschatte bijdrage uit kleinschalig zon-PV en overig in TWh[8].

Bron	TWh	
Wind op zee	49	opgave nationaal
Hernieuwbaar op land (wind, zon > 15 kW)	35	opgave regio's
Kleinschalig zon-PV (≤ 15 kW)	7	Obv verwachte autonome ontwikkeling
Overige[9] hernieuwbare elektriciteitsproductie	~ 7	Obv verwachte ontwikkeling

https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-systematiek-monitor-res-hoofdlijnen-van-de-monitoringssystematiek-voor-de-regionale-energie-strategieen_3178.pdf

- Binnen de **Regionale Energiestrategieën** (RES) moeten de klimaatakkoord doelstellingen voor **wind en zon op land** ingevuld worden. De 35 TWh doelstelling is niet uitgesplitst naar wind en zon.

2. Realisatie 2019 volgens PBL

- In februari 2021 heeft het PBL de stand van zaken per eind 2019 m.b.t. de RES doelstelling gepresenteerd. Het PBL baseert zich op data van het CBS (gerealiseerd) en van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) die de SDE subsidieregeling uitvoert (vergund). www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2021-monitor-concept-res-een-analyse-van-de-concept-regionale-energie-strategieen_4297.pdf

- Volgens het PBL was in 2019 al 26,8 TWh gehaald (realisatie + pijplijn). Er was dus nog 8,2 TWh in te vullen met Wind of Zon vanaf 2020 om aan de 35 TWh doelstelling in 2030 te komen.

Tabel 1. PBL – Nationaal Programma RES 2019 (persoonlijke email communicatie)

Doelstelling realisatie overzicht 2019	**TWh per jaar**
Grootschalig Zon op land 2019 gerealiseerd (CBS)	2,5
Grootschalig Zon op land pijplijn (vergund, 60% van SDE)	5,9
Wind op Land 2019 gerealiseerd (CBS)	7,4
Wind op Land pijplijn (vergund, 99% van SDE)	11,0

Nog te plannen tot 2030 aan wind op land én grootschalige zon op land om de nationale opgave klimaatakkoord (35 TWh op land) te realiseren	8,2
TOTAAL doelstelling klimaatakkoord	**35**

- Volgens PBL was er in 2019 **18,4 TWh wind-op-land** (realisatie + pijplijn) en **8,4 TWh** zon-op-land. In totaal dus **26,8 TWh**.

Figuur 1
Productie hernieuwbare elektriciteit op basis van concept-Regionale Energie Strategieën

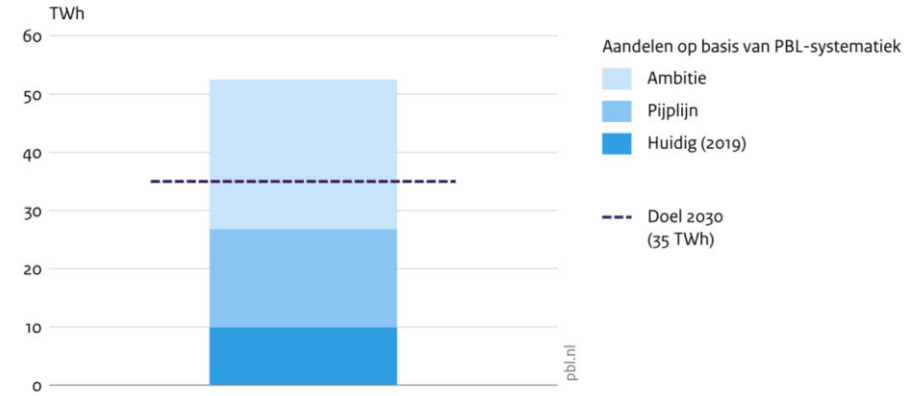

Bron: CBS, RVO.nl, concept-RES'en; bewerking PBL

www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2021-monitor-concept-res-een-analyse-van-de-concept-regionale-energie-strategieen_4297.pdf (pagina 5)

- Projecten in de **pijplijn** hebben reeds een vergunning en een toegekende SDE Subsidie.
  De **ambitie** staat voor de ingediende plannen van de Nederlandse RES regio's. Daar zit zowel wind als zon bij.

- https://www.regionale-energiestrategie.nl/ondersteuning/handreiking/opgave+res/opgave+hernieuwbare+opwek+elektriciteit/wat+telt+mee+voor+de+regionale+opgave+elektricitei/default.aspx

  Wat telt mee voor de regionale opgave elektriciteit. Voor het **regio-aandeel aan 35 TWh tellen** alle installaties mee die elektriciteit produceren uit wind- en zonne-energie. Ook de installaties die er op dit moment al staan en de installaties die eerder zijn geplaatst als gevolg van eerder gemaakte afspraken uit het Energieakkoord, tellen mee. Uit de analyse die het PBL heeft gedaan ten behoeve van het Klimaatakkoord blijkt dat de verwachte productie van Zon-PV (>15 kW) en wind op land in het basispad reeds **circa 26 TWh in 2030 bedraagt**. Ook zonder het Klimaatakkoord zou deze productie naar verwachting oplopen als gevolg van de inspanningen die worden geleverd om te voldoen aan afspraken voor 2020 en 2023 uit het Energieakkoord. Maar het vraagt dus een extra inspanning van de regio's om te komen tot 35 TWh.

- Doordat het PBL zich baseert zich op de cijfers van het CBS die lopen tot en met **2019**, lopen deze cijfers meer dan 1 jaar **achter op de actuele situatie**.

3. Realisatie 2020 conform PBL systematiek

- **Lector duurzame energietransitie** Hanze hogeschool Martien Visser maakt gebruik van exact dezelfde bronnen als het PBL (CBS en RVO/SDE) maar heeft ook 2020 meegenomen.

- Hij komt tot de conclusie dat we de gezamenlijke 2030 doelstelling van het klimaatakkoord voor wind-op-land en ZonPV van 35 TWh bijna gehaald hebben. We zaten per 31 januari 2021 al op **33,2 TWh**. Er is dus nog maar **1,8 TWh** te gaan om de **2030** doelstellingen te halen. Zie ook onderstaand plaatje en gerelateerd artikel in het FD en podcast van studio energie (via onderstaande link en annex 2 en 4)

https://fd.nl/ondernemen/1373198/nieuwe-locaties-voor-zon-en-windparken-zijn-overbodig-om-klimaatdoel-te-halen?fbclid=IwAR13gAhneyTheTHajEE0LX83gyL_vZ2Df6RFmrweI5wW56s7PAit0HtNW7A (Artikel in annex 2)

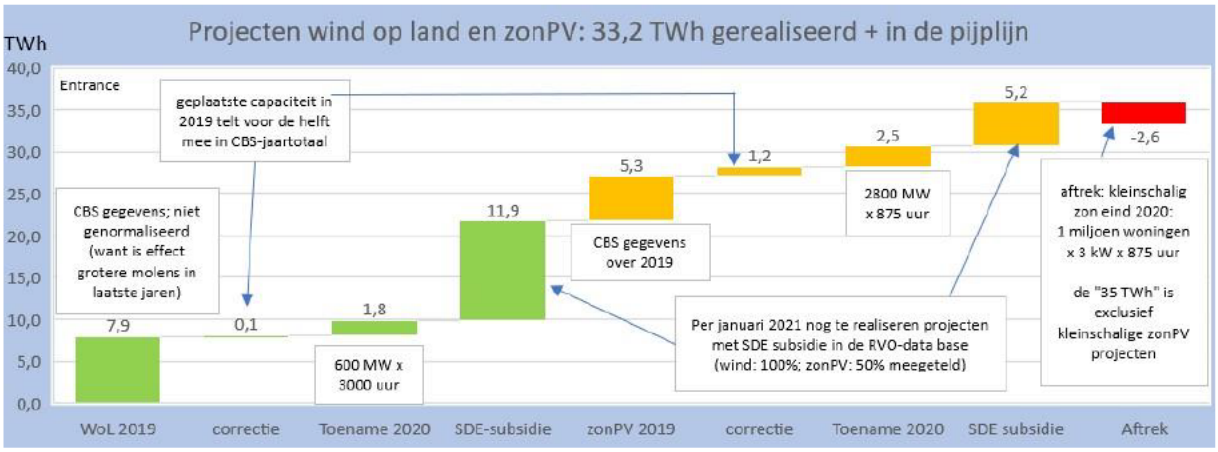

- Als **Windalarm** hebben we ook de cijfers van Martien Vissers voor wat betreft wind-op-land bij de bron gecheckt. We gebruiken daarbij de methodologie van het PBL conform de "Systematiek monitor RES". De **gerealiseerde doelstelling** bestaat volgens het PBL uit de optelling van het volgende:

  1. Elektriciteitsproductie uit **huidige opgesteld vermogen** van installaties uit wind en grootschalig zon-PV op basis van de **CBS statistieken**.

  2. Elektriciteitsproductie uit vermogen van installaties wind en grootschalig zon dat nog niet produceert maar **waar wel een SDE beschikking** voor is afgegeven (pijplijn).

  www.pbl.nl/publicaties/systematiek-monitor-res (pagina 20)

Huidig opgesteld vermogen

- Voor de productie van **opgesteld vermogen** kijkt men naar de **CBS database (stateline hernieuwbare elektriciteit).** Het opgesteld vermogen in 2020 is 4,1 GW en de gerelateerde productie capaciteit is **9,785 TWh**. Dit komt overeen met de cijfers van Martien Visser (7,9 + 0,1 + 1,8 = **9,8 TWh**.

Hernieuwbare elektriciteit; productie en vermogen

: Gewijzigd op: 24 februari 2021

		Onderwerp				
Bron/Techniek Perioden		Elektriciteitsproductie Genormaliseerde bruto productie	Niet-genormaliseerde productie Bruto elektriciteitsproductie	Netto elektriciteitsproductie	Installaties Opgestelde installaties einde van jaar	Opgesteld elektrisch vermogen einde jaar
		mln kWh			aantal	MW-elektrisch
Windenergie op land	2019**	7 429	7 935	7 935	2 031	3 527
	2020*	8 905	9 785	9 785	.	4 100

Bron: CBS

https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/82610NED/table

- Het PBL stelt dat door het saneren van oudere molen de opwek in 2030 lager kan uitvallen omdat deze dan van de bestaande opwek worden afgetrokken. Feitelijk leidt sanering echter tot vervanging met grotere molens en juist tot meer capaciteit. Oudere molens staan met name in Flevoland.

www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2021-monitor-concept-res-een-analyse-van-de-concept-regionale-energie-strategieen_4297.pdf (pagina 17)

www.windplangroen.nl/wp-content/uploads/2020/03/Regioplan-Windenergie-dv.pdf

Pijplijn projecten

- Met betrekking tot de **systematiek** om nog niet realiseerde projecten voor het doel mee te tellen stelt het PBL: *"voor het regio-doel van 35 TWh tellen de installaties mee die elektriciteit produceren uit wind- en zonne-energie die in 2030 operationeel zijn. Het gaat om wind en zon-op-land. Een installatie **telt in ieder geval mee** als er SDE+ subsidie voor beschikbaar is".* (pagina 14). *www.pbl.nl/publicaties/systematiek-monitor-res*

- Voor de **pijplijn projecten** gebruikt het PBL de RVO **SDE database** van het Ministerie van EZK. Dit is een Excel tabel met alle gesubsidieerde projecten vanaf 2008 uitgesplitst per opwek vorm (bijvoorbeeld wind-op-land), provincie en of het project al gerealiseerd is of nog in de pijplijn zit. Volgens deze gegevens is er **11,86 TWh in de pijplijn.** Dat komt overeen met de 11.9 TWh van de heer Martien Visser. Van de windprojecten in de pijplijn wordt meer dan 99 % uiteindelijk gerealiseerd. De termijn voor realisatie is 4 jaar vanaf toekenning. Dus uiterlijk in 2023 zal de doelstelling ook in de praktijk gerealiseerd zijn. 7 jaar voor de deadline.
  www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sde/feiten-en-cijfers-sde-algemeen
  Zie ook directe link naar tabel met optelling: www.windalarm.org/sde

www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82610NE

Tabel 2. SDE wind-op-land projecten in de pipeline (nog niet gerealiseerd)

SDE Ronde	Vermogen MW	Beschikte productie per jaar MWh
2015 Wind op land overgangsregeling	118	217.672
2016 Wind op land	173	659.773
2017 Wind in meer	356	1.440.761
2017 Wind op land	1.081	3.508.945
2017 Wind op primaire waterkeringen	8	28.480
2018 Wind in meer	103	430.223
2018 Wind op land	701	2.421.453
2018 Wind op primaire waterkeringen	3	13.172
2019 Wind op land	668	2.472.418
2019 Wind op waterkeringen	79	298.361
2020 Wind op land	116	368.369
Totaal	**3.406**	**11.859.626**

- Hieronder ook een uitsplitsing per provincie waarbij de grote verschillen per provincie opvallen. Logischer wijs zijn er meer wind-op-land projecten in de pijplijn voor provincies waar het harder waait of waar meer grootschalige dunbevolkte gebieden bestaan.

Tabel 2. SDE wind-op-land projecten (nog niet gerealiseerd) per provincie

Provincie	Vermogen in MW	Beschikte productie per jaar in MWh
Drenthe	241	860.723
Flevoland	1.135	4.111.229
Friesland	397	1.612.215
Gelderland	115	321.452
Groningen	442	1.610.796
Limburg	97	305.781
Noord-Brabant	298	997.621
Noord-Holland	186	462.654
Overijssel	22	78.496

Utrecht	22	87.300
Zeeland	122	403.941
Zuid-Holland	328	1.007.418
Totaal	**3.406**	**11.859.626**

- De gerealiseerde en vergunde hoeveelheid wind-op-land is: 9,8 TWh (CBS realisatie) + 11,9 (SDE pijplijn) = **21,7 TWh**. De gehaalde doelstelling voor grootschalige zon-op-land is **11,6 TWh.**

- Het **PBL** rekent overigens met een verwachte **realisatie van reeds gesubsidieerde zon projecten** (zie tabel 1) tussen de 60% (laag) en 75% (hoog) in plaats van de 50% waarmee de heer Visser rekent (een deel van de projecten vallen alsnog af vanwege netwerk inpassingsproblemen). Indien we de conservatieve (60%) PBL schatting nemen komt de pijplijn aan zonprojecten 1,04 TWh hoger uit (totaal 6,24 TWh) dan bij de schatting van de heer Visser. De totaal gehaalde doelstelling zon-op-land is daarmee 11,6 + 1,04 = 12,64 TWh.

  https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2021-monitor-concept-res-een-analyse-van-de-concept-regionale-energie-strategieen_4297.pdf (pagina 17)

- Kijkt men naar de **totale doelstelling** zon en wind samen dan ontbreekt er nog 35 TWh – 21,7 TWh (wind) - 12,64 TWh (zon) = 0,66 TWh.

Tabel 3. Klimaatakkoord doelstelling en realisatie overzicht 2020

Behaalde doelstelling	**TWh per jaar 2019**	**TWh per jaar 2020**
Grootschalig Zon op land gerealiseerd (CBS)	2,5	6,4
Grootschalig Zon op land pijplijn (vergund, 60% van SDE)	5,9	6,24
Wind op Land gerealiseerd (CBS)	7,4	9,8
Wind op Land pijplijn (vergund, 99% van SDE)	11,0	11,9
Nog te plannen tot aan wind op land én grootschalige zon op land om de nationale opgave klimaatakkoord (35 TWh op land) te realiseren	8,2	0,66
TOTAAL doelstelling klimaatakkoord	**35**	**35**

- Overigens is er in de herfst 2020 een **nieuwe SDE** ronde geweest. In het voorjaar van 2021 komt de uitslag en de verwachting is dat een extra 2 TWh (met name zon) kan worden toegevoegd aan de pijplijn. Daarmee zal de 35 TWh **volledig gerealiseerd** zijn. Wij zullen deze gegevens verwerken in dit document zo gauw deze beschikbaar komen. Na het publiceren van de uitslag van de SDE 2020 najaarsronde zullen de klimaatakkoord doelstellingen wind-op-land en grootschalige zon-op-land formeel zijn gehaald. Overigens staat in het klimaatakkoord zelf op pagina 163: "*Om de ambitie te realiseren is het uitgangspunt dat in 2025 de projecten die optellen tot minimaal 35 TWh een SDE+-subsidie aangevraagd hebben.*". De subsidie moet zijn aangevraagd, niet zijn toegekend! Op basis van dit uitgangspunt zijn we dus al ruim over de doelstelling van 35 TWh.

- Als reactie op de bovenstaande feiten stelde het **Ministerie van EZK** in het FD artikel en in de gerelateerde EenVandaag uitzending (link hieronder) dat het nodig is om toch te blijven zoeken naar nieuwe windturbine locaties:

  'Gaat iets toch niet door, dan komt de klimaatdoelstelling in gevaar. Bovendien geeft het aanwijzen van meer zoekgebieden dan nodig, op termijn nog de ruimte om keuzes te maken'.

  Hierbij gaat zij volledig **voorbij aan het democratisch proces**. Er is nog helemaal geen keuze gemaakt tot een verhoogde doelstelling wind-op-land. Het eventueel onnodig zoeken leidt tot veel onrust en **weerstand onder de bevolking** en schept (onterechte) verwachtingen bij investeerders.
  Zoals eerder aangegeven rekent EZK / NPRES zelf met een realisatie van 99% van de wind projecten in de pijplijn. Deze hebben immers al een formele omgevingsvergunningen en een subsidietoekenning. De zoekgebieden zijn er puur voor een eventuele additionele doelstelling wind-op-land. Daar is nog geen **maatschappelijk debat** over gevoerd, laat staan een democratisch besluit over genomen (….). Ophogen van de doelstelling wind-op-land gaat ook lijnrecht in tegen het beleid van de nationale overheid, advies van derden en partijprogramma's van politieke partijen. Hier wordt wederom dezelfde fout gemaakt als bij het Klimaatakkoord proces (zie hieronder).

  https://eenvandaag.avrotros.nl/item/besluiten-over-nieuwe-windmolens-kunnen-best-wat-minder-gehaast-vindt-energiedeskundige/

4. Extra ambitie vanwege ophoging doelstelling naar 55% CO2 reductie

- Wij pleiten er dan ook voor om per direct **geen nieuwe wind-op-land vergunningen** meer af te geven. Hoe verhoudt zich dit tot de huidige doelstellingen van het klimaatakkoord en de verhoogde doelstelling van de EU Green Deal?

Huidige doelstelling klimaatakkoord

- De klimaatakkoord ambitie voor wind-op-land wordt reeds gehaald. De politiek kan **zonder de bestaande afspraken te schenden** per direct stoppen met een verdere uitrol van wind-op-land. De doelstelling van 21 TWh is zelfs reeds overschreden met 0,7 TWh. Dit staat ongeveer gelijk aan 60 wind turbines van 4 MW op land.

Verhoogde doelstelling EU

- Nederland heeft binnen Europa afspraken gemaakt om de CO2 reductie doelstellingen verder te verhogen van 49 % naar **55 % in 2030**. Voor elektriciteit impliceert dit een verhoging van de huidige 84 TWh (49 TWh wind op zee en 35 TWh zon en wind op land) met 43 % naar 120 TWh (zie brief EZK, annex 1).

- Over hoe deze **extra 36 TWh** te verdelen over wind-op-zee, zon-op-land en wind-op-land heeft de **studiegroep klimaatopgave Green Deal**, onder leiding van **AFM-voorzitter** [redacted], in januari 2021 een rapport uitgebracht met **beleidsopties** voor CO2 reductie (*Bestemming Parijs: Wegwijzer voor Klimaatkeuzes 2030, 2050*). De beleidsopties voor opwek elektriciteit zijn tot stand gekomen in samenspraak met het **Ministerie van EZK**. Zij spreekt haar twijfels uit over het verder ophogen van de huidige doelstelling wind-op-land.

  "*Hoewel extra hernieuwbare elektriciteit via wind en zon op land technisch mogelijk is, kleven er **grote onzekerheden en bezwaren aan**".*

Zij noemt onder andere de volgende argumenten: **geen of weinig extra C02 reductie** (door overaanbod duurzame stroom); beperkte ruimte op land; **gebrek aan draagkracht** onder de bevolking; problemen met **de netaansluiting** en ingewikkelde afstemmingstrajecten (zie ook annex 3 met relevante passages uit het rapport). Daarnaast vermeld zij de **zeer hoge kosten** per vermeden ton CO2 (**€ 495 - € 535**). De huidige marktprijs om een ton C02 te vermijden is € 20.
www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/01/29/aanbieding-eindrapport-studiegroep-klimaatopgave-green-deal

Uitrol hernieuwbare energie op land

Departement: EZK
Omschrijving van de maatregel
• Extra realisatie van hernieuwbaar op land (wind en zon) / Verhogen van de huidige doelstelling van 35 TWh voor hernieuwbaar op land voor 2030
Doelgroep en doelstelling
Extra CO_2 reductie door meer hernieuwbare elektriciteit op land via wind en zon op te wekken, waarbij het aan de decentrale overheden is om te zorgen voor de benodigde locaties en bijbehorende planologische stappen.
Achtergrond/rationale
• Hoewel extra hernieuwbare elektriciteit via wind en zon op land technisch mogelijk is, kleven er grote onzekerheden en bezwaren aan. • Overeenkomen om extra hernieuwbare elektriciteit te gaan opwekken op land in de periode tot 2030 is zeer beperkt mogelijk en levert (net als bij wind op zee) naar verwachting zeer beperkt extra CO_2-reductie in. In 2030 komt immers 70% van alle opgewekte elektriciteit in Nederland al uit hernieuwbare bronnen. In het Klimaatakkoord is afgesproken de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen op te schalen naar 84 TWh in 2030.

Maatschappelijk draagvlak	Het draagvlak voor hernieuwbaar op land is lager dan het draagvlak voor wind op zee. In de RES'en worden momenteel – samen met burgers en maatschappelijke organisaties gekeken waar draagvlak is voor zon en windenergie. Een verhoging van de doelstelling kan een negatief effect hebben op draagvlak voor de energietransitie en zal alleen op draagvlak kunnen rekenen indien de maatregelen zijn ingebed in een bredere investeringsagenda in regio's waarbij mensen direct een betere balans tussen lusten en lasten van wind- en zonne-parken ervaren. En in combinatie met een breder pakket aan maatregelen op andere sectoren/onderwerpen waarbij duidelijk wordt dat daar de prioriteit ligt.
Gelijkheid speelveld	Niet van toepassing
Overig	Realisatie van wind- en zonprojecten vindt plaats in een dichtbevolkte en complexe ruimtelijke omgeving, waarbinnen energieopwekking de beschikbare ruimte moet delen met andere maatschappelijke functies zoals (civiele en militaire) luchtvaart, stedelijke ontwikkeling (woningbouw en bedrijventerreinen) en natuur. Daardoor is vooral bij wind de feitelijk beschikbare ruimte op land, beperkt.

Verhoging doelstelling	CO_2-reductie (Mton)	€/vermeden tCO_2
10%	0.260	495
15%	0.390	510
20%	0.500	535

- Naast het scenario "geen verdere ophoging" (moratorium) geeft de studiegroep aan om de doelstelling voor wind en zon op land met maximaal 10% - 20% op te hogen. 20% verhoging ten opzichte van de huidige 35 TWh doelstelling is 7 TWH. Deze verhoging wordt gelijkmatig verdeeld over zon en wind op land. De volgende tabel laat de verschillende scenario's zien.

Tabel 4. Totale doelstelling 2030 bij verschillende opties

Energievorm	Klimaatakkoord 49% reductie	EU 55% reductie 0 % verhoging land doelstelling	EU 55% reductie 10 % verhoging land doelstelling	EU 55% reductie 20 % verhoging land doelstelling
Wind op zee	49 TWh	85 TWh	81,5 TWh	78 TWh
Wind op land	21 TWh	21,7 TWh	22,8 TWh	**24,5 TWh**
Zon op land	14 TWh	13,3 TWh	15,7 TWh	17,5 TWh
Totaal	**84 TWh**	**120 TWh**	**120 TWh**	**120 TWh**

- Het maximale scenario betekent dus een verhoging van de wind-op-land doelstelling tot 24,5 TWh. Er is reeds 21,7 TWh gerealiseerd of in de pijplijn wat betekent dat er nog **2,84 TWh extra wind-op-land** moet worden ingevuld.

Tabel 5. Extra te realiseren zon en wind op land bij verhogen doelstelling

Energievorm	TWh / jaar Moratorium	TWh / jaar + 10 %	TWh / jaar + 20 %
Zon op Land realisatie + pijplijn	12,6	12,6	12,6
Zon op Land nog in te vullen	0,7	3,1	4,9
Wind op land realisatie + pijplijn	21,7	21,7	21,7
Wind op land nog in te vullen	**0**	**1,1**	**2,8**
Totaal	**35**	**38,5**	**42**

- Met betrekking tot het handhaven (moratorium) of verhogen van de huidige doelstelling **is nog geen democratisch besluit genomen**. Dat is bewust aan het nieuwe kabinet overgelaten zodat ook de kiezer nog aan zet kon komen. In de woorden van de Minister.

"*Het kabinet heeft deze Studiegroep, onder onafhankelijk voorzitterschap van AFM-voorzitter* [redacted]*, ingesteld om – zonder last of ruggespraak - een analyse uit te voeren naar de gevolgen van het hogere Europese reductiedoel voor het nationale klimaatbeleid en om bouwstenen uit te werken voor de invulling van de aanvullende reductieopgave. Dit met het oog op* ***besluitvorming door het nieuwe kabinet***". (B. van 't Wout, Minister van Economische Zaken en Klimaat, 29 januari 2021).

- Op 28 april heeft Minister B. van ’t Wout in een kamerbrief aangegeven dat op basis van het advies **Stuurgroep Extra Opgave** er nog een additionele doelstelling duurzame opwek van 15-45 TWh nodig zal zijn. Hij stelt hierbij “De stuurgroep voorziet hierbij een extra opgave wind-op zee (10 GW)”. Een extra opgave wind-op-land is niet aan de orde. Zie annex 5.

- Op 9 mei 2021 stelde de heer [redacted], Director Market bij **TNO Energie Transitie**, op een expert meeting van de gemeente Doetinchem, dat je de wind-op-land ambitie net zo goed op zee kunt doen. Dat is zelfs beter voor de effectiviteit van het energiesysteem. Hij pleit vanuit energiesysteemefficiëntie voor wind-op-zee en zon-op-dak. Zie annex 6 voor complete uitspraak en link naar de video.

- De huidige acties die in het kader van de RES plaatsvinden lijken dan ook **geen democratisch legitimatie** te hebben (Nationaal Programma RES, de provincies, gemeenten spreken de hele tijd over *“doelstellingen”* en *“opgaves”* terwijl het nieuwe kabinet hier nog een besluit over moet nemen). Het idee is dat het eventueel verhogen van de doelstelling en de wijze waarop deel zou worden van een **debat in het kader van de verkiezingen** waarna de het nieuwe kabinet de legitimatie heeft tot het nemen van besluiten. Geen enkele politieke partij heeft het wel of niet verhogen van de wind-op-land doelstelling als zodanig ter discussie gesteld in haar campagne. Men wilde blijkbaar het **lokale RES proces niet in verwarring brengen.** Tegelijkertijd was de weerstand van kiezers met wind-op-land en zonneparken wel een belangrijk thema, waarna de discussie werd afgeleid naar kernenergie. Dit terwijl er nu een heldere keuze voorlicht.

- Het rapport “Bestemming Parijs” geeft ook duidelijk aan dat een verhoging van de Klimaatakkoord doelstelling voor duurzame opwel van elektriciteit alleen een positief effect op de C02 uitstoot heeft indien de **vraag naar elektriciteit sterk toeneemt** door elektrificatie van transport, verwarming en industrie en door omzetting in waterstof. Men maakt zich zorgen of de vraag de productiegroei zal bijbenen. Het **vergroten van de vraag vergt enorme investeringen** waarvan het onduidelijk is of deze voor 2030 gerealiseerd worden. Deze zullen parallel moeten plaatsvinden. Klimaatdoelstellingen halen wordt in de toekomst dus geen kwestie meer van meer duurzame opwek van stroom (die gaat er voldoende komen want duurzame stroom is inmiddels goedkoop en op zee is voldoende ruimte) maar een kwestie van het (tijdig) kunnen vergroten van vraag. **Meer produceren dan de vraag is contraproductief** omdat de businesscase van duurzame stroom daarmee wordt ondermijnt.

5. Verhoging wind-op-zee ambitie

- Wij pleiten ervoor om een eventueel (maximaal) verhoogde wind-op-land doelstelling **naar zee te verplaatsen**. Dit heeft een marginaal effect op de totale wind-op-zee ambitie. In de onderstaande tabel een calculatie hoe de 2,8 TWh uitpakt op land en op zee. De huidige standaard zijn 10 MW turbines. Na 2024 verwacht men dat de 15 MW turbine standaard zal zijn, deze heeft meer vollasturen. Daardoor zijn er minder turbines nodig.

Tabel 6. Benodigde aantal turbines voor realiseren maximale extra doelstelling

Energievorm	TWh	MW per turbine	Voltijdsuren	MW	Turbines
Wind op land	2,8	4	3066	910	227
Wind op zee	2,8	10	4300	650	65
Wind op zee (na 2024)	2,8	15	5333*	525	35

* https://www.offshorewind.biz/2021/02/10/vestas-launches-15-mw-offshore-wind-turbine/

- 65 turbines van 10 MW hebben 65 vierkante kilometer zee nodig, een oppervlakte vergelijkbaar met die van minder dan 1/3 van de gemeente Amsterdam. Dat is 0,11 % van de Noordzee. De opbrengst van 65 windturbines op zee is >**100 miljoen euro** per jaar en voorziet in de stroombehoefte van **660.000 huishoudens**. De website van het klimaatakkoord (SER) noemt als reden dat wind-op-land noodzakelijk is vanwege andere belangen op de Noordzee waaronder visserij. Ook milieuorganisaties noemen dit argument om verdere uitrol van wind-op-land te verdedigen. **Dit is een absolute drogreden.** De economische schade van deze 65 turbines voor de visserijsector door minder visgronden is slechts **85.000 euro** per jaar. Binnen windparken kan tevens kleinschalige visvangst plaatsvinden, kunnen vissen zich voortplanten en stijgt de biodiversiteit. De werkelijke economische schade voor de visserij sector zal dan ook minder zijn. Bovendien voorkomt dit 227 (!) extra 4MW windturbines op land, 10-duizenden mensen die geluidsoverlast gaan krijgen, verrommeling van het Nederlandse landschap en honderden miljoenen subsidie voor wind-op-land.

  www.klimaatakkoord.nl/elektriciteit/vraag-en-antwoord/waarom-is-windenergie-op-land-nodig-kunnen-we-niet-alles-op-zee-doen
  Zie voor verdere onderbouwing en aanvullende onderzoeken de rijksoverheidswebsite:
  https://windopzee.nl/onderwerpen-0/effect-op/activiteiten/visserij/

- De wind-op-zee ambitie in het Klimaatakkoord is 49 TWH Deze zou zonder een moratorium op wind-op-land verhoogt worden met **29 TWh** naar 78 TWh. Met een moratorium zou deze verhoogt worden met een extra 2,8 TWh naar 80,8 TWh. We gaan er vanuit dat de zon ambitie op land wel verhoogd wordt. Er is nog een enorm onbenut potentieel van zon-op-dak en ook voor de energie balans dient een verhoging van wind samen te gaan met een verhoging van zon.

Tabel 7. Aantal benodigde extra windturbines op zee ten opzichte van klimaatakkoord doelstelling bij maximale verhoging doelstelling op land met en zonder wind-op-land moratorium.

Energievorm	TWh	MW per turbine	Voltijdsuren	MW	Turbines
Wind op zee	29	10	4300	6740	674
Wind op zee (na 2024)	29	15	5333	5430	362
Wind op zee	31,8	10	4300	7400	740
Wind op zee (na 2024)	31,8	15	5333	5960	398

- Het verschil tussen de moratorium optie en de maximale verhoging wind-op-land doelstelling zijn 36 wind turbines op zee van 15 MW. Deze zullen een oppervlakte van slechts **50 km2 zee beslaan**.

- In 2030 staat er dan 11,5 GW (huidige doelstelling) + 6 GW (maximale extra doelstelling) = 17,5 GW wind-op-zee. Dit produceert dan 80,8 TWh elektriciteit per jaar. Dit opgesteld vermogen produceert dan **67 % van het hele huidige (120 TWh) Nederlandse elektriciteitsgebruik**, dus inclusief stroom voor huishoudens en industrie. De omzet schade voor de visserijsector voor alle turbines op zee in 2030 samen is 2,3 miljoen euro per jaar (www.windopzee.nl). Dit is de omzet van nog geen **3 kotter vissers**. Er is binnen het Noordzeeakkoord 120 miljoen Euro vrijgemaakt om de visserijsector te compenseren voor verlies aan visgronden.

- Een argument genoemd door de SER, het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie en de milieuorganisaties om de keuze voor wind-op-land te verantwoorden zijn **negatieve effecten op de natuur** van wind-op-zee. Onderzoek van de Wageningen Universiteit laat zien dat de impact juist zeer positief is op de onderwaternatuur. Ook voor vogels is de impact naar schatting 2 keer minder slachtoffers dan als diezelfde molen op land zou staan www.universiteitvannederland.nl/college/waarom-zijn-kabeljauwen-zo-dol-op-windmolens Ook het Ministerie van EZK noemt in haar brief dat er **geen fundamentele beperkingen meer zijn m.b.t ecologie** voor wind-op-zee op basis van een integraal onderzoek en spreekt daarmee de klimaatakkoord partijen tegen.

  www.noordzeeloket.nl/test/oude-opzet-windenergie-zee/windenergie-zee-oud/ecologie/cumulatie/kader-ecologie/

  In het kader van ons punt gaat het ook om een vergelijking tussen de molens op land met de molens op zee. Het zijn 4-5 molens op land voor 1 molen op zee om dezelfde opbrengst te halen. Molens op land lijken onder de streep dan ook zeker niet beter voor de natuur dan molens op zee.

  'Alle wind-op-land projecten bij elkaar kunnen weleens grote gevolgen hebben', zegt [redacted]*. Denk aan het afnemen of zelfs verdwijnen van hele vogelpopulaties uit Nederland. Voor het Noordzeegebied is een integrale studie gedaan naar de opgetelde effecten, zegt hij. 'Dat zouden we ook voor de rest van het land moeten doen. Je kunt niet oneindig blijven bouwen.'.* Voor wind-op-zee weten we dus dat cumulatieve ecologische effecten aanvaardvaar zijn indien we juiste maatregelen nemen, voor wind-op-land niet.

  www.platform-investico.nl/artikel/hoe-de-windmolen-de-natuur-in-trok-geannoteerd-verhaal/#annotation-32880-50

- De vraag laat zich dan ook stellen **welke afwegingen** er waren bij het klimaatakkoord (2019) om toch te kiezen voor verdere uitrol wind-op-land. Men had immers ook in 2019 voor een moratorium kunnen kiezen. Toch heeft men wind-op-land doorgezet.

6. Analyse klimaatakkoord proces

- Binnen het **klimaatakkoord** (2019) is er, ondanks dat **wind-op-zee reeds een betaalbare en betere optie** was, afgesproken dat er **toch additionele wind-op-land** ten opzichte van het energieakkoord (2013) gaat komen. In eerste instantie werd vanuit de overheid aangegeven dat er ecologische grenzen waren op zee (2018). In april 2019 gaf toenmalig Minister Wiebes echter aan dat deze harde grenzen er niet meer waren (zie annex 1). Er had dus ook toen al besloten kunnen worden tot een wind-op-land moratorium. Die optie lag vreemd genoeg niet op tafel.

- **Burgerorganisaties** die wind-op-zee wilde promoten als alternatief voor wind-op-land **zijn niet gehoord** in het kader van de onderhandelingen rondom het klimaatakkoord. Bijvoorbeeld Nederwind, dat 65 burgerinitiatieven vertegenwoordigd en die een paper hebben ingediend (zie *"Wind op zee in relatie tot Wind op land", Nederwind, februari 2018).* Ook andere belangen waren niet vertegenwoordigd aan de elektriciteit tafel waaronder volkshuisvesting, landschapsbehoud, de medische sector (geluidsnormen), natuurbehoud en recreatie. De politiek die het algemeen belang had moeten dienen hield zich afzijdig. De discussies en overwegingen waren **geen onderdeel van een nationaal debat**.

- Dat er toch voor wind-op-land gekozen is kan verklaard worden door dat de partijen die aan tafel zaten financiële belangen en ideologische posities hadden rondom wind-op-land. Zo zaten er dezelfde energiebedrijven en energiecoöperaties aan tafel die vanaf 2013 (het sluiten van het energieakkoord) sterk hebben ingezet op wind-op-land en daarin geïnvesteerd hadden. Dat was in 2013 verklaarbaar vanwege het toen nog bestaande kostenvoordeel. Door de sterke daling van kosten voor wind-op-zee waren deze trajecten echter maatschappelijk niet meer noodzakelijk. Toch heeft men wind-op-land doorgezet. Wind-op-land levert een hogere winstmarge op dan wind-op-zee en niet alle wind-op-land partijen kunnen ook wind-op-zee ontwikkelen. Wind-op-land past ook beter binnen de ideologisch gedachte van lokale zelfvoorziening en lokaal eigenaarschap van de energieproductie (*aan dit laatste refereerde Jesse Klaver nog tijdens de uitzending van Buitenhof als reden waarom er meer wind-op-land moet komen, 28-02-2020*). Dit is een agenda van een groot deel van de milieubeweging en de energie coöperaties, die beide prominent aan tafel zaten. Lokale zelfvoorziening en lokaal eigenaarschap mag echter geen doel op zichzelf worden ten koste van overheidsfinanciën, inwoners en landschap. Bovendien heeft de Tweede Kamer onlangs een motie aangenomen welke ook energie coöperaties van burgers bij wind-op-zee mogelijk maakt. Ook bij lokaal eigenaarschap gaat het overgrote deel van de 'winst' naar de commerciële bedrijven die de Windturbines bouwen, plaatsen en onderhouden.
  Lokale zelfvoorziening is een vrij extreem politiek concept dat ook niet op andere producten wordt toegepast (graan, melk, computers, auto's, financiële sector, onderwijs, datacenters). Er lijkt geen maatschappelijke meerwaarde aan vast te zitten buiten een symbool functie.

- In de toelichtingsbrief van EZK op de klimaatakkoorddoelstellingen (annex 1) wordt ook nog de volgende redenen genoemd voor wind-op-land: "*Daarnaast hebben veel **gemeenten en provincies** beleid vastgelegd om bij te dragen aan het oplossen van de klimaatopgave*" en wind-op-land is "*een uiting van de ambitie van de gemeenten en provincies om gezamenlijk te werken aan de klimaatopgave. Daarbij past dat er ook hernieuwbare opwek op land plaatsvindt*". De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) zat ook aan de elektriciteit tafel en veel gemeenten hebben zich klimaat of energieneutraal verklaard. Klimaat- of energieneutraliteit is lokale zelfvoorziening. Dat is als zodanig geen nationale overheidsdoelstelling. Dit is verklaarbaar uit het feit dat wind-op-land tot 2018 veel goedkoper was dan wind-op-zee dat tot de tijd geen reële optie was. Er moest plek gevonden worden voor windturbines. Door wind-op-land toe te laten binnen hun gemeentegrenzen gaven de gemeente daadwerkelijk een bijdrage aan het oplossen van de klimaatproblemen. Deze gedachte was echter al achterhaald bij het tekenen van het klimaatakkoord. Gemeenten mogen uiteraard zelfvoorziening nastreven maar het is niet eerlijk dat dit naar de eigen bevolking wordt verkocht als zijnde een essentiële bijdrage aan de energietransitie. Het hoeft niet en werkt vaak contraproductief, want het is duurder en verstorend ten opzichte van het elektriciteitssysteem als zodanig omdat de elektriciteit vanuit de haarvaten van het net moet worden afgevoerd en congestie kan optreden (zie Windalarm paper Wind-op-zee). Het lijkt hier meer een rijdende (beleids)trein die niet meer te stoppen is en waar een logische onderbouwing voor ontbreekt. Waar opwek plaats kan en moet vinden kan het beste vanuit een centrale regie worden benaderd zodat een geoptimaliseerd systeem ontstaat.

- In 2019 was er geen essentiële energiesysteem-technische, financiële of klimaatdoelstellingsgerichte reden meer om vast te houden aan wind-op-land. Tekenend is dat er binnen het klimaatakkoord dan ook geen harde doelstelling is gemaakt voor wind-op-land. Er is alleen een harde doelstelling voor zon en wind op land gezamenlijk. Hiermee wordt in feite al erkent dat additionele wind-op-land vanuit de landelijk overheid en hieraan gekoppeld het halen van de klimaatdoelstellingen niet essentieel is. Dit komt ook naar voren

uit de toelichtingsbrief van het Ministerie van EZK waarbinnen geen harde redenen genoemd worden voor wind-op-land buiten het feit dat "*gemeenten en provincies graag hun bijdrage leveren*" (annex 1).

- Gezien deze en andere onnavolgbare maatregelen die in het kader van het klimaatakkoord worden gepromoot is er dan ook **maatschappelijke kritiek** op de wijze waarop het klimaatakkoord tot stand is gekomen en de afwegingen die hier gemaakt zijn. Het gebrek aan het **betrekken van de belangen van inwoners** (= integrale maatschappelijke afweging) is een belangrijk kritiekpunt. De inwoners werden vertegenwoordigd door de milieuorganisaties en de energiecoöperaties. Deze hadden echter naast een algehele hoge einddoelstelling (prima) hun focus met name op **lokaal eigenaarschap en lokale zelfvoorziening**. Ook bij de evaluatie in een Tweede Kamer commissie van het Regionale Energiestrategie (RES) beleid op 27 januari vertegenwoordigden deze partijen wederom de "inwoners". *www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2020A06470*

- Een ander belangrijk kritiekpunt is het feit dat de instrumenten om de doelstellingen te halen voor een **langere termijn vastliggen**. Een discussie hierover op basis van nieuwe inzichten is maatschappelijke taboe verklaard onder het mom *"we hebben dit nu eenmaal met elkaar afgesproken"*. Het systeem mist de flexibiliteit die nodig is. We hebben immers niet alleen een energietransitie maar ook een **energierevolutie** waarbij de financiële en technische context van oplossingen zeer snel veranderd. De flexibiliteit die nodig is om hiermee om te gaan staat haaks op de poldercultuur waarbij afspraken voor langere tijd vastliggen en **partijen gehouden zijn om deze afspraken extern te verdedigen**. Dat leidt tot suboptimale oplossingen, (veel)hogere financiële kosten, gebrek aan publiek debat en onbegrip bij inwoners. Beleid dat immers niet meer logisch is wordt met onnavolgbare argumenten verdedigd. De discussie rondom biomassa bijstook is hier een tekenend voorbeeld van, maar ook de wind-op-land discussie. In Amsterdam worden windturbines vanaf 350 meter van dichtbevolkte woonwijken verantwoord met het feit dat "*Amsterdam haar verantwoordelijkheid moet nemen*" en *"we doen het voor onze kinderen"*. Het overgrote deel van de burgers staat echter achter het doel, maar stellen de gekozen oplossing ter discussie. Daar mag dan weer niet over gesproken worden.

- Bovenstaande samengevat in de woorden van **Pieter Omtzigt** (Volkskrant, 9 november 2020): "*Naast regeerakkoorden zijn er 'maatschappelijke akkoorden' gekomen, zoals het klimaatakkoord. Nieuwe regelingen worden achter een onderhandeltafel bedacht. Daar zijn per definitie maar een aantal partijen aanwezig, om de onderhandelingen overzichtelijk te houden. Vervolgens worden de uitkomst van deze onderhandelingen in politiek beton gegoten.*

7. Doelstelling 2050

- Er is een **noodzaak tot een hogere doelstelling duurzame stroom** in 2030 vanwege de ophoging van de het einddoel (van 49% naar 55% CO2 reductie). Ook zal er na 2030 sprake zijn van een verdere groei van de benodigde hernieuwbare elektriciteit. In de brief van het ministerie van EZK staat hierover het volgende "*Hoe hoog dit moet zijn en wat dat eventueel betekent voor een verdere groei van wind en zon op zee en op land, is* ***nog geen besluit genomen****."*

- In de brief van EZK staat het volgende met betrekking tot de aanwezig (beleids)ruimte:

"***Meer windenergie om klimaatdoelen voor 2050 te halen***. *In het Programma Noordzee 2022-2027 zal het kabinet, conform de afspraken in het Noordzeeakkoord, 20 tot 40 GW aan* ***nieuwe gebieden*** *voor windenergie op zee aanwijzen. Hierbij wordt uitgegaan van 27 GW, hetgeen is gebaseerd op de scenario's en toekomstpaden uit de Noordzee Energie Outlook. 27 GW is immers het minimum dat - aanvullend op de* circa 11,5 GW *uit de huidige routekaart windenergie op zee 2030 - nodig is om tot 38 GW te komen, wat volgens deze scenario's in 2050 minimaal nodig is.*"

- Binnen het **Noordzeeakkoord** is dus ruimte gemaakt voor een totale ambitie van 40 GW + 11.5 GW = **51,5 GW** wind-op-zee. Er staat ook dat binnen de huidige scenario's naar schatting in 2050 ruimte voor 38 GW nodig is. Dat betekent een **additionele beleidsruimte van 13,5 GW** voor wind-op-zee. Hier is dus **maximaal 2,4 GW** van nodig om de hele (maximale) toekomstige wind-op-land ambitie naar zee te verplaatsen. Vanuit het **perspectief van het energiesysteem van 2050** is dit slechts een marginale (5% extra) beleidsaanpassing (van 38 naar 38,7 GW). Het is ook een teken van rationeel overheidsbeleid om bij het nemen van maatregelen in een onzekere situatie te beginnen aan de kant waar het het minst pijn doet en waar het draagvlak het hoogst is. Zie ook onze **"Naar zee ermee!"** paper welke laat zien dat wind-op-zee ook nog de goedkoopste optie is. (windalarm.org/wind-op-zee)

- Binnen de discussie over de **energiehoofdstructuur** liggen een aantal scenario's voor aangaande de einddoelstelling wind op land. Binnen het scenario dat Nederland zelfvoorzienend in elektriciteit (en energie via waterstof) wordt is 20 GW wind-op-land voorzien. Bij een Europees scenario of een globaal scenario (met import en export van stroom en waterstof) is 10 GW voorzien in 2050. Dat is een realistisch scenario. Duurzame energie neemt veel ruimte in beslag en dat is nu net iets wat schaars is in Nederland. Ook nu komt meer dan helft van de Nederlandse energievoorziening uit het buitenland en komen er alleen maar meer kabel verbindingen met het buitenland. Uitgaande van het internationaal scenario betekent dat er na 2030 niets meer bij hoeft op land. Van de 10 GW einddoelstelling 2030/2050 is 7,3 GW is al gerealiseerd of in de pijplijn en 2,7 GW wordt momenteel binnen de RES ingevuld (tegen advies overheidsbeleid en programma's politieke partijen) en kan dus vervangen worden door slechts 2 GW op zee, een verhoging van de einddoelstelling op zee met 5% van 38 naar 40 GW (*Klimaatneutrale energiescenario's 2050, Bureau Berenschot (2020).* Inmiddels heeft de studiegroep klimaatopgave Green Deal in haar rapport "bestemming Parijs" een aanbeveling gedaan tot een einddoelstelling te komen van maximaal 7,3 GW (moratorium) tot 8 GW (20 % verhoging).

8. Wind-op-land in Nederland vs EU

- Nederland is het **dichtstbevolkte land** van de Europa. De ruimte is beperkt. Zeker gezien het feit dat er tot 2030 1 miljoen nieuwe huizen bij moeten komen, de bevolking blijft groeien en er steeds meer behoefte is aan ruimte voor natuur en recreatie.

- Tegelijkertijd staat Nederland inmiddels op de **3e plaats in Europa** voor wat betreft de concentratie van **wind-op-land per km2.** Dit op basis van cijfers uit 2019. (bron: https://twitter.com/BM_Visser/status/1348946068394946560?s=20)

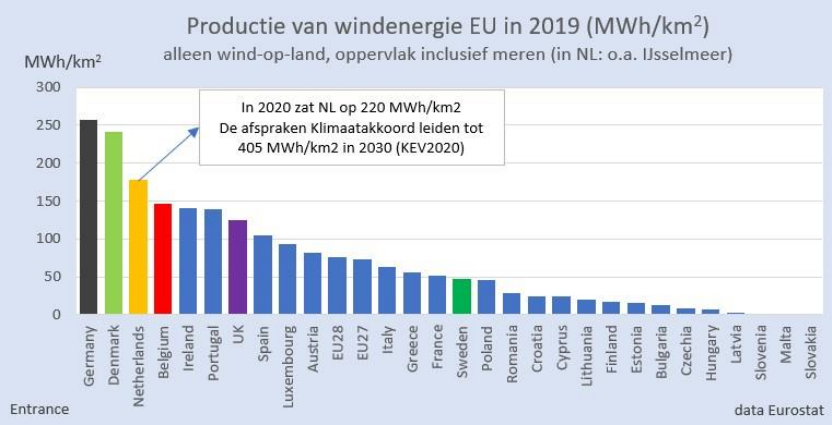

- Volgens de **Klimaatplannen van de Europese landen** voor 2030 gaat Nederland (+ 90%) de komende jaren Denemarken (+0%) en Duitsland (+30%) ruimschoots voorbij voor wat betreft wind-op-land concentratie, en blijft ook België (+60%) ruimschoots voor.
  Denemarken heeft recent een **moratorium** voor wind-op-land ingesteld. Dit land heeft slechts 1/3 van de bevolkingsdichtheid van Nederland, maar heeft de keuze gemaakt om verdere uitrol van wind alleen op zee te doen.

- Kijken we naar de cijfers voor **Nederland** per 1 februari 2021 dan komt Nederland op basis van alle vergunde en gesubsidieerde wind-op-land projecten nu al uit op 416 MWh/km2 en zal daarmee Duitsland binnen een aantal jaren ruim voorbij streven. Zelfs indien er vanaf nu geen enkele extra vergunning komt voor wind-op-land (en dus de doelstelling niet verhoogd wordt) zal **Nederland in 2030 28 % meer wind op land** concentratie hebben dan Duitsland dat dan op 325 MWh/km2 uitkomt.

- Gezien het feit dat een **dichtbevolkt land** als Nederland de hoogste dichtheid aan wind-op-land per oppervlakte gaat krijgen (binnen de huidige al te realiseren plannen) is het te verantwoorden om, naar voorbeeld van Denemarken en de UK, tot een **moratorium van wind-op-land** te komen en een verdere verhoging van de ambitie naar zee te verplaatsen. Ook deze landen hebben per inwoner een groot zeeoppervlak.

9. Naar een moratorium voor wind-op-land

- De binnen het klimaatakkoord genomen **doelstelling voor wind-op-land zijn reeds gehaald** op basis van gerealiseerde projecten en deze die reeds vergund zijn.

- Het RIVM geeft helder aan op haar website dat de huidige geluidsnormen in Nederland te laag zijn.
  Het RIVM concludeert dat de Nederlandse geluidsnormen achterhaald zijn. Een miljoen Nederlanders hebben geluidsoverlast door auto's, treinen, vliegtuigen en windmolens, en dat leidt tot ernstige gezondheidsklachten zoals slaapverstoring en hartklachten. Het wettelijk toegestane geluidsniveau moet omlaag, vindt het RIVM.
  www.rivm.nl/nieuwsbrief?id=101500-813-54268&

- Door hogere geluidsnormen wordt verdere inpassing van wind-op-land binnen Nederland een moeilijke zaak. In andere landen wordt bijvoorbeeld een norm van 1000-1500 meter gehanteerd als minimale afstand tot een woning of een relatieve norm van 10x de hoogte van een turbine. Zie ook het Windalarm position paper "*Twaalf argumenten om de Nederlandse geluidsnorm voor industriële windturbines aan te scherpen*" windalarm.org/geluid-en-gezondheid

- Wij pleiten er dan ook voor dat bij de verdere invulling van een verhoging van de doelstelling voor wat betreft wind-op-land een **pas op de plaats** gemaakt wordt. Daarbij dient de **Tweede Kamer een bredere maatschappelijk afweging te maken** en dit niet over te laten aan de huidige klimaatakkoord partijen.

- Een vorm van burgerparticipatie zoals nu besproken wordt kan relevant zijn maar zal pas aan het einde van 2021 tot een eventueel advies leiden. De kamer hoeft hier niet op te wachten. Er zijn reeds voldoende signalen uit de samenleving dat **wind-op-land onvoldoende draagvlak heeft**. Een zeer sterk signaal was bijvoorbeeld de grote winst van FVD tijdens de provinciale verkiezingen in 2019. Een van de speerpunten van deze partij was "*geen verdere uitrol van*

wind-op-land" (zie ook Nieuwsuur, 27-02-2021). Maar ook in een **politiek groene omgeving** als Amsterdam is het verzet sterk. **Mensen willen geen bron van overlast in hun omgeving.** De politiek moet met zwaarwegende argumenten komen om dit toch door te drukken. Die zijn er gewoon niet, want alternatieven zijn aanwezig. Dat heeft ook de Europese rechter aangeven welke windturbines als zware industrie kenschetste die niet bij bewoners mogen worden geplaatst.

- Wij pleiten daarom op basis van het **ontbreken van maatschappelijk draagvlak** en het aanwezig zijn van betere alternatieven dat de nationale politiek per direct openlijk uitspreekt dat mee **wind-op-land niet noodzakelijk is** (en dus niet hoeft te worden doorgedrukt tegen de wil van inwoners in) en vervangen kan worden door wind-op-zee. Daarnaast pleiten wij voor een **moratorium voor wind-op-land** om inwoners te beschermen die niet voor zichzelf kunnen opkomen en ons landschap te beschermen tegen verdere verrommeling en industrialisering. Het **landschap is immers van ons allemaal** en niet alleen van haar directe inwoners.

- Elke windturbine die nu nog in de planning komt heeft **geen democratische legitimatie**. Deze gaat immers uit boven de Klimaatakkoorddoelstelling en zoals in de brief van EZK gecommuniceerd "***een besluit daarover is aan het volgende kabinet***".

- Op pagina 182 van het **Klimaatakkoord** staat het volgende aangaande verhoging doelstelling wind-op-land na halen huidige doelstelling: "*Partijen zijn bereid om het gesprek aan te gaan over een eventuele verhoging van de ambities voor Hernieuwbaar op Land, onder de voorwaarden dat* ***allereerst wordt gekeken naar de mogelijkheden voor Wind op Zee*** *en kleinschalig zon. Inspanningen van decentrale overheden die leiden tot meer dan 7 TWh kleinschalig zon (zoals lokale stimuleringsregelingen) tellen daarbij mee voor deze opgave."*

- **Gemeenten** stellen dat, indien ze niet met een serieus en gebalanceerd (zon en wind) RES aanbod komen, dat dan de **hogere overheid kan ingrijpen** en tot een inpassingsmaatregelen kan komen. Op zich klopt dat (zie RES factsheet, annex 7). Maar dat gaat de overheid alleen doen indien de **35 TWh nog niet gehaald is**. Nu de doelstelling gehaald is kunnen gemeenten zonder problemen hun RES bod aan het lokale draagvlak aanpassen.

- Het PBL stelt bij de analyse van de RES bijdragen van de gemeenten dat er teveel zon en te weinig wind aangeboden wordt. Nu dient er op nationaal niveau een **optimale verhouding tussen wind en zon** te zijn in de verhouding 3:1 in termen van jaarlijkse opbrengst. Door het recente voornemen van de minister van EZK om de hoeveelheid wind-op-zee met 15-45 TWh in 2030 te verhogen dient ook de hoeveelheid zon op land verhoogd te worden. In de onderstaande tabel hebben we de huidige plannen tot 2030 weergegeven:

Huidige doelstelling wind en zon 2030

	Wind (TWh)	Zon (TWh)
Bestaand en pijplijn (op land), (PBL 2019)	18,4	8,4
Extra doelstelling land (PBL 2019)	4,1	4,1
Zon kleinschalig	-	7
Wind op zee (klimaatakkoord)	49	-
Extra opgave wind-op-zee	15-45	-
Totaal 2030	**85 – 125**	**19,5**
Extra zon nodig voor balans (1/3 van hoeveelheid wind)	0	**28 - 41**

De bovenstaande tabel maakt duidelijk dat er met de recente verhoogde wind-op-zee opgave juist veel meer zon-op-land nodig is. 28 - 41 TWh meer zon staat voor 31 - 45 GW extra vermogen zon bovenop de huidige doelstelling. Dit zijn 124 - 182 miljoen panelen van 250 piekwatt.

- Alle politieke partijen met uitzondering van GroenLinks en de Christen Unie geven in hun verkiezingsprogramma aan de klimaatakkoord doelstelling voor wind-op-land niet te willen verhogen. Zie pleiten daarvoor de facto voor **een moratorium** voor wind op land. Zie onderstaande tabel uit de PBL doorrekening van de verkiezingsprogramma's (basispad is klimaatakkoorddoelstelling). De VVD heeft haar programma niet laten doorrekenen maar geeft in haar verkiezingsprogramma niet aan de wind-op-land doelstelling te willen verhogen. De klimaatakkoord doelstelling is al gehaald zoals we eerder zagen. Dat zou betekenen dat het hele **RES proces per direct kan worden stopgezet** voor wat betreft de wind-op-land doelstelling.
  www.pbl.nl/publicaties/analyse-leefomgevingseffecten-verkiezingsprogrammas-2021-2025

Tabel 4.10 Effect maatregelen op CO_2 emissies in Nederland en Europa (incl. Nederland), op verandering van de elektriciteitsvraag en op de netto-import van elektriciteit in Nederland (ten opzichte van het basispad)

	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU
CO_2-emissies [Mton]						
Nederland	-3	-4	-8	-4	-3	-3
Europa (incl. NL)	0	-2	0	-5	-2	-1
Vraagverandering elektriciteit (TWh)						
Nederland	9	22	23	-9	5	24
Extra opgesteld vermogen (GW)						
Windenergie op zee	2	4	4	0	1	4
Windenergie op land	0	0	2	0	0	2
Zon-PV	0	8	8	8	0	6
Netto-import [TWh]						
Nederland	2	-2	11	-10	1	0

Bronnen

- Toelichting besluiten klimaatakkoord Ministerie van EZK (annex 1 hieronder)
- Bestemming Parijs (zie annex 3)
- www.windopzee.nl (overheidswebsite door RVO, Ministerie van EZK)
- [redacted] (Lector Energietransitie Hanzehogeschool / Entrance), https://twitter.com/BM_Visser
- Centraal Bureau voor de Statistiek ('Statline Hernieuwbare Elektriciteit)
- SDE subsidie toekenningen (www.windalarm.org/sde-plus)
- Eurostat
- Klimaatneutrale energiescenario's 2050, Bureau Berenschot

Zie ook Windalarm **position paper Wind op Zee** voor een analyse van wind-op-zee als alternatieve optie voor wind-op-land en de Windalarm **position paper geluid** en gezondheid. Alle Windalarm position papers krijgen een regelmatige update.

windalarm.org/wind-op-land-moratorium

windalarm.org/wind-op-zee

windalarm.org/geluid-en-gezondheid

Annex 1. Toelichtingsbrief Ministerie van EZK

De volgende toelichtingsbrief van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (markeringen in geel door Windalarm) is gepubliceerd op de website van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NPRES).

www.regionale-energiestrategie.nl/vragen/vragen+-+klimaatakkoord/1879584.aspx

Onderbouwing gemaakte keuzes in het Klimaatakkoord rond wind en zon

Ministerie van EZK, januari 2021

1. Klimaatakkoord en 84 TWh grootschalige hernieuwbare elektriciteit in 2030

- In het Klimaatakkoord is een doelstelling opgenomen voor hernieuwbare elektriciteit van 84 TWh. Die valt uiteen in 49 TWh wind op zee en tenminste 35 TWh hernieuwbaar op land. Het merendeel van de groene elektriciteit in 2030 komt dus van windmolens op zee;
- De doelstelling van tenminste 35 TWh is niet verder uitgesplitst in wind of zon. Die keuze is aan de provincies en gemeenten uit de 30 RES regio's.;
- Het totaal van 84 TWh is gebaseerd op de benodigde reductiedoelstelling van CO_2. Het kabinet heeft in het regeerakkoord bepaald dat Nederland in 2030 49% CO_2[1] dient te reduceren ten opzichte van 1990.
- In 1990 was de totale uitstoot aan broeikasgassen in Nederland ongeveer 228 miljoen ton CO_2 equivalenten[2] (228 megaton, afgekort Mton). In 2030 moet die uitstoot 49% lager zijn, dus 116 Mton. Zonder het Klimaatakkoord zou de uitstoot in 2030 op 165 Mton uitkomen. Het Klimaatakkoord moet dus zorgen voor nog eens 49 Mton minder broeikasgassen in het jaar 2030.
- In het Klimaatakkoord is een verdeling opgenomen over de sectoren. Voor de sector elektriciteit is de opgave 20,2 Mton CO_2. Deze verdeling is gebaseerd op een rapport van PBL uit 2018, waarbij is uitgegaan van een kosteneffectieve invulling van de opgave die tevens passend is bij de lange termijn opgave (Link naar Kamerbrief).
- Uitgangspunt voor het Klimaatakkoord was dat met het nemen van maatregelen in Nederland , dit niet tot een extra CO2-uitstoot zou leiden in de rest van de Europese Unie zou leiden. Dit betekende onder andere dat de elektriciteitsproductie die mogelijk weg zou vallen door het verbod op het gebruik van kolen, moest worden vervangen door hernieuwbare opwek. Daarnaast moest er rekening worden gehouden met de extra elektriciteitsvraag vanuit de andere sectoren. Dit resulteerde in een opgave van grofweg 90 TWh hernieuwbare elektriciteit. Daarbij was de verwachting dat circa 7 TWh zou worden ingevuld met kleinschalig zon-PV[3], waarmee 84 TWh aan meer grootschalige hernieuwbare elektriciteitsproductie resteerde.

---

[1] De doelstelling van 49% is opgenomen in het regeerakkoord en in de Klimaatwet. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) concludeert dat het Nederlandse doel van 49% reductie in 2030 passen bij het beperken van de mondiale opwarming tot 2°C in 2050 (Analyse Regeerakkoord Rutte-III: Effecten op klimaat en energie, 30 oktober 2017).

[2] Niet alleen CO_2 draagt bij aan het broeikaseffect. De uitstoot van het totaal aan broeikasgassen waaronder bijvoorbeeld ook Methaan is daarom teruggebracht tot "CO_2-equivalenten".

[3] Kleinschalig zon-pv zijn installaties met een piekvermogen van minder dan 15 kW die op daken van huizen liggen en onder de salderingsregeling vallen (bij een vermogen van 300Wp van 1 paneel betekent dit dat de grens momenteel ligt bij 50 panelen). Bewoners mogen hun opgewekte elektriciteit aftrekken van hun huishoudelijk gebruik. Hieruit volgt automatisch dat grootschalige opwek via zon-pv een minimaal piekvermogen heeft van 15kW. Dit is ook een eis vanuit de Subsidieregeling Duurzame Energie++ (SDE++).

- Met 84 TWh hernieuwbare elektriciteit in 2030 voldoen we nog niet aan de doelen uit de Klimaatwet. Daarin is immers een doel van 95% CO2 reductie in 2050 opgenomen. Met 84 TWh hernieuwbare elektriciteit in 2030 zal onze elektriciteitsvoorziening voor ongeveer 70% bestaan uit hernieuwbare bronnen. Maar we gebruiken meer energie dan elektriciteit en de verwachting is ook dat het gebruik van elektriciteit in de gebouwde omgeving, industrie en mobiliteit zal groeien. Dit betekent ook dat na 2030 er sprake zal zijn van groei van de benodigde hernieuwbare elektriciteit. Hoe hoog dit moet zijn en wat dat eventueel betekent voor een verdere groei van wind en zon op zee en op land, is nog geen besluit genomen.

2. Toelichting op aandeel windenergie op zee

- Windenergie op zee: in de routekaart 2030 voor wind op zee staat beschreven dat er in 2030 in totaal 11,5 GW wind op zee moet zijn gerealiseerd:

  - Het regeerakkoord vormt de basis voor deze routekaart. Hierin staat dat met windenergie op zee een extra reductie van de CO_2-uitstoot gerealiseerd dient te worden van 4 megaton (dit is ten opzichte van het basis-pad uit de Nationale Energieverkenning 2016).
  - Deze 4 Mton vertaalt zich in een totale omvang van de windparken op zee van circa 11,5 gigawatt (GW) in 2030. Voor windenergie op zee gaat het Planbureau voor de Leefomgeving uit van 9,4 GW in 2030 (NEV 2016-scenario vastgesteld en voorgenomen beleid). Een uitstootreductie van 4,0 megaton CO_2 is equivalent aan 2,1 GW extra windenergie op zee daar bovenop. Zie “Nationale kosten Energietransitie in 2030”, Planbureau voor de Leefomgeving, 3 april 2017. Totaal dus 2,1GW + 9,4GW = 11,5GW.
  - Rekening houdend met de ten tijde van de routekaart windenergie op zee 2030 al bestaande windparken (circa 1 GW) en de te realiseren windparken uit de toe bestaande routekaart windenergie op zee tot en met 2023 (circa 3,5 GW), betekent dit dat er tussen 2024 en 2030 windparken bij moeten komen met een gezamenlijk vermogen van circa 7 GW.
  - De locaties van deze windparken op zee zijn reeds gereserveerd in het nationaal waterplan.
  - Belangrijk is dat de routekaart concreet tenders en windparken benoemt met een totaal vermogen van 10,6 GW. De benodigde 7 GW bovenop bestaande routekaarten en windparken kon niet gerealiseerd worden vanwege ecologische beperkingen (zie pagina 7 van de routekaart).
  - Om verdere doorgroei van windenergie op zee mogelijk te maken bovenop de 11,5 GW, werd nader ecologisch onderzoek aangekondigd. Op basis van dit onderzoek bleek in 2019 (p.11 bovenaan) dat de genoemde 11,5 GW toch past binnen de instandhoudingsdoelen van natuur en ecologie.

- In het Klimaatakkoord is de bovenbeschreven 11,5 GW opgenomen als doel. Dat komt overeen met de 49% CO_2 reductiedoelstelling. Gegeven de door PBL destijds gehanteerde aanname van 4.300 vollasturen[4] correspondeert 11,5 GW met 49 TWh aan opgewekte elektriciteit.
- Ook is in het Klimaatakkoord overeengekomen om extra windenergie op zee te onderzoeken en te realiseren, als de vraag naar hernieuwbaar geproduceerde elektriciteit aantoonbaar

[4] De term vollasturen behoeft enige toelichting. Dit is een eenheid voor de effectieve (jaar)opbrengst van een energiebron met een wisselend vermogen (zoals zonnepanelen en windmolens). Het aantal vollasturen kan worden gezien als de tijdsduur waarin de energiebron effectief op vol vermogen energie heeft geproduceerd. Het aantal vollasturen wordt berekend door het aantal jaaruren (24*365) te vermenigvuldigen met de productiefactor/rendement van de energie installatie. Voorbeeld: een windmolen met een productiefactor van 35% (wat op land momenteel normaal is), leidt tot 0,35*8.760= 3.066 vollasturen. Het vermenigvuldigen van het vermogen van de turbine met het aantal vollasturen levert vervolgens de jaarproductie. Indien de genoemde windmolen een vermogen heeft van 4 MW, levert deze windmolen op jaarbasis 4*3.066=12.264 MWh. Oftewel 0,012 TWh.

toeneemt. Er is een Noordzee-overleg onder leiding van een onafhankelijk voorzitter gestart, om afspraken te maken over deze verdere groei

- Momenteel worden er plannen ontwikkeld voor meer windenergie op zee, zowel tot 2030 als daarna:
  - Meer windenergie op zee om 49 TWh te halen. Op basis van een meer voorspelling van de daadwerkelijke productie van de geplande windparken tot 2030 is duidelijk geworden dat de geplande uitrol van de routekaart windenergie op zee 2030 onvoldoende is om de beoogde 49 TWh in 2030 te realiseren. Er zou 700MW aan extra windcapaciteit nodig zijn om zeker te zijn dat de doelstelling uit het Klimaatakkoord gehaald wordt. Dit is per brief gemeld aan de Tweede Kamer (p.10 bovenaan).
  - Meer windenergie op zee om 55% CO_2 reductie in 2030 te halen. De Europese Commissie en het Europese Parlement hebben zich uitgesproken voor een ambitieuzere CO_2-reductiedoelstelling in 2030. Als gevolg hiervan kunnen ook nog extra windparken voor of in 2030 nodig zijn. In het Klimaatakkoord is hierover afgesproken dat bij het realiseren van extra windparken voor 2030 recht wordt gedaan aan de juiste balans van belangen en er voldoende ecologische ruimte moet zijn. Het daadwerkelijke besluit over waar en wanneer extra windparken komen, zal - na overleg met belanghebbenden (waaronder het Noordzeeoverleg) - worden genomen als duidelijker is hoe groot de extra opgave in 2030 is en een integrale afweging kan worden gemaakt. Dit zal niet meer in deze kabinetsperiode plaatsvinden. Een Studiegroep Klimaatopgave Green Deal brengt hierover dit voorjaar een advies uit. In het Klimaatakkoord is in beeld gebracht dat voor een 55% scenario ca. 120 TWh aan hernieuwbare elektriciteit dient te worden gerealiseerd.
  - Meer windenergie om klimaatdoelen voor 2050 te halen. In het Programma Noordzee 2022-2027 zal het kabinet, conform de afspraken in het Noordzeeakkoord, 20 tot 40 GW aan nieuwe gebieden voor windenergie op zee aanwijzen. Hierbij wordt uitgegaan van 27 GW, hetgeen is gebaseerd op de scenario's en toekomstpaden uit de Noordzee Energie Outlook. 27 GW is immers het minimum dat - aanvullend op de circa 11,5 GW uit de huidige routekaart windenergie op zee 2030 - nodig is om tot 38 GW te komen, wat volgens deze scenario's in 2050 minimaal nodig is.

3. Toelichting op aandeel hernieuwbaar op land

In het Klimaatakkoord is overeen gekomen om in 2030 35 TWh aan grootschalige elektriciteit op te wekken. De onderbouwing van de 35 TWh is als volgt:

- Met de invulling van een groot deel van de opgave met extra wind op zee en de hiervoor geschetste beperkingen t.a.v. ecologie op de Noordzee, resteerde nog een aanvullende opgave om in 2030 49% minder uit te stoten. Daarnaast hebben veel gemeenten en provincies beleid vastgelegd om bij te dragen aan het oplossen van de klimaatopgave. Een manier om dat te doen is via wind en zon op land, zowel met kleinschalige opwek als de meer grootschalige opwek.
- Grootschalig wil zeggen wind en zon met een piekvermogen van tenminste 15 kW. Hieronder vallen dus niet de panelen die op daken van burgers liggen. Door het PBL werd ten tijde van het Klimaatakkoord uitgegaan van een productie uit deze kleinschalige zon op dak van 7 TWh in 2030. Dit is een raming die mede afhankelijk is van de mate waarin burgers investeren in zonnepanelen. Indien de groei harder gaat dan PBL heeft verondersteld, mogen regio's het surplus meetellen bij de RES'en, indien besloten wordt tot een extra opgave bovenop de 35 TWh. De onderbouwing hiervan is gelegen in de constatering dat opwek via salderen duurder is dan via grootschalige wind/zon dat bekostigd wordt via de SDE++ regeling.
- De 35 TWh hoeven niet gerealiseerd te worden met allemaal nieuwe windturbines en zonneparken. Ook voor het Klimaatakkoord waren er doelen voor wind op land (6.000MW in

2020) en werd de realisatie van zon-pv financieel ondersteund met de SDE+. Door het NPRES is recent de huidige realisatie en pijplijn in kaart gebracht. Per 01-01-2020 is inmiddels voor ca. 9,9 TWh aan productie van hernieuwbare elektriciteit gerealiseerd. Het grootste deel hiervan is productie uit wind op land, nl. ca. 7,4 TWh en de rest is productie uit grootschalige zon-pv, nl. ca. 2,5 TWh. Daarnaast is - kijkend naar alle in voorbereiding zijnde projecten met subsidiebeschikking voor SDE+ - de verwachting dat er in de komende jaren nog voor ca. 16,9 TWh bij gaat komen (pijplijn). Hiervan is naar schatting ca. 11,0 TWh uit wind op land en ca. 5,9 TWh uit grootschalige zon-pv. Huidig en pijplijn samen komen dan uit op ca. 26,8 TWh, waarvan 8,4 TWh zon-pv en 18,4 TWh wind op land. Dit betekent dat de resterende opgave circa 8 TWh bedraagt (bron: factsheet).

- 8 TWh komt overeen met (uitgaande van 950 vollasturen voor zon en een gemiddelde van 3350 voor wind (PBL advies basisbedragen SDE++ 2020):
  - Bij 100% wind: 597 turbines van 4 MW
  - Bij 100% zon: 8,4 GW (6.300 hectare zonneparken of 5.300 hectare zonnedaken)
  - Bij 50/50% wind en zon: 299 turbines van 4 MW 4,2 GW zon.

4. Conclusie

Concluderend kan worden gesteld dat er twee hoofdredenen zijn voor de verdeling zoals overeen gekomen in het Klimaatakkoord. Om te beginnen is het aandeel windenergie op zee begrensd door de destijds beschikbare gegevens over de ecologie. Anderzijds is de verdeling een uiting van de ambitie van de gemeenten en provincies om gezamenlijk te werken aan de klimaatopgave. Daarbij past dat er ook hernieuwbare opwek op land plaatsvindt. Verder kan worden geconcludeerd dat er voor 2030 nog meer hernieuwbare elektriciteit gerealiseerd dient te worden , om de door de Europese Commissie voorgestelde 55% CO_2 reductie in 2030 te behalen. Op grond van het Klimaatakkoord gaat het om 120 TWh – 84 TWh = 36 TWh. Een studiegroep heeft hiervoor de mogelijkheden in beeld gebracht. Een besluit daarover is aan het volgende kabinet.

ANNEX 2 ARTIKEL FD 9 FD

'Nieuwe locaties voor zon- en windparken zijn overbodig om klimaatdoel te halen'

Originele link van het artikel: https://fd.nl/ondernemen/1373198/nieuwe-locaties-voor-zon-en-windparken-zijn-overbodig-om-klimaatdoel-te-halen

Orla McDonald 9 feb

In het kort

- Regio's zijn druk met het vinden van nieuwe locaties om zon- en windparken te bouwen.
- Dat is nodig om het Nederlandse klimaatdoel te halen.
- Maar nu lijkt dit doel binnen handbereik en zijn de regionale klimaatplannen, die miljarden kosten, daardoor goeddeels overbodig.

Gemeenten en provincies zijn naarstig op zoek naar nieuwe locaties voor zon- en windparken, terwijl dat helemaal niet nodig is. Het klimaatdoel voor duurzame elektriciteit is namelijk allang binnen handbereik. De nieuw aangewezen bouwlocaties leiden tot grote onrust bij burgers en in gemeenteraden, terwijl de kans groot is dat daar nooit een zon- of windpark hoeft te komen, zegt Martien Visser, lector Energietransitie aan de Hanzehogeschool Groningen.

Branchevereningingen voor zon en wind, Holland Solar en NWEA, waarschuwden bij de onderhandelingen voor het Klimaatakkoord ook al voor dit scenario. Alex Kaat, onafhankelijk energie-adviseur, zegt dat de duurzame energieplannen van de regio's weinig toevoegen aan het halen van dit klimaatdoel. Kaat pleit voor een hogere klimaatambitie, zodat de regio's zich daarop kunnen richten.

In een nieuwe berekening laat Visser zien dat het Nederlandse klimaatdoel van 35 Terawattuur (TWh) duurzame elektriciteitsproductie op land in 2030 al bijna gehaald wordt. Dat maakt de Regionale Energiestrategieën (RES), die gemeenten en provincies nu opstellen, goeddeels overbodig. Het opstellen van die plannen kost miljarden, concludeerde de Raad voor het Openbaar Bestuur eind januari nog.

Protest

De zoektocht naar nieuwe locaties om zon- en windparken te bouwen zorgt de laatste maanden voor veel ophef. Zo vielen bij inwoners van Amsterdam-Noord protestfolders door de brievenbus, met daarop de afbeelding van een windmolen die ver uitsteekt boven de daarnaast afgebeelde Westertoren. De folders zijn bedoeld om te waarschuwen voor hoe hoog de windturbines kunnen worden, die het gemeentebestuur misschien wil plaatsen in dit deel van de stad. In Deventer werd een plaatje van een windturbine die neerkijkt op de Lebuinustoren massaal gedeeld.

Maar het klimaatdoel is al bijna binnen en zoveel nieuwe locaties zijn niet nodig, zegt Visser tegen het FD. Visser is onder energie-experts bekend vanwege zijn berekeningen op sociale media over hoeveel duurzame energie er in Nederland al is opgewekt.

Doel is 35 TWh

In het Klimaatakkoord is afgesproken om in 2030 35 TWh aan zon- en windenergieproductie op land te hebben. Dit is nodig om broeikasgasuitstoot in Nederland te reduceren om opwarming van de aarde tegen te gaan. 'Als je alle subsidies bekijkt die tot nu zijn beschikt voor het plaatsen van zon- en windparken en naar dat wat al is gebouwd, dan kom ik al op ruim 33 TWh', zegt Visser. 1 TWh staat volgens hem ongeveer gelijk aan tachtig grote windturbines of duizend hectare aan zonneweides.

Visser baseert zich op gegevens van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De helft van de elektriciteitsproductie die nodig is voor dit klimaatdoel, is al gebouwd en voor de andere helft is subsidie toegezegd, aldus Visser. Die parken worden de komende tien jaar nog gebouwd, maar hun locatie staat al vast.

Het PBL publiceerde twee weken geleden een analyse van de concept-regioklimaatplannen en kwam toen nog tot een lagere raming voor de duurzame elektriciteitsopwekking in 2030. PBL-onderzoeker Jan Matthijsen gaat uit van 25 tot 30 TWh. Het grote verschil is dat het PBL de ontwikkelingen tot en met 2019 meeneemt, terwijl Visser ook kijkt naar wat er in 2020 nog is bijgebouwd en gesubsidieerd. ’En juist vorig jaar is er heel veel subsidie gegaan naar zonneparken’, aldus Visser.

'Niet stoppen met zoeken'

Kunnen gemeenten en provincies stoppen met zoeken? 'Nee, want tussen plan, vergunning en realiseren van een zon- of windpark liggen grote stappen', zegt Kristel Lammers directeur van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën. Jop Fackeldey, bestuurder energie bij het Interprovinciaal Overleg vindt in de PBL-analyse meer zekerheid. 'Het kan om allerlei redenen nog stagneren, bijvoorbeeld omdat er geen capaciteit is op het elektriciteitsnet of vanwege te veel protest'. In veel provincies is het elektriciteitsnetwerk niet berekend op zoveel extra zon- en windenergie. Visser zegt dat hij er rekening mee heeft gehouden dat niet alle subsidies leiden tot de bouw van een energiepark, vooral bij zonneparken. Hij rekent die beschikte subsidies voor 50% mee. 'Beter focussen gemeenten zich op locaties waar draagvlak is, zo driftig zoeken als nu is onnodig', meent hij.

Een andere reden dat er toch nieuwe locaties nodig zijn, is dat het klimaatdoel omhoog kan gaan. Zo heeft de EU onlangs alvast het CO_2-reductiedoel voor 2030 verhoogd.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zegt bij monde van een woordvoerder dat gemeenten en provincies niet moeten stoppen met zoeken naar locaties. 'Gaat iets toch niet door, dan komt de klimaatdoelstelling in gevaar. Bovendien geeft het aanwijzen van meer zoekgebieden dan nodig, op termijn nog de ruimte om keuzes te maken'.

Annex 3 Bestemming Parijs

Elektriciteitssector (ETS)

1. Uitrol hernieuwbare energie op land

Departement: EZK
Omschrijving van de maatregel
• Extra realisatie van hernieuwbaar op land (wind en zon) / Verhogen van de huidige doelstelling van 35 TWh voor hernieuwbaar op land voor 2030
Doelgroep en doelstelling
Extra CO_2 reductie door meer hernieuwbare elektriciteit op land via wind en zon op te wekken, waarbij het aan de decentrale overheden is om te zorgen voor de benodigde locaties en bijbehorende planologische stappen.
Achtergrond/rationale
• Hoewel extra hernieuwbare elektriciteit via wind en zon op land technisch mogelijk is, kleven er grote onzekerheden en bezwaren aan. • Overeenkomen om extra hernieuwbare elektriciteit te gaan opwekken op land in de periode tot 2030 is zeer beperkt mogelijk en levert (net als bij wind op zee) naar verwachting zeer beperkt extra CO_2-reductie in. In 2030 komt immers 70% van alle opgewekte elektriciteit in Nederland al uit hernieuwbare bronnen. In het Klimaatakkoord is afgesproken de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen op te schalen naar 84 TWh in 2030. • Er is in het Regeerakkoord prioriteit gegeven aan wind op zee (49 TWh), vanwege de beperkte ruimte op land en omdat het draagvlak voor windenergie op zee hoger is. • Desalniettemin is er in het Klimaatakkoord ook een stevige doelstelling voor hernieuwbaar op land (zon en wind, > 15 kW) afgesproken van 35 TWh, aangezien we zee én land nodig hebben voor het halen van de Klimaatdoelstellingen. • In tegenstelling tot het eerdere Energieakkoord is er bewust voor gekozen (t.b.v. het verkrijgen van meer draagvlak) om de concrete invulling van deze doelstelling over te laten aan de decentrale overheden. Wel kan het Rijk een voorbeeldrol op zich nemen door meer Rijksgronden beschikbaar te stellen voor hernieuwbare energie. • Regio's kiezen daarom zelf op welke manier zij hun doelstelling invullen (wind of zon of beide) en waar er ruimte is voor nieuwe wind- of zonneparken. Regio's doen dit door het opstellen van Regionale Energiestrategieën (RES). In 2021 zullen de regio's een definitieve RES opleveren. • Deze afspraak is een resultaat van een langdurig afstemmingsproces met de decentrale overheden. Daarnaast bevinden regio's zich momenteel midden in het proces om een RES op te stellen. Vanuit dit oogpunt is een verhoging van de doelstelling gedurende dit proces ongewenst. • De concept RES'en laten zien dat de doelstelling van 35 TWh op papier ruimschoots wordt gehaald. Echter is de verwachting dat er in het proces tot de definitieve RES en in de uitvoeringsfase nog zoekgebieden zullen afvallen of kleiner zullen worden. Ook leert de ervaring met de wind op land doelstelling uit het Energieakkoord dat realisatie in veel gevallen langer duurt dan verwacht. Overprogrammering is dus gewenst. • Voor de het vraagstuk van de netcapaciteit vormt sec meer zon-pv (zeker in het Noorden van het land) een probleem (en veel extra investeringen in de netten). • Per saldo zal een eventuele wens tot ophoging van de doelstelling van 35 TWh hernieuwbare energieopwekking op land, onderhandeling/aanpassing van de afspraak met de mede-overheden vergen. Verwachting is dat die hier heel terughoudend in zullen staan (en dan bv zullen 'eisen' dat er eerst oplossing is voor de netcapaciteit en /of meer SDE-middelen) • Uitgifte van Rijksgronden voor wind- en zonprojecten verloopt traag o.a. door beperkte capaciteit om tenders uit te zetten. • Realiseren van een zonnepark op bestaande netaansluiting van een windpark biedt kansen voor cable pooling. Op Rijksgronden dient echter een openbare tender plaats te vinden. Twee verschillende exploitanten op 1 aansluiting leidt tot complexe juridische situatie.

Departement: EZK					
Effecten					
Klimaat	**Maatregel (eventueel uitgesplitst naar varianten)**			**Verwachte emissiereductie en/ of hernieuwbare productie / energiebesparing in 2030** ***In Mton CO_2/jaar of MWh/jaar***	
	Verhogen van doelstelling met 10%			3,5 TWh (circa 125 windturbines en 1500 ha zonnepanelen op basis van 50% zon/50% wind verdeling)	
	Verhogen van doelstelling met 15%			5,25 TWh (circa 188 windturbines en 2250 ha zonnepanelen op basis van 50% zon/50% wind verdeling)	
	Verhogen van doelstelling met 20%			7 TWh (circa 250 windturbines en 3000 ha zonnepanelen op basis van 50% zon/50% wind verdeling)	
	Verhoging doelstelling			CO_2-reductie (Mton)	€/vermeden tCO_2
	10%			0.260	495
	15%			0.390	510
	20%			0.500	535
Energievraag	Geen effect op de energievraag				
Budgettair + uitvoeringskosten	**Budgettair effect in mln. euro**				
	Maatregel (eventueel uitgesplitst naar varianten)	**2021**	**2022**	**2023**	**Struc.**
	Extra uitrol hernieuwbaar op land				*Nader te bepalen (waarschijnlijk relatief beperkt)*
	Aan de wind- en zonprojecten wordt momenteel nog SDE-subsidie gegeven die wordt gevoed vanuit de opslag op de energierekening (ODE). Ook de kosten voor het net komen tot uitdrukking in de energierekening. Daarbij speelt dat in het kader van het Klimaatakkoord afgesproken is dat er subsidie via de SDE++ tot en met 2025 beschikbaar is voor wind en zon (omdat daarna bij de huidige inzichten de businesscase dekkend is). De budgettaire effecten zijn naar verwachting daarom klein. Met de kanttekening dat dit vergt dat extra locaties gevonden zullen moeten worden zoals bv zon op dak, of qua hoogte beperkte windturbines, die op zich wel extra SDE+-middelen vergen. Onzekerheid hierin is de businesscase voor hernieuwbaar. Door extra vermogen wind/zon zal de elektriciteitsprijs dalen, waardoor de onrendabele top stijgt indien kostendaling lager is dan daling e-prijs. Dat kan leiden tot de situatie dat ook na 2025 SDE++ ander instrumentarium nodig is op het moment dat het wenselijk wordt geacht om extra hernieuwbare energieprojecten te realiseren.				
Administratieve lasten	Geen extra administratieve lasten.				
Uitvoerings-aspecten	De doorlooptijd van een windproject tot en met realisatie is circa 7 jaar. Een verhoging van de doelstelling voor hernieuwbaar op land kan daarom tegen problemen oplopen in de uitvoeringsfase wanneer dit met wind wordt ingevuld.				

Departement: EZK	
Maatschappelijk draagvlak	Het draagvlak voor hernieuwbaar op land is lager dan het draagvlak voor wind op zee. In de RES'en worden momenteel – samen met burgers en maatschappelijke organisaties gekeken waar draagvlak is voor zon en windenergie. Een verhoging van de doelstelling kan een negatief effect hebben op draagvlak voor de energietransitie en zal alleen op draagvlak kunnen rekenen indien de maatregelen zijn ingebed in een bredere investeringsagenda in regio's waarbij mensen direct een betere balans tussen lusten en lasten van wind- en zonne-parken ervaren. En in combinatie met een breder pakket aan maatregelen op andere sectoren/onderwerpen waarbij duidelijk wordt dat daar de prioriteit ligt.
Gelijkheid speelveld	Niet van toepassing
Overig	Realisatie van wind- en zonprojecten vindt plaats in een dichtbevolkte en complexe ruimtelijke omgeving, waarbinnen energieopwekking de beschikbare ruimte moet delen met andere maatschappelijke functies zoals (civiele en militaire) luchtvaart, stedelijke ontwikkeling (woningbouw en bedrijventerreinen) en natuur. Daardoor is vooral bij wind de feitelijk beschikbare ruimte op land, beperkt.

3. Wind op zee

Departement: EZK
Omschrijving van de maatregel
• Extra windparken op zee in combinatie met verdringing fossiel bij industrie en zwaar verkeer
Doelgroep en doelstelling

• Naast de aangekondigde ca. 11 GW in 2030 is er in ieder geval 2 GW extra mogelijk. Het kan oplopen tot 6 GW mogelijk onder de volgende randvoorwaarden:
  • Windparken op zee worden op industriële clusters en elektrolysers aangesloten (ivm knelpunten op het onshore hoogspanningsnet);
  • De industrie krijgt voldoende prikkel om te elektrificeren, dan wel groene waterstof te gaan gebruiken (anders zoveel overaanbod hernieuwbaar dat e-prijs zo vaak en zoveel daalt dat windpark onvoldoende rendement oplevert om interessant te zijn voor ontwikkelaars en financiers);
  • TenneT mag meer aansluitingen tegelijk ontwikkelen en een hechte bestuurlijke samenwerking gericht op het zorgvuldig en snel doorlopen van ruimtelijke procedures (inpassingsplan. Anders redden we het sowieso niet vóór 2030).
  • Ander alternatief is we laten de ontwikkelaars zelf voor de aansluiting op de industriële clusters zorgen (mogelijk vergt dit aanpassen Wet windenergie op zee en Energiewet).
  • Voor kostenefficiënte aansluiting, vergt dit wel nader onderzoek/besluiten ten aanzien van meest efficiënte aansluiting (redeneren we vanuit project of vanuit hele hoogspanningsnet.

Achtergrond/rationale
• Extra wind op zee is mogelijk, maar levert alleen substantieel extra CO_2-reductie op wanneer het fossiele energie verdringt. In 2030 komt immers 70% van alle opgewekte elektriciteit in Nederland al uit hernieuwbare bronnen. • Bij de ontwikkelaars bestaan zorgen om de rendabiliteit van de windparken omdat het aanbod van hernieuwbare energie veel sneller lijkt toe te nemen dan de vraag ernaar. Bovendien is wind- en zonne- energie op tijdstippen dat het hard waait en/of de zon schijnt in overvloed aanwezig waardoor de prijs ervan daalt. • Tegelijkertijd is de industrie gebaat (en gewend) aan lage kosten voor het gebruik van gas. Omschakeling naar hernieuwbaar (elektrificatie, groene waterstof) zal pas plaatsvinden wanneer hernieuwbaar goedkoper is dan fossiel (of wanneer daar zicht op is). Het goedkoper maken van elektriciteitsgebruik ten opzichte van gasgebruik voor de industrie kan hierbij helpen. • Om ontwikkelaars meer vertrouwen te geven in de businesscase en ervoor te zorgen dat extra windparken op zee tot extra CO_2-reductie zal leiden, is beleid gericht op vraagontwikkeling bij de industrie van groot belang. Deels is dit al het geval: er komt een – voorlopig beperkte – CO_2-heffing en in de SDE++ wordt elektrificatie enigszins gestimuleerd. • Er is echter een meer directe koppeling tussen vraag en aanbod noodzakelijk. Op tijd extra windparken gereed krijgen lijkt technisch wel haalbaar. Qua ruimtelijke inpassing is dit complex. Om opties voor versnelling open te houden zijn voorbereidingen voor extra windparken inmiddels in gang gezet (met programma Verkenning Aanlanding Windenergie op Zee, zie ook kamerbrief Noordzee Energie Outlook van begin november). Maatregelen gericht op vraagontwikkeling bij de industrie moeten nog worden uitgewerkt. • Om de doelstelling van 49 TWh in 2030 uit het klimaatakkoord te halen is bovenop de reeds geplande 11GW nog circa 700MW extra nodig. Daarnaast zal in de definitieve RES'sen nog moeten blijken of de beoogde 35 TWh op land kan worden gehaald. Het ligt voor de hand om een extra opgave voor wind op zee in samenhang te bezien met een eventuele extra opgave als gevolg van de 55%-doelstelling. • Zowel bij het aanwijzen van deze gebieden als het daadwerkelijk realiseren van windparken in deze gebieden (het nemen van kavelbesluiten) wordt gewerkt volgens de afspraken in het Noordzeeakkoord en vindt dus een integrale afweging plaats met andere belangen op de Noordzee zoals natuur, visserij en scheepvaart. In het Programma Noordzee 2022-2027 worden volgens de afspraken in het Noordzeeakkoord 20-40 nieuwe windenergiegebieden aangewezen. Gelet op de mogelijke extra opgave en ook op de uitkomsten van de Noordzee Energie Outlook is de inzet nu om ten minste 27GW aan nieuwe gebieden voor windenergie op zee aan te wijzen.

<table>
<tr><th colspan="6">Departement: EZK</th></tr>
<tr><td colspan="6">Effecten</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Klimaat</td><td colspan="2">Maatregel (eventueel uitgesplitst naar varianten)</td><td colspan="3">Verwachte emissiereductie en/of hernieuwbare productie / energiebesparing in 2030

In Mton CO_2/jaar of MWh/jaar</td></tr>
<tr><td colspan="2">2 GW

6 GW</td><td colspan="3">9 TWh

27 TWh</td></tr>
<tr><td colspan="5">CO_2-reductie zoals gezegd afhankelijk van mate van verdringen fossiele vraag. Extra wind op zee kan vanwege beperkingen op het elektriciteitsnet voor 2030 met name voor CO_2-reductie zorgen bij het vervangen van fossiele energie in de industriële clusters, zowel door elektrificatie als het vervangen van waterstof als feedstock. In hoeverre elektrificatie en groene waterstof voor de industrie aantrekkelijker is dan fossiel energiegebruik bepaald dus in hoge mate of met windenergie op zee reductie kan worden gehaald.</td></tr>
<tr><td>Energievraag</td><td colspan="5">Voor zover de elektriciteit wordt benut voor elektrificatie leidt extra wind op zee niet tot extra energievraag, maar verschuiving van fossiel naar hernieuwbaar elektrisch. Indien de elektriciteit wordt omgezet naar waterstof is er een rendementsverlies van 25 – 35% en is het verdringingseffect kleiner.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Budgettair + uitvoeringskosten</td><td colspan="5">Budgettair effect in mln. Euro</td></tr>
<tr><td>Maatregel (eventueel uitgesplitst naar varianten)</td><td>2021</td><td>2022</td><td>2023</td><td>Struc.</td></tr>
<tr><td>Extra WOZ</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr>
<tr><td colspan="5">Aan de windparken zelf wordt geen subsidie gegeven. Productie stimuleren zonder dat er vraag tegenover staat vergroot het eventuele overschot (vergelijk de vroegere boterbergen en melkplassen) en zal via alsnog herintroductie van subsidies tot extra lasten bij de burger leiden. De kosten voor het net op zee worden nu gesubsidieerd, in de nabije toekomst mogelijk gesocialiseerd (net als de kosten voor het net op land). Omvang van de extra netkosten is afhankelijk van de hoeveelheid extra windparken.</td></tr>
<tr><td>Administratieve lasten</td><td colspan="5">Nader te bepalen.</td></tr>
</table>

Departement: EZK	
Uitvoerings-aspecten	In 2030 is een significante reductie mogelijk onder de eerder genoemde voorwaarden. Ruimtelijk ligt hier een grote uitdaging. De ruimte op zee is schaars, belangen zijn divers (scheepvaart, visserij, boorplatforms). Extra windparken nemen relatief weinig ruimte in, echter kiezen van locaties voor extra windparken zal zorgvuldig moeten verlopen. Ook op land ligt een uitdaging: de aanlandingspunten van de hoogspanningskabels en transformatorstations zijn schaars. Met de huidige pijplijn voor windenergie op zee wordt in 2030 een realisatie van 11 GW geïnstalleerde capaciteit verwacht. Uitbreiding hiervan tot een totaal van 17 GW geïnstalleerde capaciteit in 2030 is mogelijk. Dit vergt wel een politiek besluit om de randvoorwaarden uiterlijk in 2022 op orde te brengen: zekerheid dat voldoende en tijdig vraag naar elektriciteit (voor direct gebruik of conversie naar H2) ontwikkelt met name binnen de industriële clusters, aanwijzen van nieuwe windenergiegebieden zodat zorgvuldige inpassing kan plaats vinden en zekerheid van realisatie van de benodigde infrastructuur op zee en op land (waaronder het versneld of ten minste zo spoedig als mogelijk doorlopen van de ruimtelijke procedures). Tussen vergunningsverlening en bouw zit nu 5 jaar.
Maatschappelijk draagvlak	Windenergie van zee heeft een groot draagvlak bij burgers en bedrijven. Bij stakeholders op de Noordzee ligt het draagvlak complexer. Gelet op het NZA is er draagvlak voor windenergie op zee mits het zorgvuldig wordt ingepast en de juiste balans wordt bewaakt met andere gebruiksfuncties. Recent is gebleken dat de visserij, niet mee kon in de afspraken van het NZA.
Gelijkheid speelveld	De aanpak rondom windenergie op zee is gericht op competitie en creëren van een level playing field, dus er is geen risico op het bevoordelen van specifieke ondernemingen. Nederlandse bedrijven in algemene zin hebben wel een zeer sterke positie in de supply chain voor offshore wind. Een grotere thuismarkt voor deze sector zal dus ook economisch voordelen bieden.
Overig	Vervanging van fossiel door hernieuwbaar uit windparken levert een grote NOx reductie op. Lastig punt hierbij is dat een relatief zeer kleine kost (klein tijdelijk effect door aanleg van de windparken en het net op zee) voor een enorme baat (structureel grote vermijding van NOx uitstoot) uitgaat, maar dat de regelgeving hier geen rekening mee houdt. Ook de aanleg van de al geplande windparken loopt hier tegenaan.

Departement: EZK	
Uitvoerings-aspecten	In 2030 is een significante reductie mogelijk onder de eerder genoemde voorwaarden. Ruimtelijk ligt hier een grote uitdaging. De ruimte op zee is schaars, belangen zijn divers (scheepvaart, visserij, boorplatforms). Extra windparken nemen relatief weinig ruimte in, echter kiezen van locaties voor extra windparken zal zorgvuldig moeten verlopen. Ook op land ligt een uitdaging: de aanlandingspunten van de hoogspanningskabels en transformatorstations zijn schaars. Met de huidige pijplijn voor windenergie op zee wordt in 2030 een realisatie van 11 GW geïnstalleerde capaciteit verwacht. Uitbreiding hiervan tot een totaal van 17 GW geïnstalleerde capaciteit in 2030 is mogelijk. Dit vergt wel een politiek besluit om de randvoorwaarden uiterlijk in 2022 op orde te brengen: zekerheid dat voldoende en tijdig vraag naar elektriciteit (voor direct gebruik of conversie naar H2) ontwikkelt met name binnen de industriële clusters, aanwijzen van nieuwe windenergiegebieden zodat zorgvuldige inpassing kan plaats vinden en zekerheid van realisatie van de benodigde infrastructuur op zee en op land (waaronder het versneld of ten minste zo spoedig als mogelijk doorlopen van de ruimtelijke procedures). Tussen vergunningsverlening en bouw zit nu 5 jaar.
Maatschappelijk draagvlak	Windenergie van zee heeft een groot draagvlak bij burgers en bedrijven. Bij stakeholders op de Noordzee ligt het draagvlak complexer. Gelet op het NZA is er draagvlak voor windenergie op zee mits het zorgvuldig wordt ingepast en de juiste balans wordt bewaakt met andere gebruiksfuncties. Recent is gebleken dat de visserij, niet mee kon in de afspraken van het NZA.
Gelijkheid speelveld	De aanpak rondom windenergie op zee is gericht op competitie en creëren van een level playing field, dus er is geen risico op het bevoordelen van specifieke ondernemingen. Nederlandse bedrijven in algemene zin hebben wel een zeer sterke positie in de supply chain voor offshore wind. Een grotere thuismarkt voor deze sector zal dus ook economisch voordelen bieden.
Overig	Vervanging van fossiel door hernieuwbaar uit windparken levert een grote NOx reductie op. Lastig punt hierbij is dat een relatief zeer kleine kost (klein tijdelijk effect door aanleg van de windparken en het net op zee) voor een enorme baat (structureel grote vermijding van NOx uitstoot) uitgaat, maar dat de regelgeving hier geen rekening mee houdt. Ook de aanleg van de al geplande windparken loopt hier tegenaan.

Annex 4. Studio Energie Uitzending, 6 februari 2021

https://podcastluisteren.nl/ep/Studio-Energie-S28-Martien-Visser-over-doorrekening-RESsen-Doel-2030-nu-al-bijna-gehaald

Vraaggesprek tussen Remco Kroon (**RK**) en Dr Martien Visser (**MV**) , lector Energietransitie aan de Hanzehogeschool en de ongekroonde cijferkoning van de Nederlandse energietransitie.

Samenvatting

Dr Martien Visser houdt de nederlandse electriciteitsopwek bij. Niet alleen wat er nu daadwerkelijk geproduceerd wordt maar ook wat er in de officiële pijplijn zit. Hij heeft berekend dat dat nu samen optelt tot 33,2 TWu. Daar komt nog bij 8 GW aan zon die al wel is aangemeld en die zich altijd voor ca 50% realiseert. 50% zou al voldoende zijn om de 35TWu van het klimaatakkoord te halen. Extra TWu zijn nog te verwachten omdat afgeschreven windturbines op korte termijn vervangen gaan worden door veel effectievere exemplaren. Voor 2030 moeten we niet meer elektriciteit met zon en wind gaan opwekken. Meer dan 70% leveringsonzekere productie is bij de huidige gelijkblijvende vraag economisch onverantwoord. Gemeenten, Ressen en provincies hebben tezamen al voldaan aan de opgave van het kabinet. Ze kunnen nu beter afwachten hoe de plannen van het kabinet voor de periode na 2030 er uit gaan zien. Hieronder de fragmenten uit het vraaggesprek die bovenstaande samenvatting nader illustreren.

Fragmenten

Z **en** W **voor Zon en Wind .** WoL **en** WoZ **voor wind op land en wind op zee. Hieronder met tijdstip (min:sec) enige interessante passages: (te vinden op link)**

- 2:00 Uitleg Energieakkoord en uitwerking tot Res Opgave van 35TWu grootschalig op land.
- 2:30 doelstelling 2030: 70% duurzame elektriciteit. Tot 2030 stijgt E-verbruik nauwelijks daarna snelle groei.
- 3:25 PBL (Planburo Leefomgeving): Nu 28 TWu bereikt, nog 7 te gaan. Er zijn plannen die dit verhogen tot 31,2 tot 45,7, maar die zijn nog onvoldoende uitgewerkt om meegenomen te worden
- 4:20 wat mag worden meegenomen: alles waar SDE subsidie voor is toegekend, dan is er al vergunning door gemeente en sinds kort toestemming van energienet. Dit heet de pijplijn.
- 6:58 MV: ik kom op 33,2 TWu met nog 9 jaar om de 35 te halen.
- 7:15 Daar komt nog bij 4GW aangemelde zon die tot nu toe voor 50% realiseert. Dit is al genoeg voor de 35TWh. Maar omdat van nu af alleen met toestemming energienet wordt meegerekend verwacht men meer realisatie dan 50%.
- 7:45 Verschil wordt verklaard omdat MV 2020 meeneemt, toen kwam na eerdere stagnatie veel Z&W in productie of in de pijplijn. PBL baseert zich op 2019.
- 9:10 MV: ontwikkeling nu razend snel, peildatum beter zo actueel mogelijk
- 10:00 MV: PBL neemt pijplijn onvoldoende mee.
- 10:20 Grafiek van MV moet veel verhelderen, te vinden op twitter.
- 11:40 MV: paniek om 35 TWu te halen niet nodig
- 12:30 MV: meer optimisme dan 50% gerechtvaardigd over doorgaan Zonprojecten.
- 13:00 Laatste zoekgebied Wind Weesp afgeschoten, wethouder afgetreden
- 13:30 MV: paniek onnodig bij focus op de 35TWu.
- 13:40 MV: paniek ontstaat bij gemeenten met te hoge eigen ambitie
- 14:15 MV: Hogere productie nu kunnen we niet kwijt. Meer dan 70% Zon en Wind levert teveel problemen door onvermijdbare fluctuatie. Capaciteit moet dan te vaak uitgezet.
- 14:25 Pas na 2030 als de vraag enorm gaat toenemen wordt de vraag acuut naar extra duurzame productie. Die vraag kunnen we later beantwoorden. Nu eerst klimaatakkoord.
- 15:00 Olongren: rest naar zee
- 15:20 Pieter Boot directeur PBL: 35 TWu maken we af, daarna Zee/import/kernenergie
- 15:50 MV: Draagvlak WoZ steeds groter
- 16:00 MV: aanzienlijk goedkoper geworden, concurreert met WoL. Trend zet door.
- 16:20 Denemarken bouwt WoL af.
- 17:30 Niet met stoom en kokend water nu nog WoL doordrukken: holt draagvlak uit en creëert steeds meer weerstand tegen de hele transitie. Maakt meer kapot dan u lief is.
- 18:15 Nog niet meegerekend: oude turbines worden vervangen door modernere. Die leveren veel meer op.
- 19:30 PBL erkent: update zou cijfers in de buurt van MV brengen.

Annex 5. Brief Minister EZK aangaande additionele opgave (28 april 2021)

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Elektriciteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGKE-E / 21101804

Bijlage(n)
1

Datum 28 april 2021
Betreft Aanbieding advies Stuurgroep Extra Opgave

Geachte Voorzitter,

De Stuurgroep Extra Opgave heeft op mijn verzoek een inschatting gemaakt van de elektriciteitsbehoefte vanuit de industrie (inclusief datacenters) richting 2030. Dit is afgesproken in het Klimaatakkoord.

De Stuurgroep schat in dat er ten opzichte van het Klimaatakkoord een extra vraag kan ontstaan van tussen de 15 en 45 TWh elektriciteit voor de elektrificatie in de industrie en voor datacenters in 2030. De Stuurgroep voorziet de hiervoor benodigde opwek op zee (10 GW). Om dit mogelijk te maken moeten de windgebieden uiterlijk oktober 2021 aangewezen worden in een aanvullend ontwerp en het programma Noordzee in maart 2022 definitief worden vastgesteld. Daarnaast doet de Stuurgroep een aantal aanbevelingen om tot deze elektrificatie te komen. Het gaat hierbij o.a. om het complementair ontwikkelen van vraag en aanbod van elektriciteit, het stimuleren van elektrificatie en flexibel vraagvermogen maar ook het onderkennen en accepteren dat er in de ontwikkelingen een kleine mismatch in de tijd kan ontstaan tussen vraag en aanbod.

Dit advies bied ik uw Kamer met genoegen aan. Vanwege de demissionaire status van het kabinet stuur ik u dit advies zonder appreciatie.

B. van 't Wout
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Annex 6

TNO visie: wind doelstelling kan beter naar zee

De heer [redacted], Director Market bij TNO Energie Transitie

9 mei 2021 op een expert meeting in Doetinchem, www.windalarm.org/tno (voor video)

(tekst tussen haakjes en cursief van Windalarm / NLOW)

Het is van belang dat je een balans hebt tussen zon en wind en ook andere vormen van energie. Dan is het veel makkelijker om het energie systeem te balanceren. Voor wind maakt het in de basis niet zo ontzettend veel uit je dit nu op land of op zee zet. Ik zou het me best wel voor kunnen stellen dat op het moment dat we met zijn allen besluiten dat we een versnellingsslag op zee doen, dat we dan minder wind-op-land neer kunnen zetten. De ruimte voor het plaatsen van wind-op-zee is buitengewoon veel groter. Je kunt er grote windturbines kwijt, de windcondities zijn ook gunstiger. Je hebt ook nog kans dat de vergunningstrajecten sneller lopen. Maar nogmaals, dan zou je wel het plaatsen van minder windturbines op land moet compenseren door een versnellingslag op zee

Het is van belang dat je de energievraag en productie heel dicht bij elkaar brengt, en het zodanig in elkaar past dat je het goed met elkaar af kunt stemmen. Een hele belangrijke (*toekomstige*) energievraag in de bebouwde omgeving is toch je elektrische auto en je verwarming. Dat kan je lokaal combineren met Zon-pv (*zon op dak, bebouwde omgeving*), en dat heb je een systeem wat heel goed uitgebalanceerd is. Dat kun je koppelen met een heel groot stuk wind-op-zee waardoor je hopelijk toch de hele energievoorziening in Nederland samen meteen stuk flexibiliteit in de industrie (*door afschakelen van bijvoorbeeld de aluminium smelterijen tijdens windstilte en gebrek aan zon*) goed op elkaar aan laat sluiten. Dus het feit dat je juist in de bebouwde omgeving veel samenbrengt op wijkniveau geef je ook de sturingsmogelijkheden om te voorkomen dat je congestie problemen krijgt (*die nu overal ontstaan vanwege windturbines en zonneweides in de haarvaten van het net, kleinere dorpen. Dit leidt tot 2 miljard aan netverzwaringskosten die je dus kunt voorkomen, door juist wind-op-zee en zon-op-dak te doen*)

[redacted], Linkedin profiel
Als Director Market verantwoordelijk voor de onderzoeksprogrammering, programmamonitoring en -evaluatie en acquisitie.
Onderhouden van de contacten met de belangrijkste accounts waaronder Topsector Energie (TKI-directies) en Ministerie van Economische Zaken.
Bestuurs- en adviesfuncties:

- Klimaatakkoord: lid elektriciteitstafel, 2018 – heden
- TKI (Top sector Energie) Wind op Zee, bestuurslid, 2017 – heden
- Lid Strategische Programma Advies Commissie (SPAC) van de TKI EBI, 2017 – heden
- Bestuurslid Advanced Dutch Energy Materials Innovation (ADEM), 2016 – heden
- Far and Large Offshore Wind (FLOW), bestuurslid, 2016 – 2017
- European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI), nationale vertegenwoordiger Energie, 2015 – heden

Annex 7

‘wat als’-situaties

Mogelijkheden voor bestuurlijke en juridische interventie in de Regionale Energiestrategieën

In het Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over het realiseren van klimaatmaatregelen. Belangrijk onderdeel hiervan is 35 TWh aan hernieuwbare energieopwekking op land. In het klimaatakkoord is afgesproken dat dit wordt uitgewerkt in 30 Regionale Energiestrategieën (RES). *"In de RES werken overheden met maatschappelijke partners, netbeheerders (voor gas, elektriciteit en warmte), het bedrijfsleven en waar mogelijk bewoners regionaal gedragen keuzes uit. Dit doen zij voor de opwekking van duurzame elektriciteit (35 TWh), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving (van fossiele naar duurzame bronnen) en de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur."* De realisatie van 35 TWh aan duurzame opwekking op land is een belangrijk onderdeel van het maatregelenpakket om de klimaatdoelen voor 2030 te halen. Bij de decentrale overheden maar ook bij de rijksoverheid ligt er dus een groot belang om deze duurzame opwekking ook daadwerkelijk (en op tijd) te realiseren. Om de doelstellingen voor elektriciteit op tijd (in 2030) te kunnen realiseren, hebben overheden afgesproken dat ze uiterlijk op 1 januari 2025 alle benodigde aangevraagde vergunningen hebben afgegeven (zie voor meer relevante data de Handreiking RES). Dit betekent dat niet alleen op de totstandkoming, maar ook op de uitvoering van de RES een stevige tijdsdruk ligt.

Werken op basis van vertrouwen, interventie alleen als het écht nodig is

Het uitgangspunt voor de RES'en is wederzijds vertrouwen: *"Partijen hebben er vertrouwen in dat (bestuurlijke) samenwerking ervoor zorgt dat de doelstellingen in de RES bijtijds gehaald worden."* Toch zijn er situaties denkbaar waarin alleen samenwerking niet of onvoldoende werkt. Het klimaatakkoord noemt er vijf:

- *De situatie dat de RES'en niet optellen tot de landelijke doelstelling: voor Elektriciteit is dit tenminste 35 TWh grootschalig hernieuwbaar op land in 2030.*
- *De situatie dat de RES regio-overstijgende infrastructuurproblemen oplevert.*
- *De situatie dat een overheid in de regio niet meer wil deelnemen aan de RES-vorming, dan wel de RES niet wil verankeren in omgevingsbeleid.*
- *De situatie dat een RES niet tot uitvoering komt.*
- *Planningsafspraken die voortkomen uit de tafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving waarvan blijkt dat die niet gehaald (kunnen) worden.*

Als een van deze situaties optreedt, dan is in het Klimaatakkoord afgesproken dat partijen eerst binnen de regio proberen het probleem op te lossen. Ook kunnen partijen problemen agenderen bij het Nationaal Programma RES. Als dat niet voldoende blijkt zullen overheden op een verstandige manier interveniëren om ervoor te zorgen dat de opgave alsnog gerealiseerd wordt. Hierbij is steeds het uitgangspunt: 'Eerst zacht, dan pas hard'. Oftewel: we proberen er altijd eerst onderling in goed overleg uit te komen (bestuurlijke interventie). En pas als het via de bestuurlijke route écht niet lukt, dan gaan we over op de inzet van meer dwingende juridische instrumenten (juridische interventie). We volgen hierbij de bestaande wettelijke bevoegdheidsverdelingen: eerst gemeenten, dan provincies, dan het rijk. Onder juridische instrumenten verstaan we hier de instrumenten uit de Omgevingswet, zoals instructieregels, de omgevingsverordening en het projectbesluit.[1] Deze instrumenten kunnen overheden overigens niet 'zo maar' inzetten. Hier gaat doorgaans een intensief traject aan vooraf, waarbij overheden – zeker voor de meer dwingende instrumenten – goed inzichtelijk moeten maken waarom de inzet van het desbetreffende instrument noodzakelijk is en past bij de opgave en de situatie.

Route35

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de RES'en gezamenlijk 35 TWh aan grootschalige duurzame energieopwekking op land realiseren. Mochten regio's onverhoopt niet gezamenlijk de 35 TWh bereiken dan wordt een bestuurlijke oplossing gezocht: gemeenten, waterschappen, provincies en het rijk overleggen over een aanpassing van het aanbod van een of meerdere regio's. Dit traject heet Route35. Route35 is het proces dat ervoor zorgt dat de afspraak die we als decentrale overheden samen hebben gemaakt in het Klimaatakkoord, gehaald wordt. In 2030 wekken we tenminste 35 TWh duurzame elektriciteit op land op. Daarvoor maken we plannen in de RES'en. Daarbij is in het Klimaatakkoord afgesproken dat we een verdeelsystematiek inrichten mocht zich onverhoopt de situatie voordoen dat de RES'en onvoldoende opleveren en de doelstelling niet gehaald wordt.

De besturen van de koepels hebben hoe ze willen omgaan met de verdeelsystematiek in het eigen bestuur besproken op grond van een gezamenlijk voorstel. Dit was: Ledenvergadering UvW (9/10) | VNG-bestuur (29/10) | IPO-bestuur (19/11).

Het ziet er naar uit dat we de verdeelsystematiek op dit moment niet nodig hebben. De eerste kwalitatieve analyse van PBL laat zien dat de ambities van regio's optellen tot meer dan 50 TWh. Dit schept vertrouwen dat de 35 TWh binnen bereik ligt, waarbij de verwachting is dat niet alle ambities gerealiseerd kunnen worden. Het is goed om de verdeelsystematiek achter de hand te hebben, voor het geval dat het doelbereik van de RES'en in de uitvoering alsnog onder druk komt te staan.
Op 1 februari 2021 komt PBL met de analyse van de Concept RES'en. In het najaar van 2021 komt PBL met de analyse van de RES 1.0. Dit zijn belangrijke ijkmomenten voor het beoordelen of het doelbereik van de ambitie 35 TWh passend in de ruimte, op het net en met draagvlak ook te realiseren is voor 2030.

[1] De Omgevingswet treedt in 2022 in werking. Tot 2022 hebben overheden het instrumentarium uit de Wet ruimtelijke ordening (Wro) tot hun beschikking.

1

Hoe werkt het interventieproces op basis van de bestaande regels en afspraken?

Op basis van de voorgaande uitgangspunten en bestaande regels en afspraken zou het interventieproces binnen de RES'en er normaal gesproken als volgt uit zien:

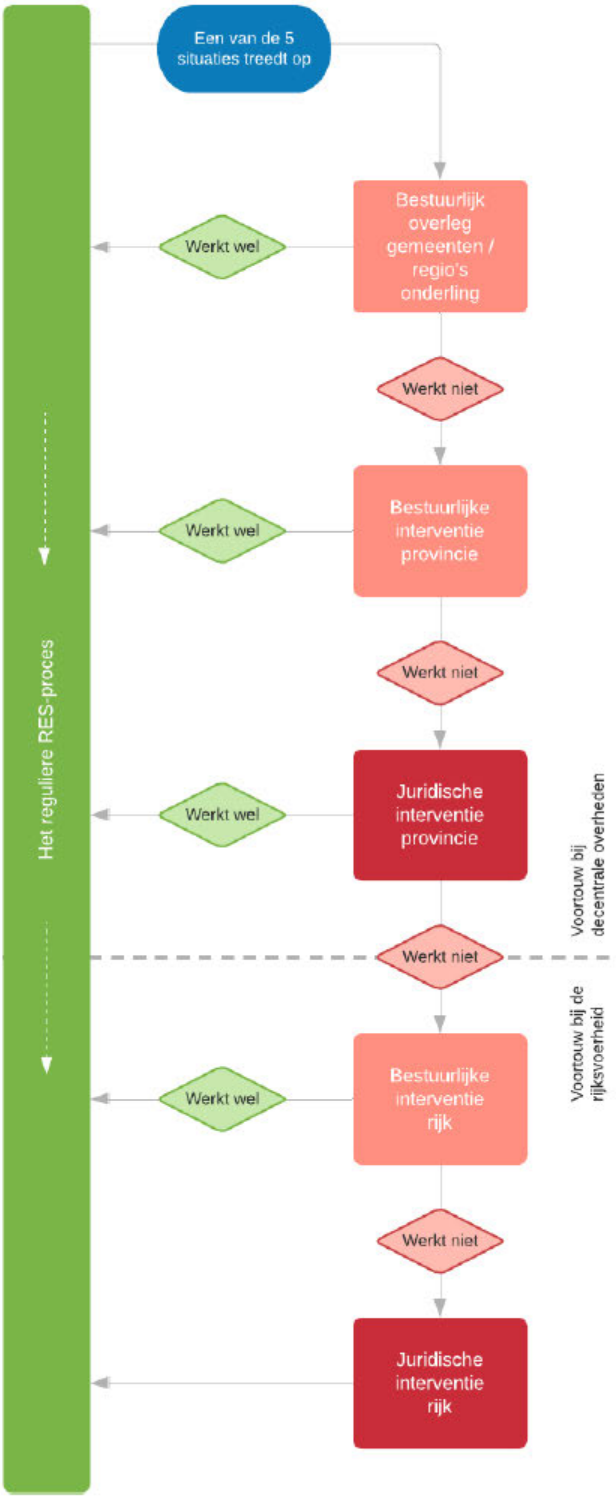

Stel: er gaat iets mis
Een van de 5 situaties uit het Klimaatakkoord treedt op.

Eerst: Gemeenten/regio's proberen er onderling bestuurlijk uit te komen
De overheden in een regio (gemeenten, provincies en waterschappen) proberen onderling tot een bestuurlijke oplossing te komen. Er vindt bestuurlijk overleg binnen of tussen regio's plaats.

Dan: Provincie neemt het voortouw om tot een bestuurlijke oplossing te komen
Provincie initieert bestuurlijk overleg tussen provincie(s), gemeenten en – indien de situatie hierom vraagt – waterschap(pen). De provincie kan andere provincies en/of het Rijk hierbij vragen.

Vervolgens: Provincie zet juridisch instrumentarium in
Provincie stelt bijvoorbeeld programma vast, geeft instructie, stelt instructieregels en/of neemt projectbesluit

**** Is er geen decentrale oplossing mogelijk? Of is de provincie partij in het conflict? Dan gaat het voortouw over naar het rijk ****

Bestuurlijke interventie door het Rijk
Het rijk initieert bestuurlijk overleg gemeenten, provincie(s), het rijk, en – indien de situatie hierom vraagt – waterschap(pen).

Als het echt niet anders kan: Het rijk zet haar juridisch instrumentarium in
Rijk stelt bijvoorbeeld programma vast, geeft instructie, stelt instructieregel en/of neemt projectbesluit.

Alle wind kan naar zee!

Van wind-op-land naar wind-op-zee

Goedkoper, rechtvaardiger en duurzamer

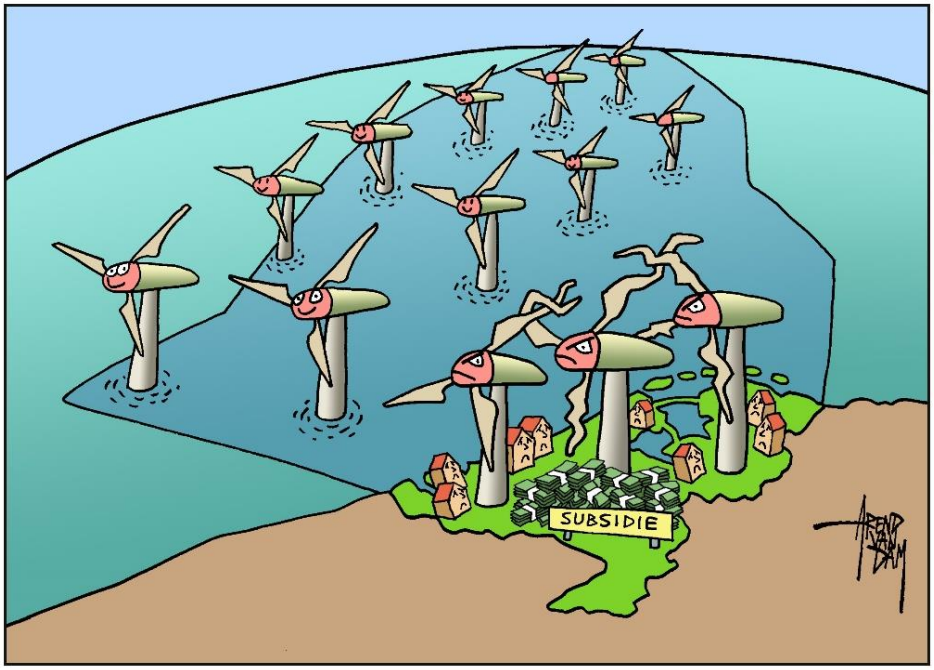

Windalarm, 28 mei 2021

Inhoud

1. Windalarm
2. Wind-op-land
3. Ruimte voor wind-op-zee
4. Kosten wind-op-zee
    - 4.1. Productiekosten van wind-op-zee
    - 4.2. Netwerk kosten wind-op-land versus wind-op-zee
    - 4.3. Kosten transportverlies
    - 4.4. Kosten wind-op-zee versus wind-op-land
5. Impact op natuur en visserij
8. Inpassing additionele wind-op-zee ambitie
9. Van wind-op-land naar wind-op-zee

Annexes

1. Toelichtingsbrief Ministerie van EZK
2. TNO visie: wind doelstelling kan beter naar zee

1. Windalarm

Windalarm is een maatschappelijke beweging die in november 2020 ontstaan is naar aanleiding van het bekend worden (onder de inwoners) van de plannen van de gemeente Amsterdam om **17 windturbines** te plaatsen binnen de gemeentegrenzen. Deze windturbines komen deels op 350 – 500 meter van zeer dichtbevolkte woonwijken te staan. Er wordt breed erkend dat windturbines ernstige **geluidshinder veroorzaken** voor een substantieel deel van de inwoners binnen een zone van 1500 meter. Dit leidt tot stress, slapeloosheid en gerelateerde **gezondheidsschade**. Ook de **woningwaarde daalt** volgens een recent rapport van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Windalarm is tegen het plaatsen van windturbines binnen 10 x tiphoogte van woningen (zie ons paper geluidshinder), in waardevolle landschappen en in natuurgebieden. Inmiddels heeft Windalarm Amsterdam 15 afdelingen in en rond Amsterdam en 200 actieve mensen van zeer diverse achtergrond. Verdere uitbouw van Windalarm als **nationale organisatie** is in voorbereiding.

Wij verbazen ons erover dat overheid windturbines zo dicht op **bevolkingscentra** denkt te kunnen plaatsen. Het zijn immers massieve industriële installaties. Is dit nou echt essentieel om de energietransitie te laten slagen? Zijn er geen betere opties denkbaar? De autoriteiten beantwoorden onze vraag niet waarom men kiest voor juist deze oplossing. Men verwijst alleen naar het doel (de energietransitie om het klimaat te redden). Wij onderschrijven echter de noodzaak van de energietransitie voluit. Wij willen vooral antwoord op “Waarom zo?”

Vanuit de gedachte dat **windenergie** een goedkope en **noodzakelijke bron** van duurzame energie is zou het logisch zijn de wind-op-land ambitie naar **wind-op-zee** te verplaatsen. Om deze stelling te onderzoeken hebben we de afgelopen maanden overheidsbronnen geraadpleegd en met veel experts binnen en buiten de overheid gesproken. Op basis daarvan komen we tot de conclusie dat dit een haalbare en zelfs betere oplossing kan zijn. Alle nog niet gerealiseerde wind-op-land kan naar zee **zonder enige consequentie op het eindresultaat** van de (toekomstige) klimaatambitie**.** Dit sluit ook direct aan op de recent uitgebrachte Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de verkiezingsprogramma’s van de politieke partijen (die allemaal wind-op-zee propageren boven wind-op-land).

Hieronder lichten we onze bevindingen en positie toe. Onze positie wordt ondersteund door het **Nederwind Netwerk**,[1] een samenwerking van 65 burgerinitiatieven die zich weren tegen huidige en toekomstige wind-op-land projecten.

Als vervolg op deze studie hebben we ook een **manifest** geschreven waarin we op basis van de conclusies van deze studie ook stellen dat het politiek gezien opportuun is om vanaf nu te komen tot een **Moratorium voor Wind op Land** welke we samen met de Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines (NLVOW) hebben uitgebracht. Deze studie is te downloaden via de volgende link: www.windalarm.org/wind-op-land-moratorium

[1] http://nederwind.nl/

2. Wind-op-land

- In het kader van het **klimaatakkoord** en de hieraan gekoppelde Regionale Energiestrategie (RES) is de overheid voornemens om bovenop al gerealiseerde (7,4 TWh) en al vergunde (11 TWh) wind-op-land projecten nog eens naar verwachting 4,1 TWh aan wind-op-land te ontwikkelen. Deze 4,1 TWh is 50 % van de nog in te vullen RES doelstelling, de andere helft is zon. Dit staat bij 3066 voltijdsuren per windmolen op land gelijk aan **1,34 GW** vermogen oftewel **300 windturbines** van 4 MW (bijlage *1, brief ministerie van EZK, niet geheel correcte calculatie)*.

- Deze turbines worden momenteel als gevolg van een **decentrale aanpak** als confetti over tientallen gemeenten in Nederland uitgestrooid. Deze confetti van windmolens is in de verkenning 'Via Parijs'[2] van het college van Rijksadviseurs [3] al als meest ongewenste scenario genoemd. De komende maanden vindt verdere besluitvorming hierover plaats.

- Wind-op-land leidt tot toenemende **weerstand vanuit de bevolking** in verband met geluidsoverlast, gezondheidseffecten, visuele (landschaps-)verstoring en impact op fauna (vooral op vogels en vleermuizen). De geplande financiële participatie zal **inwoners tegen elkaar opzetten** en kan alleen werken in dunbevolkte gebieden.

- Door deze gecreëerde weerstand neemt **het draagvlak** voor de energietransitie snel af. Men kan niet volgen waarom men ervoor kiest turbines als confetti over het land te strooien terwijl die efficiënter en goedkoper op zee kunnen met veel minder hinder.

- Daarom verwacht de samenleving van de politiek om te kijken naar alternatieven waaronder **wind-op-zee** en **kernenergie**. Kernenergie staat inmiddels midden in het publieke debat. De alternatieve oplossing *"alle nieuwe wind-op-zee"* wordt echter onvoldoende naar voren gebracht door de mainstream politieke partijen en maat-schappelijke organisaties. Er zijn immers "afspraken" gemaakt. Men beseft niet dat die "afspraken" al zijn nagekomen. Hierover verderop meer.

- Met betrekking tot wind-op-zee beweren het RES-secretariaat, de gemeente Amsterdam en natuur- en milieuorganisaties dat er op zee onvoldoende **plek** is. Wind-op-zee en wind-op-land zijn allebei nodig, zeggen ze, om onze klimaatdoelstellingen te halen. Deze uitspraken zijn echter niet hard te maken zoals hieronder blijkt.

  In de onderbouwing door de RES van de gemaakte keuzes in het klimaatakkoord staat:

[2] www.itarch.nl/megaturbinesGein/Rijksrapport_Via_Parijs_volledig.pdf
[3] www.collegevanrijksadviseurs.nl/

"Maar vanwege de beperkte ecologische ruimte op de Noordzee is ook extra duurzame energieopwekking op land nodig"[4]

Hierop volgt een brief[5] van het ministerie waarin staat dat de ecologische (ruimte-) problemen in 2019 zijn opgelost. Dit toont aan dat de overheid zichzelf tegenspreekt.

- Binnen dit **position paper** onderzoeken wij deze stelling en **weerleggen wij de argumenten** die tegen het idee van meer wind op zee in plaats van op land zouden pleiten. Uiteraard staan we open voor aanvullende informatie welke onze positie nader kan nuanceren waar nodig.

3. Ruimte voor wind-op-zee

- Bij veel partijen inclusief het RES-secretariaat, milieuorganisaties en gemeenten (zowel raadsleden als wethouders) heerst het beeld dat er **geen ruimte voor extra wind-op-zee is**. Organisaties en partijen achter het klimaatakkoord zoals de S.E.R. verspreiden deze informatie nog steeds. Die klopt echter niet meer.

- Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving is er **voldoende ruimte** op zee voor minimaal **6.000 windturbines** van 10 MW. Dat is 60 GW. De nodige ruimte is 6000 vierkante kilometer (1 km^2 per molen). Dat is 10 % van de Noordzee.

- De toekomstige (2024) standaard[6] turbine is 15 MW en bezet een oppervlak van 1,4 km^2. Op 6000 km^2 passen dan 4285 molens met een productie van 4285 x 15 MW = 64 GW. Bij 5333 voltijdsuren is dat per jaar 5333*64 GW = 341 TWh. Dat is bijna drie keer de huidige jaarlijkse Nederlandse elektriciteitsbehoefte van120 TWh.

- Tussen de molens is ruimte voor **natuur en kleinschalige visvangst**. Pas bij grootschalige opwekking met wind-op-zee is er behoefte aan deze extra ruimte. Dus pas als de elektrificatie van de Nederlandse industrie en waterstofproductie op gang komen zonder concurrerende import van elektriciteit. T.z.t kan waterstof, zoals olie nu, geïmporteerd[7] worden met name uit landen met veel zonne-energie (die is in 2030 bij de huidige prijsontwikkeling veel goedkoper dan wind).

- Ook een duurzaam **energiesysteem zal internationaal zijn** en worden gedreven door kosten efficiëntie (dus import als dat goedkoper is). In dat geval verwacht men volgens het *internationale energie systeemscenario* van het Centrum voor Energiebesparing (CE) een eindbehoefte van **35 tot 40 GW.** Dat staat gelijk aan 6,25 % van de Noordzee

[4] www.regionale-energiestrategie.nl/vragen/vragen+-+klimaatakkoord/1879584.aspx
[5] www.regionale-energiestrategie.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1879583
[6] https://www.offshorewind.biz/2021/02/10/vestas-launches-15-mw-offshore-wind-turbine/
[7] https://hetnieuweproduceren.nu/saoedie-arabie-bouwt-groene-ammoniakfabriek/

bij de huidige technologie. Molens van 23 MW worden nog dit decennium verwacht en reduceren het benodigde oppervlak.

- Binnen de huidige ambitie van het klimaatakkoord en de routekaart wind-op-zee is afgesproken om in 2030 in totaal **11.5 GW** wind-op-zee te realiseren. De gebieden zijn hiervoor reeds aangewezen binnen het **nationaal waterplan**. Binnen deze gebieden is nog ruimte[8] voor een **additionele opwekkingscapaciteit** van naar schatting **5-6 GW**.

- In de kamerbrief [9] van 2018 over de "voortgang route kaart wind op zee 2030" scheef de minister: "*Op basis van de huidige beschikbare gegevens en omgang met de instandhoudingsdoelstellingen voor vogel- en zoogdiersoorten, die voortvloeien uit de* ***Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn*** *, vormt de instandhoudingsdoelstelling voor zeevogels de beperkende factor. Een voorwaarde om het aantal slachtoffers onder zeevogels te beperken is de toepassing van windturbines met een vermogen van* ***ten minste 10 MW****".* Deze 10 MW windturbines zijn zo hoog dat zeevogels hier onderdoor vliegen.

- In de kamerbrief[10] van april 2019 over de "voortgang route kaart wind-op-zee 2030" schreef de minister: "*Actualisatie van het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC) laat zien dat de te verwachten effecten van windparken op de natuur na mitigatie geringer zijn dan voorheen werd gedacht. Nieuwe resultaten uit door mij gefinancierd ecologisch onderzoek hebben hieraan bijgedragen. Daarmee is de routekaart eenvoudiger binnen de grenzen van de Wet natuurbescherming te realiseren en is er* ***tevens ruimte voor eventuele verdere doorgroei*** *van windenergie op zee.*" De inmiddels gewenste 10 MW molens zijn nu de standaard. Vanaf 2024 zal de standaard turbine 15 MW zijn en tegen het eind van het decennium verwacht men turbines van 23 MW.

- In **juni 2019** is het **klimaatakkoord** ondertekend. Dit akkoord is nog gebaseerd op het idee dat er geen verdere ruimte is voor wind-op-zee en dat wind-op-land noodzakelijk is. Dat idee wordt nog steeds sterk uitgedragen door het RES secretariaat en de partijen die bij het klimaatakkoord betrokken waren (natuur- en milieuorganisaties en lokale overheden).

- De minister heeft in 2020 het **Programma Energiehoofdstructuur** gestart dat onder meer tot doel heeft te onderzoeken of een **versnelling van de wind-op-zee ambitie** voor 2030 mogelijk is. Op basis van een eerste inventarisatie[11] komt men tot een extra potentie voor **10 GW** die **binnen de huidige zoekgebieden** op zee ontwikkeld kan worden. Daarmee komt er een totaal in zicht van 11,5 GW + 10 GW = **21,5 GW.** De

[8]https://windopzee.nl/
[9]https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33561-42.html
[10]https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2019/04/05/kamerbrief-over-de-voortgang-uitvoering-routekaart-windenergie-op-zee-2030/kamerbrief-over-de-voortgang-uitvoering-routekaart-windenergie-op-zee-2030.pdf
[11]https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/overige-projecten/programma-energiehoofdstructuur

minister heeft in een kamerbrief op 26 april 2021 aangegeven dat er in 2030 een extra vraag naar duurzame energie van tussen de 15 – 45 TWh verwacht wordt (maximum 10 GW capaciteit). Hij stelt voor dat hij die ruimte gaat inplannen.

- In 2027/28 worden ook, na 20 jaar levensduur, de eerste 4 windparken gemoderniseerd (kleine turbines vervangen door grote). Dit leidt tot een additionele capaciteit van **4 GW.** Deze staan dicht op de kust, dus de energietransportkosten zijn relatief laag (*Urgenda* rapport *2019 "het kan als je het wilt").* Daarmee komt de **totale ruimte** voor 2030 op **25,5 GW** wind-op-zee. Dit staat gelijk aan het totale Nederlandse elektriciteitsgebruik. Dit past dus allemaal al binnen de huidige windzoekgebieden.

Van overheidswebsite www.windopzee.nll

- Het bovenstaand plaatje laat zien dat er voldoende ruimte aanwezig is voor wind-op-zee. Die neemt in 2050 maximaal 10 % van de Noordzee in beslag. Het huidige ruimte-gebruik voor andere functies dan visserij is: natuur (20%), defensie (7%), telecom (6%), scheepvaart (6%) en leidingen (8%). Totaal is dit 47 %. Maar ook hier is sprake van meervoudig ruimtegebruik. In gebieden voor defensie, natuur en scheepvaart liggen ook leidingen en kabels bijvoorbeeld. Defensie en scheepvaart kunnen ook met natuur gecombineerd worden.

- Windparken zijn in eerste instantie bedoeld om energie op te wekken. Maar er kunnen – onder bepaalde voorwaarden – ook andere activiteiten plaatsvinden ('doorvaart en medegebruik'[12]). Hiervoor is meestal een vergunning nodig. Voor activiteiten die binnen windparken mogen plaatsvinden, is het relevant te weten welke delen van deze windparken daarvoor geschikt zijn. Dat zijn alle plekken buiten de ruimte die de windturbines en de net-op-zee-platforms innemen. Daarbij geldt volgens de Gedragscode voor veilig varen door windparken een aan te houden afstand van 50 meter rondom windturbines en 500 meter rondom het platform op zee. De ruimte in windparken, waar geen andere activiteiten mogen plaatsvinden, omvat in totaal 12 vierkante kilometer voor alle geplande windparken tot en met 2030. Dat is ongeveer 0,02 procent van de Nederlandse Noordzee. Bij 60 GW is dit dus ongeveer 0,1 procent.
- Ruimte tussen windturbines. Het beleid voor meervoudig gebruik[13] van windparken op zee is nog in ontwikkeling. Windturbines staan ongeveer één kilometer van elkaar af; in de ruimte tussen die turbines zijn andere activiteiten mogelijk mits die verenigbaar zijn met het windpark. Naar de te stellen voorwaarden wordt onderzoek gedaan. Binnen 50 meter van de windturbine en 500 meter vanaf het platform op zee van het net op zee mogen geen vaartuigen of voorwerpen (zoals boeien) komen, om zo schade aan de windturbine, het platform of fundering te voorkomen. De rest van de ruimte is bruikbaar voor andere activiteiten. Bekijk hier een kort filmpje[14] over meervoudig gebruik van de Noordzee.

[12]https://windopzee.nl/onderwerpen-0/effect-op/activiteiten/
[13]https://windopzee.nl/onderwerpen-0/wind-zee/landingspagina-0/meervoudig-gebruik/
[14]https://www.youtube.com/watch?v=BCJ2JEn-8DU

4. Kosten wind op zee

Voor het beoordelen van kosten voor wind-op-zee in vergelijking met de kosten voor wind-op-land zijn de volgende kostenposten van belang:

A. De energie **productie kosten** (bouwen windturbines en onderhoud)

B. De kosten van het **net op zee** en aansluiting op het elektriciteitsnetwerk in Nederland.

C. De kosten van **transport verlies** door de langere afstand waarover de stroom vervoerd moet worden naar de gebruiker.

4.1. Productiekosten van wind-op-zee

- Wind-op-zee is inmiddels de **goedkoopste bron** van energie, goedkoper dan (nieuwe) kolen en gas en goedkoper dan wind-op-land.

  Frans Timmermans "*Opwekking van windenergie op zee is inmiddels goedkoper dan opwekking van fossiele energie uit kolen, olie en gas*" (Volkskrant, 19 november 2020).

  Volgens een rapport van de Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie (NVDE) is het huidige prijsverschil tussen wind-op-land en wind-op-zee gemiddeld **0,5 cent** per KWh in het voordeel van wind-op-zee. Dit verschil zal verder toenemen richting 2030 naar **1.5 cent** per KWh. De kostprijs van Wind-op-zee is dan naar schatting 3,5 cent, terwijl wind-op-land gemiddeld 5 cent zal kosten. Een verschil[15] van maar liefst 40 %.

- 1.5 cent **kostprijsverschil** per KWh betekent bijvoorbeeld alleen al voor de nog in te vullen wind-op-land ambitie binnen de RES (naar schatting 4,1 TWh) een kosten-besparing van 1,5 cent x 4.1 TWh x 20 jaar = **1,23 miljard Euro**. Dit is uiteraard een schatting die nader dient te worden onderzocht. Maar wind-op-zee lijkt zeker niet duurder dan wind-op-land. Een groot deel van het kostprijsverschil wordt door de overheid bijgelegd in het kader van de **SDE regeling**. Bij wind-op-zee zijn er wel de kosten van de kabels (netwerk) naar land, die hoger zijn dan voor wind-op-land (zie verder).

- Door volledig in te zetten op wind-op-zee en de ambitie zelfs nog te verhogen kan **verder schaalvoordeel** gehaald worden (turbines bouwen in serie) en kan de Nederlandse positie binnen deze opkomende **topsector** bovendien worden versterkt.

[15] https://windopzee.nl/

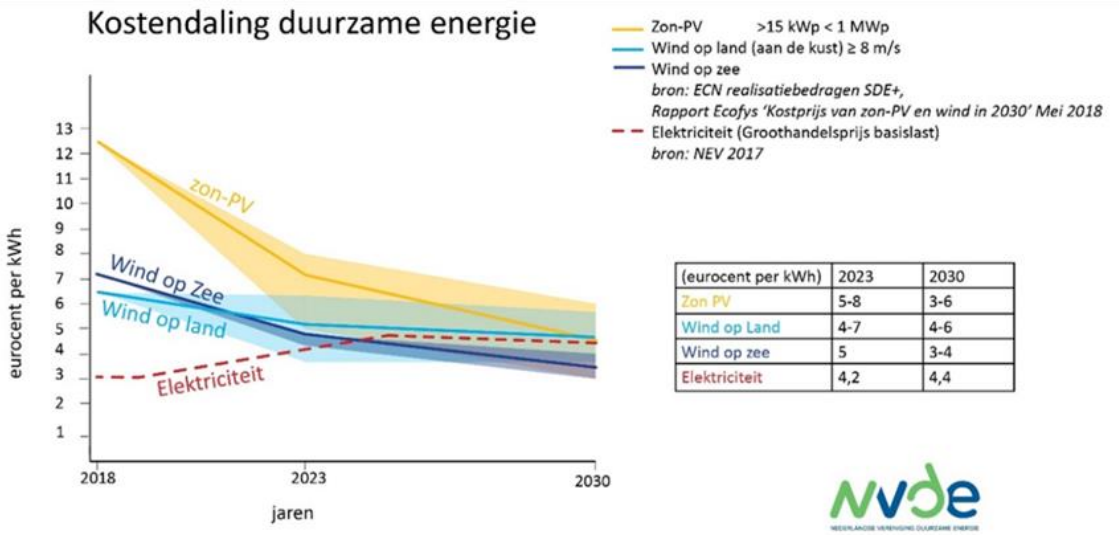

(eurocent per kWh)	2023	2030
Zon PV	5-8	3-6
Wind op Land	4-7	4-6
Wind op zee	5	3-4
Elektriciteit	4,2	4,4

Kosten wind-op-land

- De kosten voor wind-op-land zijn in 2030 tussen de 4 en 6 cent per KWh. Dit grote verschil (2 cent) heeft te maken met de locatie van de windturbines. De productiekosten in het diepe binnenland (zie kaartje hieronder, de donker blauwe gebieden) zijn 1,8 cent hoger dan die aan de kust. Dit gaat uit van windturbines van 230 meter hoog met een vermogen van 5,5 MW. Bij toepassing van lagere windturbines in het geval van wettelijke "hoogtebeperking" worden de kosten 2,4 cent hoger. Dit verschil wordt afgedekt door extra "SDE subsidie" betaald via een opslag op de energierekening voor consumenten en bedrijven. De onderstaande tabel geeft prijsgarantiebedragen. Daalt de marktprijs van stroom onder dit bedrag dan past de overheid het verschil bij.

Tabel 3-2: Basisbedragen voor Wind op land SDE++ 2020.

Categorie	Eenheid	Basisbedrag Hoogtebeperkt SDE++ 2020	Basisbedrag Regulier SDE++ 2020	Benodigde opslag voor hoogtebeperkt in SDE++ 2020
Wind op land, ≥ 8,50 m/s	[€/kWh]	0,048	0,042	0,006
Wind op land, ≥ 8,00 en < 8,50 m/s	[€/kWh]	0,051	0,045	0,006
Wind op land, ≥ 7,50 en < 8,00 m/s	[€/kWh]	0,055	0,048	0,007
Wind op land, ≥ 7,00 en < 7,50 m/s	[€/kWh]	0,058	0,052	0,006
Wind op land, ≥ 6,75 en < 7,00 m/s	[€/kWh]	0,062	0,056	0,006
Wind op land, < 6,75 m/s	[€/kWh]	0,066	0,060	0,006

Windsnelheid per gemeente SDE++ juli 2020

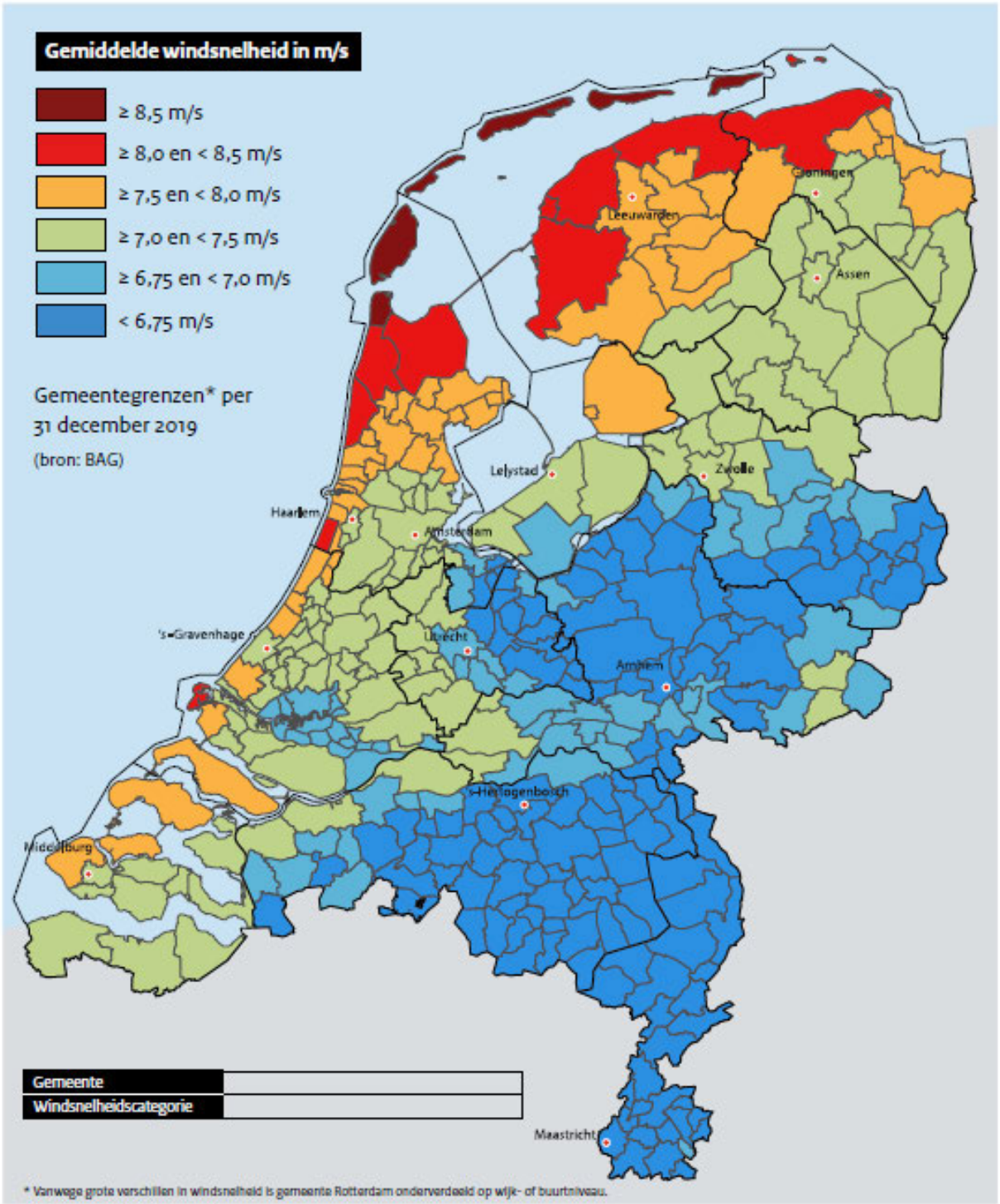

Onderwerp : SDE Windcategorie per gemeente
De gemiddelde windsnelheid (m/s) op 100 meter hoogte over de periode 2004 - 2013 per gemeente.

Datum: Juli 2020

Bron: KNMI, CBS en RVO.nl

4.2. Netwerk kosten wind-op-land versus wind-op-zee

- De kosten van uitbreidingen en aanpassing van het netwerk zijn zowel bij wind-op-land als bij wind-op-zee van toepassing.

Kosten net wind-op-zee

- Wind-op-zee zal het leeuwendeel van onze toekomstige elektriciteit opwekken. Elektrische warmtepompen zullen ons van warmte gaan voorzien. Ook de industrie en het vervoer(auto's) zullen op elektriciteit gaan draaien. Daartoe zal het hoofdkabelnet aanzienlijk moeten worden versterkt. De kosten van deze versterking zijn echter onafhankelijk van de feitelijke capaciteit van deze kabels omdat de kosten ervan voor het overgrote deel in de graafwerkzaamheden zitten. Dus zelfs al zou meer wind-op-zee tot zwaardere aanvoer kabels op land moeten leiden, dan zijn deze kosten marginaal omdat deze hoofdleidingen sowieso moeten worden aangepast.

- De kosten voor het aanleggen van een netwerk op zee zijn 1,4 cent per KWh voor de windparken tot en met 2023. Dit is voor een 4,5 GW capaciteit en een opbrengst van 18 TWh per jaar. Dit kost de Rijksoverheid 4 miljard euro.

- In de energieprijs van wind op zee wordt een additioneel tarief opgenomen voor de realisatie van de infrastructuur voor de aanlanding. Voor de routekaart Wind op Zee 2023 representeren de realisatie van de elektriciteitsinfrastructuur door TenneT 0,014 euro/kWh geproduceerde stroom. Deze parken zijn al vergund en worden nu gebouwd of zijn al opgeleverd.
- Voor de realisatie van de routekaart Wind op Zee (WOZ) 2030 verwacht TenneT een investering van 6 miljard euro, dit is inclusief een transformator op zee van naar schatting 2 miljard euro om tot gelijkstroom transport te komen. TenneT verwacht een daling in investeringen per GW ten opzichte van de Routekaart 2023 naar 0,010 euro/kWh. Ook TNO voorziet gebaseerd op haar interne 'TNO Transport Offshore Energy Tool' ook een daling naar 0,010 euro/kWh (CE Delft, 2020b). Alle nog te plannen wind parken gaan onder dit tarief vallen.

  https://www.topsectorenergie.nl/sites/default/files/uploads/20210226_RAP_CE_Delft_200379_Windenergie_voor_elektrificatie_DEF_202103.pdf

- Redenen waarom de kosten gedaald zijn ten opzichte van de routekaart 2023, terwijl tegelijkertijd de afstanden tot de kust vergroot zijn, is doordat de afschrijvingstermijn van het netwerk op zee van 20 jaar (de looptijd van een windpark vergunning) naar 40 jaar is gegaan. Ook het park zelf krijgt tegenwoordig een vergunning voor 25 jaar in plaats van 20 jaar. Daarnaast worden er kosten reducties in de aanleg en schaalvoordelen verwacht.

- De Autoriteit Consument en Markt, die de wettelijke afschrijftermijn bepaalt schreef[16] in 2016 op haar website: *Als er in de toekomst concrete plannen zijn om het net op zee langer dan 20 jaar te gebruiken, kan ACM de afschrijvingstermijn zo nodig verlengen bij een volgende reguleringsperiode.* Dat moment is nu dus aangebroken. De netwerkkabel infrastructuur op land wordt overigens over 50 jaar afgeschreven.

Kosten net wind-op-land

- Lokaal energie produceren kan leiden tot lokale congestie met name in de haarvaten van het net. Het net kan de elektriciteit niet afvoeren als de zon hard schijnt of de wind hard waait. Problemen ontstaan vooral in die gebieden die niet aan het Nederlandse hoofdnet liggen (grootste deel van Nederland, zie kaartje volgende pagina) Het te grote aanbod wordt snel problematisch.

  In Trouw zegt[17] netbeheerder Enexis: "Delen van het elektriciteitsnet Brabant en Limburg raken overbelast door wind- en zonnestroom."
  "Even wachten" zegt[18] netbeheerder Liander (Gelderland) "met elektriciteit opwekken". "We zitten vol."

[16]https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/15842/ACM-ondersteunt-duurzame-windenergie-op-zee
[17]https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/netbeheerder-delen-elektriciteitsnet-brabant-en-limburg-raken-vol-door-wind-en-zonnestroom~b72f5b47/
[18]https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/6821961/Even-wachten-zegt-stroombedrijf-over-zonneparken-en-windmolens

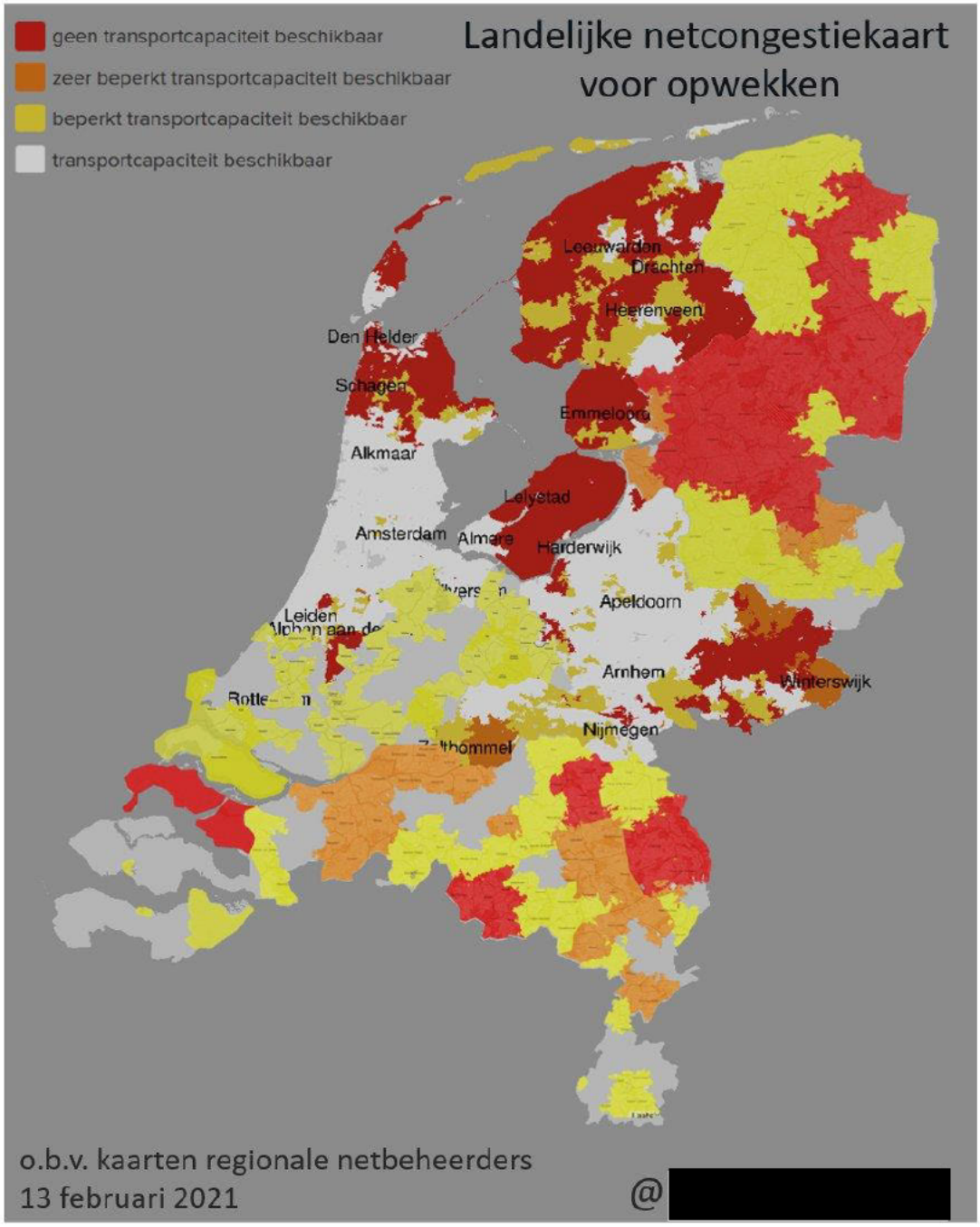

Voor de actuele kaart zie:

https://capaciteitskaart.netbeheernederland.nl/

- Het inpassen van de **opgave in het klimaatakkoord op land** , ofwel de RES, vraagt volgens de plannen van juni 2020 een investering van tenminste **2.4 miljard Euro** en een ruimte van 600 voetbalvelden. Dit zijn de toekomstige kosten voor een nog te realiseren ambitie van slechts **8 TWh**. Door het net efficiënter te benutten kan hierop, in het ideale plaatje, door alle stakeholders samen tot 60% worden bespaard (factsheet netwerkbedrijven). De kosten zijn dan nog steeds **1 miljard Euro**. De werkelijkheid zal in het midden liggen want er zal ook rekening gehouden moeten worden met andere ruimtelijke belangen, lokaal draagvlak en efficiëntieverlies voor producenten. Om de kosten van het net te beperken is een van de maatregelen bijvoorbeeld **aftopping van productie** zodat het net niet overbelast wordt. Dus als het

te hard waait bijvoorbeeld de windturbines deels stilzetten. Dit verlaagt de businesscase van de energieproducent en maakt wind-op-land relatief duurder.

- Er wordt gesteld dat **elektriciteit die lokaal wordt geproduceerd** niet hoeft te worden aangevoerd en dat de aanvoerkabels dus minder dik mogen zijn. De capaciteit van kabels is echter gebaseerd op de maximale stroomvraag op het moment dat er geen lokale productie is (geen zon en windstil). De landelijke transportcapaciteit om aan alle lokale vraag in Nederland te voldoen, ook zonder zon of wind, moet er dus sowieso zijn. Daar is ons huidige netwerk ook op ingericht. Opwek op centrale plekken en distributie tot in de haarvaten. Wind-op-zee past prima in dit concept.
- Een windmolen op land wordt voor een periode van 15 jaar (subsidie) gepland. Indien de turbine niet op het hoofdnet kan worden aangesloten dan dient vaak het net versterkt te worden. Deze kosten worden normaal over een periode van 50 jaar afgeschreven, dit terwijl het onzeker is of die verzwaring nog nodig is na 15 jaar. De private windmolen ondernemer zou de molen immers weer kunnen afbreken omdat er geen businesscase meer is na vervallen subsidie. De kosten van netverzwaring zijn echter met de lokale netwerkbeheerder, dat een overheidsbedrijf is.
- Bovenstaande laat zien dat de stelling dat wind-op-zee weliswaar goedkoper is in productie maar duurder in netwerkkosten **niet aangetoond is**. Zowel voor wind-op-land als wind-op-zee moeten inpassings- en aansluitkosten voor het elektriciteitsnetwerk worden gemaakt. Bij wind-op-land hangt het dus af van de locatie hoe hoog die kosten per KWh uitvallen. Om deze maatschappelijke kosten binnen de perken te houden zou het niet meer dan logisch zijn dat de overheid bepaalde gebieden uitstuit voor nieuw windturbines. Toch lijkt dit vreemd genoeg niet te gebeuren en draait de energieconsument op voor de kosten.

Gebruik beschikbare opwekcapaciteit vooral voor zon

- Binnen een optimaal **duurzaam energie systeem** dient er een balans te zijn tussen zon en wind. Gezien de enorme ambitie voor wind-op-zee dient de beschikbare netcapaciteit voor opwerk bij voorkeur gebruikt te worden voor zon. Zon dient met name opgewekt te worden daar waar overtallige opwek kan worden opgeslagen in (auto) batterijen en warmte voor huizen. Dus in bewoonde gebieden (= dak).

	Bestaand en pijplijn (op land), PBL 2019	*Nog in vullen op land PBL 2019*	*Zee Klimaat-akkoord*	*Extra opwek ambitie 2021*	*Kleinschalig Zon op dak*	*Totaal*	*Totaal Ideaal*
Wind	*21*	*4*	*49*	*45*	*0*		
Zon	*9*	*4*	*0*	*0*	*7*		

4.3. Kosten transport verlies

- Een punt van aandacht is nog het **stroomverlies door kabel weerstand.** Die wordt vaak als argument in de discussie aangehaald. Het zou goedkoper zijn om stroom vooral lokaal te produceren en gebruiken. Dan zou je weerstandsverliezen maximaal beperken.
- Het verlies is gemiddeld **12.5 % per 1000 km** voor wisselstroom en **4 % per 1000 km** voor gelijkstroom[19]. Vandaar dat men voor gelijkstroom kiest voor de windparken die verder van de kust komen te staan zoals "IJmuiden Ver".
- Van "IJmuiden Ver" is het 120 km naar land (Beverwijk). De transport verliezen zijn dan 0,48 % tot aanlanding. Verder transport binnen Nederland is dan per wisselstroom. De verliezen naar Amsterdam (30 km) zijn dan 0,38 %. In totaal is dit **0,86 % verlies**. Op een windstroom productieprijs van gemiddeld 3,5 cent (2030) is dit 0,03 cent. De prijs van wind-op-zee in Amsterdam zou dan 4,03 cent worden. Deze additionele kosten zijn dan ook geen reden als zodanig om energie lokaal te produceren.

- Kijkt men naar de kosten voor transport naar het binnenland (bijvoorbeeld de Achterhoek waar vele windmolens gepland staan). Dan komt men op een verlies van 2,5 % voor het deel Beverwijk – Winterswijk (200 km). Het zou de wind-op-zee stroomprijs voor Winterswijk verhogen van 3,5 cent per KWh naar 3,62 cent per KWH. Een voor de discussie niet relevant bedrag gezien de 40% goedkopere productiekosten van wind-op-zee. Bovendien ook wind-op-land stroom wordt niet altijd lokaal gebruikt.

4.4. Kosten wind-op-zee versus wind-op-land

Hierbij een samenvatting van de kosten voor productie, netwerk en transport voor wind-op-zee en wind-op-land (diverse locaties).

Kosten windenergie (2030) per KWh in euro cent

#		Productie	Netwerk	Transport	Totaal
1	Wind-op-zee (laag)	3	1	0,04	**4,14**
2	Wind-op-zee (medium)	3,5	1	0,08	**4,58**
2	Wind-op-zee (hoog)	4	1	0,12	**5,12**
3	Wind-op-land kust (tussen hoek van Holland en Bergen aan Zee)	4	0	0,08	**4,08**
3	Wind-op-land Noordkust	4	0,5*	0,08	**4,58**

[19]https://www.joostdevree.nl/shtmls/gelijkstroom.shtml

4	Wind-op-land Drenthe	5	1*	0	6,0
5	Wind-op-land Amsterdam	5,6	0	0	5,6
5	Wind-op-land Amersfoort / Leusden	5,8	0,5*	0	6,3
6	Wind-op-land Twente	5,8	0,5*	0	6,2
7	Wind-op-land Achterhoek	5,4	1*	0	6,4

*Schatting, afhankelijk van specifieke locatie

- Voor de productie kosten in 2030 is gebruik gemaakt van het NVDE rapport (zie 4A). De kosten van wind-op-land hangen nauw samen met de windsnelheid die aan kust aanmerkelijk hoger is dan in het binnenland. Op basis van de SDE subsidie tabel kan met stellen dat deze kosten in de Achterhoek 1,8 cent hoger zijn dan aan de kust (zie 4A).
- Wind-op-land aan de kust is het meest competitief. De locaties zijn echter alleen competitief indien ook de netwerk (aansluit)kosten binnen de perken blijven. Dit is het geval indien directe aansluiting op het hoofdnet kan plaatsvinden zoals bij de (voormalige) kolencentrales bij Geertruidenberg, Delfzijl, en de Maasvlakte of bij stedelijke gebieden zoals Den Helder (met grote vraag). Maar hier staan al veel windturbines en ook hier loopt het net daardoor tegen zijn maximale capaciteit aan (zie congestiekaartje onder 4B).
- In Amsterdam waait het matig. De productie kosten zijn daardoor 1 cent hoger dan aan de kust. Daarnaast kunnen In Amsterdam turbines vanwege Schiphol niet hoger worden dan 150 meter en daardoor vallen de kosten nog eens 0,6 cent hoger uit. In het IJmeer in Amsterdam geld geen hoogtebeperking maar daar zijn de kosten ook 0,6 cent hoger vanwege complicaties met het bouwen van turbines in water. Al de hier genoemde extra productie kosten worden overigens gedekt door de overheid (via de Opslag Duurzame Energie belasting en SDE subsidie regeling). Omdat Amsterdam aan het hoofdnet ligt en zelf een hoge vraag naar stroom heeft zijn de netwerk / aansluitkosten en de transport kosten op 0 cent gesteld.
- In de Achterhoek waar turbines in de kleinere dorpen voorzien zijn en nu al congestie optreedt, zijn hoge investeringen nodig om de stroom af te voeren. Een windturbines produceert daar veel meer stroom dan lokaal nodig. Daarnaast waait het ook nog zeer matig in de Achterhoek. Dit is ook van toepassing voor de andere rurale randgebieden van Nederland.
- Conclusie: in alle blauwe en groene gebieden (kaartje links) is wind-op-land duurder dan wind-op-zee omdat het er niet hard waait. Dat betekent dat er alleen een business case is binnen de rode en oranje gebieden. Daarbinnen vallen dan weer de rode, oranje en gele congestie gebieden (rechts) af omdat ook daar wind-op-land zeer waarschijnlijk duurder is vanwege kosten van de netinpassing. Ook rondom Schiphol is wind-op-land duurder dan wind-op-zee vanwege hoogtebeperking. De enige gebieden waar wind-op-land op dit moment een kostenvoordeel heeft zijn dan ook beperkt tot de volgende: delen van Walcheren. Delen van Goeree-Overflakkee. De kustlijn tussen hoek van Holland en Bergen aan Zee. Ten zuiden van Alkmaar en rondom Hoorn.

Windsnelheid per gemeente SDE++ juli 2020

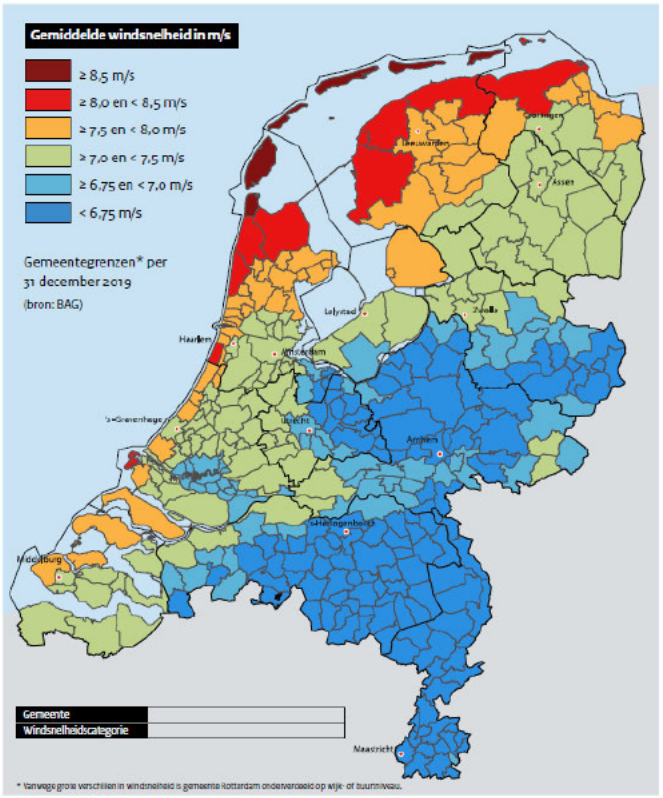

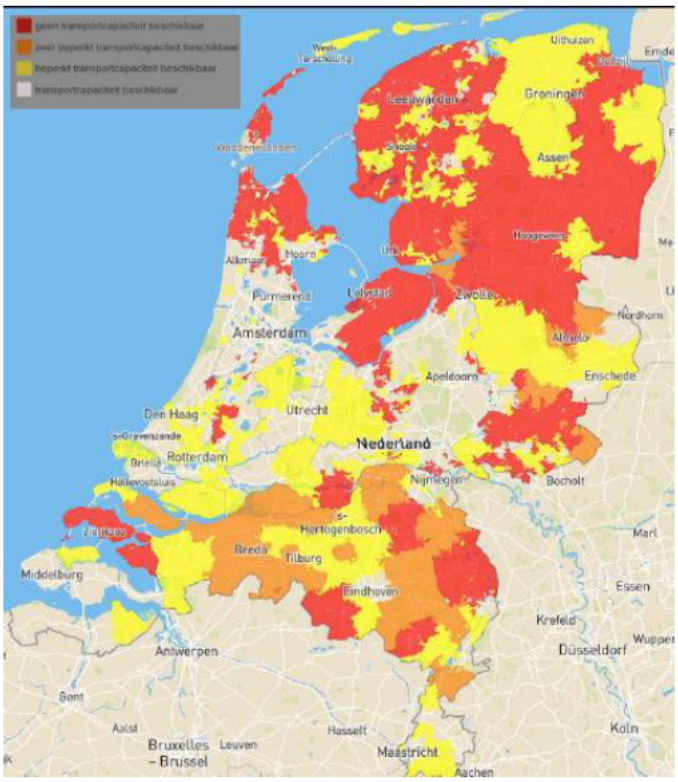

5. Impact op natuur en visserij

- Zowel **natuurorganisaties als vissers** (met hun politieke achterban) beweren dat er niet meer ruimte op zee is voor wind. Als alternatief pleiten vissers pleit daarom vaak voor kernenergie en natuur- en milieuorganisaties voor wind-op-land. Op zee blijkt echter dat **natuur** en **visserij** vooral elkaar in de weg zitten.
- De impact van windturbines op zee op **de natuur** is onderzocht door de Wageningen UR ([redacted]). De resultaten worden helder gepresenteerd in deze uitzending[20] van de Universiteit van Nederland.

  De resultaten zijn netto zeer positief op de natuur onder water, waaronder **een toename van de biomassa** (aantal dieren) met een factor 300. Daarnaast neemt het aantal soorten met 33 toe na de bouw van de windturbines. Tongen en schollen voeden zich in de windparken en zwemmen er vervolgens uit. Ze kunnen dan gevangen worden door vissers buiten die parken. Kabeljauwen blijven in de windparken. Bruinvissen worden aangetrokken door de grote hoeveelheden voedsel in de windparken en door de relatieve rust in het park (geen scheepsverkeer). Ook de **Noordzeekrab** gedijt goed en kan in de toekomst wellicht geoogst worden. Gedurende de bouwactiviteiten vermijden de zeehonden en bruinvissen de parken. Zij komen

[20] https://www.youtube.com/watch?v=5fODLiOEQ14

echter weer terug nadat de molens geplaatst zijn. Door nieuwe technieken kan deze overlast verminderd worden. Conclusie: windmolens-op-zee zijn goed voor de onderwaternatuur. In de toekomst kunnen er in de windparken mosselen en krab geteeld worden en kan er wellicht op kabeljauw worden gevist.

- Greenpeace schrijft op haar website[21]: "V*aak wordt beweerd dat het bouwen van windmolens in zee schadelijk zou zijn voor vissen en vogels. In Nederland staan al twee windparken in zee, voor de kust van Egmond. Vanaf de bouw is er uitvoerig onderzoek[22] gedaan naar hoe vissen en vogels reageren op de bouw van de parken en het draaien van de molens daarna. Uit dat onderzoek blijkt [23] eerder een postief dan een negatief effect. Kabeljauw voelt zich thuis tussen de windmolens, andere vissen hebben er geen interesse in. Ze zwemmen er gewoon doorheen. Dat geldt ook voor zeehonden en bruinvissen. Bij de bouw van windmolens moeten er palen in de grond worden geheid wat in theorie schadelijk kan zijn voor bruinvissen die daar gevoelig voor zijn. In de praktijk blijkt echter niet dat bruinvissen hier last van hebben. Voor aanvang van het heien zijn bruinvissen al op grote afstand vanwege de bouwactiviteiten. Trekvogels hebben vrijwel geen last van windparken. Ze vliegen er omheen of overheen. Het komt nauwelijks voor dat vogels worden geraakt door wieken. Aalscholvers hebben baat bij windparken want voor hen is dit een ideale plek om hun verenpak te drogen."*

- Bij de Universiteit van Nederland meldt de [redacted] in een video[24] verder nog het volgende. Meeuwen en sterns hebben geen last van windparken. Duikers en zee-eenden wennen aan parken. Op zee valt het aantal vogels dat door windmolens geraakt wordt mee. Relatief vliegen er op land naar schatting twee keer zoveel vogels tegen de wieken als op zee. De enige vogel die niet van de windmolenparken houdt zijn de jan-van-genten. Die mijden de parken omdat hun jachttechnieken worden verstoord door de draaiende wieken. Jan-van-genten zijn geen bedreigde diersoort. Ze komen over de hele wereld voor. Ze komen niet verder dan 200 km van de kust. Windmolen parken kunnen dan ook het beste geplaatst worden op locaties waar relatief weinig jan-van-genten voorkomen zoals in het noordelijke deel van de Nederlandse Noordzee.

- Voor het Noordzeeakkoord (2020) was slechts 0.3 % van de Noordzee beschermd natuurgebied[25]. In het kader van het Noordzee Akkoord is dit 12,5 % in 2030 geworden. De natuurorganisaties hadden een groter deel gewild. Ook is afgesproken dat natuurversterkend bouwen het uitgangspunt wordt bij de aanleg van de windmolenparken en alle infrastructuur op de Noordzee. Negatieve gevolgen bijvoorbeeld voor zeevogels worden zoveel mogelijk beperkt. De groei van duurzame energie vindt plaats met respect voor natuur en binnen de ecologische draagkracht

[21]https://www.greenpeace.org/nl/klimaatverandering/479/als-je-dit-leest-twijfel-je-nooit-meer-aan-windmolens/
[22]https://www.buwa.nl/fileadmin/buwa_upload/Bureau_Waardenburg_rapporten/06-466_BW_research_OWEZ_cumulative_effects-web.pdf
[23]https://www.nemokennislink.nl/publicaties/windpark-hindert-natuur-niet/
[24]https://www.youtube.com/watch?v=5fODLiOEQ14
[25]https://www.noordzee.nl/beschermde-gebieden/

van de Noordzee (persbericht[26] natuur- en milieuorganisaties na tekenen Noordzeeakkoord).

- Dat niet de hele **visserij sector** het akkoord ondersteunt lijkt dan ook met name te maken te hebben met de sterk vergrote rol van natuur t.o.v. visserij op de Noordzee. De natuurorganisaties en de vissers lijken hun instemming met meer **windmolens als onderhandelingsruimte** in te zetten om hun eigen doel te maximaliseren. Zij onderhandelen immers niet met elkaar maar met de overheid en die staat primair voor de energietransitie. Die moet je dan ook op dat punt onder druk zetten om je doel te bereiken: *"wij stemmen alleen in met meer wind indien we meer ruimte voor natuur / visserij krijgen"*. Het werkelijke belangen- en ruimteconflict zit echter niet bij wind (dat juist goed samen kan gaan met zowel natuur als visserij) maar tussen natuur en visserij.

- Het jaarlijkse **verlies aan inkomsten voor de Nederlandse visserij** in 2030 door het verlies aan visgronden voor alle dan geplande windparken (11,5 GW = 2,4 % van de Noordzee) is 1,5 miljoen euro per jaar. Dat is net zoveel als de opbrengst van 1 windmolen van 9 MW. Dus windparken leveren 11.500 MW / 9 MW = **1277 keer zoveel** per vierkante kilometer op voor de Nederlandse economie als visserij. Daarnaast zijn ze gunstiger voor de onderwaternatuur, dienen ze als kraamkamers voor vis en kan er in de toekomst ook kleinschalige visserij plaatsvinden met aangepaste vistechnieken. Bovendien zijn de vissers in het kader van het Noordzee akkoord met 120 miljoen euro gecompenseerd[27] voor het (toekomstig) verlies aan visgronden.

- Op de vraag waarom er niet gekozen is binnen het klimaatakkoord om alle nieuwe wind op zee te zetten antwoorden de **SER en de RES op hun** website [28] dat dat niet kan vanwege andere belangen in de Noordzee waaronder visserij. Ook wordt nog genoemd dat er ook **ruimte moet zijn voor natuur**. Maar niet dat de ruimte voor windparken ten kosten gaat van de vissers (en ook niet van de natuur) en ook niet dat windparken beter zijn voor de natuur dan visserijgronden. Met elke nieuwe windmolen gaat de natuur er op vooruit! Daarnaast staat er als reden dat er wind-op-land moet komen (en niet op zee) omdat het een van de goedkoopste vormen van duurzame energie is. Er staat helaas niet bij dat wind-op-zee nog goedkoper is (…).

- De bewering van de SER (op haar website onder klimaatakkoord), van de RES (op haar website), van de Volkskrant (7 januari 2021) en van andere media dat er **geen voldoende ruimte op zee** zou zijn is dan ook onjuist en onbegrijpelijk. Vooral gezien het belang van het zoeken naar een **maatschappelijk draagvlak** voor de energietransitie en een eerlijke discussie (belangenafweging) hierover.

[26]https://www.noordzee.nl/natuur-en-milieuorganisaties-steunen-noordzeeakkoord/
[27]https://windopzee.nl/onderwerpen-0/effect-op/activiteiten/visserij/
[28]https://www.klimaatakkoord.nl/elektriciteit/vraag-en-antwoord/waarom-is-windenergie-op-land-nodig-kunnen-we-niet-alles-op-zee-doen

- Een verzoek om verheldering van Windalarm bij het RES-secretariaat heeft geleid tot een factsheet van het ministerie van EZK die bovenstaande punten bevestigt (er waren ecologische beperkingen maar nu niet meer (…). Zie hiervoor ons position paper *"Klimaatakkoord wind-op-land doelstelling al gehaald".*

6. Inpassing additionele wind-op-zee ambitie

- We hebben momenteel een **internationaal elektriciteitsysteem**. Elektriciteit wordt uitgewisseld met bijvoorbeeld Duitsland, Frankrijk, Denemarken en Noorwegen. Ons systeem gaat daarnaast uit van **centrale opwek** op bepaalde punten. De drie nog in bedrijf zijnde kolencentrales staan alle aan de kust (Eemshaven, Maasvlakte, Raamsdonkveer). Het elektriciteitsnetwerk is daarom onder andere gericht op het **transporteren van grote hoeveelheden elektriciteit** vanuit de kust en vanuit Duitsland en België naar de rest van het land. Onlangs zijn extra stroomkabels gerealiseerd met Denemarken en Duitsland. Met het Groot Brittannië zijn daarover gesprekken gaande.
- Op haar website noemt **TenneT**, op basis van een eerste quick scan (2017), dat **3 GW** extra wind-op-zee kan worden ingepast in het bestaande net. Dit is dus bovenop de al geplande **11.5 GW** (2030). In totaal dus 11.5 GW + 3 GW = **14,5 GW**. Het lijkt dat het bij deze quickscan gebleven is terwijl (kosten van) aanlanding en inpassing van wind-op-zee essentiële informatie zou zijn geweest voor het maken van een keuze voor wind-op-land of wind-op-zee in het kader van het Klimaatakkoord (2019).
- Het subprogramma **Verkenning Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ)** in het kader van het Programma Energiehoofdstructuur[29] heeft recent (december 2020) geconstateerd dat, op basis van een eerste snelle analyse, in totaal **21,5 GW wind-op-zee zonder substantiële investeringen** in het elektriciteitsnet kan worden opgenomen. Dat is dus substantieel meer dan de quickscan van TenneT in 2017. Dit wordt momenteel nader uitgewerkt.
- VAWOZ doet een interessante constatering. Het probleem met wind-op-zee is niet beperkte opwekcapaciteit, noch beperkte aanlandcapaciteit, maar onvoldoende **vraag naar deze duurzame elektriciteit** . Maximaal **4-6 GW extra** duurzame wind-op-zee (elektriciteit) kan aan het net worden toegevoegd vanuit een vraagperspectief bovenop de geplande doelstellingen (land en zee, zon en wind) voor duurzame energie binnen het klimaatakkoord (84 TWh). Dit punt werd onlangs nog duidelijk bij de wet op het opschalen van de wind-op-zee ambitie door de uitspraak[30] van Groen-Links kamerlid van der Lee (2 februari 2021).

  "*Op zich staan wij daar positief tegenover. We hadden wel aarzelingen bij de vraag of je al zo snel moet gaan veilen. Er zijn namelijk best wel wat zorgen of er wel voldoende vraag zal zijn naar de elektriciteit die door wind op zee geproduceerd gaat worden.*"
- Ontwikkeling van meer Wind-op-Zee dan de 11,5 GW + 4 tot 6 GW is daarom alleen zinnig indien de **vraag naar elektriciteit stijgt** (datacentra en elektrificatie van verkeer, industrie en verwarming). Of indien de extra elektriciteit wordt **omgezet in waterstof** (wat pas een grootschalige optie is op de middellange termijn vanwege nu nog hoge

[29] https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/overige-projecten/programma-energiehoofdstructuur
[30] https://www.itarch.nl/megaturbinesGein/uittreksel_kamercommissie.pdf

kosten) of indien een deel van de huidige duurzame elektriciteitsdoelstellingen voor wind-op-land naar zee wordt verplaatst.

- Dit betekent dat niet het aanbod van duurzame stroom een probleem is (die kan onbeperkt worden opgewekt tegen dalende kosten) maar de vraag naar stroom als zodanig. Dus door de **wind-op-land ambitie te vervangen** door een extra wind-op-zee ambitie is er **niet minder duurzame stoom beschikbaar** en loopt de energietransitie als geheel geen vertraging op. Het is niet "en wind-op-land en wind-op-zee" maar "of wind-op-land of wind-op-zee". Het zijn communicerende vaten! **De politiek kan hier dus kiezen**. Alle nog niet gerealiseerde wind-op-land kan daarom naar zee zonder enige consequentie voor de toekomstige duurzame energieopwek als eindresultaat.

7. Van wind-op-land naar wind-op-zee

- Gezien het bovenstaande dient de nog te vergunnen wind-op-land ambitie te worden **overgeheveld** naar wind-op-zee. Deze naar schatting **1,2 GW** (300 landwindturbines van 4 MW) wind-op-land kan vervangen worden door een extra wind-op-zee ambitie van **1 GW** (100 zeewindturbines van 10 MW). Een turbine met een zelfde vermogen levert op zee meer op omdat hij meer uren kan draaien. Bovendien worden de turbines hoger. Dit vergt een additionele ruimte op zee van slechts **100 km²** (10km x 10km), minder dan helft van de oppervlakte van Amsterdam (220 km^2). Het Nederlandse deel van de Noordzee is 1,5 keer zo groot als het Nederlandse vasteland. Voor de Amsterdamse ambitie van 50 MW zijn dit **5 windturbines op zee** waarvoor een oppervlakte van 3 vierkante kilometer nodig is. In 2024 produceren moderne windturbines 15 MW (en naar verwachting 23 MW tegen het eind van het decennium) en hebben relatief een hogere opbrengst waardoor de benodigde ruimte op zee nog minder is en slechts **3 turbines** nodig zijn voor de hele Amsterdamse ambitie.
- Om ook binnen **wind-op-zee burgerparticipatie** te faciliteren is er op 2 februari een Tweede Kamer motie[31] van PvdA en CDA aangenomen dat projecten waar inwoners (coöperaties) bij betrokken zijn een hogere prioriteit krijgen binnen het tender proces. Dit biedt potentie voor de huidige Amsterdamse energiecoöperaties zoals Amsterdam Energie, Zuiderwind en de Windvogel te investeren in een Amsterdams windturbine-park op zee. Uiteraard zal Windalarm dit van harte ondersteunen en haar achterban oproepen deel te nemen. Een eerste (algemeen) kennismakingsgesprek met de Amsterdamse windcoöperaties heeft al plaatsgevonden.
- Recente beleidskaders, waaronder de **Nationale Omgevingsvisie (NOVI)**, ondersteunen een **beleidswijziging** van wind-op-land naar wind-op-zee.
- Gezien de weerstand rondom windenergie op land, de overlast die deze veroorzaakt en de moeilijke ruimtelijke inpassing in Nederland dient onderzocht te worden of ook (een deel van) de **windturbines in de pijplijn** kunnen worden overgeheveld naar zee. Er dient hier een integrale maatschappelijke afweging gemaakt te worden.

[31] https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=705e8858-0f2f-474a-b712-c59c40536c23&title=Motie%20van%20de%20leden%20Agnes%20Mulder%20en%20Moorlag%20over%20burgerparticipatie%20bij%20windparken%20op%20zee.pdf

- Wij verzoeken de Tweede Kamer om de taakstelling van het **Programma Energiehoofdstructuur te verbreden** en bovenstaande opties op korte termijn te verkennen zodat deze informatie ingebracht kan worden binnen de onderhandelingen voor het komend coalitieakkoord.
- Op 9 mei 2021 stelde de heer [redacted], Director Market bij **TNO Energie Transitie**, op een expert meeting van de gemeente Doetinchem, dat je de wind-op-land ambitie net zo goed op zee kunt doen. Dat is zelfs beter voor de effectiviteit van het energiesysteem. Hij pleit vanuit energiesysteemefficiëntie voor wind-op-zee en zon-op-dak. Zie annex 2 voor complete uitspraak en link naar de video.
- De verkiezingsprogramma's[32] van bijna alle **politieke partijen** pleiten **voor (meer) wind-op-zee** en geen verdere groei voor wind-op-land na halen van de huidige klimaatakkoorddoelstellingen. GroenLinks pleit zelfs voor een verhoging tot **23 GW** in 2030. Geen enkele partij noemt nog expliciet wind-op-land in haar verkiezingsprogramma.
    - Wij hopen op een **politieke herbezinning** en willen afsluiten met de woorden van Pieter Omtzigt (Volkskrant, 9 november 2020): "*Naast regeerakkoorden zijn er 'maatschappelijke akkoorden' gekomen, zoals het klimaatakkoord. Nieuwe regelingen worden achter een onderhandeltafel bedacht. Daar zijn per definitie maar een aantal partijen aanwezig, om de onderhandelingen overzichtelijk te houden. Vervolgens wordt de uitkomst van deze onderhandelingen in politiek beton gegoten.*"

Voor vragen of suggesties

[redacted]@windalarm.org

[32] https://netvouz.com/koks/folder/4971429858541720776/pers+en+wetenschap+VERKIEZINGSPROGRAMMAS

Annex 1. Toelichtingsbrief Ministerie van EZK

De volgende toelichtingsbrief van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (markeringen in geel door Windalarm) is gepubliceerd op de website van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NPRES).

Onderbouwing gemaakte keuzes in het Klimaatakkoord rond wind en zon
Ministerie van EZK, januari 2021

1. Klimaatakkoord en 84 TWh grootschalige hernieuwbare elektriciteit in 2030

- In het Klimaatakkoord is een doelstelling opgenomen voor hernieuwbare elektriciteit van 84 TWh. Die valt uiteen in 49 TWh wind op zee en tenminste 35 TWh hernieuwbaar op land. Het merendeel van de groene elektriciteit in 2030 komt dus van windmolens op zee;
- De doelstelling van tenminste 35 TWh is niet verder uitgesplitst in wind of zon. Die keuze is aan de provincies en gemeenten uit de 30 RES regio's.;
- Het totaal van 84 TWh is gebaseerd op de benodigde reductiedoelstelling van CO_2. Het kabinet heeft in het regeerakkoord bepaald dat Nederland in 2030 49% CO_2[33] dient te reduceren ten opzichte van 1990.
- In 1990 was de totale uitstoot aan broeikasgassen in Nederland ongeveer 228 miljoen ton CO_2 equivalenten[34] (228 megaton, afgekort Mton). In 2030 moet die uitstoot 49% lager zijn, dus 116 Mton. Zonder het Klimaatakkoord zou de uitstoot in 2030 op 165 Mton uitkomen. Het Klimaatakkoord moet dus zorgen voor nog eens 49 Mton minder broeikasgassen in het jaar 2030.
- In het Klimaatakkoord is een verdeling opgenomen over de sectoren. Voor de sector elektriciteit is de opgave 20,2 Mton CO_2. Deze verdeling is gebaseerd op een rapport van PBL uit 2018, waarbij is uitgegaan van een kosteneffectieve invulling van de opgave die tevens passend is bij de lange termijn opgave (Link naar Kamerbrief).
- Uitgangspunt voor het Klimaatakkoord was dat met het nemen van maatregelen in Nederland, dit niet tot een extra CO2-uitstoot zou leiden in de rest van de Europese Unie zou leiden. Dit betekende onder andere dat de elektriciteitsproductie die mogelijk weg zou vallen door het verbod op het gebruik van kolen, moest worden vervangen door hernieuwbare opwek. Daarnaast moest er rekening worden gehouden met de extra elektriciteitsvraag vanuit de andere sectoren. Dit resulteerde in een opgave van grofweg 90 TWh hernieuwbare elektriciteit. Daarbij was de verwachting dat circa 7 TWh zou worden ingevuld met kleinschalig zon-PV[35], waarmee 84 TWh aan meer grootschalige hernieuwbare elektriciteitsproductie resteerde.

---

[33] De doelstelling van 49% is opgenomen in het regeerakkoord en in de Klimaatwet. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) concludeert dat het Nederlandse doel van 49% reductie in 2030 passen bij het beperken van de mondiale opwarming tot 2°C in 2050 (Analyse Regeerakkoord Rutte-III: Effecten op klimaat en energie, 30 oktober 2017).

[34] Niet alleen CO_2 draagt bij aan het broeikaseffect. De uitstoot van het totaal aan broeikasgassen waaronder bijvoorbeeld ook Methaan is daarom teruggebracht tot "CO_2-equivalenten".

[35] Kleinschalig zon-pv zijn installaties met een piekvermogen van minder dan 15 kW die op daken van huizen liggen en onder de salderingsregeling vallen (bij een vermogen van 300Wp van 1 paneel betekent dit dat de grens momenteel ligt bij 50 panelen). Bewoners mogen hun opgewekte elektriciteit aftrekken van hun huishoudelijk gebruik. Hieruit volgt

- Met 84 TWh hernieuwbare elektriciteit in 2030 voldoen we nog niet aan de doelen uit de Klimaatwet. Daarin is immers een doel van 95% CO2 reductie in 2050 opgenomen. Met 84 TWh hernieuwbare elektriciteit in 2030 zal onze elektriciteitsvoorziening voor ongeveer 70% bestaan uit hernieuwbare bronnen. Maar we gebruiken meer energie dan elektriciteit en de verwachting is ook dat het gebruik van elektriciteit in de gebouwde omgeving, industrie en mobiliteit zal groeien. Dit betekent ook dat na 2030 er sprake zal zijn van groei van de benodigde hernieuwbare elektriciteit. Hoe hoog dit moet zijn en wat dat eventueel betekent voor een verdere groei van wind en zon op zee en op land, is nog geen besluit genomen.

2. Toelichting op aandeel windenergie op zee

- Windenergie op zee: in de routekaart 2030 voor wind op zee staat beschreven dat er in 2030 in totaal 11,5 GW wind op zee moet zijn gerealiseerd:

  - Het regeerakkoord vormt de basis voor deze routekaart. Hierin staat dat met windenergie op zee een extra reductie van de CO_2-uitstoot gerealiseerd dient te worden van 4 megaton (dit is ten opzichte van het basis-pad uit de Nationale Energieverkenning 2016).
  - Deze 4 Mton vertaalt zich in een totale omvang van de windparken op zee van circa 11,5 gigawatt (GW) in 2030. Voor windenergie op zee gaat het Planbureau voor de Leefomgeving uit van 9,4 GW in 2030 (NEV 2016-scenario vastgesteld en voorgenomen beleid). Een uitstootreductie van 4,0 megaton CO_2 is equivalent aan 2,1 GW extra windenergie op zee daar bovenop. Zie “Nationale kosten Energietransitie in 2030”, Planbureau voor de Leefomgeving, 3 april 2017. Totaal dus 2,1GW + 9,4GW = 11,5GW.
  - Rekening houdend met de ten tijde van de routekaart windenergie op zee 2030 al bestaande windparken (circa 1 GW) en de te realiseren windparken uit de toe bestaande routekaart windenergie op zee tot en met 2023 (circa 3,5 GW), betekent dit dat er tussen 2024 en 2030 windparken bij moeten komen met een gezamenlijk vermogen van circa 7 GW.
  - De locaties van deze windparken op zee zijn reeds gereserveerd in het nationaal waterplan.
  - Belangrijk is dat de routekaart concreet tenders en windparken benoemt met een totaal vermogen van 10,6 GW. De benodigde 7 GW bovenop bestaande routekaarten en windparken kon niet gerealiseerd worden vanwege ecologische beperkingen (zie pagina 7 van de routekaart).
  - Om verdere doorgroei van windenergie op zee mogelijk te maken bovenop de 11,5 GW, werd nader ecologisch onderzoek aangekondigd. Op basis van dit onderzoek bleek in 2019 (p.11 bovenaan) dat de genoemde 11,5 GW toch past binnen de instandhoudingsdoelen van natuur en ecologie.

- In het Klimaatakkoord is de bovenbeschreven 11,5 GW opgenomen als doel. Dat komt overeen met de 49% CO_2 reductiedoelstelling. Gegeven de door PBL destijds gehanteerde

---

automatisch dat grootschalige opwek via zon-pv een minimaal piekvermogen heeft van 15kW. Dit is ook een eis vanuit de Subsidieregeling Duurzame Energie++ (SDE++).

aanname van 4.300 vollasturen[36] correspondeert 11,5 GW met 49 TWh aan opgewekte elektriciteit.

- Ook is in het Klimaatakkoord overeengekomen om extra windenergie op zee te onderzoeken en te realiseren, als de vraag naar hernieuwbaar geproduceerde elektriciteit aantoonbaar toeneemt. Er is een Noordzee-overleg onder leiding van een onafhankelijk voorzitter gestart, om afspraken te maken over deze verdere groei.

- Momenteel worden er plannen ontwikkeld voor meer windenergie op zee, zowel tot 2030 als daarna.

  - Meer windenergie op zee om 49 TWh te halen. Op basis van een meer voorspelling van de daadwerkelijke productie van de geplande windparken tot 2030 is duidelijk geworden dat de geplande uitrol van de routekaart windenergie op zee 2030 onvoldoende is om de beoogde 49 TWh in 2030 te realiseren. Er zou 700MW aan extra windcapaciteit nodig zijn om zeker te zijn dat de doelstelling uit het Klimaatakkoord gehaald wordt. Dit is per brief gemeld aan de Tweede Kamer (p.10 bovenaan).

  - Meer windenergie op zee om 55% CO_2 reductie in 2030 te halen. De Europese Commissie en het Europese Parlement hebben zich uitgesproken voor een ambitieuzere CO_2-reductiedoelstelling in 2030. Als gevolg hiervan kunnen ook nog extra windparken voor of in 2030 nodig zijn. In het Klimaatakkoord is hierover afgesproken dat bij het realiseren van extra windparken voor 2030 recht wordt gedaan aan de juiste balans van belangen en er voldoende ecologische ruimte moet zijn. Het daadwerkelijke besluit over waar en wanneer extra windparken komen, zal- na overleg met belanghebbenden (waaronder het Noordzeeoverleg)- worden genomen als duidelijker is hoe groot de extra opgave in 2030 is en een integrale afweging kan worden gemaakt. Dit zal niet meer in deze kabinetsperiode plaatsvinden. Een Studiegroep Klimaatopgave Green Deal brengt hierover dit voorjaar een advies uit. In het Klimaatakkoord is in beeld gebracht dat voor een 55% scenario ca. 120 TWh aan hernieuwbare elektriciteit dient te worden gerealiseerd.

  - Meer windenergie om klimaatdoelen voor 2050 te halen. In het Programma Noordzee 2022-2027 zal het kabinet, conform de afspraken in het Noordzeeakkoord, 20 tot 40 GW aan nieuwe gebieden voor windenergie op zee aanwijzen. Hierbij wordt uitgegaan van 27 GW, hetgeen is gebaseerd op de scenario's en toekomstpaden uit de Noordzee Energie Outlook. 27 GW is immers het minimum dat- aanvullend op de circa 11,5 GW uit de huidige routekaart windenergie op zee 2030- nodig is om tot 38 GW te komen, wat volgens deze scenario's in 2050 minimaal nodig is.

[36] De term vollasturen behoeft enige toelichting. Dit is een eenheid voor de effectieve (jaar)opbrengst van een energiebron met een wisselend vermogen (zoals zonnepanelen en windmolens). Het aantal vollasturen kan worden gezien als de tijdsduur waarin de energiebron effectief op vol vermogen energie heeft geproduceerd. Het aantal vollasturen wordt berekend door het aantal jaaruren (24*365) te vermenigvuldigen met de productiefactor/rendement van de energie installatie. Voorbeeld: een windmolen met een productiefactor van 35% (wat op land momenteel normaal is), leidt tot 0,35*8.760= 3.066 vollasturen. Het vermenigvuldigen van het vermogen van de turbine met het aantal vollasturen levert vervolgens de jaarproductie. Indien de genoemde windmolen een vermogen heeft van 4 MW, levert deze windmolen op jaarbasis 4*3.066=12.264 MWh. Oftewel 0,012 TWh.

3. Toelichting op aandeel hernieuwbaar op land

In het Klimaatakkoord is overeen gekomen om in 2030 35 TWh aan grootschalige elektriciteit op te wekken. De onderbouwing van de 35 TWh is als volgt:

- Met de invulling van een groot deel van de opgave met extra wind op zee en de hiervoor geschetste beperkingen t.a.v. ecologie op de Noordzee, resteerde nog een aanvullende opgave om in 2030 49% minder uit te stoten. Daarnaast hebben veel gemeenten en provincies beleid vastgelegd om bij te dragen aan het oplossen van de klimaatopgave. Een manier om dat te doen is via wind en zon op land, zowel met kleinschalige opwek als de meer grootschalige opwek.
- Grootschalig wil zeggen wind en zon met een piekvermogen van tenminste 15 kW. Hieronder vallen dus niet de panelen die op daken van burgers liggen. Door het PBL werd ten tijde van het Klimaatakkoord uitgegaan van een productie uit deze kleinschalige zon op dak van 7 TWh in 2030. Dit is een raming die mede afhankelijk is van de mate waarin burgers investeren in zonnepanelen. Indien de groei harder gaat dan PBL heeft verondersteld, mogen regio's het surplus meetellen bij de RES'en, indien besloten wordt tot een extra opgave bovenop de 35 TWh. De onderbouwing hiervan is gelegen in de constatering dat opwek via salderen duurder is dan via grootschalige wind/zon dat bekostigd wordt via de SDE++ regeling.
- De 35 TWh hoeven niet gerealiseerd te worden met allemaal nieuwe windturbines en zonneparken. Ook voor het Klimaatakkoord waren er doelen voor wind op land (6.000MW in 2020) en werd de realisatie van zon-pv financieel ondersteund met de SDE+. Door het NPRES is recent de huidige realisatie en pijplijn in kaart gebracht. Per 01-01-2020 is inmiddels voor ca. 9,9 TWh aan productie van hernieuwbare elektriciteit gerealiseerd. Het grootste deel hiervan is productie uit wind op land, nl. ca. 7,4 TWh en de rest is productie uit grootschalige zon-pv, nl. ca. 2,5 TWh. Daarnaast is- kijkend naar alle in voorbereiding zijnde projecten met subsidiebeschikking voor SDE+- de verwachting dat er in de komende jaren nog voor ca. 16,9 TWh bij gaat komen (pijplijn). Hiervan is naar schatting ca. 11,0 TWh uit wind op land en ca. 5,9 TWh uit grootschalige zon-pv. Huidig en pijplijn samen komen dan uit op ca. 26,8 TWh, waarvan 8,4 TWh zon-pv en 18,4 TWh wind op land. Dit betekent dat de resterende opgave circa 8 TWh bedraagt (bron: factsheet).
- 8 TWh komt overeen met (uitgaande van 950 vollasturen voor zon en een gemiddelde van 3350 voor wind (PBL advies basisbedragen SDE++ 2020):
  - Bij 100% wind: 597 turbines van 4 MW
  - Bij 100% zon: 8,4 GW (6.300 hectare zonneparken of 5.300 hectare zonnedaken)
  - Bij 50/50% wind en zon: 299 turbines van 4 MW 4,2 GW zon.

4. Conclusie

Concluderend kan worden gesteld dat er twee hoofdredenen zijn voor de verdeling zoals overeen gekomen in het Klimaatakkoord. Om te beginnen is het aandeel windenergie op zee begrensd door de destijds beschikbare gegevens over de ecologie. Anderzijds is de verdeling een uiting van de ambitie van de gemeenten en provincies om gezamenlijk te werken aan de klimaatopgave. Daarbij past dat er ook hernieuwbare opwek op land plaatsvindt. Verder kan worden geconcludeerd dat er voor 2030 nog meer hernieuwbare elektriciteit gerealiseerd dient te worden , om de door de Europese Commissie voorgestelde 55% CO_2 reductie in 2030 te behalen. Op grond van het Klimaatakkoord gaat het om 120 TWh – 84 TWh = 36 TWh. Een studiegroep heeft hiervoor de mogelijkheden in beeld gebracht.
Een besluit daarover is aan het volgende kabinet.

Annex 2

TNO visie: wind doelstelling kan beter naar zee

De heer [redacted], Director Market bij TNO Energie Transitie

9 mei 2021 op een expert meeting in Doetinchem, www.windalarm.org/tno (voor video)

(tekst tussen haakjes en cursief van Windalarm / NLOW)

Het is van belang dat je een balans hebt tussen zon en wind en ook andere vormen van energie. Dan is het veel makkelijker om het energie systeem te balanceren. Voor wind maakt het in de basis niet zo ontzettend veel uit je dit nu op land of op zee zet. Ik zou het me best wel voor kunnen stellen dat op het moment dat we met zijn allen besluiten dat we een versnellingsslag op zee doen, dat we dan minder wind-op-land neer kunnen zetten. De ruimte voor het plaatsen van wind-op-zee is buitengewoon veel groter. Je kunt er grote windturbines kwijt, de windcondities zijn ook gunstiger. Je hebt ook nog kans dat de vergunningstrajecten sneller lopen. Maar nogmaals, dan zou je wel het plaatsen van minder windturbines op land moet compenseren door een versnellingslag op zee

Het is van belang dat je de energievraag en productie heel dicht bij elkaar brengt, en het zodanig in elkaar past dat je het goed met elkaar af kunt stemmen. Een hele belangrijke (*toekomstige*) energievraag in de bebouwde omgeving is toch je elektrische auto en je verwarming. Dat kan je lokaal combineren met Zon-pv (*zon op dak, bebouwde omgeving*), en dat heb je een systeem wat heel goed uitgebalanceerd is. Dat kun je koppelen met een heel groot stuk wind-op-zee waardoor je hopelijk toch de hele energievoorziening in Nederland samen meteen stuk flexibiliteit in de industrie (*door afschakelen van bijvoorbeeld de aluminium smelterijen tijdens windstilte en gebrek aan zon*) goed op elkaar aan laat sluiten. Dus het feit dat je juist in de bebouwde omgeving veel samenbrengt op wijkniveau geef je ook de sturingsmogelijkheden om te voorkomen dat je congestie problemen krijgt (*die nu overal ontstaan vanwege windturbines en zonneweides in de haarvaten van het net, kleinere dorpen. Dit leidt tot 2 miljard aan netverzwaringskosten die je dus kunt voorkomen, door juist wind-op-zee en zon-op-dak te doen*)

[redacted], Linkedin profiel
Als Director Market verantwoordelijk voor de onderzoeksprogrammering, programmamonitoring en -evaluatie en acquisitie.
Onderhouden van de contacten met de belangrijkste accounts waaronder Topsector Energie (TKI-directies) en Ministerie van Economische Zaken.
Bestuurs- en adviesfuncties:

- Klimaatakkoord: lid elektriciteitstafel, 2018 – heden
- TKI (Top sector Energie) Wind op Zee, bestuurslid, 2017 – heden
- Lid Strategische Programma Advies Commissie (SPAC) van de TKI EBI, 2017 – heden
- Bestuurslid Advanced Dutch Energy Materials Innovation (ADEM), 2016 – heden
- Far and Large Offshore Wind (FLOW), bestuurslid, 2016 – 2017
- European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI), nationale vertegenwoordiger Energie, 2015 - heden

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 2 november 2021 19:08
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: 211102 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase .docx
Bijlagen: 211102 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase .docx

Dag [redacted]
Hierbij de laatste versie van de Raadsbrief.
Het enige wat er wat ons betreft nog in moet zijn de namen bij de klankbordgroepen. Daarover zijn we morgen nog in gesprek met [redacted].
Groet,
[redacted]

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	november 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid en Circulaire economie
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Nadere Invulling reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 7 september j.l. heb ik uw raad geïnformeerd over de eerste opzet van de reflectiefase RES/Wind Amsterdam. Inmiddels is de reflectiefase gestart en krijgen bewoners en belanghebbenden nogmaals de gelegenheid om hun zorgen en behoeften te delen.
In deze brief ga ik nader in op de definitieve invulling en fasering van de reflectiefase, inclusief de wijze waarop inwoners en belanghebbenden worden betrokken.
Achtereenvolgens komen aan bod:

1. Doel en resultaten van de reflectiefase
2. Activiteiten in de reflectiefase
3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

1. Doel en resultaten reflectiefase

Doel
De reflectiefase heeft als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad in een afwegingskader en in richtlijnen voor samenwerking en sturing[1]. Daarin worden ook de adviezen van o.a. de expertgroep gezondheid verwerkt die in de volgende fase worden gebruikt voor de gezondheideffectanalyse.
In de reflectiefase geven inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening en advies via verschillende activiteiten.

Eerder in het proces, in aanloop naar de vaststelling van de RES 1.0 (mei 2021) is onder andere via informatieavonden, inspraakavonden, brieven en raadsadressen, reacties op de concept RES, en via de door uw raad georganiseerde expertsessie al veel input geleverd door bewoners en belanghebbenden.

Dit wordt ook meegenomen in de resultaten van de reflectiefase die hieronder worden toegelicht.
De reflectiefase duurt tot en met maart 2022.

[1] Zie brief aan uw raad van 7 september 2021.

Ná de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers zich kunnen melden bij de gemeente. Per gebied werken zij samen met Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en belanghebbenden participatiestappen uit in een participatieplan. Na goedkeuring van het participatieplan door het college start de voorbereiding van concrete plannen en projecten inclusief de benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse (GEA). Na afronding van alle onderzoeken spreekt de gemeenteraad zich uit over de vergunningverlening voor de realisatie van de windturbines. Die besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

Resultaten
De reflectiefase leidt tot een afwegingskader en een handreiking met richtlijnen voor participatie, samenwerking en sturing. Daarnaast worden deelproducten in de komende maanden gefaseerd opgeleverd, namelijk een evaluatie van het participatieproces tot de RES 1.0, en de adviezen over het in beeld brengen van gezondheidseffecten en effecten op natuur.

De planning is in januari 2022 het afwegingskader ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad, tegelijk met het adviesrapport van de evaluatie. Later in Q1 2022 worden de adviezen over gezondheid en natuur gedeeld met de gemeenteraad. In Q2 2022 wordt de handreiking participatie, samenwerking en sturing gedeeld met de gemeenteraad. Voor deze fasering is gekozen omdat resultaten van een deelproduct worden verwerkt in het volgende product. De aanbevelingen uit de evaluatie worden bijvoorbeeld verwerkt in de richtlijnen voor participatie.

Afwegingskader
Het afwegingskader bevat de kenmerken die relevant zijn om een afweging te kunnen maken ten behoeve van de latere besluitvorming over de inpassing van windturbines op een specifieke locatie. Deze kenmerken zijn opgebouwd uit o.a. een samenvatting van alle zorgen, aandachtspunten en behoeften die tot dan toe zijn verzameld en maakt deze inzichtelijk en toegankelijk.

Figuur 1: Voorbeeld van een mogelijk afwegingskader

De basis voor het afwegingskader vormt de toepasselijke wet- en regelgeving. Daarbovenop komt het afwegingskader dat vanuit het Nationaal Programma RES meegegeven wordt voor de RES 2.0. Dit wordt aangevuld met de lokale Amsterdamse thema's die door bewoners en belanghebbenden genoemd zijn en genoemd worden gedurende het RES-proces, onder ander over gezondheid en natuur.

Evaluatie
De evaluatie van het doorlopen participatieproces in Amsterdam tot aan de RES 1.0 is opgestart en wordt uitgevoerd door onderzoekers van de Universiteit Leiden. De evaluatie gaat o.a. in op het ontwerp van het participatieproces, de kwaliteit ervan en de interacties tijdens de participatie. De eerste belanghebbenden zijn geïnterviewd over hun ervaringen. De lessen en aanbevelingen uit deze evaluatie zijn input voor de richtlijnen voor participatie.

Adviezen expertgroepen gezondheid en natuur
Tijdens de reflectiefase buigen de expertgroepen gezondheid en natuur zich over de vraag of bestaande wetten, normen en onderzoeken voldoen om de geuite zorgen over gezondheid en natuur voldoende te betrekken om op het moment dat een besluit genomen moet worden, een goede afweging te kunnen maken. Via specifieke klankbordgroepen ontvangen beide expertgroepen feedback uit de samenleving.

Gezondheid
Als onderdeel van het vervolgproces, wanneer initiatiefnemers zich gemeld hebben en op het moment dat er specifieke locaties in beeld zijn wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld over de mogelijke gevolgen van het windturbinepark. Het gaat om gevolgen voor de menselijke gezondheid, biodiversiteit, landschap, cultuurhistorie etc. De gezondheidseffectanalyse (GEA) is onderdeel van deze milieueffectrapportage.

Een MER bestaat uit twee stappen: als eerste het opstellen van een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) met daarin alle onderwerpen die moeten worden onderzocht in de MER. Daarna volgt de daadwerkelijke uitvoering van het milieueffectonderzoek.

Tijdens de reflectiefase stellen de expertgroepen een document op met een of meerdere adviezen aan de gemeente over de te onderzoeken elementen in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Vertrekpunt van de dialoog in de thematische expertgroepen gezondheid en natuur is een door de landelijke commissie m.e.r. goed beoordeeld milieueffectrapport over het specifieke thema. Dit is tevens de uitgangspositie van de gemeente bij het lopende initiatief voor windenergie in het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein. Het document met adviezen wordt o.a. gedeeld met de initiatiefnemer(s) in de vervolgfase.

De expertgroep gezondheid bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en drie experts:

- Voorzitter: dhr. [redacted]
- Expert voorgesteld door Windalarm Amsterdam / medici: dhr. [redacted],

- Expert voorgesteld door Amsterdamse windenergie-coöperaties: dhr. [redacted],
- Expert namens GGD / RVIM: dhr. [redacted]

Natuur
Het proces voor natuur is vergelijkbaar met gezondheid, ook hiervoor volgt de gemeente het proces van de MER en NRD. Als input voor de gesprekken in de expertgroep natuur wordt additioneel een natuurtoets uitgevoerd. Deze toets is een verdiepingsslag op de eerdere quickscan 'windzoekgebieden in relatie tot landschappelijke waarden, cultureel erfgoed en natuurwaarden' van februari 2021. De focus van de natuurtoets is iets specifieker en gedetailleerder dan de QuickScan en ligt met name op inventariseren van natuurwaarden, biodiversiteit en landschapsbescherming in de aangepaste zoekgebieden (Voorkeursgebieden van de RES 1.0). Daarnaast vindt er een excursie plaats naar de zoekgebieden.

De expertgroep natuur bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en vier experts:

- Voorzitter: dhr. [redacted], Berenschot
- Expert voorgesteld door Windalarm Amsterdam: dhr. [redacted] Wageningen Universiteit
- Expert voorgesteld door de Amsterdamse windenergie-coöperaties: dhr. [redacted], Bureau Waardenburg,
- Expert vanuit de gemeente (stadsecoloog): dhr. [redacted] (via TAUW)
- Expert vanuit de provincie Noord-Holland (volgt)

Handreiking participatie, samenwerking en sturing
Na oplevering van het afwegingskader vervolgt de gemeente de dialoog over de gedeelde zorgen en opgehaalde input op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie. Dit moet in maart 2022 leiden tot een handreiking voor participatie, samenwerking en sturing.

Deze handreiking geeft aan hoe belanghebbenden ná de reflectiefase betrokken worden en bevatten afspraken voor de volgende fasen over samenwerking en sturing met en door o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners (inclusief mede-overheden zoals provincie, buurgemeenten en stadsdelen). Ook bevat dit o.a. richtlijnen voor het op te stellen participatieplan en de uit te voeren onderzoeken, o.a. de gezondheideffectanalyse en MER in de vervolgfase door initiatiefnemers. Ook worden de ervaringen uit het participatieproces in het gebied Noorder IJ-Plas / Cornelis Douwesterrein betrokken.

2. Activiteiten Reflectiefase
De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden.
Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden worden uitgenodigd om deel te nemen aan een online raadpleging over windmolens (PWE) en aan een lokaal leefomgevingsonderzoek (context mapping). De input uit deze activiteiten wordt verwerkt

in het afwegingskader. Daarnaast is de werving voor de verschillende klankbordgroepen afgerond. De samenstelling van de klankbordgroepen is in concept gereed.

Participatieve waardenevaluatie (PWE)
Kern van de reflectiefase is de digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE) die deze week online komt en dan via de site van de gemeente Amsterdam bereikbaar is: www.amsterdam.nl/windenergie De Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) is een innovatieve methode om grote groepen deelnemers te betrekken bij een keuzevraagstuk. Burgers nemen virtueel plaats op de stoel van de bestuurder. In een online omgeving wordt een keuzesituatie van de bestuurder nagebootst, deelnemers zien de gevolgen van hun keuzes en hebben te maken met beperkingen (bijvoorbeeld: het advies moet ervoor zorgen dat een doelstelling wordt behaald).

De PWE methode is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gaat een stuk verder dan een opiniepeiling of een referendum. In een PWE kunnen deelnemers hun voorkeuren uiten op basis van (achtergrond)informatie. Deelnemers krijgen de kans om opties in samenhang te beoordelen, ze kunnen hun voorkeuren motiveren en nuanceren en eigen ideeën aandragen.

De PWE-Raadpleging over windmolens in Amsterdam bestaat uit meerdere onderdelen.
Naast een inleiding over het vraagstuk wordt eerst een aantal vragen gesteld over wat mensen van windenergie in het algemeen en windenergie in Amsterdam vinden. Daarna volgt de kern van de raadpleging. Deze heeft als doel om de raad te informeren over welke afwegingen Amsterdammers zouden maken wanneer ze de windambitie zouden onderschrijven. De afwegingen worden gemaakt met toepassing van voorwaarden die verder gaan dan de wet- en regelgeving. Ze raken aan onderwerpen zoals mogelijke hinder en overlast, invloed op natuur en invloed op het landschap.
Aan het einde van de PWE worden aan deelnemers aanvullende vragen gesteld over hun mening ten aanzien van gezondheidsaspecten, ruimtelijke aspecten en de natuur. Ook vragen we hen op welke manier ze betrokken zouden willen worden bij plannen voor windmolens.

Onderzoek naar de leefomgeving door middel van 'context mapping'
Aanvullend op de online raadpleging worden tussen 3 november en 20 november fysieke workshops gehouden op 16 locaties verdeeld over alle zoekgebieden[2]. Deze workshops over de leefomgeving ofwel 'context mapping' zijn toegankelijk voor bewoners en belanghebbenden in en om de zoekgebieden, ook uit buurgemeenten. Bewoners kunnen tijdens de workshops aangeven wat voor hen de kenmerken van een buurt zijn, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, of fiets- en (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuïtief, en daardoor toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden in de besluitvorming door het college en de

[2] Exclusief het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein. In dit gebied is reeds een initiatief met bijbehorend participatieproces voor windenergie gestart op basis van de door de gemeenteraad vastgestelde Windvisie 2012. Meer informatie vindt u op: https://amsterdam-wind.nl/

gemeenteraad. De workshops zijn in samenwerking met de stadsdelen en buurgemeenten tot stand gekomen.

3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

Iedereen kan mee doen tijdens de reflectiefase. Sommige belanghebbenden denken intensiever mee. Bij het ontwikkelen van de PWE en het afwegingskader is input opgehaald van de meest uiteenlopende belangengroepen in Amsterdam, de energie-coöperaties en Windalarm.

Gedurende het proces geven verschillende klankbordgroepen feedback in de reflectiefase. Zij geven ook aan wat zij belangrijk vinden in het proces om windmolens te plaatsen. Leden van belangenorganisaties uit Amsterdam én buurgemeenten konden zich eind oktober aanmelden om mee te doen in de verschillende klankbordgroepen. Er zijn in totaal 4 lokale klankbordgroepen, een stedelijke klankbordgroep en 2 klankbordgroepen met thema gezondheid en thema natuur. Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven. Alle klankbordgroepen worden voorgezeten door Public Mediation[3]: [redacted] en/of [redacted].

De klankbordgroepen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van organisaties of groepen bewoners of belanghebbenden die direct of indirect een link hebben met het plaatsen van windmolens in Amsterdam. Dit kunnen bijvoorbeeld bewoner- en ondernemingsverenigingen, energiecoöperaties, sportclubs en volkstuinen zijn.

Per klankbordgroep is een diverse groep samengesteld van ongeveer 15 mensen waarin verschillende standpunten worden vertegenwoordigd. Een onafhankelijke organisatie, het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NPBO), heeft geadviseerd over de samenstelling van de groepen op basis van:

- De doelstelling van de klankbordgroep (lokaal, stedelijk of een thema);
- De verschillende perspectieven van de belangengroepen en de mogelijke inhoudelijke inbreng (bijvoorbeeld in een bepaald zoekgebied of specifieke kennis over die u of uw groep beschikt);
- Werkbaarheid van de groep (maximaal aantal deelnemers 15 personen).

Stedelijke klankbordgroep

In de stedelijke klankbordgroep zitten vertegenwoordigers van organisaties die op stedelijk niveau betrokken zijn. Dat kunnen ook organisaties zijn die geen relatie hebben met de zoekgebieden in Amsterdam zelf. Denk aan een ondernemersvereniging voor heel Amsterdam of aan groepen die zich zorgen maken over het klimaat of die juist zorgen hebben bij de komst van windmolens.
Een stedelijke klankbordgroep biedt de ruimte om namens alle Amsterdammers mee te denken. De groep geeft feedback tijdens de reflectiefase, input voor het afwegingskader en de richtlijnen voor samenwerking en sturing door de gemeente.
De stedelijke groep komt ongeveer 5 keer bij elkaar vanaf half november.

[3] Public Mediation (PM) ondersteunt overheden en bedrijven bij complexe maatschappelijke vraagstukken.

Naast een onafhankelijke voorzitter door Public Mediation zijn de volgende belangengroepen in ieder geval vertegenwoordigd in de stedelijke klankbordgroep:
.....

Lokale klankbordgroepen Noord, Nieuw-West en Zuidoost
Informatie uit de omgeving rond de zoekgebieden is onmisbaar. Per stadsdeel waarin een windzoekgebied ligt, is een lokale klankbordgroep samengesteld. Dit zijn de stadsdelen Nieuw-West, Noord, Oost en Zuidoost. Hier worden kwesties besproken die direct te maken hebben met het zoekgebied in dat stadsdeel en de leefomgeving van de bewoners in en om de zoekgebieden. Zo worden er vragen voorgelegd aan de klankbordgroepen zoals: wat speelt er in dit zoekgebied? Ook worden de bewoners en verschillende groepen gehoord en geven ze feedback op de resultaten van het onderzoek over de leefomgeving.
In de lokale klankbordgroepen zitten vertegenwoordigers van lokale organisaties zoals bijvoorbeeld bewonersverenigingen, lokale natuurorganisaties of volkstuinverenigingen. Ook organisaties uit buurgemeenten die grenzen aan de Amsterdamse zoekgebieden konden zich opgeven. De lokale klankbordgroepen komen ongeveer 3 keer bij elkaar en starten half november.
Naast onafhankelijke voorzitters door Public Mediation zijn de volgende belangengroepen vertegenwoordigd in de lokale klankbordgroepen:
Noord:.....
Nieuw West: .....
Zuidoost:.....

Klankbordgroep Oost = Ma.ak020
Specifiek in Stadsdeel Oost wordt voor de lokale klankbordgroep samengewerkt met Ma.ak020. In het Maatschappelijk Akkoord Amsterdam (Ma.ak020) hebben actieve Amsterdammers en het gemeentebestuur afspraken gemaakt hoe zij samen werken aan een inclusieve, gezonde, eerlijke en initiatiefrijke stad. Op de samenstelling van de Ma.ak020 groep geeft NPBO ook advies. Lees hier meer over Ma.ak020

Tot slot: voortzetten regionale samenwerking
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Ik zal dit naar verwachting eind van het jaar ter besluitvorming aan het college aanbieden.

Niet alles hoeft tijdens deze fase, ook na de reflectiefase is volop ruimte om gehoord te worden en mee te praten. Met het afwegingskader en de structuur van klankbordgroepen is een proces in gang gezet dat ook in de vervolgfase op lokaal niveau kan worden benut om in gesprek met de omgeving de volgende stappen te zetten.

Juist nu de wereldleiders in Glasgow bij elkaar zitten over klimaatafspraken laten we als Amsterdam graag zien dat de energietransitie alleen samen met burgers en belanghebbenden vorm kan krijgen.

Graag blijf ik u berichten over de voortgang van deze samenwerking en kijk er naar uit om de eerste resultaten met u te delen.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 2 november 2021 17:15
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: 211102 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase .docx
Bijlagen: 211102 Raadsbrief gemeenteraad reflectiefase .docx

De laatste versie, ook op de schijf in het inmiddels bekende mapje ☺

Opmerkingen [redacted] verwerkt.
Het mooie plaatje afwegingskader ingevoegd (maar wel lekker vaag)

Nog invullen (geel gemarkeerd):
Rol provincie bij natuur
Deelnemers klankbordgroepen stedelijk, noord, nw west en zuidoost.

Gr.
[redacted]

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	november 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid en Circulaire economie
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	[redacted], Ruimte en duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Nadere Invulling reflectiefase RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 7 september j.l. heb ik uw raad geinformeerd over de eerste opzet van de reflectiefase RES/Wind Amsterdam. Inmiddels is de reflectiefase gestart en krijgen bewoners en belanghebbenden nogmaals de gelegenheid om hun zorgen en behoeften te delen.
In deze brief ga ik nader in op de definitieve invulling en fasering van de reflectiefase, inclusief de wijze waarop inwoners en belanghebbenden worden betrokken.
Achtereenvolgens komen aan bod:

1. Doel en resultaten van de reflectiefase
2. Activiteiten in de reflectiefase
3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

1. Doel en resultaten reflectiefase

Doel
De reflectiefase heeft als doel om te luisteren naar de verschillende zorgen en behoeften van een brede groep belanghebbenden. Deze worden geïnventariseerd, vastgelegd en hanteerbaar gemaakt voor de gemeenteraad in een afwegingskader en in richtlijnen voor samenwerking en sturing[1] . Daarin worden ook de adviezen van o.a. de expertgroep gezondheid verwerkt die in de volgende fase worden gebruikt voor de gezondheideffectanalyse.
In de reflectiefase geven inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening en advies via verschillende activiteiten.

Eerder in het proces, in aanloop naar de vaststelling van de RES 1.0 (mei 2021) is onder andere via informatieavonden, inspraakavonden, brieven en raadsadressen, reacties op de concept RES, en via de door uw raad georganiseerde expertsessie al veel input geleverd door bewoners en belanghebbenden.

Dit wordt ook meegenomen in de resultaten van de reflectiefase die hieronder worden toegelicht.
De reflectiefase duurt tot en met maart 2022.

[1] Zie brief aan uw raad van 7 september 2021.

Ná de reflectiefase volgt het proces waarin initiatiefnemers zich kunnen melden bij de gemeente. Per gebied werken zij samen met Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en belanghebbenden participatiestappen uit in een participatieplan. Na goedkeuring van het participatieplan door het college start de voorbereiding van concrete plannen en projecten inclusief de benodigde onderzoeken, waaronder de milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse (GEA). Na afronding van alle onderzoeken spreekt de gemeentereaad zich uit over de vergunningverlening voor de realisatie van de windturbines. Die besluitvorming moet voor januari 2025 afgerond zijn.

Resultaten
De reflectiefase leidt tot een afwegingskader en een handreiking met richtlijnen voor participatie, samenwerking en sturing. Daarnaast worden deelproducten in de komende maanden gefaseerd opgeleverd, namelijk een evaluatie van het participatieproces tot de RES 1.0, en de adviezen over het in beeld brengen van gezondheidseffecten en effecten op natuur.

De planning is in januari 2022 het afwegingskader ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad, tegelijk met het adviesrapport van de evaluatie. Later in Q1 2022 worden de adviezen over gezondheid en natuur gedeeld met de gemeenteraad. In Q2 2022 wordt de handreiking participatie, samenwerking en sturing gedeeld met de gemeenteraad. Voor deze fasering is gekozen omdat resultaten van een deelproduct worden verwerkt in het volgende product.De aanbevelingen uit de evaluatie worden bijvoorbeeld verwerkt in de richtlijnen voor participatie.

Afwegingskader
Het afwegingskader bevat de kenmerken die relevant zijn om een afweging te kunnen maken ten behoeve van de latere besluitvorming over de inpassing van windturbines op een specifieke locatie. Deze kenmerken zijn opgebouwd uit o.a. een samenvatting van alle zorgen, aandachtspunten en behoeften die tot dan toe zijn verzameld en maakt deze inzichtelijk en toegankelijk.

De basis voor het afwegingskader vormt de toepasselijke wet- en regelgeving. Daarbovenop komt het afwegingskader dat vanuit het Nationaal Programma RES meegegeven wordt voor de RES 2.0. Dit wordt aangevuld met de lokale Amsterdamse thema's die door bewoners en belanghebbenden genoemd zijn en genoemd worden gedurende het RES-proces, onder ander over gezondheid en natuur.

Evaluatie
De evaluatie van het doorlopen participatieproces in Amsterdam tot aan de RES 1.0 is opgestart en wordt uitgevoerd door onderzoekers van de Universiteit Leiden. De evaluatie gaat o.a. in op het ontwerp van het participatieproces, de kwaliteit ervan en de interacties tijdens de participatie. De eerste belanghebbenden zijn geïnterviewd over hun ervaringen. De lessen en aanbevelingen uit deze evaluatie zijn input voor de richtlijnen voor participatie.

Adviezen expertgroepen gezondheid en natuur
Tijdens de reflectiefase buigen de expertgroepen gezondheid en natuur zich over de vraag of bestaande wetten, normen en onderzoeken voldoen om de geuite zorgen over gezondheid en natuur voldoende te betrekken om op het moment dat een besluit genomen moet worden, de de vervolgfase, wanneer een besl een goede afweging te kunnen maken. Via specifieke klankbordgroepen ontvangen beide expergroepen feedback uit de samenleving.

Gezondheid
Als onderdeel van het vervolgproces, wanneer initiatiefnemers zich gemeld hebben en op het moment dat er specifieke locaties in beeld zijn wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld over de mogelijke gevolgen van het windturbinepark. Het gaat om gevolgen voor de menselijke gezondheid, biodiversiteit, landschap, cultuurhistorie etc. De gezondheidseffectanalyse (GEA) is onderdeel van deze milieueffectrapportage.

Een MER bestaat uit twee stappen: als eerste het opstellen van een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) met daarin alle onderwerpen die moeten worden onderzocht in de MER. Daarna volgt de daadwerkelijke uitvoering van het milieu effect onderzoek.

Tijdens de reflectiefase stellen de expertgroepen een document op met een of meerdere adviezen aan de gemeente over de te onderzoeken elementen in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Vertrekpunt van de dialoog in de thematische expertgroepen gezondheid en natuur is een door de landelijke commissie m.e.r. goed beoordeeld milieueffectrapport over het specifieke thema. Dit is tevens de uitgangspositie van de gemeente bij het lopende initiatief voor windenergie in het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein. Het document met adviezen wordt o.a. gedeeld met de initiatiefnemer(s) in de vervolgfase.

De expertgroep gezondheid bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en drie experts:

- Voorzitter: [redacted]
- Expert voorgesteld door Windalarm Amsterdam / medici: [redacted],
- Expert voorgesteld door Amsterdamse windenergie-coöperaties: [redacted],
- Expert namens GGD / RVIM: [redacted]

Natuur
Het proces voor natuur is vergelijkbaar met gezondheid, ook hiervoor volgt de gemeente het proces van de MER en NRD. Als input voor de gesprekken in de expertgroep natuur wordt additioneel een natuurtoets uitgevoerd. Deze toets is een verdiepingsslag op de eerdere quickscan 'windzoekgebieen in relatie tot landschappeijke waarden, cultureel erfgoed en natuurwaarden' van februari 2021. De focus van de natuurtoets is iets specifieker en gedetaileerder dan de quickscan en ligt met name op inventariseren van natuurwaarden, biodiversiteit en landschapsbescherming in de aangepaste zoekgebieden (Voorkeursgebieden van de RES 1.0). Daarnaast vindt er een excursie plaats naar de zoekgebieden.

De expertgroep natuur bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en vier experts:

- Voorzitter: [redacted], Berenschot
- Expert voorgesteld door Windalarm Amsterdam: dhr. [redacted] Wageningen Universiteit
- Expert voorgesteld door de Amsterdamse windenergie-coöperaties: [redacted], Bureau Waardenburg,
- Expert vanuit de gemeente (stadsecoloog): [redacted] (via TAUW)
- Expert vanuit de provincie Noord-Holland (volgt)

Handreiking participatie, samenwerking en sturing
Na oplevering van het afwegingskader vervolgt de gemeente de dialoog over de gedeelde zorgen en opgehaalde input op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie. Dit moet in maart 2022 leiden tot een handreiking voor participatie, samenwerking en sturing.

Deze handreiking geeft aan hoe belanghebbenden ná de reflectiefase betrokken worden en bevatten afspraken voor de volgende fasen over samenwerking en sturing met en door o.a. belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES-partners (inclusief mede-overheden zoals provincie, buurgemeenten en stadsdelen). Ook bevat dit o.a. richtlijnen voor het op te stellen participatieplan en de uit te voeren onderzoeken, o.a. de gezondheideffectanalyse en MER in de vervolgfase door initatiefnemers. Ook worden de ervaringen uit het participatieproces in het gebied Noorder IJ-Plas / Cornelis Douwesterrein betrokken.

2. Activiteiten Reflectiefase
De betrokkenheid van onze inwoners is niet alleen wenselijk, maar ook onmisbaar. De energietransitie kan pas succesvol zijn als wij die samen vormgeven. Dat betekent dat iedereen in de stad die gehoord wíl worden ook gehoord kán worden.
Amsterdammers, inwoners van buurgemeenten en andere belanghebbenden worden uitgenodigd om deel te nemen aan een online raadpleging over windmolens (PWE) en aan een lokaal leefomgevingsonderzoek (context mapping). De input uit deze activiteiten wordt verwerkt in het afwegingskader. Daarnaast is de werving voor deverschillende klankbordgroepen afgerond. De samenstelling van de klankbordgroepen is in concept gereed.

Participatieve waardenevaluatie (PWE)
Kern van de reflectiefase is de digitale raadpleging "participatieve waardenevaluatie" (PWE) die deze week online komt en dan via de site van de gemeente Amsterdam bereikbaar is: www.amsterdam.nl/windenergie De Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) is een innovatieve methode om grote groepen deelnemers te betrekken bij een keuzevraagstuk. Burgers nemen virtueel plaats op de stoel van de bestuurder. In een online omgeving wordt een keuzesituatie van de bestuurder nagebootst, deelnemers zien de gevolgen van hun keuzes en hebben te maken met beperkingen (bijvoorbeeld: het advies moet ervoor zorgen dat een doelstelling wordt behaald).

De PWE methode is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gaat een stuk verder dan een opiniepeiling of een referendum. In een PWE kunnen deelnemers hun voorkeuren uiten op basis van (achtergrond)informatie. Deelnemers krijgen de kans om opties in samenhang te beoordelen, ze kunnen hun voorkeuren motiveren en nuanceren en eigen ideeën aandragen.

De PWE-Raadpleging over windmolens in Amsterdam bestaat uit meerdere onderdelen.
Naast een inleiding over het vraagstuk wordt eerst een aantal vragen gesteld over wat mensen van windenergie in het algemeen en windenergie in Amsterdam vinden. Daarna volgt de kern van de raadpleging. Deze heeft als doel om de raad te informeren over welke afwegingen Amsterdammers zouden maken wanneer ze de windambitie zouden onderschrijven. De afwegingen worden gemaakt met toepassing van voorwaarden die verder gaan dan de wet- en regelgeving. Ze raken aan onderwerpen zoals mogelijke hinder en overlast, invloed op natuur en invloed op het landschap.
Aan het einde van de PWE worden aan deelnemers aanvullende vragen gesteld over hun mening ten aanzien van gezondheidsaspecten, ruimtelijke aspecten en de natuur. Ook vragen we hen op welke manier ze betrokken zouden willen worden bij plannen voor windmolens.

Onderzoek naar de leefomgeving door middel van 'context mapping'
Aanvullend op de online raadpleging worden tussen 3 november en 20 november fysieke workshops gehouden op 16 locaties verdeeld over alle zoekgebieden[2]. Deze workshops over de leefomgeving ofwel 'context mapping' zijn toegankelijk voor bewoners en belanghebbenden in en om de zoekgebieden, ook uit buurgemeenten.Bewoners kunnen tijdens de workshops aangeven wat voor hen de kenmerken van een buurt zijn, bijvoorbeeld waar zij tot rust komen of waar belangrijke speelplekken, of fiets- en (hard)looproutes zijn. In de onderzoeksmethodiek ligt de nadruk op beelden. Het onderzoek is laagdrempelig en intuitief, en daardoor toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Met deze methode wordt heel lokale informatie verkregen. Inzichten vanuit de beleving van de bewoners in en rond de zoekgebieden worden in kaart gebracht, zodat daarmee rekening kan worden gehouden in de besluitvorming door het college en de gemeenteraad. De workshops zijn in samenwerking met de stadsdelen en buurgemeenten tot stand gekomen.

[2] Exclusief het gebied Noorder IJ-plas / Cornelis Douwesterrein. In dit gebied is reeds een initiatief met bijbehorend participatieproces voor windenergie gestart op basis van de door de gemeenteraad vastgestelde Windvisie 2012. Meer informatie vindt u op: https://amsterdam-wind.nl/

3. Betrekken van bewoners en belanghebbenden in de reflectiefase

Iedereen kan mee doen tijdens de reflectiefase. Sommige belanghebbenden denken intensiever mee. Bij het ontwikkelen van de PWE en het afwegingskader is input opgehaald van de meest uiteenlopende belangengroepen in Amsterdam, de energie-coöperaties en Windalarm.

Gedurende het proces geven verschillende klankbordgroepen feedback in de reflectiefase. Zij geven ook aan wat zij belangrijk vinden in het proces om windmolens te plaatsen. Leden van belangenorganisaties uit Amsterdam én buurgemeenten konden zich eind oktober aanmelden om mee te doen in de verschillende klankbordgroepen. Er zijn in totaal 4 lokale klankbordgroepen, een stedelijke klankbordgroep en 2 klankbordgroepen met thema gezondheid en thema natuur. Deze groepen staan niet in hiërarchische verhouding tot elkaar, maar worden zo vormgegeven dat zoveel mogelijk betrokken organisaties op de juiste plek hun input kunnen geven. Alle klankbordgroepen worden voorgezeten door Public Mediation[3]: Marc Rijnveld en/of Martien Kuitenbrouwer.

De klankbordgroepen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van organisaties of groepen bewoners of belanghebbenden die direct of indirect een link hebben met het plaatsen van windmolens in Amsterdam. Dit kunnen bijvoorbeeld bewoner- en ondernemingsverenigingen, energiecoöperaties, sportclubs en volkstuinen zijn.

Per klankbordgroep is een diverse groep samengesteld van ongeveer 15 mensen waarin verschillende standpunten worden vertegenwoordigd. Een onafhankelijke organisatie, het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NPBO), heeft geadviseerd over de samenstelling van de groepen op basis van:

- De doelstelling van de klankbordgroep (lokaal, stedelijk of een thema);
- De verschillende perspectieven van de belangengroepen en de mogelijke inhoudelijke inbreng (bijvoorbeeld in een bepaald zoekgebied of specifieke kennis over die u of uw groep beschikt);
- Werkbaarheid van de groep (maximaal aantal deelnemers 15 personen).

Stedelijke klankbordgroep

In de stedelijke klankbordgroep zitten vertegenwoordigers van organisaties die op stedelijk niveau betrokken zijn. Dat kunnen ook organisaties zijn die geen relatie hebben met de zoekgebieden in Amsterdam zelf. Denk aan een ondernemersvereniging voor heel Amsterdam of aan groepen die zich zorgen maken over het klimaat of die juist zorgen hebben bij de komst van windmolens.
Een stedelijke klankbordgroep biedt de ruimte om namens alle Amsterdammers mee te denken. De groep geeft feedback tijdens de reflectiefase, input voor het afwegingskader en de richtlijnen voor samenwerking en sturing door de gemeente.
De stedelijke groep komt ongeveer 5 keer bij elkaar vanaf half november.
Naast een onafhankelijke voorzitter door Public Mediation zijn de volgende belangengroepen in ieder geval vertegenwoordigd in de stedelijke klankbordgroep:
.....

[3] Public Mediation (PM) ondersteunt overheden en bedrijven bij complexe maatschappelijke vraagstukken.

Lokale klankbordgroepen Noord, Nieuw-West en Zuidoost
Informatie uit de omgeving rond de zoekgebieden is onmisbaar. Per stadsdeel waarin een windzoekgebied ligt, is een lokale klankbordgroep samengesteld. Dit zijn de stadsdelen Nieuw-West, Noord, Oost en Zuidoost. Hier worden kwesties besproken die direct te maken hebben met het zoekgebied in dat stadsdeel en de leefomgeving van de bewoners in en om de zoekgebieden. Zo worden er vragen voorgelegd aan de klankbordgroepen zoals: wat speelt er in dit zoekgebied? Ook worden de bewoners en verschillende groepen gehoord en geven ze feedback op de resultaten van het onderzoek over de leefomgeving.
In de lokale klankbordgroepen zitten vertegenwoordigers van lokale organisaties zoals bijvoorbeeld bewonersverenigingen, lokale natuurorganisaties of volkstuinverenigingen. Ook organisaties uit buurgemeenten die grenzen aan de Amsterdamse zoekgebieden konden zich opgeven. De lokale klankbordgroepen komen ongeveer 3 keer bij elkaar en starten half november.
Naast onafhankelijke voorzitters door Public Mediation zijn de volgende belangengroepen vertegenwoordigd in de lokale klankbordgroepen:
Noord:.....
Nieuw West: .....
Zuidoost:.....

Klankbordgroep Oost = Ma.ako20
Specifiek in Stadsdeel Oost wordt voor de lokale klankbordgroep samengewerkt met Ma.ako20. In het Maatschappelijk Akkoord Amsterdam (Ma.ako20) hebben actieve Amsterdammers en het gemeentebestuur afspraken gemaakt hoe zij samen werken aan een inclusieve, gezonde, eerlijke en initiatiefrijke stad. Op de samenstelling van de Ma.ako20 groep geeft NPBO ook advies. Lees hier meer over Ma.ako20

Tot slot: voortzetten regionale samenwerking
Parallel aan de reflectiefase zal Amsterdam meewerken bij het opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma door de energieregio NHZ. Ik zal dit naar verwachting eind van het jaar ter besluitvorming aan het college aanbieden.

Niet alles hoeft tijdens deze fase, ook na de reflectiefase is volop ruimte om gehoord te worden en mee te praten. Met het afwegingskader en de structuur van klanbordgroepen is een proces in gang gezet dat ook in de vervolgfase op lokaal niveau kan worden benut om in gesprek met de omgeving de volgende stappen te zetten.

Juist nu de wereldleiders in Glasgow bij elkaar zitten over klimaatafspraken laten we als Amsterdam graag zien dat de energietransitie alleen samen met burgers en belanghebbenden vorm kan krijgen.

Graag blijf ik u berichten over de voortgang van deze samenwerking en kijk er naar uit om de eerste resultaten met u te delen.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 7 mei 2021 13:14
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: 20210510_2e gesprek invulling reflectiefase.pptx
Bijlagen: 20210510_2e gesprek invulling reflectiefase.pptx

Beste allen, op basis van de afgelopen gesprekken over de reflectiefase zijn de sheets aangepast ter bespreking met de wethouder.
Graag nog een keer jullie kritische blik en eventuele opmerkingen voor maandag 9:30 uur.
Dank jullie wel en een fijn weekend!

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Ruimte & Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam
E. [redacted]@amsterdam.nl
T. [redacted]
afspraken via [redacted]@amsterdam.nl

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES / wind

Invulling periode na vaststelling RES 1.0 en fase dat medewerking aan initiatiefnemers start.

Tweede gesprek, staf wh Van Doorninck,
dd. 11-5-2021

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

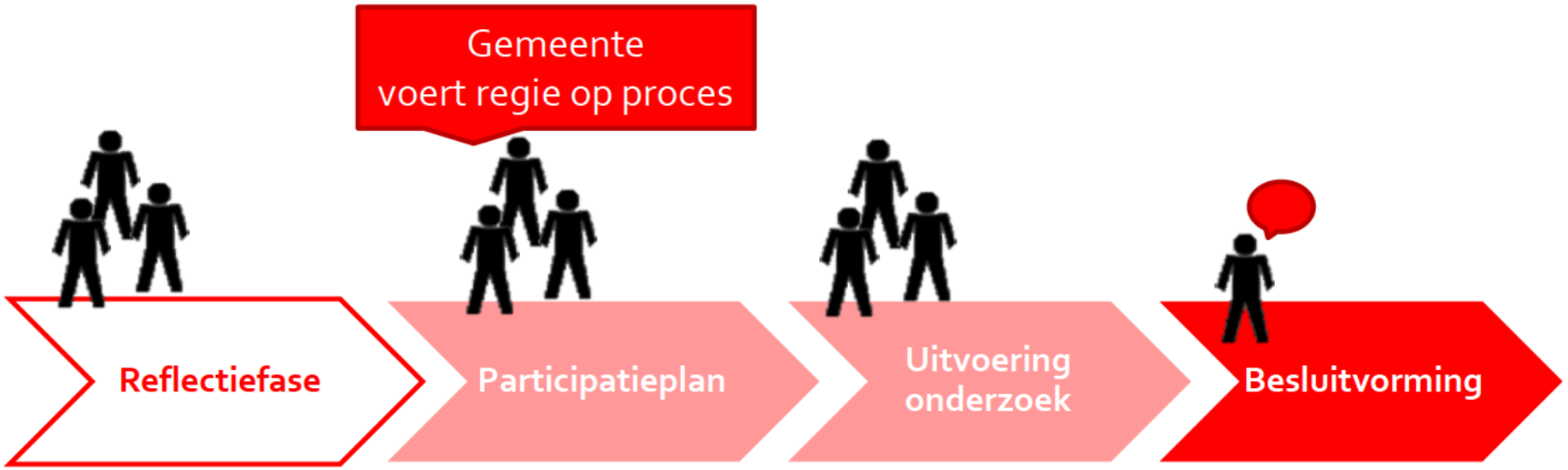

Doelen van de reflectiefase 1/2

- Rust en vertrouwen terug te brengen door:
  - In verbinding te komen met bewoners/ belanghebbenden, collega's en experts
  - Mensen een stem te geven en te luisteren naar zorgen en wensen
  - Responsief te zijn door nieuwe inzichten mee te nemen

- De ambities van de stad uit te dragen door:
  - De RES dilemma's bespreekbaar te maken met inwoners,
  - Dialogen te voeren over de invulling van de stedelijke ambities.
  - Aansluiten bij de ruimtelijke ontwikkelingen.

Doelen van de reflectiefase 2/2

- Een procesaanpak te ontwikkelen voor de projectvoorbereidingsfase door:
  - Het inventariseren van technische, wettelijke, maatschappelijke en ruimtelijke afwegingscriteria voor participatie en besluitvorming.

- Commitment te krijgen op samenwerking door:
  - Samenspel met omliggende gemeenten vorm te geven
  - Kader voor initiatiefnemers vorm te geven, inclusief duidelijkheid omtrent r gemeente

- *Afstemmen op politiek, bestuurlijk en operationeel niveau met o.a.:*
  - *RES NHZ*
  - *Provincie NH*
  - *Buurgemeentes en andere RES partners*

Uitgangspunten van de reflectiefase

- Lerende (reflectieve) aanpak en houding,
- Verwerken van de aangenomen moties in de aanpak (waaronder het organiseren van fysieke bijeenkomsten),
- Inzet is de dialoog en niet de discussie of het debat,
- Oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven,
- Het vertrekpunt is de wind-ambitie van de stad (en niet RES NHZ of Klimaatakkoord).

Opbrengsten/ resultaten van de reflectiefase

- Afwegingskader voor het vervolgtraject van windenergie, met o.a.
  - Technische, maatschappelijke, juridische en ruimtelijke criteria voor besluitvorming en participatie
- Input voor een uitvoeringsprogramma windenergie/ RES in afstemming met de omgevingsvisie,
- Overeenstemming met RES partners, o.a. buurgemeentes en stadsdelen over vervolgfase,
- Vergroten gevoel van legitimiteit door procedurele rechtvaardigheid bij bewoners,
- Evaluatie participatie tot RES 1.0 (bijdragen aan uitvoering moties raad).

Mogelijke activiteiten in de reflectiefase

- Dialogen over zorgen en wensen in de wijken, ook met kaarten.
- Stadsbrede ronde tafel gesprekken over afwegingscriteria met diverse stakeholders en stadsdelen, buurgemeentes,
- Waarde-raadplegingen van bewoners (laagdrempelig),
- Opbouwen betrouwbare kennisbasis in overleg met stakeholders (o.a. onderzoek gezondheidseffecten) (joint fact finding),
- Afstemming met buurgemeenten/stadsdelen/bewoners/ belanghebbenden.

Brainstorm met buurgemeenten, provincie, RES (28-4 en 4-5)

- Buurgemeenten o.a. Diemen, Zaanstad, De Ronde Venen,
- Stadsdelen Noord, Oost, Zuidoost, Nieuw West,
- Provincie Noord-Holland,
- RES partners (waternet, Liander)
- RES organisatie Noord-Holland Zuid.

- Positief over reflectiefase,
- Gezamenlijk oppakken van opgaves, o.a.:
  - Pva reflectiefase,
  - Health Impact Assessment,
  - Evaluatie participatie tot RES 1.0

- Noodzaak voor afstemming op bestuurlijk en operationeel niveau

→ Ruimte voor eigen invulling versus regionale aanpak?

Ingrediënten reflectiefase vanuit buurgemeenten, provincie, RES (28-4 en 4-5)

1. Afstemmen besluitvorming:
   - volgordelijkheid van besluiten en andere inter-afhankelijkheden in kaart brengen
2. Beleidscoördinatie:
   - mogelijke beleidstegenstellingen in kaart brengen en synchroniseren
3. Ervaringen delen (gedeeld narratief)
   - in participatie en
   - manier van werken zoveel mogelijk synchroniseren
4. Kennisbasis opbouwen:
   - bestaande kennis delen,
   - gezamenlijk experts betrekken

Brainstorm belangengroepen RES (6-5 j.l.)

Genodigd (niet allemaal aanwezig):

- Windalarm,
- Spaar het Gein/ Stop windturbines Gein,
- Bezorgde artsen,
- Natuur en milieu federatie,
- Amsterdam Wind,
- Jong RES,
- Woonbootvereniging,
- Tuinpark Tuinwijck/ Alliantie Noordelijke Tuinparken
- bewonerscommissie Eigen Haard “Hoefijzer Plus”
- Noord Verstoord,
- 02025/ MA.AK
- Ondernemersvereniging Westpoort
- Golfbaan Waterland

Brainstorm belangengroepen RES (6-5 j.l.)

- Positief over uitnodiging voor dialoog en gesprek door gemeente,
- Verschillende interpretaties van ‘reflectie’, o.a. herbezinning op ambitie gemeente,
- Bereid om op regelmatige basis het gesprek te voeren.

→ Ruimte voor coproductie proces met begeleidingsgroep van bewoners/stakeholders?

Ingrediënten reflectiefase vanuit belangengroepen RES

- Acceptatie creëren door:
  - Te werken aan gezamenlijk en gedragen kennis (joint fact finding),
  - Gezamenlijk onderzoek te doen naar effecten
- Vertrouwen herstellen door;
  - Responsiviteit van gemeente
  - Betrekken van alle belanghebbenden (bewoners, volkstuinen, woonboten,…)
- Transparant zijn over proces en afweging
- Bespreken van zo concreet mogelijke locaties, lokale opgaves, effecten die meespelen in de afweging
- Bewoners laten deelnemen in het proces; inrichting begeleidingsgroep van bewoners/stakeholders?

Voorbeelden van activiteiten

- Rond de zomer:
  - Instellen begeleidingsgroep van belanghebbenden, en met hen organiseren:
    - Joint Fact Finding
    - Coproductie van Plan van Aanpak
  - Dialoogsessies: kleinschalige ontmoetingen, ook op locatie
  - 'Social Design' bijeenkomsten; in dialoog met stakeholders over afwegingscriteria
  - Gebiedsexpedities / excursies
  - 'Mapping' activiteiten; in kaart brengen van gebied door ogen van de gebruiker

- Najaar
  - Thematafels
  - Waarde raadplegingen
  - Gezamenlijke ontwerp-workshops
  - Monitoring door stakeholders zelf

Com strategie

- Volgt van [redacted]

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

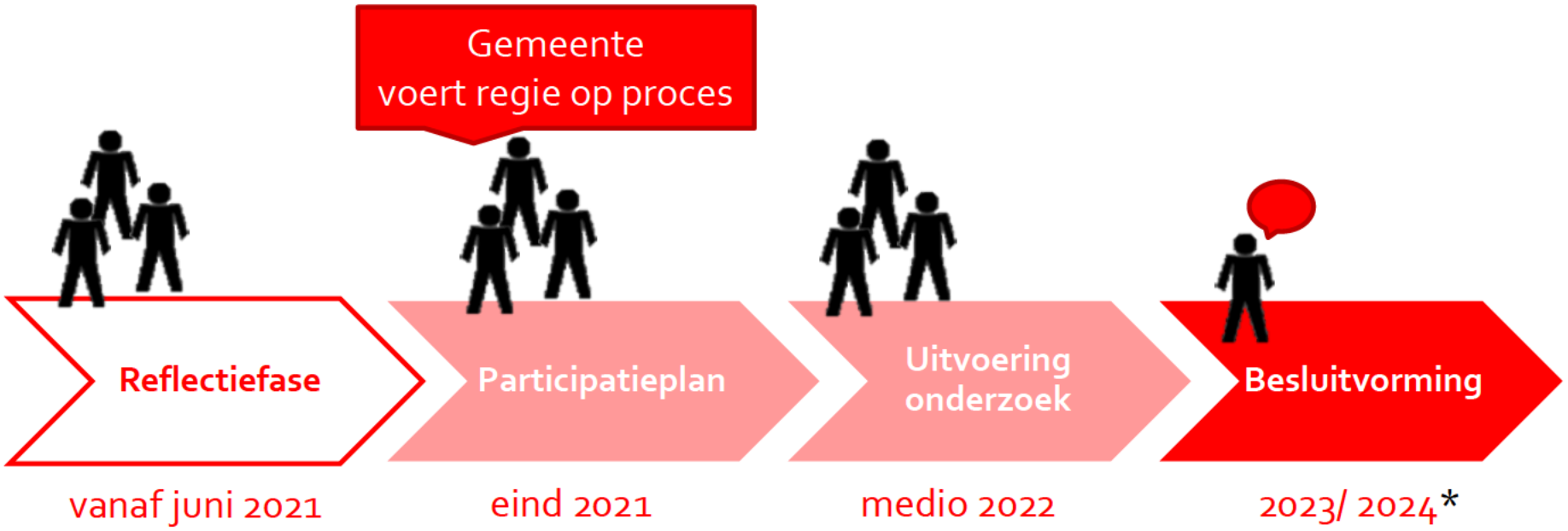

* tijdlijn = indicatief , o.a. afhankelijk van aanwezigheid initiatiefnem

Dilemma's

- Duur van de reflectiefase: Ruimte om gezamenlijk proces en resultaat vóór planning en deadlines te stellen?
- Ruimte voor coproductie proces met begeleidingsgroep van bewoners/stakeholders?
- Ruimte voor eigen aanpak versus regionaal proces?
- *Rol van de raad in deze reflectiefase?*
  - *Opdracht college en behoefte raad om meer bij de stadsgesprekken betrokken te zijn.*

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 10 mei 2021 14:17
Aan: [redacted]
Onderwerp: 20210510_2e gesprek invulling reflectiefase_v2.pptx
Bijlagen: 20210510_2e gesprek invulling reflectiefase_v2.pptx

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES / wind

Invulling periode na vaststelling RES 1.0 en fase dat medewerking aan initiatiefnemers start.

Tweede gesprek, staf wh Van Doorninck,
dd. 11-5-2021

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

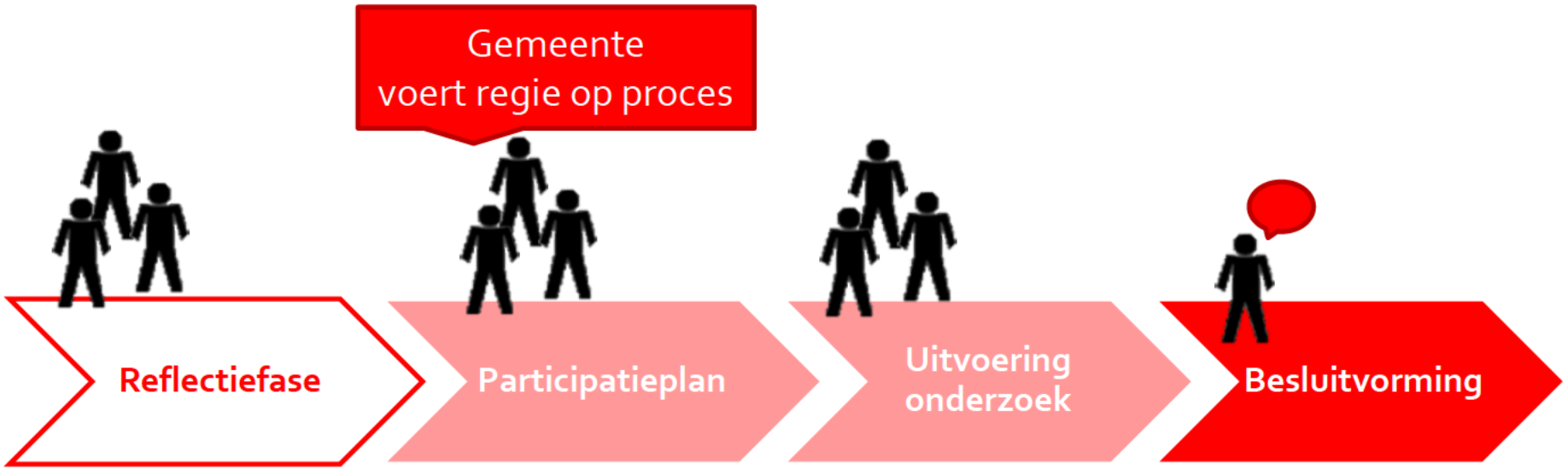

Doelen van de reflectiefase 1/2

- Rust en vertrouwen terug te brengen door:
  - In verbinding te komen met bewoners/ belanghebbenden, collega's en experts
  - Mensen een stem te geven en te luisteren naar zorgen en wensen
  - Responsief te zijn door nieuwe inzichten mee te nemen

- De ambities van de stad uit te dragen door:
  - De RES dilemma's bespreekbaar te maken met inwoners,
  - Dialogen te voeren over de invulling van de stedelijke ambities.
  - Aansluiten bij de ruimtelijke ontwikkelingen.

Doelen van de reflectiefase 2/2

- Een procesaanpak te ontwikkelen voor de projectvoorbereidingsfase door:
  - Het inventariseren van technische, wettelijke, maatschappelijke en ruimtelijke afwegingscriteria voor participatie en besluitvorming.

- Commitment te krijgen op samenwerking door:
  - Samenspel met omliggende gemeenten vorm te geven
  - Kader voor initiatiefnemers vorm te geven, inclusief duidelijkheid omtrent r gemeente

- *Afstemmen op politiek, bestuurlijk en operationeel niveau met o.a.:*
  - *RES NHZ*
  - *Provincie NH*
  - *Buurgemeentes en andere RES partners*

Uitgangspunten van de reflectiefase

- Lerende (reflectieve) aanpak en houding,
- Verwerken van de aangenomen moties in de aanpak (waaronder het organiseren van fysieke bijeenkomsten),
- Inzet is de dialoog en niet de discussie of het debat,
- Oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven,
- Het vertrekpunt is de wind-ambitie van de stad (en niet RES NHZ of Klimaatakkoord).

Opbrengsten/ resultaten van de reflectiefase

- Afwegingskader voor het vervolgtraject van windenergie, met o.a.
  - Technische, maatschappelijke, juridische en ruimtelijke criteria voor besluitvorming en participatie
- Input voor een uitvoeringsprogramma windenergie/ RES in afstemming met de omgevingsvisie,
- Overeenstemming met RES partners, o.a. buurgemeentes en stadsdelen over vervolgfase,
- Vergroten gevoel van legitimiteit door procedurele rechtvaardigheid bij bewoners,
- Evaluatie participatie tot RES 1.0 (bijdragen aan uitvoering moties raad).

Mogelijke activiteiten in de reflectiefase

- Dialogen over zorgen en wensen in de wijken, ook met kaarten.
- Stadsbrede ronde tafel gesprekken over afwegingscriteria met diverse stakeholders en stadsdelen, buurgemeentes,
- Waarde-raadplegingen van bewoners (laagdrempelig),
- Opbouwen betrouwbare kennisbasis in overleg met stakeholders (o.a. onderzoek gezondheidseffecten) (joint fact finding),
- Afstemming met buurgemeenten/stadsdelen/bewoners/ belanghebbenden.

Brainstorm buurgemeenten, provincie, RES (28/4/'21 en 4/5/'21)

- Buurgemeenten o.a. Diemen, Zaanstad, De Ronde Venen,
- Stadsdelen Noord, Oost, Zuidoost, Nieuw West,
- Provincie Noord-Holland,
- RES partners (waternet, Liander)
- RES organisatie Noord-Holland Zuid.

Bevindingen buurgemeenten, provincie, RES

- Positief over reflectiefase,
- Gezamenlijk oppakken van opgaves, o.a.:
  - Pva reflectiefase,
  - Health Impact Assessment,
  - Evaluatie participatie tot RES 1.0

→ Noodzaak voor afstemming op bestuurlijk en operationeel niveau
→ Ruimte voor eigen invulling versus regionale aanpak?

Ingrediënten vanuit buurgemeenten, provincie, RES

1. Afstemmen besluitvorming:
   – volgordelijkheid van besluiten en andere inter-afhankelijkheden in kaart brengen
2. Beleidscoördinatie:
   – mogelijke beleidstegenstellingen in kaart brengen en mogelijk synchroniseren
3. Ervaringen delen / gedeeld narratief:
   – in participatie en
   – manier van werken zoveel mogelijk synchroniseren
4. Kennisbasis opbouwen:
   – bestaande kennis delen,
   – gezamenlijk experts betrekken

Brainstorm belangengroepen RES/ wind (6/5/'21)

Genodigd (tussen haakjes niet aanwezig, deels wel input):

- Windalarm,
- Spaar het Gein/ Stop windturbines Gein,
- Bezorgde artsen,
- Amsterdam Wind,
- Jong RES,
- Woonbootvereniging,
- Tuinpark Tuinwijck/ Alliantie Noordelijke Tuinparken
- bewonerscommissie Eigen Haard "Hoefijzer Plus"
- Noord Verstoord,
- 02025/ MA.AK,
- (Natuur en milieu federatie) ,
- (Ondernemersvereniging Westpoort),
- (Golfbaan Waterland).

Bevindingen belangengroepen RES / wind

- Intensieve eerste bijeenkomst,
- Positief over uitnodiging voor dialoog en gesprek door gemeente,
- Vertrouwen in dit proces niet vanzelfsprekend,
- Wel bereidheid om op regelmatige basis het gesprek te voeren.

→ Hoeveel ruimte voor gezamenlijk proces met begeleidingsgroep van bewoners/stakeholders?

Ingrediënten vanuit belangengroepen RES/ wind

- Acceptatie van proces creëren door:
  - Te werken aan gezamenlijk en gedragen kennis (joint fact finding),
  - Gezamenlijk onderzoek te doen naar effecten
- Vertrouwen in proces herstellen door:
  - Responsiviteit van gemeente
  - Betrekken van alle belanghebbenden (bewoners, volkstuinen, woonboten,…)
- Transparant over proces en afwegingen
- Bespreken van zo concreet mogelijke locaties, lokale opgaves, effecten die meespelen in de afweging
- Bewoners met actieve rol in het proces

Overal conclusies

- Brede steun voor reflectiefase!
- Reflectiefase = intensieve(re) aanpak, met veel interactie, dialoogtafels etc.
- Gedurende traject aanpak verder concretiseren.
- Noodzaak voor continuering regionaal traject.
- Parallel sporen: regionaal én stedelijk én lokaal.
- Communicatie ondersteunt proces reflectiefase.

→ In juni strategisch communicatie aanpak bespreken in staf.

Voorgestelde koers

- Duur reflectiefase: balans tussen gezamenlijk proces en gezamenlijk resultaat en overal planning!
- Ruimte voor gezamenlijk proces met begeleidingsgroep van stakeholders en gemeentelijke regie!
- Noodzaak van afstemming: Ruimte voor eigen aanpak in een regionaal proces!
- *Raad mee nemen in proces reflectiefase: meer betrokken tijdens proces, besluitvormend op afwegingskader.*

Voorbeelden van activiteiten

- Rond de zomer:
  - Begeleidingsgroep van belanghebbenden:
    - Joint Fact Finding
    - Coproductie van Plan van Aanpak
    - Brainstorm over communicatie
  - Dialoogsessies: kleinschalige ontmoetingen, ook op locatie
  - Gebiedsexpedities / excursies

- Najaar
  - 'Social Design' bijeenkomsten: in dialoog over afwegingscriteria
  - 'Mapping' activiteiten; in kaart brengen van gebied door ogen van de gebruiker
  - Thematafels
  - Waarde raadplegingen
  - Gezamenlijke ontwerp-workshops
  - Monitoring door stakeholders zelf
  - …

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

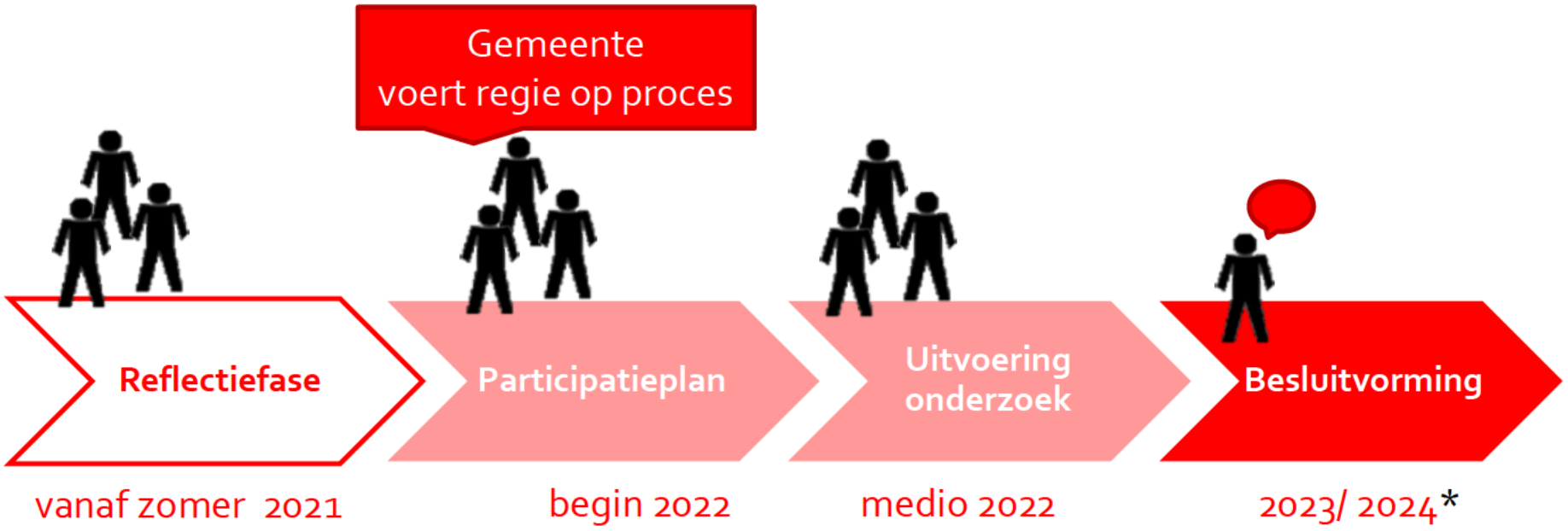

* tijdlijn = indicatief , o.a. afhankelijk van aanwezigheid initiatiefnem

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 23 juni 2021 15:02
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: 20210623 Opzet planningRF_opm[redacted].xlsx
Bijlagen: 20210623 Opzet planningRF_opm[redacted].xlsx

Groet, [redacted]

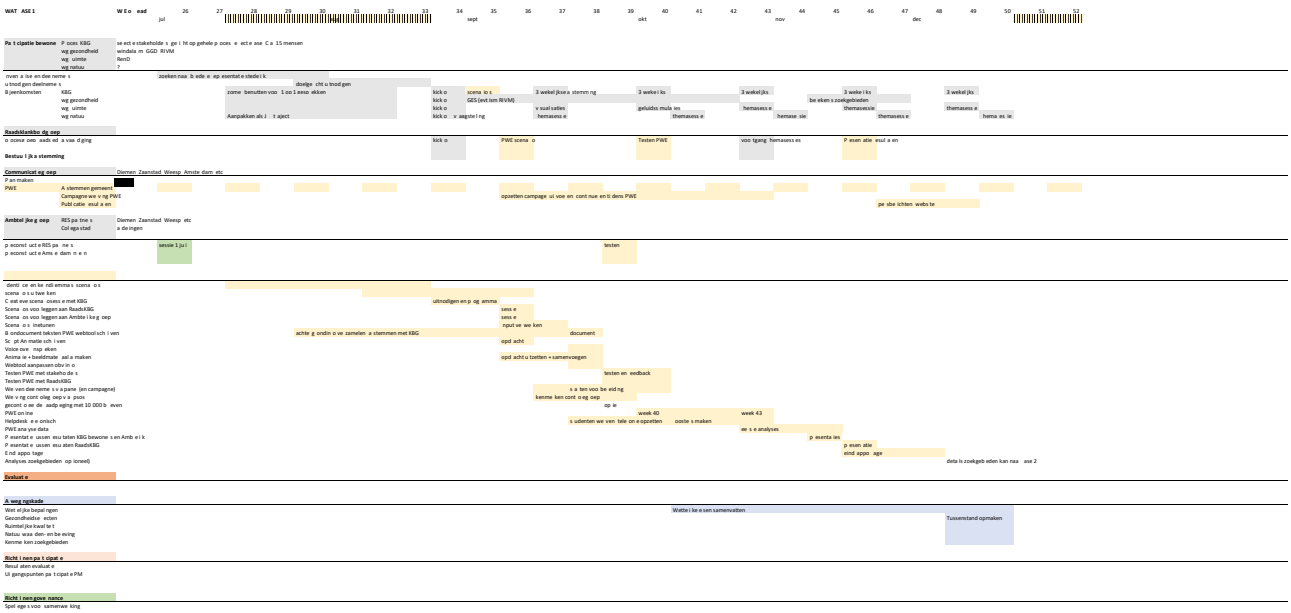
WAT ASE 1
W E o ead
jul
sept
okt
nov
dec
Fo 1 clpatie bewone
wg gezondheid
wg uimte
wg natuu
Raadsfaniktko dg oep
Bestuu f jks a stemming
Communicat eg oep
Ambtel jke g oep
Richt i nen gowe nance

	jul	sept	okt	nov	dec
Lokale KBG 4 gebieden					
9 ede wo v rig	Stadsdelen				
select e 15 bewone s stadsdelen stakeholde s	PM				
8 eenkomsten					
Cu tural P obus (etnograf sch onderzoek) alle zoekgebieden					
Def n e en thema's	KBG				
Selecte en deelneme sg oep 100 pe zoekgeb ed)					
Pakket met cultu al p obes samenstellen					
Ve zamel de cultu al p obes pakke ten					
Catego see voo we pen					
ve we k gegevens themat sch					
D aloog ove esultaten					

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 29 september 2021 18:40
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: 20210929 Aanpassing Opdracht Reflectiefase windv3.docx
Bijlagen: 20210929 Aanpassing Opdracht Reflectiefase windv3.docx

[redacted] dank. Zie hier mijn gedachten. Laten we zsm ook de benodigde capaciteit en expertise voor begeleiding van de gezondheidsgroep organiseren. Is [redacted] al gecheckt? Andere opties? Liefst iemand die ook comfort heeft bij acteren voor de groep ipv achter de schermen. Achter de schermen kan evt rob wel een rol spelen, afhankelijk van zijn situatie.
Ik heb [redacted] gespromen en hem even meegenomen in de stand van zaken. Aangegeven dat jullie ook nog even contact met hem zoeken mbt dit voorstel en proces. Gedeeld dat we:

- Hulp nodig hebben tav argumentaties
- Eerst gesprek met [redacted] en [redacted] willen (do of vrijdag of evt maandag?)
- WH op later moment als we het zo ver mogelijk eens zijn (geen half gesprek voeren, want dan weer risico op nieuwe ruis)
- Contractering van de opdracht nu echt scherper moet dan vorige keer
- We het belangrijk vinden dat [redacted] ook kans heeft om nog goed naar deze 2 a4 te kijken. Wanneer gaat dit stuk naar [redacted]
- De afspraak as vrijdag met de WH waarschijnlijk te vroeg komt.

Kan een telefoontje van WH met [redacted] in later stadium nog goed zijn voor het proces?

Fijne avond, groet,
[redacted]

Gedachtevorming Aanpassing Opdracht Reflectiefase wind/ RES <CONCEPT>
28-9-2021

Aanleiding:
Het uitvoeren van ~~de~~ een zorgvuldige reflectiefase samen met de stad voor eind van het jaar is in de beoogde vorm niet haalbaar gebleken. De reflectiefase wordt daarom gefaseerd uitgevoerd. De aangepaste (gefaseerde-) aanpak van de reflectiefase vergt een (bestuurlijke-) toelichting t.o.v. de tot nu toe gecommuniceerde aanpak en verwachtingen. (Raadbrief en technische sessie, o.a. deelname klankbordgroepen aan proces en afwegingskader)

Fase I
Amsterdam maakt in fase I een afwegingskader gebaseerd op alle opgehaalde reacties en zorgen, aangevuld met input uit de PWE en het leefomgevingsonderzoek. Deze aanpak doet recht aan de zorgen die in eerdere fase zijn geuit geeft deze een plek. Parallel wordt in fase I het gesprek met de stad opgestart.
In deze eerste fase krijgt een vertegenwoordiging van belangengroepen de gelegenheid om input te geven op een concept afwegingskader en kan iedereen deelnemen aan de participatie-instrumenten PWE en Leefomgevingsonderzoek (Context mapping). Alle eerder ontvangen informatie uit het traject tot aan de RES 1.0 wordt bij het afwegingskader betrokken.
Tegelijkertijd wordt een onafhankelijke evaluatie naar het participatieproces tot en met RES 1.0 uitgevoerd.
Fase I eindigt met het opleveren en vaststellen van het afwegingskader in de raad.

Fase II
In een tweede fase, na oplevering van het afwegingskader voert de gemeente het gesprek over de richtlijnen voor samenwerking en sturing, op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie Zodoende is in het gesprek met de stad ruimte voor een responsieve aanpak.

Fase 1 start eerder dan fase 2 en lopen deels parallel?

De opdracht is in overleg met directie en wethouder geherformuleerd:
1. Team RES levert een **afwegingskader** (product) in januari ter besluitvorming in het college en daarna raad,
    - Het afwegingskader bevat informatie uit het traject tot en met de RES 1.0,
    - Het afwegingskader gebruikt informatie uit de PWE en uit de ~~concept~~ context mapping,
    - Het traject ten behoeve van de gezondheidseffectanalyse wordt gestart, beschikbare informatie uit dit traject begin december wordt onderdeel van het afwegingskader.

    Het afwegingskader bevat kenmerken over welke informatie een rol moet spelen bij het maken van de afweging over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie door de gemeenteraad bij latere besluitvorming. Hierin worden landelijke, stedelijke en lokale kenmerken opgenomen.
    Het afwegingskader bevat nog geen richtlijnen voor participatie of samenwerking. Het is ook geen beslisboom over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie. In het afwegingskader laat de gemeente wel zien welke informatie uit de stad is opgehaald en maakt dit toegankelijk en transparant voor latere besluitvorming.

Met opmerkingen [redacted] GEA is dan dus nog niet af? Expliciet noemen?

2. Parallel aan dit traject start een **parallel traject "dialoog met de stad"** over windenergie op basis van de uitgangspunten in de RES 1.0. Dit gesprek loopt door na oplevering van het afwegingskader. Hiervoor is een nog te werven omgevingsmanager verantwoordelijk, ondersteund door public mediation. Het idee van de verschillende klankbordgroepen (stedelijk en lokaal) wordt in een aangepaste aanpak verwerkt en start daarmee later dan tot nu toe beoogd (nov.)~~.~~ . Hoe en of er thematische klankbordgroepen wenselijk en mogelijk zijn moet nader worden uitgewerkt.

3. **Uitwerken afwegingskader en participatietraject met klankbordgroepen worden doorgevoerd zonder onderlinge afhankelijkheden.** Er ontstaan inhoudelijke raakvlakken, die worden opgezocht en benut, indien mogelijk. Tijdige oplevering van het afwegingskader heeft prioriteit.
    - Er zal geen klankbordgroep input geven op de vraagstelling van de PWE of van het context mapping;
    - Er wordt naar gestreefd dat een concept afwegingskader voorgelegd kan worden aan een stedelijke klankbordgroep, dit is echter niet voorwaardelijk.
    - Er vinden geen aparte thematische klankbordgroepen plaats tijdens de fase van uitwerken van het afwegingskader.

4. **Tegelijk voert de universiteit Leiden een evaluatieonderzoek uit** naar de uitgevoerde participatie tot aan de RES 1.0. Het eindrapport met aanbevelingen komt eind 2021 beschikbaar. Resultaten kunnen na oplevering van het afwegingskader worden verwerkt in richtlijnen voor participatie/ samenwerking en governance / sturing.
5. **Het afwegingskader wordt ter besluitvorming aan college (jan '22) en raad aangeboden,** de andere deelproducten (evaluatie rapport, PWE eindrapport en Context Mapping rapport) worden ter informatie met de raad gedeeld.
6. **Na oplevering van het afwegingskader wordt gewerkt aan o.a. de richtlijnen** voor governance en richtlijnen voor samenwerking / participatie. Het eindproduct hiervan is nog nader te definiëren.

Planning:

- September: voorbereiden van de onderzoekstrajecten PWE en context mapping (afgerond)
- Oktober:
    - Aanscherpen PWE en context mapping,
    - Nader uitwerken en voorbereiden van de communicatie en werving ten behoeve van de PWE en context mapping,
    - vormgeven gewijzigd participatie traject,
    - uitwerken afwegingskader op basis van reeds beschikbare informatie,
    - start werk gezondheidstraject (start natuur traject en uitwerken traject ruimtelijke kwaliteit),
- November:
    - Werving deelnemers PWE en context mapping
    - Uitvoering PWE en context mapping,
    - Start participatie traject
    - start analyse onderzoeken PWE / context mapping.
    - Uitwerken verdiepingen gezondheid, natuur, ruimtelijke kwaliteit
- December:
    - Afronden analyse onderzoeken,

Met opmerkingen [redacted] Nee, gemeente is verantwoordelijk. Team RES voert uit (en ja, we werven daar de omgevingsmanagers voor).

Met opmerkingen [redacted] Wel de stedelijke?

Met opmerkingen [redacted] Welke trajecten gaan hier starten? Allemaal?

- Afronden afwegingskader,
- voorbereiden bestuurlijke besluitvorming.
- Reactie klankbordgroepen op afwegingskader.

7. Januari:

- ....

Randvoorwaarden:

Ambtelijk: Capaciteit en team op orde. Zoveel mogelijk tijd voor de uitvoering, duidelijke prioriteit bij het afwegingskader.

- Voorkomen uitvallen collega's door voldoende capaciteit en prioritering
- Alle vacatures zijn ingevuld, ook een omgevingsmanager en vervanging projectleider gezondheid
- Team communicatie is op orde.
- In het (kerst)reces hoeft niet gewerkt te worden om de deadlines te halen.
- Teamleden moeten tijd kunnen vrij maken voor team en ontwikkel activiteiten, opleiding of dergelijke.
- Taken die bij de afdeling / het team BEI belegd kunnen worden, horen ook daar (bijv. werving, afhandeling facturen en offertes).

Bestuurlijk:

- Verminderen bestuurlijke drukte met tegelijk ruimte voor regelmatig bestuurlijke gesprekken over vorm en inhoud van het afwegingskader, op basis van bovengenoemde randvoorwaarden.
- Het bestuurlijke gesprek aan de hand van presentaties in zog. prio-staven heeft voorkeur boven een formele staf met stukken.
- Het inhoudelijke werk aan het afwegingskader heeft prioriteit boven schriftelijke vragen, raadsadressen, wob verzoeken. De wethouder informeert de raad zonodig hierover.
- Het inhoudelijke werk heeft prioriteit boven politieke afstemming met de stadsdelen. De wethouder zorgt voor afstemming met de portefeuillehouders.

Nog nader aanscherpen:

- Uitleg en argumentatie bij de aangepaste procesgang
- Verwachtingsmanagement in de stad en bij de raad nader uitwerken:
  - waarom starten kbg zo laat,
  - Waarom geen invloed op vraagstelling PWE en Context mapping?
  - Welke klankbordgroepen met welke rollen
- Wanneer is reflectiefase afgelopen? (bij product x; bij situatie y, --> nog uitwerken)
- Wanneer/op basis waarvan kunnen initiatiefnemers starten met projectvoorbereidingsfase.
- Hoe zorgen dat vraagstelling/achtergrondinfo in PWE niet bij voorbaat ter discussie wordt gesteld maar wel door kan gaan (panel/onafhankelijke toets,....) -> nog uitwerken)
- Na het afwegingskader: hoe en of richtlijnen ter besluitvorming inbrengen? (voorstel nog nader uitwerken).
- Hoe en waar de opbrengst van onderzoeken en gesprekken per zoekgebied in een document bundelen?
- Waar en hoe leveren de natuur en ruimte trajecten input in het afwegingskader? Deze lopen naar verwachting door en zullen op enig moment input kunnen leveren. Voorstel: uitwerken hoe deze in het participatie traject te betrekken.

Met opmaak

Met opmaak: Standaard, Geen opsommingstekens of nummering

Met opmerkingen [redacted] Hie moeten we zsm samen actie op ondernemen

Met opmerkingen [redacted] Dat zal altijd een samenwerking zijn

Met opmerkingen [redacted] Opletten hoe dit op te schrijven. Democratisch proces is kern van werk. Uitvoering besluiten echter ook. Even met barn en joris overleggen wat handig is.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 29 september 2021 14:58
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: 20210929 Aanpassing Opdracht Reflectiefase windv4.docx
Bijlagen: 20210929 Aanpassing Opdracht Reflectiefase windv4.docx

Dag [redacted]
We hebben afgelopen tijd bij de wethouder aangegeven dat er een spanning staat op de doorvoering van de reflectiefase (zoals afgesproken en gecommuniceerd) in relatie tot de door de wethouder gewenste deadline.

Op basis hiervan hebben we een gedachtevormend document opgesteld, hoe de reflectiefase gefaseerd uit te voeren. Graag licht ik dit concept mondeling toe en bespreek met je hoe en wanneer we dit met de wethouder kunnen delen en bespreken.

Onze voorkeur gaat uit naar een bespreekmoment morgen met jou en [redacted] en begin volgende week met de wethouder. Is dat mogelijk?
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Gemeente Amsterdam
[redacted]

Gedachtevorming Aanpassing Opdracht Reflectiefase wind/ RES <CONCEPT>

28-9-2021

Aanleiding:

Het uitvoeren van de reflectiefase samen met de stad voor eind van het jaar is in de beoogde vorm niet haalbaar gebleken. De reflectiefase wordt daarom gefaseerd uitgevoerd. De aangepaste (gefaseerde-) aanpak van de reflectiefase vergt een (bestuurlijke-) toelichting t.o.v. de tot nu toe gecommuniceerde aanpak en verwachtingen (Raadbrief en technische sessie, o.a. deelname klankbordgroepen aan proces en afwegingskader).

Fase I

Amsterdam maakt in fase I een afwegingskader gebaseerd op alle opgehaalde reacties en zorgen, aangevuld met input uit de PWE en het leefomgevingsonderzoek. Deze aanpak doet recht aan de zorgen die in eerdere fase zijn geuit geeft deze een plek. Parallel wordt in fase I het gesprek met de stad opgestart.

In deze eerste fase krijgt een vertegenwoordiging van belangengroepen de gelegenheid om input te geven op een concept afwegingskader en kan iedereen deelnemen aan de participatie-instrumenten PWE en Leefomgevingsonderzoek (Context mapping). Alle eerder ontvangen informatie uit het traject tot aan de RES 1.0 wordt bij het afwegingskader betrokken.

Tegelijkertijd wordt een onafhankelijke evaluatie naar het participatieproces tot en met RES 1.0 uitgevoerd.

Fase I eindigt met het opleveren en vaststellen van het afwegingskader in de raad.

Fase II

In een tweede fase, na oplevering van het afwegingskader voert de gemeente het gesprek over de richtlijnen voor samenwerking en sturing, op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie Zodoende is in het gesprek met de stad ruimte voor een responsieve aanpak.

De opdracht is in overleg met directie en wethouder geherformuleerd:

1. Team RES levert een **afwegingskader** (product) in januari ter besluitvorming in het college en daarna raad,
    - Het afwegingskader bevat informatie uit het traject tot en met de RES 1.0,
    - Het afwegingskader gebruikt informatie uit de PWE en uit de concept mapping,
    - Het traject ten behoeve van de gezondheidseffectanalyse wordt gestart, beschikbare informatie uit dit traject begin december wordt onderdeel van het afwegingskader.

    Het afwegingskader bevat kenmerken over welke informatie een rol moet spelen bij het maken van de afweging over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie door de gemeenteraad bij latere besluitvorming. Hierin worden landelijke, stedelijke en lokale kenmerken opgenomen.

    Het afwegingskader bevat nog geen richtlijnen voor participatie of samenwerking. Het is ook geen beslisboom over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie. In het afwegingskader laat de gemeente wel zien welke informatie uit de stad is opgehaald en maakt dit toegankelijk en transparant voor latere besluitvorming.

2. Parallel aan dit traject start een **parallel traject "dialoog met de stad"** over windenergie op basis van de uitgangspunten in de RES 1.0. Dit gesprek loopt door na oplevering van het afwegingskader. Hiervoor is een nog te werven omgevingsmanager verantwoordelijk, ondersteund door Public Mediation. Het idee van de verschillende klankbordgroepen

(stedelijk en lokaal) wordt in een aangepaste aanpak verwerkt en start daarmee later dan tot nu toe beoogd (nov.). Hoe en of er thematische klankbordgroepen wenselijk en mogelijk zijn moet nader worden uitgewerkt.

3. **Uitwerken afwegingskader en participatietraject met klankbordgroepen worden doorgevoerd zonder onderlinge afhankelijkheden**. Er ontstaan inhoudelijke raakvlakken, die worden opgezocht en benut, indien mogelijk. Tijdige oplevering van het afwegingskader heeft prioriteit.
    - Er zal geen klankbordgroep input geven op de vraagstelling van de PWE of van het context mapping;
    - Er wordt naar gestreefd dat een concept afwegingskader voorgelegd kan worden aan een stedelijke klankbordgroep, dit is echter niet voorwaardelijk.
    - Er vinden geen aparte thematische klankbordgroepen plaats tijdens de fase van uitwerken van het afwegingskader.

4. **Tegelijk voert de universiteit Leiden een evaluatieonderzoek uit** naar de uitgevoerde participatie tot aan de RES 1.0. Het eindrapport met aanbevelingen komt eind 2021 beschikbaar. Resultaten kunnen na oplevering van het afwegingskader worden verwerkt in richtlijnen voor participatie/ samenwerking en governance / sturing.
5. **Het afwegingskader wordt ter besluitvorming aan college (jan '22) en raad aangeboden**, de andere deelproducten (evaluatie rapport, PWE eindrapport en Context Mapping rapport) worden ter informatie met de raad gedeeld.
6. **Na oplevering van het afwegingskader wordt gewerkt aan o.a. de richtlijnen** voor governance en richtlijnen voor samenwerking / participatie. Het eindproduct hiervan is nog nader te definiëren.

Planning:

- September: voorbereiden van de onderzoekstrajecten PWE en context mapping (afgerond)
- Oktober:
    - Aanscherpen PWE en context mapping,
    - Nader uitwerken en voorbereiden van de communicatie en werving ten behoeve van de PWE en context mapping,
    - vormgeven gewijzigd participatie traject,
    - uitwerken afwegingskader op basis van reeds beschikbare informatie,
    - start werk gezondheidstraject (start natuur traject en uitwerken traject ruimtelijke kwaliteit),
- November:
    - Werving deelnemers PWE en context mapping
    - Uitvoering PWE en context mapping,
    - Start participatie traject
    - start analyse onderzoeken PWE / context mapping.
    - Uitwerken verdiepingen gezondheid, natuur, ruimtelijke kwaliteit
- December:
    - Afronden analyse onderzoeken,
    - Afronden afwegingskader,
    - voorbereiden bestuurlijke besluitvorming.
    - Reactie klankbordgroepen op afwegingskader.

Randvoorwaarden:
Ambtelijk: Capaciteit en team op orde. Zoveel mogelijk tijd voor de uitvoering, duidelijke prioriteit bij het afwegingskader.

Bestuurlijk:
- Verminderen bestuurlijke druk met tegelijk ruimte voor regelmatig bestuurlijke gesprekken over vorm en inhoud van het afwegingskader, op basis van bovengenoemde randvoorwaarden.
- Het bestuurlijke gesprek aan de hand van presentaties in zog. prio-staven heeft voorkeur boven een formele staf met stukken.
- Het inhoudelijke werk aan het afwegingskader heeft prioriteit boven schriftelijke vragen, raadsadressen, wob verzoeken. De wethouder informeert de raad zonodig hierover.
- Het inhoudelijke werk heeft prioriteit boven politieke afstemming met de stadsdelen.

Nog nader aanscherpen:
- Verwachtingsmanagement in de stad en bij de raad nader uitwerken:
    - Waarom starten kbg zo laat,
    - Waarom geen invloed op vraagstelling PWE en Context mapping?
    - Welke klankbordgroepen met welke rollen?
- Wanneer is reflectiefase afgelopen? (bij product x; bij situatie y, --> nog uitwerken)
- Wanneer/op basis waarvan kunnen initiatiefnemers starten met projectvoorbereidingsfase.
- Hoe zorgen dat vraagstelling/achtergrondinfo in PWE niet bij voorbaat ter discussie wordt gesteld maar wel door kan gaan (panel/onafhankelijke toets,....) -> nog uitwerken)
- Na het afwegingskader: hoe en of richtlijnen ter besluitvorming inbrengen? (voorstel nog nader uitwerken).
- Hoe en waar de opbrengst van onderzoeken en gesprekken per zoekgebied in een document bundelen?
- Waar en hoe leveren de natuur en ruimte trajecten input in het afwegingskader? Deze lopen naar verwachting door en zullen op enig moment input kunnen leveren. Voorstel: uitwerken hoe deze in het participatie traject te betrekken.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 30 september 2021 18:27
Aan: [redacted]k
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: 20210929 Aanpassing Opdracht Reflectiefase windv5.docx
Bijlagen: 20210929 Aanpassing Opdracht Reflectiefase windv5.docx

Dag [redacted]
Na aanleiding van ons gesprek maandag en je gesprek met de wethouder hebben we het voorstel voor de aanpassing van de reflectiefase nader uitgewerkt. Vandaag hebben [redacted] en ik [redacted] en [redacted] hierover gesproken, zij staan hier positief tegenover.
Volgende week donderdag of vrijdag vindt een gesprek plaats met de wethouder over de voorstellen. Graag nemen we je opmerkingen ook mee.
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Gemeente Amsterdam
[redacted]

Gedachtevormend concept:
Aanpassing Opdracht Reflectiefase wind/ RES
29-9-2021

Aanleiding:
Het uitvoeren van een zorgvuldige reflectiefase samen met de stad voor eind van het jaar is in de beoogde vorm niet haalbaar gebleken. De reflectiefase wordt daarom gefaseerd uitgevoerd. De aangepaste (gefaseerde-) aanpak van de reflectiefase vergt een (bestuurlijke-) toelichting t.o.v. de tot nu toe gecommuniceerde aanpak en verwachtingen: de reflectiefase wordt uitgevoerd met de onderdelen zoals gepland, echter is bij de finetuning gebleken dat de participatie met klankbordgroepen later start dan gepland (medio november).

Fase I
Amsterdam maakt in fase I een afwegingskader gebaseerd op alle opgehaalde reacties en zorgen, aangevuld met input uit de PWE en het leefomgevingsonderzoek. Deze aanpak doet recht aan de zorgen die in eerdere fase zijn geuit geeft deze een plek. Parallel wordt in fase I het gesprek met de stad opgestart.
In deze eerste fase krijgt een vertegenwoordiging van belangengroepen de gelegenheid om input te geven op een concept afwegingskader en kan iedereen deelnemen aan de participatie-instrumenten PWE en Leefomgevingsonderzoek (Context mapping). Alle eerder ontvangen informatie uit het traject tot aan de RES 1.0 wordt bij het afwegingskader betrokken.
Tegelijkertijd wordt een onafhankelijke evaluatie naar het participatieproces tot en met RES 1.0 uitgevoerd.
Fase I eindigt met het opleveren en vaststellen van het afwegingskader in de raad.

Fase II
In een tweede fase, na oplevering van het afwegingskader voert de gemeente het gesprek over de richtlijnen voor samenwerking en sturing, op basis van de informatie uit het afwegingskader en de adviezen uit de evaluatie Zodoende is in het gesprek met de stad ruimte voor een responsieve aanpak.

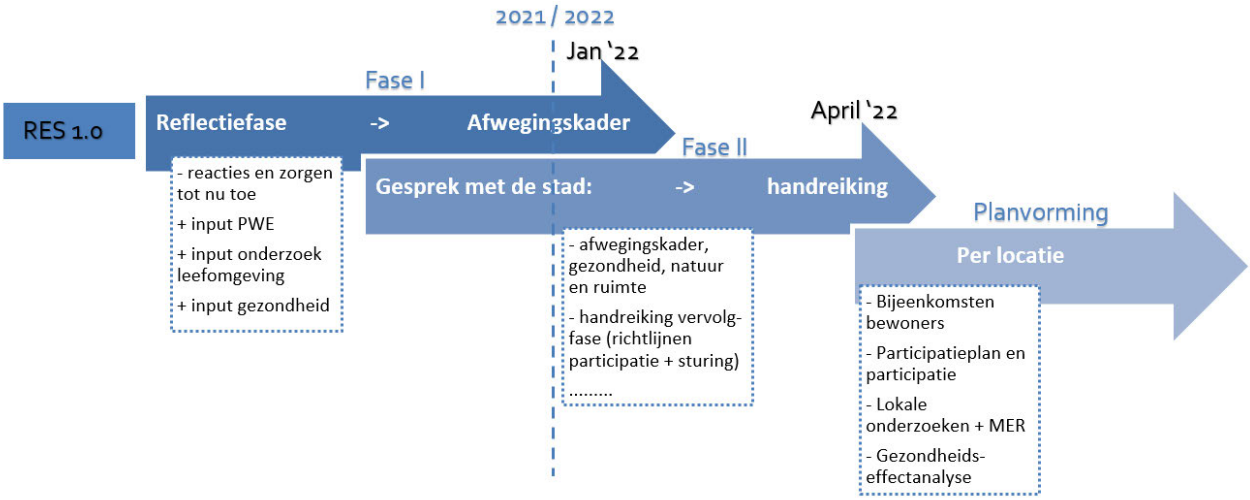

De opdracht is in overleg met directie en wethouder geherformuleerd:
1. Team RES levert een **afwegingskader** (product) in januari ter besluitvorming in het college en daarna raad,
    - Het afwegingskader bevat informatie uit het traject tot en met de RES 1.0,

- Het afwegingskader gebruikt informatie uit de PWE en uit de context mapping,
- Het traject ten behoeve van de gezondheidseffectanalyse wordt gestart, beschikbare informatie uit dit traject begin december wordt onderdeel van het afwegingskader. Het advies over hoe een GEA eruit zal zien is dan nog niet klaar.

Het afwegingskader bevat kenmerken over welke informatie een rol moet spelen bij het maken van de afweging over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie door de gemeenteraad bij latere besluitvorming. Hierin worden landelijke, stedelijke en lokale kenmerken opgenomen.
Het afwegingskader bevat nog geen richtlijnen voor participatie of samenwerking. Het is ook geen beslisboom over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie. In het afwegingskader laat de gemeente wel zien welke informatie uit de stad is opgehaald en maakt dit toegankelijk en transparant voor latere besluitvorming.

2. Parallel aan dit traject start een **parallel traject "dialoog met de stad"** over windenergie op basis van de uitgangspunten in de RES 1.0. Dit gesprek loopt door na oplevering van het afwegingskader. De gemeente in de persoon van een nog te werven omgevingsmanager verantwoordelijk, ondersteund door Public Mediation. Het idee van de verschillende klankbordgroepen (stedelijk en lokaal) wordt in een aangepaste aanpak verwerkt en start daarmee later dan tot nu toe beoogd (nov.) . In ieder geval zal gewerkt worden met een thematische klankbordgroep gezondheid. De invulling van de andere klankbordgroepen moet nader worden uitgewerkt.

3. **Uitwerken afwegingskader en participatietraject met klankbordgroepen worden doorgevoerd zonder onderlinge afhankelijkheden**. Er ontstaan inhoudelijke raakvlakken, die worden opgezocht en benut, indien mogelijk. Tijdige oplevering van het afwegingskader heeft prioriteit.
    - Er zal geen klankbordgroep input geven op de vraagstelling van de PWE of van het context mapping; er wordt onderzocht hoe toch legitimiteit te bereiken.
    - Er wordt naar gestreefd dat een concept afwegingskader voorgelegd kan worden aan een stedelijke klankbordgroep en de klankbordgroep gezondheid, dit is echter niet voorwaardelijk.
    - Er vindt alleen de klankbordgroep gezondheid plaats tijdens de fase van uitwerken van het afwegingskader. De klankbordgroep natuur moet nader worden bekeken, net als een mogelijke klankbordgroep ruimtelijke kwaliteit.

4. **Tegelijk voert de universiteit Leiden een evaluatieonderzoek uit** naar de uitgevoerde participatie tot aan de RES 1.0. Het eindrapport met aanbevelingen komt eind 2021 beschikbaar. Resultaten kunnen na oplevering van het afwegingskader worden verwerkt in richtlijnen voor participatie/ samenwerking en governance / sturing.
5. **Het afwegingskader wordt ter besluitvorming aan college (jan '22) en raad aangeboden,** de andere deelproducten (evaluatie rapport, PWE eindrapport en Context Mapping rapport) worden ter informatie met de raad gedeeld.
6. **Na oplevering van het afwegingskader wordt gewerkt aan o.a. de richtlijnen** voor governance en richtlijnen voor samenwerking / participatie. Het eindproduct hiervan is nog nader te definiëren.

Planning:

- September: voorbereiden van de onderzoekstrajecten PWE en context mapping (afgerond)

- Oktober:
  - Aanscherpen PWE en context mapping,
  - Nader uitwerken en voorbereiden van de communicatie en werving ten behoeve van de PWE en context mapping,
  - vormgeven gewijzigd participatie traject,
  - uitwerken afwegingskader op basis van reeds beschikbare informatie,
  - start werk gezondheidstraject[1] ,
- November:
  - Werving deelnemers PWE en context mapping
  - Uitvoering PWE en context mapping,
  - Start participatie traject
  - start analyse onderzoeken PWE / context mapping.
  - Uitwerken verdiepingen gezondheid, natuur, ruimtelijke kwaliteit
- December:
  - Afronden analyse onderzoeken,
  - Afronden afwegingskader,
  - voorbereiden bestuurlijke besluitvorming.
  - Reactie klankbordgroepen op afwegingskader.
- Januari:
  - Afronden en afstemmen bestuurlijke besluitvorming
  - Continueren gesprekken klankbordgroepen

Randvoorwaarden:
Ambtelijk: Capaciteit en team op orde. Zoveel mogelijk tijd voor de uitvoering, duidelijke prioriteit bij het afwegingskader.
- Voorkomen uitvallen collega's door voldoende capaciteit en prioritering
- Alle vacatures zijn ingevuld, ook een omgevingsmanager en vervanging projectleider gezondheid (verwachting in te vullen via Servicepunt Duurzame Energie, Provincie NH).
- Team communicatie is op orde.
- In het (kerst)reces hoeft niet gewerkt te worden om de deadlines te halen.
- Teamleden moeten tijd kunnen vrij maken voor team en ontwikkel activiteiten, opleiding of dergelijke.
- Taken die bij de afdeling / het team BEI belegd kunnen worden, horen ook daar (bijv. werving, afhandeling facturen en offertes). Hierop vindt nauwere samenwerking plaats.

Bestuurlijk:
- Het regelmatige bestuurlijke gesprek aan de hand van presentaties in zog. prio-staven heeft voorkeur boven een formele staf met stukken. Het team geeft aan wanneer hieraan behoefte is.
- Het afronden van het inhoudelijke werk aan het afwegingskader ten behoeve van het product dat aan de raad toegezegd is, heeft prioriteit boven het tussendoor beantwoorden van schriftelijke vragen. Indien mogelijk wordt bij raadsadressen vaker doorverwezen naar de website. wob verzoeken. De wethouder informeert de raad zo nodig hierover.
- Het inhoudelijke werk heeft prioriteit boven politieke afstemming met de stadsdelen. De wethouder zorgt voor bestuurlijke afstemming met de portefeuillehouders, het team RES informeert de bestuursadviseurs van de portefeuillehouders.

[1] Start natuur traject en uitwerken traject ruimtelijke kwaliteit nader uitwerken

Nog nader aanscherpen:
(we zijn al begonnen om deze nadere aanscherping te doen).

- Uitleg en argumentatie bij de aangepaste procesgang tav de eerder verstuurde raadsbrief --> redeneerlijn: bij nadere finetuning is gebleken dat klankbordgroepen later moeten starten.
- Verwachtingsmanagement in de stad en bij de raad nader uitwerken:
    - waarom starten kbg zo laat -> grote complexiteit van het traject verminderen, daarom later starten en andere manier van betrekken dan voorzien.
    - Waarom geen invloed op vraagstelling PWE en Context mapping? Er wordt hierop getoetst met een klein comité van organisaties en Rob Rietveld/ NPBO.
    - Welke klankbordgroepen met welke rollen --> volgt in week 40
- Wanneer is reflectiefase afgelopen? Reflectiefase is afgelopen bij oplevering van het afwegingskader (eind fase 1). Gesprekken met de stad lopen door tot voorjaar 2022 en leveren een product "handreiking voor de uitvoering" op, daarin zitten ook de richtlijnen en de aanbevelingen van de evaluatie.
- Wanneer/op basis waarvan kunnen initiatiefnemers starten met projectvoorbereidingsfase? Na afronding van de fase "gesprek met de stad" en oplevering van de handreiking. Dit sluit niet uit, dat gesprekken ook daarna lokaal doorlopen.
- Hoe zorgen dat vraagstelling/achtergrondinfo in PWE niet bij voorbaat ter discussie wordt gesteld maar wel door kan gaan (panel/onafhankelijke toets,....) -> Voorstel om klein panel van belangengroepen te betrekken voor een proefdraai.
- Na het afwegingskader: hoe en of richtlijnen ter besluitvorming inbrengen? --> voorstel: richtlijnen zijn een handreiking die ambtelijk vastgesteld wordt met akkoord van de wethouder. voorstel nog nader uitwerken.
- Hoe en waar de opbrengst van onderzoeken en gesprekken per zoekgebied in een document bundelen? Apart document per onderzoek, dat wordt ter kennisname aangeboden aan de raad en via de website openbaar gepubliceerd.
- Waar en hoe leveren de natuur en ruimte trajecten input in het afwegingskader? Deze lopen naar verwachting door en zullen op enig moment input kunnen leveren. Voorstel: natuur gaat nog tijdens de reflectiefase in een bijeenkomst input leveren. En loopt door tot na opstellen/ vaststellen van het afwegingskader. (nog nader uitwerken).

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 4 oktober 2021 12:51
Aan: [redacted]
Onderwerp: 20211004_Stadsdelen_Bevoegd Gezag wind_kort.pptx
Bijlagen: 20211004_Stadsdelen_Bevoegd Gezag wind_kort.pptx

[redacted] ik heb de ppt ingekort dat het beter leesbaar is. Ik ga ervan uit dat de pfh de eerdere versie ontvangen hebben. Ik wil graag deze laten zien.
Groet, [redacted]

Gemeente
Amsterdam

Bevoegd gezag vergunningverlening windturbines

Ter informatie en bespreking
Portefeuillehoudersoverleg 4 oktober 2021, [redacted].

Windzoekgebieden Amsterdam

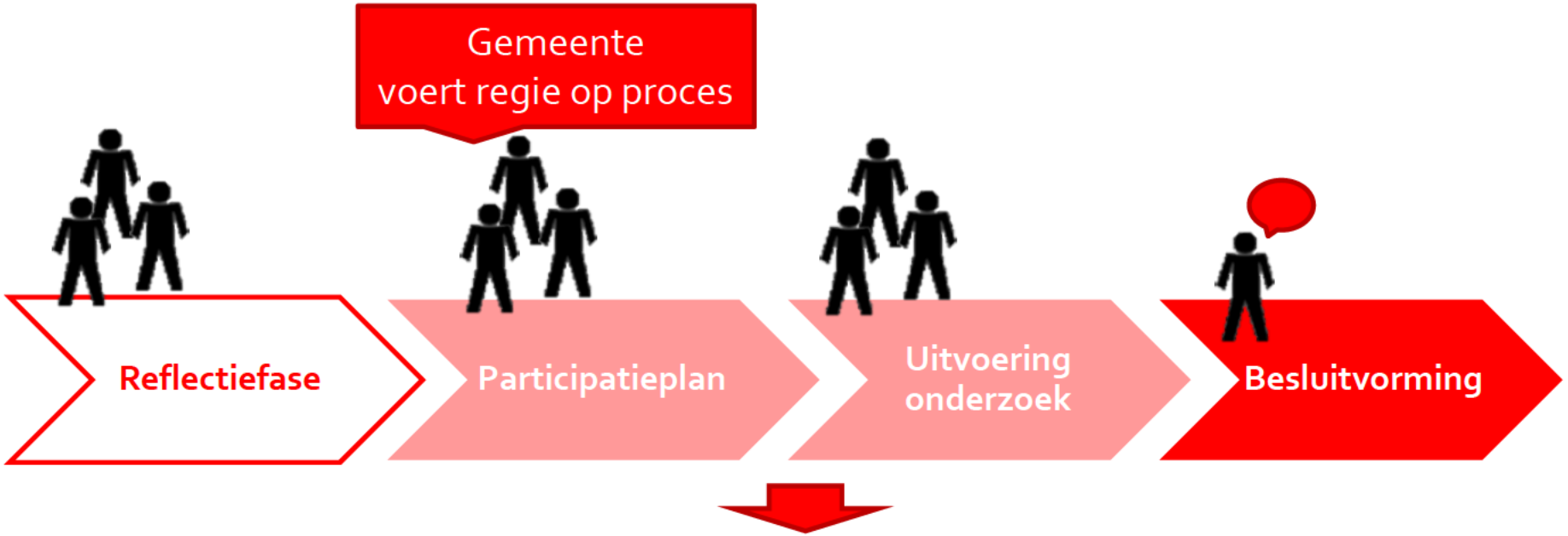

Bepalen bevoegd gezag
vergunningverlening

Noorder IJ-plas / CD

Elektriciteitswet (1988): vergunningverlening windturbines

- Tot 5 MW: gemeente
- Vanaf 5MW tot 100 MW: provincie

- Provincie kan bevoegdheid "overdragen" aan gemeente als :
  → voldaan is aan de "minimum realisatienorm" en
  → niet te verwachten dat versnelling of andere voordelen zijn.

- Nieuwe energiewet in voorbereiding, daarin >15 MW provincie

Amsterdam: college is bevoegd

- Vergunningverlening windturbines *onder voorwaarden* gemandateerd aan stadsdelen:

  - Dit geldt **niet** voor stedelijke gebieden, projecten en belangen;
  - Dit geldt **niet** voor politiek gevoelige onderwerpen:
  - Richtlijn: project **groter dan 5 miljoen euro behoort in principe niet** tot de taken van het DB.

Amsterdam: college is bevoegd

De ambitie van minstens 127 MW opgesteld vermogen windenergie realiseren voor 2030 wordt gezien als

- een stedelijk programma/ belang,
- waarmee investeringen groter dan 5 miljoen euro gemoeid zijn,
- op een politiek gevoelig onderwerp.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 4 oktober 2021 14:09
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: 20211004_Stadsdelen_Bevoegd Gezag wind_kort.pptx
Bijlagen: 20211004_Stadsdelen_Bevoegd Gezag wind_kort.pptx

Hi [redacted] je hebt van rob een lange ppt ontvangen, voor het overleg had ik wat sheets ingekort.
Bij deze.
@[redacted] sheet 5 is optioneel.
Groet, [redacted]

Gemeente
Amsterdam

Bevoegd gezag vergunningverlening windturbines

Ter informatie en bespreking
Portefeuillehoudersoverleg 4 oktober 2021, [redacted].

Windzoekgebieden Amsterdam

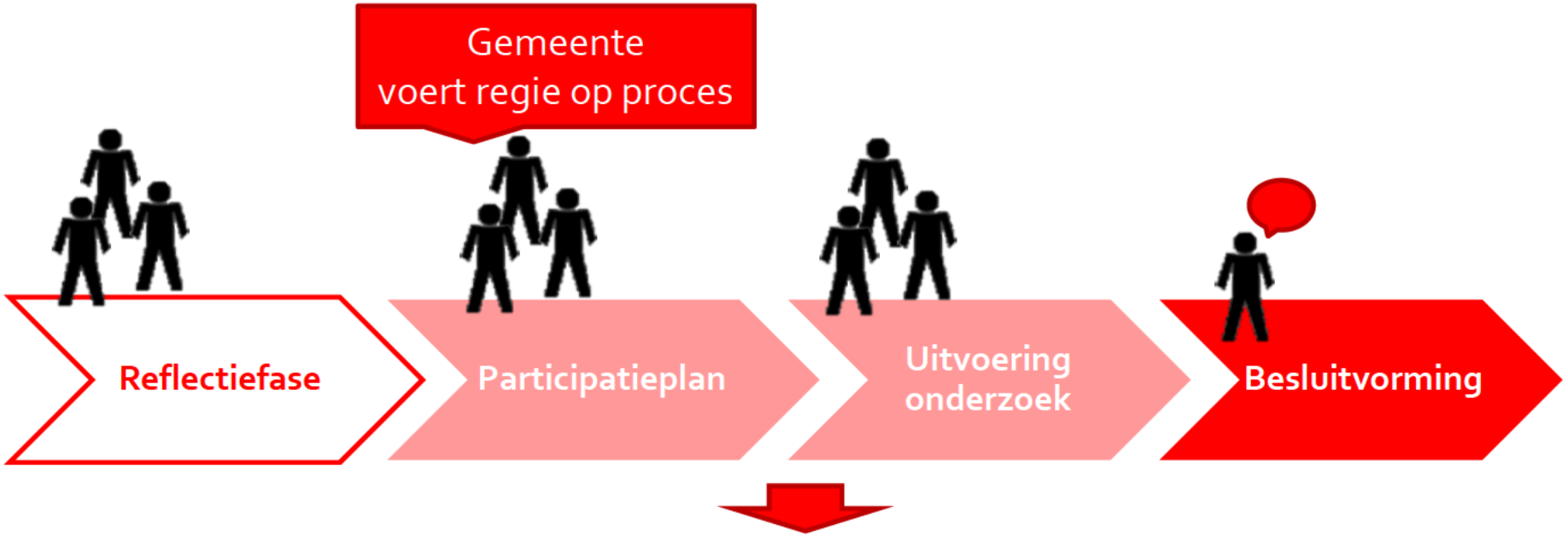

Bepalen bevoegd gezag
vergunningverlening

Noorder IJ-plas / CD

Elektriciteitswet (1988): vergunningverlening windturbines

- Tot 5 MW: gemeente
- Vanaf 5MW tot 100 MW: provincie

- Provincie kan bevoegdheid "overdragen" aan gemeente als :
  → voldaan is aan de "minimum realisatienorm" en
  → niet te verwachten dat versnelling of andere voordelen zijn.

- Nieuwe energiewet in voorbereiding: daarin >15 MW provincie

Amsterdam: college is bevoegd

- Vergunningverlening windturbines *onder voorwaarden* gemandateerd aan stadsdelen:

  - Dit geldt **niet** voor stedelijke gebieden, projecten en belangen;
  - Dit geldt **niet** voor politiek gevoelige onderwerpen:
  - Richtlijn: project **groter dan 5 miljoen euro behoort in principe niet** tot de taken van het DB.

Amsterdam: college is bevoegd

Politiek gevoelige onderwerpen:

- waarbij hoge afbreukrisico's aanwezig zijn,
- stadsdeel-overstijgende belangen spelen,
- uniforme besluitvorming gewenst is,
- strategische belangen van het stadsbestuur in het geding zijn of
- expertise nodig is die op stadsdeelniveau niet goed is ontwikkeld;

Amsterdam: college is bevoegd

De ambitie van minstens 127 MW opgesteld vermogen windenergie realiseren voor 2030 wordt gezien als

- een stedelijk programma/ belang,
- waarmee investeringen groter dan 5 miljoen euro gemoeid zijn,
- op een politiek gevoelig onderwerp.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 17 mei 2021 16:25
Aan: [redacted];
CC: [redacted];
Onderwerp: aangepaste beantwoording raadsadres windturbines
Bijlagen: beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines def schoon.docx; beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines def met wijzigingen bijgehouden.docx

Urgentie: Hoog

Hallo [redacted] en [redacted] hier zoals al aangekondigd de aangepaste beantwoording van het raadsadres. Van Doorninck was al akkoord [redacted] had de opmerkingen: meer empathisch en wij gebruiken.
Wij hebben de brief op paar punten nog aangepast, zie bijlage. Zijn jullie hiermee namens [redacted] akkoord. Ze wilde het niet zelf meer zien, mocht via jullie afgehandeld worden. Dan kan het nl morgen ondertekend worden en met de dagmail mee!
We horen het graag ☺
Groet,
[redacted]
strategisch beleidsadviseur
Directie

GGD Amsterdam

T [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Mevrouw [redacted], de heer [redacted],
mevrouw [redacted], mevrouw [redacted],
de heer [redacted] en de heer [redacted]

Datum	18 mei 2021
Behandeld door	[redacted] en [redacted]
E-mail	[redacted]@ggd.amsterdam.nl, [redacted]@ggd.amsterdam.nl
Onderwerp	Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Geachte indieners van het raadsadres gezondheidseffecten windturbines,

Op 29 maart jl. heeft u een brief naar de gemeenteraad gestuurd over de gezondheidseffecten van windturbines. In uw brief geeft u aan dat u, als medici en paramedici, op basis van wetenschappelijke literatuur uw ernstige zorgen wil uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen.

Allereerst willen wij u danken voor uw betrokkenheid bij dit onderwerp. Het college neemt uw zorgen over windturbines en die van andere bewoners uiterst serieus. Veel zorgen en vragen gaan over gezondheid. Wij hechten veel waarde aan een goede en gezonde leefomgeving voor alle Amsterdammers. Daarom speelt gezondheid een belangrijke rol in de afweging en keuze voor een windturbinelocatie.

Bij het plaatsen van windturbines gelden landelijke geluidsnormen. De geluidsnormen zijn door de Rijksoverheid bepaald op basis van onderzoek naar de hinderlijkheid van windturbinegeluid en zijn aangesloten op de normeringen die voor andere geluidsbronnen zoals wegen worden gehanteerd. Uiteraard houdt Amsterdam zich aan deze landelijke normen. Daarnaast laten wij ons ook informeren door het RIVM en de GGD om gewogen beslissingen te nemen die recht doen aan de Amsterdamse situatie. Het RIVM en de GGD hebben de kennis in huis om het wetenschappelijk onderzoek naar relaties tussen geluid van windturbines en het optreden van gezondheidseffecten te beoordelen en in de praktijk toe te passen.

De GGD baseert zich bij de advisering over de gezondheidseffecten van windturbines op meerdere bronnen: het wetenschappelijk onderzoek dat beschikbaar is, de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidsraad, en de expertise van het RIVM. Daarbij wordt mede gebruik gemaakt van het RIVM-rapport: 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' uit 2020. Dit rapport geeft inzicht in de wetenschappelijke literatuur die sinds het WHO-advies over omgevingsgeluid uit 2018 verschenen is. Het RIVM rapport biedt een aanvulling op de beschikbare kennis, maar is dus niet de enige bron van informatie.

In het raadsadres stelt u dat het RIVM-rapport uit 2020 niet volledig is en niet op alle relevante aspecten is toegesneden. Ook heeft u een aantal concrete vragen over het rapport. We hebben uw

vragen en opmerkingen op het rapport voorgelegd aan het RIVM. De volledige reactie van het RIVM is het antwoord op uw eerste vragen en bijgevoegd als bijlage bij deze brief.
U heeft verder een aantal concrete vragen voor ons. Hieronder gaan wij daar nader op in.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op II:
Enige vorm van hinder door de plaatsing van windturbines is niet uit te sluiten. Als uit nader onderzoek blijkt dat bij een windturbine op een bepaalde locatie onaanvaardbare risico's op gebied van gezondheid of aantasting van de natuur naar voren komen, dan valt deze locatie af. Daarom is het heel belangrijk om onderzoek te doen naar specifieke locaties. Hiervoor wordt een afwegingskader opgesteld dat gebruikt zal worden om zowel locaties als het proces te toetsen. Het afwegingskader zal ten minste uitspraken doen over de criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren. Onderdeel van het afwegingskader zal ook een "Health Impact Assessment"(HIA) zijn. We vragen een commissie van (onafhankelijke) experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. Ook in relatie tot andere geluidsbronnen zoals wegen. En daarbij ook de opties te betrekken om de risico's maximaal te verminderen. Dit advies en de opties om de risico's te verminderen wordt opgenomen in de besluitvorming over de vergunningverlening.

Het RIVM-rapport beschrijft de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid van windturbines en de factoren die daar een rol bij spelen, maar is niet bedoeld om een maatschappelijke afweging te maken. De bevindingen van het rapport worden meegewogen bij het opstellen van het afwegingskader. Ook uw zorgen en de bijgevoegde reactie van het RIVM op uw vragen worden daarbij betrokken.

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

Antwoord op III:
In een levendige stad als Amsterdam zijn veel geluiden aanwezig. De geluidsniveaus in Amsterdam van meerdere bronnen zijn op kaarten in beeld gebracht. Zie bijvoorbeeld de Atlas Leefomgeving (https://www.atlasleefomgeving.nl/) en/of de geluidskaart Amsterdam (https://maps.amsterdam.nl/geluid/). Deze geluiden zijn niet altijd plezierig en kunnen voor een deel van de Amsterdammers hinderlijk zijn en de slaap verstoren. Gezondheidsrisico's door bronnen van geluid en geluidhinder gelden helaas zowel voor volwassenen als voor kinderen.

De regelgeving voor geluid van windturbines betreft een landelijke norm die aangeeft welk niveau aanvaardbaar is. De landelijke norm voor windturbinegeluid is 47 dB. Dit is een gemiddelde norm die bestaat uit het gemiddelde geluid van alle dagen, alle avonden met een straffactor van 5 dB en alle nachten met een straffactor van 10 dB. 47 dB is derhalve niet de hoogte van de geluidsbelasting op woningen. Die is in de praktijk maximaal 43-45 dB(A). Overigens geldt voor de nacht een gemiddelde norm van 41 dB (de Lnight norm).

Wij willen met een zorgvuldige planning en gedegen onderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten onaanvaardbare effecten op de kwaliteit van de leefomgeving voorkomen. Daarom is nader onderzoek doen naar mogelijke geluidsoverlast bij specifieke locaties voor windturbines van groot belang. Zie het antwoord op vraag II hoe wij dit onderzoek zo zorgvuldig mogelijk vorm willen geven.

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

Antwoord op IV en V:
Onderzoek naar de gezondheidseffecten van windturbines gebeurt wereldwijd en de resultaten daarvan zijn op verschillende situaties toepasbaar. Om de gezondheidseffecten op lange termijn van windturbinegeluid te bepalen is een meting bij een enkel windpark niet voldoende. Hiervoor zouden een substantieel aantal omwonenden rond diverse windparken in Nederland voor langere tijd gevolgd moeten worden. De betrokken ministeries zijn in overleg met het RIVM om na te gaan of het nodig is om aanvullend landelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines uit te voeren. Daarbij wordt meegenomen of er risicogroepen zijn, zoals kinderen, die extra aandacht moeten krijgen. Wij wachten de uitkomsten van dit overleg af, en werken intussen aan een afwegingskader voor de Amsterdamse situatie zoals genoemd in het antwoord op vraag II.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?
b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op VI:
Amsterdam volgt de landelijke regelgeving op het gebied van omgevingsgeluid. In aanvulling daarop wordt toegewerkt naar een afwegingskader waarin gezondheid en de risico's voor omwonenden een belangrijk onderdeel vormen. Gezondheidswetenschappers, experts en medici worden actief uitgenodigd hun voorstellen in te brengen hoe gezondheidsrisico's in kaart gebracht en gewogen kunnen worden. Het is niet te voorkomen dat bewoners enige vorm van hinder zullen ervaren door windturbines. Onaanvaardbare risico's op gebied van onder meer de gezondheid zijn voor ons echter niet acceptabel.

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op VII:
Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om zorgvuldig onderzoek te doen naar de geluidseffecten van windturbines en deze effecten zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast is het onze verantwoordelijkheid om de klimaatcrisis te bestrijden en als stad een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering en het omlaag brengen van de CO_2-uitstoot. Het opwekken van schone energie, óók door middel van windturbines, is daarbij noodzakelijk. Elk alternatief voor fossiele brandstoffen heeft voor- en nadelen die wij zorgvuldig afwegen.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.
Hoogachtend,
Namens het college van Burgemeester en Wethouders,

Simone Kukenheim
wethouder Zorg, Jeugd(zorg), Beroepsonderwijs en Sport

Marieke van Doorninck
wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Aan: GGD Amsterdam
Van: RIVM
Datum: 12 april 2021
Betreft: Windturbines en gezondheid (cGM-Toonbankvraag 30502)

De GGD Amsterdam heeft op 29 maart 2021 een raadsadres ontvangen van een groep bezorgde medici en paramedici over de vermeende gezondheidseffecten van windturbines. In de brief stellen zij een aantal vragen die rechtstreeks ingaan op het RIVM rapport (oktober 2020) van [redacted] en [redacted] (de Nederlandse vertaling van het rapport zal midden april beschikbaar zijn).
Op verzoek van de GGD Amsterdam, gaan we na een korte inleiding, in op de vragen in het raadsadres voor zover deze verwijzen naar ons rapport en breder werk van RIVM in het geluiddomein. Op specifieke vragen voor de gemeente gaan wij niet in.

Inleiding

Het betreffende RIVM-rapport is opgesteld in opdracht van de Afdeling Geluid en Niet-Ioniserende straling van het Zwitserse Milieubureau (Bundesamt für Umwelt). Het RIVM werd gevraagd om een actueel overzicht van de conclusies van wetenschappelijke onderzoeken naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid en hierbij in het bijzonder te kijken naar het effect van infrageluid en laagfrequent geluid. Hiervoor is alle relevante wetenschappelijke literatuur verzameld die is gepubliceerd vanaf 2017. Dit is een vervolg op een vergelijkbare opdracht waarover in 2018 een rapport en artikel verscheen ([redacted] en [redacted] 2017, [redacted] en [redacted] 2018).
Het monitoren van gezondheidsklachten rond belangrijke (geluid en trilling) bronnen is een van de basistaken van de afdeling Milieu en Gezondheid van het Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid (DMG) van het RIVM. Dit gebeurt rond transportbronnen in het algemeen, en specifiek rond vliegvelden, langs het spoor, en windturbines (WTs). Naast survey ’s (herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden) is een systematisch review van de internationale literatuur een hiervoor geëigende methode. Dat is voor WT geluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018 en 2020. Deze reviews zijn geschreven in opdracht van VWS, IenW, Overheid VK, Zwitserse Overheid en de WHO (zie referentielijst).
Deze producten zijn tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het RIVM. RIVM-onderzoek wordt onafhankelijk uitgevoerd volgens de Wet op het RIVM artikel 5. De opdrachtgevers hebben geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de wijze van rapporteren van het onderzoek.
Het RIVM hanteert daarbij in de eerste plaats een volksgezondheid-benadering, waarin op basis van groepsgegevens uitspraken worden gedaan over de aannemelijkheid van optreden van gezondheidseffecten naar aard, ernst en omvang. In de bovengenoemde reviews over windturbines werd telkens de meest recente literatuur betrokken. Deze werd op systematische wijze beoordeeld, volgens een standaardmethode voor systematische reviews. Er werd geen blootstelling-effect relatie afgeleid omdat onderzoekresultaten onvoldoende beschikbaar en/of niet vergelijkbaar genoeg waren om een dergelijke analyse uit te voeren. Literatuuronderzoek is een eerste stap in het leveren van informatie ten behoeve van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs. De nadruk ligt hierbij op het gebruik van bewijs uit onderzoek met een adequate onderzoeksopzet en uitvoering.

Deze benadering geeft een algemeen beeld van gezondheidsrisico's en de (mede)bepalende factoren ervan. De medische benadering richt zich op individuele ziektegevallen en onderscheidt zich daarmee van een volksgezondheid-benadering.
Een review gaat van veel studies uit en zoekt naar een gemene deler, een gemiddelde. Het resultaat is daarom toepasbaar op grote groepen mensen, en goed bruikbaar op de schaal van de algemene bevolking. Wanneer de groepen kleiner worden, kunnen contextuele, persoonlijke en situationele factoren een belangrijke rol spelen, waardoor resultaten op lokaal niveau vaak afwijken van de uitkomsten van de review. Voor het nauwkeurig schatten van gezondheidseffecten op lokaal niveau is een algemene review daarom niet voldoende en is meer en andere, liefst lokale informatie nodig op grond van een gezondheidseffectscreening. Een review is hierbij wel een belangrijke eerste stap.

Reactie op de acht vragen en deelvragen gesteld in de brief van verontruste artsen en paramedici aan de gemeente Amsterdam.

1. *Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:*
A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.o.a.2-21 Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

Reactie1: Dit zijn de studies die sinds 2017 gepubliceerd zijn in de wetenschappelijke literatuur en die aan de wetenschappelijk kwaliteitseisen voldoen [redacted], 2021, bladzijde 68). De meeste studies gaan over hinder en slaapverstoring. Deze effecten vatten wij, in lijn met de WHO definitie van gezondheid, op als nadelige gezondheidseffecten. Deze studies vormen een goede basis voor het schatten van de gezondheidseffecten. Deze effecten zijn niet anders voor dicht- of dunbevolkte gebieden, en jaargemiddelde geluidniveaus boven 42 dBA 's nachts komen nauwelijks voor in zowel dicht- als dunbevolkte gebieden. Natuurlijk zijn de sociale, geografische, visuele omstandigheden anders, maar daar kan rekening mee worden gehouden.

> In onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid worden verschillende indicatoren voor het geluidniveau gebruikt, vaak L_{den}, soms ook L_{Aeq} al dan niet bij een bepaalde windsnelheid. Het is van belang bij vergelijkingen steeds goed op te letten om welke eenheid het gaat. In het hypertensie-onderzoek van [redacted] et al (2018a) gebruikt men bijvoorbeeld het nachtelijk geluidniveau bij 8 m/s windsnelheid van 10 PM - 7 AM, terwijl in Nederland de nachtnorm geldt voor 11PM – 7AM. De hoogste klasse van nachtelijke geluidblootstellingen in deze studie was >= 42 dBA. Die 42 dBA komt overeen met de 47 dB L_{den} etmaal norm in NL. En dat komt weer overeen met 40 dB L_{night}, terwijl de NL grenswaarde 41 dB L_{night} is. Dus uiteindelijk ligt de hoogste geluidsklasse van [redacted] (2018a) rond en deels boven de NL grenswaarde. Voor de wijze van omrekening wordt verwezen naar [redacted] (2008*).*

Reactie2: Het klopt dat de afstanden in de studies vaak groter zijn dan 500 meter. De geluidbelasting komt in sommige studies, als in de goede eenheid wordt vergeleken, overeen met wat in Nederland voorkomt/is te verwachten.

In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study ,5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].
1C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

Reactie1: Voor de genoemde effecten hart- en vaatziekten, slapeloosheid en depressie is onvoldoende bewijs. Dat concluderen wij in onze review en dit concluderen de onderzoekers ook zelf.

Hart-vaatziekten: Een significant verhoogd risico op *hypertensie* is niet gevonden. Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie (Poulsen, 2018a).

De studie van [redacted] (2019b) leverde eveneens geen afdoend bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Slapeloosheid: [redacted] (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van [redacted] et al, 2020., waarin geconcludeerd wordt dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook [redacted] 2019ac).

Reactie2: Ook in de groep die binnen de 500 meter van windturbines woont, zijn in de studie van Poulsen geen andere effecten aangetoond dan hinder.

1D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies [redacted] [5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport [redacted]) bevestigen dit. De

conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

Reactie: De conclusies van het rapport zijn niet zondermeer toepasbaar op lokale situaties. Vanzelfsprekend zijn er rond zeer recent geplaatste windturbines minder onderzoeken beschikbaar dan rond turbines die al langer staan. Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de tiphoogte en afstand doorslaggevend zijn voor genoemde gezondheidseffecten.

1E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

Reactie: Dat klopt. Het is overigens niet zo dat 'dun bevolkt zijn' op zich een beperkende factor is om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

***2.** Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen 20. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden[16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.*

Reactie: Onderzoek naar het effect van omgevingsgeluid op kinderen is in het algemeen zeer beperkt en heeft zich vooral gericht op luchtvaartgeluid en cognitieve effecten. Voor windturbines ontbreken studies volledig (zie WHO reviews). Onze review gaat inderdaad niet verder in op het ontbreken van studies bij kinderen.

***3.** Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].*

Reactie: Hier spelen twee zaken door elkaar. Het klopt dat geluid van windturbines bij gelijke geluidniveaus drie maal zo hinderlijk is als geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer. Maar dat betekent niet automatisch dat ook de kans op hart- en vaatziekten drie keer zo hoog is. Er is geen verband aangetoond tussen WT geluid en hart- en vaatziekten. Mogelijk is dit een gevolg van minder onderzoek, minder blootgestelde mensen, of van de lagere geluidniveaus. Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen,

als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via hinder loopt.

Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden.

4. *In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts* [redacted] *en* [redacted] *uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen. Tijdens de expertsessie presenteerde* [redacted] *bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land. De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.*

Reactie1: Het rapport van Rand en Ambrose is geen wetenschappelijk studie, maar een niet-collegiaal getoetst rapport van akoestisch adviseurs. De hierin weergegeven 'community reaction' is een oude indeling uit de VS, die naar eigen (en niet nader toegelichte) inzichten toegepast werd op windturbines. De hinderpercentages zijn gebaseerd op één oude studie.

Reactie2: De geluidproductie neemt de laatste jaren niet meer toe met de grootte van een windturbine. Qua geluid is er dus geen sprake meer van een relatie tussen grootte en geluidsproductie en dus ook niet tussen afstand en geluidniveau. Wel is er nog verschil tussen windturbines van verschillende leveranciers (mondelinge mededeling [redacted]) (RVO, 2016).

Reactie3: Er worden hier twee dingen door elkaar gehaald: het laagste niveau waarop effecten worden gevonden en het niveau waarboven het beleid het % ernstige hinder onacceptabel vindt. Ook bij andere geluidbronnen verschilt het geen-effect-niveau van het aanvaardbaar geachte niveau. Wat als aanvaardbaar wordt geacht is een politieke keuze en niet een wetenschappelijke keuze.

5. *De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines 15.*

Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: “Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing

concern". Het RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid.

Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een "definitieve" relatie voor hinder af te leiden (et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (and 2018).

6. *Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden en een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.*

Reactie: Gebruik makend van de resultaten van et al (2008) rapporteerden et al in 2009 en 2011 in opdracht van VROM een exploratieve analyse van de gemodelleerde geluidniveaus van WTs. Vervolgens heeft TNO (Janssen et al, 2011) een vergelijking gemaakt met het percentage ernstige hinder door geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer geluid. Op basis hiervan is de norm in Nederland op de gevel van woningen en andere gevoelige objecten vastgesteld op 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}.

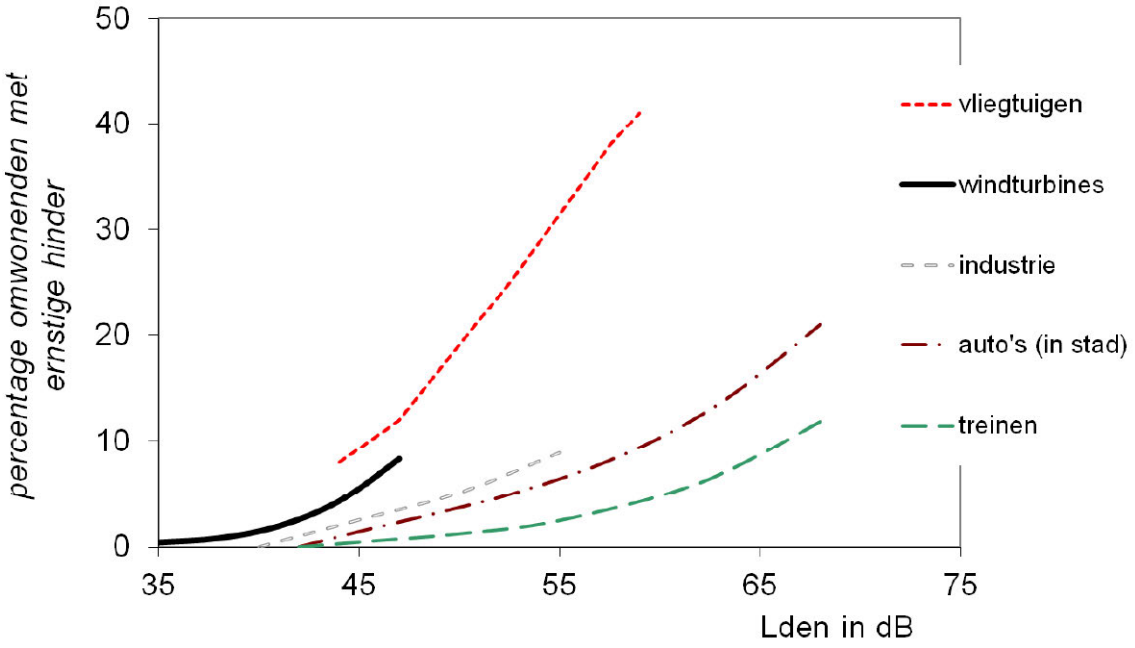

Figuur 1. Vergelijking van het percentage ernstig gehinderd ten gevolge van wind-, vliegtuig-, industrie-, wegverkeer- spoorgeluid op basis van de ***in 2011 beschikbare*** *blootstelling-effect relaties.*

Het gaat hier om beleidsmatige normen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de voordelen van windenergie en de hinder die omwonenden ondervinden. In Nederland wordt op basis van gegevens uit 2015 geschat dat toen 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van WTs die hoger zijn dan de norm van 47 dB (L_{den}). Ter vergelijking: voor andere bronnen van

omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (L_{den}) door vliegverkeer (Welkers et al, 2019).

***7**. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid kan leiden tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.*

Reactie1: Uit Nederlands onderzoek blijkt dat de hinder van wegverkeer en van windturbines los van elkaar staan (alleen bij wegverkeer met een L_{den} 20 dB hoger dan het geluidsniveau van windturbines heeft men geen hinder meer van de windturbines). Er is geen versterking van het geluid van wegverkeer door dat van windturbines of vice versa (et al, 2008)

Reactie2: De redeneerlijnen lijken hier door elkaar te lopen. Het is inderdaad bekend dat bepaalde aandoeningen mogelijk samenhangen met een chronische slaapverstoring. Het is ook bekend dat bepaalde aandoeningen iets vaker voorkomen in lage SES wijken. Dat zegt nog niets over de samenhang met windturbine geluid ‘s nachts. Vooralsnog is geen direct verband vastgesteld met diabetes, overgewicht, depressie en hypertensie voor geluid van transport-gerelateerde bronnen, ook niet via de relatie met slapeloosheid. Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn. Voor wat bekend is over wegverkeersgeluid en slaapindicatoren waaronder slapeloosheid zie de review van & 2017.

***8.** Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft Dr. ir. de Laat u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].*

Reactie1: Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer. In onze review wordt bevestigd dat laagfrequent geluid van invloed kan zijn op hinder (en op eventuele vervolgeffecten), maar net zoals 'gewoon' geluid dat kan hebben. Voor infrageluid zien wij geen bewijs en zelfs geen overtuigende aanwijzingen.

Reactie2: Het is inderdaad interessant verder te onderzoeken, ook om te bepalen wat de praktische betekenis is van het verlies aan grijze stof en of het inderdaad samenhangt met (alleen) het infrageluid. Maar vooralsnog is niet duidelijk wat dit dan betekent voor de praktijk: bij woningen veroorzaken windturbines aanzienlijk lagere geluidniveaus dan in de genoemde studie en als er al negatieve gezondheidseffecten zijn, levert wegverkeer waarschijnlijk een veel grotere bijdrage en voor veel meer mensen.

Reactie3: De review van de [redacted] is (nog) niet gepubliceerd, dus het is niet mogelijk deze conclusies op waarde te schatten. Het gaat hier om ongepubliceerde, en in principe vooralsnog onbekende resultaten.

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheids-effecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden

Reactie1: De toepasbaarheid van de resultaten uit onderzoek elders is inderdaad beperkt, zeker in het geval de situatie en context sterk verschillen *in casu*: type turbine en de afstand tot de turbines. Hiervoor is een Health Impact Assessment nodig. Hiervoor ontbreken nog de benodigde ingrediënten zoals een definitieve blootstelling- effect relatie voor dag en nacht geluidniveaus (zie WHO-tabel 36, 37, page 77-78), maar bij gebrek aan beter zou de voorwaardelijke blootstelling-effect relatie kunnen worden gebruikt om het verwachte percentage ernstige hinder af te leiden. Hinder wordt behalve door geluid, door persoonlijke, situationele en contextuele aspecten bepaald en het is daardoor lastig precies te voorspellen. Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. En die studie kan uiteraard pas gedaan worden als de windturbines er al staan. Hierbij zou de invloed van visuele aspecten (bv in relatie tot de masthoogte) meegewogen moeten worden.

Reactie2: Het is overigens niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met "relevante aspecten".

Reactie3: Zoals boven aangegeven was de vraag van de Zwitserse overheid: 'breng de omvang van problematiek in beeld op basis van de beschikbare kennis in de wetenschappelijke literatuur gepubliceerd na 2017. Betrek hierbij de effecten van Laagfrequent Geluid en Infrageluid, en de rol van determinanten van hinder anders dan geluid'.

Noot RIVM: Onderstaande vragen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam: wij gaan ter duiding alleen in op vraag II.

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Reactie: Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context. Voor dit doel zou lokaal een gezondheidskundige effect screening (Health Impact Assessment) gedaan moeten worden waarbij gebruik gemaakt zou kunnen worden van de voorwaardelijke WHO-blootstelling-effect relatie voor geluid van windturbines en rekening moet worden gehouden met specifieke visuele aspecten en demografische kenmerken (zie boven)

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?
Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Mevrouw [redacted], de heer [redacted],
mevrouw [redacted], mevrouw [redacted],
de heer [redacted] en de heer [redacted]

Datum	18 mei 2021
Behandeld door	[redacted] en [redacted]
E-mail	[redacted]@ggd.amsterdam.nl, [redacted]@ggd.amsterdam.nl
Onderwerp	Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Geachte indieners van het raadsadres gezondheidseffecten windturbines,

Op 29 maart jl. heeft u een brief naar de gemeenteraad gestuurd over de gezondheidseffecten van windturbines. In uw brief geeft u aan dat u, als medici en paramedici, op basis van wetenschappelijke literatuur uw ernstige zorgen wil uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen.

Allereerst willen ~~ik~~wij u danken voor uw betrokkenheid bij dit onderwerp. Het college neemt uw zorgen over windturbines en die van andere bewoners uiterst serieus. Veel zorgen en vragen gaan over gezondheid. Wij ~~Het college~~ hechten veel waarde aan een goede en gezonde leefomgeving voor alle Amsterdammers. Daarom speelt gezondheid een belangrijke rol in de afweging en keuze voor een windturbinelocatie.

Bij het plaatsen van windturbines gelden landelijke geluidsnormen. De geluidsnormen zijn door de Rijksoverheid bepaald op basis van onderzoek naar de hinderlijkheid van windturbinegeluid en zijn aangesloten op de normeringen die voor andere geluidsbronnen zoals wegen worden gehanteerd. Uiteraard houdt Amsterdam zich aan deze landelijke normen. Daarnaast laten ~~het college zich~~wij ons ook informeren door het RIVM en de GGD om gewogen beslissingen te nemen die recht doen aan de Amsterdamse situatie. Het RIVM en de GGD hebben de kennis in huis om het wetenschappelijk onderzoek naar relaties tussen geluid van windturbines en het optreden van gezondheidseffecten te beoordelen en in de praktijk toe te passen.

De GGD baseert zich bij de advisering over de gezondheidseffecten van windturbines op meerdere bronnen: het wetenschappelijk onderzoek dat beschikbaar is, de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidsraad, en de expertise van het RIVM. Daarbij wordt mede gebruik gemaakt van het RIVM-rapport: 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' uit 2020. Dit rapport geeft inzicht in de wetenschappelijke literatuur die sinds het WHO-advies over omgevingsgeluid uit 2018 verschenen is. Het RIVM rapport biedt een aanvulling op de beschikbare kennis, maar is dus niet de enige bron van informatie.

In het raadsadres stelt u dat het RIVM-rapport uit 2020 niet volledig is en niet op alle relevante aspecten is toegesneden. Ook heeft u een aantal concrete vragen over het rapport. We hebben uw

vragen en opmerkingen op het rapport voorgelegd aan het RIVM. De volledige reactie van het RIVM is het antwoord op uw eerste vragen en bijgevoegd als bijlage bij deze brief.
U heeft verder een aantal concrete vragen voor ~~het college~~ons. Hieronder gaan wij daar nader op in.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op II:
~~Nee. Het college kan~~ E~~e~~nige vorm van hinder door de plaatsing van windturbines is niet uit te sluiten. Als uit nader onderzoek blijkt dat bij een windturbine op een bepaalde locatie onaanvaardbare risico's op gebied van gezondheid of aantasting van de natuur naar voren komen, dan valt deze locatie af. Daarom is het heel belangrijk om onderzoek te doen naar specifieke locaties. Hiervoor wordt een afwegingskader opgesteld dat gebruikt zal worden om zowel locaties als het proces te toetsen. Het afwegingskader zal ten minste uitspraken doen over de criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren. Onderdeel van het afwegingskader zal ook een "Health Impact Assessment"(HIA) zijn. We vragen een commissie van (onafhankelijke) experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. Ook in relatie tot andere geluidsbronnen zoals wegen. En daarbij ook de opties te betrekken om de risico's maximaal te verminderen. Dit advies en de opties om de risico's te verminderen wordt opgenomen in de besluitvorming over de vergunningverlening.

Het RIVM-rapport beschrijft de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid van windturbines en de factoren die daar een rol bij spelen, maar is niet bedoeld om een maatschappelijke afweging te maken. De bevindingen van het rapport worden meegewogen bij het opstellen van het afwegingskader. Ook uw zorgen en de bijgevoegde reactie van het RIVM op uw vragen worden daarbij betrokken.

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

Antwoord op III:
In een levendige stad als Amsterdam zijn veel geluiden aanwezig. De geluidsniveaus in Amsterdam van meerdere bronnen zijn op kaarten in beeld gebracht. Zie bijvoorbeeld de Atlas Leefomgeving (https://www.atlasleefomgeving.nl/) en/of de geluidskaart Amsterdam (https://maps.amsterdam.nl/geluid/). Deze geluiden zijn niet altijd plezierig en kunnen voor een deel van de Amsterdammers hinderlijk zijn en de slaap verstoren. Gezondheidsrisico's door bronnen van geluid en geluidhinder gelden helaas zowel voor volwassenen als voor kinderen.

De regelgeving voor geluid van windturbines betreft een landelijke norm die aangeeft welk niveau aanvaardbaar is. De landelijke norm voor windturbinegeluid is 47 dB. Dit is een gemiddelde norm die bestaat uit het gemiddelde geluid van alle dagen, alle avonden met een straffactor van 5 dB en alle nachten met een straffactor van 10 dB. 47 dB is derhalve niet de hoogte van de geluidsbelasting op woningen. Die is in de praktijk maximaal 43-45 dB(A). Overigens geldt voor de nacht een gemiddelde norm van 41 dB (de Lnight norm).

~~Het college~~Wij willen met een zorgvuldige planning en gedegen onderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten onaanvaardbare effecten op de kwaliteit van de leefomgeving voorkomen. Daarom is nader onderzoek doen naar mogelijke geluidsoverlast bij specifieke locaties voor windturbines van groot belang. Zie het antwoord op vraag II hoe ~~het college~~wij dit onderzoek zo zorgvuldig mogelijk vorm willen geven.

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

Antwoord op IV en V:
Onderzoek naar de gezondheidseffecten van windturbines gebeurt wereldwijd en de resultaten daarvan zijn op verschillende situaties toepasbaar. Om de gezondheidseffecten op lange termijn van windturbinegeluid te bepalen is een meting bij een enkel windpark niet voldoende. Hiervoor zouden een substantieel aantal omwonenden rond diverse windparken in Nederland voor langere tijd gevolgd moeten worden. -De betrokken ministeries zijn in overleg met het RIVM om na te gaan of het nodig is om aanvullend landelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines uit te voeren. Daarbij wordt meegenomen of er risicogroepen zijn, zoals kinderen, die extra aandacht moeten krijgen. ~~Het college~~Wij wachten de uitkomsten van dit overleg af, en werken~~t~~ intussen aan een afwegingskader voor de Amsterdamse situatie zoals genoemd in het antwoord op vraag II. ~~Recent heeft het Rijk echter nog aangegeven dat er geen nieuwe wetenschappelijke inzichten zijn die aanleiding geven tot een aanpassing van de Nederlandse normering. Zie Kamervragen Aanhangsel van de Handelingen van de Tweede Kamer, 5 november 2020. https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20202021-620.html~~

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?
b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op VI:
Amsterdam volgt de landelijke regelgeving op het gebied van omgevingsgeluid. In aanvulling daarop wordt toegewerkt naar een afwegingskader waarin gezondheid en de risico's voor omwonenden een belangrijk onderdeel vormen. Gezondheidswetenschappers, experts en medici worden actief uitgenodigd hun voorstellen in te brengen hoe gezondheidsrisico's in kaart gebracht en gewogen kunnen worden. ~~Het college kan~~Het is niet te voorkomen dat bewoners enige vorm van hinder zullen ervaren door windturbines. Onaanvaardbare risico's op gebied van onder meer de gezondheid zijn voor ~~het college~~ons echter niet acceptabel.

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op VII:
~~Het college ziet~~Wij zien het als ~~haar~~onze verantwoordelijkheid om zorgvuldig onderzoek te doen naar de geluidseffecten van windturbines en deze effecten zoveel mogelijk te beperken. ~~Het college ziet het~~ ~~D~~daarnaast is het onze~~als haar~~ verantwoordelijkheid om de klimaatcrisis te bestrijden en als stad een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering en het omlaag brengen van de CO_2-uitstoot. Het opwekken van schone energie, óók door middel van windturbines, is daarbij noodzakelijk. Elk alternatief voor fossiele brandstoffen heeft voor- en nadelen die ~~het college~~wij zorgvuldig afwe~~e~~eg~~t~~en.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.
Hoogachtend,
Namens het college van Burgemeester en Wethouders,

Simone Kukenheim
wethouder Zorg, Jeugd(zorg), Beroepsonderwijs en Sport

Marieke van Doorninck
wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Aan: GGD Amsterdam
Van: RIVM
Datum: 12 april 2021
Betreft: Windturbines en gezondheid (cGM-Toonbankvraag 30502)

De GGD Amsterdam heeft op 29 maart 2021 een raadsadres ontvangen van een groep bezorgde medici en paramedici over de vermeende gezondheidseffecten van windturbines. In de brief stellen zij een aantal vragen die rechtstreeks ingaan op het RIVM rapport (oktober 2020) van [redacted] en [redacted] (de Nederlandse vertaling van het rapport zal midden april beschikbaar zijn).
Op verzoek van de GGD Amsterdam, gaan we na een korte inleiding, in op de vragen in het raadsadres voor zover deze verwijzen naar ons rapport en breder werk van RIVM in het geluiddomein. Op specifieke vragen voor de gemeente gaan wij niet in.

Inleiding

Het betreffende RIVM-rapport is opgesteld in opdracht van de Afdeling Geluid en Niet-Ioniserende straling van het Zwitserse Milieubureau (Bundesamt für Umwelt). Het RIVM werd gevraagd om een actueel overzicht van de conclusies van wetenschappelijke onderzoeken naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid en hierbij in het bijzonder te kijken naar het effect van infrageluid en laagfrequent geluid. Hiervoor is alle relevante wetenschappelijke literatuur verzameld die is gepubliceerd vanaf 2017. Dit is een vervolg op een vergelijkbare opdracht waarover in 2018 een rapport en artikel verscheen ([redacted] en [redacted] 2017, [redacted] en [redacted] 2018).
Het monitoren van gezondheidsklachten rond belangrijke (geluid en trilling) bronnen is een van de basistaken van de afdeling Milieu en Gezondheid van het Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid (DMG) van het RIVM. Dit gebeurt rond transportbronnen in het algemeen, en specifiek rond vliegvelden, langs het spoor, en windturbines (WTs). Naast survey ’s (herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden) is een systematisch review van de internationale literatuur een hiervoor geëigende methode. Dat is voor WT geluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018 en 2020. Deze reviews zijn geschreven in opdracht van VWS, IenW, Overheid VK, Zwitserse Overheid en de WHO (zie referentielijst).
Deze producten zijn tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het RIVM. RIVM-onderzoek wordt onafhankelijk uitgevoerd volgens de Wet op het RIVM artikel 5. De opdrachtgevers hebben geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de wijze van rapporteren van het onderzoek.
Het RIVM hanteert daarbij in de eerste plaats een volksgezondheid-benadering, waarin op basis van groepsgegevens uitspraken worden gedaan over de aannemelijkheid van optreden van gezondheidseffecten naar aard, ernst en omvang. In de bovengenoemde reviews over windturbines werd telkens de meest recente literatuur betrokken. Deze werd op systematische wijze beoordeeld, volgens een standaardmethode voor systematische reviews. Er werd geen blootstelling-effect relatie afgeleid omdat onderzoekresultaten onvoldoende beschikbaar en/of niet vergelijkbaar genoeg waren om een dergelijke analyse uit te voeren. Literatuuronderzoek is een eerste stap in het leveren van informatie ten behoeve van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs. De nadruk ligt hierbij op het gebruik van bewijs uit onderzoek met een adequate onderzoeksopzet en uitvoering.

Deze benadering geeft een algemeen beeld van gezondheidsrisico's en de (mede)bepalende factoren ervan. De medische benadering richt zich op individuele ziektegevallen en onderscheidt zich daarmee van een volksgezondheid-benadering.
Een review gaat van veel studies uit en zoekt naar een gemene deler, een gemiddelde. Het resultaat is daarom toepasbaar op grote groepen mensen, en goed bruikbaar op de schaal van de algemene bevolking. Wanneer de groepen kleiner worden, kunnen contextuele, persoonlijke en situationele factoren een belangrijke rol spelen, waardoor resultaten op lokaal niveau vaak afwijken van de uitkomsten van de review. Voor het nauwkeurig schatten van gezondheidseffecten op lokaal niveau is een algemene review daarom niet voldoende en is meer en andere, liefst lokale informatie nodig op grond van een gezondheidseffectscreening. Een review is hierbij wel een belangrijke eerste stap.

Reactie op de acht vragen en deelvragen gesteld in de brief van verontruste artsen en paramedici aan de gemeente Amsterdam.

1. *Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:*
A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.o.a.2-21 Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

Reactie1: Dit zijn de studies die sinds 2017 gepubliceerd zijn in de wetenschappelijke literatuur en die aan de wetenschappelijk kwaliteitseisen voldoen [redacted], 2021, bladzijde 68). De meeste studies gaan over hinder en slaapverstoring. Deze effecten vatten wij, in lijn met de WHO definitie van gezondheid, op als nadelige gezondheidseffecten. Deze studies vormen een goede basis voor het schatten van de gezondheidseffecten. Deze effecten zijn niet anders voor dicht- of dunbevolkte gebieden, en jaargemiddelde geluidniveaus boven 42 dBA 's nachts komen nauwelijks voor in zowel dicht- als dunbevolkte gebieden. Natuurlijk zijn de sociale, geografische, visuele omstandigheden anders, maar daar kan rekening mee worden gehouden.

> In onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid worden verschillende indicatoren voor het geluidniveau gebruikt, vaak L_{den}, soms ook L_{Aeq} al dan niet bij een bepaalde windsnelheid. Het is van belang bij vergelijkingen steeds goed op te letten om welke eenheid het gaat. In het hypertensie-onderzoek [redacted] et al (2018a) gebruikt men bijvoorbeeld het nachtelijk geluidniveau bij 8 m/s windsnelheid van 10 PM - 7 AM, terwijl in Nederland de nachtnorm geldt voor 11PM – 7AM. De hoogste klasse van nachtelijke geluidblootstellingen in deze studie was >= 42 dBA. Die 42 dBA komt overeen met de 47 dB L_{den} etmaal norm in NL. En dat komt weer overeen met 40 dB L_{night}, terwijl de NL grenswaarde 41 dB L_{night} is. Dus uiteindelijk ligt de hoogste geluidsklasse [redacted] (2018a) rond en deels boven de NL grenswaarde. Voor de wijze van omrekening wordt verwezen naar [redacted] (2008*).*

Reactie2: Het klopt dat de afstanden in de studies vaak groter zijn dan 500 meter. De geluidbelasting komt in sommige studies, als in de goede eenheid wordt vergeleken, overeen met wat in Nederland voorkomt/is te verwachten.

In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study ,5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].
1C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

Reactie1: Voor de genoemde effecten hart- en vaatziekten, slapeloosheid en depressie is onvoldoende bewijs. Dat concluderen wij in onze review en dit concluderen de onderzoekers ook zelf.

Hart-vaatziekten: Een significant verhoogd risico op *hypertensie* is niet gevonden. Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie [redacted], 2018a).

De studie van [redacted] (2019b) leverde eveneens geen afdoend bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Slapeloosheid: [redacted] (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van [redacted] et al, 2020., waarin geconcludeerd wordt dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook [redacted] 2019ac).

Reactie2: Ook in de groep die binnen de 500 meter van windturbines woont, zijn in de studie van Poulsen geen andere effecten aangetoond dan hinder.

1D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies [redacted] [5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport [redacted]) bevestigen dit. De

conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

Reactie: De conclusies van het rapport zijn niet zondermeer toepasbaar op lokale situaties. Vanzelfsprekend zijn er rond zeer recent geplaatste windturbines minder onderzoeken beschikbaar dan rond turbines die al langer staan. Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de tiphoogte en afstand doorslaggevend zijn voor genoemde gezondheidseffecten.

1E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

Reactie: Dat klopt. Het is overigens niet zo dat 'dun bevolkt zijn' op zich een beperkende factor is om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

***2.** Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen 20. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden[16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.*

Reactie: Onderzoek naar het effect van omgevingsgeluid op kinderen is in het algemeen zeer beperkt en heeft zich vooral gericht op luchtvaartgeluid en cognitieve effecten. Voor windturbines ontbreken studies volledig (zie WHO reviews). Onze review gaat inderdaad niet verder in op het ontbreken van studies bij kinderen.

***3.** Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].*

Reactie: Hier spelen twee zaken door elkaar. Het klopt dat geluid van windturbines bij gelijke geluidniveaus drie maal zo hinderlijk is als geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer. Maar dat betekent niet automatisch dat ook de kans op hart- en vaatziekten drie keer zo hoog is. Er is geen verband aangetoond tussen WT geluid en hart- en vaatziekten. Mogelijk is dit een gevolg van minder onderzoek, minder blootgestelde mensen, of van de lagere geluidniveaus. Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen,

als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via hinder loopt.

Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden.

4. *In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts* [redacted] *en* [redacted] *uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen. Tijdens de expertsessie presenteerde dr. ir. De Laat bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land. De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.*

Reactie1: Het rapport van Rand en Ambrose is geen wetenschappelijk studie, maar een niet-collegiaal getoetst rapport van akoestisch adviseurs. De hierin weergegeven 'community reaction' is een oude indeling uit de VS, die naar eigen (en niet nader toegelichte) inzichten toegepast werd op windturbines. De hinderpercentages zijn gebaseerd op één oude studie.

Reactie2: De geluidproductie neemt de laatste jaren niet meer toe met de grootte van een windturbine. Qua geluid is er dus geen sprake meer van een relatie tussen grootte en geluidsproductie en dus ook niet tussen afstand en geluidniveau. Wel is er nog verschil tussen windturbines van verschillende leveranciers (mondelinge mededeling [redacted]) (RVO, 2016).

Reactie3: Er worden hier twee dingen door elkaar gehaald: het laagste niveau waarop effecten worden gevonden en het niveau waarboven het beleid het % ernstige hinder onacceptabel vindt. Ook bij andere geluidbronnen verschilt het geen-effect-niveau van het aanvaardbaar geachte niveau. Wat als aanvaardbaar wordt geacht is een politieke keuze en niet een wetenschappelijke keuze.

5. *De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines 15.*

Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: “Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing

concern". Het RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid.

Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een "definitieve" relatie voor hinder af te leiden (et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (and 2018).

6. *Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden en een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.*

Reactie: Gebruik makend van de resultaten van et al (2008) rapporteerden et al in 2009 en 2011 in opdracht van VROM een exploratieve analyse van de gemodelleerde geluidniveaus van WTs. Vervolgens heeft TNO (Janssen et al, 2011) een vergelijking gemaakt met het percentage ernstige hinder door geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer geluid. Op basis hiervan is de norm in Nederland op de gevel van woningen en andere gevoelige objecten vastgesteld op 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}.

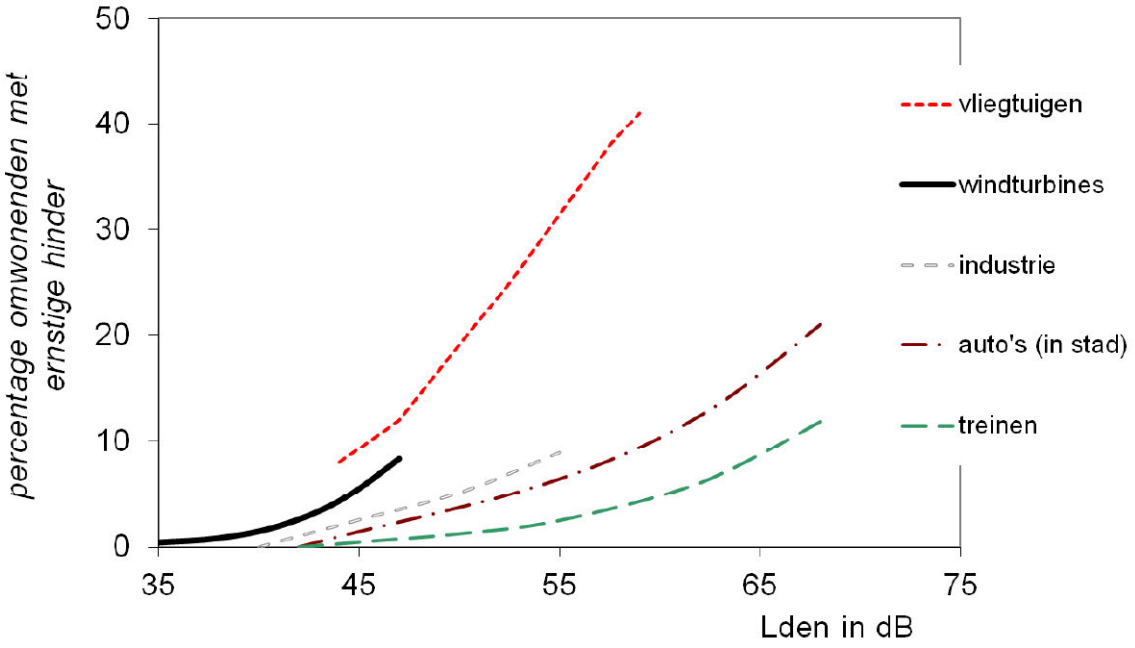

Figuur 1. Vergelijking van het percentage ernstig gehinderd ten gevolge van wind-, vliegtuig-, industrie-, wegverkeer- spoorgeluid op basis van de ***in 2011 beschikbare*** *blootstelling-effect relaties.*

Het gaat hier om beleidsmatige normen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de voordelen van windenergie en de hinder die omwonenden ondervinden. In Nederland wordt op basis van gegevens uit 2015 geschat dat toen 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van WTs die hoger zijn dan de norm van 47 dB (L_{den}). Ter vergelijking: voor andere bronnen van

omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (L_{den}) door vliegverkeer (et al, 2019).

***7**. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid kan leiden tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.*

Reactie1: Uit Nederlands onderzoek blijkt dat de hinder van wegverkeer en van windturbines los van elkaar staan (alleen bij wegverkeer met een L_{den} 20 dB hoger dan het geluidsniveau van windturbines heeft men geen hinder meer van de windturbines). Er is geen versterking van het geluid van wegverkeer door dat van windturbines of vice versa (et al, 2008)

Reactie2: De redeneerlijnen lijken hier door elkaar te lopen. Het is inderdaad bekend dat bepaalde aandoeningen mogelijk samenhangen met een chronische slaapverstoring. Het is ook bekend dat bepaalde aandoeningen iets vaker voorkomen in lage SES wijken. Dat zegt nog niets over de samenhang met windturbine geluid ‘s nachts. Vooralsnog is geen direct verband vastgesteld met diabetes, overgewicht, depressie en hypertensie voor geluid van transport-gerelateerde bronnen, ook niet via de relatie met slapeloosheid. Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn. Voor wat bekend is over wegverkeersgeluid en slaapindicatoren waaronder slapeloosheid zie de review van & 2017.

***8.** Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].*

Reactie1: Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer. In onze review wordt bevestigd dat laagfrequent geluid van invloed kan zijn op hinder (en op eventuele vervolgeffecten), maar net zoals 'gewoon' geluid dat kan hebben. Voor infrageluid zien wij geen bewijs en zelfs geen overtuigende aanwijzingen.

Reactie2: Het is inderdaad interessant verder te onderzoeken, ook om te bepalen wat de praktische betekenis is van het verlies aan grijze stof en of het inderdaad samenhangt met (alleen) het infrageluid. Maar vooralsnog is niet duidelijk wat dit dan betekent voor de praktijk: bij woningen veroorzaken windturbines aanzienlijk lagere geluidniveaus dan in de genoemde studie en als er al negatieve gezondheidseffecten zijn, levert wegverkeer waarschijnlijk een veel grotere bijdrage en voor veel meer mensen.

Reactie3: De review van de [redacted] is (nog) niet gepubliceerd, dus het is niet mogelijk deze conclusies op waarde te schatten. Het gaat hier om ongepubliceerde, en in principe vooralsnog onbekende resultaten.

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheids-effecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden

Reactie1: De toepasbaarheid van de resultaten uit onderzoek elders is inderdaad beperkt, zeker in het geval de situatie en context sterk verschillen *in casu*: type turbine en de afstand tot de turbines. Hiervoor is een Health Impact Assessment nodig. Hiervoor ontbreken nog de benodigde ingrediënten zoals een definitieve blootstelling- effect relatie voor dag en nacht geluidniveaus (zie WHO-tabel 36, 37, page 77-78), maar bij gebrek aan beter zou de voorwaardelijke blootstelling-effect relatie kunnen worden gebruikt om het verwachte percentage ernstige hinder af te leiden. Hinder wordt behalve door geluid, door persoonlijke, situationele en contextuele aspecten bepaald en het is daardoor lastig precies te voorspellen. Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. En die studie kan uiteraard pas gedaan worden als de windturbines er al staan. Hierbij zou de invloed van visuele aspecten (bv in relatie tot de masthoogte) meegewogen moeten worden.

Reactie2: Het is overigens niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met "relevante aspecten".

Reactie3: Zoals boven aangegeven was de vraag van de Zwitserse overheid: 'breng de omvang van problematiek in beeld op basis van de beschikbare kennis in de wetenschappelijke literatuur gepubliceerd na 2017. Betrek hierbij de effecten van Laagfrequent Geluid en Infrageluid, en de rol van determinanten van hinder anders dan geluid'.

Noot RIVM: Onderstaande vragen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam: wij gaan ter duiding alleen in op vraag II.

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Reactie: Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context. Voor dit doel zou lokaal een gezondheidskundige effect screening (Health Impact Assessment) gedaan moeten worden waarbij gebruik gemaakt zou kunnen worden van de voorwaardelijke WHO-blootstelling-effect relatie voor geluid van windturbines en rekening moet worden gehouden met specifieke visuele aspecten en demografische kenmerken (zie boven)

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?
Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 14 juni 2021 16:35
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: aangepaste slides communicatie
Bijlagen: 210614 Communicatie Reflectiefase Hoofdlijnen.pptx

Hai [redacted]

Bij deze de slides met aanpassingen zoals we die vanmiddag hebben besproken.

groet [redacted]

Communicatie

Kernboodschap windturbines in Amsterdam

Om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen is een omslag naar schone energie nodig. Amsterdam heeft de ambitie om de elektriciteitsproductie door windenergie op eigen grondgebied met 50 MW opgesteld vermogen uit te breiden voor 2030.
In zeven gebieden wordt gezocht naar geschikte locaties voor windturbines. Samen met experts, omwonenden en andere stakeholders kijken we waar deze geplaatst kunnen worden. Amsterdammers kunnen ook profiteren van de plaatsing van deze windmolens; het doel is dat minimaal 50% van de (wind)productie in lokaal eigendom komt.

Communicatie

Kernboodschap reflectiefase

Het college neemt haar verantwoordelijkheid om de klimaatdoelstellingen te halen, maar voelt ook de verantwoordelijkheid om de zorgen die mensen hebben over de komst van 17 windturbines zoveel mogelijk weg te nemen. Nog voordat initiatiefnemers die windmolens willen plaatsen zich kunnen melden, vindt er daarom een 'reflectiefase' plaats. Er wordt meer tijd genomen om in de zoekgebieden het gesprek aan te gaan. In de reflectiefase wordt een afwegingskader vormgegeven samen met bewoners, stadsdelen, buurgemeenten en andere belanghebbenden. Dit kader moet onder meer uitspraken doen over criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren.

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Het plan van aanpak is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Communicatie

Drie lijnen:

A. Communicatie ter ondersteuning van de participatie reflectiefase: werving, zichtbaar maken resultaten

B. Externe communicatie naast ondersteuning participatie: voelbaar en zichtbaar maken, nuanceren, informeren van groepen/wijken die nog niet goed zijn bereikt, informeren/up to date houden

C. Interne communicatie: naar gemeentelijke directies en buurtgemeenten

Communicatie

A. Communicatie ter ondersteuning van participatie reflectiefase

Werven van diverse deelnemers met gebruik van de kernboodschappen, zichtbaar maken resultaten, via oa:

- Gemeentelijke kanalen zoals stadskrant, website, nieuwsbrieven stedelijk, duurzaam020, Duurzame Energie, nieuwsbrieven stadsdelen en gebiedspagina's.
- Social media kanalen van de gemeente, waaronder ook duurzaam020 en de stadsdelen, zowel organisch als gesponsord.
- Bewonersbrieven
- Advertenties in lokale print media, stedelijk en stadsdeelspecifiek.
- Persberichten bij activiteiten/resultaten die een nieuwswaarde hebben
- Lokale fysieke locaties en social media platforms zoals FB accounts van buurten en organisaties buiten gemeente voorzien van posters en posts

Communicatie

B. Communicatie naast participatiecommunicatie

Zichtbaar en voelbaar maken, nuanceren, informeren diverse doelgroep via oa:

- Infographics/animaties/ filmpjes/3D animatie/simulator
- Excursies naar andere steden/gebieden waar windmolens staan, gesprekken met bewoners van andere steden/gebieden waar windmolens staan, wandelingen in zoekgebieden
- Visuele verslagen bovenstaande excursies
- De wijk in met een bus/op de markt/persoonlijke ontmoetingen
- Stadskrant, nieuwsbrieven stedelijk, duurzaam020, Duurzame Energie, stadsdelen en gebiedspagina's.
- Social media kanalen van de gemeente, waaronder ook duurzaam020 en de stadsdelen, zowel organisch als gesponsord.
- Lokale zenders zoals RTVNH en AT5 voorzien van content.
- Persberichten /artikelen / brengen van een positief/genuanceerd verhaal bij specifieke media
- Lokale social media platforms zoals FB accounts van buurten en organisaties buiten gemeente.
- Bewonersbrief

Communicatie

C. Interne communicatie

Gemeentelijke directies betrekken bij het proces
Belangrijkste doelgroepen: Stadsdelen, G&O, buurtgemeenten

- Interne bijeenkomsten zoals R&D online en toelichten op vergaderingen
- Directe persoonlijke en mailcontacten
- Intranetpagina
- Tamtampagina
- Interne nieuwsbrieven

[redacted]

Van: [redacted]@public-mediation.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 9:13
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Aangepaste slides
Bijlagen: 140621_programma_reflectiefase.pptx

Beste mensen,

Slides 20 en 21 toegevoegd. De organisatie van de RF is nog echt een eerste gedachtenoefening maar ik denk dat het kan helpen om snel inzichtelijk te maken wat we willen doen en wat de samenhang is.

Groeten, [redacted]

[redacted]
Public Mediation
Unravelling public controversies
Cabralstraat 1, Amsterdam
[redacted]
www.public-mediation.nl

Gemeente
Amsterdam

Programma Reflectiefase RES / wind

Invulling periode tussen vaststelling RES 1.0 en fase dat medewerking aan initiatiefnemers start.

Concept dd 14/06/2021

Uitgangspunten van de reflectiefase

- Het vertrekpunt is de wind-ambitie van de stad (en niet RES NHZ of Klimaatakkoord)*
- Verwerken van de aangenomen moties in de aanpak (waaronder het organiseren van fysieke bijeenkomsten)
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding (intern en extern)
- Zoeken naar dialoog (niet discussie of debat)
- Oog voor de diversiteit van inwoners zodat we kennis nemen van verschillende perspectieven

*) Nut en noodzaak vraagt wel een plek in dit traject + alternatieve opties

Hoe dit plan tot stand is gekomen

- Twee klankbord sessies met belanghebbenden, waaronder:
  - Vertegenwoordigers Windalarm
  - Vertegenwoordigers JongRes
  - Vertegenwoordigers bezorgde medici
  - Vertegenwoordigers volkstuinen
  - Vertegenwoordigers woonboot bewoners Noord
  - Vertegenwoordigers coöperaties Amsterdam Wind
  - Stadsecoloog
  - GGD

  - Twee klankbord sessies met partner organisaties waaronder
    - Buurgemeenten
    - RES partners NHZ/N
    - Provincie
    - PoA
    - Andere beleidsafdelingen gemeente Amsterdam
    - Stadsdelen
    - .. (Liander?)

Bevindingen dit proces van komen tot PvA

- Behoefte om mee te praten mee te doen is groot onder alle groepen
- Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm: visie op reflectie fase, problematiek, behoeften én belangen lopen zeer uiteen:
  - *Sommigen willen eerst evaluatie participatie en dan pas verder, anderen willen direct aan de slag met in kaart brengen zoekgebieden;*
  - *Sommigen willen eerst nut en noodzaak discussie voeren, anderen willen nu concreet in dialoog met lokale direct-betrokkenen;*
  - *Sommigen willen vooral aan de slag met joint fact finding op gezondheid (HIA), anderen willen aan de slag met samen oplossingen ontwerpen;*
  - *Grote behoefte aan opvullen leemtes RES (bestuurlijke betrokkenheid beleidsdossiers in grensgebieden)*

Bevindingen in dit proces van komen tot PvA

- ✓ Eigenaarschap proces en vertrouwen moet groeien
- ✓ Eén plan van aanpak voor de reflectie fase waar op voorhand iedereen geheel achter staat is brug te ver
- ✓ PvA is verzameling activiteiten waar zoveel mogelijk tegemoet gekomen wordt aan verschillende behoeften die nu leven
- ✓ Proces eigenaarschap op lokaal, stedelijk en niveau buurgemeente nodig

Producten reflectiefase

- Evaluatie participatie
- Afwegingskader voor besluitvorming over de *geschiktheid* van concrete locaties in de zoekgebieden, met o.a.
  - Technische, maatschappelijke, juridische en ruimtelijke criteria voor besluitvorming en participatie;
  - ➢ O.a. HIA; raadpleging inwoners (PWE); Dialoog.
  - ➢ Product: stedelijk afwegingskader en per zoekgebied

- Richtlijnen/Toetsingskader voor realisatie van windenergie, over o.a.
  - Lokaal eigenaarschap, besluitvormingsprocedures, uitgangspunten voor participatie, governance van de uitvoering;
  - ➢ O.a. "spelregels" voor ontwikkelaars en RES partners; beleidsafstemming; governance samenwerking
  - ➢ Evaluatie participatie (tussenproduct, vormt input voor vervolg)
- ➢ Richtlijnen/spelregels governance samenwerking buurgemeenten

Evaluatie participatie (tussenproduct RF)

Doel: Terugblikken op de participatie in de RES en leren voor de toekomst

Evaluatie participatie

- Kader bepalen: waar moet evaluatie aan voldoen?
- Afstemmen met provincie
- Input ophalen van klankbordgroep: welke vragen moeten worden gesteld?
- Uitvoerder bepalen: aanbeveling externe kennisinstelling (RUL/ TU Delft/UvA)

Activiteiten

1. Sessie met klankbordgroep
2. Overleg binnen RES NHZ
3. Opdracht uitschrijven
   - Evt. combineren met online raadpleging /waardenevaluatie

➢ Gezaghebbend en onafhankelijk
➢ Lessen voor uitvoeringsfase

Afwegingskader besluitvorming geschiktheid en kenmerken locaties (eindproduct)

- Een afwegings- of beoordelingskader informeert besluitvormers over de informatie die relevant is om te betrekken bij het beoordelen van de geschiktheid van een zoeklocatie voor wind. Zij wegen de aangereikte voor- en nadelen tegen elkaar af en nemen een beslissing over de geschiktheid.

Wat beschrijven
- Wettelijke bepalingen
- Gezondheidsaspecten (HIA)
- Ruimtelijke studie / landschap
- Natuur / biodiversiteit
- Lokale bewonersperspectief
- Lokale beleidsperspectief

In de vorm van
- Algemeen afwegingskader
- Terugkoppeling per zoekgebied

Tussenproducten
- Joint fact finding
- Participatieve Waardenevaluatie
- Etnografisch onderzoek
- Beleidsanalyse
- Simulaties / visualisaties
- Natuurwaardenonderzoek
- Dialoogsessies

Met wie
- Gemeenteraad van Amsterdam
- Bewoners en bedrijven
- Stadsdelen/wijkteams
- RES partners
- Kennisinstellingen/RIVM
- GGD

Voor wie
- Gemeenteraad van Amsterdam
- Stadsdelen en collega's
- Bestuur

Afwegingskader op 3 niveaus

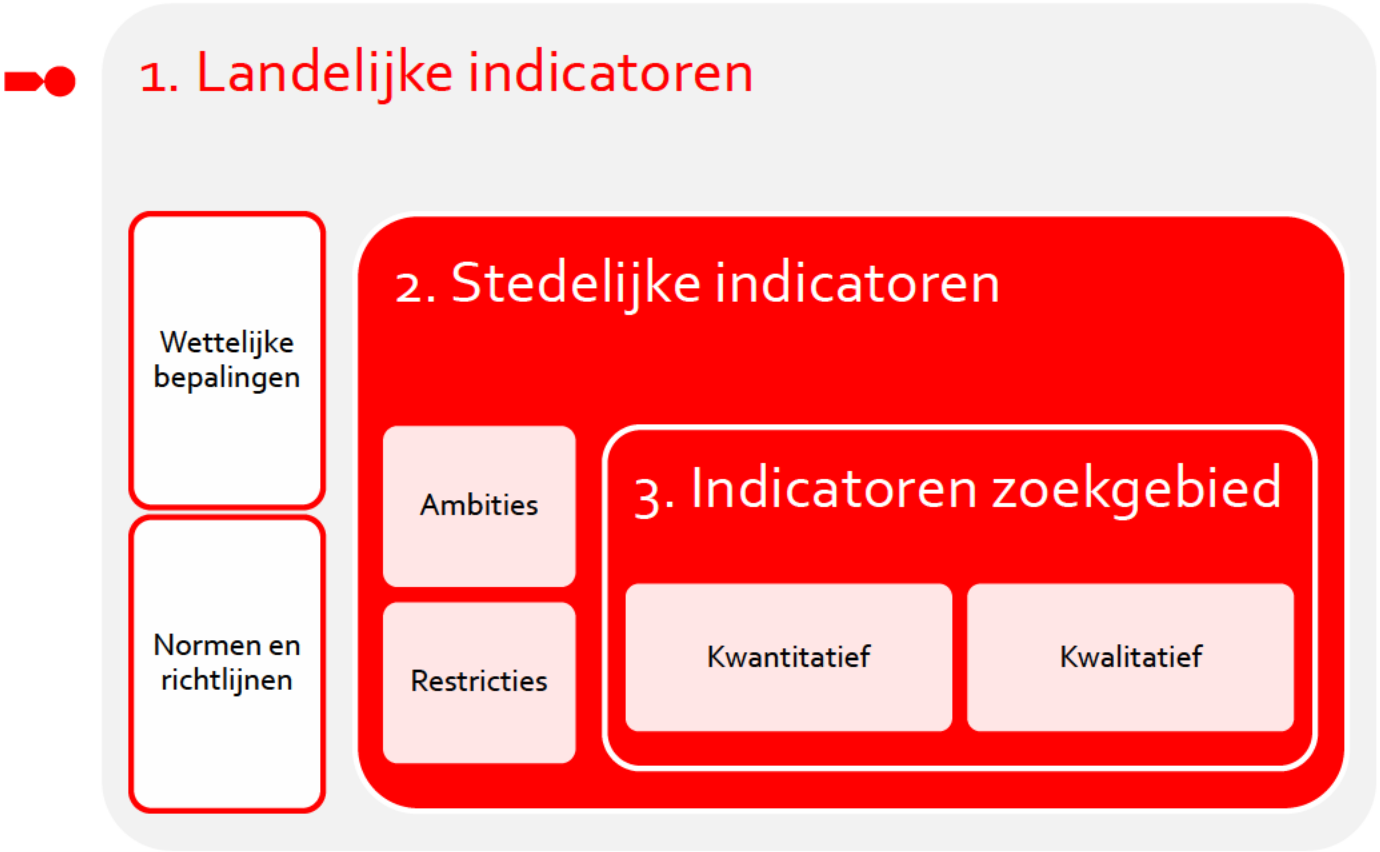

*Een indicator is een meting, waarneming of statistiek die iets aangeeft

Afwegingskader: 2. informatie over de stad

- Het inpassen van wind op land vraagt om een afweging tussen XX onderdelen:
  - Duurzame-energieambities/RES
  - Ruimtegebruik
  - Gezondheid
  - Ecologie
  - Woningbouwambitie
  - Landschaps-/omgevingsvisie
  - Energiesysteemefficiëntie
  - Issues in de grensgebieden
  - Bestuurlijk-maatschappelijke acceptatie

Afwegingskader: 2. informatie over de stad

Bouwsteen (als voorbeeld)	Indicatoren	Instrumenten (Ideeën)
Eisen aan duurzame energie-installaties	Geluid Slagschaduw Hoogte	Beleidsanalyse (luchtvaart) Simulaties
Stedelijke visie woningbouw		Ruimtelijke studie Simulaties
Visie natuur/ecologie ontwikkeling		Beleidsanalyse Natuurwaarde onderzoek PlanMER
Gezondheidseffecten	Aantallen ernstig gehinderden	HIA JFF, rekenmodellen Simulaties
Duurzame energie ambities	CO_2 reductie	Onderzoek
Maatschappelijke acceptatie		PWE Dialoogsessies

Bouwsteen: Gezondheid

Doel: Impact van geluidseffecten op gezondheid onderzoeken

Met stedelijke klankbordgroep

1. Aansluiten bij landelijk onderzoek / NP RES / RIVM Expertisepunt
2. Uitvoeren van een HIA (vraag: is dit een methode die je kunt toepassen op zoekgebieden?)
3. Joint fact finding gezondheidseffecten

- Klein bereik maar zeer kwalitatief en de uitkomsten zijn herkenbaar voor medebewoners

Bouwsteen: …(verder uitwerken)

- Doel:

Hoe? PWE light in 2 delen

Doel:

- Inventariseren welke indicatoren volgens stakeholders belangrijk zijn bij het beschrijven en beoordelen van de zoeklocaties
- Geeft indicatie van lokale acceptatie voor zoeklocaties (draagvlakonderzoek)

1. 'Infographic' zoeklocaties (doel: *inventarisatie* van indicatoren): "Wat vindt u belangrijk om bij de afweging te betrekken?"
2. 'Infographic' indicatoren (doel; *voorkeursvolgorde* van bij 1) opgehaalde indicatoren ophalen): "Welke indicatoren vindt u m.b.t. locatie X het meest belangrijk?"

- **Een groot bereik en relatief laagdrempelig**
- **Haalt breedte/variatie aan perspectieven op**
- **Vergroot kennis over opgave en effecten**
- **Vergroot begrip voor afweging tussen indicatoren**

Afwegingskader : 3. informatie over zoekgebieden/lokaal

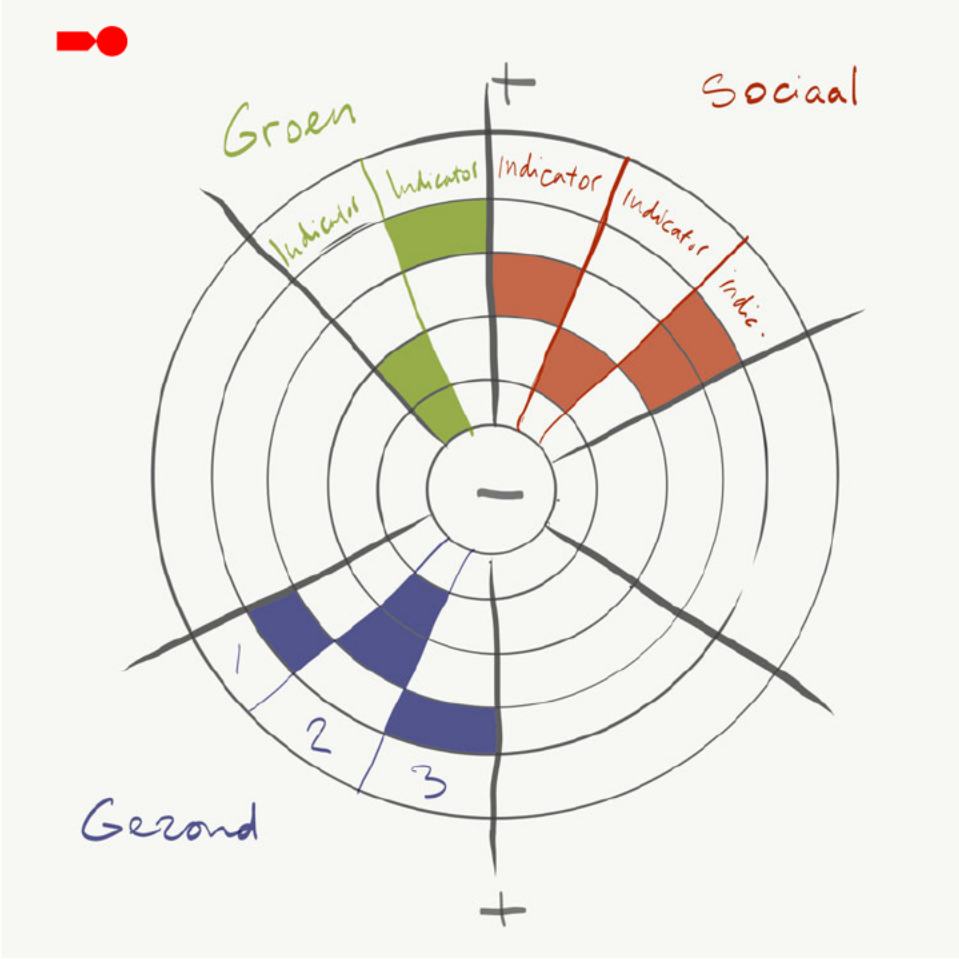

Ontwikkeld met en door bewoners

- Participerend onderzoek in de zoekgebieden (excursies, verhalen, beelden, kaarten)
- Ma.ak?
- Raadpleging PWE (wat zijn belangrijke waarden - *waarom*)
- Kenmerken van het zoekgebied (demografisch, infrastructuur, trends)

Organiseren met

- Stadsdelen
- Buurgemeenten (+bewoners)
- Lokale klankbordgroep

Hoe? Participatief onderzoek met de wijk

Doel: Inventariseren welke kenmerken van de wijk voor bewoners belangrijk zijn en het creëren van een bredere set aan informatie om gezichtspunten, zorgen en waarden te begrijpen

(en mate van lokale acceptatie)

Met lokale klankbordgroepen/wijkberaden (zoekgebied-beraad)

1. Kaarten maken van de wijk
2. Foto's, objecten en plekken verzamelen

- Klein bereik maar zeer kwalitatief en de uitkomsten zijn herkenbaar voor medebewoners
- Geen gebruik van taal maar van beeld

Richtlijnen voor realisatie

(ook wel toetsingskader genoemd)

Informeert stakeholders en besluitvormers over hoe wind-op-land kan worden gerealiseerd en welke randvoorwaarden daarbij gelden.

Wat beschrijven
- Kaders voor participatie
- Invulling lokaal eigenaarschap
- Procesafspraken met RES partners
- Stedelijke beleidskaders
- Lokale eisen aan participatie
- Governance gezamenlijke zoekgebieden

In de vorm van
- Spelregels RES partners
- Regels ten aanzien van participatie

In te zetten methoden o.a.
- **Evaluatie participatie RES**
- Interafhankelijkheidsanalyse
- Leren van ervaringen elders
- Bronnonderzoek (gedragscodes)
- Raadpleging (combi met PWE)
- Dialoogsessies

Met wie
- Gemeenteraad van Amsterdam
- Bewoners en bedrijven
- Stadsdelen / collega's
- RES partners / provincie
- Coöperaties / ontwikkelaars

Voor wie
- Gemeenteraad van Amsterdam
- RES partners
- Initiatiefnemers / ontwikkelaars
- Bestuur

Richtlijnen voor participatie uitvoeringsfase

Doel: ontwikkelaars meegeven welke eisen aan participatie worden gesteld (participatieplan)

- Wettelijke kaders en normen cf. Ow
- Kaders klimaatakkoord (o.a. 50% lokaal eigendom)
- Stedelijke beleidskaders
- Input belanghebbenden stedelijk en op locatie: wat is belangrijk voor participatie?

➢ De raad kan participatieplannen beoordelen aan de hand van deze richtlijnen.

Activiteiten

1. In kaart brengen verschillende kaders
2. Dialoogsessies stedelijk en lokaal: wat is belangrijk bij participatie?
3. Werksessies met initiatiefnemers: wat hebben zij nodig?
4. N.a.v 2/3: Interne sessie afstemming: wat wordt gevraagd en verwacht van gemeente?

Richtlijnen voor governance

Doel: samenwerking met buurgemeenten vormgeven

- Bepalen gemeenschappelijk doel: wat hebben we samen te doen?
- Afspreken spelregels voor samenspel
  - Afstemmen besluitvorming: volgordelijkheid van besluiten en andere interafhankelijkheden in kaart brengen
  - Beleidscoördinatie: mogelijke beleidstegenstellingen in kaart brengen en synchroniseren
- Delen ervaringen
  - Participatie
- Gezamenlijke kennisopbouw
- Gezamenlijke governance richting Rijk/provincie

Activiteiten

1. Reeks van sessies met buurgemeenten om doel spelregels te bepalen
2. In kaart brengen ervaringen participatie
3. In kaart brengen bestaande en benodigde kennisbasis

Hoe starten (juli/augustus)?

Oprichten procesgroep die stedelijk meedenkt en meedoet in proces

- Nut en noodzaak (landelijk met NP RES?)
- Brede evaluatie participatie
- Joint fact finding bouwsteen gezondheid afwegingskader (RIVM?)
- PWE Raadpleging ontwerpen
- …

Oprichten procesgroepen lokaal/per zoekgebied met stadsdelen én buurgemeenten, die meedenken/meedoen in proces

- In kaart brengen gebieden door excursies/ethnografisch onderzoek etc.
- Lokale dialoogtafels
- …

Starten co-creatie/ma.ak tafel(s) lokaal

- samen ontwerpen van concrete oplossingen

Preconstructie planning kritieke momenten met buurgemeenten/stadsdelen/beleidsafdelingen

Organisatie van de Reflectiefase

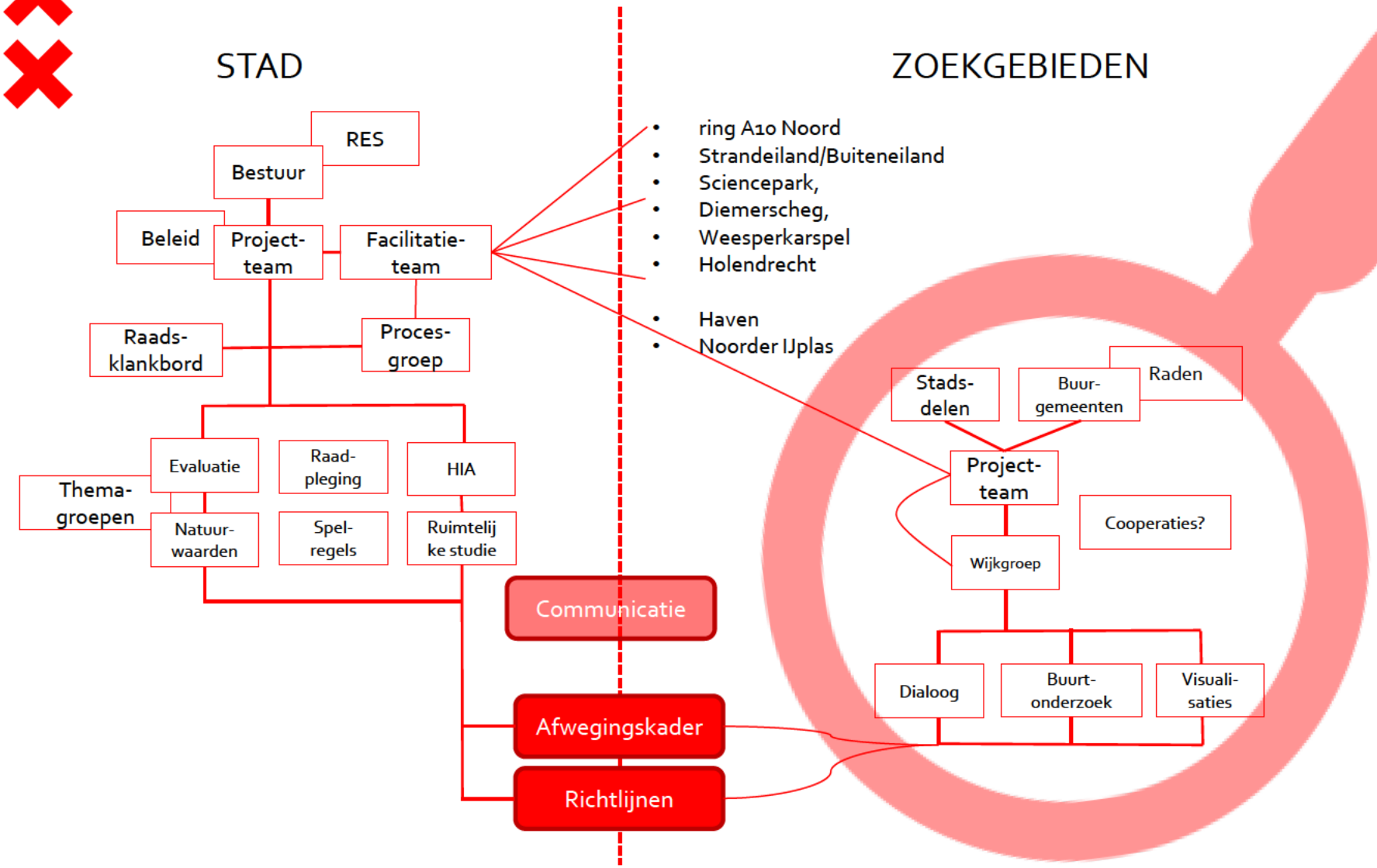

Doorlopende activiteiten

Communicatie en informatie verstrekking (HIERVOOR ZIJN SHEETS GEMAAKT DOOR MAARTJE)

- Ontwikkelen narratief over Amsterdamse ambitie
- Ontwikkelen toegankelijke infographics over ambitie en proces (ook t.b.v. online raadpleging)
- Up-to-date communiceren van participatie activiteiten en opbrengsten daarvan

Inzet

Begroting / capaciteit

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 28 september 2021 16:00
Aan: [redacted]
Onderwerp: aanpassing opdracht Reflectiefase
Bijlagen: 20210928 Aanpassing Opdracht Reflectiefase windv2.docx

Hi [redacted] wil jij als eerste hiernaar kijken?
Dank! Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam

Ruimte & Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam
E. [redacted]@amsterdam.nl
T. [redacted]

afspraken via [redacted]@amsterdam.nl

Aanpassing Opdracht Reflectiefase wind/ RES

[redacted] / 28-9-2021

Aanleiding:
Het opstellen van een afwegingskader samen met de stad voor eind van het jaar is in de beoogde vorm niet haalbaar gebleken. De reflectiefase wordt daarom gefaseerd uitgevoerd.

Amsterdam gaat het gesprek met de stad vormgeven *parallel* aan de uitwerking van een afwegingskader. In de eerste fase krijgt de stad krijgt de gelegenheid om input te geven op een concept afwegingskader en door deelname aan de participatie-instrumenten PWE en Leefomgevingsonderzoek (Context mapping). Alle eerder ontvangen informatie uit het traject tot aan de RES 1.0 wordt bij het afwegingskader betrokken. In een tweede fase, na oplevering van het afwegingskader voert de gemeente het gesprek over de richtlijnen voor samenwerking en sturing.

De opdracht is in overleg met directie en wethouder geherformuleerd:

1. Team RES levert voor eind januari '22 een **afwegingskader** (product) in januari ter besluitvorming in het college,
    - Het afwegingskader bevat informatie uit het traject tot en met de RES 1.0,
    - Het afwegingskader gebruikt informatie uit de PWE en uit de concept mapping,
    - Het traject ten behoeve van de gezondheidseffectanalyse wordt gestart, beschikbare informatie uit dit traject begin december wordt onderdeel van het afwegingskader.

    Het afwegingskader bevat kenmerken over welke informatie een rol moet spelen bij het maken van de afweging over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie door de gemeenteraad. Hierin worden landelijke, stedelijke en lokale kenmerken opgenomen.
    Het afwegingskader bevat nog geen richtlijnen voor participatie of samenwerking. Het is ook geen beslisboom over wel of niet windturbines op een bepaalde locatie. In het afwegingskader laat de gemeente wel zien hoe ze zal omgaan met de opgehaalde informatie.

2. Parallel aan dit traject start een **parallel traject "dialoog met de stad"** over windenergie op basis van de uitgangspunten in de RES 1.0. Dit gesprek loopt door ook na oplevering van het afwegingskader. Hiervoor is een nog te werven omgevingsmanager verantwoordelijk, in onderlinge afstemming met public mediation. Het idee van de verschillende klankbordgroepen (stedelijk en lokaal) wordt hierin opgenomen. Hoe en of er thematische klankbordgroepen wenselijk en mogelijk zijn moet nader worden uitgewerkt.

3. **Uitwerken afwegingskader en participatietraject met klankbordgroepen worden doorgevoerd zonder onderlinge afhankelijkheden**. Er ontstaan inhoudelijke raakvlakken, die worden opgezocht en benut, indien mogelijk. Tijdige oplevering van het afwegingskader heeft prioriteit.
    - Er zal geen klankbordgroep input geven op de vraagstelling van de PWE of van het context mapping;
    - Er wordt ernaar gestreefd dat een concept afwegingskader voorgelegd kan worden aan een klankbordgroep, dit is echter niet voorwaardelijk.
    - Er vinden geen aparte thematische klankbordgroepen plaats tijdens de fase van uitwerken van het afwegingskader.

4. **Tegelijk voert de universiteit Leiden een evaluatieonderzoek uit** naar participatie tot aan de RES 1.0. Het eindrapport met aanbevelingen komt eind van het jaar 2021 beschikbaar.

Resultaten kunnen na oplevering van het afwegingskader worden verwerkt in richtlijnen voor participatie/ samenwerking en governance / sturing.

5. **Het afwegingskader wordt ter besluitvorming aan college (jan '22) en raad aangeboden**, de andere deelproducten (evaluatie rapport, PWE eindrapport en Context Mapping rapport) worden ter informatie met de raad gedeeld.
6. **Na oplevering van het afwegingskader wordt gewerkt aan o.a. de richtlijnen** voor governance en richtlijnen voor samenwerking / participatie zijn. Het eindproduct hiervan is nog nader te definiëren.

Planning:

- September: voorbereiden van de onderzoekstrajecten PWE en context mapping (afgerond)
- Oktober:
  - Aanscherpen PWE en context mapping,
  - Nader uitwerken en voorbereiden van de communicatie en werving ten behove van de PWE en context mapping,
  - vormgeven gewijzigd participatie traject,
  - uitwerken afwegingskader op basis van reeds beschikbare informatie,
  - start werk gezondheidstraject (start natuur traject en uitwerken traject ruimtelijke kwaliteit),
- November:
  - Werving deelnemers PWE en context mapping
  - Uitvoering PWE en context mapping,
  - Start participatie traject
  - start analyse onderzoeken PWE / context mapping.
  - Uitwerken verdiepingen gezondheid, natuur, ruimtelijke kwaliteit
- December:
  - Afronden analyse onderzoeken,
  - Afronden afwegingskader,
  - voorbereiden bestuurlijke besluitvorming.
  - Reactie klankbordgroepen op afwegingskader.

Randvoorwaarden:

Ambtelijk: Capaciteit en team op orde. Zoveel mogelijk tijd voor de uitvoering, duidelijke prioritiet voor het afwegingskader.

- Collega's die uitvallen moeten (kunnen) worden vervangen.
- Alle vacatures zijn ingevuld, ook een omgevingsmanager.
- Team communicatie is op orde.
- In het (kerst)reces hoeft niet gewerkt te worden om de deadlines te halen.
- Teamleden moeten tijd kunnen vrij maken voor team en ontwikkel activiteiten, opleiding of dergelijke.
- Taken die bij de afdeling / het team BEI belegd kunnen worden, horen ook daar terecht (bijv. werving, afhandeling facturen en offertes).

Bestuurlijk:

- Verminderen bestuurlijke druk met tegelijk ruimte voor regelmatig bestuurlijke gesprekken over vorm en inhoud van het afwegingskader, op basis van bovengenoemde randvoorwaarden.

- Het bestuurlijke gesprek aan de hand van presentaties in zog. prio-staven heeft voorkeur boven een formele staf met stukken.
- Het inhoudelijke werk aan het afwegingskader heeft prioriteit boven op schriftelijke vragen, raadsadressen, wob verzoeken. De wethouder informeert de raad zodanig hierover.
- Het inhoudelijke werk heeft prioriteit op (politieke) afstemming met de stadsdelen. De wethouder zorgt voor afstemming met de portefeuillehouders.

Nog nader aanscherpen:

- Verwachtingsmanagement in de stad en bij de raad nader uitwerken:
    - waarom starten kbg zo laat,
    - Waarom geen invloed op vraagstelling PWE en Context mapping?
- Wanneer is reflectiefase afgelopen? (bij product x; bij situatie y, --> nog uitwerken)
- Na het afwegingskader: hoe en of richtlijnen ter besluitvorming inbrengen? (voorstel nog nader uitwerken).
- Hoe en waar de opbrengst van onderzoeken en gesprekken per zoekgebied in een document bundelen?
- Waar en hoe leveren de natuur en ruimte trajecten input in het afwegingskader? Deze lopen naar verwachting door en zullen op enig moment input kunnen leveren. Voorstel: uitwerken hoe deze in het participatie traject te betrekken.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 16 juni 2021 11:51
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Aantekeningen gesprek WH over reflectiefase

Take aways gesprek wh over reflectiefase:

- geen pva voor reces naar college en raad
- Wel update brief tav acties afgelopen en komende periode naar raad
- Voordat we ingrijpende toezeggingen doen aan wh en raad tav komende periode eerst intern overleg tav inhoud en randvoorwaarden (capaciteit en middelen)
- Kritisch kijken wat we wel nodig hebben voor afwegingskader en wat niet.
- Differentieren tav inzet in verschillende gebieden gaat nodig zijn qua type inhoud, capaciteit en tempo.
- Eerst R&D betrekken, daarna pas wh. Aparte meeting met Iig josja, frank, [redacted] p organiseren. [redacted]?
- Discussie tav wat we wel en wat niet deze collegeperiode kunnen opleveren en naar raad kunnen brengen is nog niet beslecht.

Outlook voor iOS downloaden

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 10 mei 2021 15:24
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Aantekeningen staf dzh Reflectiefase

Staf dzh, 10 mei.

Reflectiefase

- ruimte geven. Commitment dat partijen aan tafel blijven. Vooraf partijen laten commiteren aan proces. Spelregels opstellen. Tijd pakken als nodig.

Wat krijgen we terug van de regio en van het rijk.

Wh inzetten om regionaal en nationaal proces niet risico te laten zijn voor de amsterdamse reflectiefase.

Motto voor strategie: We staan vol in de wind. Nemen verantwoordelijkheid en gaan al het gesprek aan.

Vragen [redacted] Beantwoording in ieder geval in annotatie.
Omgang met wob verzoeken, incl globale planning in annotatie
Wob verzoeken via [redacted] naar indieners

Hoe narratief gebruiken. Om de verschillende gesprekken aan elkaar te koppelen.

Gesprek met amsterdammers over al die zaken die spelen.
EM, wind,

Outlook voor iOS downloaden

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 28 oktober 2021 12:44
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; Bestuurssecretariaat.sdnw; [redacted]; [redacted]; [redacted]; Bestuursondersteuning SDN; [redacted]; [redacted]; [redacted]; Bestuurssecretariaat SDO; [redacted]; [redacted]; [redacted]; Bestuursondersteuning SDZO; [redacted]; [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Aanwezigheid PH bij start lokale klankborgroepen Reflectiefase Windmolens?

Beste collega's,

In week 45 zullen we starten met de Klankbordgroepen (stedelijk, lokaal en thematisch) vanuit de reflectiefase RES/Wind. Vooralsnog zijn dit fysieke bijeenkomsten (locatie: waarschijnlijk op het betreffende stadsdeelkantoor of Voormalige Stadstimmertuin).

Hieronder een overzicht. We hebben een voorlopige indeling gemaakt per stadsdeel en zijn helaas in beperkte mate in de gelegenheid te schuiven zodat het past.

klankborgroep / PFH / WH svp beschikbaarheid - Ja/ Nee/Evt. per avond aangeven **tijd: 17:00-19:00 (locatie mogelijk op Stadsdeelkantoor)**	Maandag 8 november 2021	dinsdag 9 november 2021	donderdag 11 november 2021	maandag 11 november 2021	dinsdag 16 november 2021
Stedelijke Klankbordgroep / WH MvD					
Ronald Mauer- Nieuw-west Klankborgroep					
Dirk de Jager - Zuidoost Klanbordgroep					
Rick Vermin - Oost Maakbank Klankborgroep					
Saskia Groenewoud - Noord Klanbordgroep					

Het lijkt team RES/Wind Amsterdam gepast als de verantwoordelijke portefeuillehouder (PH) van de stadsdelen hiervoor een korte aftrap geeft door een kort welkomstwoord. Dit hoeft niet heel inhoudelijk en lang te zijn, maar gewoon een moment dat de PH zich beseft dat mensen in hun vrije tijd aandacht besteden aan dit thema en dat we samen met Amsterdammers en belanghebbenden invulling geven aan de reflectiefase.

Tijdens eerdere participatiebijeenkomsten in het kader van het project RES/Wind hebben de portefeuillehouders en de wethouder altijd hieraan veel belang gehecht. Juist in dit proces zal een korte persoonlijke boodschap van de PH van het respectievelijke stadsdeel weer een teken zijn dat de gemeente / het bestuur luistert.

Willen jullie s.v.p. dit verzoek willen bespreken met jullie PH en de beschikbaarheid van de PH's hiervoor aangeven (liefst in de tabel).

Veel dank alvast en we horen graag z.s.m. dan kunnen we de data z.s.m. definitief maken en doorgeven aan de deelnemers (**start is nl. al 8 nov**.)

Met vriendelijke groet,
Mede namens [redacted] en team RES/Wind

[redacted]

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted] @amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam
werkdagen: ma, di, woe, do

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 30 september 2021 16:59
Aan: [redacted]
Onderwerp: Accepted: (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw-West/Haven

[redacted]

Van: Google Calendar <calendar-notification@google.com> namens [redacted]@gmail.com
Verzonden: dinsdag 26 oktober 2021 9:42
Aan: [redacted]
Onderwerp: Accepted: (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost @ Thu 11 Nov 2021 10:00 - 11:00 (CET) [redacted])
Bijlagen: invite.ics

julienfthomas@gmail.com has accepted this invitation.

(LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost

When Thu 11 Nov 2021 10:00 – 11:00 Central European Time - Amsterdam

Where via MS Teams (zie link in notitie) (map)

Calendar [redacted]

Who
- [redacted]- organiser
- [redacted]@gmail.com- creator
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]@gooisemeren.nl'
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]@diemen.nl'
- [redacted]@derondevenen.nl'

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]@diemen.nl'
- [redacted]@public-mediation.nl'
- [redacted]@ouder-amstel.nl'
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

RD 30/9/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

Lokale procesgroep (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost

Zoals besproken nu een reeks (om de week op de d0nderdag – 10:00-11:00 uur).

(14 okt. tussen 15:30-16:30 uur)

AGENDA 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw West/Haven

(Volgt zsm.)

Met vriendelijke groet,

Namens [redacted] en team RES/Wind A’dam alvast hartelijk dank voor jullie deelname en input graag tot ziens.

[redacted]

(project) secretaresse team RES/Wind

Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning

Afdeling Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

M [redacted]

E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam

Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Invitation from Google Calendar

You are receiving this courtesy email at the account j.kurschner@amsterdam.nl because you are an attendee of this event.

To stop receiving future updates for this event, decline this event. Alternatively, you can sign up for a Google Account at https://calendar.google.com/calendar/ and control your notification settings for your entire calendar.

Forwarding this invitation could allow any recipient to send a response to the organiser and be added to the guest list, invite others regardless of their own invitation status or to modify your RSVP. Learn more.

[redacted]

Van: [redacted]@gmail.com
Aan: [redacted]@gmail.com
Onderwerp: (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost

RD 30/9/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]<https://teams.microsoft.com/l/[redacted]/o[redacted]

Lokale procesgroep (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost Zoals besproken nu een reeks (om de week op de donderdag – 10:00-11:00 uur).
(14 okt. tussen 15:30-16:30 uur)

AGENDA 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw West/Haven (Volgt zsm.)

Met vriendelijke groet,
Namens [redacted] en team RES/Wind A'dam alvast hartelijk dank voor jullie deelname en input graag tot ziens.

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning Afdeling Duurzaamheid Gemeente Amsterdam M +[redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl<mailto[redacted]@amsterdam.nl>

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: Google Calendar <calendar-notification@google.com> namens [redacted]@gmail.com
Verzonden: dinsdag 26 oktober 2021 9:42
Aan: [redacted]
Onderwerp: Accepted: (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost @ Thu 28 Oct 2021 10:00 - 11:00 (CEST) [redacted])
Bijlagen: invite.ics

[redacted]@gmail.com has accepted this invitation.

(LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost

When Thu 28 Oct 2021 10:00 – 11:00 Central European Time - Amsterdam

Where via MS Teams (zie link in notitie) (map)

Calendar [redacted]

Who
- [redacted] - organiser
- [redacted]@gmail.com - creator
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]@gooisemeren.nl'
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]@diemen.nl'
- [redacted]@derondevenen.nl'

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]@diemen.nl'
- [redacted]@public-mediation.nl'
- [redacted]@ouder-amstel.nl'
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

RD 30/9/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

Lokale procesgroep (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost

Zoals besproken nu een reeks (om de week op de d0nderdag – 10:00-11:00 uur).

(14 okt. tussen 15:30-16:30 uur)

AGENDA 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw West/Haven

(Volgt zsm.)

Met vriendelijke groet,

Namens [redacted] en team RES/Wind A’dam alvast hartelijk dank voor jullie deelname en input graag tot ziens.

[redacted]

(project) secretaresse team RES/Wind

Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning

Afdeling Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

M [redacted]

E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam

Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Invitation from Google Calendar

You are receiving this courtesy email at the account j.kurschner@amsterdam.nl because you are an attendee of this event.

To stop receiving future updates for this event, decline this event. Alternatively, you can sign up for a Google Account at https://calendar.google.com/calendar/ and control your notification settings for your entire calendar.

Forwarding this invitation could allow any recipient to send a response to the organiser and be added to the guest list, invite others regardless of their own invitation status or to modify your RSVP. Learn more.

[redacted]

Van: [redacted]@gmail.com
Aan: [redacted]; [redacted]@gmail.com
Onderwerp: (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost

RD 30/9/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]<https://teams.microsoft.com/l/[redacted]

Lokale procesgroep (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost Zoals besproken nu een reeks (om de week op de donderdag – 10:00-11:00 uur).
(14 okt. tussen 15:30-16:30 uur)

AGENDA 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw West/Haven (Volgt zsm.)

Met vriendelijke groet,
Namens [redacted] en team RES/Wind A'dam alvast hartelijk dank voor jullie deelname en input graag tot ziens.

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning Afdeling Duurzaamheid Gemeente Amsterdam M +[redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl<mailto[redacted]@amsterdam.nl>

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: Google Calendar <calendar-notification@google.com> namens [redacted]@gmail.com
Verzonden: dinsdag 5 oktober 2021 13:21
Aan: [redacted]
Onderwerp: Accepted: LIVE sessie werkgroep Reflectiefase RES/Wind (Ada'm) @ Thu 7 Oct 2021 09:00 - 13:30 (CEST) [redacted])
Bijlagen: invite.ics

[redacted]@gmail.com has accepted this invitation.

LIVE sessie werkgroep Reflectiefase RES/Wind (Ada'm)

When Thu 7 Oct 2021 09:00 – 13:30 Central European Time - Amsterdam

Where Weesperplein 8 - (4e etage)- 1018 XA, Amsterdam (map)

Calendar [redacted]

Who

- [redacted] - organiser
- [redacted]@gmail.com - creator
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]@public-mediation.nl'
- [redacted]

- [redacted]'
- [redacted]@tauw.com'
- [redacted] - optional
- [redacted] BSc.' - optional

[redacted] 5-10: we beginnen wat eerder. Door afspraken met de wethouder en directie moeten [redacted] en ik tussendoor eruit.

[redacted] 29/9/21

Graag d.m.v accepteren van deze afspraak aangeven of je beschikbaar, Reactie graag uiterlijk dinsdag 5 oktober ivm aanmelding gasten etc.

Zoals besproken vandaag in het overleg is er behoefte om fysiek te ontmoeten:

Ik heb daarvoor enkele zalen geboekt op de 4e etage van het pand Weesperplein 8, 1018 XA, Amsterdam

Een volledige agenda volgt zsm.

Voorlopige onderwerpen:

I - afwegingskader (2 uur)

II – invulling Klankborgroepen (hoe, wat, waar, wie, wanneer etc.)

III – themagroepen?

IV storyboard van de animatie van de PWE

Voor sommige genodigden staat ook in de agenda om 13:30 uur: storyboard van de animatie van de PWE. Wellicht kunnen we de storyboard animatie binnen dit overleg bespreken. Anders gewoon om 13:30-14:00 uur

Gereserveerde zalen

Ochtend:

WPP8 4 Florence 4P HYB;

WPP8 4 Lyon 4P HYB;

WPP8 4 Valencia 4P HYB

WPP8 4 Rome 3P

Middag:

WPP8 4 Madrid 4P HYB

WPP8 4 Valencia 4P HYB

WPP8 4 Rome 3P

WPP8 4 Lyon 4P HYB

[redacted]

(project) secretaresse team RES/Wind

Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning

Afdeling Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

M [redacted]

E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam

Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Invitation from Google Calendar

You are receiving this courtesy email at the account j.kurschner@amsterdam.nl because you are an attendee of this event.

To stop receiving future updates for this event, decline this event. Alternatively, you can sign up for a Google Account at https://calendar.google.com/calendar/ and control your notification settings for your entire calendar.

Forwarding this invitation could allow any recipient to send a response to the organiser and be added to the guest list, invite others regardless of their own invitation status or to modify your RSVP. Learn more.

[redacted]

Van: [redacted]@gmail.com
Aan: [redacted]; [redacted]@gmail.com
Onderwerp: LIVE sessie werkgroep Reflectiefase RES/Wind (Ada'm)

[redacted] 5-10: we beginnen wat eerder. Door afspraken met de wethouder en directie moeten [redacted] en ik tussendoor eruit.

[redacted] 29/9/21

Graag d.m.v accepteren van deze afspraak aangeven of je beschikbaar, Reactie graag uiterlijk dinsdag 5 oktober ivm aanmelding gasten etc.

Zoals besproken vandaag in het overleg is er behoefte om fysiek te ontmoeten:
Ik heb daarvoor enkele zalen geboekt op de 4e etage van het pand Weesperplein 8, 1018 XA, Amsterdam

Een volledige agenda volgt zsm.

Voorlopige onderwerpen:
I - afwegingskader (2 uur)
II – invulling Klankborgroepen (hoe, wat, waar, wie, wanneer etc.) III – themagroepen?
IV storyboard van de animatie van de PWE

Voor sommige genodigden staat ook in de agenda om 13:30 uur: storyboard van de animatie van de PWE. Wellicht kunnen we de storyboard animatie binnen dit overleg bespreken. Anders gewoon om 13:30-14:00 uur

Gereserveerde zalen

Ochtend:

WPP8 4 Florence 4P HYB;

WPP8 4 Lyon 4P HYB;

WPP8 4 Valencia 4P HYB

WPP8 4 Rome 3P

Middag:

WPP8 4 Madrid 4P HYB

WPP8 4 Valencia 4P HYB

WPP8 4 Rome 3P

WPP8 4 Lyon 4P HYB

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning Afdeling Duurzaamheid Gemeente Amsterdam M[redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl<mailto[redacted]@amsterdam.nl>

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 20 mei 2021 17:57
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Addendum op raadsadres 104 medici!
Bijlagen: Raadsadres Gezondheidseffecten windturbines - addendum_definitief_18mei21.pdf

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Beste [redacted] en [redacted]

De medici en paramedic die het raadsadres van 29 maart hebben ingediend over gezondheidsrisico's, hebben een addendum gestuurd! Dit wordt als raadsadres geagendeerd op de agenda van 26 mei.

Zie bijlage.

[redacted] en [redacted] kunnen jullie hier een blik op werpen?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Van: Bestuurszaken R&D <Bestuurszaken.RD@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 20 mei 2021 16:47
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: Formulier ingestuurd: Raadsadres

Nog een raadsadres voor de raad van 26 mei.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: Raadsadres <raadsadres@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 19 mei 2021 9:13
Aan: Bestuurszaken R&D <Bestuurszaken.RD@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: Formulier ingestuurd: Raadsadres

Goedemorgen

Nog een raadsadres voor de raad van 26 mei a.s.

Wordt dan nr. 40 ingekomen stukken lijst van supplementagenda.

Groetjes [redacted]

Van: Raadsadres <raadsadres@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 23:52
Aan: Raadsadres <raadsadres@amsterdam.nl>
Onderwerp: Formulier ingestuurd: Raadsadres

Raadsadres

Uw gegevens

Uw gegevens

Naam	[redacted]
E-mail	[redacted]@xs4all.nl
Telefoonnummer	06[redacted]
Uw bericht	Onderwerp: raadsadres gezondheid & windturbines d.d. 29 maart 2021 – addendum Zie bijlage.
Uw bijlage	Raadsadres Gezondheidseffecten windturbines - addendum_definitief_18mei21.pdf

Verzenden

Afhandeling

Referentienummer	3811-9921

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 1 oktober 2021 16:34
Aan: [redacted]
Onderwerp: Accepted: Lokale Proces Groep Noord (windrichting)/ Reflectiefase RES (13/10)

[redacted]

Van: Google Calendar <calendar-notification@google.com> namens [redacted]@gmail.com
Verzonden: woensdag 20 oktober 2021 10:31
Aan: [redacted]
Onderwerp: Accepted: Werkgroep Reflectiefase RES 1.0 @ Wed 20 Oct 2021 10:30 - 11:30 (CEST) [redacted])
Bijlagen: invite.ics

[redacted]@gmail.com has accepted this invitation.

Werkgroep Reflectiefase RES 1.0

When Wed 20 Oct 2021 10:30 – 11:30 Central European Time - Amsterdam

Where via MS Teams (zie link in notitie) (map)

Calendar [redacted]

Who
- [redacted] - organiser
- [redacted]@gmail.com - creator
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]@overmorgen.nl'
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]'
- [redacted] - optional

- [redacted] - optional
- [redacted] - optional
- [redacted] - optional
- [redacted]@hotmail.com' - optional

[redacted] 13/10/21: op 20-10 gaan we de planning en de werkdeadlines bespreken. Zorg dat je voor 15-10- alle relevante data hebt doorgegeven vanuit je eigen project aan [redacted] en mij! Dank alvast! [redacted]

[redacted] 18/8/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

Wekelijks overleg Kernteam Reflectiefase RES 1.0.

Miv 18 aug. tijdstip van de reeks overleggen aangepast op verzoek naar velen naar: elke woensdag 10:30-11:30 uur.

(tijden kunnen in overleg (wekelijks) worden aangepast ivm andere urgente afspraken.

Schikt het niet laat het mij dan z.s.m. weten dan zoek ik naar een ander moment.

Groeten

[redacted]

(project) secretaresse

Team Dienstverlening & Ondersteuning

Afdeling Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

M [redacted]

E-mail [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam

Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Invitation from Google Calendar

You are receiving this courtesy email at the account j.kurschner@amsterdam.nl because you are an attendee of this event.

To stop receiving future updates for this event, decline this event. Alternatively, you can sign up for a Google Account at https://calendar.google.com/calendar/ and control your notification settings for your entire calendar.

Forwarding this invitation could allow any recipient to send a response to the organiser and be added to the guest list, invite others regardless of their own invitation status or to modify your RSVP. Learn more.

[redacted]

Van: [redacted]@gmail.com
Aan: [redacted]; [redacted]@gmail.com
Onderwerp: Werkgroep Reflectiefase RES 1.0

[redacted] 13/10/21: op 20-10 gaan we de planning en de werkdeadlines bespreken. Zorg dat je voor 15-10- alle relevante data hebt doorgegeven vanuit je eigen project aan [redacted] en mij!
Dank alvast! [redacted]

[redacted] 18/8/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]<https://teams.microsoft.com/l[redacted]
Wekelijks overleg Kernteam Reflectiefase RES 1.0.
Miv 18 aug. tijdstip van de reeks overleggen aangepast op verzoek naar velen naar: elke woensdag 10:30-11:30 uur.
(tijden kunnen in overleg (wekelijks) worden aangepast ivm andere urgente afspraken.

Schikt het niet laat het mij dan z.s.m. weten dan zoek ik naar een ander moment.

Groeten

[redacted]
(project) secretaresse
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl<mailto [redacted]@amsterdam.nl>

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 17 juni 2021 16:09
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Achtergrond: presentatie tbv gesprek wethouder in januar
Bijlagen: 20210107 PPT weth VD gesprek wind zoekgebieden.pdf

Hi [redacted] en [redacted]
Ik had jullie al een tijd geleden beloofd om te sturen wat we eerder hebben opgehaald.

In bijgevoegde presentatie is per zoekgebied (aangegeven als #1-#7) op hoofdlijn verzameld wat we aan input ontvangen hebben, tot de afweging die we hebben gedaan in de eerste maanden van dit jaar.

Na die tijd zijn nog een groot aantal reacties ontvangen, die we inhoudelijk ook hebben mee genomen, maar die niet in deze sheets staan. Daarvan hebben we nog geen zo duidelijk overzicht, dit zullen we zeker in aanloop naar de inhoudelijke sessies van de reflectiefase doen.

Deze presentatie geeft wel inzicht in wat er bij de afweging allemaal een rol heeft gespeelt.
Groet, [redacted]

PS deze ppt is nooit naar buiten gebracht, dus aub als intern stuk behandelen.

Gemeente
Amsterdam

Richtinggevend gesprek RES 1.0: windturbines

Ter voorbereiding op Amsterdamse inbreng zoekgebieden en ambitie wind in RES NHZ

7 Januari 2021

Vragen aan de wethouder

Proces:

- Wat vindt de wethouder van het proces zoals het nu gaat?
- Wanneer is het proces voor de wethouder geslaagd?

Inhoud:

- Per gebied richting geven over kleur en grootte (in relatie tot ambitie)

Welke regievoering in 2021?

Proces: waar staan we nu

- **2019:** Stakeholder- en bewonersbijeenkomsten over gebieden en maatregelen voor Concept RES
- **Juni/juli 2020**: Informatieavonden over wind, start participatie NIJP
- **Tot oktober 2020**: Reactieperiode concept RES NHZ: 62 reacties plus adviezen stadsdelen en o.a. natuurorganisaties
- **November 2020:** Interactieve sessies met bewoners
- **Tot voorjaar 2021**: Uitwerking zoekgebieden wind op basis van vier afwegingscriteria van nationaal programma RES.

RES 1.0: bestuurlijke keuze op basis van:

1. Hoeveelheid duurzame elektriciteit.
2. Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak.
3. Ruimtegebruik: landschap en natuur.
4. Energiesysteemefficiëntie.

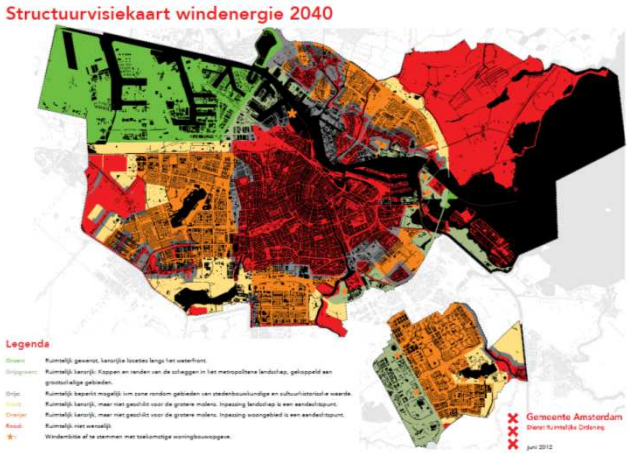

Volgorde planologische medewerking onder voorwaarden aan initiatiefnemers voor windmolens + start lokaal participatieproces

Inzet Amsterdam RES 1.0:

- **Drie knoppen:**
  1. Prioriteren zoekgebieden
  2. Toevoegen/ verwijderen/ opdelen zoekgebieden
  3. Aanpassen huidige ambitie wind (vergroten/verkleinen)

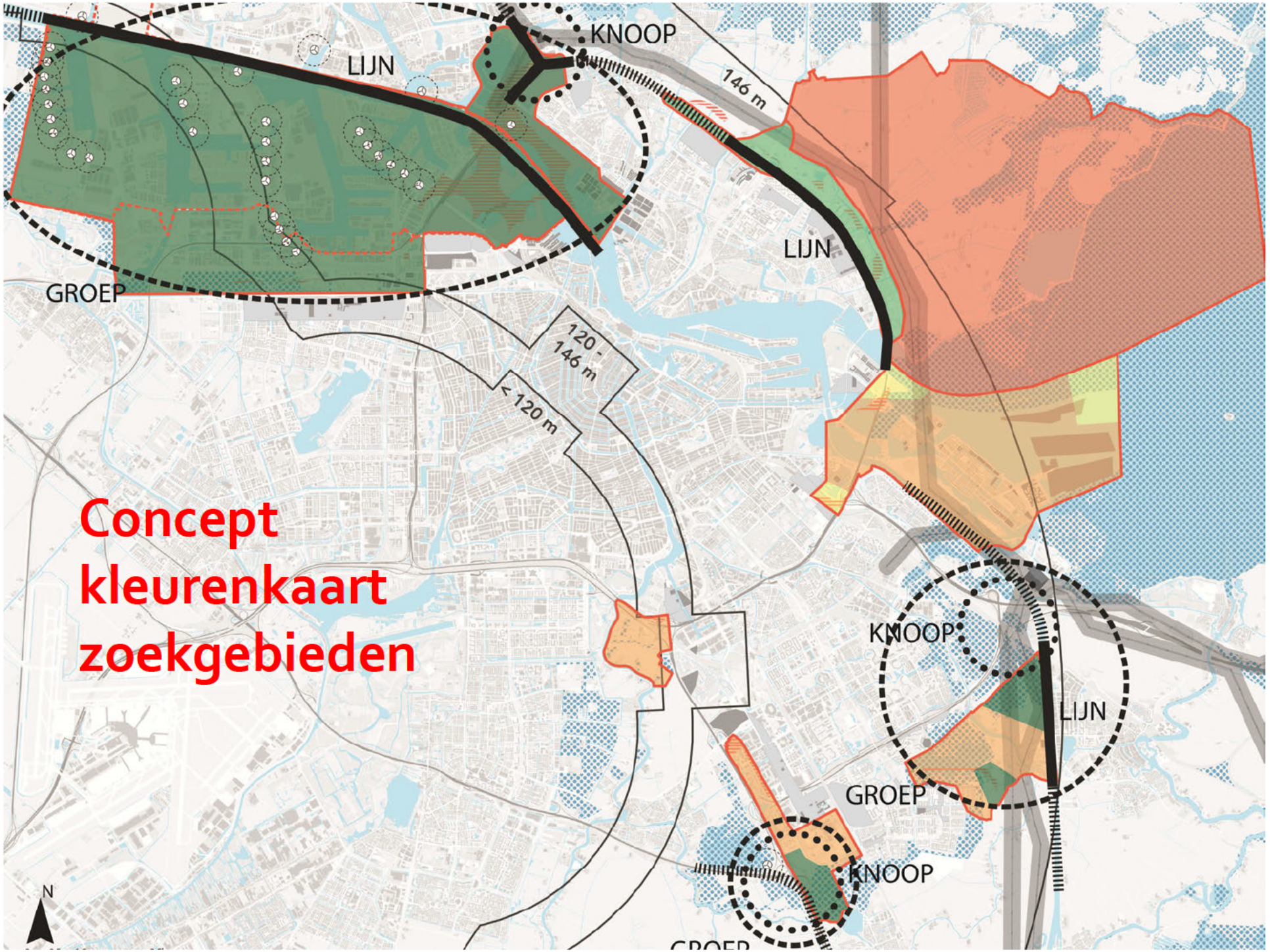
KNOOP
LIJN
146 m
LIJN
GROEP
120 - 146 m
< 120 m
Concept kleurenkaart zoekgebieden
KNOOP
LIJN
GROEP
KNOOP
N

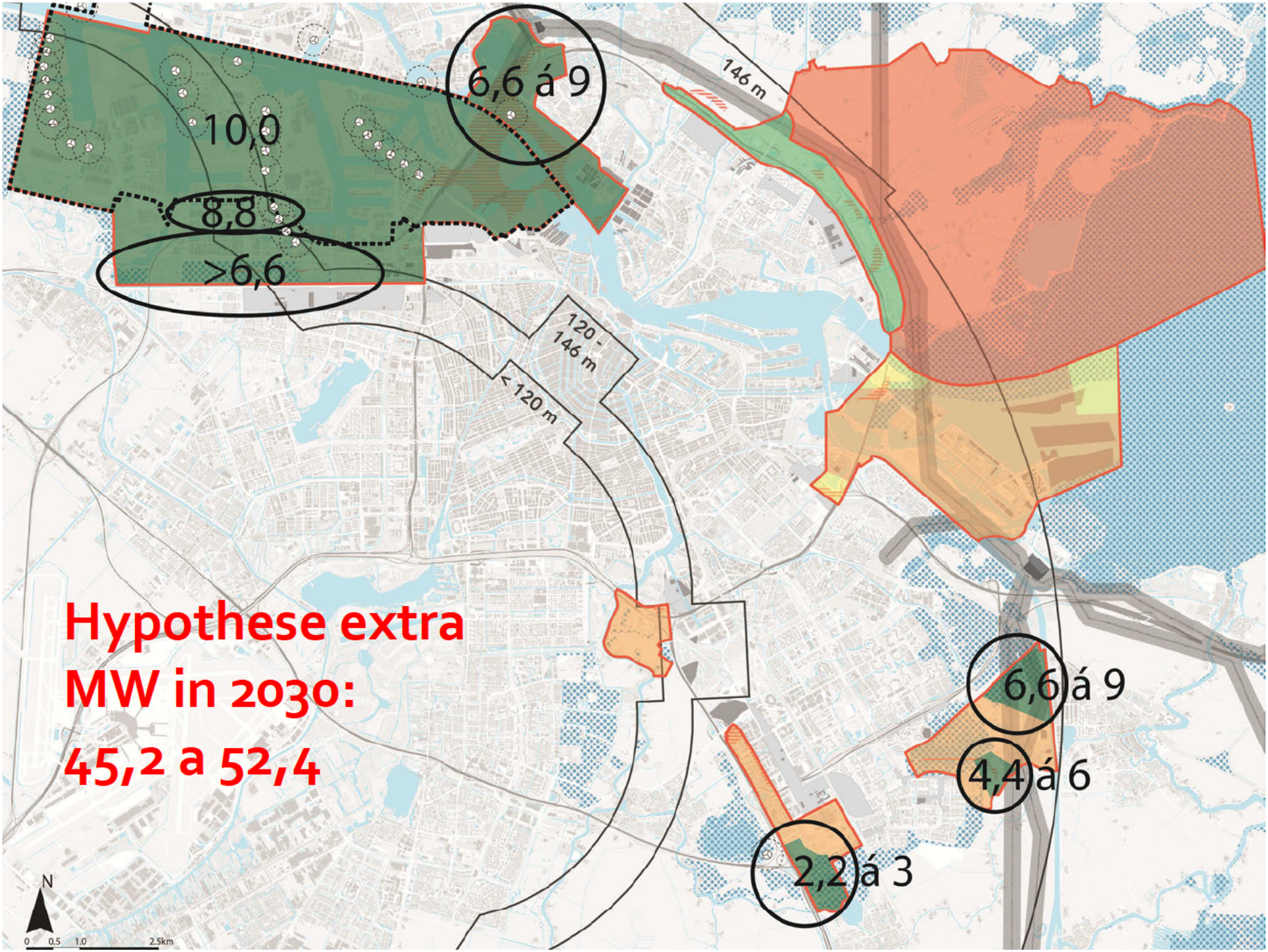
6,6 á 9
10,0
8,8
>6,6
146 m
120 - 146 m
< 120 m
Hypothese extra MW in 2030:
45,2 a 52,4
6,6 á 9
4,4 á 6
2,2 á 3
N
0 0.5 1.0 2.5km

Gebied 2A
Noorder IJplas
Gebied 1A
Havengebied
Gebied 1B Sloterdijk III
Gebied 2B
Cornelis Douwes terrein
146 m
Gebied 3 Ring A10 Noord
120 - 146 m
< 120 m
Gebied 4C Strand/Buiten-eiland
Gebied 4B Zeebugereiland
Gebied 4D IJburg Baai
Gebied 4A Sciencepark
Voorstel:
verkleinen &
opsplitsen
Gebied 7 Amstelscheg
Gebied 5A Diemerpark
Gebied 5C Gaasperplas
Gesprek over
"3 knoppen"
Gebied 6B Amstel III
Gebied 5B
Waterleidingenterrein/Gein
Gebied 6A Knooppunt Holendrecht
N

#1 | hoeveelheid elektriciteit (1/2)

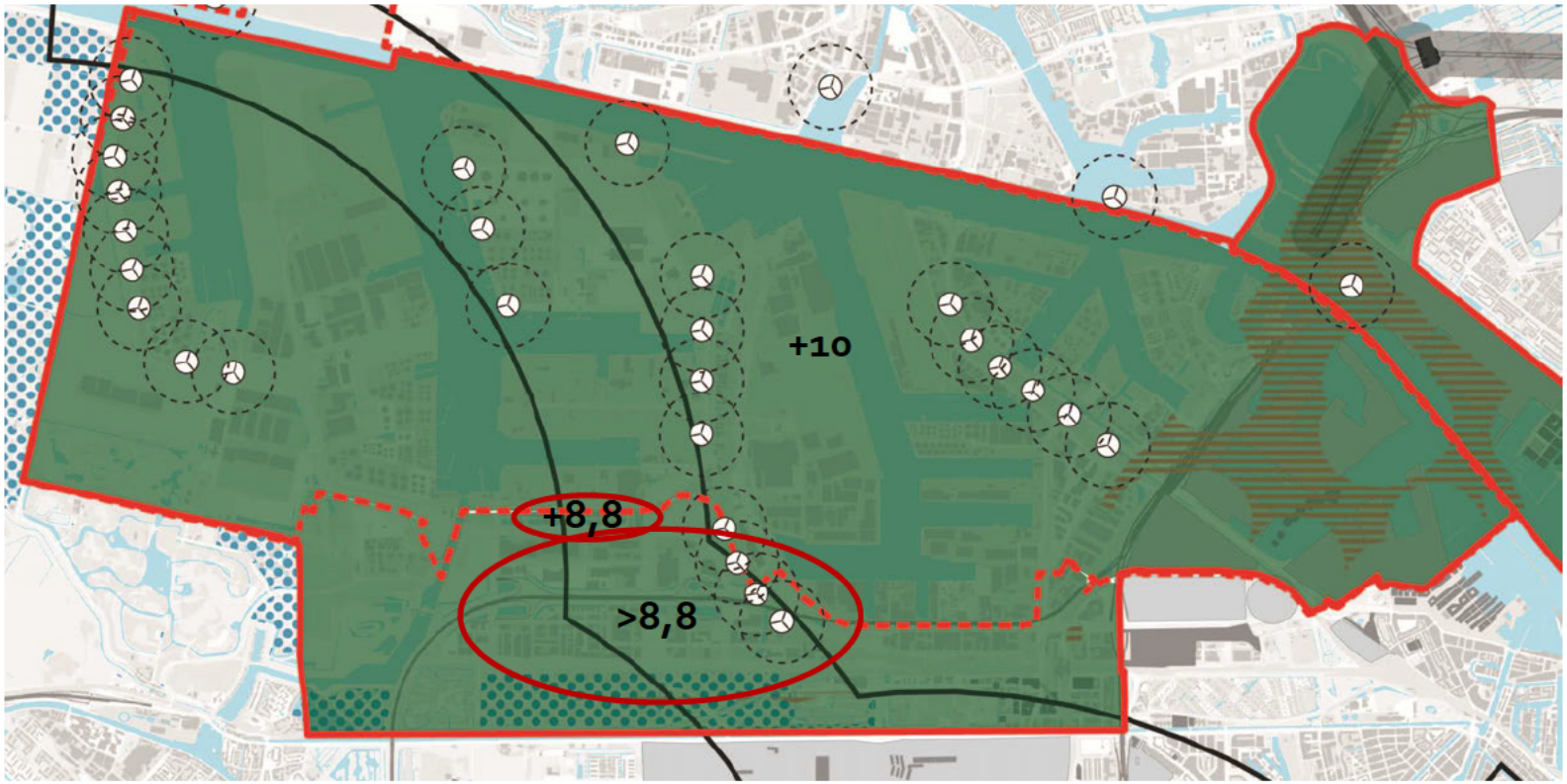

Hypothese:

- +10 MW in gebied Havenbedrijf
- +8,8 MW (RWZI/Waternet) & -2,6MW
- >8,8 MW via zoektocht Sloterdijken en/of Brettenzone

#1 | hoeveelheid elektriciteit (2/3)

- 4 nieuwe windmolens naar verwachting 2,2 MW per stuk in de planning (Waternet / AGV) langs de Westpoortweg op het terrein van de RWZI

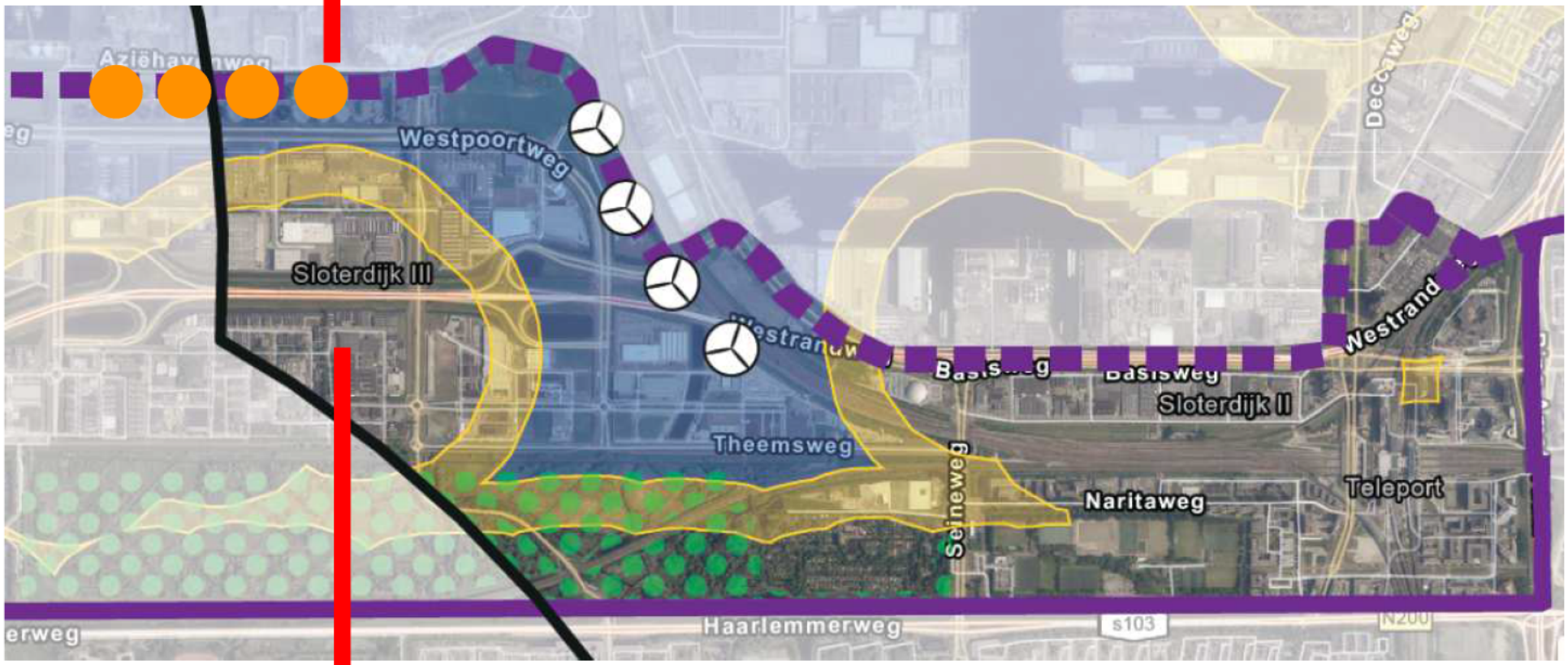

- Enkele bedrijfswoningen (waarvan onbekend is of deze worden bewoond) zorgen voor de geluidscontouren in dit gebied

#1 | maatschappelijk draagvlak (1/4)

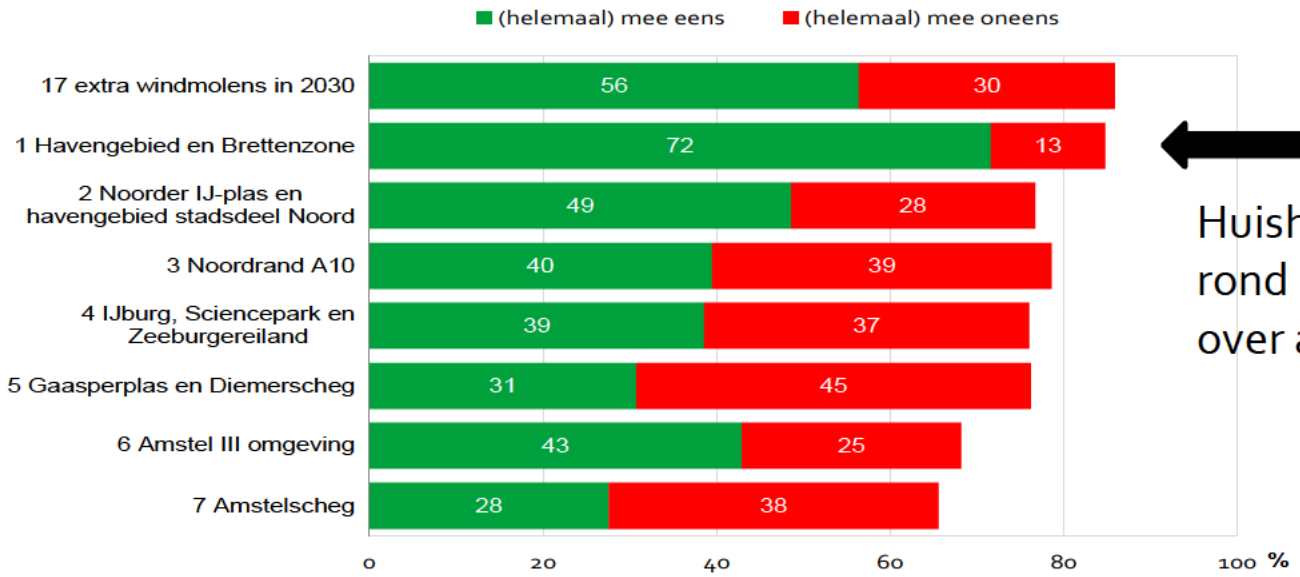

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over alle gebieden

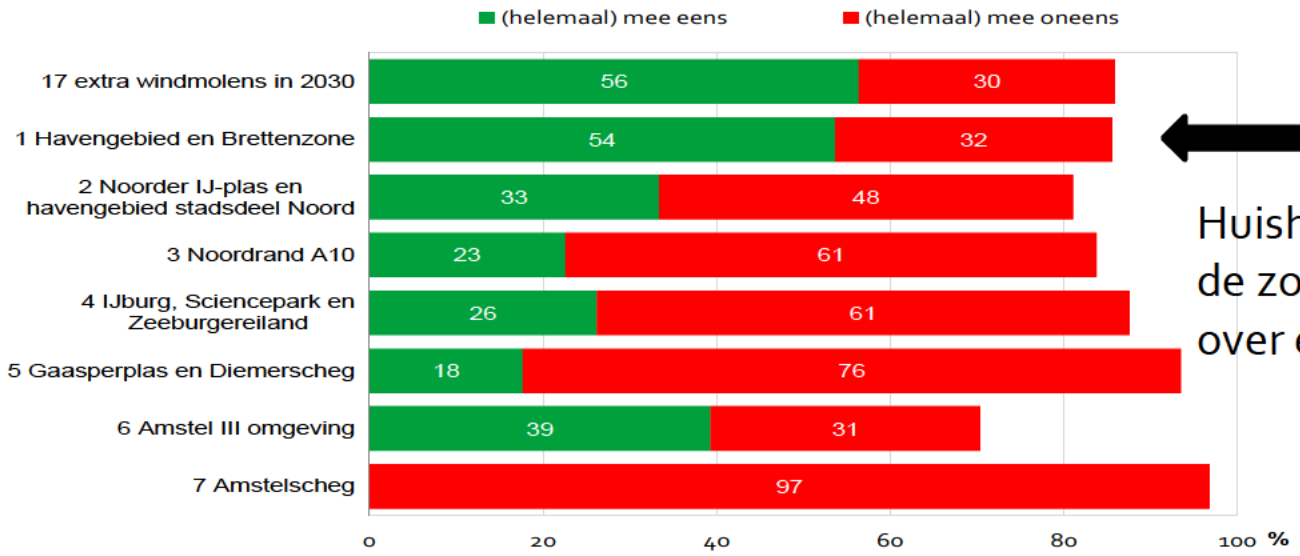

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over eigen woongebied

#1 | maatschappelijk draagvlak (2/4)

Hoofdlijnen interactieve sessies | over #1

- Zoveel mogelijk inzetten op windmolens in havengebied
- Waarom niet meer dan 10 MW in gebied Havenbedrijf?
- Veel kansen/mogelijkheden in gebied Sloterdijken
- Meningen verdeeld over Brettenzone, want is ook bedoeld voor natuur en recreatie (o.a. volkstuinen).

#1 | maatschappelijk draagvlak (3/4)

Hoofdlijnen reacties concept RES | over #1

- **Hoogheemraadschap**: "nee, tenzij" wind op dijken (nb: dijk op noordgrens Bretten).
- **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap NoordHolland**: Voor Noord-Holland Zuid zijn wij grotendeels tevreden over IJmond, Amsterdam en Haarlemmermeer, maar maken wij ons zorgen over het de Gooi- en Vechtstreek, Amstelland en de Zaanstreek. Er zijn een aantal zoekgebieden waar, wat ons betreft, gelijk gestart kan worden met het participatietraject, omdat hier weinig bezwaren zijn voor de milieuorganisaties, mits met goede inpassing en participatie: voor Amsterdam #1, 2 en 6.
- **Vogelbescherming**: geen expliciete zorgen over vogels in dit gebied.
- **Port of Amsterdam**: "De inpasbaarheid van windenergie in het havengebied is vaak niet goed mogelijk wegens geldende beperkingen (hoogte) of veiligheidscontouren van de aanwezige industrie. Daarnaast willen we graag wijzen op de beperkingen die gelden met betrekking tot het plaatsen van windmolens langs de vaarweg (noordzeekanaal). De scheepvaart moet geen hinder ondervinden van de aanwezigheid van windmolens".
- **TAC Hoofdgroenstructuur**: Turbines concentreren in 1 of 2 zoekgebieden. In te zetten op zo groot mogelijke turbines. Voorkeur voor havengebied (het gedeelte buiten de hoofdgroenstructuur).
- **Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland**: aandacht voor hotspot waterstof in havengebied t.a.v. het plaatsen van windmolens.
- **Bewoners en een energiecoöperatie:** circa 4 bewoners pleiten voor meer windmolens in havengebied.

#1 | maatschappelijk draagvlak (4/4)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #1

- **Voorkeur** voor toevoeging van Zon en **Wind in het Havengebied** en de bedrijventerreinen van de Sloterdijken**,** waarbij zonnepanelen op grote daken de voorkeur geniet.
- Indien er meer capaciteit dient te worden toegevoegd**,** dan toevoeging in de openbare ruimte **langs snel- en spoorwegen (waaronder de Rijksweg A5**), in de haven**,** bovenop stations en op bedrijventerreinen.
- Het bestuur staat in principe **negatief** tegenover plaatsing van wind en zon op **open water en in open landschappen,** zoals de groene gebieden in het westen van het stadsdeel en **de Bretten**.
- Indien plaatsing in open gebieden toch noodzakelijk blijkt**,** dan benadrukt het dagelijks bestuur dat het **geen negatieve impact** mag hebben op de functie en **inherente ecologische waarde** van de gebieden.

#1 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (1/2)

Mogelijke effecten op natuur | over #1

- In het gebied staat al een groot aantal draaiende windmolens. Het gebied kent een **groot aantal en bijzondere broedvogels** (o.a. Slechtvalk, Zwarte roodstaart en Veldleeuwerik). De nabijgelegen Brettenzone en het Geuzenbos zijn **belangrijke leef- en voedselgebieden** gebieden voor broedvogels (o.a. Buizerd, Havik, Groene specht) en vleermuizen. Vooral het westelijk deel van het gebied wordt tijdens de foerageertrek (oa. Lepelaar, Visdief en Meervleermuis) veelvuldig gepasseerd.

Westelijk Havengebied	(broed)presentie in zoeklocatie	oppervlakte verlies NNN	versnippering	verstoring door geluid	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	verandering in populatiedynamiek
Vogels	49	nvt	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk
Vleermuizen	6	nvt	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk

#1 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (2/2)

Hoofdlijnen mogelijke effecten op stedebouw | over #1

- **Des te meer molens in deze hoek van de stad gemaakt kunnen worden des te minder druk er ligt op de andere zoekgebieden**. Dit heeft de voorkeur vanuit ecologisch oogpunt**,** maar heeft wellicht **consequenties** voor de ontwikkeling van **Haven-Stad**. Om Haven-stad te kunnen ontwikkelen zal een aantal **bedrijven verplaatst** moeten worden. Sloterdijk III is een mogelijke locatie waar deze bedrijven naartoe verplaatst kunnen worden. Hierin kan een ruimtelijk conflict ontstaan doordat er een dubbele vraag zit op de ruimte.
- De **Brettenzone** is een belangrijk **recreatief** toevluchtsoord (o.a. met volkstuinen) van Nieuw-West en Sloterdijk en de **buffer** is tussen het wonen en de haven. Recent is een ontwikkelboek uitgebracht (in ontvangst genomen door wethouder) over de Brettenzone '**Labgreen** De Bretten'.

#1 | Energiesysteemefficientie

Ordening zoekgebieden t.b.v RES 1.0

#1 | Sloterdijken & Brettenzone

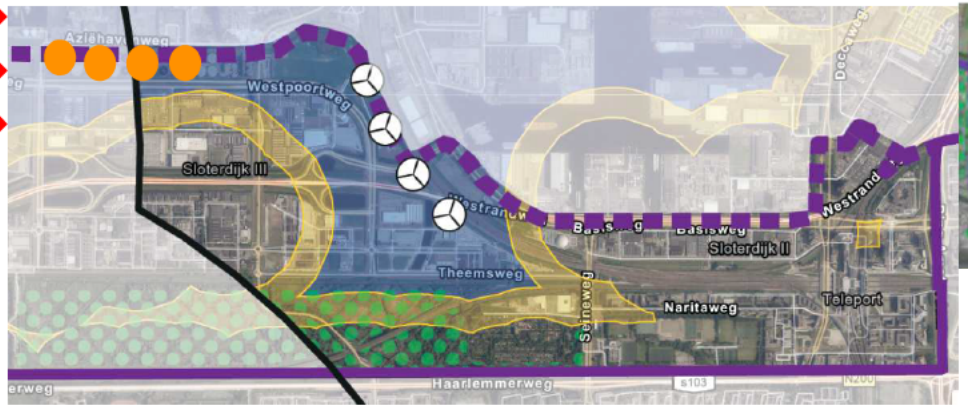

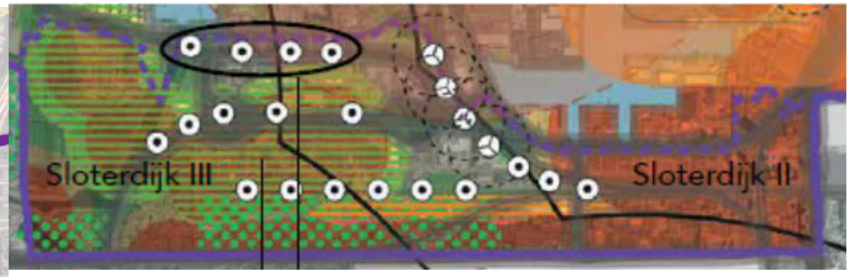

"Ruimte vinden voor circa 4 molens"

Belangrijkste politieke keuze:

Blijft het gehele gebied #1 donkergroen (ook Brettenzone)?

- Windmolens in Sloterdijken = o.a. minder beschikbare ruimte voor de vestiging van bedrijven die elders in de stad moeten wijken vanwege woningbouwplannen.
- Windmolens in (noordelijk deel) Brettenzone schuren met NatuurNetwerkNederland-status en met recreatie in volkstuinen.
- Windmolens in verlengde van bestaande rij schuren met woningbouwplannen in Sloterdijk II.

#2 | NIJP en Cornelis Douwes terrein

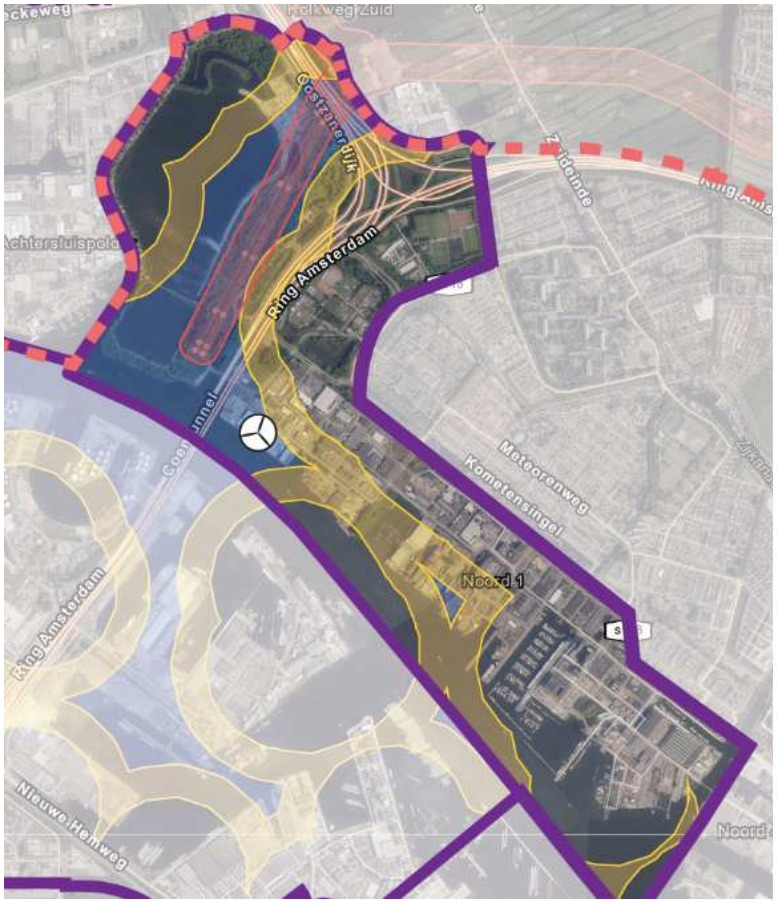

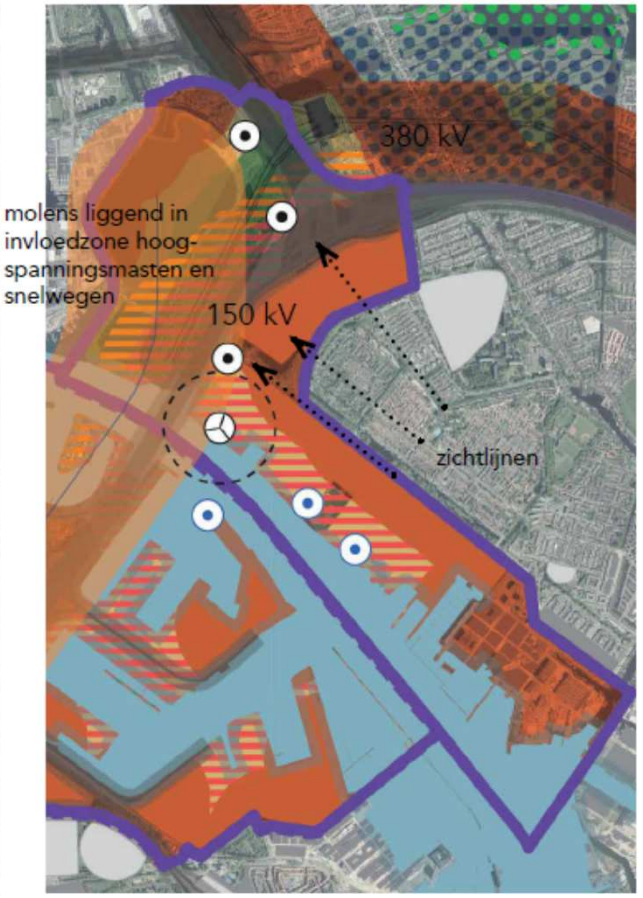

molens liggend in invloedzone hoog-spanningsmasten en snelwegen

"Ruimte vinden voor circa 3 molens"

Belangrijkste politieke keuze:

Blijft het gehele gebied #2 donkergroen?

- Windmolens ten zuidoosten van bestaande molen (Cornelis Douwterrein) = o.a. minder beschikbare ruimte voor woningbouw en stadsuitbreidingsfuncties.
- B&W heeft planologische medewerking verleend voor het hele zoekgebied #2.

#3 | Noordstrook ring A10 Noord

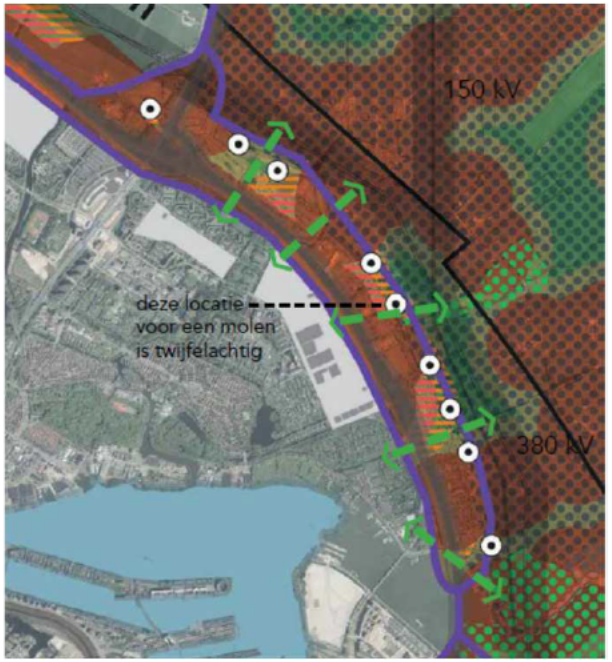

Hypothese:
13,2 a 18 MW
(6 stuks van
2,2 a 3 MW)

Belangrijkste politieke keuze:

Blijft gebied #3 lichtgroen (2e prioriteit)?

- Windmolens schuren met volkstuinen, sportvelden, in een bijzonder provinciaal landschap (BPL) dat grenst aan een weidevogelgebied

#4 | ZBE / IJburg / Sciencepark

Hypothese:

- Noordoosten IJburg: 3 * 5,6 MW = 16,8 MW
- ZBE en Sciencepark: beide 1 * 2,2 a 3 MW

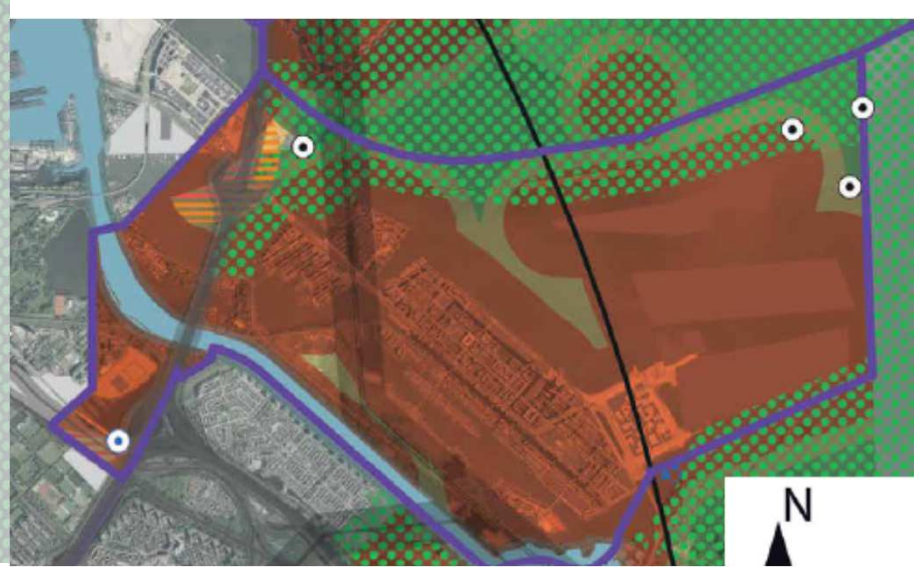

Belangrijkste politieke keuze:

Blijft gebied #4 geel/oranje (3e/4e prioriteit)?

- Windmolens schuren met NatuurNetwerkNederland–status, recreatie en watersport, volle zicht op water vanuit alle hoeken, in een landschap dat grenst aan natura 2000 gebied.
- Op ZBE: veel ruimteclaims op potentiele windmolenlocatie.
- Op Sciencepark: inpassing windmolen onderdeel van puzzel uitbreiding spooremplacement en gebiedsontwikkeling.

#5 | Diemerscheg en Gaasperplas

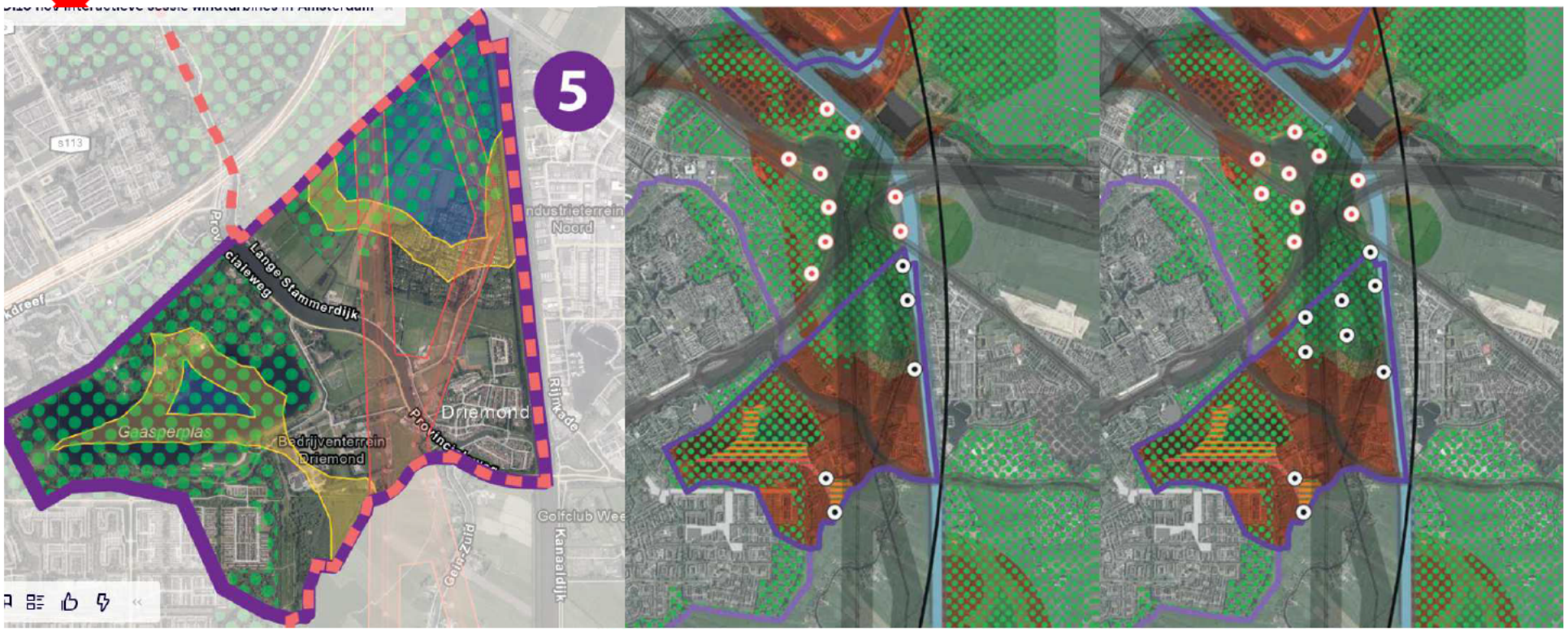

Belangrijkste politieke keuzes:

1. Blijft gebied #5 donkergroen/oranje (1e/4e prioriteit)?
   - Diemerscheg: windmolens schuren met NatuurNetwerkNederland–status en recreatie.
   - Ten zuiden van Gaasperplas: windmolens komen relatief dichtbij geluidsgevoelige bestemmingen en staan relatief ver van ruimtelijke aanknopingspunten als snelweg en Amsterdam-Rijnkanaal.
2. Gaasperplas schrappen?

#6 | Amstel III en omgeving

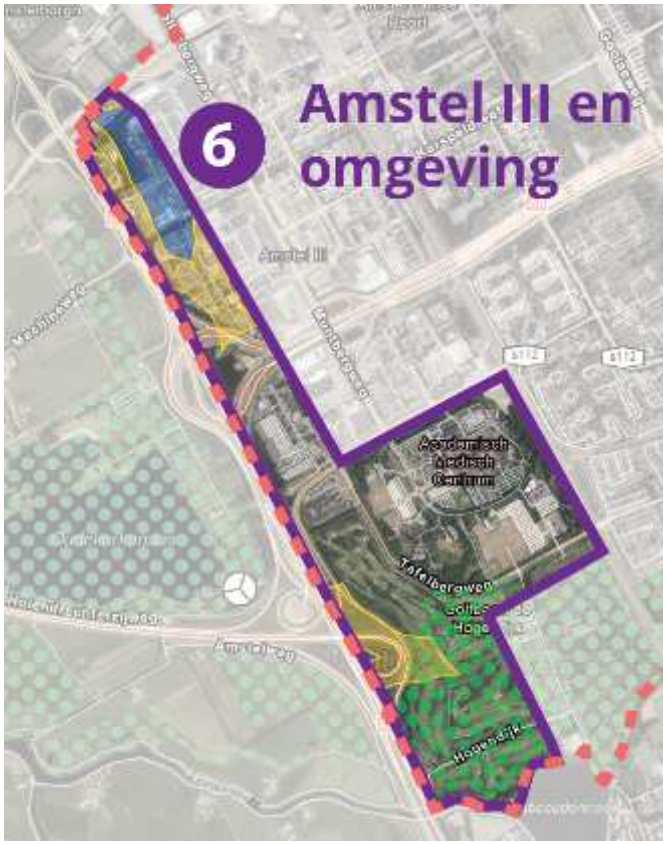

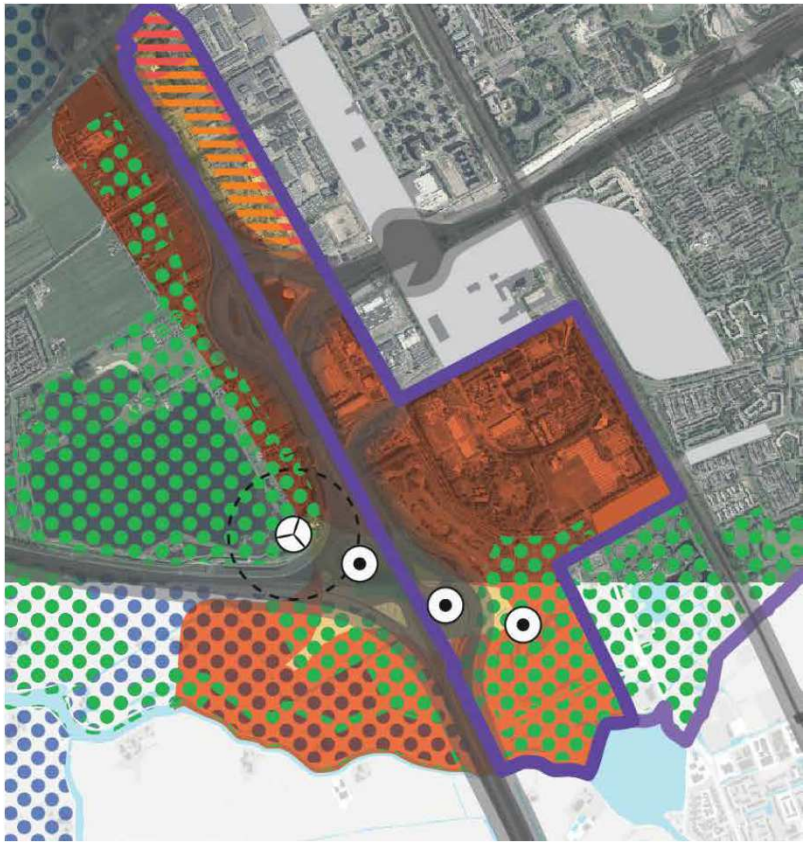

Belangrijkste politieke keuze:

Blijft gebied #6 donkergroen/oranje (1e/4e prioriteit)?

- Knooppunt A2/A9: aan de rand van NNN-gebied, relatief dichtbij geluidsgevoelige bestemmingen, bij golfbaan.
- Amstel III: ook woningbouw voorzien. Vooralsnog geen rekening gehouden met komst windturbines.

#7 | Kop Amstelscheg

Hypothese:
2,2 a 4,4 MW
(2 stuks van
2,2 MW)

Belangrijkste politieke keuzes:

Blijft gebied #7 oranje (4e prioriteit)?

- Knooppunt A2/A10

Gebied 2A
Noorder IJplas
Gebied 1A
Havengebied
Gebied 1B Sloterdijk III
Gebied 2B
Cornelis Douwes terrein
146 m
Gebied 3 Ring A10 Noord
120 - 146 m
< 120 m
Gebied 4C Strand/Buiten-eiland
Gebied 4B Zeebugereiland
Gebied 4D IJburg Baai
Gebied 4A Sciencepark
Voorstel:
verkleinen &
opsplitsen
Gebied 7 Amstelscheg
Gebied 5A Diemerpark
Gebied 5C Gaasperplas
Gesprek over
"3 knoppen"
Gebied 6B Amstel III
Gebied 5B
Waterleidingenterrein/Gein
Gebied 6A Knooppunt Holendrecht
N

Vervolgstappen zoekgebieden:

- Staf 18 januari besluit aanpassen zoekgebieden

- Gesprek buurgemeentes 15 januari
- Gesprek portefeuillehouders 25 januari
- Gesprek Stuurgroep XXL RES NHZ 22 januari

- Afstemming ambtelijke top R&E/ R&D begin/medio februari

Bijlagen voor het gesprek

Houding extra windmolens in het algemeen en bijplaatsing in zoekgebieden, huishoudens in en rond de zoekgebieden (n=1577)

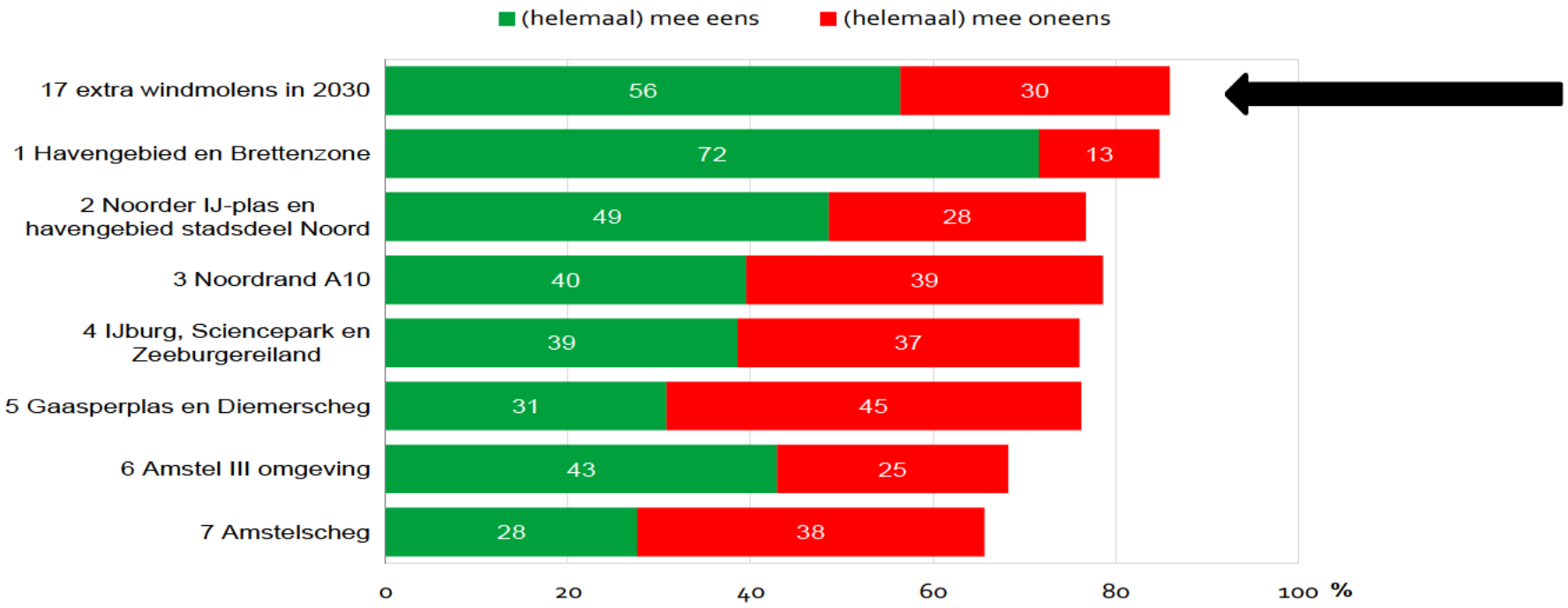

Bron: Onderzoek, informatie en statistiek – gemeente Amsterdam 2020: draagvlakonderzoek nieuwe windmolens in Amsterdam

Houding extra windmolens in het algemeen naar leeftijdsgroep, huishoudens in en rond de zoekgebieden (n=1577)

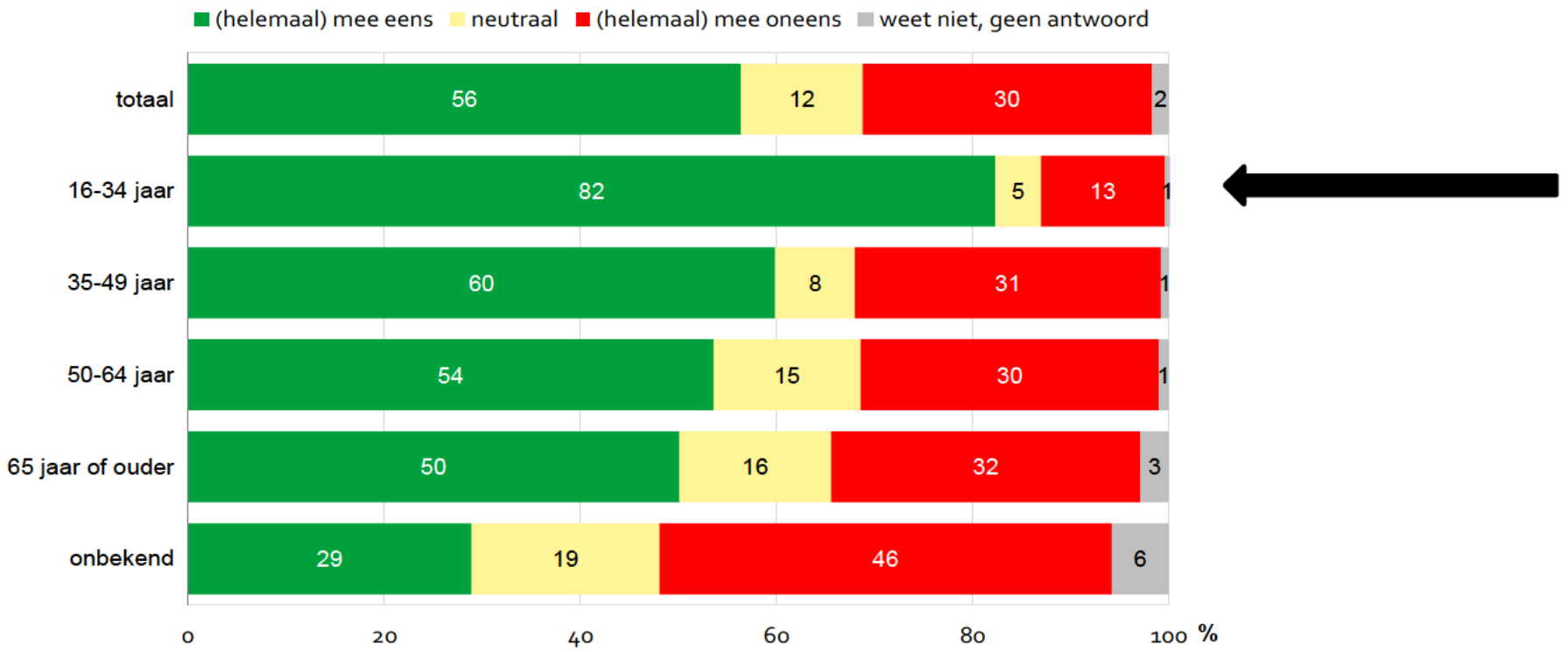

Bron: Onderzoek, informatie en statistiek – gemeente Amsterdam 2020: draagvlakonderzoek nieuwe windmolens in Amsterdam

#1 | hoeveelheid elektriciteit (1/3)

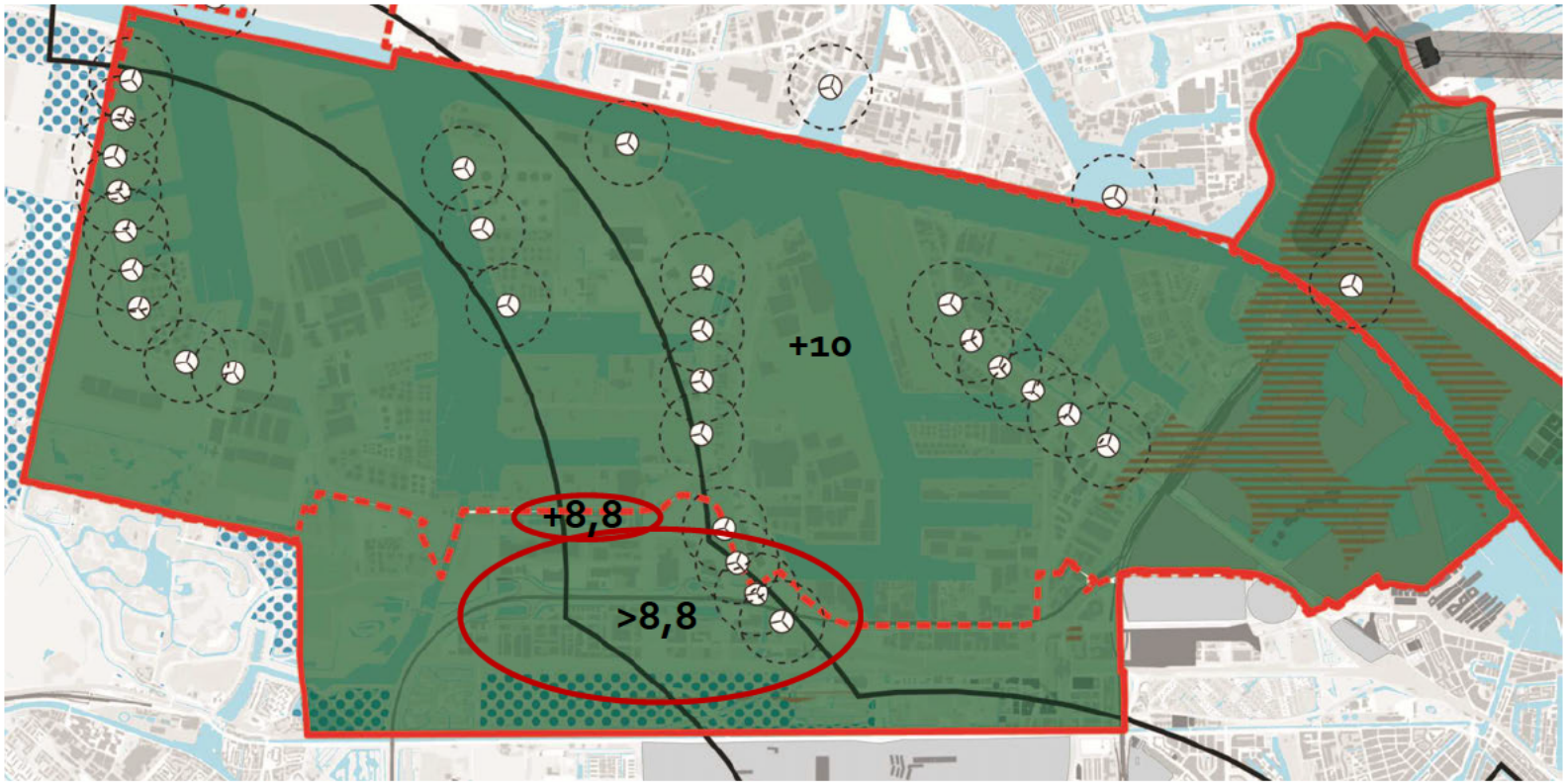

Hypothese:

- +10 MW in gebied Havenbedrijf
- +8,8 MW (RWZI/Waternet) & -2,6MW
- >8,8 MW via zoektocht Sloterdijken en/of Brettenzone

#1 | hoeveelheid elektriciteit (2/3)

- 4 nieuwe windmolens naar verwachting 2,2 MW per stuk in de planning (Waternet / AGV) langs de Westpoortweg op het terrein van de RWZI

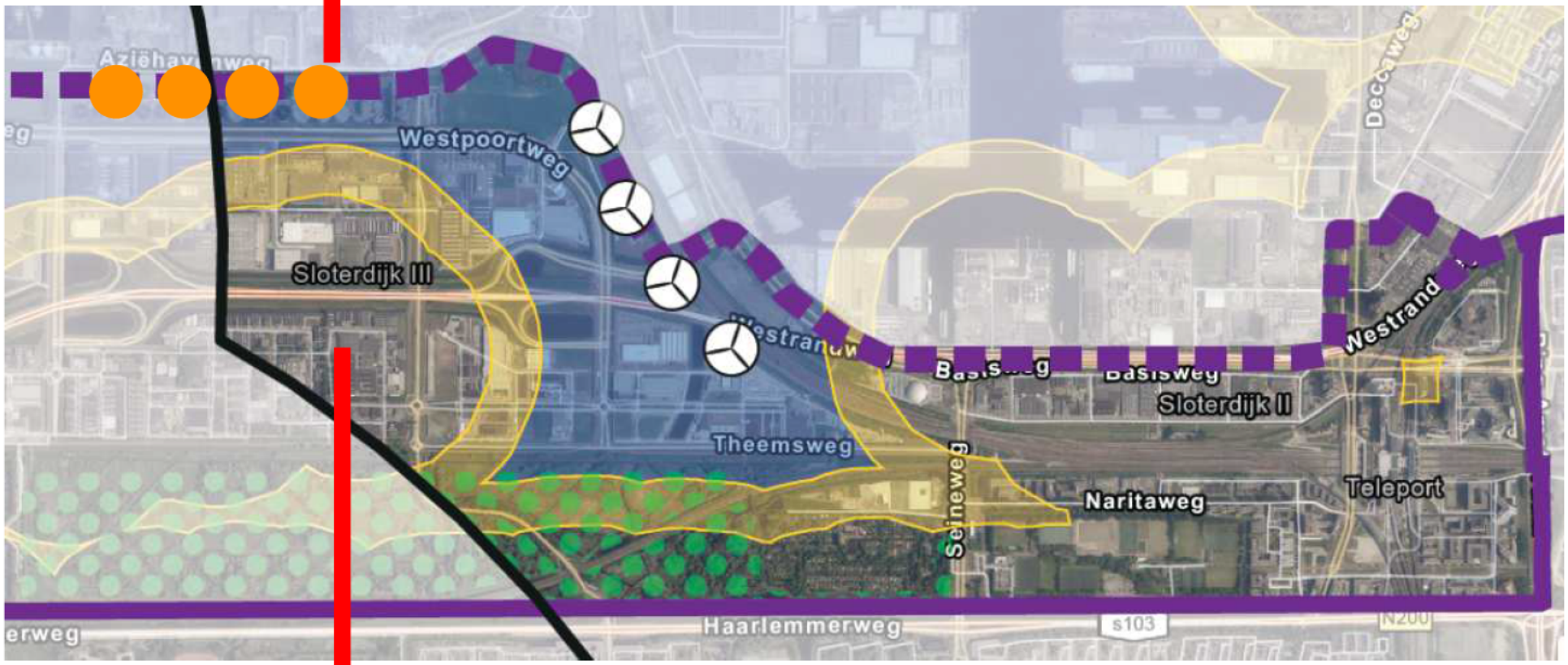

- Enkele bedrijfswoningen (waarvan onbekend is of deze worden bewoond) zorgen voor de geluidscontouren in dit gebied

#1 | hoeveelheid elektriciteit (3/3)

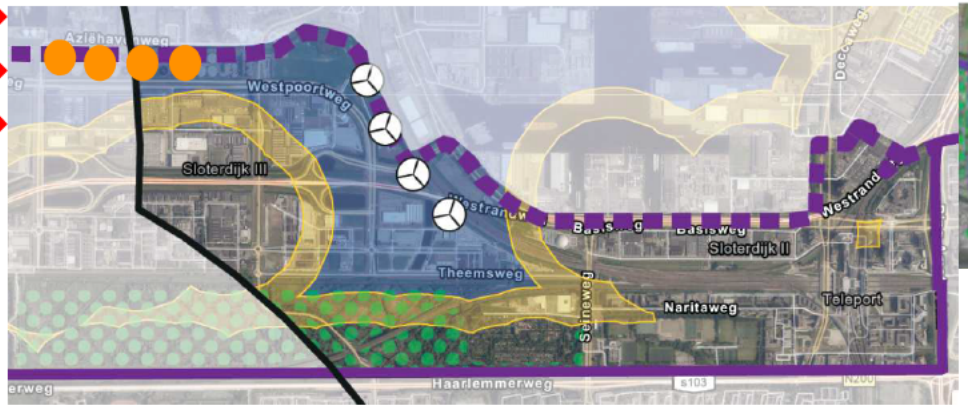

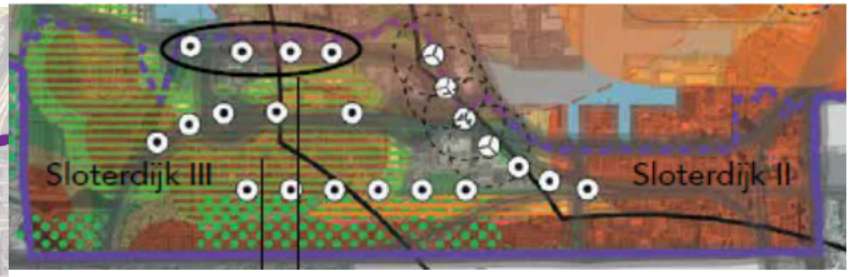

"Ruimte vinden voor circa 4 molens"

Belangrijkste politieke keuzes:

1. Blijft het gehele gebied #1 donkergroen (ook Brettenzone)?
    - Windmolens in Sloterdijken = o.a. minder beschikbare ruimte voor de vestiging van bedrijven die elders in de stad moeten wijken vanwege woningbouwplannen.
    - Windmolens in (noordelijk deel) Brettenzone schuren met NatuurNetwerkNederland-status en met recreatie in volkstuinen.
    - Windmolens in verlengde van bestaande rij schuren met woningbouwplannen in Sloterdijk II.
2. Nemen we de (een deel van de) Brettenzone mee in de aanvraag voor een "windenergiegebied" aan Gedeputeerde Staten?

#1 | maatschappelijk draagvlak (1/4)

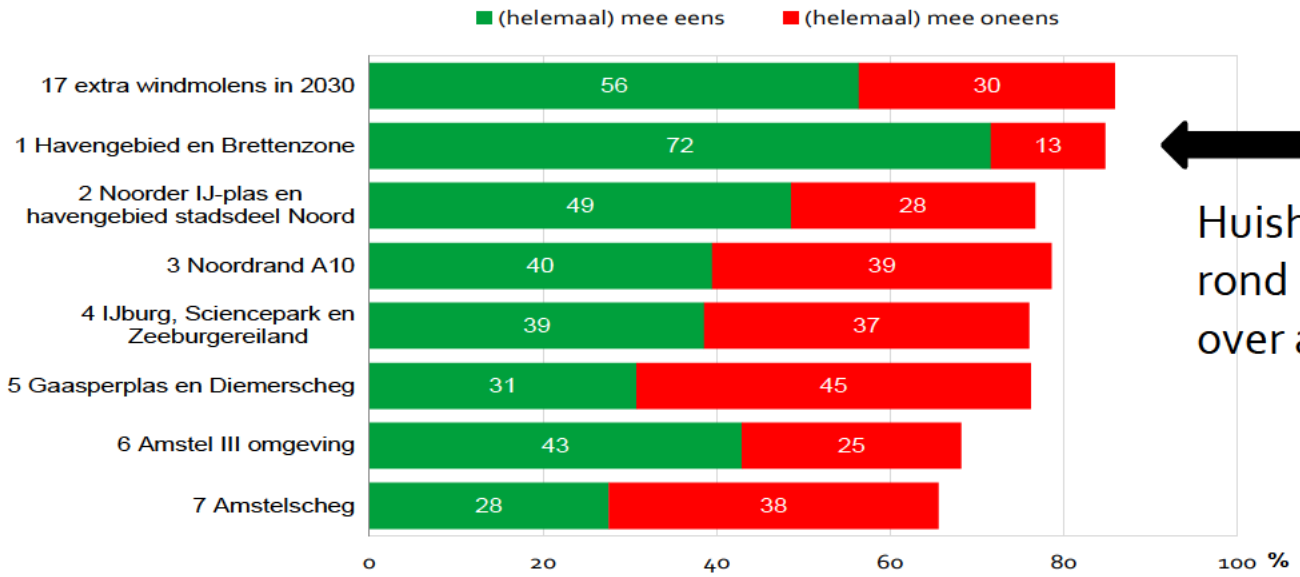

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over alle gebieden

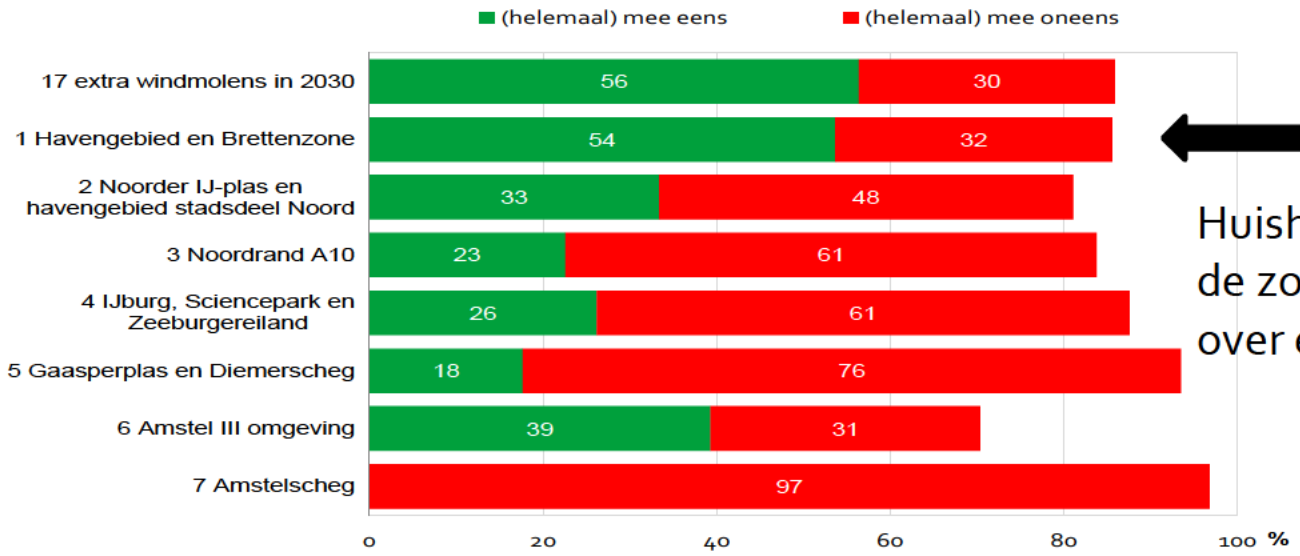

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over eigen woongebied

#1 | maatschappelijk draagvlak (2/4)

Hoofdlijnen interactieve sessies | over #1

- Zoveel mogelijk inzetten op windmolens in havengebied
- Waarom niet meer dan 10 MW in gebied Havenbedrijf?
- Veel kansen/mogelijkheden in gebied Sloterdijken
- Meningen verdeeld over Brettenzone, want is ook bedoeld voor natuur en recreatie (o.a. volkstuinen).

#1 | maatschappelijk draagvlak (3/4)

Hoofdlijnen reacties concept RES | over #1

- **Hoogheemraadschap**: "nee, tenzij" wind op dijken (nb: dijk op noordgrens Bretten).
- **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap NoordHolland**: Voor Noord-Holland Zuid zijn wij grotendeels tevreden over IJmond, Amsterdam en Haarlemmermeer, maar maken wij ons zorgen over het de Gooi- en Vechtstreek, Amstelland en de Zaanstreek. Er zijn een aantal zoekgebieden waar, wat ons betreft, gelijk gestart kan worden met het participatietraject, omdat hier weinig bezwaren zijn voor de milieuorganisaties, mits met goede inpassing en participatie: voor Amsterdam #1, 2 en 6.
- **Vogelbescherming**: geen expliciete zorgen over vogels in dit gebied.
- **POA**: "De inpasbaarheid van windenergie in het havengebied is vaak niet goed mogelijk wegens geldende beperkingen (hoogte) of veiligheidscontouren van de aanwezige industrie. Daarnaast willen we graag wijzen op de beperkingen die gelden met betrekking tot het plaatsen van windmolens langs de vaarweg (noordzeekanaal). De scheepvaart moet geen hinder ondervinden van de aanwezigheid van windmolens".
- **TAC**: Turbines concentreren in 1 of 2 zoekgebieden. In te zetten op zo groot mogelijke turbines. Voorkeur voor havengebied (het gedeelte buiten de hoofdgroenstructuur).
- **Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland**: aandacht voor hotspot waterstof in havengebied t.a.v. het plaatsen van windmolens.
- **Bewoners en een energiecoöperatie:** circa 4 bewoners pleiten voor meer windmolens in havengebied.

#1 | maatschappelijk draagvlak (4/4)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #1

- Voorkeur voor toevoeging van Zon en Wind in het Havengebied en de bedrijventerreinen van de Sloterdijken, waarbij zonnepanelen op grote daken de voorkeur geniet.
- Indien er meer capaciteit dient te worden toegevoegd, dan toevoeging in de openbare ruimte langs snel- en spoorwegen (waaronder de Rijksweg A5), in de haven, bovenop stations en op bedrijventerreinen.
- Het bestuur staat in principe negatief tegenover plaatsing van wind en zon op open water en in open landschappen, zoals de groene gebieden in het westen van het stadsdeel en de Bretten.
- Indien plaatsing in open gebieden toch noodzakelijk blijkt, dan benadrukt het dagelijks bestuur dat het geen negatieve impact mag hebben op de functie en inherente ecologische waarde van de gebieden.

#1 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (1/2)

Mogelijke effecten op natuur | over #1

- In het gebied staat al een groot aantal draaiende windmolens. Het gebied kent een groot aantal en bijzondere broedvogels (o.a. Slechtvalk, Zwarte roodstaart en Veldleeuwerik). De nabijgelegen Brettenzone en het Geuzenbos zijn belangrijke leef- en voedselgebieden gebieden voor broedvogels (o.a. Buizerd, Havik, Groene specht) en vleermuizen. Vooral het westelijk deel van het gebied wordt tijdens de foerageertrek (oa. Lepelaar, Visdief en Meervleermuis) veelvuldig gepasseerd.

Westelijk Havengebied	(broed)presentie in zoeklocatie	oppervlakte verlies NNN	versnippering	verstoring door geluid	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	verandering in populatiedynamiek
Vogels	49	nvt	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk
Vleermuizen	6	nvt	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk

#1 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (2/2)

Hoofdlijnen mogelijke effecten op stedebouw | over #1

- Des te meer molens in deze hoek van de stad gemaakt kunnen worden des te minder druk er ligt op de andere zoekgebieden. Dit heeft de voorkeur vanuit ecologisch oogpunt, maar heeft wellicht consequenties voor de ontwikkeling van Haven-Stad. Om Haven-stad te kunnen ontwikkelen zal een aantal bedrijven verplaatst moeten worden. Slotedijk III is een mogelijke locatie waar deze bedrijven naartoe verplaatst kunnen worden. Hierin kan een ruimtelijk conflict ontstaan doordat er een dubbele vraag zit op de ruimte.
- De Brettenzone is een belangrijk recreatief toevluchtsoord (o.a. met volkstuinen) van Nieuw-West en Sloterdijk en de buffer is tussen het wonen en de haven. Recent is een ontwikkelboek uitgebracht (in ontvangst genomen door wethouder) over de Brettenzone 'Labgreen De Bretten'.

#1 | Energiesysteemefficientie

Ordening zoekgebieden t.b.v RES 1.0

#2 | hoeveelheid elektriciteit (1/3)

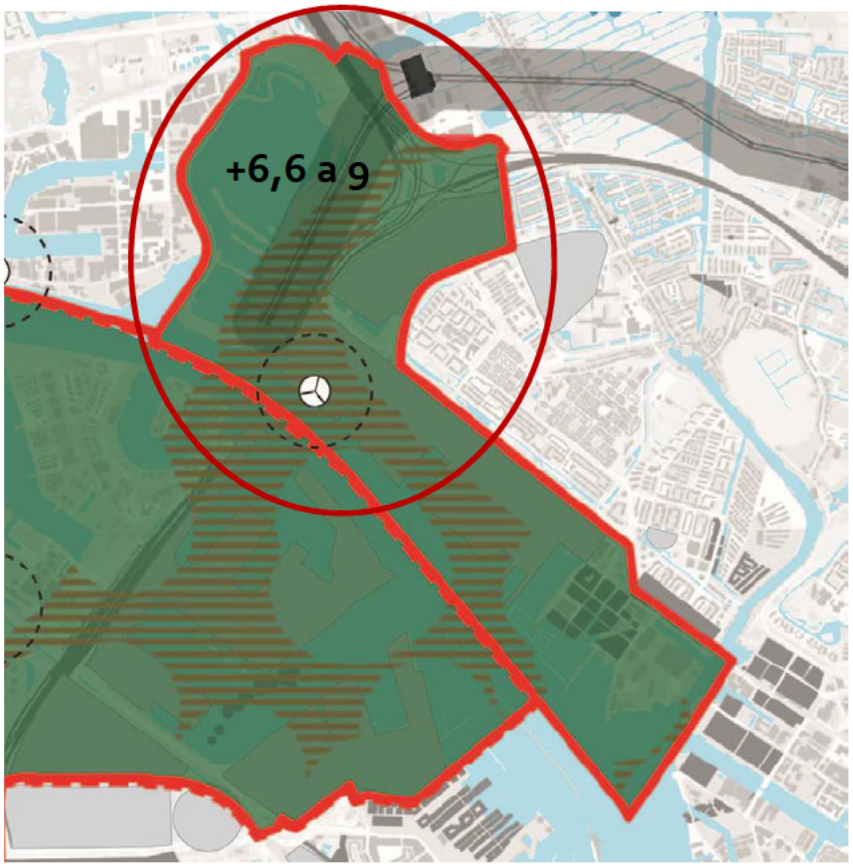

Hypothese:

- Initiatiefnemers hebben ingezet op 3 windmolens (verwachting 2,2 a 3MW per stuk)
  - +6,6 a 9 MW

#2 | hoeveelheid elektriciteit (2/3)

Geluid windmolen: gemiddeld 47 db Lden, 41 db Lnight
Windturbinegeluid wordt wel als hinderlijker ervaren naar geluid van wegverkeer

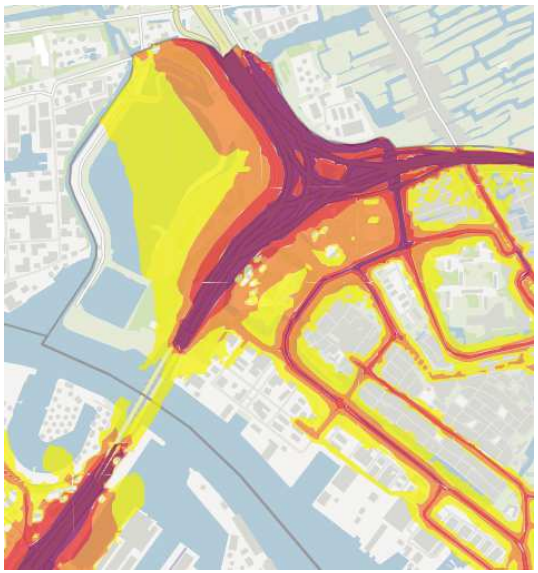

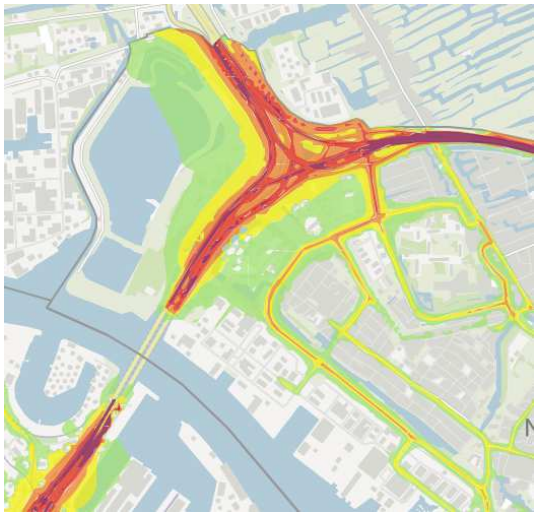

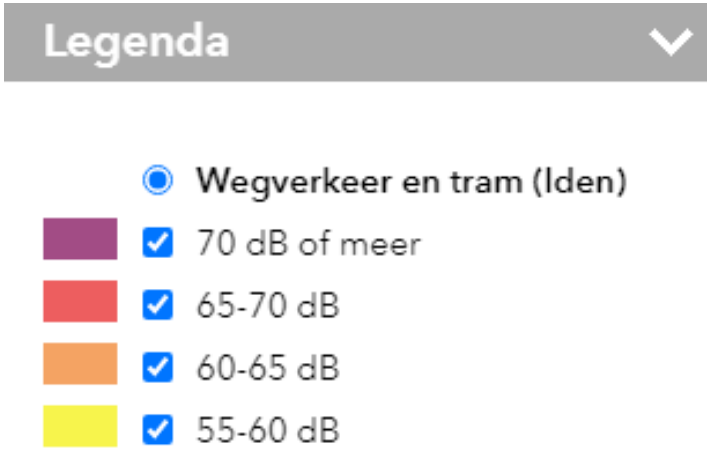

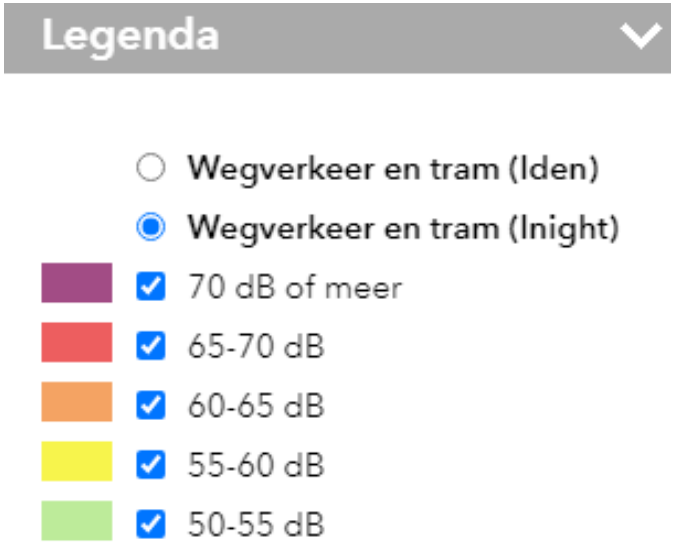

#2 | hoeveelheid elektriciteit (3/3)

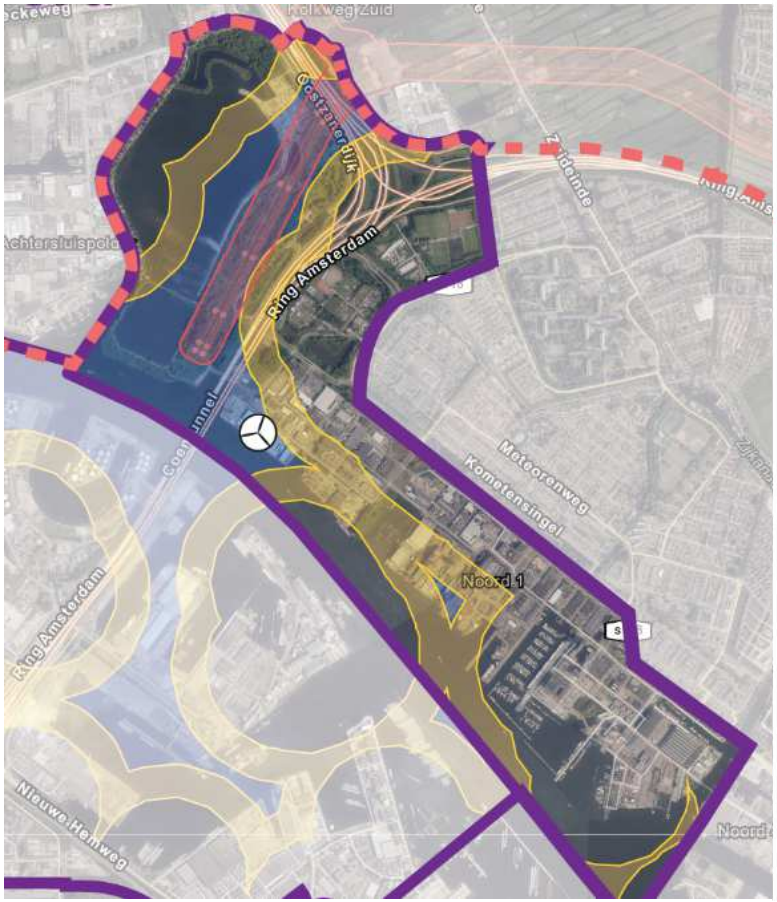

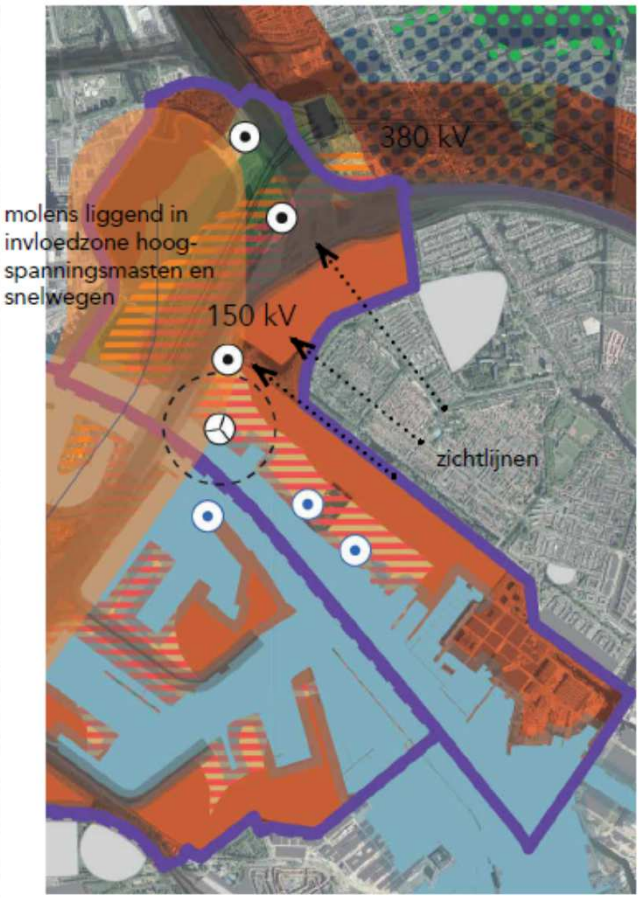

"Ruimte vinden voor circa 3 molens"

Belangrijkste politieke keuzes:

Blijft het gehele gebied #2 donkergroen?

- Windmolens ten zuidoosten van bestaande molen (Cornelis Douwterrein) = o.a. minder beschikbare ruimte voor woningbouw en stadsuitbreidingsfuncties.
- B&W heeft planologische medewerking verleend voor het hele zoekgebied #2.

#2 | maatschappelijk draagvlak (1/4)

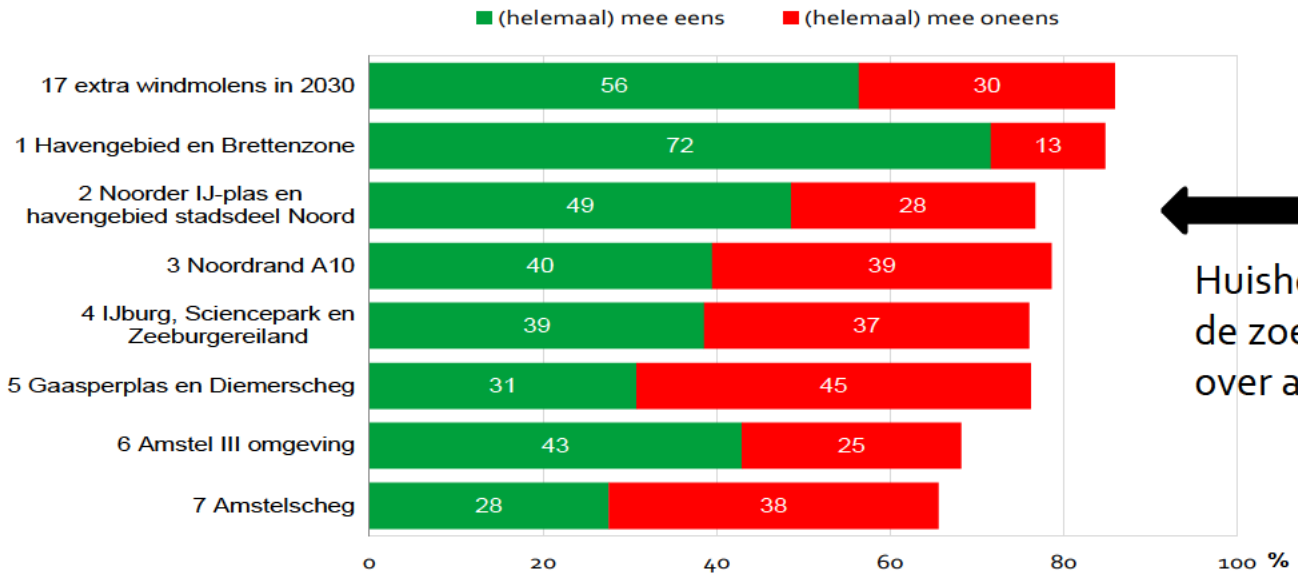

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over alle gebieden

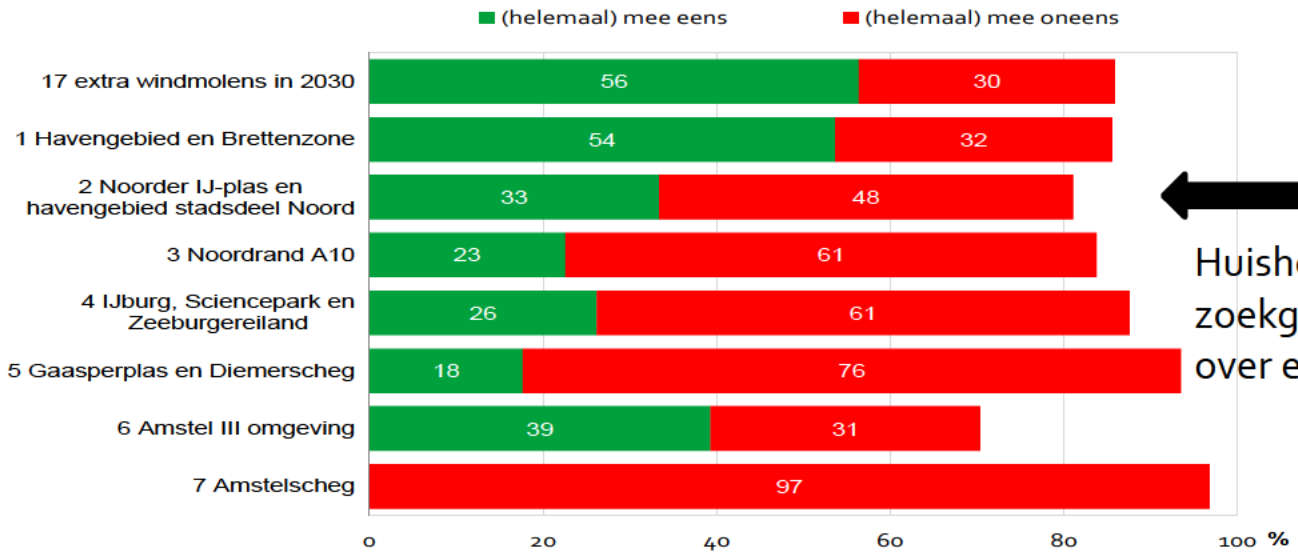

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over eigen woongebied

#2 | maatschappelijk draagvlak (2/4)

Hoofdlijnen interactieve sessies | over #2

- Meningen verdeeld over #2
- Argumenten o.a. over aanwezigheid woonbootbewoners: sommigen pleiten daarom voor geen windmolens. Anderen juist wel, want relatief weinig bewoners die hinder zullen ervaren
- Meeste kansen worden gezien langs de infraknoop en hoogspanningsmasten en/of langs het Noordzeekanaal
- Liever wordt de plas ontzien. Ook vanwege de nabijheid van de woonarken
- Zorgen zijn uitgesproken over de woningbouwplannen in Zaanstad (Achtersluispolder) en Oostzaan.

#2 | maatschappelijk draagvlak (3/4)

Hoofdlijnen reacties concept RES | over #2

- **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap NoordHolland**: "Voor Noord-Holland Zuid zijn wij grotendeels tevreden over IJmond, Amsterdam en Haarlemmermeer, maar maken wij ons zorgen over het de Gooi- en Vechtstreek, Amstelland en de Zaanstreek. Er zijn een aantal zoekgebieden waar, wat ons betreft, gelijk gestart kan worden met het participatietraject, omdat hier weinig bezwaren zijn voor de milieuorganisaties, mits met goede inpassing en participatie: voor Amsterdam #1, 2 en 6.".
- **Vogelbescherming**: geen expliciete zorgen over vogels in dit gebied.
- **TAC**: Turbines concentreren in 1 of 2 zoekgebieden. In te zetten op zo groot mogelijke turbines. Noorder IJ plas (tijdelijk: maximaal 20 jaar t/m afschrijving; dit mag de doorontwikkeling naar een stadspark niet in de weg staan).
- **Bewoners van woonarken in het Zijkanaal** zijn tegen windmolens in dit gebied.
- **Energiecoöperaties Amsterdam-Wind en NDSM Energie** willen juist windmolens ontwikkelen in dit gebied.
- **Zaanse energie coöperatie**: In NHZ vormt windenergie slechts 20% van het totaal aan nieuwe duurzame energie. In Zaanstreek-Waterland is dit op papier 0% (!). Dat terwijl de buur gemeenten (Amsterdam, IJmond) hier via gebruik van infrastructurele lijnen zoals het Noordzeekanaal en de havens wel invulling aan geven. Het verzoek is om voor windenergie in de RES NHZ en de deel RES Zaanstreek-Waterland een meer realistisch deel van de totale inspanning neer te zetten.

Reeds bekend, maar niet in reacties | over #2

- **Gemeenteraad van Oostzaan** heeft zich uitgesproken tegen windmolens in dit gebied

#2 | maatschappelijk draagvlak (4/4)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #2

- Het realiseren van windenergie in (toekomstige) woonwijken wordt praktisch nergens onderzocht. Er wordt hiervan afgeweken in zoekgebied 2 (toekomstige Havenstad, Noordelijke IJ-oevers). Het stadsdeel adviseert om bij ontwikkellocaties rekening te houden met korte en lange termijn perspectieven.
- Stadsdeel Noord ziet dat er meer steun is voor zonne-energie dan voor windturbines in Amsterdam Noord en adviseert dan ook maximaal in te zetten op zonne-energie. Voor de turbines adviseert de commissie om zoveel mogelijk te kijken naar de gebieden langs snelwegen en in de transitiegebieden waar pas na 2040 gebouwd gaat worden. Deze gebieden kunnen in tijdelijkheid worden gebruikt als plekken voor zonne-weides en windturbines.

#2 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (1/2)

Mogelijke effecten op natuur | over #2

- De Noorder IJplas is belangrijk als rustplek voor vogels en als en foerageerplek voor vogels en vleermuizen. Het bosgebied aan de oostzijde is een broedgebied voor vogels (o.a. Havik en Buizerd). Het vermoeden is dat over het gebied veel foerageertrek plaatsvindt van vogels

Noorder IJplas	(broed)presentie in zoeklocatie	oppervlakte verlies NNN	versnippering	verstoring door geluid	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	verandering in populatiedynamiek
Vogels	16	nvt	mogelijk	nvt	mogelijk	mogelijk	mogelijk
Vleermuizen	7	nvt	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk

#2 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (2/2)

Hoofdlijnen mogelijke effecten op stedenbouw | over #2

- Het heeft de voorkeur (conform Toetsingskader Noorder IJ-plas) om de molens zo dicht mogelijk tegen de verkeerknoop aan te plaatsen en daarmee de openheid rondom de IJ-plas zoveel mogelijk te behouden. Of dit daadwerkelijk technisch haalbaar zal zijn moet worden besproken met RWS en TenneT.
- De eventuele molens op het Cornelis Douwes-terrein kunnen een koppeling maken met de andere molens die al aan het Noordzeekanaal staan of daar mogelijk komen. De ingezette fasering van de ontwikkelingen op het Cornelis Douwes-terrein strookt niet met de levensduur (circa 20 jaar) van een windmolen. Het zal daarom financieel lastig zijn om een tijdelijke molen op deze plekken financieel rendabel te krijgen.

#2 | Energiesysteemefficientie

Ordening zoekgebieden t.b.v RES 1.0

#3 | hoeveelheid elektriciteit (1/3)

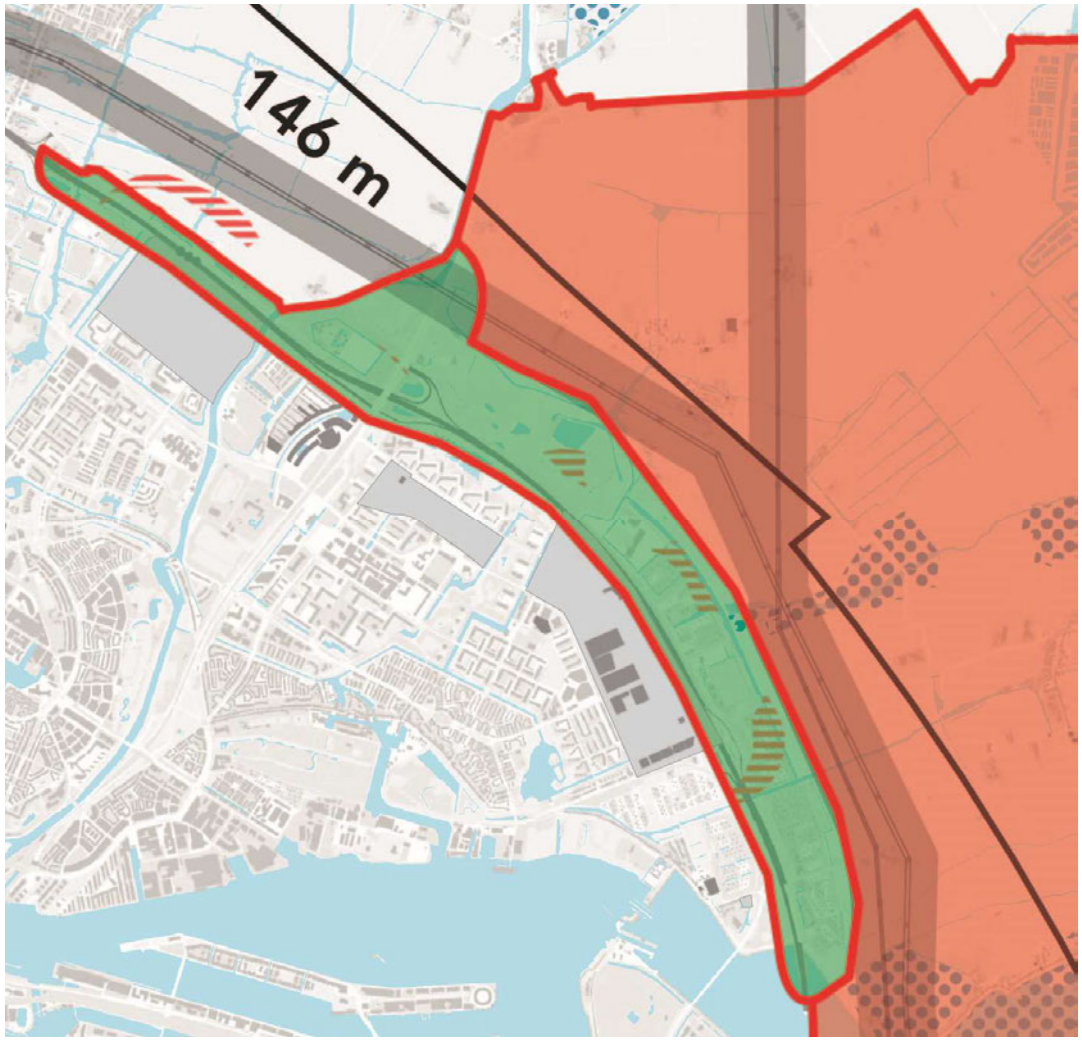

Hypothese:

- 13,2 a 18 MW (6 stuks van 2,2 a 3MW)

#3 | hoeveelheid elektriciteit (2/3)

Geluid windmolen: gemiddeld 47 db Lden, 41 db Lnight
Windturbinegeluid wordt wel als hinderlijker ervaren naar geluid van wegverkeer

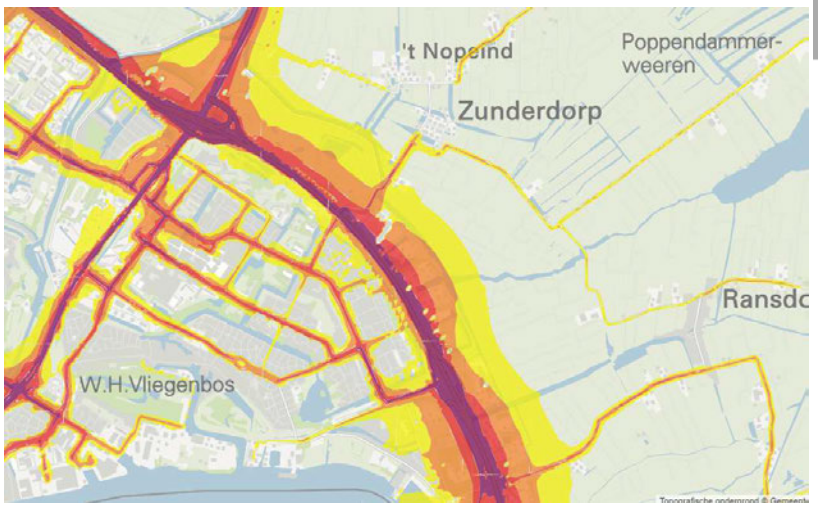

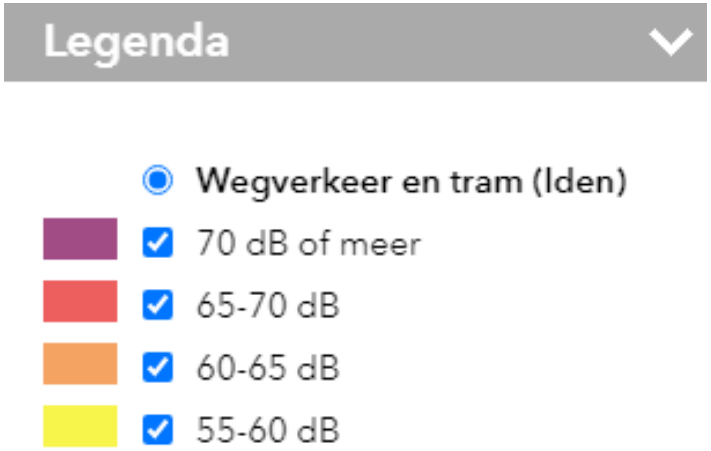

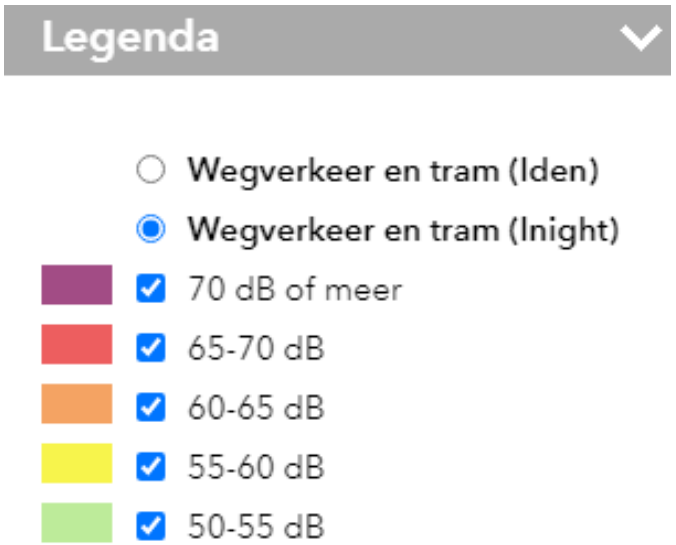

#3 | hoeveelheid elektriciteit (3/3)

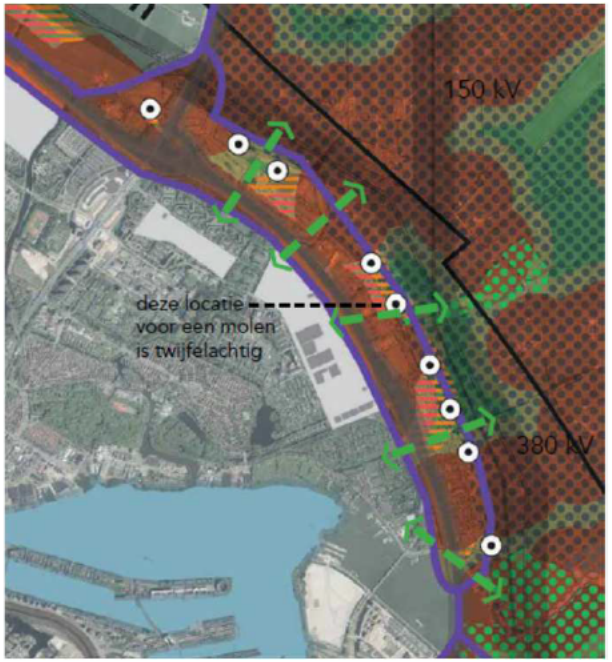

Hypothese:
13,2 a 18 MW
(6 stuks van
2,2 a 3 MW)

Belangrijkste politieke keuzes:

Blijft gebied #3 lichtgroen (2e prioriteit)?

- Windmolens schuren met volkstuinen, sportvelden, in een bijzonder provinciaal landschap (BPL) dat grenst aan een weidevogelgebied

#2 | maatschappelijk draagvlak (1/4)

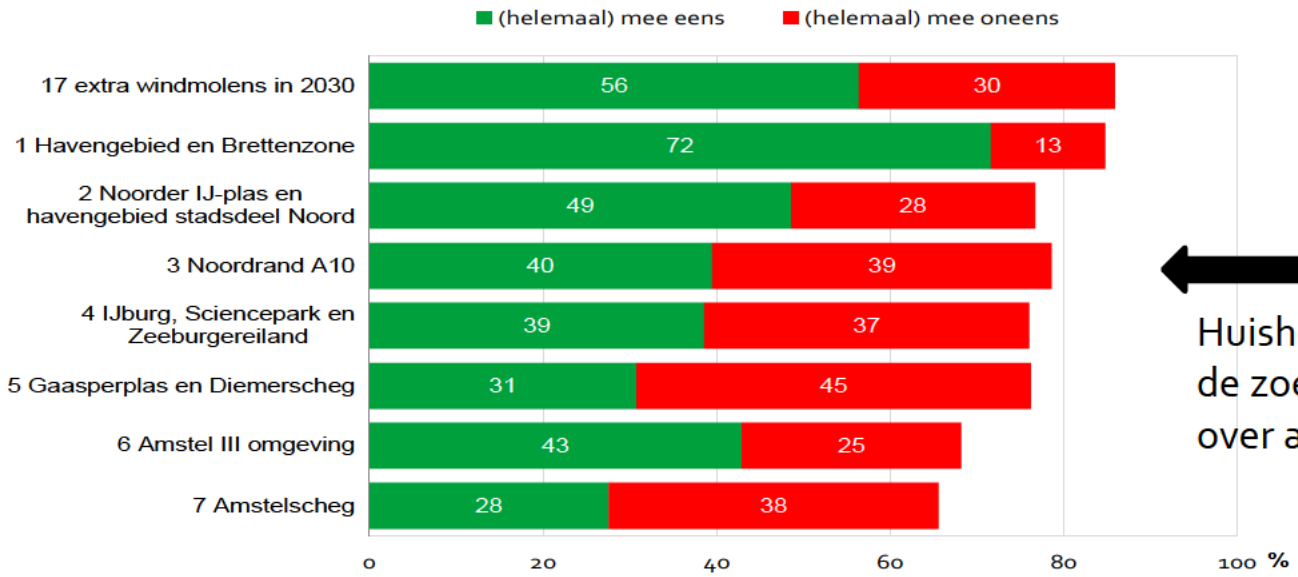

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over alle gebieden

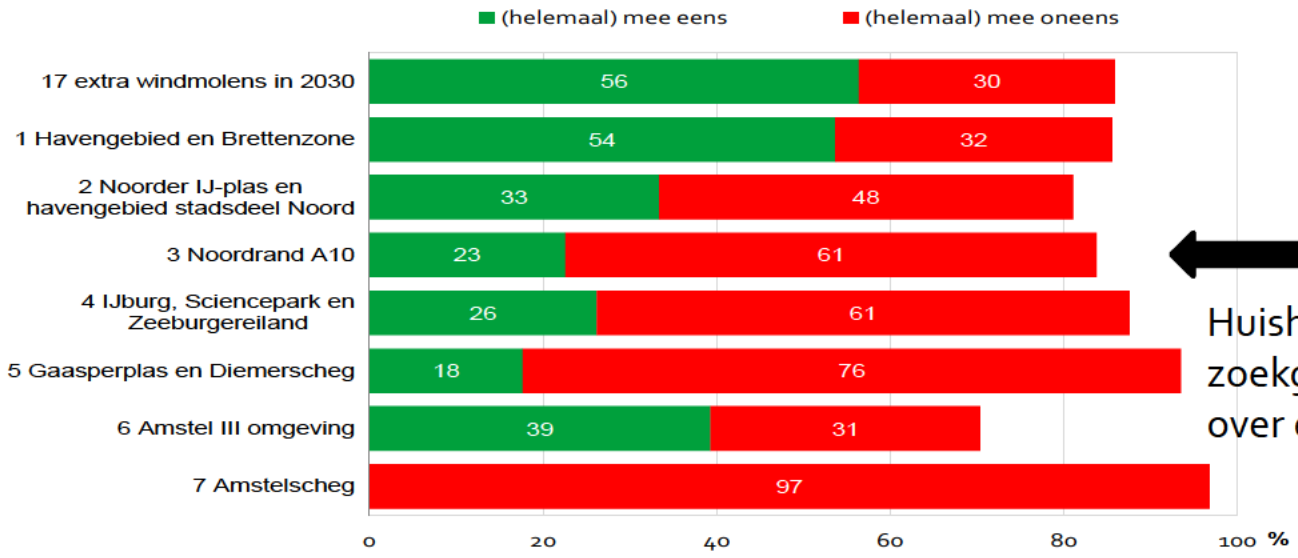

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over eigen woongebied

#3 | maatschappelijk draagvlak (2/4)

Hoofdlijnen interactieve sessies | over #3

- Meningen verdeeld over #3.
- Opmerkelijk is dat sommige deelnemers tegen windmolens zijn, omdat er al zoveel geluidsoverlast is. En dat sommige deelnemers dit argument juist gebruiken om voor windmolens te zijn in dit gebied.
- Argumenten tegen windmolens in dit gebied: dichtbij huizen en natuur (Twiske, Waterland) en de aanwezigheid van volkstuinen en sportvoorzieningen (hockeyvelden, golfbaan, wandelroutes).
- Argumenten voor windmolens: langs infrastructuur en hoogspanningsmasten. Men ziet hier mogelijkheden, maar zou liever eerst andere gebieden benutten.
- Er wordt aangegeven goed met de buurgemeente te overleggen.

#3 | maatschappelijk draagvlak (3/4)

Hoofdlijnen reacties concept RES | over #3

- **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland**: "Deze zoeklocatie vinden we erg lastig. Enerzijds willen we geen nieuwe (stedelijke) ontwikkelingen buiten de Ring, anderzijds zien we ook wel in dat er ruimte rond Amsterdam moet worden gevonden. We pleiten voor een goede dialoog over deze locatie, waarbij er ook moet worden gekeken naar de hoogte van de turbines. De omgeving van Ransdorp / Durgerdam dient vrij te blijven van turbines. Opwek van energie moet een duidelijke (financiële) meerwaarde voor het landschap opleveren. "
- **Vogelbescherming**: op de nationale windmolenrisicokaart voor vogels lijkt dit gebied te grenzen aan een gebied met de hoogste risico's voor vogels. Waarschijnlijk heeft dat verband met het voormalige provinciale weidevogelgebied in landelijk noord. Dat heden valt onder een "bijzonder provinciaal landschap" (BPL).
- **TAC**: heeft zich niet expliciet uitgesproken over dit gebied.
- **Stichting Behoud Waterland**: Het landelijk gebied ten noorden van de A10 betreft voornamelijk landbouwgrond en is volledig bestempeld als bijzonder provinciaal landschap of als Natuurnetwerk Nederland. Het plaatsen van windmolens en/of zonneweiden is daarom niet wenselijk. Daarenboven zijn windmolens niet wenselijk vanwege het hoogste risico voor verstoring van vogels op grond van de reeds genoemde nationale windmolenrisicokaart.
- **Zaanse energie coöperatie**: In NHZ vormt windenergie slechts 20% van het totaal aan nieuwe duurzame energie. In Zaanstreek-Waterland is dit op papier 0% (!). Dat terwijl de buur gemeenten (Amsterdam, IJmond) hier via gebruik van infrastructurele lijnen zoals het Noordzeekanaal en de havens wel invulling aan geven. Het verzoek is om voor windenergie in de RES NHZ en de deel RES Zaanstreek-Waterland een meer realistisch deel van de totale inspanning neer te zetten.

#3 | maatschappelijk draagvlak (4/4)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #3

- Stadsdeel Noord ziet dat er meer steun is voor zonne-energie dan voor windturbines in Amsterdam Noord en adviseert dan ook maximaal in te zetten op zonne-energie. Voor de turbines adviseert de commissie om zoveel mogelijk te kijken naar de gebieden langs snelwegen en in de transitiegebieden waar pas na 2040 gebouwd gaat worden. Deze gebieden kunnen in tijdelijkheid worden gebruikt als plekken voor zonne-weides en windturbines.

#3 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (1/2)

Mogelijke effecten op natuur | over #3

- De weilanden in Waterland zijn belangrijk als rust- en foerageerplek voor vogels en belangrijke broedplaatsen voor weidevogels als Grutto en Kievit. Het vermoeden is dat over het gebied veel foerageertrek plaatsvindt van vogels. In het gebied wordt in de aanwezige boerderijen beperkt door de Kerkuil gebroed. De locatie grenst aan beschermde weidevogelgebieden.

Ringweg A10 Noord	(broed)presentie in zoeklocatie	oppervlakte verlies NNN	versnippering	verstoring door geluid	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	verandering in populatiedynamiek
Vogels	40	mogelijk	mogelijk	nvt	mogelijk	mogelijk	mogelijk
Vleermuizen	6	mogelijk	nvt	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk

#3 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (2/2)

Hoofdlijnen mogelijke effecten op stedebouw | over #3

- Qua opstelling zijn in dit gebied weinig varianten te bedenken. Als je kijkt waar de molens technisch mogelijk zijn is de ruimte beperkt. Daarnaast moet rekening gehouden worden met de hoogspanningsmasten die hier staan. Voor het model is een lijn-offset gemaakt parallel aan de snelweg.
- Bij de eventuele opstelling is deels rekening gehouden met de groene verbindingszones tussen Amsterdam Noord en Waterland. Eén molen staat op een wellicht kritische plek. Hiervoor is verdergaand onderzoek nodig.

#3 | Energiesysteemefficientie

Ordening zoekgebieden t.b.v RES 1.0

#4 | hoeveelheid elektriciteit (1/3)

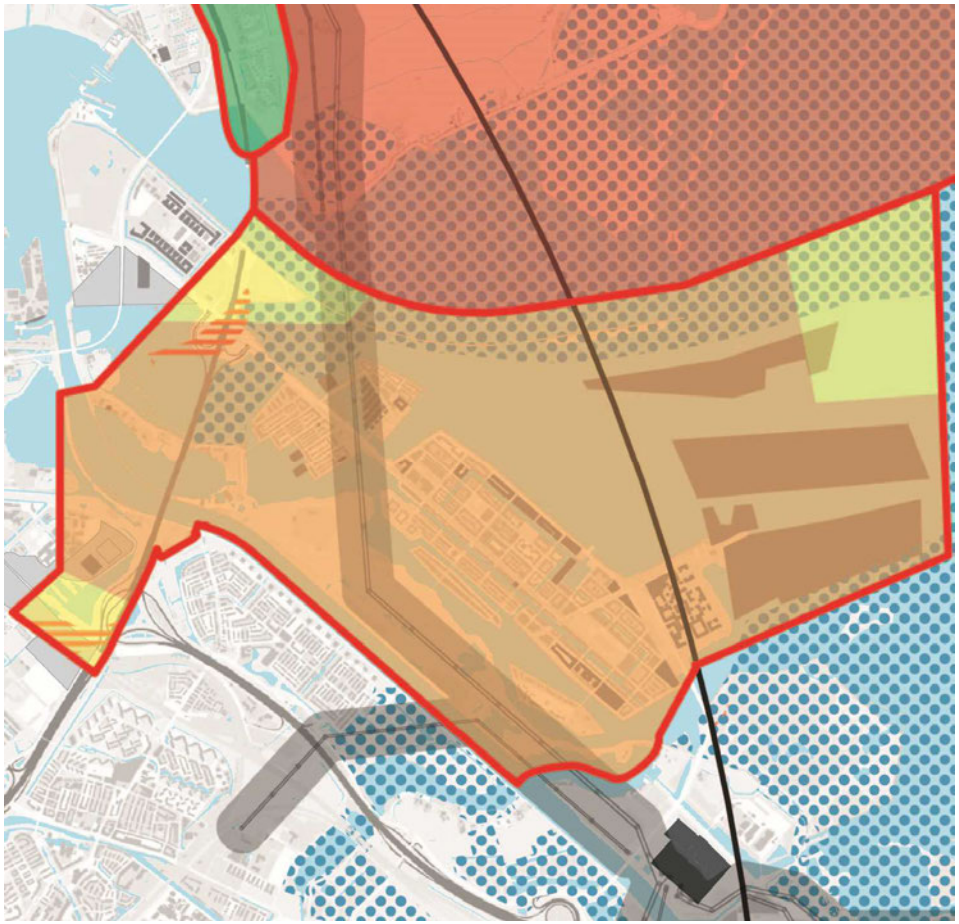

Hypothese:

- Geel/oranje (3e/4e prioriteit)
  - In geel (noordoosten IJburg): 3 stuks * 5,6 MW = 16,8 MW
  - In geel (ZBE en Sciencepark): beide 1 stuk * 2,2 a 3 MW

#4 | hoeveelheid elektriciteit (2/3)

Geluid windmolen: gemiddeld 47 db Lden, 41 db Lnight
Windturbinegeluid wordt wel als hinderlijker ervaren naar geluid van wegverkeer

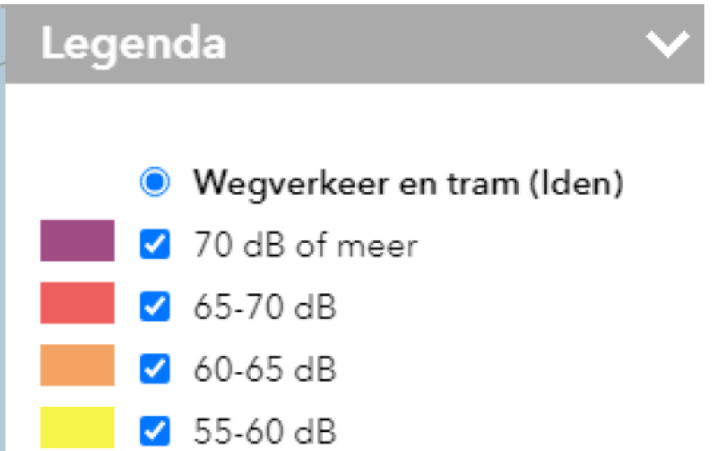

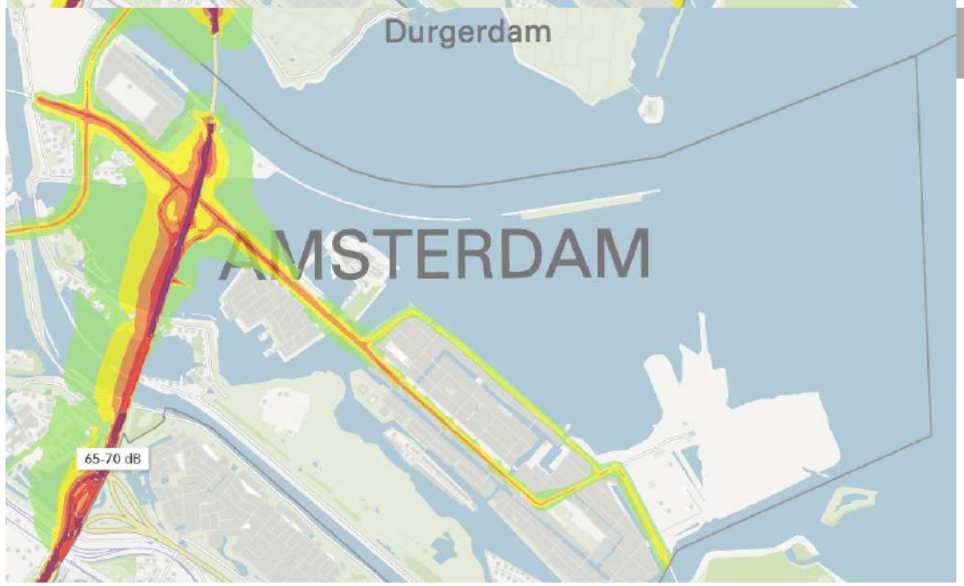

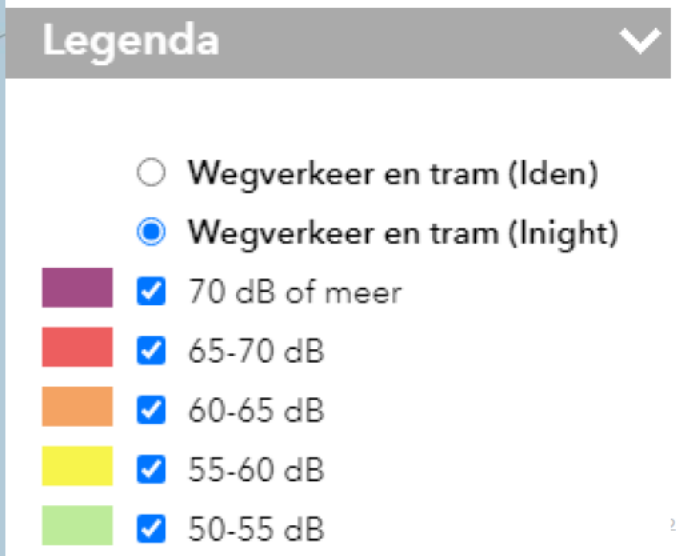

#4 | hoeveelheid elektriciteit (3/3)

Hypothese:

- Noordoosten IJburg: 3 * 5,6 MW = 16,8 MW
- ZBE en Sciencepark: beide 1 * 2,2 a 3 MW

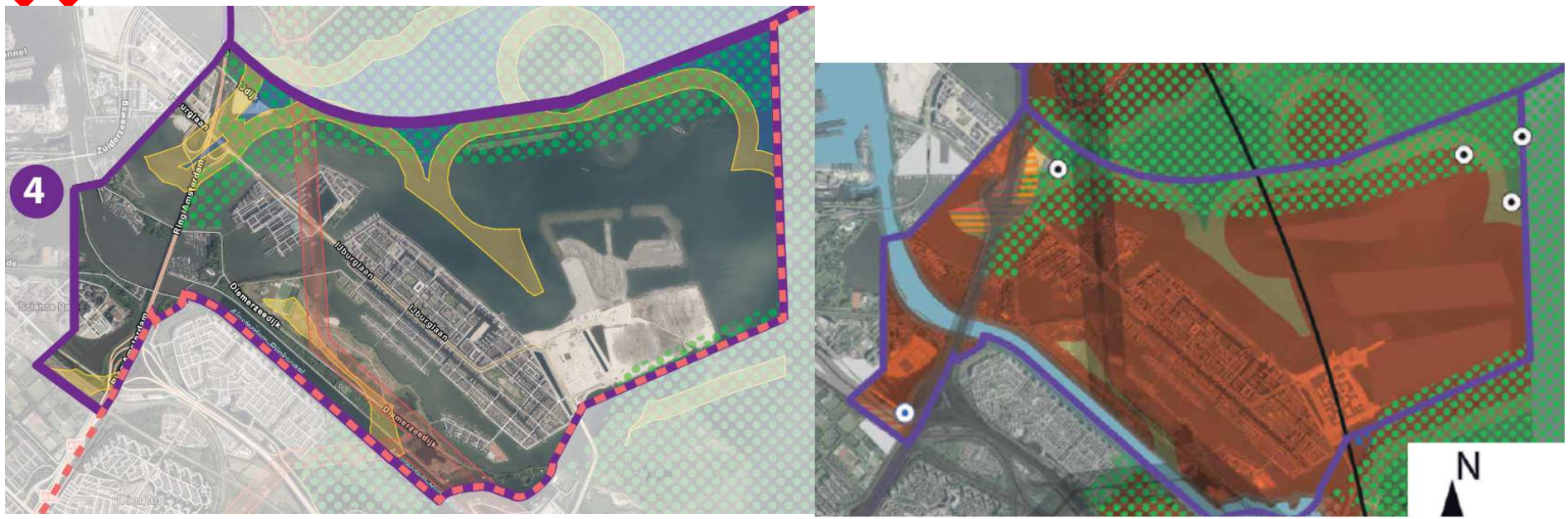

Belangrijkste politieke keuzes:

Blijft gebied #4 geel/oranje (3e/4e prioriteit)?

- Windmolens schuren met NatuurNetwerkNederland–status, recreatie en watersport, volle zicht op water vanuit alle hoeken, in een landschap dat grenst aan natura 2000 gebied.
- Op ZBE: veel ruimteclaims op potentiele windmolenlocatie.
- Op Sciencepark: inpassing windmolen onderdeel van puzzel uitbreiding spooremplacement en gebiedsontwikkeling.

#4 | maatschappelijk draagvlak (1/5)

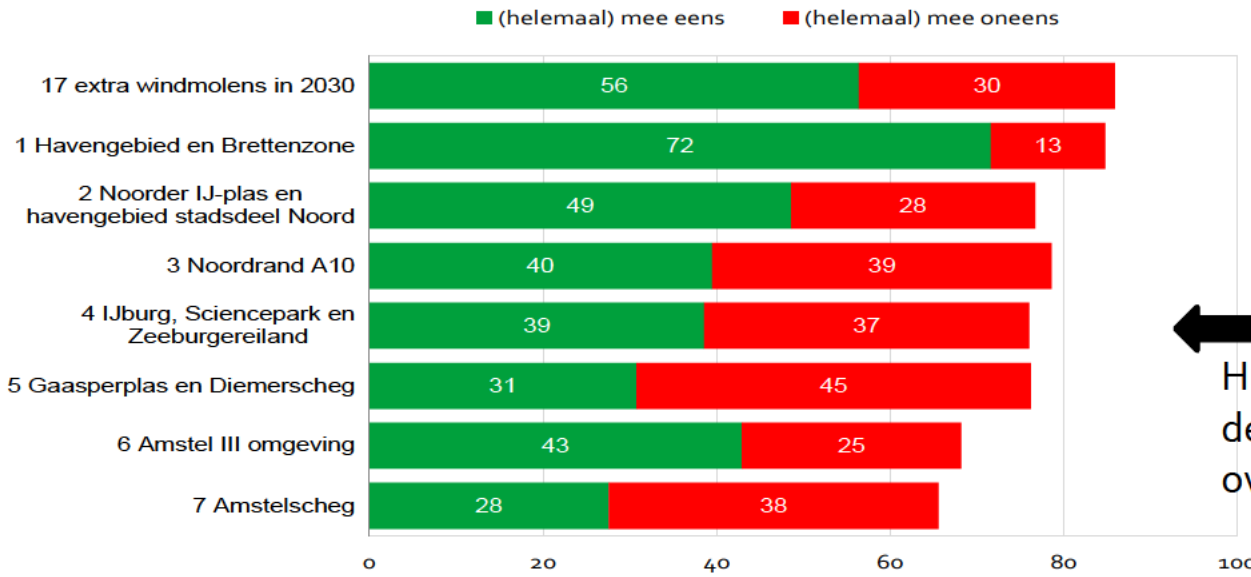

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over alle gebieden

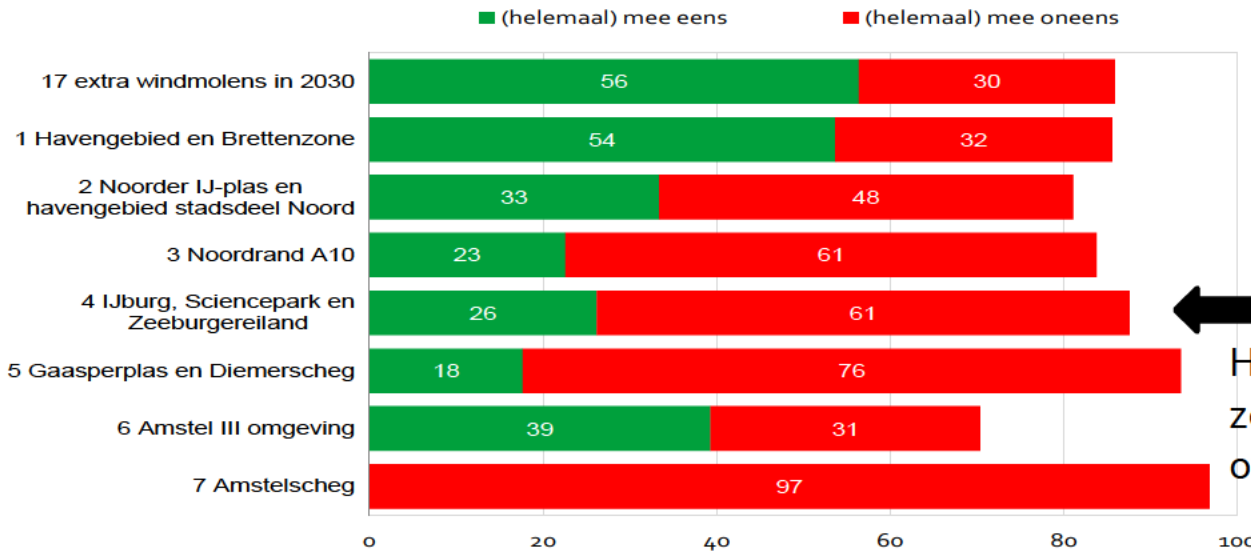

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over eigen woongebied

#4 | maatschappelijk draagvlak (2/5)

Hoofdlijnen interactieve sessies | over #4

- Meningen zijn verdeeld over dit zoekgebied

IJburg:

- Tegenstanders geven o.a. aan: watergebied is waardevol voor IJburg, aantasting watersport, uitzicht op het open water wordt verpest, kan beter verder weg (op Markeermeer), is in Natuur Netwerk Nederland gebied met hoge natuurwaarden, en te dichtbij huizen (woningwaardedaling).
- Voorstanders geven o.a. aan: ver genoeg van woningen, hier kunnen grotere windmolens dan elders in de stad (tot 5,6MW per stuk) want minder druk zet op andere zoekgebieden in de stad, Markeermeer juist niet wenselijk omdat dat Natura 2000 gebied is met de hoogste natuurwaarden.

Sciencepark:

- Tegenstanders geven o.a. aan te dichtbij woningen. Liever clusters dan solitaire molens.
- Voorstanders geven o.a. aan relatief weinig woningen in de buurt, in oksel snelweg en langs spoor.

Zeeburgereiland:

- Tegenstanders geven o.a. te dichtbij woningen, in de stad.
- Voorstanders geven o.a. aan langs snelweg is mogelijk en op oostelijk puntje.

#4 | maatschappelijk draagvlak (3/5)

Hoofdlijnen reacties concept RES | over #4

- **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap NoordHolland**: "De omgeving van IJburg, en vooral het Diemerpark, zijn erg waardevol. Plaatsing van windturbines dient hier zeer zorgvuldig plaats te vinden. Windturbines in het IJmeer wijzen we af. De wateren rond IJburg zijn compensatiegebieden voor de aanleg van de nieuwe woonwijk. Alleen al om deze reden stellen we voor om geen turbines in de directe omgeving van IJburg te plaatsen, gezien de verstoringsafstand tot vogels. Ook windturbines op het nieuwe "natuur- en recreatie-eiland" van IJburg zijn niet gewenst."
- **TAC**: Turbines concentreren in 1 of 2 zoekgebieden. In te zetten op zo groot mogelijke turbines. Liefst buiten hoofdgroenstructuur. Niet expliciet uitgesproken over #4.
- **Stichting Behoud Waterland:** Het Markermeer is een Natura2000-gebied, dat is aangewezen voor vogels. Het is dus een natuurgebied waarin windmolens en zonnevelden niet wenselijk zijn. Het plaatsen van windmolens in de voorziene strook heeft daarenboven een nivellerende werking op de kwaliteit en beleving van het daaraan grenzende bijzonder provinciaal landschap. Bovendien is er een zeer hoog risico voor de verstoring van vogels.
- **Circa 18 negatieve reacties van burgers** over zoekgebied #4. O.a. horizonvervuiling, geluidsoverlast, slagschaduw, waardevermindering van huizen, aantasting natuur, aantasting recreatie en sport op water. Liever verder op Markermeer.
- **Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk (Vogelbescherming, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Sportvisserij Nederland, Ijsselmeervereniging, vereniging van toerzeilers + Watersportverbond)**: De coalitie ziet geen nieuwe mogelijkheden voor windenergie in het IJsselmeergebied. De open blik vanaf IJburg richting het IJmeer wordt door velen gewaardeerd. Het ondiepe water rondom IJburg is van groot belang voor vogels, mede door de aanleg van mosselbanken, ter compensatie van de aanleg van Ijburg!. Wij pleiten er dan ook voor om geen windturbines in het IJmeer te plaatsen.

Reeds bekend, maar niet in reacties | over #4

- **Windalarm IJburg** spreekt zich uit tegen windmolens in dit gebied

Windalarm IJburg over windmolens in Amsterdam: petities

Windalarm Amsterdam, Geen Mega windturbines bij gebouwen in Amsterdam of kwetsbare natuurgebieden

355 keer ondertekend (31-12-20)

https://www.petities.com/windalarm_amsterdam#:~:text=Geen%20Mega%20windturbines%20in%20Amsterdam,aan%20energie%20te%20gaan%20opwekken.

Geen Mega windturbines bij gebouwen in Amsterdam of op kwetsbare natuur gebieden maar op betere locaties.

1901 keer ondertekend (31-12-20)

https://www.petities.com/geen_windmolens_in_ijburg_maar_in_het_markermeer

Windalarm IJburg over windmolens in Amsterdam: petitie-tekst is niet waar

*"…Om dat te realiseren wil de gemeente in de wateren rond IJburg diverse windmolens plaatsen met een ashoogte van 130 meter en een tiphoogte van 200 meter**, sommige op slechts 300 meter van de huizen**."*

"…is ook aangetoond door de GGD ([redacted]), de Rijksuniversiteit Groningen (Prof[redacted]), het RIVM en TNO dat laag-frequente geluiden in een straal van 2,5 kilometer vanaf de windmolens klachten veroorzaken bij 31% van de bevolking."

#4 | maatschappelijk draagvlak (4/5)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #4

- Het dagelijks bestuur ondersteunt het aanwijzen van IJburg en Zeeburgereiland als zoekgebied. Inpassing in dit zoekgebied kan goed, gezien de positieve ligging van de woongebieden ten opzichte van het zoekgebied waar het gaat om lichttoetreding/schaduw en de overwegende windrichting (zuid-west). Bij een eventuele keuze voor het Zeeburgereiland moet er wel rekening mee worden gehouden dat delen van het Zeeburgereiland, zoals de Baaibuurten, nog stedenbouwkundig ontwikkeld moeten worden.

- Het Dagelijks Bestuur heeft begrip voor de aanwijzing van het zoekgebied Waterland/IJmeer als "nee tenzij" maar brengt tegelijkertijd de zorgen over van de stadsdeelcommissie ten aanzien van dit zoekgebied: De stadsdeelcommissie staat afwijzend tegenover het aanwijzen van Waterland/IJmeer als zoekgebied voor het geval de doelstellingen in het stedelijk gebied niet worden gehaald. Men is van mening dat er beter een extra compromis gesloten kan worden binnen het stedelijk gebied dan toe te geven aan de industrialisatie(zonnepanelen en windturbines) van het landelijk gebied. De kostbare en unieke achtertuin van Amsterdam die voor alle inwoners van onschatbare waarde is. Een uniek natuurgebied en onderdeel van de ecologische zone zowel op het land als het water (vogelbroedgebied ook). Bovendien is die aanwijzing ongewenst gelet op de geweldige bevolkingstoename met de bouw van Centrumeiland, Strandeiland, Sluishuis en Sluisbuurt die de recreatieve druk op het IJmeer maximaliseert(reeds bij Waternota aan de orde gesteld).

#4 | maatschappelijk draagvlak (5/5)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #4

- Het dagelijks bestuur ondersteunt het aanwijzen van het Science Park, Watergraafsmeer, als zoekgebied. Het aanwijzen van dit gebied ligt in lijn met de duurzame ambities van het gebied. Hieronder valt het streven van de hier gelegen Universiteit van Amsterdam en kennisinstellingen om een zo duurzaam mogelijke campus te ontwikkelen. De universiteit is in samenwerking met de gemeente Amsterdam betrokken bij het onderzoeken van mogelijkheden omtrent windenergie en andere vormen van duurzame energie. Zo wordt momenteel onderzocht hoe de campus aardgasvrij kan worden en of de totale energievraag in de toekomst fossielloos kan worden opgewekt. Zo zijn er al warmte-koude-opslag systemen actief, maar wordt er ook gekeken naar technieken als geothermie en aquathermie. Het sluit ook aan bij de beweging van bewoners in Middenmeer, om het aardgasvrij maken van hun wijk mogelijk te maken door warmtelevering van het datacenter in het Science Park. De RES past dus geheel in de lijn van de gebiedsontwikkeling . Het dagelijks bestuur benadrukt dat het Science Park op lange termijn een reëel zoekgebied vormt. Echter, op korte termijn is het niet mogelijk hier een windturbine te plaatsen vanwege de tijdelijke woningen in dit gebied. Het wooncomplex zal nog een kleine tien jaar op deze locatie bestaan. Mocht hier een alternatieve locatie voor gevonden kunnen worden dan moedigt het dagelijks bestuur een spoedige ontwikkeling van een windturbine hier aan.

NB:
In Q4 2020 heeft de stadsdeelcommissie zich tegen het zoekgebied IJburg gekeerd

#4 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (1/2)

Mogelijke effecten op natuur | over #4

- Het Nieuwe Diep is belangrijk als rust- en foerageerplek voor watervogels. Het vogeleiland thv de strekdam is een belangrijke broedplaats voor Kleine mantelmeeuw en Zwartkopmeeuw en de Slechtvalk broedt (soms) in een van hoogspanningsmasten. Daarnaast ligt een deel van het gebied in de noord-zuid trekroute van trekvogels. Vleermuizen (o.a. Meervleermuis) gebruikt het gebied om te foerageren. Door het gebied loopt een NNN-verbinding en de locatie grenst aan een Natura 2000 gebied.

Nieuwe Diep e.o.	(broed)presentie in zoeklocatie	oppervlakte verlies NNN	versnippering	verstoring door geluid	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	verandering in populatiedynamiek
Vogels	38	mogelijk	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk
Vleermuizen	8	mogelijk	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk

#4 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (2/2)

Hoofdlijnen mogelijke effecten op stedebouw | over #4

- De locatie op de kop van het ZBE kan onderdeel uitmaken van de lijnopstelling van de ring A10 Noord of als een stand alone gezien worden. Op deze plek wordt ook nagedacht over een intensieve mobiliteit en recreatie HUB waar technische voorzieningen die nodig zijn voor het eiland zoals een onderstation, centraal afvalpunt gekoppeld aan het water, zonnepanelen en een tramremise een plek zouden kunnen krijgen. De vraag is of een windmolen op deze locatie hieraan gekoppeld kan worden.
- Het cluster van 3 molens in het IJmeer ten noordoosten van Buiteneiland en Strandeiland in het verlengde van de strekdam wordt door verschillende partijen flink bekritiseerd. De vraag is waarmee een ruimtelijke relatie gelegd wordt: met het verlengde van de strekdam, met de kunstmatig aangelegde aanplempingen of het open waterlandschap.

#4 | Energiesysteemefficientie

Ordening zoekgebieden t.b.v RES 1.0

#5 | hoeveelheid elektriciteit (1/3)

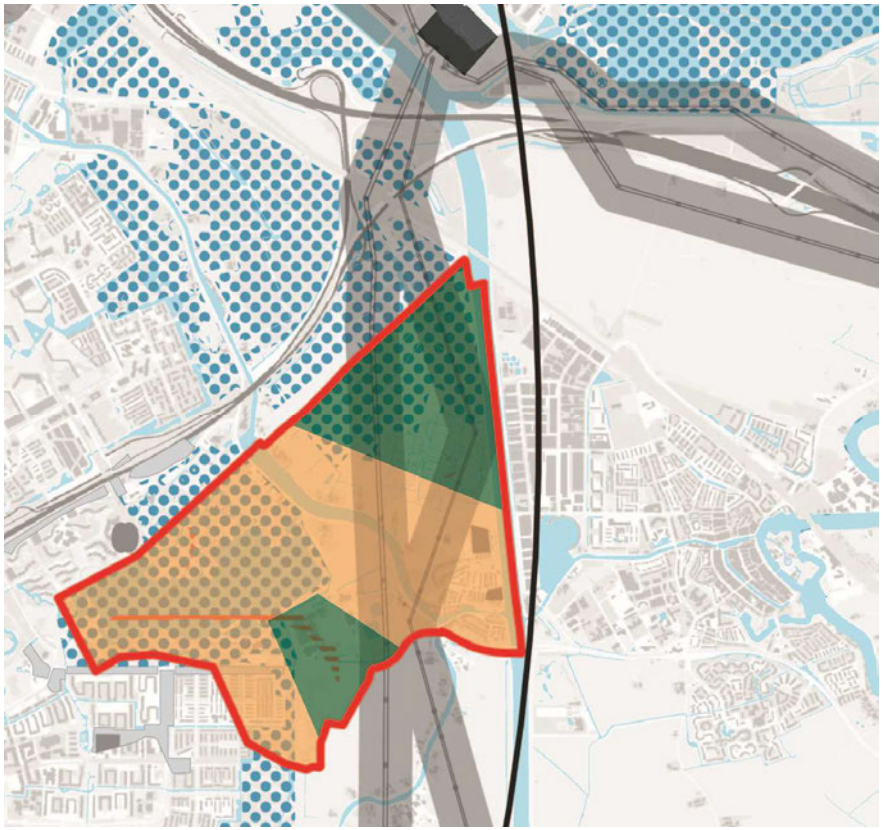

Hypothese:

- Donkergroen:
  - Ten zuiden van Gaasperplas op Waternetterrein: 4,4 a 6 MW (2 stuks van 2,2 a 3 MW).
  - Diemerscheg: 6,6 a 18 MW (3 tot 6 stuks a 2,2 of 3 MW).

#5 | hoeveelheid elektriciteit (2/3)

Geluid windmolen: gemiddeld 47 db Lden, 41 db Lnight
Windturbinegeluid wordt wel als hinderlijker ervaren naar geluid van wegverkeer

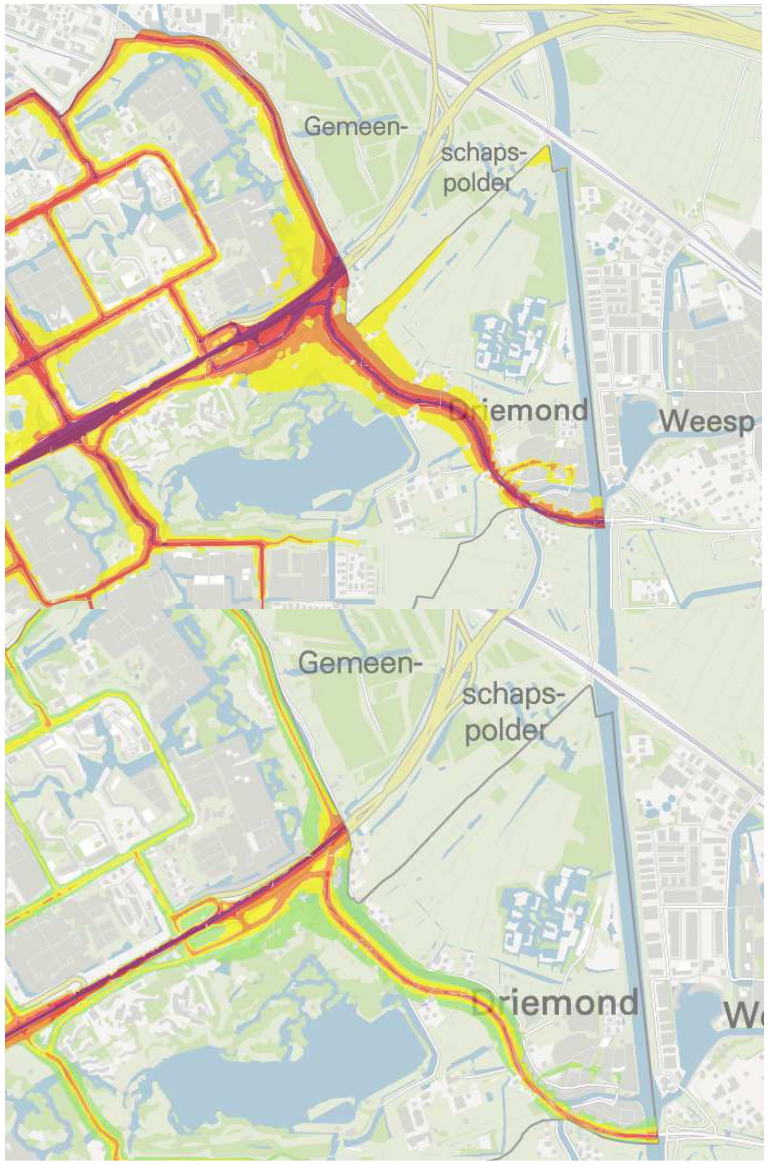

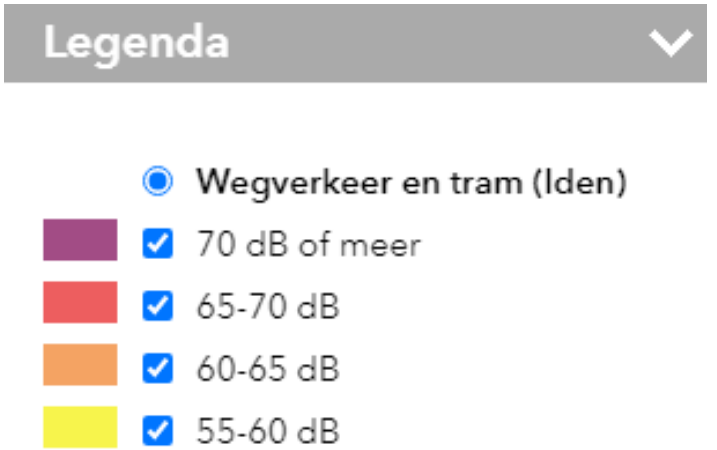

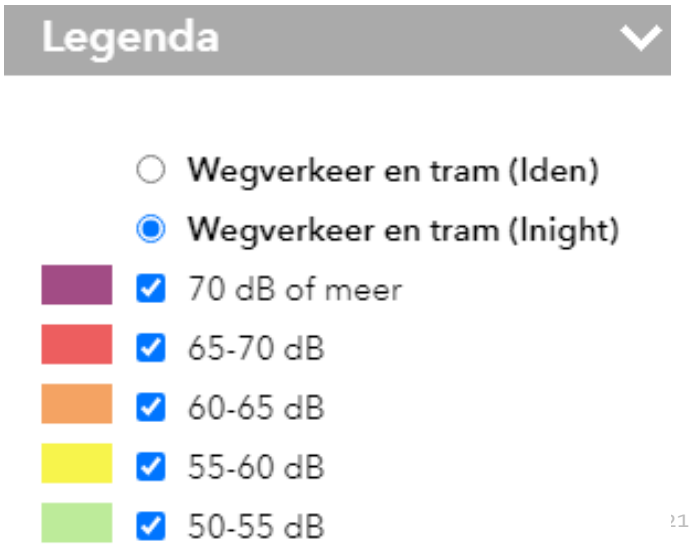

#5 | hoeveelheid elektriciteit (3/3)

Belangrijkste politieke keuzes:

1. Blijft gebied #5 donkergroen/oranje (1e/4e prioriteit)?
   - Diemerscheg: windmolens schuren met NatuurNetwerkNederland–status en recreatie.
   - Ten zuiden van Gaasperplas: windmolens komen relatief dichtbij geluidsgevoelige bestemmingen en staan relatief ver van ruimtelijke aanknopingspunten als snelweg en Amsterdam-Rijnkanaal.
2. Gaasperplas schrappen?

#5 | maatschappelijk draagvlak (1/5)

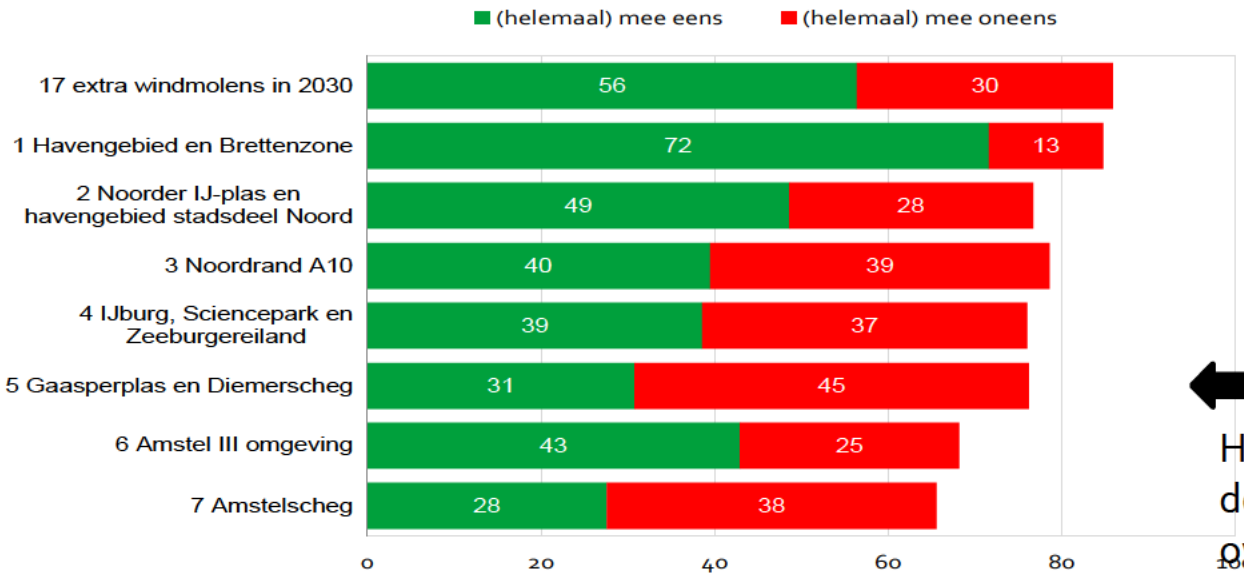

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over alle gebieden

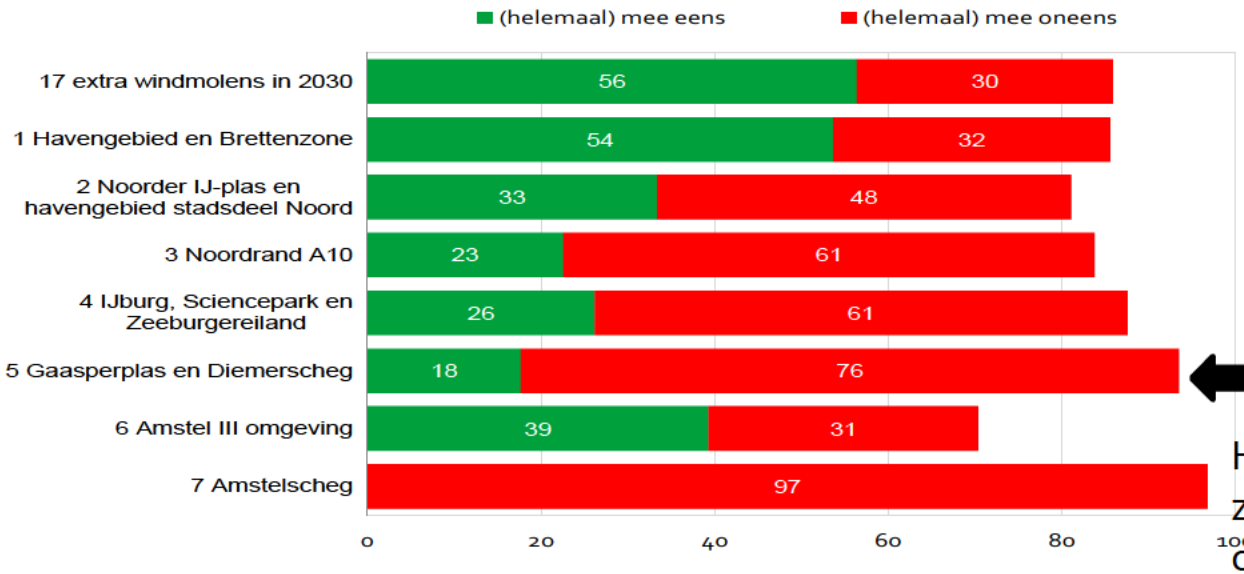

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over eigen woongebied

#5 | maatschappelijk draagvlak (2/5)

Figuur 2.1 Reacties op ideeën voor de Diemerscheg (n=1.499)

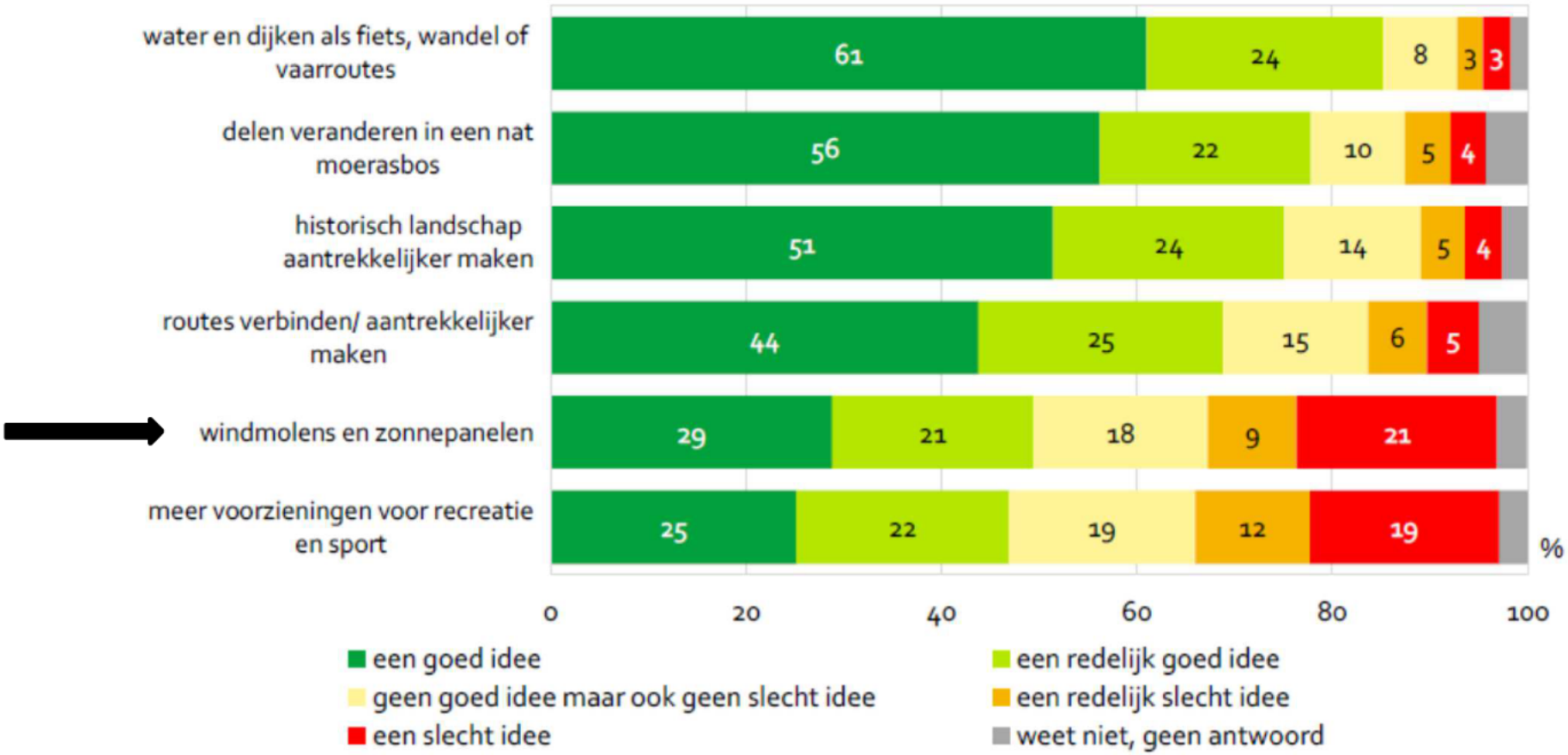

#5 | maatschappelijk draagvlak (3/5)

Hoofdlijnen interactieve sessies | over #5

- Vrijwel niemand ziet windmolens zitten in het gebied in en rond de Gaasperplas. Motivatie is vooral de recreatieve waarde en de natuur.
- De meningen zijn verdeeld over windmolens in de Diemerscheg. Voorstanders denken aan opstellingen langs het Amsterdam-Rijnkanaal, snelwegen, hoogspanningsmasten, in ‘desolate’ ruimtes.

#5 | maatschappelijk draagvlak (4/5)

Hoofdlijnen reacties concept RES | over #5

- **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap NoordHolland**: "Het Diemerbos is een druk bezocht recreatiegebied, met toenemende natuurwaarden. Inpassing van windturbines en zonnevelden dient dan ook zeer zorgvuldig te gebeuren, en een (financiële) meerwaarde op te leveren voor het gebied."
- **TAC**: Turbines concentreren in 1 of 2 zoekgebieden. In te zetten op zo groot mogelijke turbines. Qua locaties geeft de TAC de voorkeur aan: 1. Havengebied (het gedeelte buiten de Hoofgroenstructuur) 2. Diemerbos/ Amsterdam Rijn Kanaal 3. Noorder IJ plas (tijdelijk: maximaal 20 jaar t/m afschrijving; dit mag de doorontwikkeling naar een stadspark niet in de weg staan)
- **Gemeente Ronde Venen**: Wij vragen u geen windmolens te plaatsen aan de grens van onze gemeente.
- **Vereniging Spaar het Gein**: verzoekt de vereniging de gemeente, c.q. de RES Noord-Holland Zuid, met klem het gebied rond Gaasperplas en Gaasperzoom te schrappen als zoekgebied voor grote windturbines.
- **Stichting natuurbescherming ZO**: Sluit zich aan bij standpunt Natuur- en Milieufederatie.
- **Enkele negatieve en positieve reacties van burgers** over zoekgebied #5.

#5 | maatschappelijk draagvlak (5/5)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #5

- Over de door u omschreven extra inspanning voor de concentratie van locaties in Amstel II en langs het Amsterdam Rijnkanaal wil het DB u graag het volgende meegeven. Om de ambitie te realiseren om een substantieel deel van de groene energie voor Amsterdam op te wekken binnen de grenzen van Zuidoost, en daarbij het gebied in en om de Gaasperplas te ontzien, is het noodzakelijk om naast de locatie Amstel III elders aan de randen van Zuidoost locaties te vinden voor windenergie. Langs het Amsterdam Rijnkanaal, door u ook al genoemd is daarbij een belangrijke locatie. Het DB is van mening dat ook de locatie achter Waternet als zoekgebied moet worden aangewezen, temeer omdat daarmee waternet makkelijk gebruik kan maken van de groene stroomproductie van de molen. Afgaande op uw advies stelt het DB voor om het zoekgebied Gaasperplas, te concentreren op de locatie langs het Amsterdam Rijnkanaal, maar ook de locatie achter Waternet mee te nemen. Het initiatief voor de plaatsing van een molen achter de JC Arena komt vanuit het stadion zelf. Als dit als zoekgebied aangemerkt wordt, worden daadwerkelijk onderzoeken gestart naar de haalbaarheid van ruimtelijke inpassing, ook in relatie tot de gebiedsontwikkeling aldaar. Hetzelfde geldt voor de andere zoekgebieden in relatie tot de natuur- en flora en faunawaarden. Tenslotte is het van belang om op te merken dat de exercitie zoals de gemeente Amsterdam nu opstelt uiteindelijk wordt ingepast in de Regionale energie strategie Noord Holland Zuid. Ook volgt er nog een inspraaktraject rondom de totale RES.

#5 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (1/2)

Mogelijke effecten op natuur | over #5

- Het gebied is een belangrijk gebied voor broedvogels (o.a Havik, Buizerd) en vleermuizen (o.a. Grootoorvleermuis) en ligt in de noord-zuid trekroute van trekvogels. De Gaasperplas en omgeving is belangrijk als foerageergebied en rustplaats voor vogels. Een groot deel van de zoeklocatie is onderdeel van de NNN of wordt doorkruist met NNN verbindingen.

Diemerbos e.o.	(broed)presentie in zoeklocatie	oppervlakte verlies NNN	versnippering	verstoring door geluid	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	verandering in populatiedynamiek
Vogels	23	treedt op	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk
Vleermuizen	10	treedt op	mogelijk	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk

#5 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (2/2)

Hoofdlijnen mogelijke effecten op stedebouw | over #5

- Er zijn twee lijnstructuren getekend een langs het Amsterdam Rijnkanaal (7 molens) en een in de bocht A9-A1 (5 molens) aan de Bijlmermeerkant. Deze laatste ligt volledig op grondgebied van Diemen, maar kan samen met de lijnopstelling langs het Amsterdam Rijnkanaal wellicht interessant zijn. De lijnopstelling langs het kanaal is niet continue dit komt door de technische beperking van de hoogspanningsmasten die er staan. Op ooghoogte voelt het toch aan als een lijnopstelling. dit komt ook door de continu doorlopende boomstructuur langs het Amsterdam Rijnkanaal. Een andere opstelling is verspreid in het bos (groep van 7 molens) en een groep om het knoopppunt Diemen. De opstelling rondom het knooppunt (rode molens posities) ligt buiten de gemeentegrens van Amsterdam en is qua groep sterker dan het verlengen daarvan in het bos (zwarte punten).

#5 | Energiesysteemefficientie

Ordening zoekgebieden t.b.v RES 1.0

#6 | hoeveelheid elektriciteit (1/3)

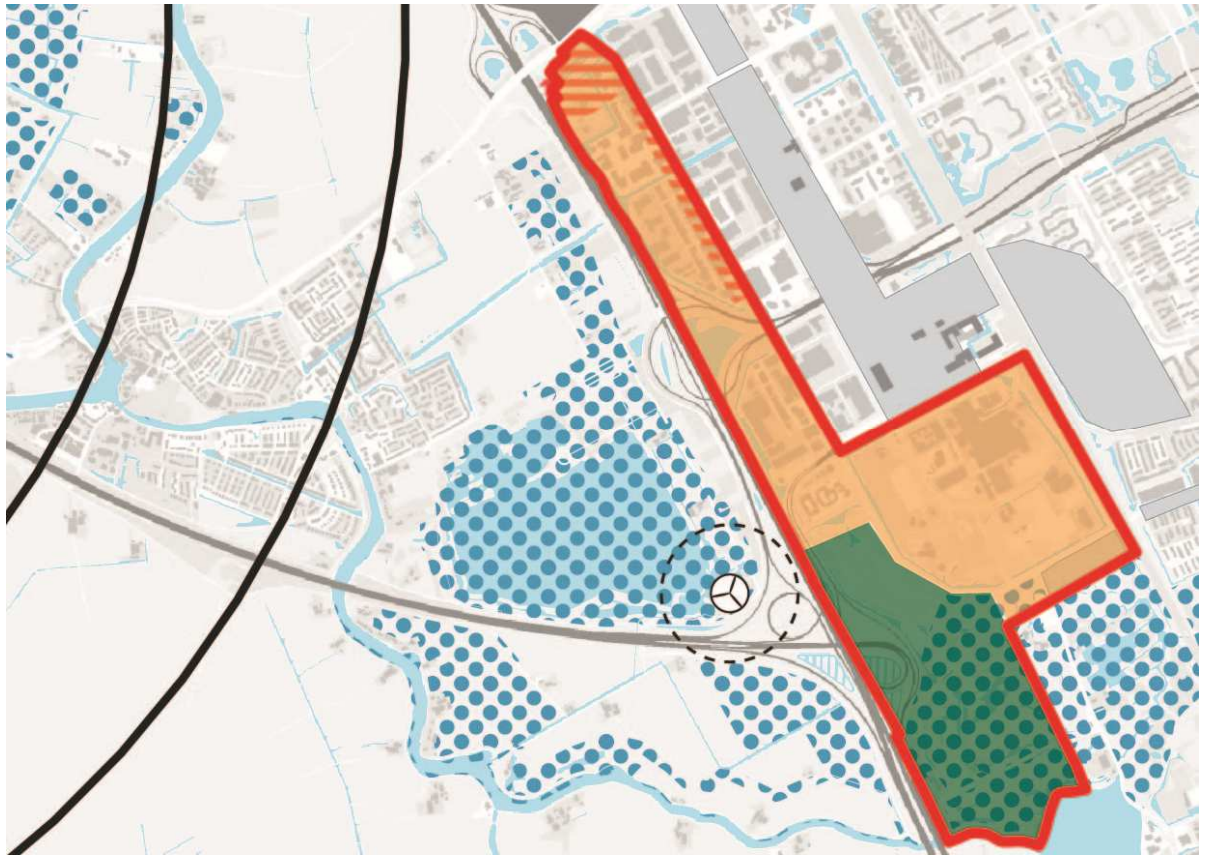

Hypothese:

- Donkergroen:
    - Knooppunt A2/A9: 4,4 a 6 MW (2 stuks van 2,2 a 3 MW).

#6 | hoeveelheid elektriciteit (2/3)

Geluid windmolen: gemiddeld 47 db Lden, 41 db Lnight
Windturbinegeluid wordt wel als hinderlijker ervaren naar geluid van wegverkeer

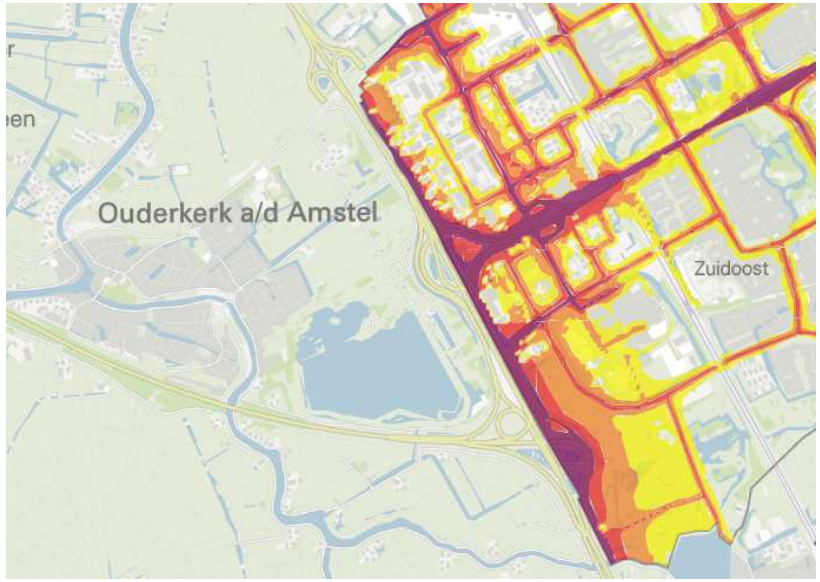

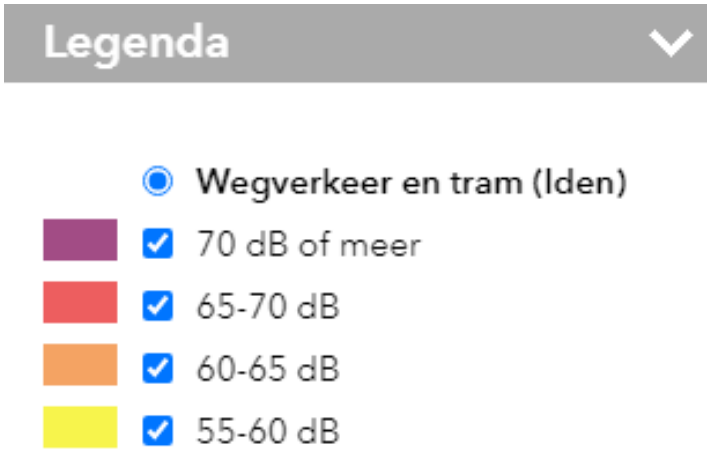

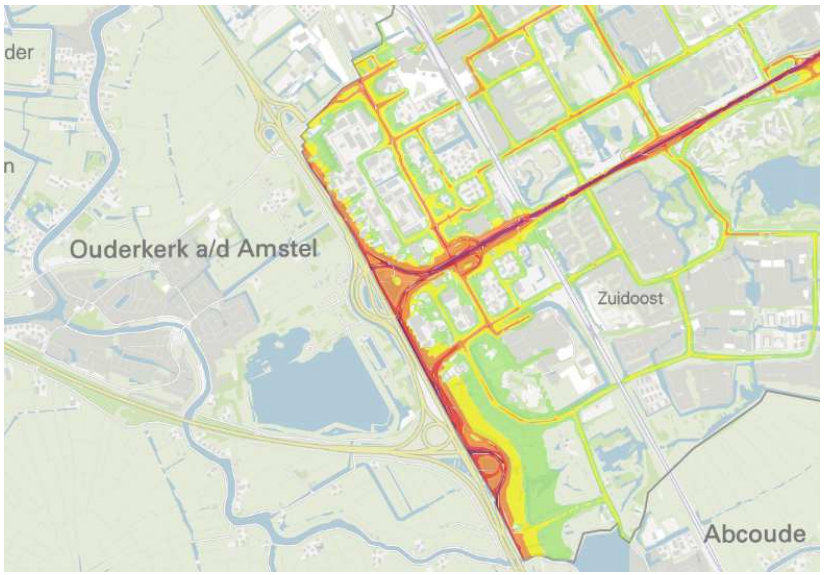

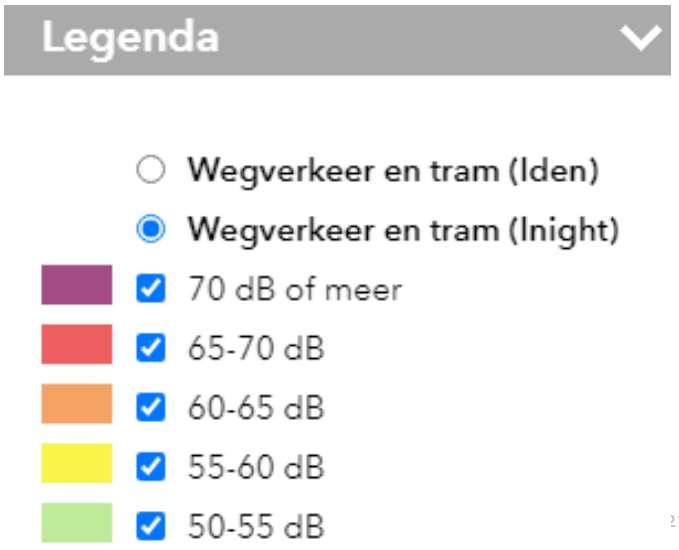

#6 | hoeveelheid elektriciteit (3/3)

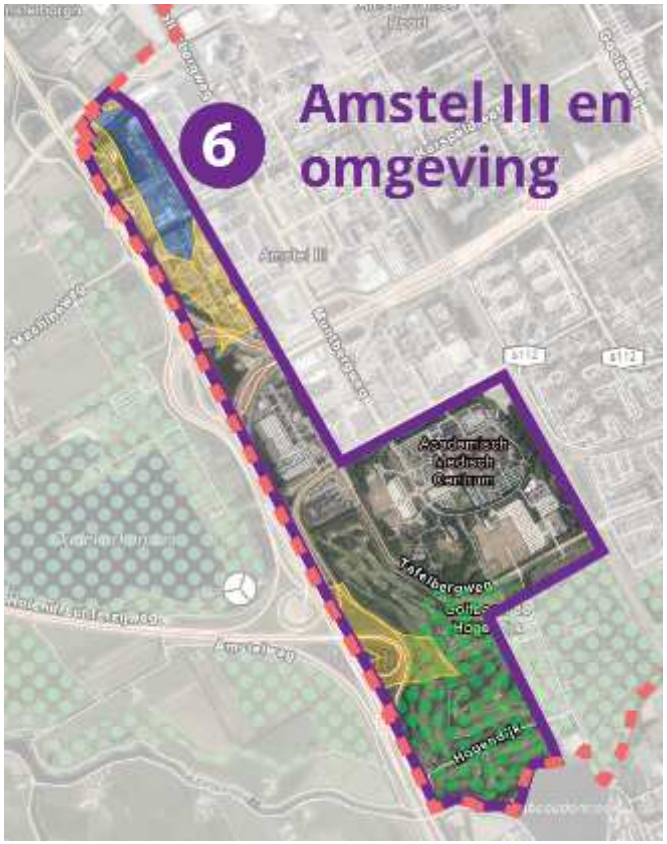

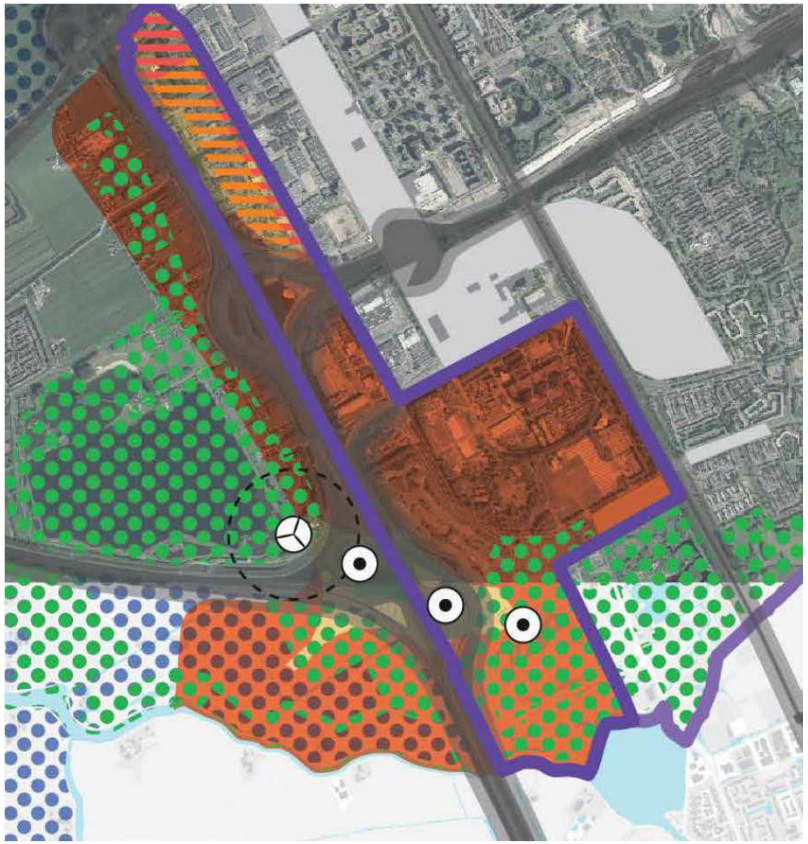

Belangrijkste politieke keuzes:

Blijft gebied #6 donkergroen/oranje (1e/4e prioriteit)?

- Knooppunt A2/A9: aan de rand van NNN-gebied, relatief dichtbij geluidsgevoelige bestemmingen, bij golfbaan.
- Amstel III: ook woningbouw voorzien. Vooralsnog geen rekening gehouden met komst windturbines.

#6 | maatschappelijk draagvlak (1/4)

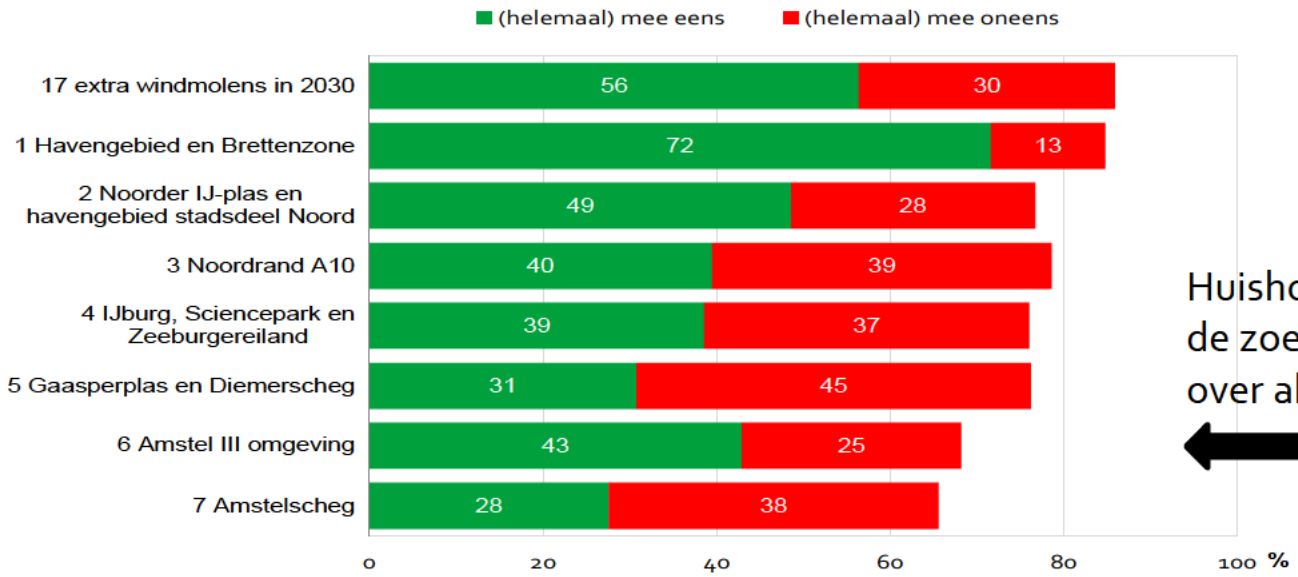

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over alle gebieden

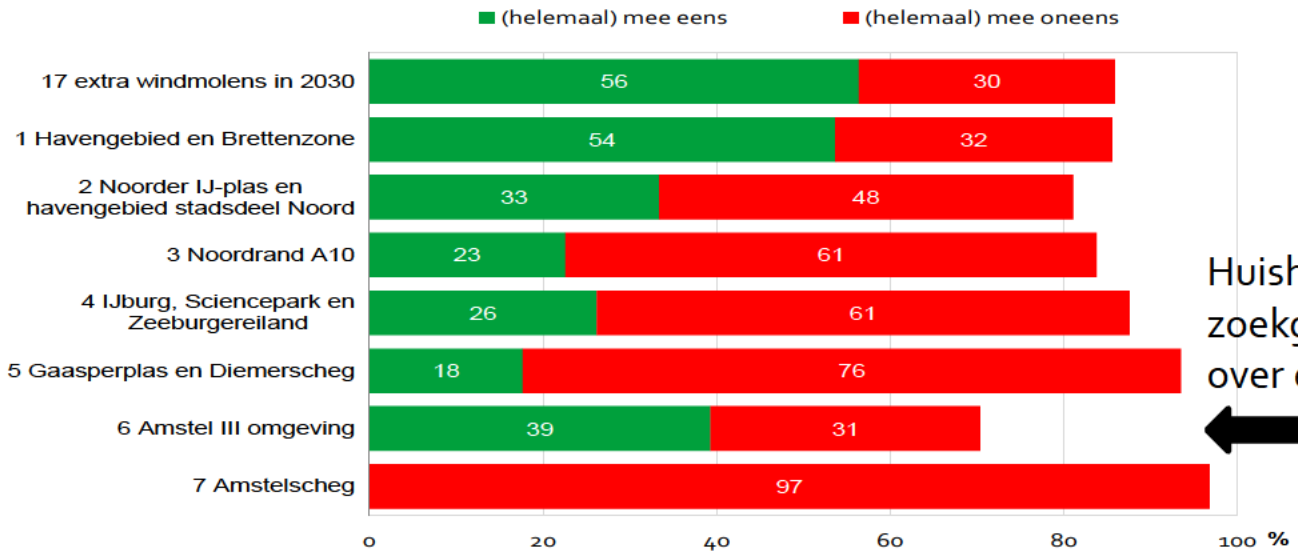

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over eigen woongebied

#6 | maatschappelijk draagvlak (2/4)

Hoofdlijnen interactieve sessies | over #6

- Meningen zijn verdeeld over dit gebied
- Enerzijds worden kansen gezien langs knooppunt A2/A9. Want een verkeersknooppunt, en er wonen relatief weinig mensen, en er staat al een windmolen. Ook worden kansen gezien op het industrieterrein van Amstel III, want dit is geen waardevol landschap.
- Anderzijds melden tegenstanders van windmolens dat windmolens het uitzicht/landschap verstoren, voor extra geluid zorgen op de golfbaan (wegverkeerlawaai wordt door geluidsschermen afgevangen), en ten zuiden van het gebied een belangrijk broedgebied is voor vogels. Op het industrieterrein van Amstel III moeten woningen komen en geen windmolens.

#6 | maatschappelijk draagvlak (3/4)

Hoofdlijnen reacties concept RES | over #6

- **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap NoordHolland**: "Er zijn een aantal zoekgebieden waar, wat ons betreft, gelijk gestart kan worden met het participatietraject, omdat hier weinig bezwaren zijn voor de milieuorganisaties, mits met goede inpassing en participatie: Amsterdam: zoekgebieden 1, 2, 6.
  - Wij pleiten er vooral voor om de vliegroute van Smienten richting de Ronde Hoep vrij te houden, en aan de zuidkant van de A9 geen windturbines te plaatsen."
- **TAC**: Turbines concentreren in 1 of 2 zoekgebieden. In te zetten op zo groot mogelijke turbines. Qua locaties geeft de TAC de voorkeur aan: 1. Havengebied (het gedeelte buiten de Hoofgroenstructuur) 2. Diemerbos/ Amsterdam Rijn Kanaal 3. Noorder IJ plas (tijdelijk: maximaal 20 jaar t/m afschrijving; dit mag de doorontwikkeling naar een stadspark niet in de weg staan).
- **Gemeente Ronde Venen**: Wij vragen u geen windmolens te plaatsen aan de grens van onze gemeente.
- **Vereniging Spaar het Gein**: verzoekt de vereniging de gemeente, c.q. de RES Noord-Holland Zuid, met klem het gebied rond Gaasperplas en Gaasperzoom te schrappen als zoekgebied voor grote windturbines.
- **Stichting natuurbescherming ZO**: Sluit zich aan bij standpunt Natuur- en Milieufederatie.
- **Vereniging Amsteloever**: dit zoekgebied schrappen, want lijkt strijdig te zijn met bestaande afspraken dat het gebied "uniek" wordt genoemd, en een "landschap van allure".
- **Burgers:** van alle gebieden meeste (gecoördineerde) negatieve reacties (circa 25) over windmolens in de Amstelscheg. Niet perse duidelijk of dit over gebied #6 of #7 gaat. Landschappelijke waarden, recreatie en natuur zijn het meest genoemd.

#6 | maatschappelijk draagvlak (4/4)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #6

- Over de door u omschreven extra inspanning voor de concentratie van locaties in Amstel II en langs het Amsterdam Rijnkanaal wil het DB u graag het volgende meegeven. Om de ambitie te realiseren om een substantieel deel van de groene energie voor Amsterdam op te wekken binnen de grenzen van Zuidoost, en daarbij het gebied in en om de Gaasperplas te ontzien, is het noodzakelijk om naast de locatie Amstel III elders aan de randen van Zuidoost locaties te vinden voor windenergie. Langs het Amsterdam Rijnkanaal, door u ook al genoemd is daarbij een belangrijke locatie. Het DB is van mening dat ook de locatie achter Waternet als zoekgebied moet worden aangewezen, temeer omdat daarmee waternet makkelijk gebruik kan maken van de groene stroomproductie van de molen. Afgaande op uw advies stelt het DB voor om het zoekgebied Gaasperplas, te concentreren op de locatie langs het Amsterdam Rijnkanaal, maar ook de locatie achter Waternet mee te nemen. Het initiatief voor de plaatsing van een molen achter de JC Arena komt vanuit het stadion zelf. Als dit als zoekgebied aangemerkt wordt, worden daadwerkelijk onderzoeken gestart naar de haalbaarheid van ruimtelijke inpassing, ook in relatie tot de gebiedsontwikkeling aldaar. Hetzelfde geldt voor de andere zoekgebieden in relatie tot de natuur- en flora en faunawaarden. Tenslotte is het van belang om op te merken dat de exercitie zoals de gemeente Amsterdam nu opstelt uiteindelijk wordt ingepast in de Regionale energie strategie Noord Holland Zuid. Ook volgt er nog een inspraaktraject rondom de totale RES.

#6 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (1/2)

Mogelijke effecten op natuur | over #6

- De weilanden in Amstelland zijn belangrijk als rust- en foerageerplek (bijvoorbeeld Landje van Geijsel) voor vogels en belangrijke broedplaatsen voor weidevogels als Grutto en Kievit. Vanaf de Ouderkerkerplas vindt veel foerageertrek van watervogels (o.a Smient) plaats. In het gebied wordt in de aanwezige boerderijen gebroed door de Kerkuil. Het knooppunt Holendrecht dient als belangrijke broedkolonie voor o.a. Kleine mantelmeeuw en Visdief. Een deel van het gebied is onderdeel van de NNN (gebieden en verbindingen).

Amstelland e.o.	(broed)presentie in zoeklocatie	oppervlakte verlies NNN	versnippering	verstoring door geluid	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	verandering in populatiedynamiek
Vogels	22	mogelijk	mogelijk	nvt	mogelijk	mogelijk	mogelijk
Vleermuizen	6	mogelijk	nvt	nvt	nvt	mogelijk	mogelijk

#6 | ruimte: natuur, stedebouw, landschap (2/2)

Hoofdlijnen mogelijke effecten op stedenbouw | over #6

- Knooppunt A2/A9: aan de rand van NNN-gebied, relatief dichtbij geluidsgevoelige bestemmingen, bij golfbaan.
- Amstel III: ook woningbouw voorzien. Vooralsnog geen rekening gehouden met komst windturbines.

#7 | hoeveelheid elektriciteit (1/3)

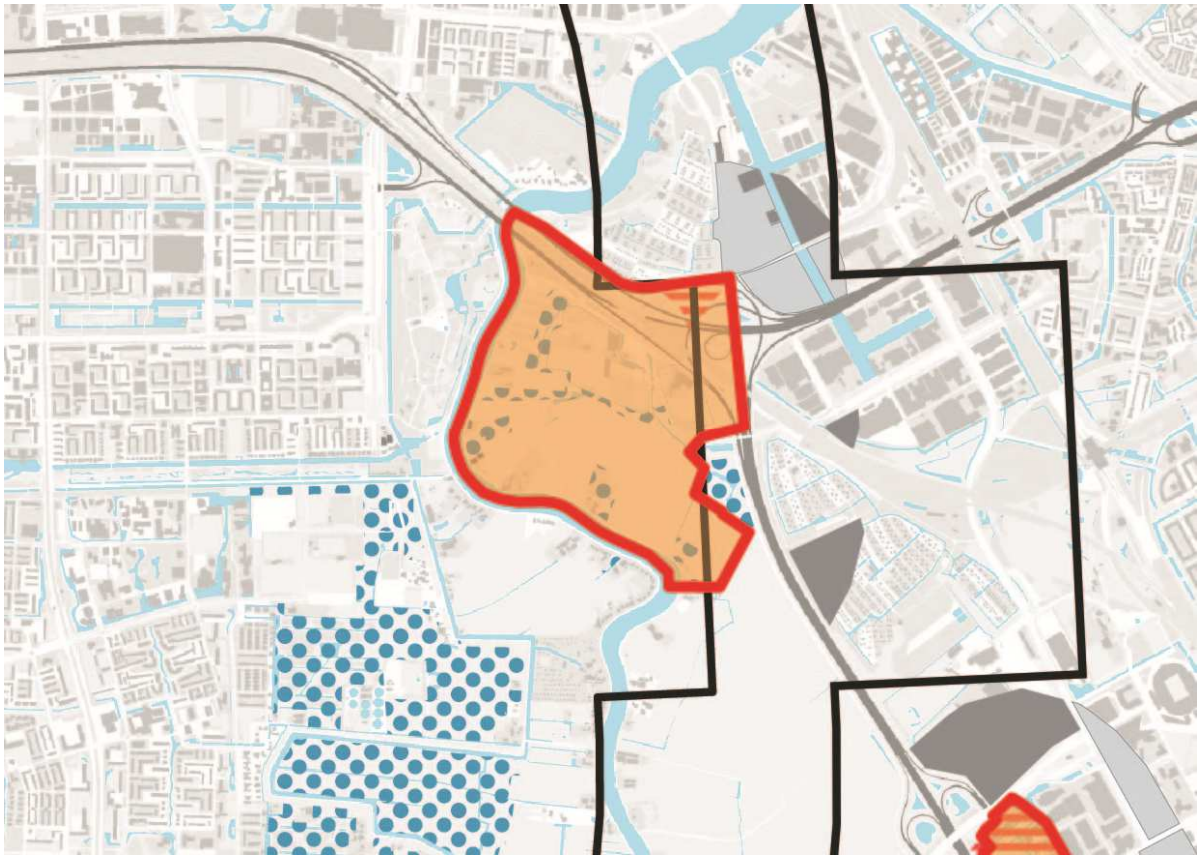

Hypothese:

- 2,2 a 4,4 MW (1 of 2 molens)

#7 | hoeveelheid elektriciteit (2/3)

Geluid windmolen: gemiddeld 47 db Lden, 41 db Lnight
Windturbinegeluid wordt wel als hinderlijker ervaren naar geluid van wegverkeer

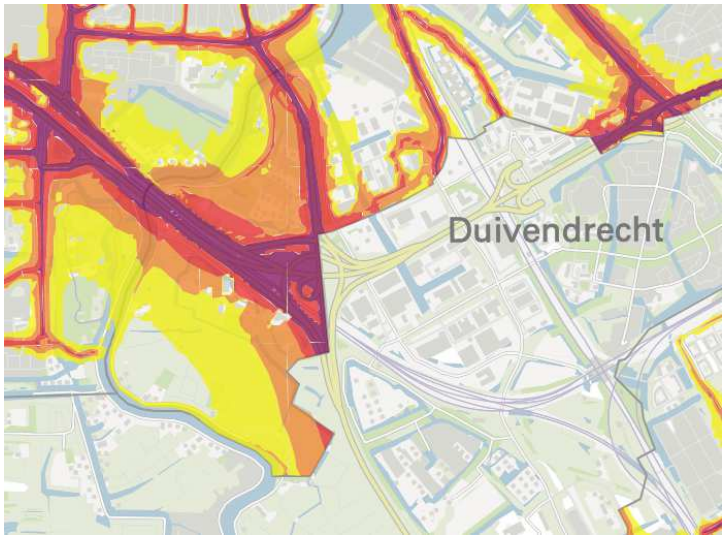

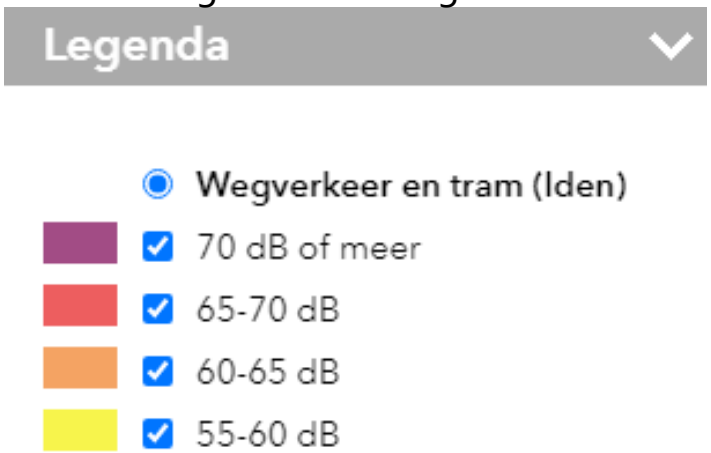

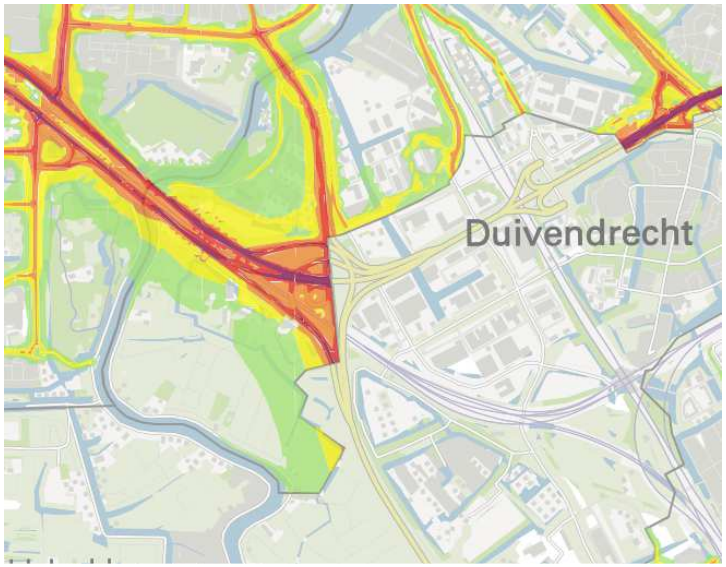

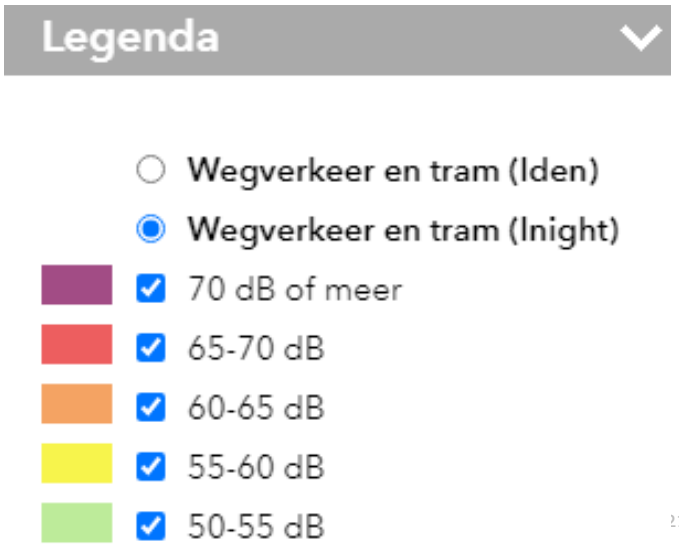

#7 | hoeveelheid elektriciteit (3/3)

Hypothese:
2,2 a 4,4 MW
(2 stuks van
2,2 MW)

Belangrijkste politieke keuzes:

Blijft gebied #7 oranje (4e prioriteit)?

- Knooppunt A2/A10

#7 | maatschappelijk draagvlak (1/4)

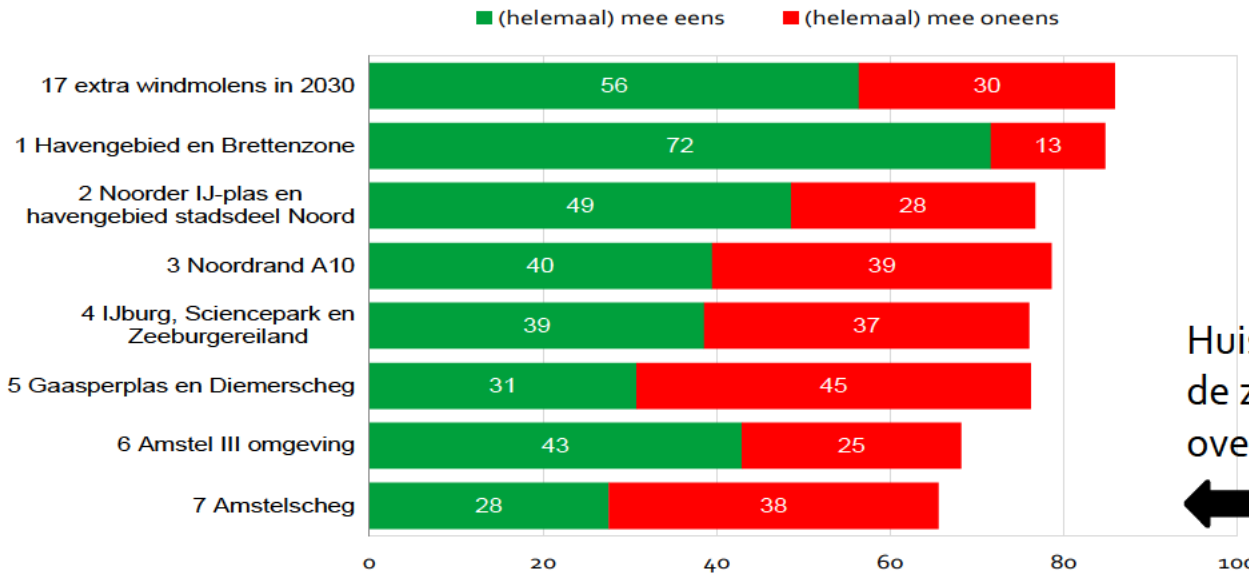

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over alle gebieden

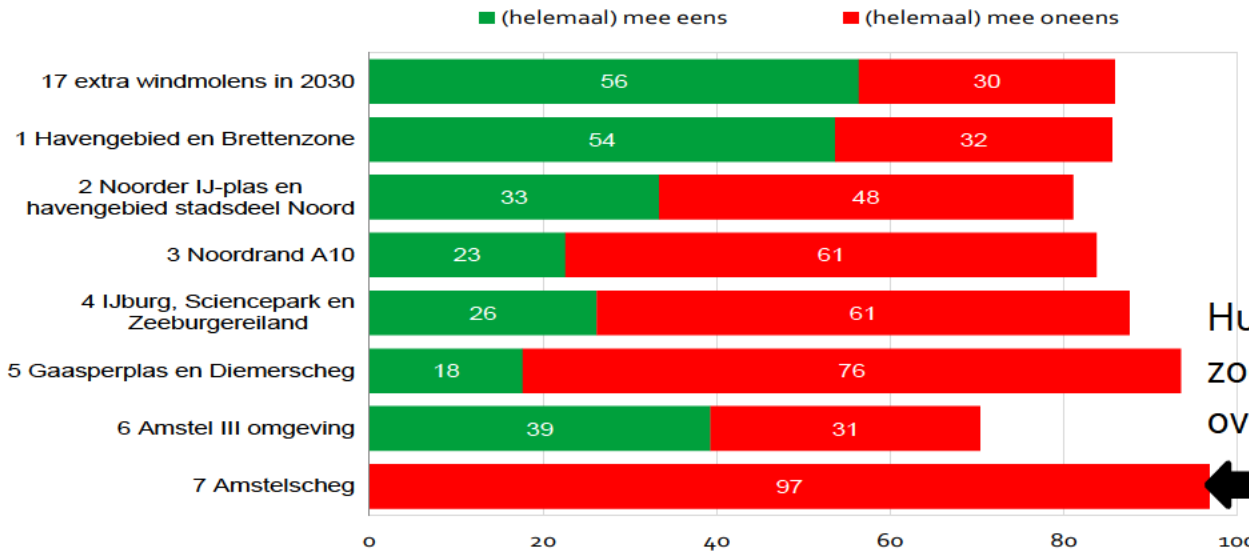

Huishoudens in en rond de zoekgebieden over eigen woongebied

#7 | maatschappelijk draagvlak (2/4)

Hoofdlijnen interactieve sessies | over #7

- Dit gebied is opvallend vaak niet behandeld
- In veel sessies is dit gebied niet geschikt bevonden voor windmolens vanwege de recreatieve waarde en waarde voor de natuur.
- Slechts in een sessie waren er genodigden voor windmolens in dit gebied: “er wonen relatief gezien weinig mensen en de windturbines kunnen bij een verkeersknooppunt. Deelnemers geven aan te erkennen dat dit ook een belangrijk recreatiegebied is, maar delen hierbij de mening: ‘liever in een recreatiegebied dan dicht bij woningen’.”
- In een sessie gaven bewoners aan: “is een veel kleiner gebied dan het gebied waar de bewoners bang voor waren dat de molens zouden kunnen komen. Een deel van de groep vindt bij nader inzien dat zelfs op deze flinters - want binnen een infrastructurele knoop en ook niet landschappelijk waardevol - wel wat mogelijk is.”

#7 | maatschappelijk draagvlak (3/4)

Hoofdlijnen reacties concept RES | over #7

- **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap NoordHolland**: "Dit zoekgebied is in de Amstelscheg gelegen. Het is de eerste groene ruimte gezien vanuit de binnenstad. Er bevinden zich ook een aantal NN-gebiedjes. Wij vragen ons dan ook af of dit een geschikte locatie is. Alleen als uit een zorgvuldig proces blijkt dat de windturbines niet ergens anders kunnen worden neergezet, kan deze zoeklocatie wat ons betreft in beeld komen."
- **TAC**: Turbines concentreren in 1 of 2 zoekgebieden. In te zetten op zo groot mogelijke turbines. Qua locaties geeft de TAC de voorkeur aan: 1. Havengebied (het gedeelte buiten de Hoofgroenstructuur) 2. Diemerbos/ Amsterdam Rijn Kanaal 3. Noorder IJ plas (tijdelijk: maximaal 20 jaar t/m afschrijving; dit mag de doorontwikkeling naar een stadspark niet in de weg staan)
- **Stichting natuurbescherming ZO**: Sluit zich aan bij standpunt Natuur- en Milieufederatie.
- **Stichting Beschermers Amstelland**: dit zoekgebied schrappen, want belangrijk voor sport, recreatie, natuur. Juist waarderen als cultureel erfgoed, juist meest gave scheg, bestuurders van verschillende gemeenten hebben afgesproken de scheg "groen" te houden.
- **Vereniging Amsteloever**: dit zoekgebied schrappen, want lijkt strijdig te zijn met bestaande afspraken dat het gebied "uniek" wordt genoemd, en een "landschap van allure".
- **Burgers:** van alle gebieden meeste (gecoördineerde) negatieve reacties (circa 25) over windmolens in de Amstelscheg. Niet perse duidelijk of dit over gebied #6 of #7 gaat. Landschappelijke waarden, recreatie en natuur zijn het meest genoemd.

#7 | maatschappelijk draagvlak (4/4)

Hoofdlijnen wensen & bedenkingen concept RES | over #7

De kop van de Amstelscheg (in de concept-RES is dit gebied ten onrechte gesitueerd in Zuid) omarmen we in principe als zoekgebied. Vanwege het belang van de scheg voor rust en groen van de Amsterdammers is een goede inpassing wel essentieel.

Gemeente
Amsterdam

Reflectiefase RES/wind

Invulling op hoofdlijnen - concept

Ter bespreking met weth. Van Doorninck

Public Mediation/ gemeente Amsterdam (team RES), 3108-2021

Overzicht

1. Introductie: Windenergie en Regionale Energiestrategie 1.0 NHZ *(herhaling)*
2. Reflectiefase: waarom en wat? *(herhaling)*
3. Beoogde aanpak en activiteiten

Deze presentatie is ter bespreking met wethouder Van Doorninck.

Zoekgebieden windenergie RES 1.0

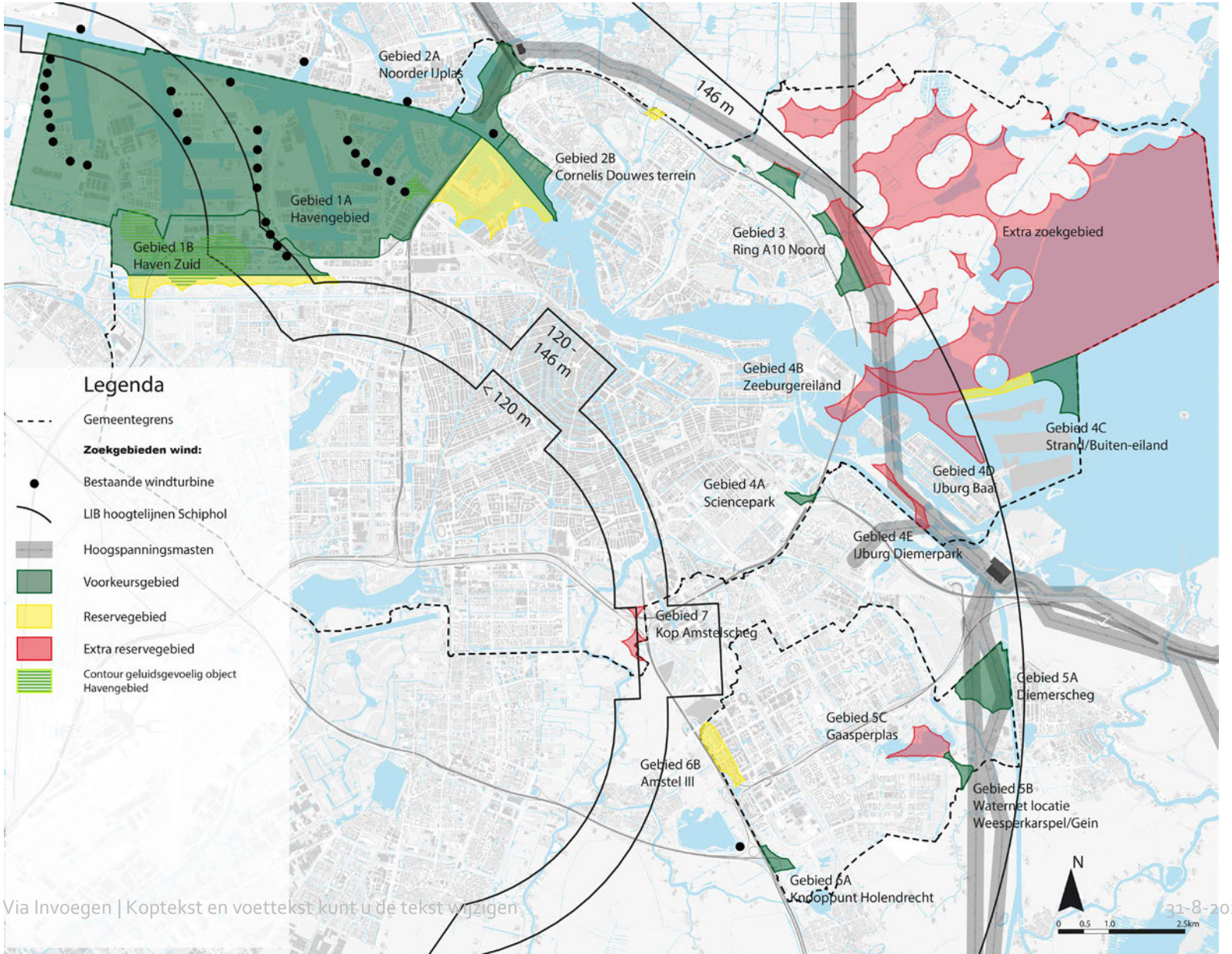

Afspraak landelijk klimaatakkoord: Regionaal 35TWh elektriciteit in 2030

- Geen verdeling vooraf naar regio
- Concept RES → 1 oktober 2020
- RES 1.0 → 1 juli 2021

- Met o.a. RES: 70% van alle elektriciteit in NL wordt duurzaam opgewekt in 2030

www.regionale-energiestrategie.nl

Regionale Energiestrategie: stapsgewijs en periodiek proces

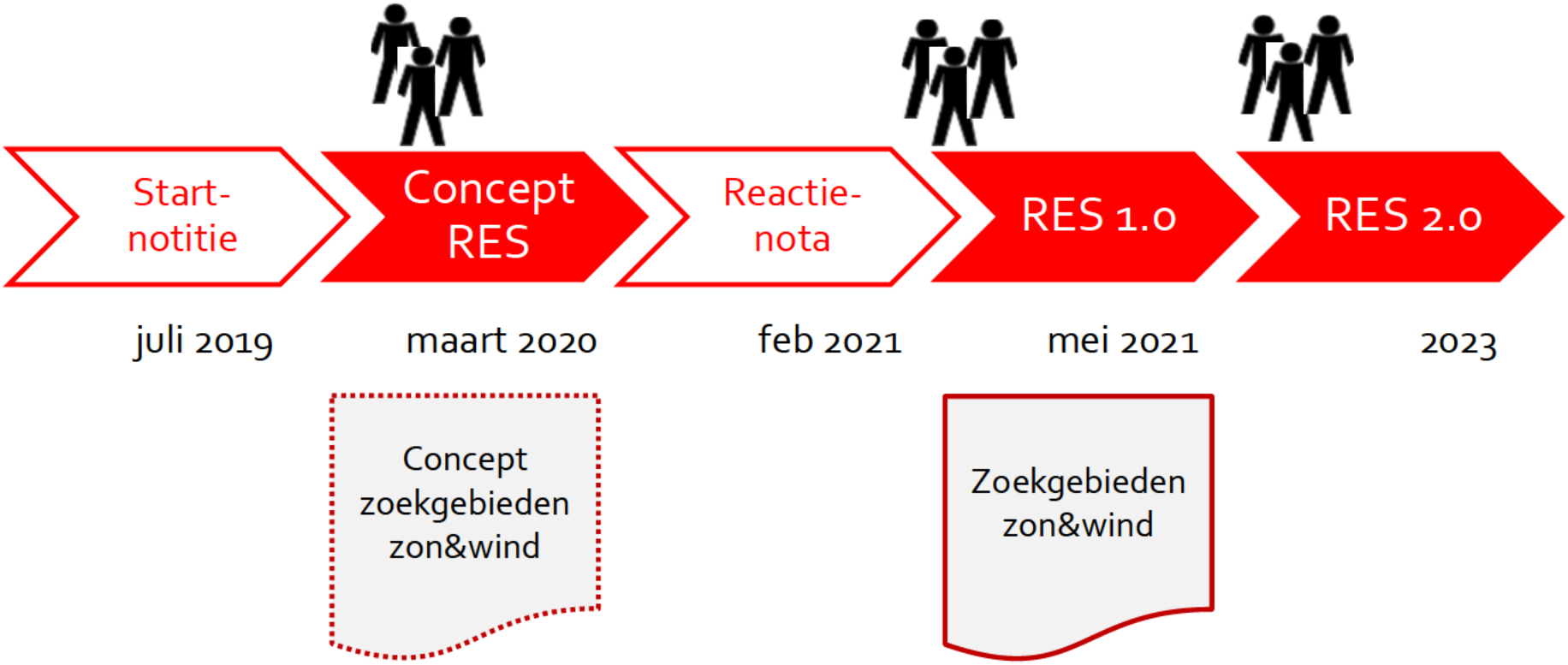

Zoekgebieden wind en zon RES 1.0

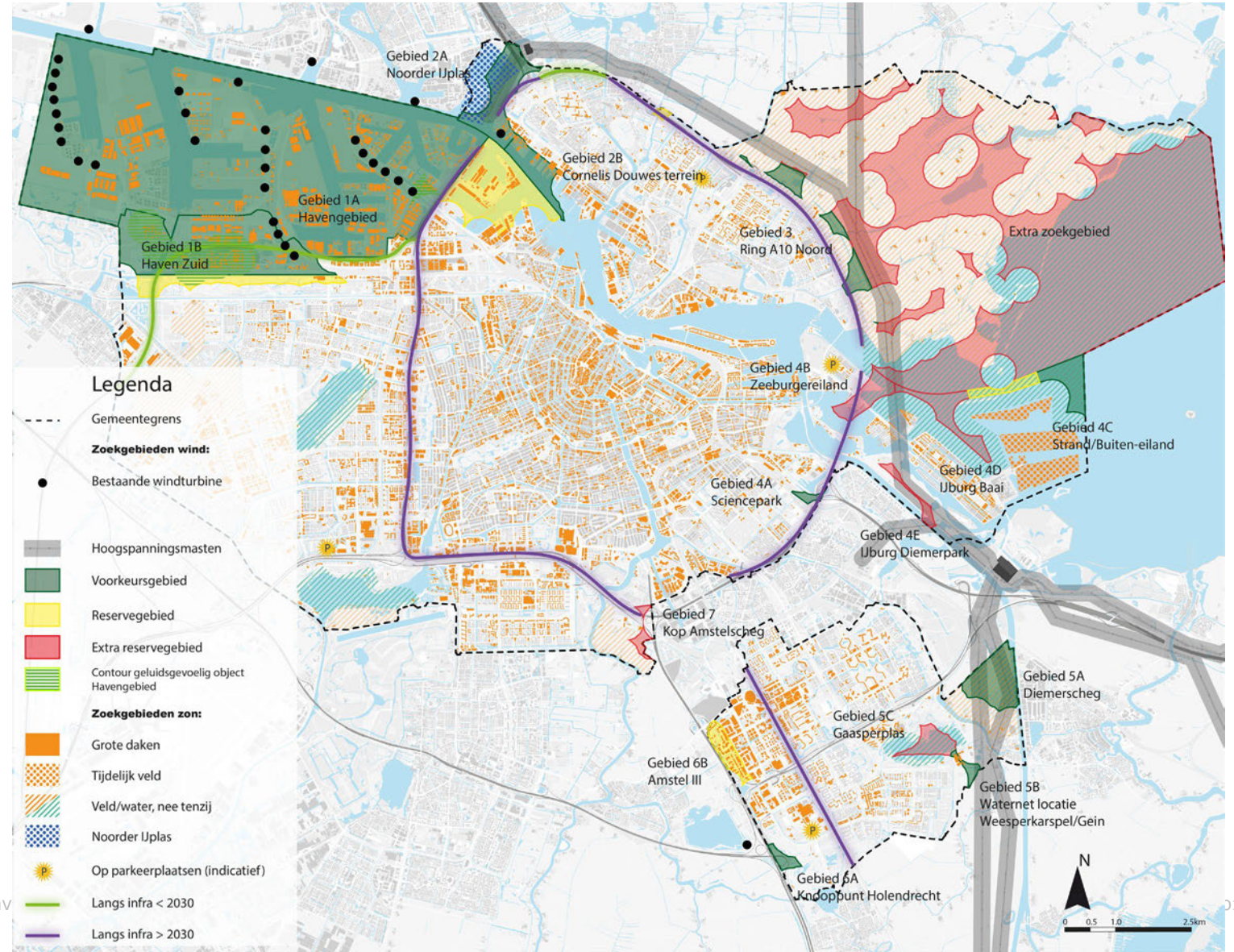

Vervolg windzoekgebieden Amsterdam

Gemeente voert regie op proces

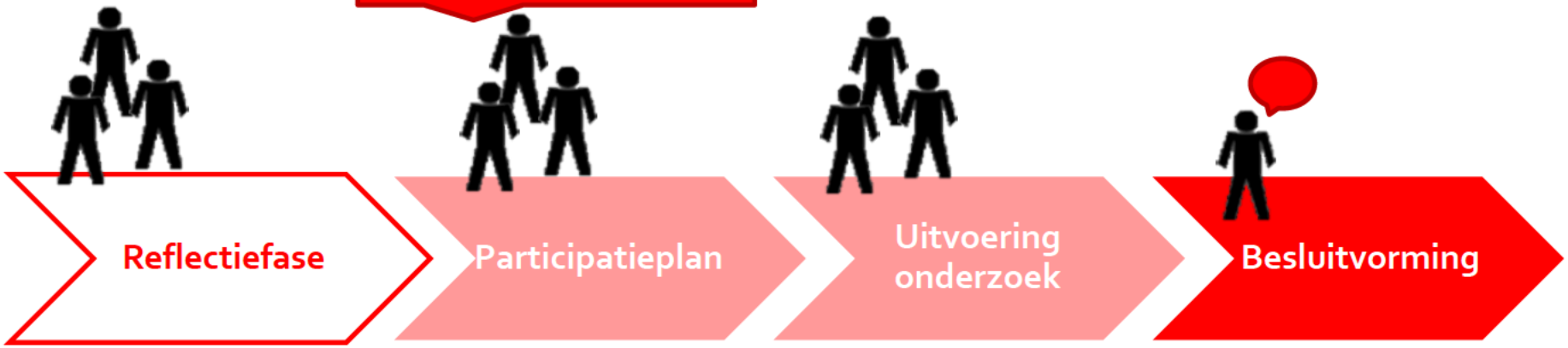

Start na zomer 2021

1) Afwegings-kader
2) Richtlijnen samenwerking
3) Richtlijnen governance

Doel en uitgangspunten reflectiefase

Doel:

- Luisteren naar de stad: behoeftes en zorgen inventariseren,
- Deze vastleggen ten behoeve van besluitvorming,

Uitgangspunten:

- Dialoog met de stad vanuit diversiteit van perspectieven,
- Amsterdamse wind-ambitie (127MW – 50 MW extra – in 2030),
- Lerende (reflectieve) aanpak en houding.

Constateringen:

→ Behoefte om mee te praten en mee te doen is groot,
→ Visie en behoefte hóe dat te doen verschilt enorm,
→ Vertrouwen moet groeien.

Producten reflectiefase

Afwegingskader

- Bevat informatie die een rol moeten spelen bij de besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden (landelijk, stedelijk, lokaal),

Richtlijnen voor participatie (betrekken van belanghebbenden)

- Bevat "spelregels" voor alle betrokkenen, waaronder belanghebbenden, initiatiefnemers, gemeente en RES partners tijdens het opstellen van het participatieplan, de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase;
- Bevat inzichten uit de evaluatie (tussenproduct)

Richtlijnen voor governance (sturing gemeente)

- Geeft informatie over de rol van de gemeente in relatie tot belanghebbenden/ de omgeving en de initiatiefnemers,
- Geeft informatie over afstemmingen de verhoudingen tussen RES partners en mede-overheden.

Communicatie

Uitgangspunten voor communicatie :

Concept invulling reflectiefase is de onderlegger voor de communicatie.

We leggen continu uit waarom wind op land nodig is en waarom we dit doen.

1) ***Betrekken:*** we nodigen bewoners en stakeholders uit voor diverse participatietrajecten

2) ***Zichtbaar en voelbaar maken:*** we laten bewoners en stakeholders een realistisch beeld zien van de effecten van windturbines

3) ***Informeren:*** we brengen bewoners en stakeholders in de gehele stad en buurtgemeenten op de hoogte van de activiteiten in het proces en de resultaten hiervan.

Doel activiteiten reflectiefase

1. **Onderzoek naar de context van zoekgebieden**
   - Etnologisch onderzoek / ruimtelijk onderzoek/ natuuronderzoek
   - Stedelijke werkgroep gezondheid
   - Stedelijke raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))

2. **Interactie met belanghebbenden in de zoekgebieden**
   - Fysiek in workshops en lokale dialoogtafels,
   - Online raadpleging (PWE)

3. **Informatie ten behoeve van het afwegingskader**
   - Dialoogtafels, werk- en klankbordgroepen.

Zes activiteiten reflectiefase

1. **Online raadpleging (Participatieve waardenevaluatie (PWE))**
   - Op de stoel van de bestuurder, keuzes en achterliggende motivatie, door Populytics.
   - Stedelijke KBG plus lokale check op lokale vragen

2. **"Context mapping" / etnologisch onderzoek zoekgebieden**
   - Workshops voor in kaart en beeld brengen van hyperlokale informatie over de zoekgebieden,
   - Doelgroepen op basis van activiteiten en locaties, met SD, met lokale belanghebbenden uitwerken

3. **Stedelijke commissie gezondheid**
   - Welke gezondheidsvragen moeten in het afwegingskader gesteld worden, aanvullend op een MER?
   - Onafhankelijke voorzitter, voorstellen voor cie leden uit KBG, begeleidingsgroep indien gewenst.

4. **Natuuronderzoek (vooral in de context van NNN en BPL)**
   - Lokaal specialistisch (aanvullend) onderzoek naar kenmerken per locatie,
   - Begeleiding door natuurorganisaties en lokale belangengroepen

5. **Onderzoek Leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit**
   - (aanvullend) onderzoek en visualisatie van verschillende mogelijke opstellingen,
   - Overleg met lokale werkgroep en lokale belanghebbenden, relatie met etnologisch onderzoek

6. **Evaluatie participatietraject met aanbevelingen**
   - uitvoering motie, door Universiteit Leiden samen met Erasmus Universiteit,
   - gesprekken met belanghebbenden lokaal en stedelijk.

Planning Reflectiefase sept – december 2021

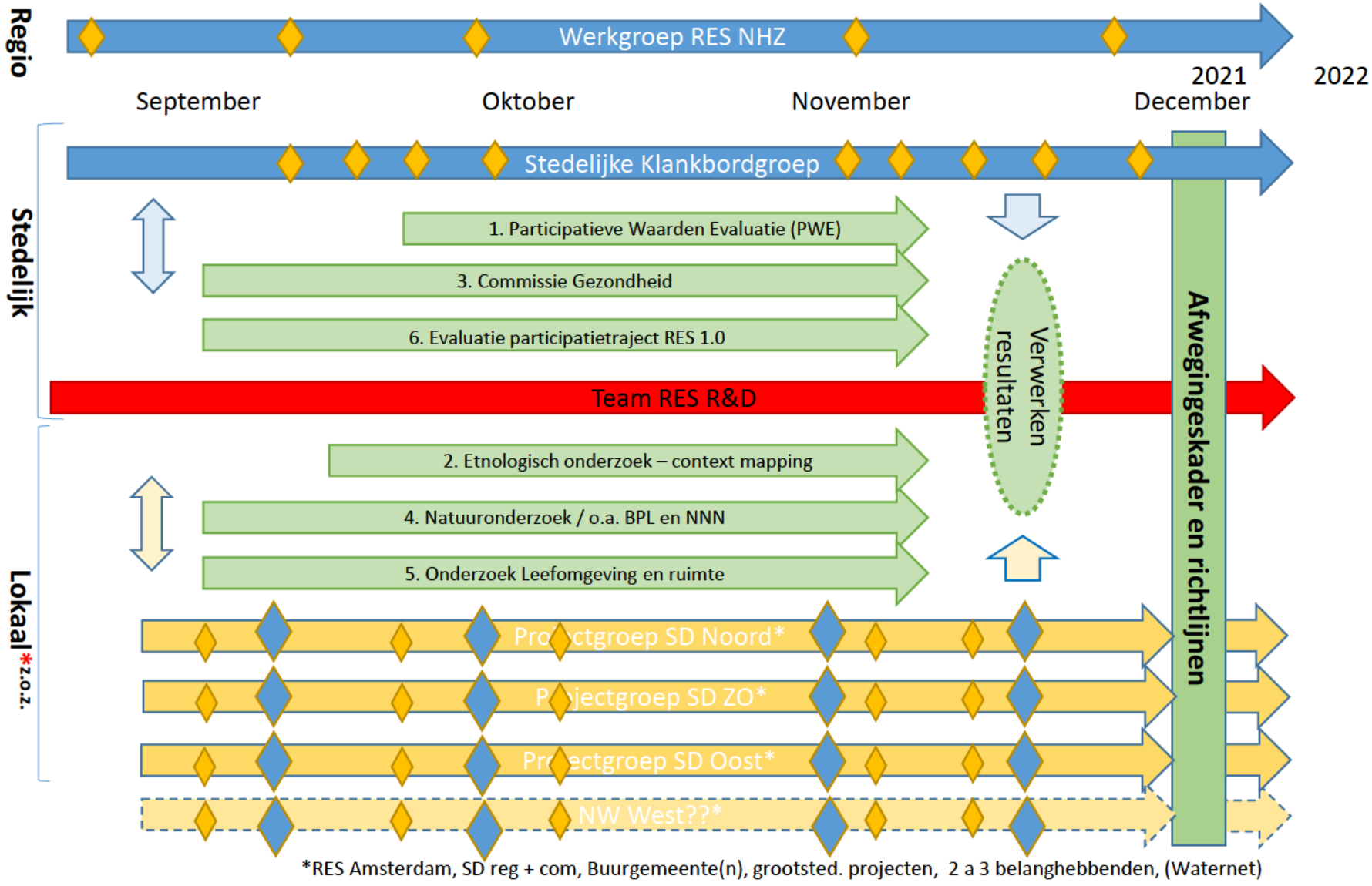

Beoogde werkwijze

1. **Stedelijke groepen**
   - Stedelijke klankbordgroep met belanghebbenden (geselecteerd),
   - Stedelijke thematische werkgroepen (gezondheid, natuur, leefomgeving),

2. **Lokale groepen per windrichting/ stadsdeel**
   - lokale werkgroep ter ondersteuning uitvoering van activiteiten en onderzoeken met stadsdeel, buurgemeenten, team RES
   - Lokale klankbordgroep van stakeholders voor feedback, commitment en communicatie van activiteiten

3. **Centrale coördinatiegroep RES**
   - Team RES.

Aandachtspunten

- Planning is uitermate strak, gevoelig en niet realistisch,
- Externe factoren (zullen) zorgen voor vertraging,
- Proces vraagt flexibiliteit en zorgvuldigheid.

Vragen en gesprek

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 31 augustus 2021 17:37
Aan: Secretariaat Wethouder Doorninck
CC: [redacted]
Onderwerp: achtergrond sheets, gesprek reflectiefase morgen
Bijlagen: 20210831_programma_reflectiefase_ter bespreking wethouder VD.pdf

Dag [redacted] en [redacted]
Bijgevoegd ter voorbereiding op het gesprek morgen de ppt op basis waarvan we het gesprek willen voeren. Deel 1+2 is herhaling, deel 3 is de aanpak RF. Een andere tekst is er nog niet.
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam

Ruimte & Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam
E. [redacted]@amsterdam.nl
T. [redacted]

afspraken via [redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]@public-mediation.nl>
Verzonden: donderdag 8 juli 2021 21:12
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Acties RF reces + windalarm
Bijlagen: 210707 Acties RF voor en tijdens Reces v2-MR.docx

Dag [redacted]

Imposante lijst acties waar ik een aantal kleine toevoegingen heb. In geel gemarkeerd. Het meeste hadden jij en [redacted] al te pakken.
Ik heb net nog met windalarm gesproken. Daar kwam nog het volgende uit (in concept, ik heb het ook nog even aan hen voorgelegd):

1. Procesinformatie besluitvorming
    1. Wat betekent het opnemen van de RES'en in de omgevingsvisie van Provincie Noord-Holland? Betekent het dat ontwikkelaars zich nu kunnen melden?
    2. Zo niet: hoe ziet het besluitvormingstraject eruit en wat is de plek van de Reflectiefase daarin?
2. Nut en noodzaak van wind op land
    1. zou onderdeel moeten zijn van het afwegingskader. Het antwoord dat WA kreeg van EZK verwees naar de gemeente en vice versa. Overheden verstoppen zich achter elkaar.
    2. werkgroep initiëren
    3. hieraan gekoppeld gaat het ook over de business-case voor initiatiefnemers: afhankelijk van de beperkingen is er geen business-case en heeft zoeken geen zin. Het gaat ook over de kosten van maatregelen en financiële participatie die op deze schaal (met zoveel omwonenden) helemaal geen zin heeft. Wat is de business-case van de Amstelvogel?
3. Normering/Gezondheidseffecten: landelijk gaat dat traject nu starten en kan een paar jaar duren. Gaat Amsterdam daarop wachten of zelf strengere normen stellen?
4. Kaartmateriaal: de basis moet in orde zijn voordat je met etnografisch- en beleidsonderzoek begint. Up-to-date, gedetailleerd en over de gemeentegrenzen heen. Kijk ook naar het digitale stelsel van de Ow.
5. Responsiviteit: beantwoorden van positionpapers van Windalarm

Wel goed om deze feedback te krijgen omdat meer mensen met die vragen zitten en die steeds terug zullen komen. Ik heb beloofd om deze lijst ook met jullie te delen en denk vooral dat we met punt twee wel iets moeten want hadden we wel toegezegd maar ik heb niets meer gehoord over NP RES.

Groeten, [redacted]

[redacted]
Public Mediation
Unravelling public controversies
Cabralstraat 1, Amsterdam

[redacted]
www.public-mediation.nl

NR	Wat	Eerste actie	Wie
1	PWE (door TU Delft): - afspraak en een pva/offerte vragen – [redacted] @populytics.nl' - Tijdens reces opzet (laten) maken voor 1e bespreking in september met sted. Klankbordgroep - Identificeren kerndilemma's en beperkingen	Afspraak voor uitvraag [redacted] team	[redacted]
2	Evaluatie Participatie (door Univ. Leiden?): - afspraak en offerte vragen, [redacted] @fgga.leidenuniv.nl	Afspraak voor uitvraag	[redacted]
3	Etnografisch onderzoek: - Afspraak met [redacted] en offerte vragen [redacted] ook betrekken - Tijdens reces opzet voor 1e bespreking in september met lokale werkgroepen	Afspraak voor uitvraag	[redacted]
4	Offerte Public Mediation tot eind 2021	Concept bespreken	[redacted]/[redacted]
5	Stedelijke procesgroep - Selectie welke partijen en uitnodigen partijen voor reces ("u kunt input geven op....één iemand van uw organisatie,... plusmin 2 uur/2weken...) - EVt gesprekken bereidheid deelname - Voorzet voor de spelregels, processtappen en uitkomsten	[redacted] eerste slag Check door [redacted] [redacted]	
6	Lokale procesgroepen inplannen en aftrap (met portefeuillehouder?) inplannen - Inventariseren mogelijke acties en personen - Mail met acties en personen naar SD en vragen om namen zodat we kunnen plannen - Eerste werkgroep per SD inplannen - Voorzet voor de spelregels, processtappen en uitkomsten	Notitie, acties en organigram integreren en mail opstellen [redacted]	[redacted]/[redacted]
7	Omliggende gemeenten bij lokale procesgroepen - Aanwijzen contactpersonen/aanspreekpunten - Gesprek over verwachtingen	Mail met verwachte tijdsbesteding en verzoek namen	[redacted]/[redacted]
8	Lokale klankbordgroepen - Met stakeholderanalyse (zie onder) en input stadsdelen groepen per zoekgebied voorstellen - Uitnodiging met verzoek om deelname/capaciteit	[redacted]	
9	Veegronde overheden preconstructie Incl. Volkstuinen, [redacted], RenD, via [redacted] [redacted] (weet [redacted] ook, die heeft [redacted] geholpen)	Wie mist? 1 Veegmoment PM met [redacted] en/of [redacted]	[redacted]
10	Specifiek zoekgebied Diemerscheg/Zuidoost: waar ligt het ambtelijke trekkerschap voor dit gebied? - Afspraken op papier nodig?	Afspraak met [redacted]	[redacted]
11	Weesp: contactpersoon nodig.	[redacted] bespreekt met [redacted]	[redacted]/[redacted]
12	Prio staf als regelmatige update en klankbord politiek. Eerste half september	[redacted] bespreekt met [redacted]	[redacted]

13	Geluidssimulaties TU Delft/ nationaal lucht en ruimte laboratorium.	offerte uitvragen	[redacted]
14	Stakeholderanalyse per gebied, input voor bezetting lokale werkgroepen en lokale klankbordgroepen	[redacted] in reces	[redacted]
15	Aanpak Gezondheidswerkgroep	afspraak [redacted] / [redacted] met [redacted] GGD	[redacted]
16	'productiecapaciteit' voor het schrijven/verzamelen van het afwegingskader en richtlijnen		
17	PVA communicatie op basis van PVA RF		
18	Evaluatie - Indien ja: bespreken aanpak, integratie met planning en activiteiten - Opdrachtverlening met vraagstelling (akkoord bestuur?)		
19	Raadsbrief: benutten voor communicatie met betrokken stakeholders		

	(interne) Capaciteit en kosten		
	Ruimtelijk kader: pva en opdrachtgeverschap - [redacted] en [redacted] maken voor 12/7 een PVA - Integreren met fasering Reflectiefase	Afspraak [redacted] 12/7 [redacted] ([redacted]	[redacted]
	Groen/ecologie: taakomschrijving en capaciteit vanuit Groen/IB?	Vraag staat uit, Voorstel Groen/IB	[redacted]
	Communicatiecapaciteit RF e.v.	Afspraak [redacted]	[redacted]
	Omgevingsmanager(s) via extern bureau en vacatureloket.	Taakomschrijving	[redacted]
	Totale capaciteitsplaatje en benodigde fte's Inzet RF [redacted] Verdeling over de diverse werkgroepen reflectiefase	Bila [redacted]	[redacted]
	Inschatting kosten reflectiefase		[redacted]
	Capaciteitsvraagstuk via NHZ oplossen, [redacted] en [redacted] hebben afspraak, evt met [redacted] - Operationele capaciteit in communicatie/organiseren in SD - Communicatie advies cap in ZO? - Omgevingsmanagement? - 3D visualisaties (nwe uitvraag vanuit RES NHZ)	[redacted] en [redacted] (half aug)	[redacted]
	Capaciteit en werkafspraken/rolverdeling bestuurszaken	[redacted] in reces	[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]@xs4all.nl>
Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 12:05
Aan: [redacted]; [redacted]; Info-GGD
Onderwerp: afschrift van brief aan de informateur m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land
Bijlagen: Kabinetsformatie-gezondheidsrisicos-wind-op-land-28mei2021.pdf

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Geachte meneer [redacted] geachte meneer [redacted] geachte GGD,

Bij deze doen we u een afschrift toekomen van een brief gericht aan de informateur mevrouw Hamer, de Tweede Kamer en staatssecretaris Yesilgöz met betrekking tot gezondheidsrisico’s rondom plaatsting windturbines op land.

Met vriendelijke groet, namens alle auteurs,

[redacted]

Aan: mevrouw drs M.I. Hamer, de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en mevrouw D. Yesilgöz, staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

per email verzonden naar: griffier@tweedekamer.nl

Aan: De Tweede Kamer, t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

Amsterdam, 28 mei 2021

Betreft: aandacht in de kabinetsformatie m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land

Geachte mevrouw Hamer, geachte kamerleden, geachte mevrouw Yesilgöz,

Middels deze brief willen we uw aandacht vragen voor een landelijk probleem: de gezondheidsrisico's van windturbines die te dicht bij woningen worden geplaatst. De gemeente Enschede zette op 19 mei een stop op windmolens[1]; de gemeente Rijssen-Holten legde op 27 mei alle plannen per direct stil[2]; de gemeente Brielle stemde op 27 mei tegen[3];.

Gisteren stemde de gemeenteraad van Amsterdam in met de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Noord Holland Zuid en de Amsterdamse bijdrage daaraan.

Deze bijdrage bestaat onder andere uit windturbines die op korte afstand van woningen kunnen worden geplaatst, in zogenaamde zoekgebieden. Deze instemming met de zoekgebieden is ons inziens een grote fout vanwege de risico's voor de gezondheid.

Middels een raadsadres d.d. 29 maart 2021[4], ondertekend door meer dan 100 (para)medici, en een addendum d.d. 18 mei 2021[5], en een reactie aan de gemeente d.d. 24 mei 2021[6] hebben wij voldoende aangetoond dat er gezondheidsrisico's zijn en er meer onderzoek nodig is. Het antwoord van het RIVM aan de gemeente d.d. 12 april 2021[7] ondersteunt deze oproep tot meer onderzoek.

Tot die tijd moet het het **voorzorgsprincipe** in acht worden genomen: als er mogelijk gezondheidsschade op kan treden moet je het niet doen. Dus tot die tijd kunnen **nergens in Nederland windturbines te dicht op woningen worden geplaatst.**

Wij willen u daarom in het kader van de formatie vragen:

1. Het RIVM opdracht te geven eerst meer onderzoek te doen naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid, zowel van het hoorbare als het laagfrequente/ infrasone geluid, zowel bij volwassenen als bij kinderen. Het RIVM heeft bevestigd dat er geen enkel onderzoek bij kinderen is gedaan[7]. Een eigen rapport van het RIVM "Het effect van geluid van vlieg- en wegverkeer op cognitie, hinderbeleving en de bloeddruk van basisschoolkinderen" [8] wijst op

de nadelige gevolgen van omgevingsgeluid op kinderen en hun cognitieve ontwikkeling, met name op de geheugenfunctie, de aandacht en de concentratie[8].
In dit onderzoek moeten ook de omwonenden van de Nederlandse windparken, die veel gezondheidsklachten rapporteren, mee worden genomen.

2. Het voorzorgprincipe toe te passen zolang de resultaten van bovengenoemd onderzoek niet bekend zijn. Dit betekent, geen windturbines plaatsen te dicht bij woningen. Als vuistregel voor 'te dicht' kan minder dan 10x de as-hoogte van de windturbine worden aangehouden.
3. Dit betekent in de praktijk dat een aantal zoekgebieden, zowel in Amsterdam als elders in Nederland, af zal moeten vallen omdat daar simpelweg geen mogelijkheid is om windturbines op de afstand te plaatsen die nu veilig wordt geacht.
4. Staatssecretaris Van Veldhoven, of haar opvolger, te vragen haast te maken met het beantwoorden van het tweede deel van de motie Schonis[9], zoals beloofd in haar brief aan de Tweede Kamer[10] d.d. 05-06-2020 "RIVM rapport – motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018)" en bijbehorend rapport[11.]
5. Aandringen op het spoedig herevalueren door kabinet en de Tweede Kamer van de geluidsnorm voor windturbines. Sinds 2010 is de norm 47 dB Lden[12]. Dit is een jaargemiddelde dus er is geen maximaal aantal dB. Bij deze norm wordt 9% ernstige hinder acceptabel geacht[13] . Daar bovenop komt, naast deze ernstige hinder, een groter risico op gezondheidsschade bij 45-55 dB Lden vooral mbt hart- en vaatziekten. Dit bleek uit een nieuwe RVIM rapprt d.d. 12 mei 2021[13]. Kortom, deze norm beschermt dus niet en moet dringend worden herzien voordat wordt doorgegaan met het plaatsen van windturbines op land in de buurt van woningen.

Hoogachtend,

[redacted], kinder- en jeugdpsychiater

[redacted], internist

[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog

[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

[redacted] , MDL arts

Correspondentieadres: gezondheidsrisicoswindturbines@xs4all.nl

Een afschrift van deze brief wordt verzonden aan:

- Het College en de Gemeenteraad van de gemeente Amsterdam
- GGD Amsterdam
- RIVM
- Provincie Noord-Holland
- Relevante woordvoerders Tweede Kamer, w.o. Volksgezondheid en Duurzaamheid

Referenties

1 Enschede zet tijdelijke stop op windmolens: 'Eerst duidelijkheid over gezondheidseffecten' https://www.1twente.nl/artikel/702006/enschede-zet-tijdelijke-stop-op-windmolens-eerst-duidelijkheid-over-gezondheidseffecten

2 Verzet tegen duurzame energieplannen in de regio: Brielle stemt als eerste tegen https://www.ad.nl/voorne-putten/br-br-verzet-tegen-duurzame-energieplannen-in-de-regio-brielle-stemt-als-eerste-tegen~a86dce50/

3 Plannen voor windmolens in Rijssen-Holten per direct stilgelegd: 'Zorgen over gezondheid en afstand' https://www.tubantia.nl/rijssen-holten/plannen-voor-windmolens-in-rijssen-holten-per-direct-stilgelegd-zorgen-over-gezondheid-en-afstand~a09fc696/

4. Raadsadres Gezondheidseffecten en Windturbines d.d. 29-3-2021 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/9947347/1/Raadsadres%20gezondheidseffecten%20windturbines%20definitief%2029-03-2021

5. Aanvullend raadsadres Gezondheidseffecten en Windturbines d.d. 18-5-21 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10163036/1/Raadsadres%20gezondheidseffecten%20windturbines%20nav%20nieuw%20RIVM-rapport%2012-5

6. Raadsadres reactie op antwoordbrief van wethouders Van Doornick en Kukenheim over gezondheidseffecten windturbines d.d. 24-5-21 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10171794/1/Bijlage_Reactie%20op%20beantwoording%20raadsadres%20gezondheidseffecten%20van%20windturbines

7. Antwoord van wethouders Van Doornick en Kukenheim op raadsadres gezondheidseffecten van windturbines d.d. 18-5-2021 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10171794/1/Bijlage_Reactie%20op%20beantwoording%20raadsadres%20gezondheidseffecten%20van%20windturbines

8. Het effect van geluid van vlieg- en wegverkeer op cognitie, hinderbeleving en de bloeddruk van basisschoolkinderen" https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/441520021.pdf

9. Motie van het lid Schonis over onderzoek hoe het WHO-rapport zich verhoudt tot de huidige wet- en regelgeving d.d. 29-11-2018 https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=6405f98f-4cca-407d-a5f6-63815f093f79&title=Motie%20van%20het%20lid%20Schonis%20over%20onderzoek%20hoe%20het%20WHO-rapport%20zich%20verhoudt%20tot%20de%20huidige%20wet-%20en%20regelgeving.pdf

10. Brief Staatssecretatis Van Veldhoven aan de Tweede Kamer d.d. 5-6-2020 "RIVM rapport – motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018)" https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/06/05/rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018/rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018.pdf

11. RIVM-rapport 2019-0227 "Motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid" https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/06/05/bijlage-1-rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018/bijlage-1-rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018.pdf

12. Besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines) , Nota van Toelichting, artikel 5.2 https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2010-749.html#d9869e547

13. Nieuwe gezondheidskundige richtlijnen voor omgevingsgeluid. Nadere gezondheidskundige analyses. RIVM-rapport 2020-0148 E. Van Kempen https://www.rivm.nl/publicaties/nieuwe-gezondheidskundige-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-nadere-gezondheidskundige

[redacted]

Van: [redacted]@hotmail.com>
Verzonden: dinsdag 13 april 2021 10:54
Aan: Leefomgeving; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: afspraak maken gezondheidseffecten en windturbines

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Geachte GGD,

Wij hebben 2 weken geleden een raadsadres over gezondheidseffecten en windturbines ingediend. Deze brief is ondertekend door meer dan 100 artsen en psychologen. Wij plaatsen in dit raadsadres kritische kanttekeningen bij de wetenschappelijke onderbouwing en de interpretatie van het RIVM rapport "Health and windturbines an update" uit 2020. De coalitie en de wethouder nemen dit rapport als uitgangspunt bij de plannen van gemeente Amsterdam om 17 windturbines te plaatsen op Amsterdams grondgebied. in januari jl. hebben we een gesprek gevoerd met dhr. Breugelmans en dhr. Woudenberg waarin ook zij aangaven dat de GGD dit rapport als uitgangspunt neemt in de benadering van de gezondheid van de bewoners van Amsterdam.

Wij zouden van u graag een inhoudelijke reactie op het raadsadres wensen. Verder willen graag met u in contact komen om onze zorgen te bespreken gebaseerd op de wetenschappelijke literatuur en welke consequenties dit gaat hebben voor de bewoners van Amsterdam. Daarnaast willen we graag in gesprek komen over de voorlichting over gezondheid en windturbines voor bewoners door de GGD, zoals deze de komende weken op de planning staat. Gisteren was de aftrap voor zoekgebied Oost.

Wij horen graag van u.

Met vriendelijke groet namens de opstellers van het raadsadres,
[redacted]

Van [redacted]@hotmail.com>
Verzonden: maandag 29 maart 2021 09:20
Aan: Leefomgeving <Leefomgeving@ggd.amsterdam.nl>; communicatie@ggd.amsterdam.nl <communicatie@ggd.amsterdam.nl>
CC: [redacted]@ggd.amsterdam.nl>; [redacted]@ggd.amsterdam.nl [redacted]@ggd.amsterdam.nl>
Onderwerp: brandbrief gezondheidseffecten en windturbines Amsterdam

Geachte GGD,

Graag willen we u op de hoogte brengen van het versturen van een raadsadres over windturbines en gezondheidseffecten (zie bijlage) aan de gemeenteraadsleden van de gemeente Amsterdam.

Met meer dan 100 medici en paramedici geven we een noodsignaal af dat plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen onverantwoord en onveilig is. De conclusies van het RIVM-rapport “Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update” uit juli 2020 zijn niet toepasbaar voor de Amsterdamse zoekgebieden. Wij hebben in januari een online onderhoud gehad met dhr. Breugelmans en dhr. Woudenberg. Er is toen een toelichting gegeven op het standpunt en de rol van de GGD in het besluitvormingsproces. Wij hebben begin maart ook een online onderhoud gehad met dhr. F van den Berg, mede auteur van het RIVM rapport. Toch blijven wij van mening dat de conclusies van het rapport niet passen bij de situatie in Amsterdam.

Wij pleiten voor uitstel van plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen niet alleen in Amsterdam maar in heel Nederland tot de effecten op de volksgezondheid goed zijn onderzocht.

Uiteraard zijn we te allen tijde bereid de inhoud van het raadsadres verder toe te lichten.
Hoogachtend,
[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog
[redacted], internist
[redacted], kinder- en jeugdpsychiater
[redacted], cardioloog
[redacted], kno-arts
[redacted], moleculair farmacoloog

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 16 juni 2021 17:33
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: afspraak met MT leden

Dag [redacted] ik kreeg de out of office van [redacted] dus maar direct naar jou ☺
Naar aanleiding van ons overleg met de wethouder vanochtend over de Reflectiefase RES, zouden wij graag een afspraak van een uur willen hebben met MT leden: Josja, Frank, [redacted] en [redacted] als dat lukt?
Kan mogelijk ook in een MT maar kan me voorstellen dat die al te vol zitten voor een uur.
We willen graag de voorgestelde aanpak presenteren en bespreken, vóórdat de raadsbrief hierover op 5 juli wordt verstuurd.
Kan jij kijken of dat lukt?
(Vanuit ons aanwezig: [redacted]
Groet,
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 11 juni 2021 10:36
Aan: Secretariaat Wethouder Doorninck
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: afspraak portefeuillehouders SD pva reflectiefase RES

Beste [redacted]
We zijn bezig met het plan van aanpak voor de reflectiefase RES. Door de portefeuillehouders is gevraagd om hierop nog te mogen reageren. We bespreken pas komende week woensdag met de wethouder de volgende versie, graag willen we tussen dat moment en een (eventuele) aanlevering bij het college ook de portefeuillehouders betrekken.

Zou je daarom in samenwerking met [redacted] (secretariaat RES) een afspraak willen inplannen op vrijdag 18 juni, met Saskia Groenewoud, Rick Vermin, Ronald Mauer en Dirk de Jager over het Plan van aanpak Reflectiefase RES?

Dit is zo afgestemd met [redacted] de wethouder is dan verhinderd, maar wil graag mee werken aan een afspraak vanuit haar agenda met de portefeuillehouders.

Verder aanwezig: [redacted], [redacted] en ik.

Alvast dank!
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam

Ruimte & Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam
E. [redacted]r@amsterdam.nl
T. [redacted]

afspraken via [redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 17 juni 2021 15:59
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Afspraken RES volgende week

Dag [redacted]

Volgende week vrijdag staat een tweetal afspraken inzake (reflectiefase) RES in de agenda van de wethouder: overleg met de provincie en de stuurgroep. Voor beide afspraken staan nog geen stukken in iBabs. Zorgen jullie ervoor dat dit nog voor het weekend wordt aangeleverd?

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuursadviseur

Directie Bestuursadvisering & Strategie
Bestuur en Organisatie
Bezoekadres Amstel 1, 1011 PN
Postbus 202, 1000 AE Amsterdam
Telefoon: [redacted] / [redacted]
Fax: [redacted]
Email: [redacted]@amsterdam.nl
Internet: www.amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 2 juli 2021 16:13
Aan: [redacted]'; [redacted]'; [redacted]
Onderwerp: Afwegingskader in de MER

Hallo windgenoten,

Zomaar wat gedachten op de vrijdagmiddag.

De commissie MER heeft vorige maand aangegeven dat ze de MER voor een windpark in de gemeente Beuningen als een goed voorbeeld zien voor andere windparken. Volgens hen gaat het in op alle milieuaspecten; zoals gezondheid, vogelslachtoffers, stikstof en landschap. Hierbij wordt er ook naar de bouw van het park gekeken.

https://commissiemer.nl/adviezen/3543
https://commissiemer.nl/projectdocumenten/00008459.pdf

Hoofdstuk 10 geeft de samenvatting van de effectbeoordeling voor de verschillende milieuaspecten. Ik heb met name naar geluid, slagschaduw en gezondheid gekeken en dat ziet er goed uit. Om de reflectiefase concreter te maken kan ik me voorstellen dat we een aantal (goeie) MER rapportages naast elkaar leggen, daar de verschillende indicatoren uithalen die de milieuaspecten beschrijven, en die – samen met de MER voorbeelden – als startpunt gebruiken om de discussie met stakeholders aan te gaan. Met als vraag: dit is hoe de milieuaspecten nu in beeld worden gebracht, voldoet dat aan uw verwachtingen voor het in beeld brengen voor de situatie van Amsterdam? Zo nee, zijn er dan aspecten die u mist? Of zijn er aspecten die u anders in beeld wilt krijgen en met welke indicatoren kan dat dan?

Voor gezondheid kun je die uitvraag aan stakeholders ook door ‘de’ commissie laten doen. Die geef je als opdracht mee: Amsterdam ziet deze MER rapportages als de state-of-the-art om gezondheidsaspecten rond voorgenomen windturbineparken in beeld te brengen. Amsterdam streeft ernaar om windturbines te plaatsen zonder negatieve gevolgen voor haar inwoners en neemt de zorgen van haar inwoners daarover serieus. Is de weergave in deze MER’s voldoende om alle mogelijke gezondheidsaspecten in beeld te brengen? Ga na of er informatie ontbreekt danwel beter kan worden weergegeven, en of de zorgen van de verschillende stakeholders op deze manier voldoende worden geadresseerd. Doe dit in overleg met de verschillende stakeholders.

Groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T [redacted]

M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 7 oktober 2021 14:13
Aan: Tazelaar, Frank
CC: [redacted]
Onderwerp: Afwijkingsverzoeken RES reflectiefase: [redacted] moet nog tekenen
Bijlagen: Afwijkingsverzoek A981 getekend.pdf; Afwijkingsverzoek A982 getekend.pdf

Hallo [redacted]

Er zijn voor de RES-reflectiefase 2 afwijkingsverzoeken goedgekeurd (bijgevoegd). Josja heeft ze gezien en doorgezet naar de leadbuyer. Die heeft getekend, maar Josja heeft ze nog niet getekend.
Dit moet zo snel mogelijk gebeuren.
Er is behoorlijke haast mee want de getekende afwijkingsverzoeken zijn nodig voor het aanvragen van de A-nummers en de inkooporders.

Kan het zo?
Zou jij deze mail mét de formulieren willen doorzetten naar Josja - én s.v.p. ook aan [redacted] - met het verzoek om ze te tekenen?
Zie hiervoor in de formulieren onder punt 5. Dit gaat door op de volgende pagina.

Alvast bedankt,

[redacted]
T [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Werkdagen: ma, di, wo en do ochtend.

Gemeente Amsterdam

A981

Afwijkingsaanvraag inkoopregels aan de Lead Buyer versie 08

Dit formulier maakt onderdeel uit van de door het GMT op 27 juni 2019 vastgestelde 'Werkwijze afwijkende inkooptrajecten'. Met dit formulier vraagt de opdrachtgever advies aan de **Lead Buyer** om af te wijken van het inkoopbeleid 'Inkopen voor Amsterdam'. Dit houdt in dat de Lead Buyer geraadpleegd dient te worden als de -raming van de- opdrachtwaarde inclusief -de raming van- het afwijkingsbedrag **lager is dan de drempelbedragen bij Europese aanbestedingen** voor decentrale overheden.

Een verzoek tot afwijking begint met indiening van dit formulier bij de betreffende Lead Buyer. De Lead Buyer neemt een besluit, vult het besluit in op dit formulier en ondertekent het (punt 4). Vervolgens stuurt de Lead Buyer het aangevulde formulier naar de eindverantwoordelijke directeur. De directeur beslist om het besluit van de Lead Buyer wel of niet te volgen, vult dit in op het formulier en ondertekent het (punt 5). Vervolgens stuurt de aanvrager het ingevulde formulier naar de Lead Buyer en Concern Inkoop.
De **Elektronische handtekeningen** kunnen tot stand komen door het plakken van een digitale afbeelding van een handgeschreven handtekening in dit document op de daarvoor bestemde plek.

1. Aanvrager

Organisatie	Ruimte & Duurzaamheid
Naam eindverantwoordelijke lijndirecteur	Josja van der Veer
Datum waarop aanvraag is goedgekeurd door Lijndirecteur	8/9/2021
Aanvraag opgesteld door	[redacted]
Functie	Procesmanager Regionale Energiestrategie (RES)
Rol in het inkooptraject	Opdrachtgever
Telefoon	[redacted]
E-mail	[redacted]@amsterdam.nl
Aanvraag d.d.	3/9/2021

2. Algemeen

Naam verantwoordelijke Lead Buyer	Lead buyer Fysiek
Naam inkooptraject	Public Mediation reflectiefase RES / windenergie
Contractnummer	Nog niet bekend
Budget/ programma	Projectbegroting RES, onderdeel van begroting team BEI, afdeling Duurzaamheid. Nummer: 76780031 – 4810. In Blaeu project 03989
Start- en einddatum huidige overeenkomst *	De eerdere overeenkomst met Public Mediation was gericht op het maken van het Plan van Aanpak (PvA) voor de reflectiefase RES / windenergie Amsterdam. De looptijd was van 3 april 2021 tot 3 juli 2021. Inkooporder nummer: 204658.
Raming totale opdrachtwaarde huidige	De kosten voor hulp van Public Mediation bij de totstandkoming van het Plan van Aanpak (PvA) was [redacted] - excl. Btw. Inkooporder nummer: 204658.

overeenkomst *	
Start- en einddatum afwijkingsperiode	2 september 2021 – 1 januari 2022.
Raming opdrachtwaarde afwijkingsperiode	De nieuwe opdracht met een raming van € 10.2.g Excl. BTW aan Public Mediation betreft de daadwerkelijke mediation / procesbegeleiding gedurende de reflectiefase RES / windenergie. De geoffreerde 10.2.g is een inschatting op basis van het aantal benodigde uren. In de praktijk kan dit hoger worden aangezien de ontwikkelingen op het winddossier moeilijk te voorspellen zijn. De openbare aanbestedingsgrens zal echter niet worden overschreden.
Naam Leverancier(s)	Public Mediation
Korte omschrijving opdracht	Het doel van de reflectiefase is de behoeftes en zorgen in de stad nader te inventariseren, en deze vast te leggen ten behoeve van verdere besluitvorming. De hypothese is dat de gemeente nog niet alle belangen voldoende in beeld heeft. Aan de gemeenteraad is toegezegd een afwegingskader voor te leggen, een resultaatproduct van de reflectiefase. De bestuurlijke wens is om dit voor 1 januari 2022 af te ronden. Het afwegingskader bevat informatie die een rol speelt bij de verdere besluitvorming over concrete locaties in de zoekgebieden. Daarnaast worden in de reflectiefase richtlijnen voor participatie opgesteld. Die kunnen worden meegegeven aan initiatiefnemers in de volgende fasen: de projectvoorbereidingsfase en de realisatiefase. Professionele mediation / procesbegeleiding is nodig vanwege de politieke en maatschappelijke gevoeligheid van het dossier en het grote aantal externe stakeholders waarmee wordt gesproken (zie onderstaande tabel):

Stadsdeel Noord	**Zoekgebied**
Agrarisch natuurvereniging Waterland en Dijken	A10 Noord
AHC Noorderlicht	A10 Noord
Alliantie Noordelijke Tuinparken (een v/d voorzitters)	A10 Noord
Amsterdam Noord Toegankelijk	A10 Noord
ANGSAW	A10 Noord
Boerderij Educatie Amsterdam	A10 Noord
Buren Amerbos	A10 Noord
Burgerparticipatie Energie Landsmeer / Geen windmolens in Landsmeer	A10 Noord
Centrale Dorpenraad	A10 Noord
Dorpsraad Broek in Waterland	A10 Noord
Dorpsraad Durgerdam	A10 Noord
Dorpsraad Zuiderwoude	A10 Noord
Dorspraad Uitdam	A10 Noord
Golfbaan Waterland Amsterdam	A10 Noord
koeienboer/ landgebruiker nieuwe gouw/zwarte gouw	A10 Noord
LTO	A10 Noord
Melkveehouderij	A10 Noord
namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweeklust, Tuinwijck, De Molen en Buikslotermeer	A10 Noord

Noord Verstoord	A10 Noord
Platform Duurzaam Landsmeer	A10 Noord
Proeftuin vd Pekbuurt en Huurdersvereniging	A10 Noord
Staatsbosbeheer	A10 Noord
Stichting Behoud Waterland	A10 Noord
Stichting Behoud Waterland	A10 Noord
Stichting De kwade Zwaan	A10 Noord
Tuinpark De Molen	A10 Noord
Vereniging Behoud Boeren Waterland	A10 Noord
Volkstuinpark De Bongerd	A10 Noord
Windalarm (Noord)	A10 Noord
Woonbootverenging Amsterdam	A10 Noord

Stadsdeel Oost	**Zoekgebied**
Jungle	(breder dan 1 zoekgebied)
MA.AK /02025	(breder dan 1 zoekgebied)
Meer Energie	(breder dan 1 zoekgebied)
Coalitie Blauwe Hart	IJburg - Buiteneiland
Bewonersvereniging Create IJburg	IJburg - Buiteneiland
Gebiedscoördinator IJburg Zeeburgereiland Gemeente Amsterdam	IJburg - Buiteneiland
Natuurlijk IJburg	IJburg – Buiteneiland
Onderneming de Meermin	IJburg - Buiteneiland
Surfcenter IJburg	IJburg – Buiteneiland
Voorzitter groencommissie Tamariskhof	IJburg – Buiteneiland
Voorzitter CPO wij_land Centrumeiland	IJburg - Buiteneiland
Vrienden van het Diemerpark	IJburg – Buiteneiland
Vuurtoreneiland	IJburg – Buiteneiland
Vve bestuur IJgenwijs	IJburg – Buiteneiland
Watersport vereniging ijburg	IJburg – Buiteneiland
Wetlandwacht IJmeer, Vogelbescherming Nederland	IJburg – Buiteneiland
Wetlandwacht Naardermeer (Governance in Balans)	IJburg - Buiteneiland

Windalarm IJburg	IJburg - Buiteneiland
BIZ Oosterpark	Science park
Hallo Watergraafsmeer / Watergraafsmeer Samen Duurzaam	Science Park
Park de Meer	Science park
stichting Watergraafsmeer en vandaar uit betrokken bij verschillende sportparken	Science park
Tuinpark Nieuwe Levenskracht	Science Park
Universiteit van Amsterdam	Science Park

Stadsdeel Nieuw West	**Zoekgebied**
AEB Amsterdam	Haven
de Amsterdamse Golfclub	Haven
Duurzaamheidsambassadeur Nieuw Sloten. Werkgroep energie WENS	Haven
Energiecoöperatie Westerlicht, mede-oprichter en trekker Werkgroep Warmte uit Sloterplas	Haven
Haven Amsterdam	Haven
LaBGreen-achterban	Haven
Ondernemersvereniging Westpoort	Haven
parkmanager voor de Heining	Haven
parkmanager voor Sloterdijk III	Haven
Tuinpark de Groote Braak (voorzitter)	Haven
Volkstuinpark de Bretten	Haven
VvE Blauwvoetstraat, Bestuur van de VvE	Haven

Stadsdeel Zuidoost	**Zoekgebied**
Energie commissaris Amsterdam Zuidoost	(breder dan 1 zoekge
NMT Zuid	(breder dan 1 zoekge
Ouderen adviesraad Amsterdam-Zuidoost	(breder dan 1 zoekge
Stichting Cocratos en Stichting CoForce	(breder dan 1 zoekge
Stichting Natuurbescherming ZO	(breder dan 1 zoekge
bewoners Driemond/Diemerscheg/Zuidoost	Diemerscheg
Dorpsraad Driemond	Diemerscheg
GEM Bloemendalerpolder Beheer BV	Diemerscheg

	Huurdersvereniging Arcade	Diemerscheg
	Stichting Flora & Faunabescherming	Diemerscheg
	Stop Windturbines Aetsveld	Diemerscheg
	Tuinparkvereniging Frankendael	Diemerscheg
	Volkstuinpark Lineaus	Diemerscheg
	Bestuurscommissie gebied Bijlmercentrum/Bijlmerwest	Knooppunt Holendre
	Bewonerscommissie Eigen Haard, 'HoefijzerPlus'	Knooppunt Holendre
	Coöperatie de Groene Hub	Knooppunt Holendre
	Energie Coöperatie Veenwind	Knooppunt Holendre
	Golfbaan De Hoge Dijk	Knooppunt Holendre
	Natuurvereniging De Ruige Hof	Knooppunt Holendre
	Energiecoöperatie Veenwind (gevestigd in Ronde Venen)	Knooppunt Holendre
	VVE blok 1 venserpolder	Knooppunt Holendre
	VvE Paviljoen Nevel; voorzitter	Knooppunt Holendre
	Zogroen Zuidoost Groenbewust	Knooppunt Holendre
	Belangenvereniging Nieuw Kempering	Waternetterrein
	Bewonersplatform Gein en bewonersplatform Reigersbos	Waternetterrein
	Gebiedsoverleg Gaasperdam Driemond	Waternetterrein
	BV Nellestein.nl	Waternetterrein
	Gaasper camping	Waternetterrein
	Geen Mega Windmolen (Gaasperdam)	Waternetterrein
	Gein3dorp.nl, Vereniging	Waternetterrein
	Hub Beheer B.V. Directeur	Waternetterrein
	Vereniging Spaar het Gein	Waternetterrein
	Stichting Geen windturbines in t Gein	Waternetterrein
	Stichting Stop Windturbines Gein	Waternetterrein
	Bewonerscommissie BC Potamos (de Alliantie)	Kop Amstelscheg
	Stichting Beschermers Amstelland	Kop Amstelscheg
	Vereniging Amsteloever	Kop Amstelscheg
	Voor de toekomst	Kop Amstelscheg
	Er wordt ingesteld: een stedelijke klankbordgroep met belanghebbenden, stedelijke thematische werkgroepen (gezondheid, natuur, leefomgeving), en lokale werkgroepen per windrichting/ stadsdeel. In de lokale werkgroepen zitten ook vertegenwoordigers van de stadsdelen en buurgemeenten.	

	De verschillende groepen begeleiden, conform het Plan van Aanpak Reflectiefase RES, de volgende 6 activiteiten: 1. Online raadpleging: Participatieve waardenevaluatie (PWE). 2. Context mapping: etnologisch onderzoek per zoekgebied. 3. Stedelijke commissie gezondheid & windturbines. 4. Natuuronderzoek (vooral in de context van Natuur Netwerk Nederland en Bijzonder Provinciaal Landschap). 5. Onderzoek leefomgeving naar ruimtelijke inpassing en kwaliteit. 6. Evaluatie participatietraject RES. De output van de activiteiten vormt de bouwstenen voor het afwegingskader dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. *Waarom Public Mediation?* Public Mediation heeft unieke kennis op het gebied van mediation en deze toegepast in de (groot) Amsterdamse context op politiek en maatschappelijk gevoelige dossiers. Voorbeelden in Amsterdam zijn de volkstuinparken en het programma Kades en Bruggen. Daardoor heeft Public Mediation ook een groot netwerk van lokale partijen in Amsterdam. Buiten Amsterdam werkt Public Mediation aan een van de meest gevoelige dossiers in Nederland: Tata Steel in IJmuiden. Gezien de beschikbare tijd wordt geen mogelijkheid gezien om een andere geschikte partij te vinden.
Voorgeschiedenis & context	In het Nederlands Klimaatakkoord is afgesproken dat Nederland voor het behalen van de doelstelling van 49 procent CO_2 reductie in 2030 overschakelt naar duurzame elektriciteit. Deze elektriciteit wordt enerzijds opgewekt op zee (doel: 49 TWh), waarvoor het Rijk verantwoordelijk is, en anderzijds op land (doel: 35 TWh). Dit laatste valt onder verantwoordelijkheid van de energieregio's. Als onderdeel van de energieregio Noord-Holland Zuid heeft de gemeenteraad van Amsterdam in de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 (2020) en de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid 1.0 (2021), en de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (2021) vastgesteld een substantiële bijdrage te leveren van circa 17 nieuwe windmolens (minstens 50MW opgesteld vermogen) op grondgebied van Amsterdam en zonnepanelen op de helft van alle geschikte daken in 2030. Als gevolg daarvan kan met wind- en zonne-energie in 2030, 80 procent van de Amsterdamse huishoudens van duurzame elektriciteit worden voorzien. De windmolens moeten komen in de daarvoor vastgestelde windzoekgebieden. https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/kaart-windzoekgebieden/ . De vergunningen moeten voor 2025 zijn verleend. Bij de totstandkoming van de bovengenoemde beleidsproducten heeft uitgebreide participatie en communicatie plaatsgevonden waarover de gemeenteraad is geïnformeerd. Amsterdam zit voor nieuwe windzoekgebieden in Q3/4 2021 in de zogenaamde reflectiefase. Dit is de fase na vaststelling van de windambitie en de windzoekgebieden in de RES NHZ 1.0,

	en voor de projectvoorbereidingsfase met initiatiefnemers. In deze fase wordt o.a. toegewerkt naar een afwegingskader voor locaties (er zijn nu alleen gebieden vastgesteld, geen specifieke locaties). Dit afwegingskader kan o.a. worden gebruikt voor een beoordeling van locaties in de projectvoorbereidingsfase. De gemeenteraad heeft mede naar aanleiding van 4 inspreekavonden en 1 openbare expertsessie in Q1/2 2021 verschillende moties ingenomen in het kader van de RES om in de reflectiefase meer bewoners en belanghebbenden, en een diversere groep te betrekken. Dit is ook een wens die geuit is door de besturen van de stadsdelen. Met de opzet van de verschillende groepen die activiteiten begeleiden en professionele mediation kan de gemeente tegemoet komen aan de wens van de gemeenteraad.

* inclusief maximale verlenging

3. Motivatie van de afwijking

Geef aan waarom afgeweken moet worden

☒ van de gemeentelijke inkoopregels (het inkoopbeleid)

Wat is het risico of gevolg indien de afwijking niet wordt geaccordeerd:

Het college heeft in Q2 2021 aan de gemeenteraad toegezegd dat de participatie rond de inpassing van windenergie wordt geïntensiveerd en vergroot binnen 'de reflectiefase' (tussen heden en 1 januari 2022). Het risico is dat onvoldoende aan de toezegging aan de gemeenteraad kan worden voldaan. Daarnaast is het gezien de omvang en intensiteit van de maatschappelijke discussie rondom wind gewenst om een professionele derde partij dit gesprek te laten begeleiden, om te kunnen voldoen aan de bestuurlijke wens om diverse groepen te betrekken.

4. Besluit Lead buyer

Lead Buyer akkoord:	☒ ja ☐ nee
Toelichting Lead Buyer:	Het afwijkingsbesluit geeft het akkoord op de afwijkende wijze van inkoop. In dit geval enkelvoudig. De uitvraag en toets op de aanbestedingstukken gaan via de Lead Buyer naar de partij. Indien mogelijk via TenderNed. Vóór de opdrachtverlenging volgt nog een gunningsverzoek waarin de screening op de partij plaatsvindt.
Naam adviseur Lead Buyer:	[redacted]
Datum:	13-09-2021
Naam manager Lead Buyer:	[redacted]
Handtekening Lead Buyer:	[redacted]

5. Besluit lijndirecteur

De onder 1 genoemde lijndirecteur volgt wel / niet de akkoordverklaring van de Lead Buyer

Lijndirecteur volgt besluit Lead Buyer	☐ wel ☐ niet
Indien het besluit niet wordt gevolgd graag motiveren waarom niet.	
Datum	

Naam eindverantwoordelijke lijndirecteur	
Handtekening eindverantwoordelijke lijndirecteur	

6. Registratie Besluit lijndirecteur

Dit afwijkingsformulier voorzien van het besluit van de Lead Buyer en van de lijndirecteur om het besluit van de Lead Buyer wel of niet te volgen, dient door de aanvrager te worden gezonden naar:

de verantwoordelijke Lead Buyer via één van de volgende mailadressen:

- Lead Buyer Personeel: inkoopeninhuur@amsterdam.nl
- Lead Buyer ICT: inkoop.ICT@amsterdam.nl
- Lead Buyer Facilitair: inkoopfacilitair.fb@amsterdam.nl
- Lead Buyer Sociaal: inkoopsociaal@amsterdam.nl
- Lead Buyer Fysiek: inkoopfysiek@amsterdam.nl

Registratie

De Lead Buyer draagt ook zorg voor de registratie van de betreffende overeenkomst eventueel voorzien van de offerte/opdrachtbrief in het gemeentelijk contractenregister Topdesk C. In de database wordt het volgende geregistreerd bij tabblad inkoop / classificatie en referentie / Type contract/door het type contract te classificeren als *afwijking inkoopbeleid gemeente Amsterdam.*

Versiebeheer

Versie 08 (29-7-2021) In blokje Algemeen veld 'contractnummer' toegevoegd
Versie 07 (31-3-2021) Onderdeel 6.b is vervallen.
Versie 06 (25-11-2020) Splitsing van het formulier afwijkingsaanvraag in 2 aparte formulieren:

- afwijking van de gemeentelijke inkoopregels (bedrag < Europese aanbestedingsdrempel) aan de Lead Buyer
- afwijking van de Europese aanbestedingsdrempel (bedrag > Europese aanbestedingsdrempel) aan de Regietafel

Gemeente Amsterdam

A982

Afwijkingsaanvraag inkoopregels aan de Lead Buyer versie 08

Dit formulier maakt onderdeel uit van de door het GMT op 27 juni 2019 vastgestelde 'Werkwijze afwijkende inkooptrajecten'. Met dit formulier vraagt de opdrachtgever advies aan de **Lead Buyer** om af te wijken van het inkoopbeleid 'Inkopen voor Amsterdam'. Dit houdt in dat de Lead Buyer geraadpleegd dient te worden als de -raming van de- opdrachtwaarde inclusief -de raming van- het afwijkingsbedrag **lager is dan de drempelbedragen bij Europese aanbestedingen** voor decentrale overheden.

Een verzoek tot afwijking begint met indiening van dit formulier bij de betreffende Lead Buyer. De Lead Buyer neemt een besluit, vult het besluit in op dit formulier en ondertekent het (punt 4). Vervolgens stuurt de Lead Buyer het aangevulde formulier naar de eindverantwoordelijke directeur. De directeur beslist om het besluit van de Lead Buyer wel of niet te volgen, vult dit in op het formulier en ondertekent het (punt 5). Vervolgens stuurt de aanvrager het ingevulde formulier naar de Lead Buyer en Concern Inkoop.
De **Elektronische handtekeningen** kunnen tot stand komen door het plakken van een digitale afbeelding van een handgeschreven handtekening in dit document op de daarvoor bestemde plek.

1. Aanvrager

Organisatie	Ruimte & Duurzaamheid
Naam eindverantwoordelijke lijndirecteur	Josja van der Veer
Datum waarop aanvraag is goedgekeurd door Lijndirecteur	9 september 2021 (met excuus voor vertraging!)
Aanvraag opgesteld door	[redacted]
Functie	Procesmanager Regionale Energiestrategie (RES)
Rol in het inkooptraject	Opdrachtgever
Telefoon	[redacted]
E-mail	[redacted]@amsterdam.nl
Aanvraag d.d.	24 augustus 2021

2. Algemeen

Naam verantwoordelijke Lead Buyer	Lead buyer Fysiek
Naam inkooptraject	Participatieve Waardenevaluatie (PWE) windenergie Amsterdam
Contractnummer	Nog niet bekend
Budget/ programma	Projectbegroting RES, onderdeel van begroting team BEI, afdeling Duurzaamheid. Nummer: 76780031 – 4810. In Blaeu project 03989
Start- en einddatum huidige overeenkomst*	Er is geen huidige overeenkomst. Er ligt alleen een offerte voor ter goedkeuring.
Raming totale opdrachtwaarde huidige overeenkomst*	Er is geen huidige overeenkomst. Er ligt alleen een offerte voor ter goedkeuring.
Start- en einddatum afwijkingsperiode	23 augustus 2021 – 1 januari 2022.
Raming opdrachtwaarde afwijkingsperiode	Excl. BTW: >€68.000 & <€100.000. Het zal gezien de optionele werkzaamheden waarschijnlijk richting de €100.000 gaan.
Naam Leverancier(s)	Populytics
Korte omschrijving opdracht	De methode PWE is onlangs door de TU Delft ontwikkeld. Uit marktkennis van het projectteam RES en uit onlineonderzoek (bestudering van 10 websites met verschillende pagina's via Google) blijkt dat Populytics (een startup van TU

	Delft) de enige commerciële aanbieder is in Nederland. Gezien de bestuurlijke wens om de reflectiefase direct na het reces te starten en voor 2022 af te ronden (waaronder deze raadpleging) en de ambitie van de gemeenteraad om de vergunningen voor 2025 te verlenen wordt het niet verstandig geacht om verder te zoeken naar een eventuele niet-commerciële aanbieder. Het doel van de PWE-raadpleging is om inwoners van Amsterdam en omliggende gemeenten te betrekken bij de dialoog over de ambitie voor windenergie van Amsterdam middels een online raadpleging. Met deze methode wordt de burger als het ware op de stoel van de besluitvormer gezet. In een online omgeving wordt een keuzesituatie nagebootst, deelnemers zien de gevolgen van hun keuzes en hebben te maken met beperkingen. Het is een methode om in korte tijd zeer veel diverse mensen te bereiken. En om d.m.v. dilemma's deze groep te informeren, begrip te vergroten en te betrekken bij de keuzes waar bestuurders voor staan. De methode is onlangs toegepast bij de landelijke Klimaatraadpleging: (https://www.tudelft.nl/tbm/pwe/case-studies/klimaatraadpleging & https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2021/03/03/burgers-geraadpleegd-over-klimaatbeleid). De opdracht bestaat uit 5 fases: **Fase 1: Formulering vraagstelling, vaststellen doelen en randvoorwaarden.** In een sessie wordt met betrokkenen de doelen en randvoorwaarden van de raadpleging besproken. Het speelveld wordt in beeld gebracht. Op basis daarvan worden conceptscenario's opgesteld die worden getoetst bij de betrokkenen. **Fase 2: Informatie verdieping** Om de scenario's uit te werken wordt verdiepende informatie verzameld. Hiermee wordt een raadpleging gecreëerd die informatief is voor deelnemers en hen de complexiteit van het vraagstuk laat zien en beleven. Bewustwording is een van de belangrijke pijlers van de PWE-methode, daarmee onderscheidt de methode zich van enquêtes en peilingen. **Fase 3: Ontwerpen en inrichten PWE op maat** Het online platform Wevaluate van Populytics wordt gebruikt. Populytics schrijft teksten, ontwikkelt beeldmateriaal en een animatie voor dit platform. Vervolgens wordt het ontwerp getest met interne en desgevraagd externe betrokkenen. **Fase 4: Bewoners nemen deel aan de PWE-raadpleging** Bewoners kunnen de gemeente adviseren via de PWE-raadpleging in het Wevaluate platform. Er wordt veelal gewerkt met een combinatie van een gesloten en open raadpleging. In de gesloten raadpleging kan een representatieve steekproef deelnemen, dit geeft een representatief beeld van de voorkeuren van inwoners. De open raadpleging is voor iedereen toegankelijk, zodoende kan iedereen die wil meedoen en zijn/haar voorkeuren doorgeven. **Fase 5: Data-analyse en rapportage** Populytics analyseert de data met statistische technieken om vast te stellen hoe bewoners de (effecten van) de verschillende beleidsopties waarderen. Met een Latente Klasse Cluster Analyse (LKCA) wordt bestudeerd of bijvoorbeeld

	verschillende groepen bewoners andere voorkeuren hebben. Hebben mannen en vrouwen of jongeren en ouderen bijvoorbeeld andere voorkeuren? Hebben bewoners die dichtbij een zoekgebied wonen hele andere voorkeuren dan bewoners uit de binnenstad? Vanuit de kwalitatieve onderbouwingen die deelnemers geven worden (rechtvaardigheids)principes gedestilleerd die belangrijk gevonden worden door bewoners van de gemeente, wordt achterhaalt welke waarden er achter weerstand en zorgen van bewoners zitten en worden kansen gedefinieerd die bewoners zien. De resultaten worden in een rapport gepresenteerd.
Voorgeschiedenis & context	In het Nederlands Klimaatakkoord is afgesproken dat Nederland voor het behalen van de doelstelling van 49 procent CO_2 reductie in 2030 overschakelt naar duurzame elektriciteit. Deze elektriciteit wordt enerzijds opgewekt op zee (doel: 49 TWh), waarvoor het Rijk verantwoordelijk is, en anderzijds op land (doel: 35 TWh). Dit laatste valt onder verantwoordelijkheid van de energieregio's. Als onderdeel van de energieregio Noord-Holland Zuid heeft de gemeenteraad van Amsterdam in de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 (2020) en de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid 1.0 (2021), en de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (2021) vastgesteld een substantiële bijdrage te leveren van circa 17 nieuwe windmolens (minstens 50MW opgesteld vermogen) op grondgebied van Amsterdam en zonnepanelen op de helft van alle geschikte daken in 2030. Als gevolg daarvan kan met wind- en zonne-energie in 2030, 80 procent van de Amsterdamse huishoudens van duurzame elektriciteit worden voorzien. De windmolens moeten komen in de daarvoor vastgestelde windzoekgebieden. https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/kaart-windzoekgebieden/ . De vergunningen moeten voor 2025 zijn verleend. Bij de totstandkoming van de bovengenoemde beleidsproducten heeft uitgebreide participatie en communicatie plaatsgevonden waarover de gemeenteraad is geïnformeerd. Amsterdam zit voor nieuwe windzoekgebieden in Q3/4 2021 in de zogenaamde reflectiefase. Dit is de fase na vaststelling van de windambitie en de windzoekgebieden in de RES NHZ 1.0, en voor de projectvoorbereidingsfase met initiatiefnemers. In deze fase wordt o.a. toegewerkt naar een afwegingskader voor locaties (er zijn nu alleen gebieden vastgesteld, geen specifieke locaties). Dit afwegingskader kan o.a. worden gebruikt voor een beoordeling van locaties in de projectvoorbereidingsfase. De gemeenteraad heeft mede naar aanleiding van 4 inspreekavonden en 1 openbare expertsessie in Q1/2 2021 verschillende moties ingenomen in het kader van de RES om in de reflectiefase meer bewoners en belanghebbenden, en een diversere groep te betrekken. Dit is ook een wens die geuit is door de besturen van de stadsdelen. Momenteel wordt bv een 'grote tot nu toe stille middengroep' gemist. Insprekers/participanten zijn veelal of betrokkenen die windturbines willen realiseren, of betrokkenen met zorgen of die geen windturbines willen in hun woonomgeving. Het uitvoeren van de PWE is in het Plan van Aanpak (PvA) voor de reflectiefase een van de activiteiten waarmee de gemeente tegemoet komt aan de wens van de gemeenteraad.

* inclusief maximale verlenging

3. Motivatie van de afwijking

Geef aan waarom afgeweken moet worden

☒ van de gemeentelijke inkoopregels (het inkoopbeleid)

Wat is het risico of gevolg indien de afwijking niet wordt geaccordeerd:

Het college heeft in Q2 2021 aan de gemeenteraad toegezegd dat de participatie rond de inpassing van windenergie wordt geïntensiveerd en vergroot binnen 'de reflectiefase' (tussen heden en 1 januari 2022). Het risico is dat onvoldoende aan de toezegging aan de gemeenteraad kan worden voldaan.

4. Besluit Lead buyer

Lead Buyer akkoord:	☒ ja ☐ nee
Toelichting Lead Buyer:	Gezien de offerte al is ontvangen gaat er niet (nogmaals) een uitvraag via het aanbestedingsteam. Wél dienen alle vereiste bewijsstukken opgevraagd te worden waarna de basale toets aangevraagd kan worden. Deze stukken zijn nodig om (samen met de offerte) een volledig gunningsverzoek in te dienen.
Naam adviseur Lead Buyer:	[redacted]
Datum:	13-09-2021
Naam manager Lead Buyer:	[redacted]
Handtekening Lead Buyer:	

5. Besluit lijndirecteur

De onder 1 genoemde lijndirecteur volgt wel / niet de akkoordverklaring van de Lead Buyer

Lijndirecteur volgt besluit Lead Buyer	☐ wel ☐ niet
Indien het besluit niet wordt gevolgd graag motiveren waarom niet.	
Datum	
Naam eindverantwoordelijke lijndirecteur	
Handtekening eindverantwoordelijke lijndirecteur	

6. Registratie Besluit lijndirecteur

Dit afwijkingsformulier voorzien van het besluit van de Lead Buyer en van de lijndirecteur om het besluit van de Lead Buyer wel of niet te volgen, dient door de aanvrager te worden gezonden naar:

de verantwoordelijke Lead Buyer via één van de volgende mailadressen:

- Lead Buyer Personeel: inkoopeninhuur@amsterdam.nl
- Lead Buyer ICT: inkoop.ICT@amsterdam.nl
- Lead Buyer Facilitair: inkoopfacilitair.fb@amsterdam.nl
- Lead Buyer Sociaal: inkoopsociaal@amsterdam.nl

- Lead Buyer Fysiek: inkoopfysiek@amsterdam.nl

Registratie
De Lead Buyer draagt ook zorg voor de registratie van de betreffende overeenkomst eventueel voorzien van de offerte/opdrachtbrief in het gemeentelijk contractenregister Topdesk C. In de database wordt het volgende geregistreerd bij tabblad inkoop / classificatie en referentie / Type contract/door het type contract te classificeren als *afwijking inkoopbeleid gemeente Amsterdam.*

Versiebeheer

Versie 08 (29-7-2021) In blokje Algemeen veld 'contractnummer' toegevoegd
Versie 07 (31-3-2021) Onderdeel 6.b is vervallen.
Versie 06 (25-11-2020) Splitsing van het formulier afwijkingsaanvraag in 2 aparte formulieren:

- afwijking van de gemeentelijke inkoopregels (bedrag < Europese aanbestedingsdrempel) aan de Lead Buyer
- afwijking van de Europese aanbestedingsdrempel (bedrag > Europese aanbestedingsdrempel) aan de Regietafel

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 15 juni 2021 18:38
Aan: [redacted]
Onderwerp: [agenda?]- WH vanDoorninck/[redacted] - Procedures+ communicatieplan voor de reflectiefase RES 1.0
Bijlagen: Agenda overleg WH 16juni2021_RES-Wind.docx

Urgentie: Hoog

Zou ik deze agenda kunnen sturen naar WH secretariaat + toevoegen voor IBABS?

Ik hoor graag.

Van: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 15 juni 2021 17:49
Aan [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: [stukken?] - WH vanDoorninck/[redacted] - Procedures+ communicatieplan voor de reflectiefase RES 1.0

Hi [redacted]
Kunnen wij nog een agenda verwachten voor het overleg morgenochtend?

Groetjes,
[redacted]

> Op 14 jun. 2021 om 13:50 heeft Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl> het volgende geschreven:
>
> Hi [redacted]
>
> Zie onderstaand bericht. Klopt het zo?
>
> Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 13:08
Aan: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: [stukken?] - WH vanDoorninck/[redacted]/[redacted] - Procedures+ communicatieplan voor de reflectiefase RES 1.0

Hoi [redacted]

Ik begrijp het als volgt:
[redacted] had met [redacted] afgesproken dat we langskomen met een presentatie, dus geen stukken ter voorbereiding".
De presentatie wordt gemaakt op basis van alle bijeenkomsten mbt Reflectiefase (afgelopen woe + do waren er nog grote bijeenkomsten).
Het team is momenteel de input vanuit deze bijeenkomsten nog aan het verwerken en afronden in een PP. Deze PP wordt morgen ook nog met het MT R&D besproken.
Het team kan daarom wel evt. morgenmiddag de PP versturen / plaatsen in Ibabs.

Tot zover wat ik heb doorgekregen van het team.

Ik hoor graag of ik nog wat kan doen in deze.

Groeten
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 12:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: [stukken?] - WH vanDoorninck/[redacted]/[redacted] - Procedures+ communicatieplan voor de reflectiefase RES 1.0

Hoi [redacted]
Dank voor de reminder ☺
[redacted] had met [redacted] afgesproken dat we langskomen met een presentatie, dus geen stukken ter voorbereiding.
De presentatie zijn we op basis van alle bijeenkomsten nog aan het afronden as we speak en bespreken we morgen ook nog met het MT R&D
Indien gewenst kunnen we het morgenmiddag wel alvast sturen.
Zou jij dit met [redacted] kunnen delen?
Groet,
[redacted]

Van [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 11:15
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: [stukken?] - WH vanDoorninck/[redacted] - Procedures+ communicatieplan voor de reflectiefase RES 1.0
Urgentie: Hoog

Hoi beide,

[ik weet dat jullie het weten maar toch] … Deadline voor het stuk was afgelopen donderdag.
Is het een optie om de versie zoals die nu is vast te versturen?
Secretariaat moet zich houden aan deadlines, dus indien geen levering graag akkoord daarvoor via [redacted] en dan doorgeven dat het later wordt.
Ik hoor graag dan geef ik dat weer door aan het secretariaat.

Groeten
[redacted]

Van: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 9:47
Aan [redacted]@amsterdam.nl>
CC: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>
Onderwerp: Voorbereiding woensdag a.s. - WH vanDoorninck/[redacted] - Procedures+ communicatieplan voor de reflectiefase RES 1.0

Hi [redacted]

Hopelijk een fijn weekend gehad!

Wij hebben nog geen voorbereiding ontvangen voor bovenstaand gesprek woensdag a.s.
Kunnen wij die zsm (vandaag) verwachten? Afspraak is écht aanlevering de donderdag voorafgaand de afspraak. Wil jij dit bericht doorgeven binnen het team?
Moet hier helaas wat strenger in optreden gezien Marieke anders geen voorbereidingstijd heeft..

Dankjewel hé?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Secretaresse wethouder Marieke van Doorninck

Portefeuille: Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam | Amstel 1 | 1011PN | [redacted] | secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl
Afwezig op vrijdag

Agenda overleg 16/5
WH vanDoorninck/[redacted]
re. Procedures+ communicatieplan voor de reflectiefase RES 1.0

Datum woensdag 16 juni 2021
Tijd 09:30-10:30 uur
Locatie: via MS Teams

---

	onderwerpen	+/- tijd
1.	Welkom inleiding	09:30-09:35
2.	Doorloop presentatie "**invulling op hoofdlijnen reflectiefase RES/Wind**" 1. Waarom reflectiefase & opstellen Plan van aanpak 2. Producten reflectiefase: - Afwegingskader op drie niveaus, - Richtlijnen voor participatie en governance 3. Activiteiten reflectiefase - Evaluatie - PWE - Vormgeven HIA - Dialoogtafels - Simulaties 4. Hoe en met wie doorlopen / planning - Klankbordgroep 5. Communicatie	09:30-10:00
3.	**Te bespreken:** • Lengte en breedte reflectiefase ? Ook in relatie tot budget en capaciteitsinzet • Wat met en wat zonder partijen? • Betrekken raad? • Openbaarheid proces → Waar en hoe heeft de wh een rol in de reflectiefase?	10:00-10:30
4.	Wordt vervolgd op stafoverleg 21 juni a.s.	

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 16:20
Aan: [redacted]@over-gemeenten.nl'; [redacted]@waterland.nl'; [redacted]@landsmeer.nl'; [redacted]
CC:
Onderwerp: AGENDA + ACTIE: 3e Lokale Proces Groep Noord (windrichting)/ Reflectiefase RES (wo 13/10)
Bijlagen: Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam; 211005_stakeholderlijst_RES_Noord_windrichting.xlsx

Beste collega,

Op woensdag 13 oktober is de derde lokale procesgroep Noord over de RES reflectiefase.

De agenda is als volgt:

1. Update planning
2. Update locaties – terugkoppeling welke locaties vastliggen
3. Werkboek Context Mapping – de feedback op het werkboek uit vorig overleg is verwerkt. Graag toont [redacted] de laatste versie aan jullie
4. Update communicatie – [redacted] en/of [redacted] praten jullie bij over wat er deze week wordt gecommuniceerd (hoe en naar wie).

TER INFO:
Op vrijdag is de nieuwsbrief Duurzame Energie verstuurd met daar informatie over het proces van de reflectiefase. Op basis van de nieuwsbrief kunnen er reacties of vragen komen, wellicht ook aan de stadsdelen en buurgemeenten. Mocht dat zou zijn, dan kan je mij benaderen of de personen wijzen op de website over de reflectiefase: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/reflectiefase/ Ik heb ook de nieuwsbrief bijgevoegd bij dit bericht.

ACTIE:
Op 5 oktober heb je een mail ontvangen met daarin een lijst met organisaties in je stadsdeel, met het verzoek om nog een laatste check te doen op volledigheid van deze lijst (zie bijgevoegd excel-bestand). Mocht je nog niet gereageerd hebben en toch nog iets willen aanvullen, dan graag een reactie aan [redacted] @amsterdam.nl en [redacted] @amsterdam.nl voor maandag 11 oktober 12 uur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 5 oktober 2021 14:28
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@over-gemeenten.nl' [redacted]@over-gemeenten.nl>; [redacted]@waterland.nl' [redacted]@waterland.nl>; [redacted]@landsmeer.nl' [redacted]@landsmeer.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@dzp.nl>; [redacted]@gmail.com>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: VERSLAG + ACTIE: 2e Lokale Proces Groep Noord (windrichting)/ Reflectiefase RES (28/9)

Beste collega's,

Vorige week is de tweede lokale procesgroep voor Noord geweest.

Bijgevoegd vinden jullie het verslag van het overleg, waarin onder andere de locaties en het werkboek voor de context mapping sessies zijn besproken – zie doc.

Daarnaast is gezegd dat we de lijsten met organisaties nog met jullie zouden delen zodat jullie nog een keer een blik daar op kunnen werpen en eventueel aanvullen wanneer er organisaties ontbreken.

De lijst met organisaties is nu bijgevoegd – zie excel. Ik wil jullie vragen hier voorzichtig mee om te gaan omdat er persoonsgegevens in staan.

GEWENSTE ACTIE: Gelieve de excellijst te checken, zo nodig aan te vullen en dan weer retour aan [redacted] @amsterdam.nl en [redacted] @amsterdam.nl – graag voor 8 oktober 12 uur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted] @amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van [redacted] @amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 16 september 2021 15:26
Aan: [redacted] @over-gemeenten.nl'; [redacted] @waterland.nl'; [redacted] @landsmeer.nl'; [redacted] @Zaanstad.nl'; [redacted] @zaanstad.nl'; [redacted] @public-mediation.nl'; [redacted]
Onderwerp: Lokale Proces Groep Noord (windrichting)/ Reflectiefase RES (28/9)
Tijd: dinsdag 28 september 2021 15:00-16:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

RD 27/9/21

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

2e Lokale procesgroep (LPG) Reflectiefase RES windrichting **Noord** plaats (di 28/9/21 – 15:00-16:00 uur).

AGENDA 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Noord (28/9)

Beste collega's,

Hier volgt een overzicht met procesafspraken n.a.v. ons vorig overleg 22 september (week 37) en de agenda voor de komende sessie (di. 28 sept. 15:00-16:00 uur). Bijgevoegd vinden jullie ook een kort verslag van het vorige overleg.

Proces afspraken Week 37:

- [redacted]@gmail.com) (onderzoeker, context mapping) stuurt lijsten met organisaties en locaties in stadsdeel rond
    - Actie: voor maandag (27/9) 12 uur aangeven welke locaties het meest geschikt zijn om mensen uit te nodigen deel te nemen aan het onderzoek voor context mapping;
    - Actie: voor maandag (27/9) 12 uur aangeven of er nog organisaties ontbreken op de lijst.

Van sommigen hebben we al reactie gehad – heel erg dank daarvoor! Mocht je het nog niet gedaan hebben dan graag nog een reactie. [redacted] heeft jullie een Excel gestuurd op 22 september.

Agenda Week 38:

1. Update planning Reflectiefase (10 min)
2. Update locaties voor werksessies (10 min)
3. Concept werkboek voor context mapping bespreken (20 min)
4. Communicatie – idee voor toolbox (10 min)
5. Vervolg afspraken (10 min)

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

[redacted]

Van: RESAmsterdam
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 12:11
Aan: RESAmsterdam
Onderwerp: Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam

Bekijk de online versie.

Gemeente Amsterdam

Nieuwsbrief Duurzame Energie

Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam

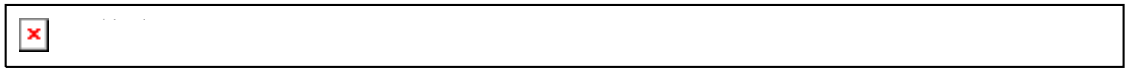

Activiteiten in november

In de strijd tegen klimaatverandering moet er veel meer schone energie worden opgewekt. Door zonnepanelen op grote en kleine daken, door windmolens op zee maar ook door windmolens op land. Als stad willen we daar onze verantwoordelijkheid in nemen, door ook binnen onze stadsgrenzen te zoeken naar de meest geschikte plekken voor nieuwe windmolens.

Amsterdam wil daarom in 2030 tenminste 127 megawatt (MW) opgesteld vermogen windenergie hebben. Om dit te halen, moeten er ongeveer 17 extra windmolens bij komen. De helft daarvan kan in het Havengebied komen. Met alle duurzaam opgewekte elektriciteit kunnen we in 2030 ongeveer 80% van de Amsterdamse huishoudens voorzien van groene stroom. De gebieden waar

we gaan zoeken voor ruimte voor windmolens zijn bekend. Maar hoe nu verder? En wat moet de gemeente meenemen in de vervolgstappen?

In de komende maanden kunnen inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening geven over hun buurt en wat zij belangrijk vinden bij het plaatsen van windmolens. Hiervoor gaan we verschillende activiteiten organiseren:

- Online vragenlijst (Participatieve Waarde Evaluatie);
- Workshops over de woonomgeving van zoekgebieden voor windenergie;
- Klankbordgroepen.

Deze activiteiten vinden plaats vanaf november en zijn onderdeel van de zogeheten ‘reflectiefase’. Met alle opbrengsten uit deze fase maakt de gemeente onder andere een afwegingskader. Dit kader wordt gebruikt bij het later bepalen of er wel of niet windmolens komen op een bepaalde locatie.

Binnenkort kunt u zich aanmelden voor deze activiteiten. Via deze nieuwsbrief en de website houden we u op de hoogte.

› Lees meer over de activiteiten en de reflectiefase

Kaart windzoekgebieden aangepast

Op 1 september zijn de windzoekgebieden verkleind zodat er minstens 350 meter afstand is rondom ligplaatsen van woonboten. Dit en meer kunt u terugzien op de Kaart windzoekgebieden. Daarmee is uitvoering gegeven aan de wens van de gemeenteraad uit mei 2021.

› Bekijk de kaart

Colofon

Redactie: Gemeente Amsterdam,
Duurzame Energie.

- **www.amsterdam.nl/windenergie**
- **Hebt u een vraag**?
- Praat mee op **Facebook**
- Twitter: **@duurzaam020**
- **In- en uitschrijven nieuwsbrief**

Belanghebbenden	[redacted]	Rol	[redacted]	sector	Windrichtin	Zoekgebied	Lokaal
Agrarisch natuurvereniging Water,land en Dijken		directeur		waterlandendijken.nl	Noord	A10 Noord	JA-gem. Waterland - natuur groep
AHC Noorderlicht		1087gk		recreatie	noord	A10 Noord	
AHC Noorderlicht		1087ep		recreatie	noord	A10 Noord	
AHC Noorderlicht, bestuurder hockeyzaken		1087LN		recreatie	noord	A10 Noord	SD No KBG?
Alliantie Noordelijke Tuinparken (een v/d voorzitter				recreatie	noord	A10 Noord	SD No KBG?
AMSTERDAM NOORD TOEGANKELIJK				Belangenvereniging	Noord	A10 Noord	
Amsterdam Wind - bestuurslid		1032LS		Energiecoöperatie	noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
Amsterdam Wind - Projectleider		1091 SJ		Energiecoöperatie	noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
Amsterdam-Wind		1055BS		Energiecoöperatie	noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
ANGSAW				natuur	Noord	A10 Noord	SD No KBG?
Behoud Waterland, Stichting				natuur	Noord	A10 Noord	JA-gem. Waterland
Bewoners Zijkanaal H				Belangenvereniging	Noord	Noorder Ijplas & CD Terrein	
Bewonersvereniging Buiksloot		Voorzitter, contact		leefomgeving	Noord		
Bewonersvereniging Ninteman		1025 WJ		leefomgeving	Noord		
Bewoonster Zunderdorp		bewoner		bewoner(sgroep)	Noord		SD Noord, wil in Stedelijk
Boerderij Educatie Amsterdam				recreatie	Noord	A10 Noord	
Buikslotermeer, Tuinpark		Bestuur		recreatie	noord	A10 Noord	SD Noord, wil stedelijk
Buren Amerbos		1025ZH		bewoner(sgroep)	noord	A10 Noord	SD No KBG?
Burgerparticipatie Energie Landsmeer / Geen wind				bewoner(sgroep)	Noord	A10 Noord	
Buurtgroen020		https://buurtgroe		natuur	noord		
Buurthuizen Amsterdam Noord (zelfbeheer)		Coôrdinator		overheid	noord		
Centrale Dorpenraad		1028BK		belangenvereniging	noord	A10 Noord	SD No KBG?
Centrale Dorpenraad		Voorzitter		Belangenvereniging	noord	A10 Noord	SD No KBG?
Contactgroep Bedrijven Oostzaan		Voorzitter		Belangenvereniging	Noord	Noorder IJplas & CD terrein	
Contactgroep Bedrijven Oostzaan (CBO)		contactp.		bedrijven oostzaan	Noord		Noord (Oostzaan)
De kwade Zwaan, Stichting		1155PR		Belangenvereniging	Noord	A10 Noord	JA-gem. Waterland
Dorpsraad Broek in Waterland					Noord	A10 Noord	JA-gem. Waterland
Dorpsraad Durgerdam		1026ch, voorzitter		belangenvereniging	noord	A10 Noord	SD No KBG?
Dorpsraad Zuiderwoude					Noord	A10 Noord	JA-gem. Waterland - KbG?
Dorspraad Uitdam					Noord	A10 Noord	JA-gem. Waterland - KBG?
GeWoonboot				bedrijf	noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
Golfbaan Waterland Amsterdam				recreatie	Noord	A10 Noord	SD No KBG?
GroenLinks Landsmeer		1121mp		politiek	noord	A10 Noord	
ID&T Events (Projectmanager)		1014 AS amsterda		bedrijf	noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
Ik kom in functie en persoonlijk, Werk: Eigenaar ge				bewoner(sgroep)	noord		
Jongerenraad SD Noord		contactpers.		gemeente	Noord	Noord	SD Noord
koeienboer/ landgebruiker nieuwe gouw/zwarte go		1027 AX		bewoner(sgroep)	noord	A10 Noord	
Kweeklust, Tuinpark		bestuur		recreatie	Noord	Durgerdammerdijk 1, 1	SD Noord wil in Sted
Landsmeer, Gemeente		communicatie Du		overheid	Noord		
Landsmeer, Gemeente		Regisseur Duurzaa		overheid	Noord		
LTO,		atie voor Nederlan		Ondernemers	Noord	A10 Noord	JA-gem. Waterland - KBG?
MELKVEEHOUDERIJ		Kanaaldijk 102, 11		bewoner(sgroep)	Noord	A10 Noord	
namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweekl				recreatie	Noord	A10 Noord	SD No KBG?
namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweekl				recreatie	Noord	A10 Noord	SD No KBG?
namens 4 tuinparken in Amsterdam Noord. Kweekl				recreatie	noord	A10 Noord	SD No KBG?
NDSM Energie (bestuur)				Energiecoöperatie	Noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
NDSM Energie (voorzitter)				Energiecoöperatie	noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
NDSM Energie , Opgewekt aan het IJ		directie		Energiecoöperatie	noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
NDSM Energie, Manager projectbureau				Energiecoöperatie	noord	Noorder Ijplas & CD terrein	
Noord Verstoord				belangenvereniging	noord	A10 Noord	SD No KBG?

Noordvoerders (jongeren)	[redacted]		[redacted]	SD Noord	Noord	
onderneming		1121NZ		bedrijf	noord	
Oostzaan, Gemeente				overheid	Noord	Noorder Ijplas & CD Terrein
Oostzaan, Gemeente		1511BD		overheid	noord	Noorder Ijplas & CD terrein
Oostzaan, Gemeente				overheid	noord	Noorder Ijplas & CD terrein
Oostzaan, Gemeente		beleidsadviseur D		overheid	Noord	
Platform Duurzaam Landsmeer		1121 HG		Belangenvereniging	Noord	A10 Noord
Proeftuin vd Pekbuurt en Huurdersvereniging				bewoner(sgroep)	noord	A10 Noord
Raadslid Oostzaan		1511DG		politiek	Noord	Noorder Ijplas & CD terrein
Recreatieschap Twiske-Waterland				Belangenvereniging	noord	Noorder IJplas & CD terrein
RED AMSTERDAM NOORDBewonersplatform Vogelbuurt				leefomgeving	Noord	
SP lid stadsdeelcommissie Amsterdam Noord		1033SX		politiek	noord	A10 Noord
Staatsbosbeheer		Houtrak Boswacht			Noord	A10 Noord JA-gem. Waterland
Staatsbosbeheer		Gaap en Diem Bos			Noord	A10 Noord JA-gem. Waterland
Staatsbosbeheer		Zaanstreek Boswa			Noord	A10 Noord JA-gem. Waterland - natuur groep
Stadsdeel Noord		gebiedsmakelaar:		SD Noord	Noord	
Stadsdeel Noord		gebiedsmakelaar		SN Noord	Noord	
Stadsdeel Noord		bestuursonderste		SD Noord	Noord	JA SD Noord
Stadsdeel Noord		overige Duurzaam		SD Noord	Noord	JA SD Noord
Stadsdeel Noord		Gebiedsmakelaar		SD Noord	Noord	JA SD Noord
Stadsdeel Noord		Landelijk Noord		SD Noord	Noord	
Stadsdeel Noord		Bestuursadviseur		SD Noord	Noord	JA SD Noord
Stadsdeel Noord		communicatie me		SD Noord	Noord	JA SD Noord - WG
Stadsdeel Noord		gebiedsmakelaar		SD Noord	Noord	JA SD Noord
Stadsdeel Noord		Duurzaamheidsad		SD Noord	Noord	JA SD Noord
Stadsdeel Noord		gebiedsmakelaar		SD Noord	Noord	
Stadsdeel Noord		PM fysiek en Socia		overheid	Noord	
Stadsdeel Noord		Portefeuillehoude			Noord	
Stadsdeelcommissie amsterdam noord		1036 LJ		politiek	noord	
Stichting Behoud Waterland		1151 CX		natuur	noord	A10 Noord SD No KBG?
Tuinpark Buikslotermeer		Bestuurslid		recreatie	noord	A10 Noord SD No KBG?
Tuinpark De Molen				recreatie	Noord	A10 Noord
tuinpark Rust en Vreugd.nl		ecretaris		leefomgeving	Noord	
Tuinpark Wijkergouw		voorzitter		leefomgeving	Noord	
Tuinparkster Buikslotermeer		tuingebruiker		recreatie	Noord	
Tuinwijck, Tuinpark		contactpers.		recreatie	Noord	
Van der Valk Hotel Oostzaan				recreatie	Noord	Noorder Ijplas & CD ter Ja SD West
VEBAN				Energiecoöperatie	Noord	Noorder Ijplas & CD terrein
Vereniging Behoud Boeren Waterland					Noord	A10 Noord JA-gem. Waterland - KbG?
Volkstuinpark De Bongerd		1019RR		recreatie	noord	A10 Noord
Vvd landsmeer, raadslid gemeente landsmeer		1121 bd		politiek	noord	A10 Noord
Waterland, Gemeente		Beleidsmedewerk		overheid	Noord	
Wij Amsterdam (federatie van samenwerkende bewonersor		rdam.eu/		leefomgeving	Noord	
Windalarm (Noord) - https://windalarm.amsterda				belangenvereniging	noord	A10 Noord
Windalarm Oostzaan				Belangenvereniging	Noord	Noorder IJplas & CD terrein
woonbootbewoner(s)		vertegenw.		bewoner(sgroep)	Noord	A10 Noord
Woonbootverenging Amsterdam				bewoner(sgroep)	noord	
Zaanstad, Gemeente		regio coordinatior		overheid	Noord	
Zaanstad, Gemeente		Stedelijke Ontwikk		overheid	noord	Noorder Ijplas & CD terrein
Zaanstad, Gemeente		regio coordinatior		overheid	Noord	
Zelfstandige		1026 CR		bewoner(sgroep)	Noord	

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 16:16
Aan: [redacted]
CC:
Onderwerp: AGENDA + ACTIE: 3e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw-West/Haven (do 14/10)
Bijlagen: Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam; 211005_stakeholderlijst_RES_NiewWest_windrichting.xlsx

Beste collega,

Op donderdag 14 oktober is de derde lokale procesgroep Nieuw-West over de RES reflectiefase.

De agenda is als volgt:

1. Update planning
2. Update locaties – terugkoppeling welke locaties vastliggen
3. Werkboek Context Mapping – de feedback op het werkboek uit vorig overleg is verwerkt. Graag toont [redacted] de laatste versie aan jullie
4. Update communicatie – [redacted] en/of [redacted] praten jullie bij over wat er deze week wordt gecommuniceerd (hoe en naar wie).

TER INFO:
Op vrijdag is de nieuwsbrief Duurzame Energie verstuurd met daar informatie over het proces van de reflectiefase. Op basis van de nieuwsbrief kunnen er reacties of vragen komen, wellicht ook aan de stadsdelen en buurgemeenten. Mocht dat zou zijn, dan kan je mij benaderen of de personen wijzen op de website over de reflectiefase: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/reflectiefase/ Ik heb ook de nieuwsbrief bijgevoegd bij dit bericht.

ACTIE:
Op 5 oktober heb je een mail ontvangen met daarin een lijst met organisaties in je stadsdeel, met het verzoek om nog een laatste check te doen op volledigheid van deze lijst (zie bijgevoegd excel-bestand). Mocht je nog niet gereageerd hebben en toch nog iets willen aanvullen, dan graag een reactie aan [redacted] @amsterdam.nl en [redacted] @amsterdam.nl voor maandag 11 oktober 12 uur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 5 oktober 2021 14:16
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>;

GEWENSTE ACTIE: Gelieve de excellijst te checken, zo nodig aan te vullen en dan weer retour aan [redacted] @amsterdam.nl en [redacted] @amsterdam.nl – graag voor 8 oktober 12 uur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted] @amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted] @amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 27 september 2021 9:53
Aan: [redacted]
CC [redacted]
Onderwerp: 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw-West/Haven (30/9)
Tijd: donderdag 30 september 2021 11:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

RD 22/9/21/

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

2e Lokale procesgroep (LPG) Reflectiefase RES windrichting **Nieuw-West/Haven** (do 30/9/21 – 11:00-12:00 uur).

AGENDA 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Nieuw West/Haven (30/9)

Beste collega's,

Hier volgt een overzicht met procesafspraken n.a.v. ons vorig overleg 23 september (week 37) en de agenda voor de komende sessie (do. 30 sept. 11:00-12:00 uur). Bijgevoegd vinden jullie ook een kort verslag van het vorige overleg.

Proces afspraken Week 37:

- [redacted]@gmail.com) (onderzoeker, context mapping) stuurt lijsten met organisaties en locaties in stadsdeel rond
    - Actie: voor maandag (27/9) 12 uur aangeven welke locaties het meest geschikt zijn om mensen uit te nodigen deel te nemen aan het onderzoek voor context mapping;
    - Actie: voor maandag (27/9) 12 uur aangeven of er nog organisaties ontbreken op de lijst.

Van sommigen hebben we al reactie gehad – heel erg dank daarvoor! Mocht je het nog niet gedaan hebben dan graag nog een reactie. [redacted] heeft jullie een Excel gestuurd op 22 september.

Agenda Week 38:

1. Update planning Reflectiefase (10 min)
2. Update locaties voor werksessies (10 min)
3. Concept werkboek voor context mapping bespreken (20 min)
4. Communicatie – idee voor toolbox (10 min)
5. Vervolg afspraken (10 min)

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Namens het team RES/Wind A'dam alvast hartelijk dank voor jullie deelname en input graag tot 30 september.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M +[redacted]
E-mail [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

[redacted]

Van: RESAmsterdam
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 12:11
Aan: RESAmsterdam
Onderwerp: Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam

Bekijk de online versie.

Gemeente Amsterdam

Nieuwsbrief Duurzame Energie

Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam

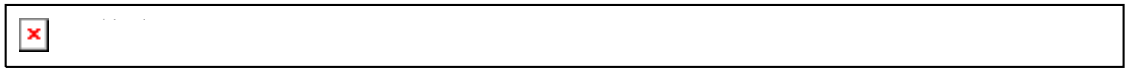

Activiteiten in november

In de strijd tegen klimaatverandering moet er veel meer schone energie worden opgewekt. Door zonnepanelen op grote en kleine daken, door windmolens op zee maar ook door windmolens op land. Als stad willen we daar onze verantwoordelijkheid in nemen, door ook binnen onze stadsgrenzen te zoeken naar de meest geschikte plekken voor nieuwe windmolens.

Amsterdam wil daarom in 2030 tenminste 127 megawatt (MW) opgesteld vermogen windenergie hebben. Om dit te halen, moeten er ongeveer 17 extra windmolens bij komen. De helft daarvan kan in het Havengebied komen. Met alle duurzaam opgewekte elektriciteit kunnen we in 2030 ongeveer 80% van de Amsterdamse huishoudens voorzien van groene stroom. De gebieden waar

we gaan zoeken voor ruimte voor windmolens zijn bekend. Maar hoe nu verder? En wat moet de gemeente meenemen in de vervolgstappen?

In de komende maanden kunnen inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening geven over hun buurt en wat zij belangrijk vinden bij het plaatsen van windmolens. Hiervoor gaan we verschillende activiteiten organiseren:

- Online vragenlijst (Participatieve Waarde Evaluatie);
- Workshops over de woonomgeving van zoekgebieden voor windenergie;
- Klankbordgroepen.

Deze activiteiten vinden plaats vanaf november en zijn onderdeel van de zogeheten ‘reflectiefase’. Met alle opbrengsten uit deze fase maakt de gemeente onder andere een afwegingskader. Dit kader wordt gebruikt bij het later bepalen of er wel of niet windmolens komen op een bepaalde locatie.

Binnenkort kunt u zich aanmelden voor deze activiteiten. Via deze nieuwsbrief en de website houden we u op de hoogte.

› Lees meer over de activiteiten en de reflectiefase

Kaart windzoekgebieden aangepast

Op 1 september zijn de windzoekgebieden verkleind zodat er minstens 350 meter afstand is rondom ligplaatsen van woonboten. Dit en meer kunt u terugzien op de Kaart windzoekgebieden. Daarmee is uitvoering gegeven aan de wens van de gemeenteraad uit mei 2021.

› Bekijk de kaart

Colofon

Redactie: Gemeente Amsterdam,
Duurzame Energie.

- **www.amsterdam.nl/windenergie**
- **Hebt u een vraag**?
- Praat mee op **Facebook**
- Twitter: **@duurzaam020**
- **In- en uitschrijven nieuwsbrief**

Belanghebbenden	Vertegenwoordiger	Rol	Contactgegevens	sector	Windrichting	Zoekgebied	Lokaal
IVN Twiske	[redacted]	bestuur	[redacted]	natuur	Nieuw West		NW (Landsmeer)
IVN Twiske		Secretaris		natuur	Nieuw West		NW (Landsmeer)
?? (ontvangen via [redacted]) alleen mailadr		??		??	Nieuw West		SD NW
AEB Amsterdam				bedrijf	Nieuw West	Haven	
AEB Amsterdam				bedrijf	Nieuw West	Haven	
begeleid wonen in Sloterdijk 3				bewoners/leefomgeving	Nieuw West	Nieuw-West	
Bewoners Halfweg aan de Groote Braak		?			Nieuw West		SD NW
Bewoners Laatste Huis		?		bewoners	Nieuw West	bretten	SD NW
Bewonersvereniging Zijkanaal F		Secretaris		Belangenvereniging	Nieuw West	Haven	SD NW
Bond van Volkstuinders		Secretaris		Natuur	Nieuw West	bretten	SD NW
de Amsterdamse Golfclub		1047 HK		recreatie	Nieuw West	Haven	
Duurzaamheidsambassadeur Nieuw Sloten. W				bedrijf	Nieuw West	Haven	
Energiecoöperatie Westerlicht, mede-opricht				Energiecoöperatie	Nieuw West	Haven	SD NW KBG?
Geen windmolens in Landsmeer		mailadres		Actiecomité	Nieuw West		NW (Landsmeer)
Gemeente Zaanstad		regio coordinator		overheid	Nieuw-West		
Gemeente Zaanstad		regio coordinator		overheid	Nieuw-West		
Green Business Club Amsterdam Sloterdijken		Programmamanager		bedrijven ?? Duurzaam	Nieuw West		SD NW
Halfweg, gemeente		[redacted]		overheid	Nieuw-West		
Haven Amsterdam				overheid	Nieuw West	Haven	
Haven Amsterdam				overheid	Nieuw West		
Haven Amsterdam				overheid	Nieuw West	Haven	
Haven Amsterdam				overheid	Nieuw West	Haven	
LaBGreen-achterban (? [redacted] zal nog ch					Nieuw West		SD NW KBG?
[redacted] [redacted]		bewoner?			Nieuw West	??	SD NW
Molen 1200 Roe		Eigenaar			Nieuw West	Haven	SD NW
Nemoland Westerpark		Wandelvereniging		Natuur, recreatie	West	bretten	SD NW
Ondernemersvereniging Westpoort				Belangenvereniging	Nieuw West	Haven	JA SD NW - KBG
Pantar De Tuinderij		?		Sociale onderneming, agragrisch	Nieuw West	Haven	SD NW
Pantar De Tuinderij		?		Sociale onderneming, agragrisch	Nieuw West	Haven	SD NW
Pantar De Tuinderij		?		Sociale onderneming, agragrisch	Nieuw West	Haven	SD NW
parkmanager voor de Heining					Nieuw West		JA SD NW - KBG
parkmanager voor Sloterdijk III					Nieuw West		JA SD NW - KBG
Recreatieschap Spaarnwoude		?		Natuur	Nieuw West	bretten	SD NW
SD Nieuw West		Projectsecretaris de Bretten			Nieuw-West		JA SD NW
SD Nieuw West		Communicatie adviseur + aanspreekbaar			Nieuw-West		JA SD NW
SD Nieuw West		Gebiedsmakelaar Slotermeer			Nieuw-West		JA SD NW
SD Nieuw West		[redacted]			Nieuw West	Haven/Sloterdijken	
SD Nieuw West		Projectsecretaris de Bretten			Nieuw-West		JA SD NW
SD Nieuw West		gebiedsmakelaar Sloterdijk III			Nieuw-West		JA SD NW
SD Nieuw West		Programma manager fysiek		SD West	Nieuw-West		JA SD NW
SD Nieuw West		Gebiedsmakelaar Geuzenveld		SD Nieuw West	Nieuw-West		JA SD NW
SD Nieuw West		Portefeuillehouder			Nieuw-West		
SD Nieuw West		[redacted]		Nieuw West	SD NW		
SDC Nieuw-West		1062 JB		politiek	Nieuw West		
Sportpark Spieringhorn		?			Nieuw West	Haven/Sloterdijken	SD NW
Stadsdeel Nieuw West		Duurzaamheidscoordinator		overheid	Nieuw West		JA SD NW - WG
Stadsdeel Nieuw West		[redacted]		overheid	Nieuw West		
Stadsdeel Nieuw-West		jr. communicatie adv. windmolens Nieu		SD Nieuw West	Nieuw West		JA SD NW - WG
Stadsdeel Nieuw-West		Gebiedscoördinator Geuzenveld Sloterm		SD Nieuw West	Nieuw West		JA SD NW - WG
Stadsdeel Nieuw-West		Gebiedsmakelaar Geuzenveld/Slotermee		SD Nieuw West	Nieuw West		JA SD NW - WG
Stadsdeel Nieuw-West		Assistent-kwartiermaker De Bretten		SD Nieuw West	Nieuw West		JA SD NW - WG
Stadsdeel Nieuw-West		Medewerker communicatie thema Wind		SD Nieuw West	Nieuw West		JA SD NW - WG
Stadsdeel Nieuw-West		Projectsecretaris de Bretten		SD Nieuw West	Nieuw West		JA SD NW - WG
Stadsecoloog		Beleidsadviseur		Natuur	stad/Nieuw West		SD NW
Stichting Parkmanagment Amsterdam Telepor		Parkmanager		Belangenvereniging	Nieuw West	Haven/Sloterdijken	SD NW
Tuinen van West		Voorzitter		Natuur/agrarisch	Nieuw West	Geuzenveld/Slotermeer	SD NW
Tuinpark De Bretten		Voorzitter		recreatie	Nieuw West		SD NW
Tuinpark de Groote Braak		voorzitter		recreatie	Nieuw West	bretten	JA SD NW - KBG
Tuinpark T.I.G.E.N.O.		Voorzitter		Natuur, recreatie	Nieuw West	Geuzenveld/Slotermeer	SD NW
Vogelwerkclub Amsterdam		Omgevingsmanager		Natuur, leefomgeving	Nieuw West	bretten	SD NW
Vogelwerkgroep Amsterdam		bestuurslid		natuur	stad/Nieuw West	bretten	
Vogelwerkgroep Westerpark		?		Natuur	Nieuw West	bretten	SD NW
Volkstuinpark de Bretten		1051RE		recreatie	Nieuw West	Haven	Nieuw West

Volkstuinpark de Bretten	[redacted]		[redacted]	recreatie	Nieuw West	Haven	JA SD NW - KBG
Volkstuinpark De Eendracht		Voorzitter		Natuur, recreatie	Nieuw West	?	SD NW
Voorheen RELX/Elsevier (Radarweg bij Haven		1051pe		bedrijf	Nieuw West	Haven	SD NW KBG?
VvE Blauwvoetstraat, Bestuur van de VvE				bewoner(sgroep)	Nieuw West	Haven	SD NW KBG?

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 16:18
Aan: [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@diemen.nl'; [redacted]
Onderwerp: AGENDA + ACTIE: 3e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Oost (di 12/10)
Bijlagen: Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam; 211006v2_DEF_stakeholderlijst_RES_Oost_windrichting.xlsx

Beste collega,

Op dinsdag 12 oktober is de derde lokale procesgroep Oost over de RES reflectiefase.

De agenda is als volgt:

1. Update planning
2. Update locaties – terugkoppeling welke locaties vastliggen
3. Werkboek Context Mapping – de feedback op het werkboek uit vorig overleg is verwerkt. Graag toont Julien de laatste versie aan jullie
4. Update communicatie – [redacted] en/of [redacted] praten jullie bij over wat er deze week wordt gecommuniceerd (hoe en naar wie).

TER INFO:
Op vrijdag is de nieuwsbrief Duurzame Energie verstuurd met daar informatie over het proces van de reflectiefase. Op basis van de nieuwsbrief kunnen er reacties of vragen komen, wellicht ook aan de stadsdelen en buurgemeenten. Mocht dat zou zijn, dan kan je mij benaderen of de personen wijzen op de website over de reflectiefase: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/reflectiefase/ Ik heb ook de nieuwsbrief bijgevoegd bij dit bericht.

ACTIE:
Op 5 oktober heb je een mail ontvangen met daarin een lijst met organisaties in je stadsdeel, met het verzoek om nog een laatste check te doen op volledigheid van deze lijst (zie bijgevoegd excel-bestand). Mocht je nog niet gereageerd hebben en toch nog iets willen aanvullen, dan graag een reactie aan [redacted]@amsterdam.nl en [redacted]@amsterdam.nl voor maandag 11 oktober 12 uur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 5 oktober 2021 14:23
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@diemen.nl; [redacted]@diemen.nl; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@dzp.nl>; [redacted]@gmail.com>
Onderwerp: VERSLAG + ACTIE: 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Oost (28/9)

Beste collega's,

Vorige week is de tweede lokale procesgroep voor Oost geweest.

Bijgevoegd vinden jullie het verslag van het overleg, waarin onder andere de locaties en het werkboek voor de context mapping sessies zijn besproken – zie pdf.

Daarnaast is gezegd dat we de lijsten met organisaties nog met jullie zouden delen zodat jullie nog een keer een blik daar op kunnen werpen en eventueel aanvullen wanneer er organisaties ontbreken.

De lijst met organisaties is nu bijgevoegd – zie excel. Ik wil jullie vragen hier voorzichtig mee om te gaan omdat er persoonsgegevens in staan.

GEWENSTE ACTIE: Gelieve de excellijst te checken, zo nodig aan te vullen en dan weer retour aan [redacted]@amsterdam.nl en [redacted]@amsterdam.nl – graag voor 8 oktober 12 uur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 27 september 2021 11:09
Aan: [redacted]@diemen.nl; [redacted]@diemen.nl; [redacted]; [redacted]; [redacted]

Proces afspraken Week 37:

- [redacted]@gmail.com) (onderzoeker, context mapping) stuurt lijsten met organisaties en locaties in stadsdeel rond
    - Actie: voor maandag (27/9) 12 uur aangeven welke locaties het meest geschikt zijn om mensen uit te nodigen deel te nemen aan het onderzoek voor context mapping;
    - Actie: voor maandag (27/9) 12 uur aangeven of er nog organisaties ontbreken op de lijst.

Van sommigen hebben we al reactie gehad – heel erg dank daarvoor! Mocht je het nog niet gedaan hebben dan graag nog een reactie. [redacted] heeft jullie een Excel gestuurd op 22 september.

Agenda Week 38:

1. Update planning Reflectiefase (10 min)
2. Update locaties voor werksessies (10 min)
3. Concept werkboek voor context mapping bespreken (20 min)
4. Communicatie – idee voor toolbox (10 min)
5. Vervolg afspraken (10 min)

Namens het team RES/Wind A'dam alvast hartelijk dank voor jullie deelname en input graag tot 28 september.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

[redacted]

Van: RESAmsterdam
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 12:11
Aan: RESAmsterdam
Onderwerp: Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam

Bekijk de online versie.

Gemeente Amsterdam

Nieuwsbrief Duurzame Energie

Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam

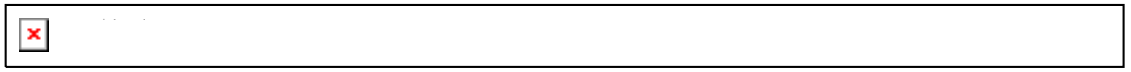

Activiteiten in november

In de strijd tegen klimaatverandering moet er veel meer schone energie worden opgewekt. Door zonnepanelen op grote en kleine daken, door windmolens op zee maar ook door windmolens op land. Als stad willen we daar onze verantwoordelijkheid in nemen, door ook binnen onze stadsgrenzen te zoeken naar de meest geschikte plekken voor nieuwe windmolens.

Amsterdam wil daarom in 2030 tenminste 127 megawatt (MW) opgesteld vermogen windenergie hebben. Om dit te halen, moeten er ongeveer 17 extra windmolens bij komen. De helft daarvan kan in het Havengebied komen. Met alle duurzaam opgewekte elektriciteit kunnen we in 2030 ongeveer 80% van de Amsterdamse huishoudens voorzien van groene stroom. De gebieden waar

we gaan zoeken voor ruimte voor windmolens zijn bekend. Maar hoe nu verder? En wat moet de gemeente meenemen in de vervolgstappen?

In de komende maanden kunnen inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening geven over hun buurt en wat zij belangrijk vinden bij het plaatsen van windmolens. Hiervoor gaan we verschillende activiteiten organiseren:

- Online vragenlijst (Participatieve Waarde Evaluatie);
- Workshops over de woonomgeving van zoekgebieden voor windenergie;
- Klankbordgroepen.

Deze activiteiten vinden plaats vanaf november en zijn onderdeel van de zogeheten ‘reflectiefase’. Met alle opbrengsten uit deze fase maakt de gemeente onder andere een afwegingskader. Dit kader wordt gebruikt bij het later bepalen of er wel of niet windmolens komen op een bepaalde locatie.

Binnenkort kunt u zich aanmelden voor deze activiteiten. Via deze nieuwsbrief en de website houden we u op de hoogte.

› Lees meer over de activiteiten en de reflectiefase

Kaart windzoekgebieden aangepast

Op 1 september zijn de windzoekgebieden verkleind zodat er minstens 350 meter afstand is rondom ligplaatsen van woonboten. Dit en meer kunt u terugzien op de Kaart windzoekgebieden. Daarmee is uitvoering gegeven aan de wens van de gemeenteraad uit mei 2021.

› Bekijk de kaart

Colofon

Redactie: Gemeente Amsterdam,
Duurzame Energie.

- **www.amsterdam.nl/windenergie**
- **Hebt u een vraag**?
- Praat mee op **Facebook**
- Twitter: **@duurzaam020**
- **In- en uitschrijven nieuwsbrief**

Belanghebbenden	Vertegenwoordiger	Rol	Contactgegevens	sector	Windrichting	Zoekgebied	Lokaal		
Amsterdam Science Park	[redacted]	**Voor contact eerst overleg [redacted]**	[redacted] @amsterdamsciencepark.nl	Belangenvereniging	oost	Science Park			
Amsterdam gemeente (centrale stad)		P ojectmanage ljbu g St ande land	[redacted] @amsterdam.nl	overheid	oost	IJburg			
Amsterdam gemeente (centrale stad)		P ojectmanage ljbu g Cent ume land	[redacted] @amsterdam.nl	overheid	oost	IJburg			
Amsterdam gemeente (centrale stad)	Coördinator Duurzaamheid Amsterdam [redacted]		[redacted] @amsterdam.nl	Gemeente Amsterdam	oost	oost			
Anna's Tuin en Ruigte			info@annastuinenruigte.nl	natuur	oost	Science Park			
Bedr jven Haven IJburg			info@bizhavenijburg.nl	Belangenvereniging	oost	IJburg	Ja SD Oost		
Bewonersvereniging Create IJburg		1087ec	[redacted] nl; mail@[redacted].com	bewoner(sgroep)	oost	IJburg	SD oost KBG?		
BIZ Oosterpark			[redacted] @[redacted]	Belangenvereniging	oost	betreft de BIZ rond het Oosterpark (Oosterparkbuurt) ver wee van de zoekgebieden			
Buurtcoöperatie OHG			duurzaam@buurtcooperatieohg.nl	bewoner(sgroep)	oost			[redacted] s met pensioen opgevolgd doo [redacted] (duurzaam@buurtcooperatieohg.nl)	
Coalitie Blauwe Hart			info@hetblauwehart.org	natuur	Oost		SD oost KBG?		
College De Meer			demeer@demeer.org	School	oost				
Commissarissen 02025 Samen Duurzaam WGM			[redacted] @[redacted].n [redacted] @djmc.nl	Belangenvereniging	oost				
Diemen gemeente		bele dsadv seu DZH	[redacted] @diemen.nl	overheid	Oost			Diemen alleen relevant voor Science Park en niet voor Buiteneiland/Ijmeer. Dus beter in Zuidoost proceswerkgroep – eens?	
Diemen gemeente		(pa t c pat e)	[redacted] @diemen.nl	overheid	Oost				[redacted] Een overzicht van Diemense deelnemers kan ik je niet zo snel geven. We zijn er echt nog niet klaar voor. Afgelopen week heb ik nog een uurtje gesproken met [redacted] en [redacted] We hebben verschillende opties verkend. Ik gaf hierbij aan dat het een en andere nog in Diemen moet landen. Inmiddels heb ik de mogelijkheden voor samenwerking met A'dam in de Diemerscheg oppervlakkig met [redacted] (communicatie Diemen) en met mijn teamleider kunnen bespreken en mijn wethouder heb ik ook bijgepraat. [redacted] heeft hierop gebeld met Marieke van Doorninck. Hij vertelde mij na afloop dat Marieke nog steeds de intentie heeft om samen te werken in de Diemerscheg. Maar in het gesprek werd ook duidelijk dat dit lastig wordt als Amsterdam nu de turbo erop zet. Diemen wil namelijk juist rustig aan doen om het proces zorgvuldig vorm te geven. Met externe deelnemers (stakeholders inwoners) willen we pas aan de slag als de gemeenten het eens zijn over de onderlinge samenwerking. Het wordt anders chaotisch. Vandaar dat we nu allereerst de bestuurlijke afstemming aanzwengelen. • Diemen heeft een bespreking ingepland met Marieke en [redacted] op 2 september. • Diemen heeft daarnaast ook een bestuurlijke bijeenkomst op 10 september ingepland samen met de bestuurders van Weesp Gooise Meren en Zuidoost en uiteraard A'dam én de PNH. Die laatste moeten we ook aan boord hebben
Dorpsraad Durgerdam		1026ch, voo z tte	[redacted] @gmail.com	belangenvereniging	noord	A10 Noord	SD No KBG?		
Dynamo Het Parkhuis			info@buurteamamsterdamoost.nl	Belangenvereniging	oost	Science Park			
Geuzen Middenmeer (sportvereniging)		??	info@geumid.nl	reacreatie sport	Oost	??			
Gooise Meren gemeente		(Manage bele dsafdel ng teams Soc aal Dome n en Duu zaamhe d	[redacted] @gooisemeren.nl	overheid	Oost	IJburg			
GroenLinks Amsterdam Oost - Fractieondersteuner		1094HT	[redacted] @gmail.com	politiek	oost	IJburg			
Hallo Centrumeiland		via communicatie Oost	geen mailadres - contact. Form	Buurtinformatie	oost	IJburg			
Hallo IJburg		via communicatie Oost	geen mailadres - contact. Form	Buurtinformatie	oost	IJburg			
Hallo Strandeiland			hallostrandeiland@gmail.com	Buurtinformatie	oost	IJburg			
Hallo Watergraafsmeer / Watergraafsmeer Same		1097AK	[redacted] @[redacted].nl [redacted] @djmc.nl	bedrijf (duurzh. Organis	oost	Science Park			
IJburg College Zeeburgereiland		contactfo mul e	info@ijburgco lege.nl	Buurtinformatie	oost	IJburg			
IJburgcollege		contactfo mul e	info@ijburgco lege.nl	leefomgeving - School	oost	IJburg			
[redacted]		www.[redacted] nl, 1087EC	[redacted] @[redacted].nl	media	oost	IJburg			
Jungle Amsterdam			infopunt@jungle.amsterdam	duurzaamheid	oost	?			
Jungle			[redacted] @gmail.com	bewoner(sgroep)	Oost			is stedelijk betrokken bij Ma.ak020 maar verder geen relatie met Oost	
MA.AK /02025			[redacted] @hotmail.com	belangenvereniging	Oost				
[redacted]			[redacted] @[redacted].net					(betrokken bij dorpsraad en bezorgd over veenweidegebied netwerk in natuurbescherming provincie politiek etc.) woonachtig aan Durgerdammerdijk	
Meer Energie			info@meerenergie.amsterdam	Energiecoöperatie (duur	Oost	Science Park			
Méérbelangen Stadsdeelcommissie Oost		1097bt	[redacted] @owl.nl	politiek	Oost	IJburg			
Natuurlijk IJburg			[redacted] @hotmail.com [redacted] @mac.com	natuur	oost	IJburg	SD oost KBG?	[redacted] is niet meer woonachtig in Amsterdam heb zijn mailadrs hier al verwijderd	
Natuurlijk IJburg		1086WE	[redacted] @mac.com	Belangenvereniging	oost	IJburg			
Ondernemersvereniging Brazilië (Oostelijk Haven			[redacted] @[redacted].nl	bedrijf	oost	IJburg			
Onderneming de Meermin		1095 AE Amste dam	demeermin@zonnet.nl	bedrijf	oost	IJburg			
Park de Meer Spoorzicht			[redacted] @hotmail.com	natuur	oost	Park de Meer		mailadres gecorrigeerd!)	
Projectmaneger Science Park			[redacted] @amsterdam.nl	overheid	oost	Science Park			
PvdA commissielid SD Oost/Ijburg-ZBE		1087CN	[redacted] @solcon.nl	politiek	oost	IJburg			
Raad van Oost (jongeren)		contactpe s.	[redacted] @sociaalcement.nl	SD Oost	Oost		SD Oost		
Rederij P. Kooij		1095 KL	[redacted] @reder jkooij.nl	recreatie	oost	IJburg			
secretaris De Zeeburgertuin		1095MA	[redacted] @gmail.com	recreatie	oost	IJburg			
Sportvisserij Midwest Nederland			info@smwn.nl	recreatie	Oost				
Stadsdeel Oost		Commun cat eadv seu	[redacted] @amsterdam.nl	overheid	Oost				

Stadsdeel Oost	[redacted]	Geb edsteam Wate g aafsmee	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Oost			
Stadsdeel Oost		Geb edsteam Wate g aafsmee	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Oost			
Stadsdeel Oost		P og ammamanage Real sat e duu zaamhe d	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	oost			
Stadsdeel Oost		Commun cat eadv seu	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Oost			
Stadsdeel Oost		Geb edscoö d nato IJbu g Zeebu ge e land Gemeente Amste dam	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	oost	IJburg		
Stadsdeel Oost		(woo dvoe de pfh duu zaamhe d R. Ve m n)	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Oost			
Stadsdeel Oost		In t at evencoach P og amma kl maatneut aal	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Oost			
Stadsdeel Oost		Bestuu sadv seu PH, 06 [redacted]	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	oost			
Stadsdeel Oost		Geb edsmakelaa IJbu g	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Oost			
Stadsdeel Oost		Po tefeu llehoude	[redacted]@amsterdam.nl	overheid	Oost			
Stadsdeelcommissie Oost		1095 MP	[redacted]@amsterdam.nl	politiek	oost			
stichting Watergraafsmeer en vandaar uit betrokk			[redacted]@upc.nl	Belangenvereniging	oost	science park		
Surfcenter IJburg		1087EP	[redacted]@odysea.nl	recreatie	oost	IJburg		
't Schoutenhuis b.v.		Pampus / W ndtu b nes W'ate landse We den	info@schoutenhuisbv.nl	natuur	Oost			
[redacted]		Bewone	[redacted]@gmail.com		Oost	Zeeburg	SD Oost	
Tuincomplex de Hof van Eden			posthve@gmail.com	recreatie	oost	Diemerscheg?		
Tuinpark Nieuwe Levenskracht		contacpte soon tu npa ken	bestuur@tuinparknlk.n[redacted]@gma l.com	recreatie	Oost	Science Park	SD oost KBG?	
Tuinpark Nieuwe Levenskracht		contacpte soon tu npa ken	[redacted]@gmail.com	recreatie	Oost	Science Park	SD oost KBG?	
Universiteit van Amsterdam		Omgev ngsmanage	[redacted]@uva.nl	bedrijf	oost	Science Park		
Vereniging van Eigenaren WOON& Gebouw 1 - vo		1095 MP	[redacted]@gmail.com	bewoner(sgroep)	oost	IJburg		
Voetbalclub Zeeburgia			info@zeeburgia.nl	recreatie	oost	Science Park		
Voorzitter CPO wij_land Centrumeiland		1056 JM	[redacted]@gmail.com	bewoner(sgroep)	oost	Strandeiland / Buiteneiland	SD oost KBG?	
voorzitter groencommissie Tamariskhof		1087SH	[redacted]@appelbaum.nl	bewoner(sgroep)	oost	IJburg	SD oost KBG?	
Vrienden van Frankendael Amsterdam			[redacted]@gmail.com	natuur	oost	?		
Vrienden van het Diemerpark		1086XZ	[redacted]@gmail.com	Belangenvereniging	oost	IJburg	SD oost KBG?	
Vrienden van het Diemerpark		1087GE	vriendenvanhetdiemerpark@gmail.com	Belangenvereniging	oost	IJburg		
Vuurtoreneiland		1026CG	[redacted]@vuurtoreneiland.nl	recreatie	oost	IJburg	SD oost KBG?	
VVD oost		1087 ka	[redacted]@lrfinance.nl	politiek	oost	IJburg		
Vve bestuur IJgenwijs		1095MA	[redacted]@gmail.com	bewoner(sgroep)	oost	IJburg		
Watersport vereniging ijburg		1087hj	[redacted]@gmail.com; secretaris@wvijburg.n	recreatie	oost	IJburg	SD oost KBG?	
Wetlandwacht IJmeer Vogelbescherming Nederla		1026CG	wetlandwacht.ijmeer@gmail.com	natuur	oost	IJburg	SD oost KBG?	
Wetlandwacht Naardermeer (Governance in Bala			[redacted]@governanceinbalans.nl	natuur	oost	IJburg		
Windalarm IJburg			IJburg@windalarm.amsterdam	belangenvereniging	oost	IJburg	SD oost KBG?	
Wooncoöperatie De Nieuwe Meent			community@nieuwemeent.nl	Belangenvereniging	oost	Science Park		
Yuverta VMBO Amsterdam Oost			pro.amsterdam.oost@yuverta.nl	School	oost	Science Park		Gemeente Amsterdam (centrale stad) Coördinator Duurzaamheid Amsterdam Oost
Oostonline (nieuwsplatform)	via communicatie Oost	v a commun cat e Oost RES						

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 16:14
Aan: [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@ouder-amstel.nl'; [redacted]@derondevenen.nl'; [redacted]@gooisemeren.nl'; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: AGENDA + ACTIE: 3e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost (do 14/10)
Bijlagen: Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam; 211005_stakeholderlijst_RES_Zuidoost_windrichting.xlsx

Beste collega,

Op 14 oktober is de derde lokale procesgroep Zuidoost over de RES reflectiefase.

De agenda is als volgt:

1. Update planning
2. Update locaties – terugkoppeling welke locaties vastliggen
3. Werkboek Context Mapping – de feedback op het werkboek uit vorig overleg is verwerkt. Graag toont Julien de laatste versie aan jullie
4. Update communicatie – Maartje en/of Maarten praten jullie bij over wat er deze week wordt gecommuniceerd (hoe en naar wie).

TER INFO:
Op vrijdag is de nieuwsbrief Duurzame Energie verstuurd met daar informatie over het proces van de reflectiefase. Op basis van de nieuwsbrief kunnen er reacties of vragen komen, wellicht ook aan de stadsdelen en buurgemeenten. Mocht dat zou zijn, dan kan je mij benaderen of de personen wijzen op de website over de reflectiefase: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/reflectiefase/ Ik heb ook de nieuwsbrief bijgevoegd bij dit bericht.

ACTIE:
Op 5 oktober heb je een mail ontvangen met daarin een lijst met organisaties in je stadsdeel, met het verzoek om nog een laatste check te doen op volledigheid van deze lijst (zie bijgevoegd excel-bestand). Mocht je nog niet gereageerd hebben en toch nog iets willen aanvullen, dan graag een reactie aan r.doth@amsterdam.nl en c.van.der.kooi@amsterdam.nl voor maandag 11 oktober 12 uur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 5 oktober 2021 14:15
Aan: K[redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@diemen.nl' <[redacted]@diemen.nl>; [redacted]@diemen.nl' [redacted]@diemen.nl>; [redacted]@ouder-amstel.nl' [redacted]@ouder-amstel.nl>; [redacted]@derondevenen.nl' [redacted]@derondevenen.nl>; [redacted]@gooisemeren.nl' [redacted]@gooisemeren.nl>; [redacted]@weesp.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@weesp.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@gmail.com>; [redacted]@dzp.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: VERSLAG + ACTIE: 2e (LPG) Reflectiefase RES windrichting Zuidoost (do 30/9)

Beste collega's,

Vorige week is de tweede lokale procesgroep voor Zuidoost geweest.

Bijgevoegd vinden jullie het verslag van het overleg, waarin onder andere de locaties en het werkboek voor de context mapping sessies zijn besproken – zie pdf.

Daarnaast is gezegd dat we de lijsten met organisaties nog met jullie zouden delen zodat jullie nog een keer een blik daar op kunnen werpen en eventueel aanvullen wanneer er organisaties ontbreken.

De lijst met organisaties is nu bijgevoegd – zie excel. Ik wil jullie vragen hier voorzichtig mee om te gaan omdat er persoonsgegevens in staan.

GEWENSTE ACTIE: Gelieve de excellijst te checken, zo nodig aan te vullen en dan weer retour aan r.doth@amsterdam.nl en c.van.der.kooi@amsterdam.nl – graag voor 8 oktober 12 uur.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur
Ruimte & Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam

M: [redacted]
E: [redacted]@amsterdam.nl

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 22 september 2021 22:50
Aan: [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@ouder-amstel.nl'; [redacted]@derondevenen.nl'; [redacted]@gooisemeren.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]

Beste collega's,

Hier volgt een overzicht met procesafspraken n.a.v. ons vorig overleg 22 september (week 37) en de agenda voor de komende sessie (do. 30 sept. 10:00-11:00 uur). Bijgevoegd vinden jullie ook een kort verslag van het vorige overleg.

Proces afspraken Week 37:

- [redacted]@gmail.com) (onderzoeker, context mapping) stuurt lijsten met organisaties en locaties in stadsdeel rond
    - Actie: voor maandag (27/9) 12 uur aangeven welke locaties het meest geschikt zijn om mensen uit te nodigen deel te nemen aan het onderzoek voor context mapping;
    - Actie: voor maandag (27/9) 12 uur aangeven of er nog organisaties ontbreken op de lijst.

Van sommigen hebben we al reactie gehad – heel erg dank daarvoor! Mocht je het nog niet gedaan hebben dan graag nog een reactie. [redacted] heeft jullie een Excel gestuurd op 22 september.

Agenda Week 38:

1. Update planning Reflectiefase (10 min)
2. Update locaties voor werksessies (10 min)
3. Concept werkboek voor context mapping bespreken (20 min)
4. Communicatie – idee voor toolbox (10 min)
5. Vervolg afspraken (10 min)

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Namens het team RES/Wind A'dam alvast hartelijk dank voor jullie deelname en input graag tot 30 september.

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam

Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam
werkdagen: ma, di, woe, do

[redacted]

Van: RESAmsterdam
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 12:11
Aan: RESAmsterdam
Onderwerp: Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam

Bekijk de online versie.

Gemeente Amsterdam

Nieuwsbrief Duurzame Energie

Start reflectiefase voor windmolens in Amsterdam

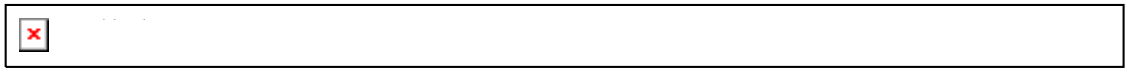

Activiteiten in november

In de strijd tegen klimaatverandering moet er veel meer schone energie worden opgewekt. Door zonnepanelen op grote en kleine daken, door windmolens op zee maar ook door windmolens op land. Als stad willen we daar onze verantwoordelijkheid in nemen, door ook binnen onze stadsgrenzen te zoeken naar de meest geschikte plekken voor nieuwe windmolens.

Amsterdam wil daarom in 2030 tenminste 127 megawatt (MW) opgesteld vermogen windenergie hebben. Om dit te halen, moeten er ongeveer 17 extra windmolens bij komen. De helft daarvan kan in het Havengebied komen. Met alle duurzaam opgewekte elektriciteit kunnen we in 2030 ongeveer 80% van de Amsterdamse huishoudens voorzien van groene stroom. De gebieden waar

we gaan zoeken voor ruimte voor windmolens zijn bekend. Maar hoe nu verder? En wat moet de gemeente meenemen in de vervolgstappen?

In de komende maanden kunnen inwoners, deskundigen en belanghebbenden hun mening geven over hun buurt en wat zij belangrijk vinden bij het plaatsen van windmolens. Hiervoor gaan we verschillende activiteiten organiseren:

- Online vragenlijst (Participatieve Waarde Evaluatie);
- Workshops over de woonomgeving van zoekgebieden voor windenergie;
- Klankbordgroepen.

Deze activiteiten vinden plaats vanaf november en zijn onderdeel van de zogeheten ‘reflectiefase’. Met alle opbrengsten uit deze fase maakt de gemeente onder andere een afwegingskader. Dit kader wordt gebruikt bij het later bepalen of er wel of niet windmolens komen op een bepaalde locatie.

Binnenkort kunt u zich aanmelden voor deze activiteiten. Via deze nieuwsbrief en de website houden we u op de hoogte.

› Lees meer over de activiteiten en de reflectiefase

Kaart windzoekgebieden aangepast

Op 1 september zijn de windzoekgebieden verkleind zodat er minstens 350 meter afstand is rondom ligplaatsen van woonboten. Dit en meer kunt u terugzien op de Kaart windzoekgebieden. Daarmee is uitvoering gegeven aan de wens van de gemeenteraad uit mei 2021.

› Bekijk de kaart

Colofon

Redactie: Gemeente Amsterdam,
Duurzame Energie.

- **www.amsterdam.nl/windenergie**
- **Hebt u een vraag**?
- Praat mee op **Facebook**
- Twitter: **@duurzaam020**
- **In- en uitschrijven nieuwsbrief**

Belanghebbenden	Via tussenpoor d ze	Rol	Contactgegevens	Lectio	W ndl chti ne	Zoekwerk ed	Lokaal
I we kt b i TennaTi - neemt deel oo ee soonl ike t tel	[redacted]	1015V2	[redacted]@ema.l com	bewone lia oeol			
Ralloestraat en e ne N ecoe Kemne nd		1116AW	Bouwweg 1 ed	Wnn nem nn st ac	zu dooot		
Bectuu scomm su e eab ed B ilme cant unn'B ilme west		1102ik	[redacted]@ema l com	ood t ek	zu dooot	Knooopunt Holend echt	
bewone s D emond10 eme schae2tu dooot			[redacted]@ema l com	bewonne lia oeol	Zu dooot	D eme schee	
hewonne s D emond10 eme schae2tu dooot			[redacted]@ema l com	hewonne lia oeol	Zu dooot	D eme schee	SD ZO KBG
Bewone ssomm su e BC Potamsio Ide Alt ant el		1079 XI	[redacted]@hotma l.com	bewonne lia oeol	Zu dooot	Koo Amstelschee	SD ZO KBG
Bewone ssomm su e E een Haa d, 'Hoef ee Pluc'		1107VE	[redacted] com	bewone lia oeol)	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	SD ZO KBG
Bewone ssomm su e E gen Haa d, 'Hoef ee Pluc'			[redacted]@ema l.com	bewone (ug oep)	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	SD ZO KBG - of al n stadel jk ove leg?
Bewone se oeo Holend echt			[redacted]@ema l.com	belanenewe en e ne	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	
Bewone se oeo Holend echt			Secbow @meisaalbouw.nl	belanenewe en e ne	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	
Bewone se oeo Holend echt			info@bewone sholend echt nl	belanenewe en e ne	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	
Bewone ssilatfo m Ge n		voo z tte	bewone sslatfo mee [redacted].com	belanenewe en e ne	Zu dooot	Wate net	
Bewone sslatfo m Ge n en bewone sslatfo m Re ee sbos			hewonne sslatfo mee [redacted].com bewonne sslatfo m a ee sbos@ema l.com		Zu dooot		JA SD ZO - KBG
Bewone sslatfo m Re ee sbos			hewonne sslatfo m a ee [redacted].com	belanenewe en e ne	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	
Bewone sslatfo m Re ee sbos - Gaasoe dam - Zu dooot			e dau ansfiche to.nl	bewone lia oeol)	Zu dooot		SD Zu dooot
Buu thu s B i Bosszha t			nfo@Beae desha ls nl	belanenewe en e ne	Zu dooot		
Buu thu s Ge n			nfo@sdhzos.nl	belanenewe en e ne	zu dooot	Wate net	
Buu thu s Holend echt		d ecteu	nfo@sdzos.nl	belanenewe en e ne	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	
BV Nellecte n.nl			nfo@Bewe leste n nl	bewonne lia oeol)	Zu dooot	wate net	ia SD ZO
Cchne at e da ri nana Hoh		1106CN	[redacted]@ema l.com	Ewe a ereshne at e	zu dooot	Knooopunt Holend echt	SD ZO KBG
D emen, gemeente		Ijpa t c pat e)	[redacted]	Ove he d	Zu dooot		JA Gem. D emen - Gove nance g oup? WG?
D emen, gemeente		bele dsadv seu DZH	[redacted]@d emen.nl	ove he d	Zu dooot	D eme scheg, Sc ence Pa k	JA Gem. D emen - Gove nance g oup
Do ou aad D emond			do ou aaddhd emond. nfo voo z tte do ou aaddhd emond. nfo sec etc	belanenewe en e ne	Zu dooot	D eme scheg	JA SD ZO - KBG
Do ou aad D emond			[redacted]	belanenewe en e ne	Zu dooot	D eme schee	JA SD ZO - KBG
Ene e e comm sua s Amste dam Zu dooot			[redacted]@ema l.nl	duu zame ene e e	zu dooot		
Ene e e Codpe at e Veene nd		Gemeente Ronde Venen	[redacted].nd.nl	Ene e ecolpe at e	Zu dooot	Wate net	
Ene g e Codpe at e Veene nd		1391AI	[redacted]@weene nd nl	Ene g ecolpe at e	ZUdOOOST	Knooopunt Holend echt	SD ZO KBG
Gaasoe cama ne		1108AZ	[redacted]@waasoe cama na.nl	ac eat e	zu dooot	wate net	SD ZO KBG
Geb edsoee kel Gaasoe dam D emond			[redacted]@waasd.nl	belanenewe en e ne	Zu dooot	D eme schee	
Gaam Maas W ardenden Gaasoe dam			Asscha @amstwaasdbema l.nam	belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	
Ge n3do s.nl. Ve en e ne			bectuu @ee n3do e nl sec eta ate@ee n3do e nl ad.e oo @ma.com	belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	JA SD ZO - KBG
ee nabcoudedlema l.com			de nabcoudedlema l.com	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	
GFM Bloemendale nvbbi Pethe bbdbs Waarne sbc s		Pethe bbdbs Waarne sbc s	nfo@l nduo n artmnde rbcm ne nl	Waarn	Zu dooot	D eme schee	SD ZO
GEM Bloemendale oobbi Behee BV			[redacted]@ema l.com	bedf if	zu dooot	D eme schee	
Go tbaan De Hoee D k			[redacted] hentoc nl @Bloemencentrf nl	ec eat e	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	SD ZO KBG
Goo ca Me en. aemeente		Manaee bele dsaBdel nd duu zaamhe d	[redacted] same en nl	ove he d	Zu dooot	D eme schee	
G emelatVe m Zu dooot			[redacted]@emstelaa lmzu dooot.nl	laefomaev ne	Zu dooot		
[redacted]			[redacted] Taaam ma bdt ac mnhoenaen	??	zu dooot		
Hoe ee ee V. D ecteu		1391JH	[redacted]@ema l.nl	bedf if	zu dooot	wate net	
Hou de ove ee e ena A caBe		Sec eta s We ke oeo Ene e et ans t e.	[redacted]@bewone tandem e nl	bewonne lia oeol)	Zu dooot	D eme schee	
[redacted]		??	[redacted]@emstu dam nl	??	Zu dooot		
Ide den Bloemendale		bewone	Ide @bewoneside @ema l.com	Weeza	Zu dooot	Weeza	SD ZO
Matchoo		voo z tte	bectuu @hmatchzo.nl nfo@rmatchzo nl	bedf if. ec eat e	Zu dooot	D eme schee	
Natuu ve en e ne De Ru ee Hof			du z.nabcdBdeb nl	natuu	Zu dooot		
Natuu ve en e ne De Ru ee Hof			oos @de u.eshof.nl	natuu	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	SD ZO KBG
Natuu ve en e ne De Ru ee Hof		1107PG	tweamtwin @fuutma l.nl	natuu	zu dooot	Knooopunt Holend echt	
NMT Tv.nl		[redacted]	[redacted] @NMTTv.nl @NMTTv.nl nl	natuu	zu dooot		
Ns L tn t		ff ecteu	[redacted]@nsbzos.nl	belanenewe en e ne	Zu dooot	D eme schee?	
Oude Amstel, gemeente		bele dsadv seu DZH	[redacted]@oude .amstel.nl	ove he d	Zu dooot	Knooppunt Holend echt	Ja Gem. oude A - Gove nance g oup
Oude en ade es aad Amste dam-Zu dooot		1106EV	[redacted]@ema l.com	Belanenewe en e ne	zu dooot		
Planeta um		ff ecteu	[redacted]@neta umamste dam nl	bedf if	zu dooot	Wate net	
Raadsl d G oeni, nks Amstelveen		1186 RR	[redacted]@waseloeen nl	ood t ek	Zu dooot		
Raadsl d voo CDA De Ronde Venen		3648 HX	[redacted]@bewoneraad nl	ood t ek	Zu dooot		
Ronde Venen, gemeente		bele dsadv seu DZH	[redacted]@de ondevenen.nl	ove he d	Zu dooot	Knooppunt Holend echt	JA Gem onde Venen - Gove nance G oup
Ronde Venen. aemeente			[redacted]@de ondevenen.nl	ove he d	zu dooot	Knooopunt Holend echt	
Saaa het Ge n. Ve en e ne		voo z tte	[redacted]@saa n nl	belanenewe en e ne	Zu dooot	wate net	JA SD ZO - KBG
Stadsdeel Zu dooot			[redacted]@samtie dam nl	hue he d	zu dooot	Koo Amstelschee	
Stadsdeel Zu dooot		Geb edsmakelaa Ne lecte n & Re ee sbos	[redacted]@amste dam nl		Zu dooot		JA SD ZO
Stadsdeel Zu dooot		Commun cat e adv. voo RES ISD ZO1	[redacted]@amste dam nl		Zu dooot		JA SD ZO
Stadsdeel Zu dooot			[redacted]@amste dam nl	Gh Zu dooot	Zu dooot		IZ SD ZO
Stadsdeel Zu dooot		Bectuu sadv seu PH	[redacted]@amste dam nl	ove he d	Zu dooot		
Stadsdeel Zu dooot		Duu zaamhe duoze d nato	[redacted]@amste dam nl	ove he d	Zu dooot		JA SD ZO - WG
Stadsdeel Zu dooot		Po tsvlou lalhoude	[redacted]@amste dam.nl	ove he d	Zu dooot		
Stadsdeel Zu dooot		P oe ammanaaae u mte. duu zaamhe d. wonen & vaotaeed	[redacted]@samtie dam nl	ove he d	Zu dooot		JA SD ZO
Stadsdeel Zu dooot		Geb edsmakelaa Ge n en D emond	[redacted]@samtie dam nl	SD Zu dooot	Zu dooot		JA SD ZO
Stadsdeel Zu dooot		Bewone s n t.el even Gaasoe dam D emond	[redacted]@ dam.nl	SD Zu dooot	Zu dooot		
St.chi ng Beache ma s Amstelland		1190 AC Oude Ke k aan de Amstel	[redacted]	belangenewe en eg ngg	zu dooot	Amstel li, Kop Amstelscheg	
St.chi ne Coc atos			[redacted]@ nefus weir emce n e	belanenewe en e ne. duu zaamhe d	Zu dooot	Wate net	
St.chi ne Fer ahns en Ni chi ne Fuhs ra			[redacted]@cr ast e nl	ame f	zu dooot		
St.chi ne Cofo oe		Kwa t e make . ee ste aanso eekbount	[redacted]@ casus nl	bedf if	Zu dooot		
St.chi ne Flo a & Faunabeiche m ne		[redacted]	[redacted]@ema l.com	natuu	Zu dooot	D eme schee	SD ZO KBG
St.chi ne mann w nstu. b nes. n t Ga n		1101 MM	[redacted]@ema l.com	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	SD ZO KBG
St.chi ne Natuu beiche m ne ZO		1106 ZG	[redacted]@natuu beiche.nl	natuu	zu dooot		SD ZO KBG
St.chi ne Red de Hoee D ik			[redacted]@ stichshoeet ik nl	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	SD ZO KBG
St.chi ne Sboo W ndtu b nes Ge n		1107DL	[redacted]@ord ne.nl	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	SD ZO KBG
St.chi ne sboo w ndtu b nes Ge naeb ed. woo z tte		1391ha	[redacted]@ema l.com	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	JA SD ZO - KBG
St.chi ne Sboo W ndtu b nes Ge naeb ed.		1391hh	[redacted]@ark.nl	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	SD ZO KBG
Sboo W ndtu b nes Ge naeb ed.St chi ne		1iac ata s3	[redacted]@boow ndtu b nenae naeb ed nl	Belanenewe en e ne	Zu dooot	wate net	SD ZO KBG
Sboo W ndtu b nes n hat Ge n		1391hJ	[redacted].com	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	
Stoo W ndtu b nesAarbveld		1393PM	[redacted]@ema l.com	Belanenewe en e ne	Zu dooot	d eme schag	SD ZO KBG
Tu nsa b D ilschf			[redacted]@ema l.com	natuu ec eat e	zu dooot	Eet a ese weeb ed	
Tu nsa k Ons Lustoo d			bectuu @ema l nl	natuu ec eat e	Zu dooot	Eet a ese weeb ed	
Tu nsa live en e ne F ankendael		voo z tte	f.ankendaelbectuu @ema l.com	ec eat e	Zu dooot	D eme schag	JA SD ZO - KBG
[redacted]		Bewone	[redacted]@ema l com	Weeza	Zu dooot	D eme schee	SD ZO
Veenne nd			[redacted]@ veene nd.nl	Ene g e codpe at e (De Ronde Venen)	zu dooot	Knooppunt Holend echt	JA gem. Rondevenen - KBG
Ve en e ne Amstelleeve		1106TI	[redacted]@ema l.com	Belanenewe en e ne	zu dooot	Koo Amstelschee	
Ve en e ne Amstelleeve			[redacted]@ema l.nam	Belanenewe en e ne	zu dooot	Koo Amstelschee	
Ve en e ne Saaa het Ge n			[redacted]@samtie afschoolle nl	belanenewe en e ne	Zu dooot	Wate net	
Ve en e ne Saaa het Ge n		1391JE	[redacted]@schatmat nl	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	SD ZO KBG
Ve en e ne Saaa het Ge n			[redacted]@ema l.com	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	SD ZO KBG
Ve en e ne Saaa het Ge n		1391GC voo z tte	[redacted]@schatbs nl	Belanenewe en e ne	zu dooot	wate net	SD ZO KBG
Ve en e ne Saaa het Ge n - Stt. Stoo W ndtu b nes Ge naeb ed ee ooco		1107DL	[redacted]@ema l.com	belanenewe en e ne	Zu dooot	Wate net	SD ZO KBG
Ve en e ne Saaa het Ge n buu tbewone			[redacted]@ema l.com	Belanenewe en e ne	Zu dooot	Wate net	SD ZO KBG
Volbdtu naa k L neaus		Bectuu vam t. nnaeus	[redacted]@ema l.nl nnaeus.n	ec eat e	Zu dooot	D eme schee	JA SD ZO - KBG
Voo de toekomst			[redacted]@bewoee.n nl	bewone lia oeol)	zu dooot	Koo Amstelschee	
VVE blok 5 versie oolde		1102ZH	[redacted]@hotma l com	bewone lia oeol)	Zu dooot	Knooopunt Holend echt	SD ZO KBG
VvE Pav ijoen Nevel voo z tte		1391JL	[redacted]@hotel nl	bewone (ug oep)	zu dooot	Knooppunt Holend echt	
Weeop, gemeente		bele dsadv seu DZH	[redacted]@amste dam nl	ove he d	Zu dooot		
Weeop, gemeente		bele dsadv seu DZH	[redacted]@weeop nl	ove he d	Zu dooot		
W kk ant Bu tenvelde t / Zu das - Redactieu		1081JM	[redacted]@ [redacted]	med a	Zu dooot		
www.pmp o ecten.nl		1183TK Amstelveen	[redacted]@pmp ojecten.nl	bedf jf	zu dooot		
Ze lve en g ng Gaanpe plas		Sec eta s	ven ela brug@gma l.com	natuu ec eat e	Zu dooot		
Zog oen Zu dooot G oenbewust		voo z tte	zog oen@zu doootg oen n [redacted]@outlook.com	natuu	Zu dooot	Knooppunt Holend echt	SD ZO KBG

[redacted] 8

Een ove z cht van D emense dieelneme s kan k ja n et zo snel geven. We z jn e echt nog n et klaa voo .
Afgelopen week heb k nog een ou t e gesp oken met [redacted] v [redacted] We hebben ve sch llende opt es ve kend. Ik gaf h n je een ant. et een en ande e nog n D emen moet landen. Inm ddels heb k de mogel kheden voo samenwe k ng met A dam n de D eme scheg oppe vlakk g ne [redacted] (commun cat e D emen) en met m jn taamle de kunnen beop eken, om m jn wethoude heb k ook k gegr aet.

[redacted] heeft h e op gebold met Ma eke van Doo n nck. H j ve kmet m j be a loop dat Ma eke nog steeds de ntent e hee t om samen te we ken n de D eme scheg. Maa n het gesp ek we d ook du dat k dat d k lat g wo dt als Amste dam nu de tu tie e op zet.
D emen w l namal k ju ist uit g aan doen om het p ocas.se gould g vo rn te geven. Met ente ne deelneme s (Uiteindelijk s, meeste s) w llen we pas aan de slag als de gemeenten het eens z jn ove de onde l nge samenwe k ng. Het wo dt ande s chaat uit.
Vandaa dat we nu alle ee st de bestuu l he afstamm ng aanzwingelen.
D emen hee t een beop ek ng ngsplanl met Ma eke v [redacted] op 2 septembe .
D emen hee t daa naast ook een bestuu l ke b jeenkomst op 10 septembe ngsplanl, samen met de bestuu de s van Weeop, Goo se Me en en Zu dooot en u te aa d. A dam én de PNH. D e laatste moeten we ook aan boo d hebben!

Als de bestuu die s het eens z jn ove een gezamenl jke aanpak voo de D eme scheg dan kunnen we een ambtel ke we lg oep opzetten met de D eme scheg-gemeenten. Dat kan ook de klankbo dg oep wo den waa u l e nu al voo we ven. Dus vanu t d e nvalshoek w l k wel gehoo geven aan u t e op oep voo het vo men van een

Aangaz en k maa 18 uu pe week heb voo hèèl duu zaamhe d, en k de en ge bele dsmedewe ke duu zaamhe d ben, gaat d t m j echt n et lukken.

De g ov nc e c wel baz g met het plannen van een omgev ngstafel na de zome , voo het gsb ed ondom knooppunt Holend echt, waa jull e ook een zoekgeb ed hebben. Hopel k slu t Amste dam daa bj aan.

Met v endel jke g eet,
[redacted]

Ik neem deel aan de we kg oep.

Als belangang oep voo de klankbo dg oep d aag k Veenw nd aan. Z j r jn de ene g e colpe at e n De Ronde Venen. De ma l van de contactpe soon [redacted] @veene nd.nl
Met v endel jke g eet,
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 7 juni 2021 17:08
Aan: [redacted]
Onderwerp: [agenda 8/6] Kernteam RES/Wind overleg
Bijlagen: 2- 20210603 Bevoegd gezag en windturbines MER.docx; 3- 210528 Overwegingen bewonersbrief reflectiefase.docx; 4- Notitie_comm_informatielijnen naar GO Stadsdelen.docx; 5- mail Energieregio_Wat heb jij nodig aan kennis bij de volgende fase in de RES.docx

Hoi allemaal,

Hierbij de bespreekpunten en nadere stukken voor het RES Kernteam overleg van morgen.

	onderwerpen	+/- tijd
1.	Welkom + mededelingen	10:00-10:05
2.	Bespreken notitie juridisch [redacted] + zie memo van [redacted]	10:05-10:25
3.	Comm.: Wel of niet bewonersbrieven. (zie notitie) [redacted])	10:25-10:35
4.	Comm.: Informatielijnen naar GO / Stadsdelen - ([redacted]) (*zie mail* [redacted] *4/6/21*)	10:35-10:50
5.	Wat heb jij nodig aan kennis bij de volgende fase in de RES? [welke onderwerpen volgende kennissessie] ([redacted]) & zie mail Energieregio NHZ 7 juni	10:50-10:55
6.	Rondvraag / wvtk	10:55-11:00

PM agendapunten RES KT team

- vormgeving van de backoffice RES [redacted])
- RES/ windmolens/reflectiefase breed presenteren als onderwerp binnen R&D online. (Zie notitie). [redacted])

Tot zover.

Graag tot morgen.
Mede namens [redacted] & [redacted]

[redacted]
(project) secretaresse
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail [redacted] @amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted] **Namens** [redacted]
Verzonden: dinsdag 20 april 2021 17:36
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Kernteam RES/Wind overleg
Tijd: dinsdag 8 juni 2021 10:00-11:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

RD 20/4/21

wekelijks Kernteam RES/Wind overleg : 1x week/ uur, [redacted].

Via deze link kom je in de virtuele MS Teams ruimte die is aangemaakt.

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

[redacted]

Project-assistent RES / secretaresse
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

Gemeente Amsterdam

Windturbines, bevoegd gezag, milieueffectrapportage

Van [redacted]

Datum 3 juni 2021

CONCEPT

Inleiding

In deze notitie wordt ingegaan op de twee vragen. De eerste betreft de vraag welk orgaan het bevoegd gezag is bij het besluit over het verlenen van vergunningen voor de plaatsing van windturbines. De tweede vraag gaat over de realisatie van windturbines en de Milieueffectrapportage (MER).

Bij de beantwoording van de eerste vraag wordt beoogt inzicht te geven om de bevoegdheidsverdeling tussen Provincie en gemeente en tussen gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders en het dagelijks bestuur van het stadsdeel.

Eerst wordt een korte samenvatting gegeven. In het vervolg van de notitie zijn de antwoorden onderbouwd en verder uitgewerkt. Om tot een goede werkwijze en houdbare besluiten te komen, worden vijf voorstellen gedaan:

1. Bevoegd gezag bij college beleggen;
2. Bij vergunningverlening wordt de gemeenteraad gelegenheid gegeven zich uit te spreken (hetzij met verklaring van geen bedenkingen of met andere raadsinstrumenten);
3. Vergunningverlening windmolens aanwijzen als een geval waarbij de gemeenteraad adviesrecht heeft (Omgevingswet);
4. Verplichte m.e.r.-beoordeling (planMER) voor RES 1.0 en toetsingskader
5. Plan MER vaststellen bij eerste ruimtelijke besluit (windturbines Noorder IJ-Plas, omgevingsvergunning voor realisatie windturbines)
6. Het besluit tot het opstellen van een planMER ligt bij het college (geen ambtelijk mandaat)

Samenvatting

Windmolens tot 5 MW: huidig recht
Voor het plaatsen van windmolens is een omgevingsvergunning voor de activiteit afwijken bestemmingsplan en bouwen nodig. Als de bouw van windmolens past in het bestemmingsplan

dan moet de vergunning verleend worden: geen afwegingsruimte, geen ontwerp en dus ook geen raad

Het bevoegd gezag voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor de bouw van windmolens tot 5MW is het college van burgemeester en wethouders en in de praktijk is dat gemandateerd aan het dagelijks bestuur van het stadsdeel.
Gelet op het stadsdeel overstijgende belang en gewenste uniforme besluitvorming, heeft het de voorkeur de vergunningverlening stedelijk te organiseren, dit moet nog worden afgesproken. De OD zal dan uiteindelijk de omgevingsvergunningen verlenen.
Alleen als een verplichte m.e.r. of m.e.r.-beoordeling nodig is dan moet de gemeenteraad om een verklaring van geen bedenkingen worden gevraagd, dit is alleen het geval bij de eerste vergunning die verleend wordt.

Voor Amsterdam stelt het college voor om het proces zo in te richten, dat de raad zich altijd kan uitspreken. Hiervoor wordt een werkafspraak gemaakt om het ontwerpbesluit altijd aan de gemeenteraad voor te leggen, dus ook als er geen sprake is van een verplichte m.e.r. of m.e.r.-beoordeling.

Windmolens > 5MW
De Provincie is bevoegd gezag voor het verlenen van de omgevingsvergunning en past hierbij de coördinatieregeling toe. Dit betekent dat (naar keuze) de gemeenteraad een bestemmingsplan vaststelt die de bouw van de windmolens mogelijk maakt en tegelijkertijd de provincie de omgevingsvergunning verleend, of de Provinciaal Inpassingsplan (PIP) opstelt en tegelijkertijd een omgevingsvergunning verleend. Als de gemeente weigert een bestemmingsplan op te stellen, moet de provincie voorzien in een PIP (als de provincie de ontwikkeling wenst).

Windmolens tot 5 MW: omgevingswet
Onder de omgevingswet vervalt de verklaring van geen bedenkingen. De gemeenteraad wijst gevallen aan waarin een bindend advies van de gemeenteraad nodig is om af te wijken van het omgevingsplan. De gronden waarop de windturbines worden geplaatst zijn niet als zodanig bestemd in het (tijdelijk deel van het) omgevingsplan. Het college stelt voor om - gelet op de politieke gevoeligheid van windturbines - het verlenen van een buitenplanse omgevingsactiviteit voor windmolens aan te wijzen als een geval waarbij de gemeenteraad adviesrecht heeft. Het advies van de gemeenteraad is bindend, het college mag er niet van afwijken.

Windmolens > 5 MW: omgevingswet
Voor zover de Provincie bevoegd gezag is bij het verlenen van de omgevingsvergunning, geldt dat de provincie advies aan het college vraagt. Wanneer er sprake is van een 'aangewezen geval' (als hierboven) geldt dat de gemeenteraad het adviesrecht heeft. Dus ook bij het bevoegd gezag door de provincie, zal de gemeenteraad zich, bij een 'aangewezen geval', uitspreken over de plaatsing van windturbines.

<u>Uitwerking</u>

Vraag 1 Bevoegd gezag bij realisatie windturbines

Huidig recht

Voor het plaatsen van windturbines is een omgevingsvergunning nodig. De gronden waarop de windturbines worden geplaatst zijn, op dit moment, niet als zodanig bestemd in het bestemmingsplan. Dit betekent dat een omgevingsvergunning voor de activiteit 'afwijken' en voor de activiteit 'bouwen' nodig is.

Vermogen tot 5 MW (Elektriciteitswet), tot 15MW Energiewet, inwerkingtreding n.n.b.

College van burgemeester en wethouders, Dagelijks Bestuur van het stadsdeel
Voor windturbines met een vermogen van ten hoogste 5MW is het college van burgemeester en wethouders bevoegd een omgevingsvergunning te verlenen. Het college heeft de bevoegdheid gemandateerd aan het dagelijks bestuur van het stadsdeel (DB). Bij de uitoefening van het mandaat moet het dagelijks bestuur daarbij gestelde algemene voorwaarden en beperkingen in acht nemen. (zie verder)

Hoofdregel , zie afwijkingen hieronder.
Voordat het college of het DB de omgevingsvergunning kan verlenen, vraagt het een verklaring van geen bedenkingen aan de gemeenteraad. Als de gemeenteraad weigert een *verklaring van geen bedenkingen* af te geven dan moet het college of het DB de omgevingsvergunning weigeren. De verklaring van geen bedenkingen mag alleen op grond van een goede ruimtelijke ordening geweigerd worden. Een bestemmingsplan strekt namelijk tot de bescherming van een goede ruimtelijke ordening en de verklaring kan dus alleen geweigerd worden op aspecten die worden beschermd in het bestemmingsplan (bijvoorbeeld: geluid, archeologie, externe veiligheid, etc.)

Uitzondering
De gemeenteraad kan categorieën van gevallen aanwijzen waarin een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist. De gemeenteraad heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Geen verklaring van geen bedenkingen is nodig als:

1. Aanvragen die niet in strijd zijn met de in de Structuurvisie Amsterdam genoemde kernpunten van beleid (hoofdgroenstructuur, hoofdwaterstructuur, reserveringen hoofdinfrastructuur, hoogbouwplannen en grootschalige reclamemasten);
2. Aanvragen die niet in strijd zijn met de kantoorstrategie van Amsterdam dan wel het Locatiebeleid Amsterdam 2008;
3. Aanvragen die geen betrekking hebben op een activiteit die aangewezen is bij artikel 7.2, eerste lid, onder a, van de Wet milieubeheer dan wel aanvragen die betrekking hebben op een activiteit die aangewezen is bij artikel 7.2, eerste lid, onder b van de Wet milieubeheer voor zover beoordeeld is dat er geen milieu-effectrapportage dient te worden opgesteld (met andere woorden: aanvragen waar geen wettelijk verplichte m.e.r of m.e.r-beoordeling voor geldt)

Dagelijks bestuur stadsdeel

Het DB heeft de taak te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunning. Deze taak geldt niet voor stedelijke gebieden, projecten en belangen. Bij nieuwe projecten wordt in de initiatieffase bepaald welk bestuur verantwoordelijk is. Richtlijn is dat een project met een investering of opbrengst tot 5 miljoen euro in principe tot de taken van het dagelijks bestuur behoren.

Het besluit over het verlenen van een aanvraag omgevingsvergunning is gemandateerd aan het dagelijks bestuur van het stadsdeel. Het mandaat is beperkt tot projecten tot maximaal, 5 miljoen euro (investering of opbrengst), dan wel tot projecten waarvan de voorbereiding en uitvoering bij afzonderlijk besluit aan het dagelijks bestuur is toebedeeld.

Bij de uitoefening van het mandaat door het DB zijn algemene bepalingen en beperkingen van toepassing, volgens welke het DB het college betrekt bij het gebruik maken van de bevoegdheden als sprake is van politiek gevoelige onderwerpen. Politiek gevoelige onderwerpen zijn onderwerpen waarbij hoge afbreukrisico's aanwezig zijn, stadsdeeloverstijgende belangen spelen, uniforme besluitvorming gewenst is, strategische belangen van het stadsbestuur in het geding zijn of expertise nodig is die op stadsdeelniveau niet goed is ontwikkeld.

Gelet op de omvang (kosten), het risico, de complexiteit en het stedelijke belang kan gemotiveerd worden dat het beslissen op een aanvraag omgevingsvergunning voor het plaatsen van windmolens buiten de taken van het DB vallen. In dat geval ligt de bevoegdheid te beslissen op de aanvraag omgevingsvergunning bij het college.

Voorgesteld de bevoegdheidsverdeling in overleg met het DB te bepalen. Gelet op de politieke gevoeligheid en de kosten wordt in overweging gegeven de bevoegdheid voor het verlenen van de omgevingsvergunningen voor windmolens, stedelijk te beleggen. Dit betekent dat de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied de omgevingsvergunning zal verlenen.

Voor de leesbaarheid is in het navolgende aangenomen dat het bevoegd gezag voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor de bouw van windturbines bij het college is belegd. Als dat anders wordt besloten dan kan voor college ook DB worden gelezen.

Beroep en hoger beroep tegen omgevingsvergunning
Tegen het besluit tot het verlenen van een omgevingsvergunning om af te wijken staat beroep open bij de rechtbank en vervolgens hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State.

Coördinatieregeling
Het college kan beslissen de coördinatieregeling toe te passen. Indien toepassing wordt gegeven aan de coördinatieregeling vindt de vaststelling van het bestemmingsplan en de verlening van de omgevingsvergunningen (en de overige vergunningen) tegelijkertijd plaats. De gemeenteraad is bevoegd een bestemmingsplan vast te stellen en het college is bevoegd gezag inzake de omgevingsvergunning.

Alleen hoger beroep bij toepassing coördinatieregeling

Bij toepassing van de coördinatieregeling geldt dat een beroep direct door de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State wordt behandeld. Er is dus geen sprake van een beroep in twee instanties. Een rechtsprekende instantie betekent in het algemeen dat de eerder een onherroepelijk besluit wordt verkregen.

Windturbines met een vermogen groter dan 5MW en kleiner dan 100MW

Provincie
Voor windparken met een vermogen tussen de 5 en 100 MW geldt dat de provincie het bevoegd gezag is. De provincie past de provinciale coördinatieregeling toe. Er zijn verschillende mogelijkheden:

Provinciale Staten stellen het Inpassingsplan vast en Gedeputeerde Staten zijn bevoegd de omgevingsvergunning te verlenen.

De gemeenteraad kan ook een bestemmingsplan vaststellen voor een windpark met een vermogen groter dan 5MW, Gedeputeerde Staten zijn bevoegd voor het verlenen van de omgevingsvergunning en voert de regie bij de coördinatie.

Opgemerkt wordt dat de Provinciale Staten verplicht is een Inpassingsplan op te stellen als de gemeente weigert een bestemmingsplan op te stellen dat de bouw van de windmolens mogelijk maakt.

Na inwerkingtreding Omgevingswet (verwacht juli 2022)

Een aanvraag om omgevingsvergunning ingediend voor inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt beoordeeld op grondslag van het op de datum van aanvraag geldende recht. In het geval voor de vergunning de uitgebreide procedure van toepassing is, zoals dat het geval is bij de aanvraag omgevingsvergunning voor afwijken en de bouw van een windmolen, geldt dat het toekomstig recht van toepassing is, tenzij het ontwerp omgevingsvergunning ter inzage is gelegd voor inwerkingtreding van de Omgevingswet.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is een windturbine met een rotordiameter van meer dan 2 meter aangewezen als milieubelastende activiteit aangewezen (artikel 3.11), er is sprake van vergunningplicht als het gaat om een windpark met drie of meer windturbines (artikel 3.13). Het college is bevoegd gezag voor het verlenen van de vergunning (artikel 2.3). Bij het toelaten van een windpark met drie of meer windturbines, moet een milieueffectrapport (MER) worden gemaakt. (Bijlage V, onderdeel C2, Omgevingsbesluit), eventueel plan-m.e.r. met passende beoordeling als er sprake kan zijn van een significant negatief effect op een Natura 2000-gebied.

In het navolgende is aangenomen dat op voor de beoordeling van de aanvraag het regime van de Omgevingswet geldend is.

Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet ontstaat van rechtswege het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Het tijdelijk deel van het omgevingsplan wordt gevormd door alle ruimtelijke

regels uit bestaande instrumenten (bestemmingsplannen en autonome verordeningen). Het Rijk voegt hier nog regels bij die onder huidig recht door de nationale wetgever zijn geregeld maar die onder de omgevingswet door de gemeente kunnen worden geregeld (dit wordt de 'bruidsschat' genoemd).

Voor het plaatsen van windturbines is een omgevingsvergunning nodig. De gronden waarop de windturbines worden geplaatst zijn niet als zodanig bestemd in het (tijdelijk deel van het) omgevingsplan. Dit betekent dat voor het realiseren van een windmolenpark/turbine een vergunning voor een buitenplanse omgevingsactiviteit noodzakelijk is of een wijziging van het omgevingsplan. Het college is bevoegd de vergunning voor de buitenplanse omgevingsactiviteit te verlenen (voor zover het betreft windmolens met een vermogen tot 5MW) en de gemeenteraad is bevoegd een omgevingsplan vast te stellen. Bij een aanvraag voor omgevingsvergunning voor een concreet project, ligt het verlenen van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsactiviteit het meest voor de hand. Als ten behoeve van het project aanpassing van lokale regels nodig is, ligt het meer voor de hand het omgevingsplan te wijzigen. Afhankelijk van de situatie zal per aanvraag worden bepaald welke weg wordt gekozen.

Bij het verlenen van een vergunning voor de buitenplanse omgevingsactiviteit heeft de gemeenteraad niet vanzelf een rol. De gemeenteraad kan, volgens de Omgevingswet, gevallen aanwijzen waarin een bindend advies van de gemeenteraad nodig is. Voor niet aangewezen gevallen geldt geen adviesrecht. Dit betekent dat de gemeenteraad voor het inwerkingtreden van de Omgevingswet een besluit moet nemen over de gevallen waarin hij advies wil geven, als de gemeenteraad dit niet doet dan heeft hij geen adviesrecht. Het advies van de gemeenteraad is bindend, het college mag er niet van afwijken. Het verlenen van de vergunning blijft de bevoegdheid van het college. (adviesrecht aangewezen: artikel 16.15a, onder b Ow, artikel 4.21 Ob en 16,15b Ow).

Windmolens tot 5MW (Elektriciteitswet)/ tot 15MW Energiewet, inwerkingtreding n.n.b.

Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd te beslissen op een aanvraag omgevingsvergunning die betrekking heeft op één activiteit. De provincie is bevoegd gezag voor beslissen op een aanvraag omgevingsvergunning van provinciaal belang (en natura 2000 activiteiten, flora en fauna activiteiten).

In artikel 4.21, eerste lid, Omgevingsbesluit is als volgt bepaald:
De gemeenteraad is adviseur voor een aanvraag om omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een door hem aangewezen geval van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit waarvoor het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is.

Met andere woorden.

Op een aanvraag omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsactiviteit beslist het college. De gemeenteraad heeft hierin geen positie, tenzij het een door de gemeenteraad aangewezen geval betreft.

Na het onherroepelijk worden van de omgevingsvergunning wordt het omgevingsplan binnen vijf jaar aangepast (bepaling van kracht 2029).

Coördinatieregeling
De huidige coördinatieregeling vervalt. In een nieuwe afdeling 3.5 Algemene wet bestuursrecht wordt een regeling opgenomen voor de gecoördineerde besluitvorming voor samenhangende besluiten. Het toepassen van de coördinatieregeling is in sommige gevallen verplicht, het college kan ook besluiten de coördinatieregeling toe te passen. Voor het bouwen van windmolens is een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (artikel 5.1, lid 1, onder a) en voor zover de windmolen wordt aangemerkt als milieubelastende activiteit volgens Bal (artikel 5.1, lid 2, onder b) (en mogelijk een flora- en fauna-activiteit) en de vergunningen worden tegelijk gevraagd, dan moet de coördinatieregeling worden toegepast.

Provincie bevoegd gezag, bij windturbines 5 – 100 MW (Elektriciteitswet)

In het geval de Provincie bevoegd gezag is voor het verlenen van de omgevingsvergunning zal de provincie advies vragen bij het college. De gemeenteraad wordt daarbij niets gevraagd, tenzij het een aangewezen geval betreft (zie hierboven)

Vraag 2 Milieueffectrapportage bij realisatie windturbines

Bij de beantwoording van de vraag of een milieueffectrapportage (MER) moet worden worden opgesteld is het navolgende juridisch kader van belang.

Juridisch kader

In artikel 7.2 Wet Milieubeheer is geregeld voor welke activiteiten een m.e.r.-beoordelingsprocedure moet worden doorlopen. Het bevoegd gezag (dat is het bestuursorgaan dat bevoegd is tot het voorbereiden en vaststellen van het betreffende besluit) moet beoordelen of de activiteit belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen hebben. In het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r) met bijlage A tot en met D is hierbij relevant. In bijlage C zijn activiteiten (plannen en besluiten) waarvoor het doorlopen van een m.e.r. verplicht is. In bijlage D zijn activiteiten (plannen en besluiten) genoemd waarvoor het maken van een m.e.r.-beoordeling verplicht is.

Bijlage D 22.2 (artikel 7.2, lid 1, onder b, Wm)
Activiteit: oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark
Gevallen: de activiteit heeft betrekking op
1. Een gezamenlijk vermogen van 15MW of meer
2. 10 windturbines of meer

Plannen: structuurvisie, bestemmingsplan (incl. wijziging, uitwerking/ontheffing)
Besluiten:
1. Watervergunning (Waterwet)
2. Vergunning Wind op zee

3. Besluiten waarbij afdeling 3.4 Awb van toepassing is (zoals bijvoorbeeld een omgevingsvergunning om af te wijken van het bestemmingsplan)

Uit deze regels volgen dat er sprake is van een verplichte m.e.r.-beoordeling als het plan of besluit een gezamenlijk vermogen van de windturbines 15MW of meer, of bestaat uit meer dan 10 windturbines.

Een plan of besluit is volgens de Wm, voor zover hier relevant, een bestemmingsplan of een omgevingsvergunning om af te wijken van het bestemmingsplan.

Plan of besluit
Uit jurisprudentie van het Europees Hof, bijvoorbeeld (25 juni 2020, C-24/19, ECLI:EU:C:2020:503, Vlaamse windmolens) inzake de Europese Richtlijn 2001/42/EG voor strategische milieubeoordeling (Smb-richtlijn) volgt dat van belang is of er sprake is van een kaderstellend besluit. Er is volgens het Hof sprake van een kaderstellend besluit als bedoeld in de Smb-richtlijn als er sprake is van beleidsregels die de beoordelingsbevoegdheid inperken bij het verlenen van een omgevingsvergunning over m.e.r.-beoordelingsplichtige projecten. Het begrip ziet ook op algemene wettelijke of beleidsregels over de bouw en exploitatie van windturbines, zoals maatregelen rond slagschaduw, veiligheid en geluidsnormen. Het maakt niet uit dat die bepalingen eventueel in verschillende algemene regelingen zijn vastgelegd. De regels hoeven niet uitputtend te zijn, maar wel voldoende belangrijk voor de bepaling van de voorwaarden waaronder een vergunning kan worden verleend voor projecten die onmiskenbaar gevolgen hebben voor het milieu. Het Hof benadrukt dat kaderstelling in de zin van de Smb-richtlijn een autonoom Uninerechtelijk begrip is dat op het grondgebied van de Unie uniform moet worden uitgelegd. De juridische aard van een nationale regeling staat los van deze uitleg. Dit betekent dat rechtsgevolgen van een plan/programma en de op grond daarvan verleende vergunning niet in stand kan blijven.

De nationale rechter gaat hier (nog) niet in mee (ABRS 29 januari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:301, Windpark Nij Hiddum Houw).

Gelet op de jurisprudentie van het Europees Hof zal vastgesteld moeten worden of er sprake is van een kaderstellend plan/programma als bedoeld in de Smb-richtlijn, dit los van de nationale wetgeving (Wm)

Aanbod RES 1.0 Amsterdam
Het gebied Noorder IJ-plan en zes andere gebieden zijn aangewezen als zoekgebieden volgens het Amsterdamse bod in de RES 1.0 Noord-Holland Zuid (RES 1.0). In de RES 1.0 is voorzien in 127MW vermogen windenergie in Amsterdam, meer dan 10 windturbines, en de activiteit voldoet daarmee aan criteria D2.22. Dit betekent dat er sprake is van een m.e.r.-beoordelingsplicht als de RES 1.0 aangemerkt kan worden als een plan of besluit als bedoeld in de Wm.

De Amsterdamse opgave volgens de RES zal niet in een keer worden uitgevoerd. Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State (bijvoorbeeld De Amsterdamse opgave volgens de RES zal niet in een keer worden uitgevoerd. Volgens vaste jurisprudentie van

de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State (bijvoorbeeld https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@124826/201907163-1-r3/#canvas , Tiny houses te Delft, d.d. 24 maart 2021) wordt de plicht tot het uitvoeren van een milieueffectrapportage, volgens artikel 7.2 van de Wm, verbonden aan activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Als ervoor wordt gekozen de bewuste activiteit gefaseerd te ontwikkelen, zal de milieueffectrapportage voor de gehele activiteit moeten worden verricht in het kader van het eerste ruimtelijk plan dat die activiteit mogelijk maakt. Het feit dat de activiteiten mogelijk door verschillende initiatiefnemers op verschillende locaties op verschillende momenten worden uitgevoerd doet hieraan niet af.

De initiatieven tot het bouwen van installaties voor het opwekken van windenergie in combinatie met het bereiken van de beoogde doelen voor het opwekken van 127MW windenergie in Amsterdam, als ook het feit dat er een algemeen toetsingskader wordt voorbereid en er sprake is van interactie tussen de verschillende ontwikkelingen, betekent voldoende samenhang om m.e.r.-beoordelingsplicht aan te nemen omdat de activiteiten vallen onder categorie D2.22 van het Besluit m.e.r.

In het MER zullen de mogelijke milieueffecten bij maximale invulling/benutting en de afweging van beleidsalternatieven om tot een optimale invulling van de gebieden te komen worden beschreven.

De initiatieven tot het bouwen van installaties voor het opwekken van windenergie in combinatie met het bereiken van de beoogde doelen voor het opwekken van 127MW windenergie in Amsterdam, als ook het feit dat er een algemeen toetsingskader wordt voorbereid en er sprake is van interactie tussen de verschillende ontwikkelingen, betekent voldoende samenhang om m.e.r.-beoordelingsplicht aan te nemen omdat de activiteiten vallen onder categorie D2.22 van het Besluit m.e.r.

Als eerste kan worden vastgesteld dat het vaststellen van de RES 1.0 kan worden beschouwd als een activiteit die valt onder de categorie D2.22

Vervolgens moet worden vastgesteld of er sprake is van een plan/programma in de zin van een Smb-richtlijn. De RES 1.0 is een algemeen beleidsdocument waarin de opgave voor het opwekken van duurzame energie is opgenomen. Er zijn gebieden aangewezen die mogelijk geschikt zijn voor de bouw van windturbines en hoe ingezet kan worden op de opwek van zonne-energie. Een dergelijk beleidsdocument kan worden beschouwd als een plan/programma in de zin van de Smb-richtlijn.

Voor de uitvoering van de RES 1.0 wordt een toetsingskader voor het verlenen van omgevingsvergunningen voor het plaatsen van windturbines opgesteld. Het toetsingskader bevat algemene normen en regels waar bij het plaatsen van windmolens aan moet worden voldaan. Volgens de jurisprudentie van het Hof heeft het begrip *'plannen en programma's'* betrekking op iedere handeling die een pakket criteria vaststelt voor de goedkeuring en uitvoering van een of meerdere projecten met mogelijk aanzienlijke gevolgen voor het milieu. Dit betekent dat het

toetsingskader als regelgevend besluit, kan worden aangemerkt als 'plan of programma' in de zin van de Smb-richtlijn.

Dit betekent dat (tweede) kan worden vastgesteld dat het vaststellen van de RES 1.0 en het toetsingskader voor het verlenen van omgevingsvergunningen voor het plaatsen van windturbines kunnen worden beschouwd als plan/programma in de zin van de Smb-richtlijn en dus m.e.r.-plichtig.

Het zoekgebied Noorder IJ-plas is één van de zeven zoekgebieden volgens de RES 1.0. Hoewel in dit gebied niet wordt voorzien in meer dan 10 windmolens met een gezamenlijk vermogen van meerr dan 15MW en daarmee niet voldoet aan criteria als in D2.22, (dus geen verplichte m.e.r.-beoordeling) aangemerkt kan worden als het eerste ruimtelijk besluit. Verwacht wordt namelijk dat de omgevingsvergunning voor de realisatie van windturbines in het zoekgebied Noorder IJ-plas het eerste ruimtelijk besluit zal zijn bij de uitvoering van de RES 1.0. Dit betekent dat het planMER bij dit besluit wordt vastgesteld.

Noorder IJ-plas
De windmolens Noorder IJ-plas zijn voorzien in het bestemmingsplan 'Eerste partiële herziening Cornelis Douwesterrein', vastgesteld 10 december 2013. Het bestemmingsplan is vanwege een reactieve aanwijzing niet in werking getreden. Met het bestemmingsplan is een Milieueffectrapportage/Combinatie-MER uitgevoerd (Milieueffectrapportage Windturbines Amsterdam-Noord, april 2013). De MER vormde de onderbouwing van het bestemmingsplan.

De 'houdbaarheid' van onderzoeksgegevens voor een bestemmingsplan is volgens het bepaalde in artikel 3.1.1a Bro in ieder geval 2 jaar. Volgens artikel 13.5, eerste lid Wm, geldt dezelfde termijn. De onderzoeksgegevens zijn in dit geval ruim 8 jaar oud. Van onderzoekgegevens ouder dan 2 jaar kan gebruik worden gemaakt als gemotiveerd wordt aangegeven waarom deze gegevens nog steeds actueel zijn. Het in 2013 opgestelde MER kan dus niet zonder nadere motivering aan de besluitvorming ten grondslag worden gelegd.

Gelet op de ontwikkelingen in regelgeving en de nieuwe inzichten omtrent bijvoorbeeld geluid en gezondheid, zullen de onderzoeksgegevens mogelijk verouderd zijn en is actualisatie aan te bevelen.

Bevoegd gezag

Verordening op het lokaal bestuur van Amsterdam

Takenlijst:
1.8 alle taken rond de milieu-effectenrapportage volgen de taken rond gebiedsontwikkeling c.q. taken rond inrichtingen: indien sprake is van een milieu-effecten-rapportagebeoordelingsplichtige of milieu-effectenrappartageplichtige activiteit is gemandateerd aan het dagelijks bestuur, worden de bevoegdheden en taken met betrekking tot de beoordeling van de milieu-effecten-rapportage of de milieu-effectenrapportage eveneens gemandateerd.

Algemene beperkingen: stedelijke gebieden, 5 miljoen, zware inrichtingen, tunnels.

In de initiatieffase bepalen wie bevoegd gezag is, als bij vergunningverlening. Gelet op > 5 miljoen, politieke gevoeligheid, stadsdeel overschrijdend belang, wordt voorgesteld het bevoegd gezag bij het college te leggen.

Bevoegdhedenbesluit ambtelijke organisatie
Bijlage 4, Bevoegdheden die rechtstreeds worden gemandateerd aan bepaalde functionarissen door het college en burgemeester
E. Wet milieubeheer Gemandateerd aan de RVE-manager Ruimte en Duurzaamheid worden de volgende bevoegdheden op grond van de Wet milieubeheer:
a. Het uitoefenen van bevoegdheden en het uitvoeren van taken op grond van bij of krachtens hoofdstuk 5, 7. 8, 10, 17, 19 en 20 en titel 12.3 van de Wet milieubeheer gestelde regels, voor zover deze bevoegdheden zien op de ruimtelijke ordening en het omgevingsrecht (Wet milieubeheer).
b. Het dragen van zorg voor de procedure inzake milieu-effectrapportage (hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer en artikel 1.11 van de Crisis- en herstelwet).

In hoofdstuk 2 zijn instructies opgenomen die in acht moeten worden genomen bij de uitoefening van het mandaat.

In artikel 6 is geregeld dat het mandaat niet uitgevoerd wordt als er sprake is van politiek of bestuurlijk gevoelige onderwerpen. Onder politiek of bestuurlijk gevoelige onderwerpen worden in ieder geval verstaan:
a. hoge afbreukrisico's aanwezig zijn;
b. organisatieonderdeel-overstijgende belangen spelen;
c. uniforme besluitvorming gewenst is;
d. strategische belangen van het stadsbestuur in het geding zijn;
e. expertise nodig is die op het niveau van het betreffende organisatieonderdeel niet goed is ontwikkeld.

Geconcludeerd kan worden dat er sprake is van politiek of bestuurlijk gevoelige onderwerpen. Dit betekent dat de directeur geen gebruik kan maken van het mandaat en het college bevoegd gezag is. (na afspraak met stadsdelen)

Conclusie
Het college is bevoegd gezag (na afspraken met stadsdelen), de directeur van RenD kan geen gebruik maken van het mandaat.

Overwegingen bewonersbrief reflectiefase

Versie 28 mei 2021
Opgesteld door: [redacted], [redacted]

Vanuit stadsdeel Noord is specifiek een verzoek gekomen om een bewonersbrief te sturen om bewoners in en rond de zoekgebieden te informeren over de vaststelling van de zoekgebieden en de hierop volgende reflectiefase. Communicatieadviseurs van Oost sloten zich hierbij aan. Zuidoost stemde in mits meer toegankelijk dan vorige bewonersbrief.
Gezien de kosten en tijdsinspanning willen we goed kijken naar de voors en tegens. Dit zijn de overwegingen:

+	-
We bereiken een grote groep bewoners met de boodschap over de zoekgebieden en de reflectiefase. Komt ten goede aan doel in plan reflectiefase om mensen voor te bereiden op uitvoeringsfase.	De kosten zijn hoog en niet gebudgetteerd. € 200 per 1000 adressen voor printen en bezorgen. Het gaat al snel om ca. 150k adressen en daarmee een budget van ca. € 30.000.
We kunnen de brief ook gebruiken om een oproep te plaatsen voor het meedoen met een klankbordgroep, die we in deze fase gaan oprichten. Werving daarvoor is dan minder werk.	We veronderstellen een groot bereik, maar weten niet of mensen ook werkelijk de brieven openen en lezen
Gezien het belang van dit onderwerp willen we mensen goed informeren en daarom alle mogelijke middelen (zij het weloverwogen) in te zetten. Een bewonersbrief is een bewezen middel.	Naast geld kost het ook veel tijd: met name afstemmen met stadsdelen heeft vorige keer erg veel tijd in beslag genomen. Hoe specifieker en gevarieerder de brieven, hoe meer tijd het kost.
Er zijn verschillende geluiden vanuit stadsdelen gekomen dat mensen/bewoners niet goed geïnformeerd zijn over de fase van de zoekgebieden. Met een bewonersbrief voorafgaand aan de reflectiefase kunnen we hier een inhaalslag maken.	Budget dat we inzetten voor bewonersbrieven inzetten noodzaakt tot keuze voor andere middelen. Tenzij er budget is voor en-en.
We bereiken een grote en belangrijke doelgroep rechtstreeks en direct. Alternatieven halen niet hetzelfde bereik.	Regie en uitvoering komt bij communicatie RES te liggen. De tijd voor de brieven kan niet aan andere onderwerpen worden besteed.
Door raad en stadsdelen wordt permanent gevraagd om een intensieve communicatie met bewoners en alle belangstellenden.	
In de reflectiefase zetten we in op vertrouwen, betrokkenheid en mede-eigenaarschap van proces; daar hoort uitgebreide informatie vanuit de gemeente bij. Een bewonersbrief is hiervoor een bewezen middel	
Een bewonersbrief kan inclusief een vertaling worden verstuurd. Dit komt tegemoet aan de vraag om ook niet Nederlandstalige doelgroepen te bereiken.	

Advies
Gelet op het sentiment rond dit onderwerp, de historie van de vorige fases en het bewezen nut van bewonersbrieven bij buurtgerichte activiteiten, adviseren wij om per stadsdeel / buurt één ronde bewonersbrieven in te zetten.
Het moment waarop en de boodschap waarmee is per buurt af te stemmen.

Budget
Het budget dat hiermee gemoeid is bedraagt ca. € 30.000. Daarmee kunnen 150.000 brieven worden verzonden. Dit gaat ten koste van het budget van RES/Wind.
Ook voor diverse andere middelen zal budget nodig zijn.

Notitie re. Comm.: Informatielijnen naar GO / Stadsdelen

……..
Informatielijnen naar GO / Stadsdelen. Ik krijg bijgaande mail vanuit mijn collega teamleider communicatie GO. Ik heb [redacted] daarna gesproken om te vragen waar dit vandaan komt. De informatieopname bij GO is niet zodanig dat we ervan uit kunnen gaan dat zij vanuit onze algemene info weten wat er nu gaat gebeuren en hoe zij daar een rol in spelen. Er ontstonden bijvoorbeeld nu gedachten om als GO Oost zelf een participatieproces op te zetten rondom de impact van de windmolens voor de Sluisbuurt. Ik heb aangegeven dat die regie bij RES ligt. Ook is er de vraag wat de woordvoeringslijn is als projectontwikkelaars de media gaan opzoeken dat zij niet meer kunnen bouwen wat ze willen. We moeten scherp hebben hoe de informatieverstrekking loopt vanuit RES naar GO en wie de regie voert over dat informatiespoor.

Met vriendelijke groet,
[redacted]
M [redacted]

Mail [redacted] – 4 juni re. Communicatiebureau
Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 4 juni 2021 11:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: impact windmolens

Hallo [redacted]

De keuzegebieden hebben een impact op Gebiedsontwikkeling vraagstukken. Met name in de sluisbuurt/ oost.
Weet jij of er een woordvoeringslijn is om een verhaal/ uitleg te hebben naar ontwikkelaars en (toekomstige) bewoners?
Nu wordt er gevraagd of er een tool is om te informeren/participeren. Is er een kernverhaal over zoekgebieden en impact op de overige opgaves?

Groet [redacted]

[redacted]
Teamleider Advies
Communicatiebureau

Gemeente Amsterdam

M [redacted]
[redacted]*@amsterdam.nl*

Onderwerp: Wat heb jij nodig aan kennis bij de volgende fase in de RES?

Van: [redacted]@Noord-Holland.nl>
Verzonden: maandag 7 juni 2021 10:29
Aan: [redacted]@Noord-Holland.nl>

Beste heer/mevrouw,

Na de besluitvorming over de RES 1.0 gaan we naar een nieuwe fase: de uitvoeringsagenda en de RES 2.0. Een fase met nieuwe vraagstukken op onze agenda. Om te weten welke informatiebehoefte bij jou en je collega's leeft, vragen we je om via deze link aan te geven over welke onderwerpen jij graag een volgende kennissessie zou willen volgen. Ook horen we graag welke vorm je voorkeur heeft, bijvoorbeeld een werksessie of een expertmeeting. En of fysiek of online je voorkeur heeft. Ook kun je zelf onderwerpen aandragen of aangeven of je relevante kennis hebt die je wilt delen. Op basis van jullie reacties ontwikkelen wij, net als de afgelopen twee jaar, samen met de provincie een kennisagenda.
Het afgelopen jaar waren er naast ambtenaren steeds vaker stakeholders en volksvertegenwoordigers bij de bijeenkomsten aanwezig. Waar mogelijk willen we de uitnodigingen voor de kennissessies breed blijven delen.

Alvast bedankt voor je reactie en we hopen elkaar snel weer (digitaal) te zien tijdens één van de komende kennissessies!

Met vriendelijke groet,

[redacted]/[redacted], programmamanagers RES Noord-Holland Noord
info@energieregionhn.nl
[redacted]/[redacted], programmamanagers RES Noord-Holland Zuid
info@energieregionhz.nl
[redacted], procesmanager energietransitie provincie Noord-Holland
[redacted]@noord-holland.nl

p.s. Werkt de link naar het online formulier niet? Kopieer en plak deze url dan in je browser: https://formulieren.noord-holland.nl/pnh/Inventarisatie_behoefte_kennisdeling_rondom_res

Aan dit bericht en eventuele bijlagen kunnen geen rechten worden ontleend. Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 12 juli 2021 17:45
Aan: RESAmsterdam; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@derondevenen.nl'; [redacted]@odijmond.nl'; [redacted]@gooisemeren.nl'; [redacted]; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]@portofamsterdam.com'; [redacted]@groenlicht.nl'; [redacted]@Zaanstad.nl'; [redacted]'; [redacted]@appm.nl'; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@alliander.com'; [redacted]@landsmeer.nl'
CC: [redacted]; [redacted]@landsmeer.nl'; [redacted]@portofamsterdam.com'; [redacted]@alliander.com'; [redacted]
Onderwerp: agenda 13/7 extra sessie "preconstructie" tbv Reflectiefase RES Amsterdam - tbv (semi)overheden

Beste collega's,

Hierbij ontvangen jullie de agenda voor de **extra** sessie "preconstructie" tbv Reflectiefase RES Amsterdam morgenmiddag tussen **14:00-16:00 uur** (voor degenen die niet of deels aanwezig waren op 1 juli jl.).
We zullen de uitkomsten van de vorige sessie ook met u delen.

Agenda
14:00 uur - korte toelichting Reflectiefase en wat die oplevert
14:15 uur - toekomstige activiteiten inventariseren en in de tijd zetten
14:50 uur - pauze
15:00 uur - gesprek over tijdlijn: raakvlakken en knelpunten
15:45 uur - conclusies en afspraken
16:00 uur - einde

Microsoft Teams Link
Neem deel op uw computer of via de app
Click here to join the meeting
Learn More | Meeting options

Link t.b.v. de Mural (brainstorm sessie)
Voor de Mural adviseren we om deel te nemen op een laptop. Indien je een tablet gebruikt moet je de app eerst downloaden voor Mural.

https://app.mural.co/t/publicmediation6720/m/publicmediation6720/1626095435484/6c428874177ab7be6834be460c02ebb222a27821?sender=nadine2903

Graag tot ziens.
Namens [redacted] en Public Mediation

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind Amsterdam
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M +[redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van [redacted]
Verzonden: vrijdag 9 juli 2021 16:48
Onderwerp: extra sessie "preconstructie" tbv Reflectiefase RES Amsterdam - tbv (semi)overheden [13/7 Definitieve datum]
Tijd: dinsdag 13 juli 2021 14:00-16:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: digitaal via MS Teams - link volgt
Urgentie: Hoog

RD 9/7/21

Beste collega's,

Op donderdag (1 juli, 14:00-16:00 uur) hebben we veel collega's weer "virtueel" ontmoet voor een 3e sessie over de Reflectiefase RES Amsterdam. We hebben de methodiek "**preconstructie" gebruikt**. Helaas kon niet iedereen deelnemen en sommige konden alleen deels aanwezig zijn.

Omdat we zoveel mogelijk partners willen blijven betrekken plannen we graag nog een aanvullende bijeenkomst in voor degenen die niet of maar deels aanwezig waren.

N.a.v. de reacties via "datumprikker" plannen we de aanvullende bijeenkomst nu in voor: **dinsdag 13-jul (14:00-16:00 uur)**

We hebben dan hetzelfde interactieve programma gepland waar iedereen aan bijdraagt!

Tijdens deze bijeenkomst willen we met jullie samen een tweede "**preconstructie**" doen, langs de windrichtingen van de zoekgebieden van Amsterdam met jullie actieve inbreng. Dit doen we door met elkaar toekomstige gebeurtenissen (zgn. '*critical moments*') te inventariseren en hiermee processtappen in de tijd te zetten.

Het doel van de bijeenkomst is om gezamenlijk een procesontwerp te maken voor de reflectiefase. Door deze perspectieven bij elkaar te brengen werken we toe naar synergie en afstemming van (beoogde) acties. En creëren we een gedeeld beeld van wat er nog gebeuren moet. Tijdens het reces zullen we de input al zo veel mogelijk verwerken en in augustus/ begin september de reflectiefase officieel starten.

Voor vragen graag contact opnemen met ondergetekende of [redacted]@amsterdam.nl)

<< OLE-object: Picture (Device Independent Bitmap) >>

Met vriendelijke groet.
Namens [redacted]

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M +[redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

Van: Secretariaat Wethouder Doorninck
Verzonden: donderdag 7 oktober 2021 16:39
Aan: [redacted]; Bestuurlijke Zaken VOR; Bestuurszaken GO; Bestuurszaken R&D; bestuurszaken.afvalketen; Beveren, [redacted]; SB Office; 'bestuurszaken'; [redacted]
Onderwerp: Agenda afspraken WH Marieke van Doorninck 11 tm 31 oktober 2021
Bijlagen: Agenda afspraken WH Marieke van Doorninck 11 tm 31 oktober 2021.pdf

Beste collega's,

Zie hierbij de agenda afspraken van wethouder van Doorninck de komende drie weken, waar onder een week herfstreces. Mag ik jullie er aan herinneren om ontbrekende voorbereiding (geel gearceerd) zsm aan te leveren?
Kanttekening:

- de laatste bestuursmap voor het reces is komende donderdag 14 oktober.
- Zelf ben ik per vandaag met vakantie tot 1 november en vervangt [redacted] mij. Zij is bereikbaar via de secretariaatsmail en anders via telefoonnummer: [redacted] 2700.

Alvast een fijn weekend gewenst en tot snel.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Secretaresse wethouder Marieke van Doorninck

Portefeuille: Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam | Amstel 1 | 1011PN [redacted] | secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl
Afwezig op vrijdag

Secretariaat Wethouder Doorninck-agenda
secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl
maandag 11 oktober 2021 – zondag 31 oktober 2021
Tijdzone: (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen
(Aangepast aan zomertijd)

oktober 2021

ma	di	wo	do	vr	za	zo
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Bezet | Voorlopig | Vrij
Niet aanwezig | Elders werken | Buiten werktijden

oktober 2021

ma 11 okt

	Hele dag
	Voor 9:00
	9:00 – 9:15
	9:15 – 10:15
	10:15 – 10:30
	10:30 – 12:00
	12:00 – 12:30
	12:30 – 13:00
	13:00 – 13:15
	13:15 – 13:30
	13:30 – 15:00
	15:00 – 15:45
	15:45 – 16:15
	16:15 – 17:00
	17:00 – 17:30
	17:30 – 18:30
	18:30 – 19:00
	19:00 – 21:30

[redacted]

☐	**Na 21:30**	**Vrij**

di 12 okt

☐	Hele dag	[redacted]
☐	**Voor 9:00**	
☐	**9:00 – 9:30**	
■	9:30 – 14:00	
▨	11:00 – 11:30	
■	14:00 – 14:30	
■	14:30 – 14:50	
☐	**14:50 – 15:00**	
■	15:00 – 16:00	
■	16:00 – 16:15	
■	16:15 – 16:45	Stand van zaken reflectiefase RES
☐	**16:45 – 17:00**	[redacted]
■	17:00 – 22:00	
☐	**Na 22:00**	

wo 13 okt

☐	Hele dag	[redacted]
☐	**Voor 9:00**	
☐	**9:00 – 9:30**	
■	9:30 – 10:00	
■	10:00 – 10:30	
■	10:30 – 11:00	
■	11:00 – 11:30	
■	11:30 – 12:00	
■	12:00 – 12:30	
■	12:30 – 13:00	
■	13:00 – 13:45	2x WH vanDoorninck/Ogier - beleidsharmonisatie duurzaamheid
☐	**13:45 – 14:00**	[redacted]
■	14:00 – 15:00	
☐	**15:00 – 15:15**	
▨	15:15 – 15:45	
☐	**15:45 – 16:00**	

16:00 – 17:00
17:00 – 18:00
18:00 – 19:30

Na 19:30

do 14 okt

Hele dag
Hele dag

Voor 8:45
8:45 – 9:30
9:30 – 11:30

11:30 – 12:00

11:30 – 12:15
12:00 – 13:30

13:00 – 13:30
13:30 – 14:00
14:00 – 14:30

14:30 – 14:45
14:45 – 15:30

15:30 – 16:30
16:30 – 17:15
17:15 – 18:30

18:30 – 19:30
19:30 – 20:00
20:00 – 20:30
20:30 – 20:45
Na 20:45

vr 15 okt

Hele dag
Voor 8:15
8:15 – 9:00
9:00 – 12:30

[redacted]

12:30 – 13:15

13:15 – 15:00

15:00 – 18:00

Na 18:00

za 16 okt – zo 17 okt

Hele dag

Voor 9:00

9:00 – 22:00

Na 22:00

ma 18 okt – wo 20 okt

Hele dag

Voor 9:00

9:00 – 22:00

Na 22:00

do 21 okt

Hele dag

Voor 9:00

9:00 – 22:00

16:00 – 18:00

Na 22:00

vr 22 okt

Hele dag

Voor 9:00

9:00 – 22:00

20:00 – 22:00

Na 22:00

za 23 okt – zo 24 okt

Hele dag

Voor 9:00

9:00 – 22:00

Na 22:00

ma 25 okt

Hele dag
Voor 9:00
9:00 – 9:15
9:15 – 10:15
10:15 – 10:30
10:30 – 12:00
12:00 – 12:30
12:30 – 13:00
13:00 – 13:30
13:30 – 15:00
15:00 – 15:30
15:30 – 16:00
16:00 – 16:30
16:30 – 16:45
16:45 – 17:45
17:45 – 18:30
18:30 – 19:30
19:30 – 20:15
Na 20:15

di 26 okt

Hele dag
Hele dag
Voor 9:00
9:00 – 9:30
9:30 – 15:00
14:30 – 15:00
15:00 – 15:30
15:30 – 15:45
15:45 – 16:30
16:30 – 17:00

17:00 – 22:00

Na 22:00

wo 27 okt

Hele dag

Voor 9:00

9:00 – 18:00

13:00 – 15:00

18:00 – 20:00

Na 20:00

do 28 okt

Hele dag

Voor 2:30

2:30 – 6:00

6:00 – 9:00

9:00 – 9:30

9:00 – 13:00

12:30 – 13:30

13:00 – 13:30

13:30 – 17:30

17:30 – 18:00

18:00 – 19:30

19:30 – 20:00

20:00 – 21:30

Na 21:30

vr 29 okt

Hele dag

Hele dag

Voor 9:00

9:00 – 9:50

9:50 – 10:00

[redacted]

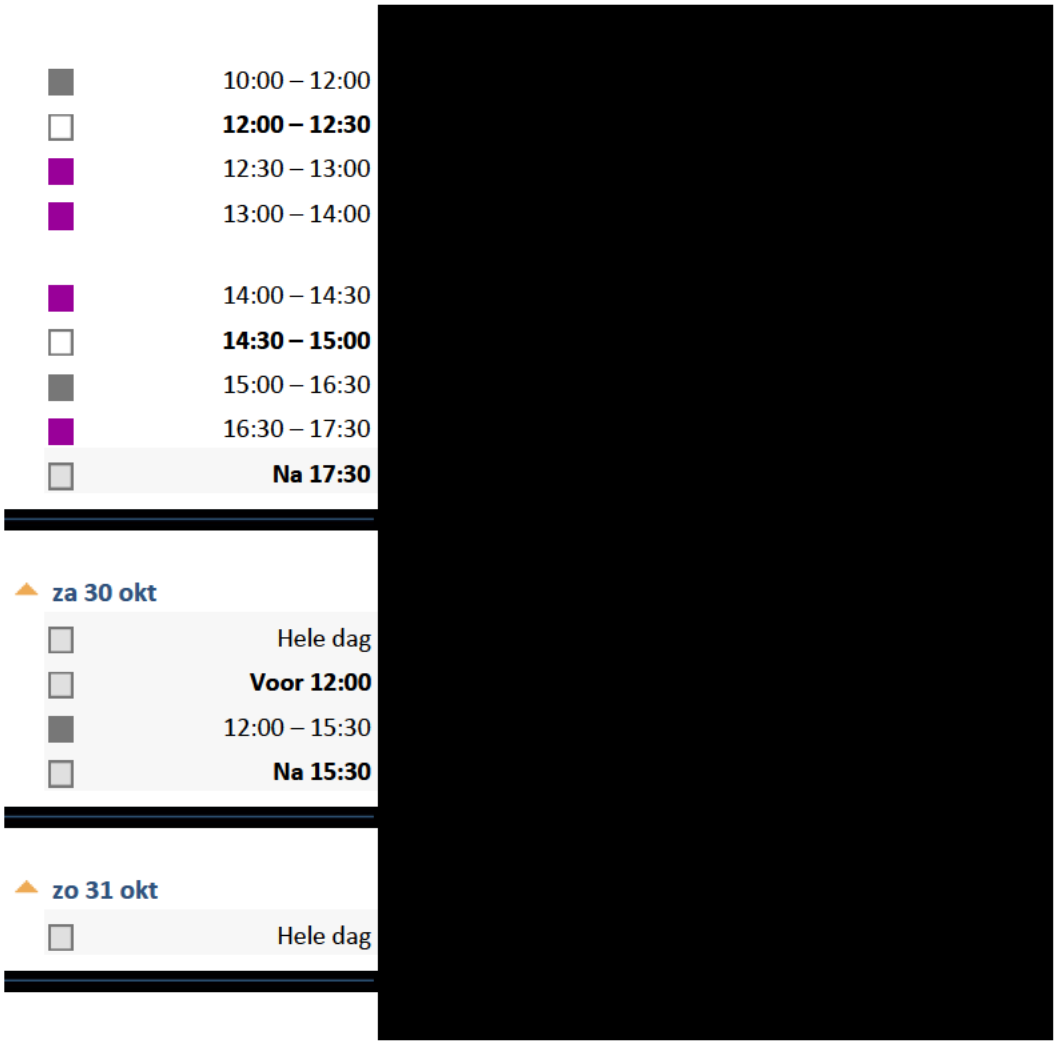
10:00 – 12:00
12:00 – 12:30
12:30 – 13:00
13:00 – 14:00
14:00 – 14:30
14:30 – 15:00
15:00 – 16:30
16:30 – 17:30
Na 17:30
za 30 okt
Hele dag
Voor 12:00
12:00 – 15:30
Na 15:30
zo 31 okt
Hele dag

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 1 november 2021 10:34
Aan: KernteamBei@amsterdam.nl
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Agenda Kernteam BEI dinsdag 2 november
Bijlagen: Agenda kernteam BEI dinsdag 2 november 2021 (002).docx

Beste collega's,

In de bijlage de agenda van het BEI kernteamoverleg van dinsdag 2 november.
Het overleg is via ms teams.

Tot morgen!

Groet, [redacted]

Agenda kernteam BEI dinsdag 2 november

1. Rondje hoe gaat het/ actualiteiten (o.a. Warmtebronnen, Zon, Haven, RES, EVA) (15 min)
2. Terugkoppeling Staf, Afdelingsoverleg DZH, overleg [redacted] / [redacted] (5 min)
3. Raadsbrief coalitievorming ([redacted])
4. Rekenkameronderzoek ([redacted])
5. Voorbereidingen nieuwe bestuursperiode.
6. Jaarprogramma 2022
7. Wat zien we aankomende weken aankomen
   - Bestuurlijke afspraken
   - Input termijnagenda

Termijnagenda Team BEI, versie 21/9

	September	Oktober	Nov/Dec	Jan/Feb	Maart
Kernteam (dinsdag)	[redacted]				
Teamoverleg (donderdag)					

buiten bereik verzoek

Staf / Priostaf RES	[redacted]				
[redacted] / [redacted] / Overleg					
Map WH / Bestuurlijke afspraken					
B&W			**Dec** Afwegingskader RES		
Raadscie. FED	**30/9** [redacted] Lening windcoöperatie Raadsbrief reflectiefase TKN CES 1.0. NZKG TKN	**28/10** Raadsbrief reflectiefase gepiept? [redacted]	[redacted]	**Jan:** Afwegingskader RES	
Raad	**21/9** Technische sessie RES [redacted]	[redacted]			

	[redacted] Lening windcoöperatie			

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 11 oktober 2021 14:03
Aan: KernteamBei@amsterdam.nl
CC: [redacted]
Onderwerp: agenda kernteam BEI dinsdag 12 oktober
Bijlagen: Agenda kernteam BEI dinsdag 12 oktober 2021 (002) (002).docx

Beste Kernteamleden,

In de bijlage de agenda van het Kernteamoverleg van dinsdag 12 oktober.
Tot morgen.

Groet, [redacted]

Agenda kernteam BEI dinsdag 12 oktober

1. Rondje hoe gaat het/ actualiteiten (o.a. Warmtebronnen, Zon, Haven, RES, EVA) (15 min)
2. Terugkoppeling Staf, Afdelingsoverleg DZH, overleg [redacted] (5 min)
3. Terug naar kantoor / donderdag vaste kantoor dag ?
4. Voorbereidingen coalitievorming
5. Wat zien we aankomende weken aankomen
   - Bestuurlijke afspraken
   - Input termijnagenda

Termijnagenda Team BEI, versie 21/9

	September	Oktober	Nov/Dec	Jan/Feb	Maart
Kernteam (dinsdag)		[redacted]	[redacted] buiten bereik verzoek		
Teamoverleg (donderdag)	30/9 ?	28/10 Reflectiefase [redacted]			

Staf / Priostaf RES		[redacted]			
[redacted] **Overleg**	**21/9**				
Map WH / Bestuurlijke afspraken					
B&W		[redacted]	**Dec** Afwegingskader RES		
Raadscie. FED	**30/9** [redacted] Raadsbrief reflectiefase TKN [redacted]	**28/10** Raadsbrief reflectiefase gepiept? [redacted]	[redacted]	**Jan:** Afwegingskader RES	
Raad	**21/9** Technische sessie RES				

	[redacted]		

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 25 oktober 2021 17:18
Aan: KernteamBei@amsterdam.nl
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Agenda Kernteam BEI dinsdag 26 oktober 2021
Bijlagen: Agenda kernteam BEI dinsdag 26 oktober 2021.docx

Beste kernteamleden,

In de bijlage de agenda van het BEI kernteam van dinsdag 26 oktober.

Tot morgen via ms teams.

Groet, [redacted]

Agenda kernteam BEI dinsdag 26 oktober

1. Rondje hoe gaat het/ actualiteiten (o.a. Warmtebronnen, Zon, Haven, RES, EVA) (15 min)
2. Terugkoppeling Staf, Afdelingsoverleg DZH, overleg [redacted] / [redacted] (5 min)
3. Raadsbrief coalitievorming ([redacted])
4. Rekenkameronderzoek ([redacted])
5. Voorbereidingen nieuwe bestuursperiode.
6. Wat zien we aankomende weken aankomen
   - Bestuurlijke afspraken
   - Input termijnagenda

Termijnagenda Team BEI, versie 21/9

	September	Oktober	Nov/Dec	Jan/Feb	Maart
Kernteam (dinsdag)		[redacted]			
Teamoverleg (donderdag)	30/9 ?				

buiten bereik verzoek

Staf / Priostaf RES		[redacted]			
[redacted] **Overleg**	**21/9**				
Map WH / Bestuurlijke afspraken					
B&W		[redacted]	RES		
Raadscie. FED	**30/9** [redacted] Raadsbrief reflectiefase TKN [redacted]	**28/10** Raadsbrief reflectiefase gepiept? [redacted]	**4/11** [redacted]	**Jan:** Afwegingskader RES	
Raad	**21/9** Technische sessie RES	[redacted]			

	[redacted]				

Van: [redacted] namens [redacted]
Verzonden: woensdag 30 juni 2021 14:02
Aan: [redacted]@groenlicht.nl'; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]@derondevenen.nl' [redacted]@over-gemeenten.nl'; [redacted]@Zaanstad.nl'; [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]@noord-holland.nl'; [redacted]@ouder-amstel.nl'; [redacted]@landsmeer.nl'; [redacted]@waternet.nl'; [redacted]@portofamsterdam.com'; [redacted]@odijmond.nl'; [redacted]@waterland.nl' [redacted]@alliander.com'; [redacted]; RESAmsterdam; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: [agenda] tbv "preconstructie" (vervolg) afstemming PvA Reflectiefase semioverheden (do 1/7)

Beste collega's,

Hierbij ontvangen jullie de agenda en de MT teams link (*staat ook in Outlook*) voor het overleg van morgen middag. Ook gaat hierbij alvast de link naar de Mural waar we samen interactief mee aan de slag gaan tijdens de sessie.

Agenda

- 14:00 uur - korte toelichting Reflectiefase en wat die oplevert
- 14:15 uur - toekomstige activiteiten inventariseren en in de tijd zetten
- 14:50 uur - pauze
- 15:00 uur - gesprek over tijdlijn: raakvlakken en knelpunten
- 15:45 uur - conclusies en afspraken
- 16:00 uur - einde

[redacted]

Link t.b.v. de Mural (brainstorm sessie)
Voor de Mural adviseren we om deel te nemen op een laptop. Indien je een tablet gebruikt moet je de app eerst downloaden voor Mural.

Mural: [redacted]

Graag tot ziens.
Namens [redacted], [redacted] en Public Mediation

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind Amsterdam
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M +[redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted] **Namens** [redacted]
Verzonden: maandag 21 juni 2021 14:36
Onderwerp: Voorbereiding "preconstructie" (vervolg) afstemming PvA Reflectiefase semioverheden (do 1/7)
Tijd: donderdag 1 juli 2021 14:00-16:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

RD 21/6/21 – update 29/6/21

[redacted]

Beste collega's,

Aanstaande donderdag (**1 juli, 14:00-16:00 uur**) ontmoeten we elkaar voor een derde sessie over het plan van aanpak Reflectiefase RES Amsterdam met de *(semi)overheden.*
Graag jullie aandacht voor een korte voorbereiding, we hebben een interactief programma gepland waar iedereen actief aan bijdraagt!

Tijdens deze bijeenkomst willen we met jullie samen een "preconstructie" doen, langs de windrichtingen van de zoekgebieden van Amsterdam met jullie actieve inbreng. Dit doen we door met elkaar toekomstige gebeurtenissen (zgn. '*critical moments*') te inventariseren en hiermee processtappen in de tijd te zetten.

We vragen jullie wat voorbereiding: Denk alvast na welke events, projecten en/of besluiten vanuit je eigen organisatie te bedenken zijn tot 1 januari 2025 die van invloed kunnen zijn of mogelijk interveniëren met het traject RES/Wind Amsterdam. Dit hoeft niet in detail te gebeuren, maar kan op het schaalniveau en perspectief dat voor je eigen organisatie relevant is.

Iedereen draagt actief bij aan de ontwerpsessie. Mocht je verhinderd zijn, zou het nuttig zijn, als een collega kan aanschuiven. Hoe de preconstructie in zijn werk gaat zullen we tijdens de bijeenkomst verder toelichten.

Het doel van de bijeenkomst is om gezamenlijk een procesontwerp te maken voor de reflectiefase. Door deze perspectieven bij elkaar te brengen werken we toe naar synergie en afstemming van (beoogde) acties. En creëren we een gedeeld beeld van wat er nog gebeuren moet. Tijdens het reces zullen we de input verwerken en in augustus/ begin september de reflectiefase officieel starten.

Deelname werkt het beste met een laptop/desktop, waarop je ook in je eigen browser kunt werken (Safari, Chrome en Firefox zijn allemaal oké. Internet Explorer geeft problemen). We zullen weer in het digital whiteboard (Mural) werken, de link ontvang je tijdens de sessie.
Voor vragen graag contact opnemen met ondergetekende of [redacted]@amsterdam.nl)

Met vriendelijke groet en graag tot a.s. donderdag!

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid

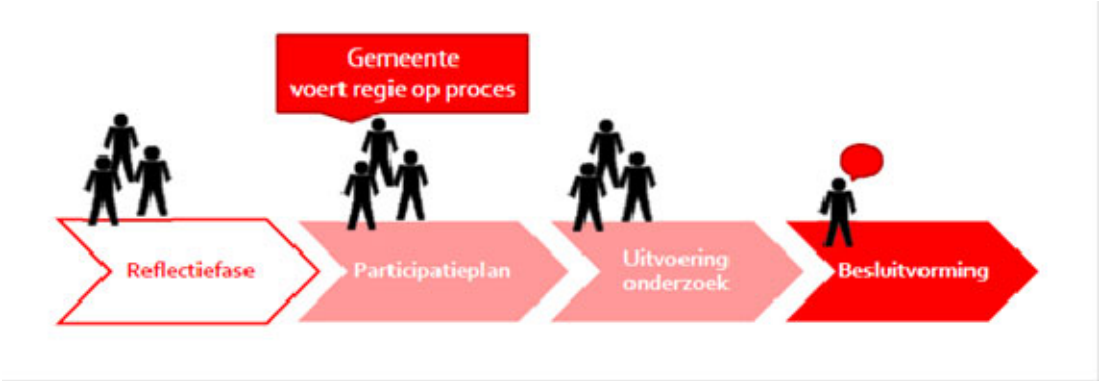

PS. Voor informatie & tips over een goede interactieve online sessie en het gebruik van "Mural" verwijzen we naar de bijlage.

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind Amsterdam
Team Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 26 oktober 2021 14:27
Aan: TeamBei
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Agenda wekelijkse bijeenkomst team BEI _ donderdag 28 oktober

Beste Teamleden,

Hier de agenda van de wekelijkse bijeenkomst van team BEI.

Inloggen voor deze bijeenkomst gaat via ms teams.
link naar de BEI teambijeenkomst
Ben je op kantoor WPP8 en wil je in groepsverband aan de bijeenkomst deelnemen, dan kan dat in de hybride vergaderkamer **VST4 o.G Gieterij.** Daar is ruimte voor maximaal 6P

No	Agendapunt	Wie	Tijd
1.	Bijpraten / stand van zaken RES reflectiefase	[redacted]	10 min
2.	Vragen n.a.v. de presentatie	iedereen	10 min
4	Rondje langs de velden	iedereen	40 min

Tot donderdag!

Groet, [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 21 september 2021 14:21
Aan: [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]
Onderwerp: [agenda+vragen] tbv Lokale Proces Groep: Oost (windrichting)/ Reflectiefase RES (22/9)
Bijlagen: 1. Vragen voor Stadsdelen.pdf; 2. Oost_themas_werving.png; 3. Werving Deelnemers - Oost.pdf

Geachte collega's,

Aanstaande woensdag vindt de eerste lokale procesgroep reflectiefase voor Oost plaats. De afspraak staat gepland op woensdag 22 september van 11.00u tot 12.30 uur.
We ontvingen meteen een aantal vragen over de agenda en hoe er al vooraf voorbereid kon worden voor deze sessie.
We waarderen deze proactieve houding zeer!
In deze mail ontvangen jullie de agenda en bijbehorende stukken.

Gewenste actie: Er staan in de agenda vragen voor gerichte input van jullie. Het zou mooi zijn als jullie de input mee kunnen nemen naar het overleg!

AGENDA:

15.30 – 15.45 opening
- welkom
    - vraag: over welke onderdelen in de reflectiefase is extra toelichting nodig (zodat wij deze kunnen faciliteren vanuit RES team)
- planning vervolgsessies lokale procesgroep Oost

15.45-16.15 Onderzoek naar de leefomgeving (context mapping)
- onderzoekers [redacted] en [redacted] hebben informatie nodig over hoe bewoners in de zoekgebieden te benaderen en vragen specifieke input, zoals:
    - Wie zijn de gebruikers in het zoekgebied? Welke groepen hebben we nog niet gehoord in het proces? (zie document werving deelnemers voor overzicht van locaties en organisaties in het gebied, graag jullie input / feedback hierop)
- Welke thema's en locaties zijn voor de bewoners belangrijk in het zoekgebied? (zie bijgevoegd document Oost thema's werving)
- Hoe maken we de werksessies toegankelijk? Denk aan communicatie in andere taal, begrijpen mensen plattegronden?
- Zie voor alle vragen het bijgevoegde document met de naam: Vragen voor stadsdelen

16.15-16.30 Communicatie vanuit stadsdelen en buurgemeenten over reflectiefase

- Toelichting wat moet er gecommuniceerd worden in de zoekgebieden specifiek en wat wordt er stad breed gecommuniceerd.
    - Welke communicatiekanalen gebruiken in de stadsdelen? (nieuwsbrieven, socials, flyers, posterplekken?) Wie zijn de contactpersonen om gebruik te maken van deze kanalen?
    - Voor de collega's uit de buurgemeenten is vooral belangrijk dat zij kunnen aangeven hoe en via welke kanalen hun bewoners op de hoogte willen/kunnen stellen voor deelname een de activiteiten in de reflectiefase.

16.30-16.45 Afronding

- procesafspraken: wanneer uiterlijk feedback aanleveren aan onderzoekers
- afspraken agenda volgend overleg

16.45-17.00 **Ruimte** om **vragen** te beantwoorden die er nog zijn – eventueel individueel beantwoord kunnen/moeten worden.

Met vriendelijke groet,
[redacted]
namens

Team Regionale Energiestrategie (RES) Amsterdam
Afdeling Duurzaamheid | Gemeente Amsterdam
Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

Contact en vragen via : online contactformulier
Wilt u op de hoogte blijven over de RES en windenergie? Meld u aan

Volg ons via:
Website Amsterdam Windenergie
Nieuwsbrief Duurzame Energie

www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020

Werven van diverse deelnemers & toegankelijkheid

Voor de Context Mapping sessies gaan wij deelnemers lokaal werven. Dit doen we op relevante locaties in en dichtbij de zoekgebieden. Om te zorgen dat we diverse groepen bereiken die gebruik maken van het gebied **vragen we om jullie hulp bij de onderstaande vragen**. Alvast bedankt!

- Wie gebruiken het zoekgebied die nog niet eerder hun input hebben gegeven over de windmolens? (groepen die minder betrokken zijn, minder makkelijk te bereiken zijn, voorheen geen kans hebben gekregen, etc.)

- Wij hebben een overzicht gemaakt van de thema's en locaties waar wij aan denken, ook aangegeven waar we hulp denken nodig te hebben om deze mensen te bereiken.

- Wie van deze net genoemde groepen zullen het meest waarschijnlijk het werkboek invullen?

- Wie bereiken we makkelijk met de werkboeken?

- Wat kunnen we doen om er zeker van te zijn dat deze groepen gaan participeren?

- Hoe maken we de sessies toegankelijk?

- Is een werkboek in een andere taal zoals Engels nodig?

- Zijn de plattegronden herkenbaar voor de deelnemers? Hoe kunnen we ze herkenbaar mak en?

Wij hopen dat een aantal gebiedsmakelaars uit de zoekgebieden onze werkboeken willen invullen en van feedback willen voorzien. We nemen hierover contact op!

Bedankt,
[redacted] en [redacted]

17.9.2021

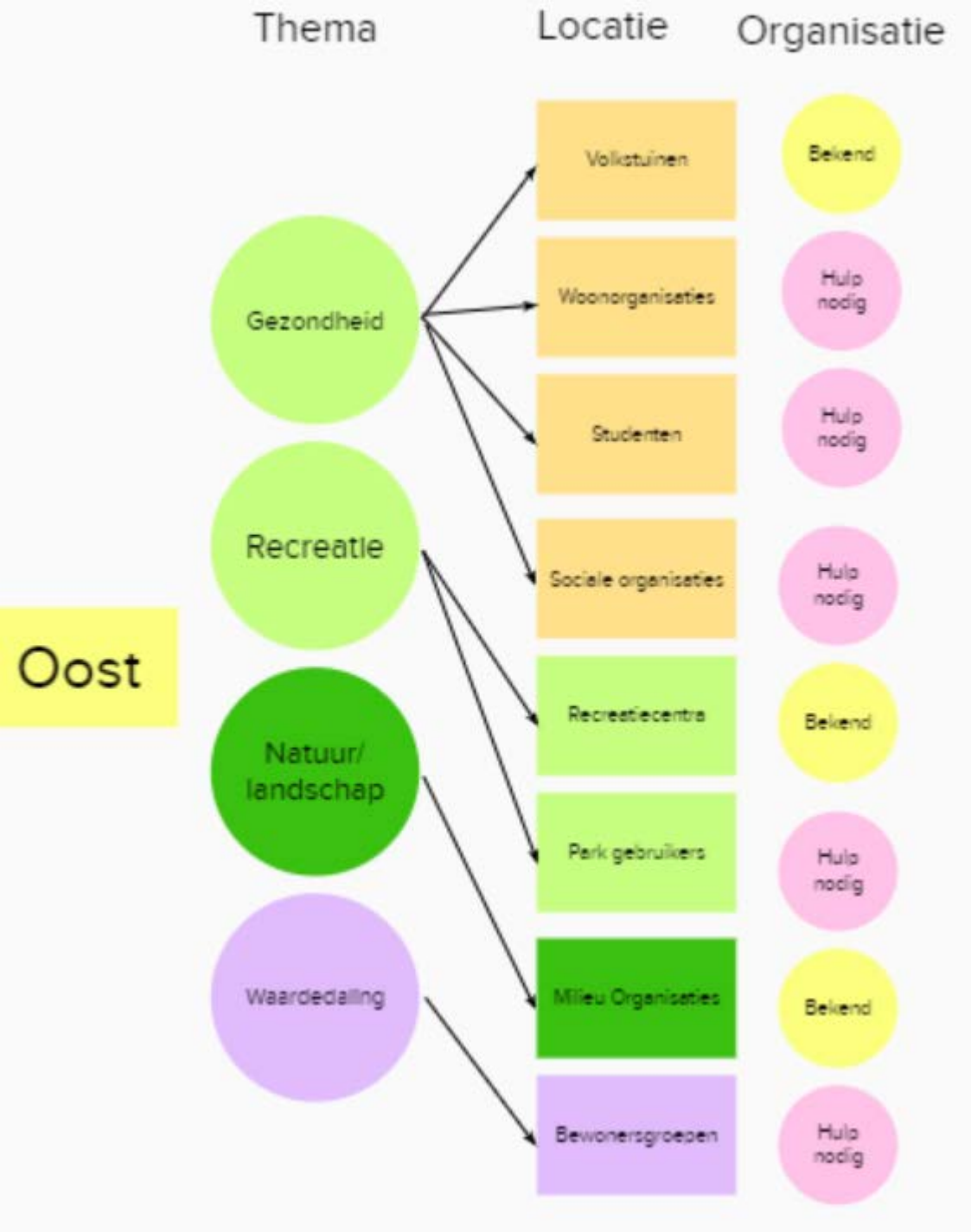
Thema
Locatie
Organisatie
Oost
Gezondheid
Recreatie
Natuur/ landschap
Waardedaling
Volkstuinen
Woonorganisaties
Studenten
Sociale organisaties
Recreatiecentra
Park gebruikers
Milieu Organisaties
Bewonersgroepen
Bekend
Hulp nodig
Hulp nodig
Hulp nodig
Bekend
Hulp nodig
Bekend
Hulp nodig

Stadsdeel Manager	Contact (email and phone)	Contacted (Da e/by whom)	Response (Y/N)																					
Duurzaamheidscoordinator	Contact (email and phone)	Contacted (Da e/by whom)	Response (Y/N)																					
Gebiedsmakelaars	Contac s (email and phone)	Contacted (Da e/by whom)	Response (Y/N)																					
Buurtcontacten	Contac s (email/phone/address)	Contacted (Da e/by whom)	Response (Y/N)	Meeting (Y/N)	Confirm (Y/N)	Date (Y/N)																		
Volkstuinen																								
Nieuwe Levenskracht																								
Anna s Tuin en Ruigte																								
Tuincomplex de Hof van Eden																								
Woon Organisa ies																								
Woonlocatie Park de Meer																								
Soc ale Organ sat es																								
Hallo Watergraafsmeer																								
UvA																								
College de Meer																								
De Amsterdamse MAVO																								
Dynamo het Parkhu s																								
Yuverta Linnaeus																								
Vrienden van Watergraafsmeer																								
Stichting Kinderopvang Watergraafsmeer																								
Recrea iecentra																								
Geuzen Middenmeer																								
Sportparken Amsterdam Oost																								
Voetballen/lacrosse verenigingen																								
Park gebruikers																								
Park de Meer, Spoorzicht																								
Mi ieu Organisa ies																								
Watergraafsmeer Samen Duurzam																								
Bewonersgroepen																								
Veren gingen?																								

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 21 september 2021 15:00
Aan: [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@diemen.nl'; [redacted]@ouder-amstel.nl'; [redacted]@derondevenen.nl'; [redacted]@gooisemeren.nl'; [redacted]@public-mediation.nl'; [redacted]
Onderwerp: [agenda+vragen tbv] Lokale Proces Groep Zuidoost (windrichting)/ Reflectiefase RES (22/9)
Bijlagen: 1. Vragen voor Stadsdelen.pdf; 2. ZO_themas_werving.png; 3. Werving Deelnemers - Zuid Oost.pdf

Geachte collega's,

Aanstaande woensdag vindt de eerste lokale procesgroep reflectiefase voor Zuidoost plaats. De afspraak staat gepland voor woensdag 22 september van 13.00u tot 14.30 uur.

In deze mail ontvangen jullie de agenda en bijbehorende stukken.

Gewenste actie: Er staan in de agenda vragen voor gerichte input van jullie. Het zou mooi zijn als jullie de input mee kunnen nemen naar het overleg!

AGENDA:

15.30 – 15.45 opening door [redacted] en [redacted]
- welkom
  - vraag: over welke onderdelen in de reflectiefase is extra toelichting nodig (zodat wij deze kunnen faciliteren vanuit RES team)
- planning vervolgsessies lokale procesgroep Zuidoost

15.45-16.15 Onderzoek naar de leefomgeving (context mapping)
- onderzoekers [redacted] en [redacted] hebben informatie nodig over hoe bewoners in de zoekgebieden te benaderen en vragen specifieke input, zoals:
  - Wie zijn de gebruikers in het zoekgebied? Welke groepen hebben we nog niet gehoord in het proces? (zie document werving deelnemers voor overzicht van locaties en organisaties in het gebied, graag jullie input / feedback hierop)
- Welke thema's en locaties zijn voor de bewoners belangrijk in het zoekgebied? (zie bijgevoegd document Zuidoost thema's werving)
- Hoe maken we de werksessies toegankelijk? Denk aan communicatie in andere taal, begrijpen mensen plattegronden?
- Zie voor alle vragen het bijgevoegde document met de naam: Vragen voor stadsdelen

16.15-16.30 Communicatie vanuit stadsdelen en buurgemeenten over reflectiefase

- Toelichting wat moet er gecommuniceerd worden in de zoekgebieden specifiek en wat wordt er stad breed gecommuniceerd.
    - Welke communicatiekanalen gebruiken in de stadsdelen? (nieuwsbrieven, socials, flyers, posterplekken?) Wie zijn de contactpersonen om gebruik te maken van deze kanalen?
    - Voor de collega's uit de buurgemeenten is vooral belangrijk dat zij kunnen aangeven hoe en via welke kanalen hun bewoners op de hoogte willen/kunnen stellen voor deelname een de activiteiten in de reflectiefase.

16.30-16.45 Afronding

- procesafspraken: wanneer uiterlijk feedback aanleveren aan onderzoekers
- afspraken agenda volgend overleg

16.45-17.00 **Ruimte** om **vragen** te beantwoorden die er nog zijn – eventueel individueel beantwoord kunnen/moeten worden.

Graag tot ziens morgen!

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Namens [redacted] en [redacted]
team Regionale Energiestrategie (RES) Amsterdam

[redacted]
(project) secretaresse team RES/Wind
Team Advies, Dienstverlening & Ondersteuning
Afdeling Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M [redacted]
E-mail: [redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma, di, woe, do

Werven van diverse deelnemers & toegankelijkheid

Voor de Context Mapping sessies gaan wij deelnemers lokaal werven. Dit doen we op relevante locaties in en dichtbij de zoekgebieden. Om te zorgen dat we diverse groepen bereiken die gebruik maken van het gebied **vragen we om jullie hulp bij de onderstaande vragen**. Alvast bedankt!

- Wie gebruiken het zoekgebied die nog niet eerder hun input hebben gegeven over de windmolens? (groepen die minder betrokken zijn, minder makkelijk te bereiken zijn, voorheen geen kans hebben gekregen, etc.)

- Wij hebben een overzicht gemaakt van de thema's en locaties waar wij aan denken, ook aangegeven waar we hulp denken nodig te hebben om deze mensen te bereiken.

- Wie van deze net genoemde groepen zullen het meest waarschijnlijk het werkboek invullen?

- Wie bereiken we makkelijk met de werkboeken?

- Wat kunnen we doen om er zeker van te zijn dat deze groepen gaan participeren?

- Hoe maken we de sessies toegankelijk?

- Is een werkboek in een andere taal zoals Engels nodig?

- Zijn de plattegronden herkenbaar voor de deelnemers? Hoe kunnen we ze herkenbaar mak en?

Wij hopen dat een aantal gebiedsmakelaars uit de zoekgebieden onze werkboeken willen invullen en van feedback willen voorzien. We nemen hierover contact op!

Bedankt,
[redacted] en [redacted]

17.9.2021

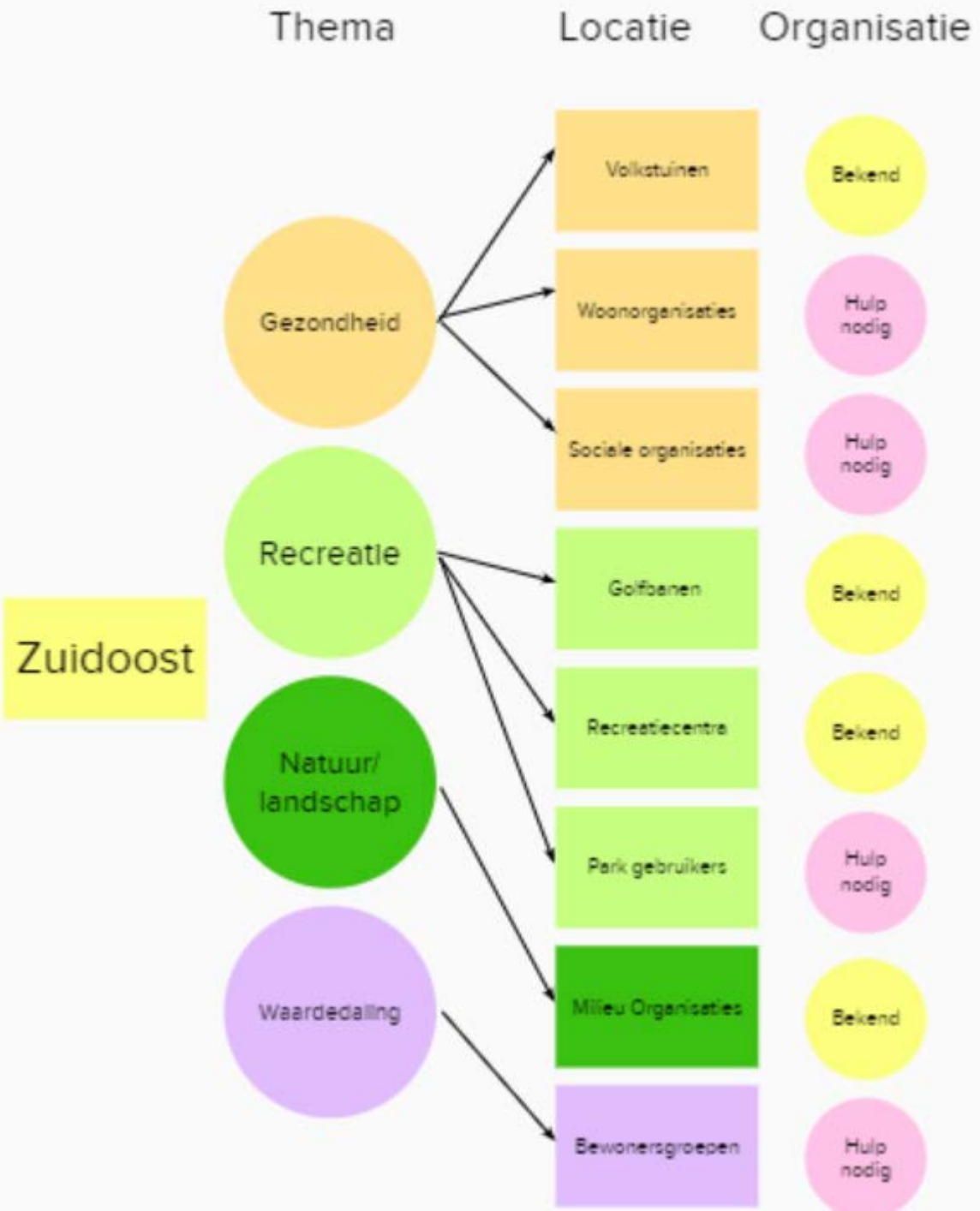
Thema
Locatie
Organisatie
Zuidoost
Gezondheid
Recreatie
Natuur/ landschap
Waardedaling
Volkstuinen
Woonorganisaties
Sociale organisaties
Golfbanen
Recreatiecentra
Park gebruikers
Milieu Organisaties
Bewonersgroepen
Bekend
Hulp nodig
Hulp nodig
Bekend
Bekend
Hulp nodig
Bekend
Hulp nodig

Stadsdeel Manager	Contact (email and phone)	Contac ed (Date/by whom)	Response (Y/N)				
Duurzamhe dscoordinator	Contact (email and phone)	Contac ed (Date/by whom)	Response (Y/N)				
Gebiedsmakelaars	Contac s (ema l and phone)	Contac ed (Date/by whom)	Response (Y/N)				
Driemond en Gein	[redacted] @amsterdam.nl						
Holendrecht	[redacted] @ams erdam.						
Nel es ein en Reigersbos	[redacted] @amsterdam.						
Contactpersoon bewonersini iat even	[redacted] @ams erdam.nl						
Buur contacten	Contac s (ema l/phone/address)	Contac ed (Date/by whom)	Response (Y/N)	Meeting (Y N)	Confirm (Y/N)	Date (Y/N)	
Volkstuinen (Geesperplas)							
Ons Lustoord							
Linnaeus							
De V jf Slagen							
Tu npa kve en g ng F ankendael							
Volkstuinen (Ouderkerkerplas)							
Dijkz gt							
Woon Organisaties							
Huurders Vereniging Arcade	h tps://hvarcade.nl/						
VVE blok 1 verse polde							
VVE Pav ljoen Nevel voo z tte							
Socia e Organisaties (Geesperplas)							
Buuthu s Gein							
HVO Querido							
Buurthu s de Bonte Kraai							
Bij Boseherdt							
Socia e Organisaties (Ouderkerkerplas)							
Bestuu scomm ss e geb ed							
B lme cent um/B jlme west							
Bewone scomm ss e E gen Hae d,							
'Hoef jse Plus'							
Golfbanen (Geesperplas)							
Golfbanen (Ouderkerkerp as)							
Golfverein Hoge Dijk							
Recreat ecentra (Geesperp as)							
Za tveren ging Geesperplas							
Geesperplas Windsurfing							
Geaspe camp ng							
Recreat ecentra (Ouderkerkerplas)							
www.vogelkijkhut.nl							
Park gebruikers							
Diemerbos, Geesperplas/Geesperpark, De Hoge Dijk, Ouderkerkerplas							
Verenigingen?							
M lieu Organisaties							
Ene g e comm ssie s Amste dam Zu doost	t s:// e e gieco seie l/ e s e c t? e ic t=22915						
St cht ng Coc atos en St cht ng CoFo ce	h tps://www.coforce.nu/						
St cht ng Flo a & Faunabesche m ng	h tps://s ichtingsforeenfaunabeschermingweesp.nl/						
Coöpe at e de G oene Hub	h tps://groenehub.org/						
Ene g e Coöpe at e Veenw nd	h tps://veenwind.nl/						
Zog oen Zu doost G oenbewust							
M l eu O gan sat es (Oude ke ke plas)							
Natuu ve en g ng De Ru ge Hof	t s:// de loe of i/						
Geaspe plas							
htt h tp l							
St cht ng Natuu besche m ng ZO	h tp://hel.am.net Stichting/natuurbescherming/zo/index.html						
Bewonersgroepen (Geesperplas)							
gel 3do l							
Belangenve en g ng N euw Kempe ng							
Bewone splatfo m Ge n en bewone splatfo m Ra ge sbos							
Geb edsove leg Geaspe dam D emond							
BV Nelleste n.nl	h tps://www.bvnel estein.nl/wp/						
Overheden Algemeen							
Oude en adv es sad Amste dam-Zu doost							
Do ps sad D emond	h tps://www.driemond.info/dorpsraad/						

Tegenstanders																								
Geen Mega Turbines in Gein	h ttp://s ogwindturbinesgeinzeb ed.nl/																							

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 14 april 2021 13:19
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: ajb akkoord - uitnodiging aan stakeholders op input op tussenfase

Dag [redacted]
We zijn bezig om de tussenfase RES/ wind nader in te vullen, nieuwe naam "reflectiefase" . Bij het *vormgeven* van deze fase willen we ook de stakeholders mee laten praten. In het verleden hebben we processtappen vooral met de partners afgestemd (buurgemeentes, stadsdelen), nu betrekken we vooraf ook de stakeholders.

Vraag: Hiervoor moeten de uitnodigingen verstuurd worden, voordat een eerste ontwerp over wat de reflectiefase inhoudt bij de wethouder ligt.
Graag je akkoord of gedachtes hierop.
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator Regionale Energiestrategie Amsterdam

Programma Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Ruimte en Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam
M + [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

werkdagen: ma t/m do, niet op vrijdag
afspraken via [redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 13 oktober 2021 12:52
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Akkoord met beantwoording schriftelijke vragen Nehme over de reflectiefase?
Bijlagen: 20210830 SV Néhmé_211012.docx

Hi[redacted]

Zie bijlage.

Ben je akkoord?

Ik zou het fijn vinden als je de beantwoording 1 keer doorleest om te checken. Jij hebt momenteel namelijk het beste beeld van de reflectiefase.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Ruimte & Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

T +[redacted]

Werkdagen: ma, di, wo, do

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief
Beantwoording schriftelijke vragen

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	datum
Portefeuille(s)	Portefeuille(s)
Portefeuillehouder(s):	Voor en achternaam collegelid of -leden
Behandeld door	Naam directie + algemeen mailadres (bestuurszaken.etc@amsterdam.nl)
Onderwerp	Beantwoording schriftelijke vragen van het lid Naoum Néhmé inzake de reflectiefase van de RES

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 30-08-2021 heeft het college schriftelijke vragen ontvangen van het lid Naoum Néhmé inzake de reflectiefase van de RES. Onderstaand treft u de beantwoording van deze vragen aan.

Toelichting door de vragenstellers
Na de vaststelling nieuwe zoekgebieden in de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 is een nieuwe fase aangebroken, de reflectiefase. Deze fase wordt ook aangegrepen voor buurtbijeenkomsten, omdat die vanwege het coronavirus de afgelopen maanden niet mogelijk waren. Na de reflectiefase kan er ook nog geprocedeerd worden tegen de komst van de windmolens. Omdat er eerder serieuze twijfels zijn ontstaan over de weergave van het uitkomsten van het draagvlakonderzoek voor windmolens wil de fractie van de VVD dat de reflectiefase transparant verloopt en boven enige twijfel of kritiek verheven is.

Onze fractie is ter ore gekomen hoe deze reflectiefase en de gesprekken met Amsterdammers en organisaties in september gestart gaat worden. Er zou namelijk onder andere een stedelijke klankbordgroep worden samengesteld. Deze groep zal input geven op de activiteiten die de komende maanden worden uitgevoerd, zoals een evaluatie van het participatieproces en een raadpleging onder een brede groep Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten. Ook zal input worden gegeven op de eindproducten van de reflectiefase: het afwegingskader en de richtlijnen voor participatie en sturing.

De fractie van de VVD verneemt graag in hoeverre bovenstaande klopt en wat de precieze rol van deze klankbordgroep zal worden. Wat de fractie van de VVD betreft kunnen er windmolens in het havengebied geplaatst worden, niet in de buurt van woningen of in het groen. Amsterdam moet meer ambitie tonen op het terrein van zonne-energie om zo de doelstellingen uit de RES te halen.

Gezien het vorenstaande stelt het lid Naoum Néhmé, namens de fractie van de VVD, op grond van artikel 84 van het Reglement van orde gemeenteraad en raadscommissies Amsterdam, de volgende schriftelijke vragen:

1. In hoeverre klopt het hierboven geschetste proces?

Antwoord:
Graag verwijs ik u naar de raadsbrief d.d. 7 september 2021 over de invulling van de reflectiefase RES:
https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10508452/1/Raadsbrief%20gemeenteraad%20reflectiefase.

En de website van de gemeente Amsterdam:
https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/reflectiefase/

2. Kan college de rol van de stedelijke klankbordgroep bevestigen en zo ja, beschrijven hoe deze zich verhoudt tot de lokale participatieprocessen die bij de zoekgebieden gaan plaatsvinden?

Antwoord:
Ja. Graag verwijs ik u naar de raadsbrief d.d. 7 september 2021, pagina 5, over de invulling van de reflectiefase RES.
https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10508452/1/Raadsbrief%20gemeenteraad%20reflectiefase.

En de website van de gemeente Amsterdam:
https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/reflectiefase/

3. Hoe verhoudt de stedelijke klankbordgroep zich tot het meten van de impact op natuur en gezondheid?

Antwoord:
Na de reflectiefase kunnen één of meerdere initiatiefnemers zich melden bij de gemeente om te starten met de projectvoorbereidingsfase in de voorkeursgebieden voor windenergie.

In de projectvoorbereidingsfase wordt, als er specifieke locaties in beeld zijn, een milieueffectrapport van de gevolgen van het windturbinepark opgesteld. Het gaat om gevolgen voor de menselijke gezondheid, biodiversiteit, landschap, cultuurhistorie etc. In de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) wordt beschreven welke elementen worden onderzocht in het milieueffectrapport.

In de reflectiefase worden naast de stedelijke klankbordgroep en naast de lokale klankbordgroepen, thematische expertgroepen op het gebied van gezondheid en natuur samengesteld. In deze expertgroepen wordt een openbaar document opgesteld met een of meerdere adviezen aan de gemeente over de te onderzoeken elementen in de NRD. Het openbare document wordt o.a. gedeeld met de initiatiefnemer(s) in de projectvoorbereidingsfase, om inzicht te geven in wat er van de initiatiefnemer(s) kan worden verwacht.

Vertrekpunt van de dialoog in de thematische expertgroepen gezondheid en natuur is een door de landelijke commissie m.e.r. goed beoordeeld milieueffectrapport over het specifieke thema.

Het openbare document dat wordt opgesteld kan verschillende adviezen bevatten, afhankelijk van het perspectief van de leden van de expertgroep. Er hoeft niet gestreefd te worden naar consensus. De thematische expertgroepen hebben een onafhankelijke voorzitter en bestaan om het werkbaar te houden uit een beperkt aantal leden. De expertgroepen worden van input en vragen voorzien door de thematische klankbordgroepen. De thematische klankbordgroepen bestaan uit een groter aantal personen dan de expertgroepen.

De bedoeling is dat de expertgroep de input en vragen van de thematische klankbordgroep van een reactie voorziet in openbare verslagen.

In de stedelijke klankbordgroep wordt het voorstel voor het oprichten van de expertgroepen en bijhorende thematische klankbordgroepen besproken. Het openbare document van de expertgroepen wordt (na vaststelling door alle leden van de expertgroep) uiteindelijk gepresenteerd in de stedelijke klankbordgroep.

4. Is college het met de fractie van de VVD eens dat een eerlijke afspiegeling van de diverse organisaties, inwoners etc. essentieel is in een stedelijke klankbordgroep? Zo ja, vindt het college dat dit moet terugkomen in de numerieke samenstelling van deze groep?

Antwoord:
Het doel van de klankbordgroepen is om zorgen, behoeften en aandachtspunten aan te dragen, en mee te denken en te reflecteren op onderdelen/activiteiten die worden uitgevoerd in de reflectiefase. Dat kan met vertegenwoordigers van verschillende groepen belanghebbenden. Belangrijk is dat verschillende perspectieven vertegenwoordigd zijn in de klankbordgroep. De numerieke samenstelling is niet van belang omdat het niet zo is dat de meerderheid van de klankbordgroep iets bepaald.

5. Klopt het dat omwonenden van de zoekgebieden geen plek krijgen in deze stedelijke klankbordgroep? Zo ja, waarom? Zijn zij geen belanghebbenden?

Antwoord:
In de lokale en stedelijke klankbordgroepen nemen vertegenwoordigers van belangenorganisaties plaats. Omwonenden nemen indirect deel door zich aan te sluiten bij een belangenorganisatie (bv een organisatie van omwonenden). Er wordt gewerkt met belangenorganisaties om een breed perspectief van belangen aan tafel te krijgen en om de omvang van de klankbordgroepen te beperken om deze werkbaar te houden.

Daarnaast zijn er twee activiteiten waar omwonenden als individu aan kunnen deelnemen, namelijk een online (stedelijke) raadpleging op basis van de participatieve waarde evaluatie (PWE) en het lokale onderzoek naar de leefomgeving.

Omwonenden zijn dus zeker belanghebbenden en er zijn mogelijkheden om als individu (direct) en als onderdeel van een belangenorganisatie (indirect) deel te nemen aan de reflectiefase.

6. Is de samenstelling van deze groep al rond? Zo ja, hoe is deze groep samengesteld? En hoe is een evenwichtige samenstelling geborgd?

Antwoord:
Nee, de samenstelling is nog niet rond. Voor het maken van de selectie geeft het Nederlands Platform Burgerparticipatie Overheidsbeleid (NBPO) advies. Het NBPO is opgericht met het doel om burgerparticipatie te bevorderen bij plannen en projecten die gevolgen hebben voor de kwaliteit van de woon- en werkomgeving van bewoners. Het advies van het NBPO wordt gebaseerd op de motivatie van de belanghebbenden bij de aanmelding voor een groep. De uitdaging zit in zoveel mogelijk perspectieven in een groep te borgen en tegelijk de groep qua omvang werkbaar te houden.

7. Kan de samenstelling van deze groep met de raad worden gedeeld?

Antwoord:
Ja, zodra de groep is samengesteld en een constituerend vergadermoment heeft plaatsgevonden.

8. Wij horen dat er rond de 60 genodigden zijn voor deze stedelijke klankbordgroep. Hoeveel hiervan zijn onderdeel van een mogelijke toekomstige windcoöperatie? En hoeveel van een energiepartij/lobbygroep?

Antwoord:
Zie antwoord op vraag 6. De samenstelling is nog niet rond. In eerste instantie had de gemeente organisaties benaderd, die op stedelijk niveau direct of indirect betrokken zijn bij het RES-proces of zich eerder al bij de gemeente gemeld hebben. Dit om een eerste inzage te krijgen in wie belangstelling heeft om deel te nemen. Deze lijst weerspiegelt geenszins een toekomstige mogelijke samenstelling van een van de groepen.

9. Is college eens dat zo een gewichtige groep als de klankbordgroep voor zo een gewichtig thema en de samenstelling ervan besproken moet worden in de raadscommissie FED? Zo ja, wanneer? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:
Zie antwoord op vraag 6 en 7. Het college heeft er geen bezwaar tegen om de samenstelling van de klankbordgroepen te bespreken in de raadscommissie FED.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Simone Kukenheim / Femke Halsema / pm
Wethouder portefeuille / burgemeester

LET OP: GEEN ONDERTEKENING NODIG

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 12 mei 2021 10:49
Aan: [redacted]
Onderwerp: annotatie bij raadsadres bezorgde artsen windturbines
Bijlagen: Annotatie raadsadres gezondheidseffecten windturbines.docx

Hallo [redacted]

Ik heb een annotatie geschreven voor wethouder van Doorninck bij de beantwoording van het raadsadres. Moet weer eens snel, voor vandaag 12 uur. Hopelijk heb je even tijd om er naar te kijken. Is een lastige omdat er zoveel vragen in het raadsadres worden gesteld.

Denk overigens niet dat wij aan de bak moeten bij de vragen van de ouderenpartij. Gaan niet direct over de gezondheidseffecten. Heb moeite met naam en toenaam van ambtenaren die in die vragen staat en de bijbehorende beschulidigingen, benieuwd wanneer wij aan de beurt zijn.

Groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T 020 [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Annotatie raadsadres bezorgde (para)medici

- Het raadsadres vraagt aandacht voor de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen
- Raadsadres vraagt het college om zich bij haar afwegingen niet te baseren op het RIVM rapport “Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update” uit 2020 en geeft 8 argumenten waaruit moet blijken dat het RIVM rapport de effecten van windturbines op de gezondheid niet goed in beeld brengt
- Het raadsadres is voorgelegd aan het RIVM. Hun reactie staat in de bijlage van de brief:
    - RIVM gaat in op de argumenten van het raadsadres, maar blijft achter de inhoud van haar rapportage staan
    - RIVM geeft aan dat hun rapport de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid van windturbines en de factoren die daar een rol bij spelen beschrijft, maar niet bedoeld is om een maatschappelijke afweging te maken.

- Raadsadres stelt vervolgens 7 vragen aan het college, hoofdboodschap van de beantwoording:
    - Het college neemt uw zorgen serieus
    - Er wordt een afwegingskader ontwikkelt om proces en locaties te toetsen. Gezondheid speelt daarbij een belangrijke rol, ook uw zorgen worden meegewogen
    - We vragen een (onafhankelijke) groep experts hoe gezondheid moet worden meegewogen in het afwegingskader via een ‘Health Impact Assessment’

Beantwoording per vraag (vragen in deze annotatie verkort opgenomen)

1. Reageer uitgebreid op onze argumenten over het RIVM rapport
    a. Zie inhoudelijke reactie van het RIVM in de bijlage van de brief
2. Deelt u onze mening dat op grond van RIVM rapport geen windmolens nabij woonwijken geplaatst mogen worden
    a. Nee, zoals bij alle geluidsbronnen in de leefomgeving is enige vorm van hinder door windturbines niet uit te sluiten
    b. Maar als er onaanvaardbare risico’s zijn voor de volksgezondheid valt een locatie af
    c. We ontwikkelen een afwegingskader waarbij gezondheid een belangrijke rol speelt. Daarbij wordt het RIVM rapport betrokken, maar dat is niet de enige bron van informatie
3. Bent u op de hoogte dat windturbines een bijkomende bron van slaapverstoring zijn voor kinderen
    a. Geluiden in een stad zijn niet altijd plezierig en kunnen voor een deel van de inwoners hinderlijk zijn en hun slaap verstoren, ook bij kinderen. Daarom is nader onderzoek naar mogelijke geluidsoverlast bij specifieke locaties voor windturbines van groot belang.
    b. Verwijzen naar het afwegingskader
4. Wilt u het RIVM vragen om onderzoek te doen naar de gezondheidsrisico’s van de Amsterdamse zoekgebieden

    a. Om de gezondheidseffecten op lange termijn van windturbinegeluid te bepalen is een meting bij een enkel windpark niet voldoende.
    b. Betrokken ministeries zijn in overleg met het RIVM over aanvullend landelijk onderzoek, het college wacht de uitkomst van dit overleg af
    c. College werkt intussen aan een afwegingskader voor de Amsterdamse situatie
5. Neem kinderen mee in het onderzoek dat u aan het RIVM vraagt
    a. Risicogroepen worden in het afwegingskader meegenomen
    b. Zie verder vraag 4
6. Bent u van mening dat uitvoering van plannen pas mogelijk is als overtuigend is aangetoond dat er geen gezondheidsrisico's zijn. Neemt u het voorzorgsprincipe in acht
    a. Amsterdam volgt de landelijke regelgeving voor omgevingsgeluid
    b. In aanvulling daarop wordt een afwegingskader ontwikkeld waarin gezondheidsrisico's een belangrijke plaats innemen
7. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad te beperken en te zoeken naar alternatieven die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren
    a. Ja, voor alle omgevingsgeluid zoekt het college naar mogelijkheden om geluidseffecten zoveel mogelijk te beperken, ook van windturbines
    b. College ziet het daarnaast als haar verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de bestrijding van de klimaatcrisis.

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 10 mei 2021 16:16
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Annotatie CIE en Raad RES 1.0: deadline woensdag 12 mei 12.00 uur

Allen,

Donderdag 20 mei vindt behandeling van de RES 1.0 plaats in de CIE
Woensdag 26 mei of donderdag 27 mei is de Raadsbehandeling.

De Wethouder heeft ons zojuist in de staf gevraagd om al voor het weekend een eerste annotatie te leveren voor de CIE. Concreet betekent dit woensdag 12 mei aanleveren vanwege hemelvaart…

Daarom aan jullie allen de vraag om

1. Tijd in je agenda te reserveren tijdens CIE en RAAD voor evt. korte vragen [redacted] zal dit in jullie agenda zetten)
2. **Voor aanstaande woensdag 12 mei 12.00 uur** een korte tekst bij [redacted] en mij aan te leveren (zie hieronder) voor de annotatie. We proberen zoveel mogelijk in deze eerste versie mee te nemen zodat we weten wat de WH nog nodig heeft. Mocht dit door vakanties toch niet lukken dan is de volgende deadline **maandag 17 mei om 12.00 uur**.

We hebben tot nu toe de volgende onderwerpen geïnventariseerd:

- [redacted] Overzicht van de belangrijkste thema's in de schriftelijke vragen over wind
- [redacted] Zon: kort samengevat, wat beslist de Raad over zon en wat is nieuw t.o.v. concept RES
- [redacted] Warmte: kort samengevat, wat beslist de Raad over warmte en wat is nieuw t.o.v. concept RES
- [redacted] Infra: kort samengevat, wat beslist de Raad over infra en wat is nieuw t.o.v. concept RES
- [redacted] Overzicht van alle WOB's
- [redacted] woordvoerlingslijn bij de WOB's (zoals vanmorgen besproken)
- [redacted] met [redacted] woordvoeringslijn over de landelijke resultaten en het 'al behaald zijn van de RES doelen' (zoals vanmorgen besproken)
- [redacted] Korte toelichting over juridisch instrumentarium van de Raad/bevoegd gezag.
- [redacted] Reflectiefase (wij overleggen nog)

- [redacted] overzicht Raadsadressen
- [redacted] stand van zaken omgevingsverordening provincie, wanneer en met welke moties aangenomen
- [redacted] Raadsadres t.a.v. gezondheid kort samengevat
- [redacted] energiegebruik datacentra versus duurzame energie opwekken. Wat is het beleid.
- **Jeroen**: factsheet over opwek wind (1 windmolen = X huishoudens etc.)

Zijn we nog iets vergeten??
Voor vragen bel gerust mij (proces) of [redacted] (inhoud).
Dank alvast voor de flexibiliteit!
Groet,
[redacted]

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 25 mei 2021 14:39
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: annotatie toevoeging GGD
Bijlagen: 210525 Gebundelde annotatie FED RES 25 mei toevoeging GGD.docx

Hallo,

Ik heb aantal toevoegingen gedaan aan de annotatie. In haast, dus meelezen gewenst. Was ook even zoeken waar ik iets moest toevoegen.
In groen. Op pag. 14 stukje over SP/Tiers Bakker, mogelijke vraag nav retweet. Op pag. 31/31 de 2 nieuwe raadsadressen van de medici. Daarin zit ook de opmerking over HIA/gezondheidseffectscreening.

Mist nog stukje over gemeente Dronten omdat ik geen idee had waar dat toe te voegen:
De gemeente Amsterdam staat in contact met andere gemeenten, zoals Dronten, waar al ervaring is opgedaan met de installatie van windturbines/parken en het participatieproces om omwonenden te betrekken. De daar opgedane ervaringen zullen worden meegenomen in de Amsterdamse aanpak'

Groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Commissie FED 20 mei 2021

Tijd: 13:30 tot 17:00 uur (digitaal) en van 18:00 tot 19:00
(Besloten deel) Locatie: Digitaal

1 Algemeen deel

a Opening

b Mededelingen

c Vaststellen agenda

d Conceptverslag van de openbare vergadering van de Raadscommissie FED d.d. 15 april 2021

e Termijnagenda

f TKN-lijst

g Ingekomen stukken Stadsdeelcommissies

2 Inhoudelijk deel

a Opening

Inspreekmomen

t Publiek

c Actualiteiten

d **Rondvraag**

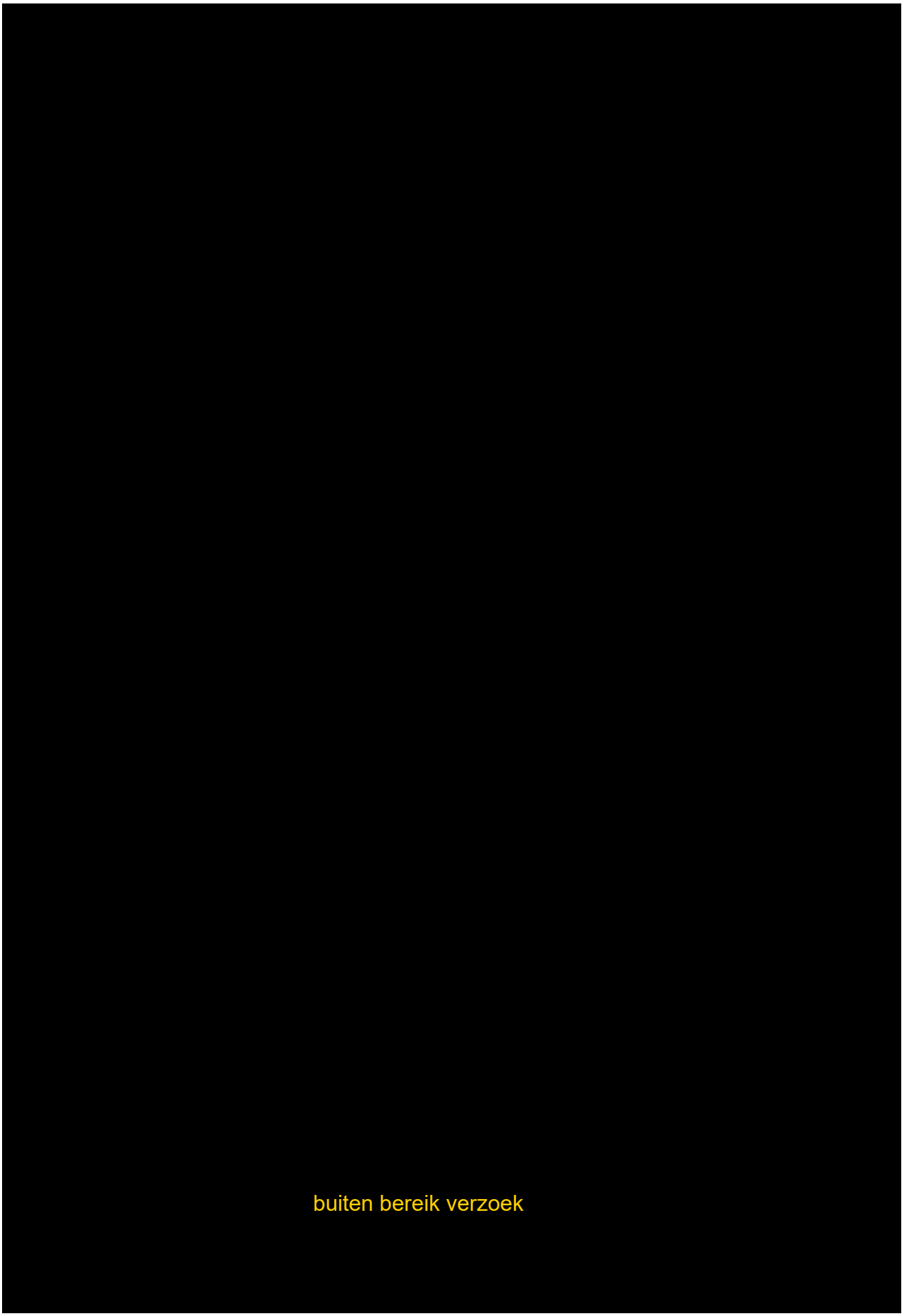

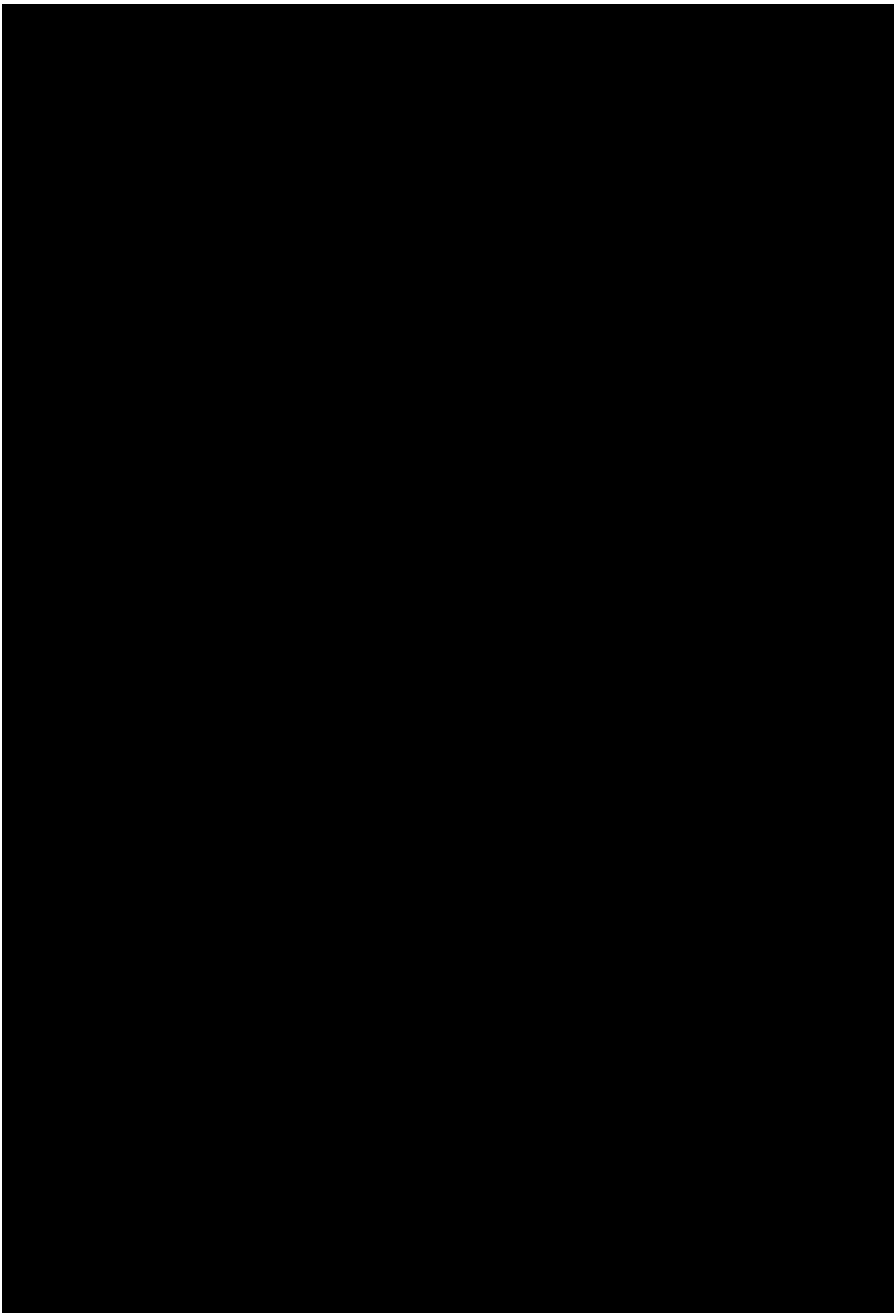

Duurzaamheid en Circulaire Economie

4 Vaststellen van de Regionale Energie strategie 1.0 Noord-Holland Zuid(RES 1.0 NHZ) Nr. VN2021-009726

- *De gemeenteraad te adviseren in te stemmen met de raadsvoordracht (Gemeenteraad d.d. 26 en 27 mei 2021).*
- *Voorgesteld wordt dit puntgevoegd te behandelen met agendapunt 5.*

5 Raadsadres inzake zoekgebied Gein en de Hoge Dijk ingeklemd tussen NNN- gebied. Nr. VN2021-010974

- *Ter bespreking en voor kennisgeving aannemen.*
- *Op verzoek van het lid Bakker (SP).*
- *Voorgesteld wordt dit puntgevoegd te behandelen met agendapunt 4.*

Bij de bespreking aanwezig:
[redacted], [redacted], [redacted]

Kern van het raadsbesluit

1. *De Regionale Energie Strategie 1.0 Noord-Holland Zuid (RES 1.0 NHZ) zoals opgenomen in bijlage 1 vast te stellen, met als belangrijkste punten:*
   a. *Het Amsterdamse bod is een bijdrage van 0,7 TWh (als onderdeel van de regio Noord-Holland Zuid; totaal 2,7 TWh) aan de doelstelling in het nationaal Klimaatakkoord van 35 TWh hernieuwbare elektriciteit op land voor 2030.*
   b. *Het Amsterdamse bod betreft de ambitie:*
      I. *Voor 400 MW zonne-energie op grote daken (60% van beschikbare grote daken benut) en op plekken waar dubbel ruimtegebruik mogelijk is, zoals langs snelwegen en/of op braakliggend terrein.*
      II. *Voor tenminste 127 MW windenergie (huidig vermogen in Q1 2021 is 75 MW). Ofwel: circa 17 extra windturbines van 3 MW per stuk.*
      Te realiseren in de aangepaste windzoekgebieden ten opzichte van die in de concept-RES Amsterdam.
      III. *In 2040 aardgasvrij te zijn. Het hoofdstuk over warmte in de RES 1.0 is een inventarisatie van de warmtevraag en warmteaanbod in Amsterdam, in lijn gebracht met de door de gemeenteraad vastgestelde Transitievisie Warmte en aangevuld met recente beleidsontwikkelingen.*

2. *Kennisnemen van de bijgevoegde schriftelijke reactie van het college met betrekking tot de moties met nummers 35, 43, 61, 67, 71, 72, 73, 77, 78, 83, 84 inzake agendapunten 25 en 26 over de reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid op 10 februari 2021 (bijlage 2 en 3).*

3. *Instemmen met het continueren van de regionale samenwerking, onder andere door:*
   a. *Na vaststelling van de RES 1.0 een uitvoeringsprogramma RES 1.0 op te stellen.*
   b. *Te werken aan een RES 2.0, in overeenstemming met de nationale aanpak en afspraken uit het Klimaatakkoord.*

4. *Kennisnemen van de Amsterdamse kaart met windzoekgebieden (versie april 2021).*

Mogelijke vragen plus antwoorden:
In blauw de toegevoegde vragen/antwoorden/aanpassingen t.o.v. de annotatie van **20 mei**

4 Moties Raadslid van Soest, toelichting

10 moties CDA, Raadslid Boomsma, toelichting

Vraag DENK 2:
maar betreft participatie naar RES 2.0 wil ik voorstellen om het op buurtniveau te organiseren (dus niet stadsdeel of gebied) en minimale eisen te stellen (bv 5% opkomst ik noem maar een percentage).
reden hiervoor is dat bij de bijeenkomsten/inspraakavonden toch nog steeds usual suspects komen. bij draagvlakonderzoek las ik zelf ondervertegenwoordiging van mensen met een migratieachtergrond.
daarom wil ik voorstellen om het op buurtniveau te doen + minimale opkomst. Dan mag het college zelf uitvogelen *hoe* ze dat bereiken.

Voorstel reactie:
Doel van de reflectiefase is om participatie te intensiveren en de dialoog te voeren.
Daarbij zullen we een mix van instrumenten inzetten.

Als je spreekt over inclusiviteit vergroten, kan het om verschillende participatiedoelen gaan.
- Enerzijds om vergroten van de mogelijkheid om betrokken te zijn: dit gaat over zoveel mogelijk mensen mee laten doen aan het proces en om hun stem te laten horen, en
- anderzijds: om beleidsinhoudelijk een divers palet van perspectieven mee te nemen.

Voor het vergroten van betrokkenheid kan je andere methodes inzetten dan bijeenkomsten, bijv. gebruik maken van peilingen of raadplegingen die hoge aantallen van betrokkenheid geven. Hierbij is 1 of max. 2 % is reëel.
Voor het vergroten van de diversiteit kan je gebruik maken van panels, die ook betaald worden. Gebruikelijk ook bij bijv. CBS, TU Delft, en andere onderzoeksinstituten.

Kortom, wethouder deelt wens naar inclusiviteit en dit is nadrukkelijk onderdeel van de reflectiefase. Maar er zijn meer instrumenten om dit te borgen dan een ondergrens van een minimale opkomst percentage bij bijeenkomsten. Een ondergrens aan zich is in dit kader niet doelmatig/ zinvol.

De vraag naar schaal wordt in dit kader benaderd: afhankelijk van het type activiteiten zullen deze op wijk, buurt of stadsdeel niveau gecommuniceerd worden. We zullen zo lokaal mogelijk en zinvol de activiteiten houden.

Verwachte vragen Groenlinks/Jasper Groen

1. hoe wordt de betrokkenheid van de medici van de brandbrief bij de commissie vormgegeven?

Voorstel reactie:

2. Ik heb gesproken met bezorgde volkstuinbewoners en betrokken Amsterdammers van windalarm. Zij wezen mij op een passage in het 'Handboek Risicozonering Windmolens'. Voor plaatsing windturbines zou er rekening gehouden moeten worden met een risicozone waarbinnen zich geen (beperkt) kwetsbare objecten mogen bevinden. Deze zone moet er voor zorgen dat mensen die zich bevinden in (beperkt) kwetsbare objecten gevrijwaard zijn van gevaren, veroorzaakt door bladbreuk, ijsafzetting, mastbreuk, etc. De juiste afstand zou dan, afhankelijk van de hoogte van de molen, 175 tot 198 meter moeten zijn. Hoe is dit meegenomen bij het inperken van de zoekgebieden rond volkstuinen.

Voorstel reactie

- De externe veiligheidsfactoren zoals beperkt kwetsbare objecten, maar ook: hoogspanning, ondergrondse buisleidingen, en risicobronnen waarmee de gemeente rekening moet houden bij de realisatie van windturbines zijn bekend en op hoofdlijnen in beeld gebracht in de technische haalbaarheidsstudie van Pondera. Deze studie is openbaar gepubliceerd op de website van de Energieregio Noord-Holland Zuid.
    - NB: beperkt kwetsbare objecten zijn bv sporthallen, zwembaden, speeltuinen. Er is geen limitatieve opsomming van kwetsbare objecten in de wetgeving, maar volkstuinen kunnen ook beperkt kwetsbare objecten zijn (afhankelijk van aantal mensen op locatie en locatie specifieke verblijfskenmerken). Zie:

https://www.infomil.nl/onderwerpen/veiligheid/bevi-revi/@110711/beperkt-kwetsbare/

- Al deze factoren met betrekking tot externe veiligheid worden nader onderzocht in de volgende fasen van het proces.
- De afstanden in het Handboek Risicozonering betreffen generieke toetsafstanden. Buiten de genoemde afstand is er in principe geen sprake van een (aanvullend) veiligheidsrisico. De praktijk leert dat windturbines soms geplaatst kunnen worden op kortere afstand dan de toetsingsafstand van objecten op basis van nader (veiligheids)onderzoek, mitigerende maatregelen en overleg met de eigenaar of beheerder van het object of de infrastructuur.

3. Bewoners van de volkstuinen maken zich er ook zorgen over dat de zoekgebieden niet alleen dicht in de buurt van die tuinen liggen, maar er ook overheen getekend zijn. Daardoor leeft de angst dat er mogelijk tuinen en of tuinhuisjes opgeruimd zouden moeten worden om windmolens te plaatsen. Kunnen we ervan uitgaan dat dat niet tot de mogelijkheden behoort? Zou het dan niet behulpzaam zijn om de specifieke lokaties van de volkstuinen zelf ook vast te schrappen uit de zoekgebieden?

Voorstel reactie:

- Er worden geen volkstuinen of huisjes opgeruimd om windturbines te realiseren.
- We werken stap voor stap aan de nadere concretisering van de zoekgebieden tot specifieke locaties. Dat doen we om het voor iedereen begrijpelijk en overzichtelijk te houden. Een belangrijke stap is gezet door de zoekgebieden te verkleinen met 350 meter afstand tot geluidsgevoelige bestemmingen en de gebieden te prioriteren.
- In de volgende fasen worden nieuwe stappen gezet. Het college is er geen voorstander om nu snel stappen te zetten. Zorgvuldigheid en goed onderzoek gaat voorop.
- Ter achtergrond: Als de volkstuinen beperkt kwetsbare objecten zijn, dan mag de rotor (wieken) niet over de objecten komen. Maar er is hier beleidsvrijheid: Als de gemeente kan onderbouwen dat het geen beperkt kwetsbare objecten zijn, mag de rotor wel over de betreffende objecten komen. Dit willen we graag nader onderzoeken in de vervolgfase en daarom lijkt het ons nu ook niet verstandig om volkstuinen direct te schrappen als zoekgebied (dit kan tevens de suggestie wekken dat de rotor er dan ook niet overheen mag komen).

4. Wanneer verwacht het college de reflectiefase af te ronden en een afwegingskader voor te leggen aan de raad?

Voorstel reactie:

- De gemeente ziet dat er vertrouwen in het proces herstelt moet worden. Een zorgvuldig, gezamenlijk proces met verschillende partijen is daarbij uiterst belangrijk.
- We zien dat hier een balans gevonden moet worden tussen snel voortgang boeken en zorgvuldig, samen optrekken, ook met de omgeving in de zoekgebieden.
- De inhoud en de kwaliteit en van het op te stellen afwegingskader staan daarbij voorop.
- Er is daarom is nog geen concrete tijdsplanning voor de duur van de reflectiefase te geven, we gaan nu uit van ongeveer een half jaar uitwerkingstijd.

Verwachte vragen PvdA/Heinhuis

5. Amsterdam staat nu in het middelpunt van de belangstelling, maar eigenlijk is het een regionale opgave. Kan Amsterdam een poging doen dit verhaal dan ook trekken en het gesprek met burgers ook in die regio aan te gaan?

Voorstel reactie:

Amsterdam spreekt op drie verschillende manieren met de regio:

1. We zijn partners in de RES regio, hier wordt met alle 33 partners het gesprek gevoerd over hun bijdrage aan de ambitie van de energieregio. Dit doen we in de stuurgroep RES met de deelregio's, en dit doen we in de stuurgroep RES XXL waar echt alle gemeentes bij aanwezig zijn, voor Amsterdam nemen ook de bestuurders van de stadsdelen eraan deel. Zij voeren zelf het gesprek met hun inwoners.
2. Ik heb de afgelopen maanden zelf meervoudig met de collega bestuurders van onze buurgemeenten gesproken over de plannen van Amsterdam en hun eigen plannen, en dan in het bijzonder over de zoekgebieden aan de gemeentegrens.
3. Wij nodigen inwoners van buurgemeentes uit om deel te nemen aan de gesprekken over de Amsterdamse wind zoekgebieden, zoals bij de online gespreksavonden in april. Daar spreek ik ook bewoners van buurgemeenten.

6. Het kan erg helpen als mensen zelf het geluid van een windmolen kunnen ervaren. Waarom organiseren we geen uitstapje voor burgers naar plekken waar al molens staan? Wil de wethouder dat gaan faciliteren?

Voorstel reactie:

Tijdens de reflectiefase gaan we verschillende type ontmoetingen faciliteren. We gaan ook faciliteren dat de energietransitie meer voelbaar wordt voor mensen, uitstapjes kunnen daar zeker helpen, ik dacht er zelf ook aan en neem deze suggestie graag mee in de verdere uitwerking.

7. welke rol heeft de GGD precies?

Voorstel reactie:

De GGD Amsterdam is sinds enkele maanden aangesloten bij het gemeentelijke RES team en adviseert/beantwoordt vragen over de mogelijke welzijns- en gezondheidseffecten van windturbines. Deze taak vervult de GGD ook rond andere ontwikkelingen in Amsterdam waarbij omgevingsgeluid een rol speelt. De GGD heeft daarvoor zelf inhoudelijke expertise in huis, maar staat ook in nauw contact met de GGD'en die in andere regio's betrokken zijn geweest bij processen rond de plaatsing van windturbines en met het RIVM.

8. Nav sessie net van de RES wil ik ook nog vragen hoe jongeren in Amsterdam tot nu toe zijn betrokken en hoe dat evt nog meer zou kunnen.

   Voorstel reactie:

Amsterdam betrekt jongeren op drie manieren:

1. Via de RES is sinds hun oprichting contact met Jong RES (een jongerenorganisaties die betrokkenheid van jongeren in de RESsen wil vergroten). Zij brengen zich in als belangenbehartiger van jongeren en delen uitnodigingen voor bijeenkomsten onder jongeren. Dit heeft geleid tot
   - Regelmatige deelname van Jong RES tijdens (informatie) bijeenkomsten in Amsterdam,
   - Specifieke participatie middag met jongeren in november 2020,
   - Jong RES als gesprekspartner tijdens de gemeente brede online gespreksavond in april 2021,
   - Jong RES als deel van de belangengroepen voor de reflectiefase.

2. Via de energieregio: Jongeren tafel in de regio NHZ, met o.a. ook weer Jong RES en andere jongeren, met als resultaat:
   - Adviezen vanuit de jongeren aan de gemeentes in de RES Noord-Holland Zuid, zie katern thematafels, hoofdstuk 7, "jongeren en de RES",

- Afspraak van jong RES met Stuurgroep NHZ om in alle gemeenten aan tafel te zitten bij de uitwerking van de RES, positieve reactie van de bestuurders.

3. Aanvullend: Amsterdam organiseert 5x per jaar jongeren sessies, zodat jongeren meer invloed kunnen krijgen op het klimaatbeleid. Tijdens de eerste jongerensessie op 25 januari 2021 is ook gesproken over windenergie. Gesprek van de wethouder met 18 jongeren, vanuit 11 verschillende jongeren organisaties (Vanuit de kennisinstellingen UvA, VU, HvA, de Klimaat en Energiekoepel (KEK), JongRES, de Jonge klimaatbeweging, Jongere Milieu Actief, Fridays For Future, Extinction Rebellion jong.). Dit was input voor de raadsbrief nav behandeling van de reactienota concept RES in de raad afgelopen februari.

We bouwen voort op de ontstane relaties, zoals tijdens de reflectiefase met JongRES en de jongerensessies zodat (nog) meer jongeren zich kunnen inbrengen..

NB: onderstaande vragen van Heinhuis met beantwoording stonden in de annotatie van 19 mei per abuis onder het raadslid Timman

9. Mbt het afwegingskader: hoe zal de onafhankelijke commissie worden samengesteld? Wie besluit uiteindelijk over wie daar in komt?

Voorstel reactie:
De samenstelling van de commissie is nog niet bepaald.

Doel van de commissie is om een gewogen en onafhankelijk advies te kunnen geven, waarin de verschillende meningen gehoord zijn. Het RIVM, de GGD en de bezorgde artsen moeten gehoord kunnen worden, naast andere deskundige of bezorgde bewoners.

10. Hoe worden de sessies met belangenbehartigers georganiseerd?

Voorstel reactie:
Er wordt gestreefd naar een zo divers mogelijke afspiegeling van Amsterdammers, dit zal ook onderdeel zijn van het gesprek met de belangenbehartigers zodat zij zelf hier ook ideeën voor kunnen aandragen.

JongRES geeft bijvoorbeeld aan dat zij graag meer jongeren bij het RES proces willen betrekken.

De groep belangenbehartigers die mee denkt over de reflectiefase bevat o.a. de volgende organisaties:

(semi)overheden:
- Zaanstad,
- De Ronde Venen,
- Diemen,
- Gooise Meren,
- stadsdelen Oost en Noord,
- Provincie NH,
- RES NHZ,
- Liander
- Ouderamstel,
- Oostzaan,
- Landsmeer,

- stadsdelen Zuidoost en Nieuw-West,
- Waternet

Niet overheden/ belangengroepen:
- Windalarm,
- Spaar het Gein/ Stop windturbines Gein,
- Bezorgde artsen,
- Amsterdam Wind,
- Jong RES,
- Woonbootvereniging,
- Tuinpark Tuinwijck/ Alliantie Noordelijke Tuinparken
- bewonerscommissie Eigen Haard "Hoefijzer Plus"
- 02025/ MA.AK,
- Noord Verstoord
- Natuur- en Milieu Federatie Noord-Holland ,
- De Gezonde stad
- Ondernemersvereniging Westpoort,
- Golfbaan Waterland

11. Hoe wordt gezorgd dat daar een goede afspiegeling van alle bewoners uit een bepaald gebied in te zien is?

Voorstel reactie:
Om een goede afspiegeling van de bewoners te krijgen zetten we verschillende instrumenten in; niet iedere doelgroep wil immers op dezelfde manier betrokken zijn. We denken nu aan een mix van:
- Inloopavonden per zoekgebied (informatievragen voor belangstellenden), in afstemming met de stadsdelen en buurgemeenten.
- Dialoogsessies per zoekgebied en waar nodig per wijk (biedt gelegenheid om in gesprek te gaan zonder dat het een debat wordt).
- Raadplegingen (on-line peiling van specifieke vragen die ook via de bibliotheken en taalcentra kan worden aangeboden aan belangstellenden)
- Bewonersberaad (om advies te geven).

Uit de praktijk weten we dat lager opgeleiden minder geneigd zijn om hieraan deel te nemen. Dat kan deels worden ondervangen door met (betaalde) panels te werken, bijvoorbeeld in combinatie met een raadpleging. Op die manier krijgen we ook zicht op de perspectieven van groepen die zich niet snel in het publieke debat mengen.

12. Worden er ook sessies voor bewoners georganiseerd met andere RES gebieden?

Voorstel reactie:
Op dit moment zijn nog geen sessies gepland met bewoners uit andere RES regio's.
Dit kan een mogelijke aanvulling zijn om met elkaar ervaring uit te wisselen, of dit wenselijk is zal in de context van de verdere invulling van de reflectiefase worden bekeken.

13. Hoe worden bewoners verder op de hoogte gehouden en meegenomen in de vervolgstappen?

Voorstel reactie:
Hoe bewoners betrokken worden zal worden afgestemd op de specifieke activiteit en de specifieke doelgroep.

In ieder geval zullen we de huidige communicatiemiddelen doorzetten:
Zoals nieuwsbrief, gebruik stadsdeel communicatie, social media, en indien aan de orde qua processtap ook weer bewonersbrieven.

Maar mogelijk steeds meer gebruik maken van sleutelpersonen in de stadsdelen (gebiedsmakelaars), posters en andere fysieke media.

Uitgangspunt: De informatievoorziening wordt zorgvuldig afgestemd door een team van communicatieadviseurs, gedragswetenschappers en het stadsdeel.
Informatie is toegankelijk voor iedereen.

Tevens uitvoering van de aangenomen motie van het Lid N.T. Bakker inzake participatie RES.

14. en mbt participatieplan initiatiefnemers: hoe worden zij ondersteund om dit zo goed mogelijk in te richten? Kan gebruik gemaakt worden van bepaalde kennis hierover om de participatie van een zo goed mogelijke kwaliteit te laten zijn?

Voorstel reactie:

- De initiatiefnemers worden begeleid door een door de gemeente ingehuurde senior procesmanager wind met > 10 jaar ervaring in processen om wind op land te realiseren.
- De senior procesmanager wind zit in het team Haven-Stad/sd Noord en kan daardoor putten uit alle gemeentelijke kennis over participatie.
- Maar misschien wel belangrijkste: het participatieplan is door de initiatiefnemers opgesteld in overleg met de lokale omgeving. Iedereen in en rond het zoekgebied is schriftelijk en digitaal uitgenodigd om mee te doen en aan te geven hoe hij/zij wil worden betrokken, en gevraagd ideeën in te brengen om de participatie goed in te richten.

Verwachte vragen D66/Timman

* behoorlijke tevreden over hoe wensen raad verwerkt zijn.
* oplossing tussenfase is elegant
* Constateer wat meer rust in het debat

15. hoe wordt de betrokkenheid van de medici van de brandbrief bij de commissie vormgegeven?

Voorstel reactie:

In de reflectiefase wordt een afwegingskader opgesteld dat ten minste uitspraken zal doen over de criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren. Onderdeel van het afwegingskader zal ook een "Health Impact Assessment"(HIA) zijn. We vragen een commissie van (onafhankelijke) experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. Ook de door een groep (para)medici geuite zorgen worden daarbij betrokken.

16. hoe garandeert het college dat de commissie die wordt ingesteld kan rekenen op draagvlak en vertrouwen van burgers?

Voorstel reactie:

17. hebben de zoekgebieden eigenlijk een wettelijke of juridische status?

Voorstel reactie:

De zoekgebieden hebben geen juridische of wettelijke status. De zoekgebieden zijn het resultaat van een verkenning naar gebieden waar mogelijk ruimte is voor het opwekken van windenergie

op land. In het vervolg van het RES-proces worden de mogelijkheden in de zoekgebieden verder uitgewerkt.

18. is het mogelijk de Raad voor de Volksgezondheid nog om een advies over de molens te vragen?

Voorstel reactie:

Ik neem aan dat hier de Gezondheidsraad (GR) wordt bedoeld. De GR brengt jaarlijks ongeveer 25 adviezen uit voor de regering en de Tweede Kamer, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten rond (volks)gezondheid en gezondheidszorg. De GR heeft een vaste commissie Signalering Gezondheid en Milieu die al meerdere adviezen over de invloed van omgevingsgeluid op de gezondheid heeft uitgebracht, maar nog niet specifiek naar windturbines heeft gekeken. Een vraag om advies aan de GR loopt normaal gesproken via de regering of de 2e kamer.

Verwachte vragen Bij1/ Verkerke

19. over de gewenste 35 TWu. Martien Visser (lector Energietransitie aan de Hanzehogeschool) telt dat die al vrijwel bereikt is. Achtergrond: https://www.itarch.nl/megaturbinesGein/MartienVisserRES.pdf

    Voorstel reactie:

    Het **Planbureau voor de Leefomgeving (PBL**) komt uit op een bandbreedte van **31,2 tot 45,7 TWh, met een middenwaarde van 38,2 TWh**. De (in de eerdere annotatie aangegeven) 26,7 TWh maakt onderdeel uit van de bandbreedte, het gaat hierbij om pijplijn projecten.

- **Martien Visser** (Lector Hanzehogeschool) heeft op basis van openbare data voorspeld dat we zonder verdere inspanningen **33,2 TWh in 2030** gaan halen. De analyse van Martien Visser Martien Visser valt binnen de bandbreedte van het PBL.
- **De boodschap van beide analyses is dezelfde: het gaat de goede kant op, maar er is geen enkele zekerheid dat de 35TWh ook daadwerkelijk halen.**
- De ervaring is namelijk dat een deel van alle voorgenomen projecten afvalt voordat ze daadwerkelijk worden gerealiseerd. Soms door juridische procedures. Soms doordat er problemen zijn met aansluiting op het elektriciteitsnet.
- Daarom is er geen reden om een pas op de plaats te maken.
- De verschillen in analyses tussen Visser en PBL kunnen worden verklaard door andere aannames, o.a. ten aanzien van de 'mate van zekerheid' dat projecten in de pijplijn daadwerkelijk worden gerealiseerd.
- In de bandbreedte van het PBL zitten pijplijn projecten (subsidie toegekend en of vergunningen verleend) plus een analyse van de RES ambities. Door grote mate van onzekerheid van de RES zoekgebieden komt de marge tot stand.
- In het Klimaatakkoord is bewust gekozen voor een behapbare opgave. Vanwege de ervaringen uit het verleden en omdat de RES-systematiek zich nog moet ontwikkelen. De behapbare opgave wordt duidelijk met beide analyses.
  - NB: De opgave van het energieakkoord uit 2013 maakt onderdeel uit van de opgave van de RESsen.
- In het Klimaatakkoord is ook afgesproken om uit te gaan van enige "overprogrammering". Dit geeft ruimte om nog afwegingen te kunnen maken in de zoekgebieden over zaken als netcapaciteit, impact op de natuur en betrokkenheid van bewoners.
- Daarnaast halen we met de huidige routekaart de 49 TWh Wind op Zee in 2030 niet. Dit is per brief gemeld aan de Tweede Kamer. Er is 700 MW extra Wind op Zee nodig. Wind op Zee realiseren is niet zo makkelijk als het lijkt.

- Het Rijk steunt de continuering van de RES-aanpak mede vanwege de grote onzekerheden in de realisatie tot 2030 en de onzekerheden na 2030 (Green Deal vraagontwikkeling elektriciteit).

Mogelijke vraag SP/Tiers Bakker
20. Is de GGD wel onafhankelijk genoeg?

Achtergrond
Dhr. Bakker heeft gereageerd op een retweet en like die de behandelend ambtenaar van de GGD [redacted]) gegeven heeft op een tweet over de beantwoording van het raadsadres van de (para)medici. Dit is opgepikt door Windalarm. Tweet van dhr. Bakker (inclusief foto en naam van de GGD'er):
'Kijk de GGD doet ook lekker mee met bezorgde burgers en medici bashen! Kunnen we wel gebruiken binnen de beroepsgroep. De windturbinesoap bereikt zijn hoogtepunt. Lekkere Health Impakt.'

Voorgestelde reactie
Het was de bedoeling van de GGD'er om via zijn persoonlijke account aandacht te vestigen op het verschijnen van het antwoord op het raadsadres van de (para)medici. Dat hij dit deed via een retweet van een bericht dat gevolgd werd met een mening was niet handig.
Maar het gaat om zijn persoonlijk twitteraccount en niet om een officieel standpunt van de GGD.

Vragen gesteld tijdens de technische sessie d.d. 18 mei 2021

(voorbereiding op Besluitvorming RES 1.0 NHZ, CIE 20 mei, Raad 26/27 mei)

- **In de bijlage de presentatie die gehouden is door R&D in samenwerking met min. EZK**
- **Daarnaast is op woensdag 19 mei aanvullende informatie aan de aanwezigen van de technische sessie gestuurd:**
  - De link naar de 'Onderbouwing gemaakte keuzes in het Klimaatakkoord rond wind en zon' van het ministerie van EZK. Met daarin o.a. een toelichting op het aandeel windenergie op zee.
    https://www.regionale-energiestrategie.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1879583

  - Het antwoord van het ministerie van EZK op de vragen over het effect op de prijzen van het gegeven dat zon/wind voorrang op het net hebben:
    - *Er is uitsluitend sprake van "voorrang" voor hernieuwbare elektriciteit, waaronder zon of wind, wanneer sprake is van congestieproblemen en de netbeheerder gebruik maakt van redispatching, een specifieke vorm van congestiemanagement die Europees wettelijk is geregeld. Dit komt in de praktijk momenteel slechts beperkt voor.*
    - *Bij redispatching vraagt de netbeheerder, obv biedingen, aan producenten en verbruikers om productie af te schakelen of juist vraag te verhogen, zodat de congestie niet optreedt. Dit gebeurt op basis van biedingen en onafhankelijk van de markt.*
    - *De "voorrang" houdt in dat netbeheerders bij redispatching de problematiek eerst proberen op te lossen door gebruik te maken van biedingen van verbruikers en niet-hernieuwbare elektriciteitsproducenten. Pas wanneer dat onmogelijk blijkt, mogen zij hernieuwbare elektriciteitsproducenten vragen (of in een uiterste geval dwingen) om hun productiepatroon te verlagen.*
    - *Effect op de prijs is er nagenoeg niet. Dit geldt zowel de spotprijs als de groothandels/leveringsprijs*
    - *Tav de spotprijs komt dit omdat op momenten van congestie er veel opwek is. De spotprijs is dan al zeer laag, immers deze wordt bepaald door de bron met laagste operationele kosten (wind en zon).*
    - *Omdat redispatching onafhankelijk van de markt wordt ingezet, is er ook geen effect op de groothandelsprijs of leveringsprijs van elektriciteit, noch op de contracten die producenten en verbruikers met elkaar hebben gesloten.*
    - *Wel is het zo dat de kosten voor congestiemanagement, waaronder redispatching, via de nettarieven van netbeheerders gesocialiseerd worden en in rekening worden gebracht bij alle aangeslotenen. Het afschaffen van "voorrang" voor hernieuwbare elektriciteit zou tot gevolg hebben dat hernieuwbare elektriciteitsopwekking sneller in beeld komt voor afregeling dan andere productiebronnen. Dit kan in theorie een klein, verlagend effect hebben op de totale kosten voor redispatching. De kosten voor redispatching zijn echter een klein deel van de kosten voor congestiemanagement; de kosten voor congestiemanagement zijn een klein deel van de kosten van netbeheerders, en de kosten van netbeheerders zijn een klein deel van de totale energierekening. Het effect op de kWh-prijs zou om deze reden waarschijnlijk nihil zijn.*

- *Afschaffing van "voorrang" voor hernieuwbare elektriciteit zoals hier omschreven is overigens praktisch onmogelijk omdat deze dwingend volgt uit Europese regels (Verordening 2019/943, artikel 13).*

- Een korte toelichting op de omrekening van Megavolt Ampere bij datacenters naar vermogensimpact naar KwH naar op te wekken Gigawatt vindt u in de bijgaande memo (zie bijlage).

Aanwezig Raadsleden

- Mischa Meerburg (MM)
- Lian Heinhuis (LH)
- Gerjan van den Heuvel (GH)
- Jasper Groen (JG)
- Tjitske Kuiper de Haan (TK)
- Daniel Dekker (DD)
- Diederik Boomsma (DB)
- Kevin Kreuger (KK)
- Thomas Nijenhuis (TN)

Gestelde vragen en antwoorden

1. MM: hoeveel Watt piek per zonnepaneel gaan jullie van uit in de berekening?
   Antwoord:
   Het aantal Wattpiek/per paneel neemt toe. Er wordt nu uitgegaan van 300 Wattpiek als aanvaard gemiddelde om te bepalen wat de potentie is. In de berekening in de presentatie zit een grove afronding die uitkomt op ongeveer 275Wp per paneel.
   Het is overigens zo dat panelen met een groter vermogen vaak groter in oppervlak zijn. Het mogelijk geïnstalleerd vermogen neemt dus niet zomaar toe als je panelen met een groter vermogen per paneel gebruikt.

2. KK: Website van de RES: er past niet meer dan 49 Terrawattuur op zee, wat is er gebeurd dat dat nu wel past?
   Antwoord:
   In de routekaart 2018 werden niet alle gebieden benut die zijn aangewezen voor wind op zee. Met name en ecologische beperking speelde een rol.
   Inmiddels is in brieven aan de Kamer aangegeven dat er een betere inschatting is van de vollasturen op zee en minder ecologische beperkingen. Om de 49 TWh uit het Klimaatakkoord te realiseren is daarom een extra windpark van 700MW nodig. Dit kan gerealiseerd worden binnen de huidige aangewezen windenergiegebieden. Daarnaast hebben onlangs zowel de Europese Commissie als het Europese Parlement zich uitgesproken voor een ambitieuzere CO_2-reductiedoelstelling in 2030. Als gevolg hiervan kunnen ook nog extra windparken voor of in 2030 nodig zijn. In het Klimaatakkoord is hierover afgesproken dat bij het realiseren van extra windparken voor 2030 recht wordt gedaan aan de juiste balans van belangen en er voldoende ecologische ruimte moet zijn. Het daadwerkelijke besluit over waar en wanneer extra windparken komen, zal - na overleg met belanghebbenden (waaronder het Noordzeeoverleg) - worden genomen als duidelijker is hoe groot de extra opgave in 2030 is en

een integrale afweging kan worden gemaakt. Dit zal niet meer in deze kabinetsperiode plaatsvinden. Op de website van NPRES staat hierover een uitgebreide toelichting[1].

3. KK: Wat gebeurt er met de kWh prijs als de voorrang voor zon of wind wordt opgeheven.
   Antwoord: EZK komt hier schriftelijk op terug.

4. JG: zijn de ramingen van PBL en Martien Visser incl. de plannen in de RES'sen? En moet bij het afvallen van RES gebieden een nieuwe raming worden gemaakt?
   Antwoord:
   PBL incl. de ambities in de RES'sen. Martien Visser heeft subsidiebeschikkingen in heel 2020 al meegenomen en PBL niet. Boodschap is hetzelfde, we zijn op de goede weg. PBL geeft aan dat het onzeker is of doelen tijdig gehaald worden. Daarom is het belangrijk om te blijven overprogrammeren.

5. LH: maakt het nog uit voor de verzwaring van het net of energie alleen uit zee zou komen of ook uit land?
   Antwoord:
   Op land zijn de afstanden tussen opwek en verbruik en daarmee kosten minder. Maar de potentie van wind op zee is groter (vollasturen). Lastig om te vergelijken. Meest ideaal is combi van wind en zon, dat kan vooralsnog alleen op land.

6. DB: hoe verhouden kosten wind op land en zee zich? Op land vaker noodgedwongen stilzetten vanwege ecologie, zit dit er al in?
   Antwoord:
   Momenteel is wind op land goedkoper dan wind op zee. Ramingen van o.a. NVDE en IEA geven aan dat dit in toekomst windenergie op zee goedkoper wordt dan op land. T.a. Stilzetten gebeurt afhankelijk van de specifieke situatie irt de ecologische doelen of bijvoorbeeld slagschaduw (op land maximaal 6 uur). Op zee treden ook ecologische beperkingen op. Ligt aan de specifieke situatie. Wel meer wind op zee.
   De onrendabele top wordt gedekt door subsidie en wordt steeds kleiner.

7. DB De kostprijs daalt sneller op zee dan op land?
   Antwoord:
   Iets bouwen in de toekomst is altijd goedkoper, maar dan heb je het ook later.
   Succes van wind op zee is dat we met sector een stabiele marktsituatie hebben gecreëerd door risico's weg te nemen (gronden in ons bezit) en ieder jaar 1GW te realiseren.

8. TK U sprak over het opruimen van ecologisch beperkingen? Is dat een oprekking van het aantal te accepteren slachtoffers.
   Antwoord:
   We hebben destijds aannames moeten doen wat er zou gebeuren. Ecologische impact bleek naderhand te hoog ingeschat. De normen zijn dus niet veranderd.

9. KK + DB : hoe zit de omrekening van Megavolt Ampere bij datacenters naar vermogensimpact naar KwH naar op te wekken Gigawatt?
   Antwoord:

[1] https://www.regionale-energiestrategie.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1879583

Er is niet één formule. We weten het gecontracteerd vermogen via Liander
In klimaatrapportage heeft CE Delft een inschatting voor de groei van gecontracteerde vermogen. Op basis van enkele inschattingen over verdere efficiëntie zijn ze gekomen tot een inschatting van het toekomstige elektriciteitsverbruik, zie hiervoor hun rapport.

Toegezegd cijfers na te leveren:
Obv datacenterbeleid komt CE Delft tot een raming van het elektriciteitsverbruik in Amsterdam van 2,7 TWh in 2030.

10. LH: nieuwe gebieden op zee, hoe lang duurt het voor die aangewezen zijn en het windpark gerealiseerd kan worden.
    Antwoord:
    In de praktijk een kleine 10 jaar. Vandaag een motie aangenomen om asap 10GW extra aan te wijzen op zee.

11. MM: Juist bij geclusterde datacenters wordt veel data uit buitenland, dan staan ze juist wel 24h aan?
    Antwoord:
    Dit moeten we navragen bij de experts. Er wordt wel een relatief stabiel gebruik geconstateerd. Ook een datacenter staat nooit de hele dag op vol vermogen. Om som te maken van vermogen datacenters (MW) naar stroomvraag (MWh) heb je de capaciteitsfactor nodig en die is geheim.

12. KK: Klopt het dat de ambtenarij hier zegt dat ze niet goed weten hoe het zit met die datacenters en dat het verbruik niet bekend is. Hoe kan er dan op dit moment goed beleid worden gemaakt?
    Antwoord:
    In het datacenter beleid staan monitoringstafels. Samenwerking tussen Adam en Liander, daar gaat deze kennis ontwikkeld worden.
    Het gaat hier om de Regionale Energiestrategie. Deze kennis is hier nu niet aanwezig, maar is er wel.

13. MM: gecontracteerd vermogen bij Liander betekent dat je daar nooit boven komt in een jaar, dan weet je in ieder geval een plafond.
    Antwoord:
    Het is een maximum. In het datacenter beleid staat een maximaal piekvermogen dat in ieder geval lager is dan het gecontracteerd vermogen.

Overige vragen

In blauw de toegevoegde vragen/antwoorden/aanpassingen t.o.v. de annotatie van **20 mei**

21. Over de 35 TWh hernieuwbaar op land in het Klimaatakkoord en dat de doelstelling al zou zijn gehaald.

Voorstel reactie:

We zien géén reden om een pas op de plaats te maken in het RES-proces:

- Het **Planbureau voor de Leefomgeving (PBL**) komt uit op een bandbreedte van **31,2 tot 45,7 TWh, met een middenwaarde van 38,2 TWh**. De (in de eerdere annotatie aangegeven) 26,7 TWh maakt onderdeel uit van de bandbreedte, het gaat hierbij om pijplijn projecten.
- **Martien Visser** (Lector Hanzehogeschool) heeft op basis van openbare data voorspeld dat we zonder verdere inspanningen **33,2 TWh in 2030** gaan halen. De analyse van Martien Visser Martien Visser valt binnen de bandbreedte van het PBL.
- **De boodschap van beide analyses is dezelfde: het gaat de goede kant op, maar er is geen enkele zekerheid dat de 35TWh ook daadwerkelijk halen.**
- De ervaring is namelijk dat een deel van alle voorgenomen projecten afvalt voordat ze daadwerkelijk worden gerealiseerd. Soms door juridische procedures. Soms doordat er problemen zijn met aansluiting op het elektriciteitsnet.
- Daarom is er geen reden om een pas op de plaats te maken.
- De verschillen in analyses tussen Visser en PBL kunnen worden verklaard door andere aannames, o.a. ten aanzien van de 'mate van zekerheid' dat projecten in de pijplijn daadwerkelijk worden gerealiseerd.
- In de bandbreedte van het PBL zitten pijplijn projecten (subsidie toegekend en of vergunningen verleend) plus een analyse van de RES ambities. Door grote mate van onzekerheid van de RES zoekgebieden komt de marge tot stand.
- In het Klimaatakkoord is bewust gekozen voor een behapbare opgave. Vanwege de ervaringen uit het verleden en omdat de RES-systematiek zich nog moet ontwikkelen. De behapbare opgave wordt duidelijk met beide analyses.
    - NB: De opgave van het energieakkoord uit 2013 maakt onderdeel uit van de opgave van de RESsen.
- In het Klimaatakkoord is ook afgesproken om uit te gaan van enige "overprogrammering". Dit geeft ruimte om nog afwegingen te kunnen maken in de zoekgebieden over zaken als netcapaciteit, impact op de natuur en betrokkenheid van bewoners.
- Daarnaast halen we met de huidige routekaart de 49 TWh Wind op Zee in 2030 niet. Dit is per brief gemeld aan de Tweede Kamer. Er is 700 MW extra Wind op Zee nodig. Wind op Zee realiseren is niet zo makkelijk als het lijkt.
- Het Rijk steunt de continuering van de RES-aanpak mede vanwege de grote onzekerheden in de realisatie tot 2030 en de onzekerheden na 2030 (Green Deal vraagontwikkeling elektriciteit).
- Eind dit jaar komt het PBL met een actualisatie op basis van de dan beschikbare CBS-gegevens. De verwachting is dat dit leidt tot een kleiner verschil t.a.v. de cijfers van Visser.
- Verschillen Visser en PBL uitgelegd:
    - PBL gaat uit van de realisatie per 1 januari 2020 zoals gepubliceerd door het CBS. Martien Visser doet een aanname voor de realisatie eind 2020. Een deel wat PBL "ambitie" noemt, noemt Martien Visser dus "pijplijn".

- Martien Visser gaat uit van de daadwerkelijke productie in 2019 en PBL van een genormaliseerde productie (dit is een langjarig gemiddelde met een correctiefactor voor heel windrijke of windarme jaren).
- Martien Visser doet de aanname dat alle SDE beschikkingen voor wind gerealiseerd worden, zonder daarbij rekening te houden met te saneren turbines. Dit is met name in Flevoland het geval, waar de komende jaren 400 MW gaat verdwijnen (circa 1 TWh).
- Visser corrigeert de CBS gegevens over 2019 nog met het gegeven dat het CBS over 2019 slechts 'de helft' meetelde. Dit wordt nog gecheckt door het PBL.
- Visser en PBL doen aannames over de realisatiegraad van zon-pv. Visser denkt dat 50% gerealiseerd wordt van de verstrekte SDE beschikkingen, PBL werkt met een bandbreedte. In beide gevallen is dit een papieren werkelijkheid en niet zeker of dit gerealiseerd wordt (ondanks de transportindicaties).
- PBL doet een gedetailleerde aanname van het aandeel kleinschalig zon (op daken van huizen), die niet meetelt voor het 35 TWh doel. Visser doet een grovere aanname.

Woon

22. Over de reflectiefase / tussenfase

Voorstel reactie:

- Na vaststelling van de RES 1.0 wordt voor de nieuwe zoekgebieden een tussenfase / reflectiefase ingelast.
  - Voor bestaande zoekgebieden (Noorder IJ-plas en Havengebied) gaan we verder met het huidige proces. In de Windvisie 2012 is al vastgelegd dat dit ruimtelijk wenselijke en kansrijke gebieden zijn voor windenergie.
- De reflectiefase betreft een nieuwe dialoog met bewoners en belanghebbenden. Veel bewoners hebben immers aangegeven zich niet gehoord te voelen in het proces. We nodigen daarom stakeholders ook uit om hun input te geven bij het opstellen van het plan van aanpak voor deze fase. Inmiddels hebben de eerste overleggen plaats gevonden.
- Als gemeente willen we leren door terug te kijken en gezamenlijk met bewoners en belanghebbenden vooruit te kijken, voordat we medewerking verlenen aan nieuwe initiatieven. Onderdeel van dit proces zijn ook stadsdelen, buurgemeenten en veel meer belanghebbenden.
  - Terug te kijken door de evaluatie van het beleidsproces tot nu toe gezamenlijk met belanghebbenden uit te zetten.
  - En vooruit te kijken richting de vervolgfase met initiatiefnemers op basis van de Amsterdamse ambitie. Met aandacht voor:
    - Bespreken hoe we het proces kunnen optimaliseren.
    - Hoe we aan zorgen tegemoet kunnen komen.
    - Het opbouwen van een gezamenlijk beeld over kennis en feiten.
    - Het gesprek kunnen voeren over dilemma's.
    - Wat we als gemeente kunnen meegeven aan nieuwe initiatieven.
  - De opbrengst is o.a. een evaluatie, een afwegingskader voor initiatieven en een uitvoeringsprogramma RES.
    - De raad beslist over het afwegingskader.
    - In het uitvoeringsprogramma wordt samenwerking met de regio gezocht.

Hoe lang duurt de reflectiefase?

- De gemeente ziet dat er vertrouwen in het proces herstelt moet worden. Een zorgvuldig, gezamenlijk proces met verschillende partijen is daarbij uiterst belangrijk.
- We zien dat hier een balans gevonden moet worden tussen snel voortgang boeken en zorgvuldig, samen optrekken, ook met de omgeving in de zoekgebieden.
- De inhoud en de kwaliteit en van het op te stellen afwegingskader staan daarbij voorop.
- Er is daarom is nog geen concrete tijdsplanning voor de duur van de reflectiefase te geven, we gaan nu uit van ongeveer een half jaar uitwerkingstijd.

Met welke belanghebbenden is al gesproken over het PVA voor de reflectiefase:

<u>Aanwezige (semi)overheden:</u>

- Zaanstad,
- De Ronde Venen,
- Diemen,
- Gooise Meren,
- stadsdelen Oost en Noord,
- Provincie NH,
- RES NHZ,
- Liander

<u>Genodigd, maar niet aanwezig:</u>

- Ouderamstel,
- Oostzaan,
- Landsmeer,
- stadsdelen Zuidoost en Nieuw-West,
- Waternet

<u>Niet overheden/ belangengroepen:</u>

- Windalarm,
- Spaar het Gein/ Stop windturbines Gein,
- Bezorgde artsen,
- Amsterdam Wind,
- Jong RES,
- Woonbootvereniging,
- Tuinpark Tuinwijck/ Alliantie Noordelijke Tuinparken
- bewonerscommissie Eigen Haard "Hoefijzer Plus"
- 02025/ MA.AK,

Genodigd maar niet aanwezig

- Noord Verstoord
- Natuur- en Milieu Federatie Noord-Holland (Wel schriftelijke input geleverd) ,
- De Gezonde stad
- Ondernemersvereniging Westpoort,
- Golfbaan Waterland

Wat is een afwegingskader?

Een afwegingskader is een lijst van criteria of kenmerken die je relevant vindt om te gebruiken bij de beoordeling van een situatie en om een afweging over die situatie te kunnen maken. Het ondersteunt het nemen van een beslissing en maakt transparant welke aspecten daarbij een rol spelen. Een afwegings- of beoordelingskader vervangt niet de beslissing, maar informeert besluitvormers over de informatie die relevant is om te betrekken. Zij kunnen het bovendien gebruiken om uit te leggen waarom (op basis waarvan) zij tot een bepaalde beslissing zijn gekomen.

Een afwegingskader van wat?

Voordat je een afwegingskader opstelt, is het van belang om te bedenken wat je precies wilt afwegen en ten opzichte van wat (of van welke situatie) je deze afweging wilt maken. Daarnaast is het nodig om te bepalen of je een individuele situatie wilt beoordelen, of verschillende situaties wilt kunnen vergelijken. Daarom zien wij voor het opstellen van een afwegingskader voor de beoordeling van de geschiktheid van de zoekgebieden voor wind, de volgende vraag als belangrijk startpunt van de discussie:

Startvraag: zoeken we (binnen de aangewezen zoeklocaties) een aantal locaties die het meest geschikt zijn? Of onderzoeken we of de aangewezen zoeklocaties überhaupt wel geschikt zijn? Afhankelijk van het antwoord is het afwegingskader;

(1) een onderlinge vergelijking van zoekgebieden (met bijv. een minimum aantal locaties voor windmolens als uitkomst), of
(2) een individuele beoordeling per zoekgebied (met als mogelijke uitkomst dat geen enkele locatie geschikt is wind).

In beide gevallen zijn de volgende criteria relevant om mee te nemen bij de afweging:

- Toets op wettelijke vereisten t.a.v. geluid, bouwhoogte, risicozonering, natuur, vliegveiligheid, etc
- Gezondheidseffecten; uitvoering Health Impact Assessment (volgens motie)
- Lokale aspecten;
    - Welke partijen (in brede zin; dus ook woonboten, volkstuinparken, recreanten) hebben mogelijk overlast/hinder van wind op deze locatie?
      En wat is de omvang van deze partijen? (bijv: gaat het om 1 woonboot of om 30.000 inwoners)
    - Welke lokale opgaves spelen op deze locatie?
    - Welke zorgen en wensen leven er onder de inwoners/gebruikers van (de omgeving van) deze locatie
    - → dit kan je vertalen in lokale criteria, bijvoorbeeld het aantal nachten dat je met het raam dicht moet slapen.
- Invloed op/van andere beleidsterreinen en ambities;
    - M.b.t. de *huidige* situatie: invloed op o.a.:
        - Ruimtelijke kwaliteit
        - Landelijk gebied
        - Nationaal natuurlandschap
    - M.b.t. mogelijkheden voor *toekomstige* ontwikkelingen van o.a.:
        - Woningbouwambities
        - Natuur- en recreatieontwikkeling
- Invloed op buurgemeenten;
    - Invloed op ruimtelijke ontwikkelingen en ambities van buurgemeenten?
    - Is er overlap in zoekgebieden?
    - Overeenstemming over afwegingskader voor zoeklocaties?

23. Over woonboten bij de Durgerdammerdijk en Buikslotermeerdijk meegenomen als geluidsgevoelige bestemmingen in de analyse?

Voorstel reactie:

- De ligplaatsen/woonboten op beide plekken zijn geluidsgevoelige bestemmingen waarmee rekening moet worden gehouden bij het realiseren van windmolens.
- De ligplaatsen/woonboten zaten niet in het bestand van geluidsgevoelige bestemmingen dat de gemeente in eerste instantie had gebruikt om de analyse mee te doen (350 meter afstand).
- Inmiddels zijn de kaarten aangepast waarin ook de ligplaatsen van de woonboten zijn meegenomen als geluidsgevoelige bestemmingen voor de groene voorkeursgebieden. Er is gerekend met 350 meter afstand vanaf de buitenzijde van de ligplaats conform het bestemmingsplan (dus niet de woonboot zelf).
    - Een van de woonbootbewoners van de Durgerdammerdijk stelt in een e-mail dat wij de analyse niet juist hebben gedaan. We hebben dit dubbel gecheckt. De analyse is goed uitgevoerd.
    - Echter geeft de bewoner aan dat de ligplaats van een woonboot anders is dan het bestemmingsplan aangeeft, en dat daarmee de 350 m afstand tot het groene voorkeursgebied niet klopt. Hierover is binnenkort (2 juni van 9.00 tot 10.00 uur een afspraak gemaakt met de bewoner).
- Met de energieregio is afgesproken dat in de RES viewer op de website doorlopend de zoekgebieden aangepast worden, omdat er in het vervolgtraject voor nog meer gebieden aanpassingen doorgevoerd zullen moeten worden. En niet alleen in Amsterdam, maar in de hele energieregio. Daarvoor wordt niet elke keer een vastgesteld beleidsstuk veranderd, maar is het instrument van de online "RES viewer" ingevoerd.
  https://energieregionhz.nl/res-viewer
- In de RES viewer zullen ook de reservegebieden worden aangepast, mocht daar nog foutieve informatie in zitten.
- Het college verwacht dat er in alle voorkeursgebieden voor windenergie bij vervolggesprekken met bewoners en belanghebbenden en nader onderzoek zaken opkomen waardoor er windlocaties kunnen afvallen. Dit staat ook beschreven in het collegebesluit over de aangepaste windzoekgebieden. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als er op andere plekken geluidsgevoelige bestemmingen over het hoofd zijn gezien, maar ook als uit onderzoek blijkt dat er te veel geluidshinder is of te veel schade ontstaat aan de natuur.
- Het college neemt de zorgen van bewoners zeer serieus en communiceert doorlopend dat windturbines binnen 350 meter van geluidsgevoelige bestemmingen gezien de wettelijke geluidsnormen eigenlijk niet mogelijk zijn.

24. Over geluid en gezondheidseffecten

Voorstel reactie:

- Amsterdam zal aan de zorgen over mogelijke gezondheidseffecten tegemoetkomen in het vervolgproces. Mochten de effecten onaanvaardbaar zijn, dan komen er geen windturbines:
    1. Voor iedere windmolen of windpark wordt een geluidsberekening gemaakt. De regels hiervoor staan in de wet- en regelgeving.

2. Daarnaast gaat Amsterdam op verzoek van de gemeenteraad realistische geluidssimulaties laten maken voor specifieke windlocaties. Er wordt gedacht aan de simulator van het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR). Die simulator wordt ook gebruikt om de hinder te meten bij weg- en spoorprojecten en bij Schiphol.
3. Ook gaat Amsterdam op verzoek van de gemeenteraad per windmolen of windpark een health impact assessment (HIA) laten uitvoeren. Dit advies wordt meegenomen bij besluitvorming over de vergunningen.

- De geluidsnormen in Nederland voor windturbines zijn in lijn met de normering van andere geluidsbronnen, zoals wegen, spoorwegen, industrie, luchthavens.
- Het Rijk heeft recent (oktober 2020) nog aangegeven geen aanleiding te zien om de geluidsnormen voor windturbines aan te passen. Zie beantwoording kamer-vragen over dit onderwerp: https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/10/30/beantwoording-kamervragen-van-de-leden-beckerman-en-van-gerven-beiden-sp-over-de-aanhoudende-klachten-rond-laagfrequent-geluid-bij-windturbines/beantwoording-kamervragen-van-de-leden-beckerman-en-van-gerven-beiden-sp-over-de-aanhoudende-klachten-rond-laagfrequent-geluid-bij-windturbines.pdf
- In Nederland accepteren we een bepaalde mate van "hinder" van windturbinegeluid en hinder van andere geluidsbronnen, zoals wegen. Het aantal dB in de wet- en regelgeving is tot stand gekomen op basis van een afweging tussen het te verwachten percentage mensen dat last heeft van het geluid en de noodzaak om meer duurzame energie op te wekken in een dichtbevolkt land. Volgens de regels mag het jaargemiddelde geluidniveau (grenswaarde) Lden voor windturbines in Nederland niet meer zijn dan 47 dB. Dit is een gemiddelde norm die bestaat uit het gemiddelde geluid van alle dagen, alle avonden met een straffactor van 5 dB en alle nachten met een straffactor van 10 dB. 47 dB is derhalve niet de hoogte van de geluidsbelasting op woningen. Die is in de praktijk maximaal 43-45 dB(A). Overigens geldt voor de nacht een gemiddelde norm van 41 dB (de Lnight 41 norm).
    - Ter vergelijking: de voorkeursgrenswaarde voor wegverkeerslawaai in Nederland is Lden =50 dB. In de meeste gevallen wordt deze overigens overschreden, ook in Amsterdam – zie geluidskaart Amsterdam: https://maps.amsterdam.nl/geluid/

<u>Ter kennisname</u>:

Publicaties RIVM / WHO:

- De WHO adviseert het debat te voeren rond 45 dB Lden. 45 dB Lden is een zogenaamde "conditional" recommendation en geen "strong" recommendation, zie: pagina 5 t/m 7: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/383922/noise-guidelines-exec-sum-eng.pdf.
- De effecten van windturbinegeluid worden in wetenschappelijke literatuur opgedeeld in "hinder" en "ernstige hinder".
    - Bij circa 40 dB Lden is het percentage "ernstige hinder" 0%.
    - De mate van hinder wordt internationaal op dezelfde manier gemeten met een vragenlijst met een schaal van 0 tot 10. De hoogste waarden staan voor "ernstige hinder".
- Laagfrequent geluid "lage tonen" zorgen niet voor meer hinder.
- Naar verwachting heeft circa 8 % van de omwonenden "ernstige hinder" bij 47 dB windturbinegeluid.
    - Hierbij spelen ook andere factoren zoals het overige geluid in de omgeving, de mening over windenergie en, het al dan niet hebben van uitzicht op de windturbine een rol.

- Over gezondheidseffecten van het geluid van windturbines, zoals slaapverstoring, slapeloosheid en hart- en vaatziekten, zijn de resultaten van wetenschappelijk onderzoek niet eenduidig: deze effecten hangen niet duidelijk samen met het geluidniveau, maar soms wel met de ervaren hinder.
- De literatuur laat duidelijk zien dat omwonenden minder hinder hebben van de windturbines als ze betrokken werden bij de plaatsing ervan. Door mee te kunnen denken over de plaatsing en de balans tussen kosten en baten, ervaren omwonenden minder hinder. Het is daarom belangrijk dat zorgen serieus worden genomen en mensen worden betrokken bij het proces om windturbines te plaatsen.

Andere landen, bv Duitsland:
- In andere landen, bijvoorbeeld in Duitsland, is de situatie niet zo eenduidig als vaak gesuggereerd wordt: 1,5 km afstand of 10x de hoogte.
- Er is sprake van een regionale differentiatie.
- De bandbreedte ligt tussen de 300 meter tot 1000 meter. 10x de hoogte is uitzonderlijk groot.
- In stedelijke gebieden zoals Hamburg of Bremen wordt de ondergrens gehanteerd.
  FA Wind Abstandsempfehlungen Bundesländer (fachagentur-windenergie.de)

Onderzoek naar laagfrequent geluid van [redacted] */ LUMC:*
- Aangeven dat het nieuwe onderzoek van dhr de Laat nog niet gepubliceerd is (verwachting: tussen voorjaar en zomer), en dat wij de publicatie in de gaten houden. Het RIVM doet dit ook. Wij volgen alle ontwikkelingen bij het RIVM en het Rijk.
- Er wordt doorlopend, nationaal en internationaal, onderzoek gedaan naar de (geluids)effecten van windmolens. Soms leiden die tot aanpassingen van wet- en regelgeving en soms niet.
- Andersom wordt er ook onderzoek gedaan naar de effecten van klimaatverandering. Ook die kunnen leiden tot aanpassingen van wet- en regelgeving.
- We nemen besluiten op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten die voorhanden zijn. Bv de publicatie van het RIVM over geluid van windmolens van oktober 2020.
- NB: meer info over standpunt NWEA t.a.v. laagfrequent geluid:
  https://www.nwea.nl/laagfrequent-geluid-door-windturbines/

25. Over de rol van Pondera / [redacted]. In de Telegraaf jl. is de suggestie gewekt van belangenverstrengeling.

Voorstel reactie:

- U betreurt het dat de Telegraaf deze suggestie heeft gewekt zonder bewijs te leveren. Dit soort dingen gaan dan snel een eigen leven leiden, maar dit zijn de feiten:
- Adviesbureau Pondera heeft in Q1 2020 twee technische verkenningen uitgevoerd naar de mogelijkheden voor windturbines in Amsterdam. De verkenningen bieden inzicht waar theoretische ruimte is voor de ontwikkeling van windturbines. Adviesbureaus Bosch en van Rijn en Antea Group hebben dezelfde soort verkenningen gedaan voor het Havengebied en Amsterdam Zuidoost. De rapporten zijn allemaal gebaseerd op feitelijke data uit geografische informatiesystemen. De rapporten zijn openbaar gepubliceerd op https://energieregionhz.nl/documenten#amsterdam.
- Daarnaast is een medewerker van Pondera voor het zoekgebied Noorder IJ-plas en het havengebied van stadsdeel Noord aangesteld in Q2 2020 als senior procesmanager

windenergie. De procesmanager wind is nodig om het proces 'te komen tot precieze locaties voor de windturbines', te ondersteunen en te faciliteren. Dit wordt gedaan in samenwerking met bewoners en de initiatief nemende coöperaties. Het gebied Noorder IJ-plas is namelijk in de door de gemeenteraad vastgestelde Windvisie 2012 (juridisch planologisch kader) benoemd als kansrijk en wenselijk gebied voor windturbines. En de gemeente heeft een intentieovereenkomst getekend om mee te werken aan het 100% coöperatieve windinitiatief in dit gebied.

- De selectie van de senior procesmanager betrof een openbare aanbesteding via het platform "externe inzet gemeente Amsterdam". Een van de eisen betrof "minimaal 10 jaar ervaring met het managen van het proces tot realiseren van windturbines op land". Dan kom je al snel bij een handjevol bedrijven die dit kunnen. De lead-buyer van de gemeente, team Vacatureloket, heeft de kandidaten geselecteerd en doorgezet voor de sollicitaties. De medewerker van Pondera voldeed het beste aan het uitgevraagde profiel. Via het gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsbeleid is het voorkomen van belangenverstrengeling geborgd.

26. Feiten over Wind

- Huidig opgesteld vermogen windenergie in Amsterdam (mei 2021): **75** MW
- Ambitie opgesteld vermogen windenergie in Amsterdam in 2030: minimaal **127** MW

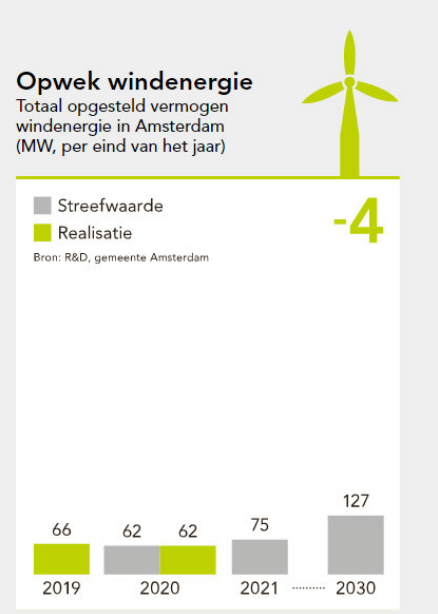

- Huidige opwek duurzame elektriciteit mbv windenergie in Amsterdam (mei 2021): **153** GWh per jaar
- Verwachte opwek duurzame elektriciteit mbv windenergie in Amsterdam in 2030: **296** GWh per jaar

- Elke extra windturbine (gemiddeld opgesteld vermogen van 3 MW) kan in 2030 voorzien in het elektriciteitsverbruik van circa **4.000** Amsterdamse huishoudens
- Bij de realisatie van de ambitie van 127 MW windenergie in Amsterdam in 2030 kunnen circa **155.000** Amsterdamse huishoudens worden voorzien in hun elektriciteitsverbruik

27. Over Warmte

Er zijn geen beslispunten over Warmte (vooral een update met wat er afgelopen jaar gedaan is op warmtedossier)

Wat is nieuw ten opzichte van concept RES?

- De Transitievisie Warmte is in Amsterdam september 2020 vastgesteld met daarin een voorziene grote rol voor collectieve warmtenetten (≈54 procent, >400.000 woningequivalenten). Na vaststelling van andere TVW's in de RES-regio's kunnen er vervolgstappen komen over de ontwikkeling van de warmtevraag, warmteaanbod en warmte-infrastructuur met in het bijzonder buurgemeentes. Warmtevraag: CE Delft heeft onze TVW laten doorrekenen. Doordat rekening is gehouden met de groei van de stad is de totale warmtevraag in 2050 (≈23GJ) iets hoger dan in 2040 (≈22 GJ). De doorrekening laat zien dat in 2040 en 2050 niet langer gebruik wordt gemaakt van aardgas voor de warmtevraag. In plaats daarvan worden warmtenetten de belangrijkste leveranciers van warmte.
- Aanvragen van de opsporingsvergunning aardwarmte met als doel de ontwikkeling van geothermiebronnen in de regio te versnellen, optimale kennisdeling en de efficiënte benutting van de ondergrond
- Amsterdam vormt haar eigen RES deelregio maar in het proces richting de Regionale Structuur Warmte 1.0 is de samenwerking met de buurgemeentes opgezocht. De warmtetransitie reikt namelijk verder dan de eigen gemeentegrenzen en samenwerking met de regio is essentieel, voor zowel de inzet en ontwikkeling van duurzamere bronnen als ook de efficiënte verdeling van warmte.
- Na afronding van alle Transitievisies Warmte wordt gestart met RSW 2.0 (verwacht: 2023) waarin afspraken worden gemaakt over efficiënte inzet van duurzame warmtebronnen op regionaal niveau.

28. Over het (duurzame-) Energiegebruik van datacentra

<u>Voorstel reactie:</u>

- Datacenters gebruiken veel elektriciteit. Amsterdam was vroeger en zal in de toekomst voor een belangrijk deel afhankelijk zijn en blijven van de import van elektriciteit die buiten Amsterdam is opgewekt (net als bv. bij voedsel). Vanuit het Klimaatakkoord is een landelijke opgave regionaal belegd om de elektriciteitsproductie te verduurzamen en Amsterdam levert daaraan een bijdrage met haar RES-bod. Amsterdam laat zien, dat de stad haar verantwoordelijkheid neemt en zoveel duurzame elektriciteit zal opwekken, binnen haar gemeentegrenzen als mogelijk.
- Dit RES bod als bijdrage aan de landelijke opgave is onafhankelijk van het elektriciteitsverbruik in de stad. Al wordt door de energietransitie en de daarmee verbonden lokale elektriciteitsproductie steeds duidelijker zichtbaar wat het verband is tussen opwek en productie van elektriciteit en daarmee verbonden externe effecten.

- Los daarvan: de discussie over economisch beleid dat leidt tot elektriciteitsverbruik, zoals bij de vestiging datacenters het geval is, moet in de context van dat economisch beleid gevoerd worden. Een behandeling van de RES over locaties voor de opwek van duurzame energie moet dan ook geen discussie worden over het datacenter beleid.

(zie ook de toelichting die is verstuurd n.a.v. de technische sessie als bijlage)

- In de regio Amsterdam is een cluster van hyperconnectiviteit datacenters aanwezig. Deze datacenters zijn energie-efficient, hebben een (inter)nationale functie en zorgen voor externe milieuvoordelen. De impact op het energienetwerk in deze regio is echter groot. O.a. hiervoor hebben in het afgelopen jaar het vestigingsbeleid datacenters opgesteld waarin we het cluster van datacenters op een goede manier in relatie tot ruimte en de capaciteit in het energienetwerk ordenen in de stad en de regio. Dit beleid is in samenwerking met TenneT en Liander ontwikkeld.

- In het vestigingsbeleid zijn kaders opgenomen voor het gebruik van duurzame energie, omdat we dat zowel voor bedrijven als burgers van belang vinden. Het vestigingsbeleid datacenters gaat niet over bij welke partijen de datacenters deze energie inkopen.

29. Wat is opgenomen over zon in RES 1.0?

De doelstelling voor zonne energie is niet gewijzigd. De doelstelling blijft om op termijn alle geschikte daken te gebruiken met een tussendoelstelling voor 2030.

De doelstelling voor 2030 is 550 MW waarvan het grootste deel op daken groter dan 15 kWp (meer dan 50 panelen). Dit betekent een gemiddelde groei van 50 MW per jaar, wat ongeveer overeenkomt van 50 duizend panelen per jaar.

De doelstelling voor Amsterdam voor 2030 is twee keer zo hoog als de landelijke prognose voor de groei van het aantal zonnepanelen tot 2030.

In de RES 1.0 is concreter opgenomen hoe we inzetten op zon op alternatieve locaties. Zo is de minister gevraagd de locaties langs rijkswegen op te nemen in het rijksprogramma OER. Dit is inmiddels toegezegd. Dit betekent dat er komend jaar verkenningsstudies worden gestart door RWS. Tijdelijke zonneweides voor strandeiland en buiteneiland zijn opgenomen in de ruimtelijke plannen. Directie sport en bos is gestart met een uitvraag om een parkeervoorziening te overkappen. De ruimte op alternatieve locaties is beperkt ten opzicht van de ruimte op daken. Er is daarom geen aparte doelstelling geformuleerd voor deze locaties.

De NoorderIJplas is opgenomen als zoekgebied voor zonnepanelen nav een aangenomen motie van voormalig raadslid Ceder.

30. Waarom is uitrol op daken niet zo eenvoudig?

Voorstel reactie

Er zijn verschillende redenen waardoor de uitrol van zonnepanelen op daken moeilijker is dan het lijkt:

- In Amsterdam hebben we bijvoorbeeld relatief vaak te maken met verschillende belangen tussen gebouweigenaren en gebruiker(s).
- Er is een hoog aandeel VVE's met complexe besluitvormingsprocessen.
- Niet alle dakconstructies geschikt
- Er zijn eigenaren die andere plannen hebben met hun dak zoals de aanleg van een dakterras of een groen dak.

- Verzekeringen die extra eisen stellen, wat leidt tot extra kosten
- Onzekerheid voor langere termijn over rijksregelingen zoals de saldering, SDE++ en regelingen voor cooperaties.

31. Wat doet Amsterdam voor zon?

Voorstel reactie

De gemeente ondersteunt nu al bewoners, bedrijven, VVE's en maatschappelijke organisatiess met het realiseren van zonnepanelen[2]. Hiervoor zijn middelen voor adviezen, onderzoek en ambtelijke capaciteit beschikbaar. Daarnaast heeft de gemeente in het kader van duurzaam herstel 4 miljoen euro vrijgemaakt om de uitrol op corporatiedaken te versnellen.

Amsterdam ondersteunt door oa:

- Collectieve inkoop voor particulieren
- Energie en zonnescans voor bedrijven en organisaties
- Ondersteuning van bedrijven en organisaties in projectvoorbereiding (bijv dakonderzoek)
- VVE adviezen
- Projectondersteuning voor maatschappelijke organisaties, als scholen (NB in juni wordt er weer gestart met de aanleg van panelen op
- Bedrijventerreinaanpak zonne energie (nu loopt actie Sloterdijk met aanbod scans)
- Een online platform met handelingsperspectief voor Amsterdammers
- Ondersteuning bij zon in beschermd stadsgezicht. Recente inrichting nieuw loket.
- Duurzame wegwijzer/ geven van handlingsperspectief particulieren en bedrijven
- Beschikbaar stellen daken aan coöperaties
- Aantrekkelijke leningen: Energielening voor particulieren en het duurzaamheidsfonds voor bedrijven en VVE's

32. Kan er niet meer worden gedaan voor zonne energie?

Voorstel reactie

Amsterdam doet er alles aan om het plaatsen van zonnepanelen voor dakeigenaren zo makkelijk mogelijk te maken en ondersteunt met advies en leningen. De uiteindelijke beslissing om ze te plaatsen ligt bij hen.
Om extra te versnellen of hogere doelstellingen te stellen zou Amsterdam zonnepanelen moeten gaan subsidiëren voor iedereen. Aangezien er voor meerdere honderden miljoenen wordt geïnvesteerd in zonnepanelen zou zelfs een beperkte subsidie leiden tot extra kosten van tientallen miljoenen euro's. Een dergelijke extra inzet van middelen acht het college niet haalbaar.

33. Over nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen

Raadsadres van de bezorgde (para)medici is 18 mei beantwoord. Intussen heeft deze groep 2 (vervolg) raadsadressen ingediend. Hier eerst de genummerde vragen uit het oorspronkelijke raadsadres met het antwoord

Voorstel reactie:

[2] Meer Informatie over het Amsterdamse programma voor zonnepanelen is te vinden op de website www.amsterdam.nl/zon.

1. Raadsadres: Reageer uitgebreid op onze argumenten over het RIVM rapport
    a. Zie inhoudelijke reactie van het RIVM in de bijlage van de brief
2. Raadsadres: Deelt u onze mening dat op grond van RIVM rapport geen windmolens nabij woonwijken geplaatst mogen worden
    a. Nee, zoals bij alle geluidsbronnen in de leefomgeving is enige vorm van hinder door windturbines niet uit te sluiten
    b. Maar als er onaanvaardbare risico's zijn voor de volksgezondheid valt een locatie af
    c. We ontwikkelen een afwegingskader waarbij gezondheid een belangrijke rol speelt. Daarbij wordt het RIVM rapport betrokken, maar dat is niet de enige bron van informatie
3. Raadsadres: Bent u op de hoogte dat windturbines een bijkomende bron van slaapverstoring zijn voor kinderen
    a. Geluiden in een stad zijn niet altijd plezierig en kunnen voor een deel van de inwoners hinderlijk zijn en hun slaap verstoren, ook bij kinderen. Daarom is nader onderzoek naar mogelijke geluidsoverlast bij specifieke locaties voor windturbines van groot belang.
    b. Verwijzen naar het afwegingskader
4. Raadsadres: Wilt u het RIVM vragen om onderzoek te doen naar de gezondheidsrisico's van de Amsterdamse zoekgebieden
    a. Om de gezondheidseffecten op lange termijn van windturbinegeluid te bepalen is een meting bij een enkel windpark niet voldoende.
    b. Betrokken ministeries zijn in overleg met het RIVM over aanvullend landelijk onderzoek, het college wacht de uitkomst van dit overleg af
    c. College werkt intussen aan een afwegingskader voor de Amsterdamse situatie
5. Raadsadres: Neem kinderen mee in het onderzoek dat u aan het RIVM vraagt
    a. Risicogroepen worden in het afwegingskader meegenomen
    b. Zie verder vraag 4
6. Raadsadres: Bent u van mening dat uitvoering van plannen pas mogelijk is als overtuigend is aangetoond dat er geen gezondheidsrisico's zijn. Neemt u het voorzorgsprincipe in acht
    a. Amsterdam volgt de landelijke regelgeving voor omgevingsgeluid
    b. In aanvulling daarop wordt een afwegingskader ontwikkeld waarin gezondheidsrisico's een belangrijke plaats innemen
7. Raadsadres: Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad te beperken en te zoeken naar alternatieven die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren
    a. Ja, voor alle omgevingsgeluid zoekt het college naar mogelijkheden om geluidseffecten zoveel mogelijk te beperken, ook van windturbines
    b. College ziet het daarnaast als haar verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de bestrijding van de klimaatcrisis.

Er zijn 2 vervolg raadsadressen van de (para)medici binnengekomen:

Raadsadres 18 mei: De indieners willen dat het college reageert op het RIVM rapport: 'Nieuwe gezondheidskundigerichtlijnen voor omgevingsgeluid. Nadere gezondheidskundige analyses' dat op 12 mei is verschenen. Rapport geeft nadere duiding voor beleidsmakers over de gezondheidseffecten van geluid afkomstig van wegen, spoor en vliegtuigen op basis van de advieswaarden van de WHO uit 2018. Rapport gaat niet over windturbines, maar de indieners zien voldoende aanleiding in het rapport om de gezondheidseffecten nog serieuzer te nemen.

Voorstel reactie
Net als de indieners van dit raadsadres neemt de gemeente de gezondheid van haar inwoners zeer serieus. De gemeente heeft daarom een gezondheidseffectscreening/HIA onderdeel van het proces gemaakt om projecten te beoordelen. De invulling van de gezondheidseffectscreening/HIA moet nog worden vastgesteld door een onafhankelijke commissie. Dit RIVM rapport kan daarbij gebruikt worden.

Raadsadres 24 mei: De indieners reageren op het antwoord van de gemeente en het RIVM op hun eerste raadsadres en gaan daar met 4 zelfgetrokken conclusies en 11 inhoudelijke punten uitgebreid op in. Hun eindconclusie is dat de indieners zelf voldoende hebben aangetoond dat er gezondheidsrisico's zijn er er meer onderzoek nodig is. Ze roepen dan ook op om meer onderzoek af te wachten en dat tot die tijd windturbines niet te dicht op woningen kunnen worden geplaatst en het voorzorgsprincipe in acht moet worden genomen.
Ook vinden ze de gezondheidseffectscreening/HIA dusdanig vaag dat ze daar nog niet op kunnen reageren en willen ze eraan meewerken.

Voorstel reactie
Net als de indieners van dit raadsadres is de gemeente van mening dat windturbines niet te dicht op woningen geplaatst kunnen worden. Dit vervolgraadsadres geeft aan dat de indieners van mening verschillen met het RIVM en de gevolgde koers van de gemeente. Verschil van mening mag er zijn. Daarom hebben wij in de beantwoording van het 1e raadsadres van de indieners ook aangegeven dat we hen zullen vragen mee te denken over de invulling van de gezondheidseffectscreening/HIA. Dat aanbod staat nog steeds. Hoe de gezondheidseffectscreening/HIA er uit komt te zien is op dit moment nog niet concreet, omdat dat nog moet worden vastgesteld door een onafhankelijke commissie.

Er liggen tientallen raadsadressen ter behandeling. De gemeente doet haar best om alle raadsadressen voldoende aandacht te geven en binnen de gestelde termijn te beantwoorden.

34. Over het bevoegd gezag

Windmolens tot 5 MW: huidig recht
Voor het plaatsen van windmolens is een omgevingsvergunning voor de activiteit afwijken bestemmingsplan en bouwen nodig. Als de bouw van windmolens past in het bestemmingsplan dan moet de vergunning verleend worden: geen afwegingsruimte, geen ontwerp en dus ook geen raad

Het bevoegd gezag voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor de bouw van windmolens tot 5MW is het college van burgemeester en wethouders en in de praktijk is dat gemandateerd aan het dagelijks bestuur van het stadsdeel.
Gelet op het stadsdeel overstijgende belang en gewenste uniforme besluitvorming, heeft het de voorkeur de vergunningverlening stedelijk te organiseren, dit moet nog worden afgesproken. De OD zal dan uiteindelijk de omgevingsvergunningen verlenen.
Alleen als een verplichte m.e.r. of m.e.r. beoordeling nodig is dan moet de gemeenteraad om een verklaring van geen bedenkingen worden gevraagd, dit is alleen het geval bij de eerste vergunning die verleend wordt.

Voor Amsterdam stelt het college voor om het proces zo in te richten, dat de raad zich altijd kan uitspreken. Hiervoor wordt een werkafspraak gemaakt om het ontwerpbesluit altijd aan de gemeenteraad voor te leggen.

Windmolens > 5MW
De Provincie is bevoegd gezag voor het verlenen van de omgevingsvergunning en past hierbij de coördinatieregeling toe. Dit betekent dat (naar keuze) de gemeenteraad een bestemmingsplan vaststelt die de bouw van de windmolens mogelijk maakt en tegelijkertijd de provincie de omgevingsvergunning verleend, of de Provinciaal Inpassingsplan (PIP) opstelt en tegelijkertijd een omgevingsvergunning verleend.
In beide gevallen kan de raad zich uitspreken.

Windmolens tot 5 MW: omgevingswet
Onder de omgevingswet vervalt de verklaring van geen bedenkingen. De gemeenteraad wijst gevallen aan waarin een bindend advies van de gemeenteraad nodig is om af te wijken van het omgevingsplan. De gronden waarop de windturbines worden geplaatst zijn niet als zodanig bestemd in het (tijdelijk deel van het) omgevingsplan. Het college stelt voor om - gelet op de politieke gevoeligheid van windturbines - het verlenen van een buitenplanse omgevingsactiviteit voor windmolens aan te wijzen als een geval waarbij de gemeenteraad adviesrecht heeft. Het advies van de gemeenteraad is bindend, het college mag er niet van afwijken.

Windmolens > 5 MW
Voor zover de Provincie bevoegd gezag is bij het verlenen van de omgevingsvergunning, geldt dat de provincie advies aan het college vraagt. Wanneer er sprake is van een 'aangewezen geval' (als hierboven) geldt dat de gemeenteraad het adviesrecht heeft. Dus ook bij het bevoegd gezag door de provincie, zal de gemeenteraad zich, bij een 'aangewezen geval', uitspreken over de plaatsing van windturbines.

35. Over de stand van zaken omgevingsverordening Noord Holland (OVNH)

Met het vaststellen van de omgevingsverordening zal de provincie alle bovenwettelijke eisen opheffen. Belangrijkste is de 600 meter afstandsnorm (en daarnaast 3 windmolens op rij, en verhouding ashoogte/ rotor diameter). Ook een uitzondering door het aanvragen van een specifiek 'windenergiegebied' is dan niet meer nodig (zoals in de Provinciale Verordening 2020).
De ontwerp Omgevingsverordening NH 2022 is op 26-4 in de provinciale commissie RWK besproken en op 26-4 ook gelijk ter visie gelegd.
De geplande besluitvorming van de Omgevingsverordening NH 2022:

- GS 31 augustus 2021 besluit over definitieve OV NH2022;
- 20 september 2021 commissie RWK;
- 11 oktober 2021 PS vaststellen OV NH2022.

36. Over het (niet) tijdig beantwoorden van mail en reacties op WOB verzoeken

Voorstel reactie

- Voor het beantwoorden van vragen en het tegemoetkomen aan WOB verzoeken zijn termijnen vastgesteld. Over de RES en zoekgebieden windturbines in Amsterdam zijn echter onvoorzien veel vragen gesteld en WOB verzoeken ingediend.

- De capaciteit in het RES-team om die af te handelen bleek ontoereikend, maar wordt verder uitgebreid. Omdat we de zorgen van Amsterdammers uiterst serieus nemen, willen we elke reactie zorgvuldig beantwoorden. Daarvoor is inhoudelijke kennis nodig waarop mensen moeten worden ingewerkt. We werken nu gelijktijdig aan het inlopen van de achterstand en het beantwoorden van nieuw binnenkomende reacties.

- We willen in dit proces volledig transparant te werk gaan. Daarom werken we ook hard aan het behandelen van en tegemoet komen aan de vele WOB verzoeken. Ook dit vereist aandacht en zorgvuldigheid, en helaas is ook hierin onze capaciteit helaas (nog) niet toereikend.

Informatie over vragen in de mailbox van RES Amsterdam
De meest voorkomende onderwerpen van de afgelopen weken zijn:
-Gezondheid: geluid en slagschaduw, vaak afstandsnorm van 1500 meter gevraagd
-Kleinere windmolens plaatsen
-Meer zonne-energie en andere alternatieven ipv windenergie
-Windmolens op zee, niet op land
-Tegen windmolens in Zuidoost
-Tegen windmolens in Diemerscheg, ook vanuit Weesp
-Geen draagvlak onder Amsterdammers

In de RES-inbox staan nu 51 mails, waarvan een klein deel nog wacht op goedkeuring van concept-antwoorden of technische input.
In Iprox staan 27 berichten in behandeling.

Informatie over de Raadsadressen

De raadsadressen inzake windmolens die zijn afgehandeld en waarvan de commissies FED of RO een afschrift ontvangen van de beantwoording zijn op 19 mei gebundeld gedeeld via de dagmail.

Algemeen: Tussen 5 november 2020 en 21 april 2021 zijn er 59 raadsadressen ingediend.
Daarnaast zijn diverse brieven van overheden ontvangen.
Bijna alle raadsadressen van organisaties en brieven van overheden zijn opgepakt. Raadsadressen van burgers individueel nog niet. Van de raadsadressen van organisaties zijn 5 onderstaande nog niet beantwoord:

1. Natuurvereniging de Ruige Hof (uit raad 31-3-2021)
2. Amsterdamse Golfclub (uit raad 31-3-2021)
3. Golfclub Hoge Dijk (uit raad 31-3-2021)
4. ANGSAW (uit raad 21-4-2021)
5. Van der Valk Oostzaan (uit raad 21-4-2021)

Raadsadressen 1, 2 en 3 worden op donderdag 20 mei verstuurd aan de indieners.

Daarnaast staan er nog raadsadressen van burgers open:
4 – raden van januari en februari
24 – raad van 31 maart 2021
3 - raad van 21 april 2021
65 - raad van 26 mei 2021

De capaciteit voor afhandelen raadsadressen is flink opgeschaald, er was echter prioriteit aan het primaire proces gegeven. Verwerking van alle reacties wordt nu met voorrang opgepakt.

Ongevraagd advies van stadsdeel Noord, 17 februari 2021, geagendeerd voor cie FED van 20 mei.

- Stadsdeel Noord heeft een ongevraagd advies ingediend met negen punten, met name over gezondheidsrisici's windturbines, participatie en informatie en een tussenfase voorafgaand aan het tekenen van een intentieovereenkomst met initiatiefnemers.

1. De gezondheidsrisico's van de windturbines nu al te onderzoeken en niet pas in een later stadium wanneer windcorporaties al in beeld zijn.
2. Zorg voor duidelijke en volledige informatievoorziening naar de bewoners toe, neem voldoende tijd voor consultaties en participatietrajecten in de zoeklocatiegebieden zelf. Maak duidelijk tot hoeverre bewoners invloed hebben op dit beleid.
3. Deel informatie over het RES proces en de plannen voor windturbines heel breed in de zoekgebieden. Tot nu toe is er nog geen participatie in de wijken onder de A10 geweest dit moet zo snel mogelijk gebeuren.
4. Organiseer waar nodig fysieke bijeenkomsten waar middels een participatief proces gewerkt wordt aan een plan waar de buurt achter staat.
5. De meeste laaggeletterden van de stad wonen in Noord, maak informatievoorziening laagdrempelig.
6. Beschouw het participatieproces als de verantwoordelijk van de gemeente, laat dit niet door windcorporaties doen. Start nu al met de participatie en niet pas wanneer windcorporaties in beeld komen.

7. Voer na de participatietraject een draagvlakonderzoek uit in de zoekgebieden zelf, met heldere en open vragen om de juiste signalen op te halen.
8. Wees niet voorbarig met tekenen van intentieverklaringen. Het proces is wat ons betreft niet rijp genoeg om nu al afspraken met corporaties te maken.
9. Denk goed na over plaatsing van windturbines en tekenen van intentieverklaringen. Waarborg de eigenaarschap van de turbines en de gewonnen energie voor lokaalgebruik voor een lange termijn.

Via de e-mail ontvangt u de brief met de reactie op deze punten van stadsdeel Noord.

De portefeuillehouder Saskia Groenewoud heeft in de afgelopen weken en maanden nadrukkelijk deze punten naar voren gebracht, aan een groot aantal punten is door instelling van een 'reflectiefase' en de recentelijke online gesprekken over windenergie tegemoet gekomen. Aan een aantal punten kan niet tegemoet gekomen worden, voordat concrete locaties bekend zijn. Hiervoor zal het nog te ontwikkelen afwegingskader garantie bieden, net als de Health Impact Assessment en de m.e.r..

Brief Gemeentes gemeenten Landsmeer, Oostzaan en Zaanstad (nog niet binnen gekomen, verwacht medio/ eind mei) "Windturbines zoekgebieden Noorder IJplas/ A 10 Noord en omliggende woningbouwplannen".

Deze Amsterdamse buurgemeenten hebben nogmaals een brief aangekondigd aan gemeente Amsterdam (en Gedeputeerde Staten) over de Gemeente Zaanstad heeft een brief aangekondigd waarin zij nadrukkelijk nog een keer aangeven dat zij bezwaar hebben tegen de voorgenomen plaatsing van windturbines bij de Noorder IJplas en langs de A 10 Noord in verband met de omliggende woningbouwplannen. Zij voorzien dat 'de realisatie
van een grote woningbouwopgave aan onze kant van de gemeentegrenzen onder druk komt te staan
door de plannen van Amsterdam …". Zij schrijven dat zij lezen, dat gemeente Amsterdam 'rekening houdt met de woningbouwplannen van de buurgemeentes' maar geven o.a. aan dat '… de belangen van buurgemeenten zijn tot dusverre niet goed meegenomen en … in het verdere proces ook niet geborgd [zijn]".

Deze brief is tot op heden (18-5) nog niet officieel ontvangen. Zodra deze brief wordt ontvangen zal een reactie naar de buurgemeenten worden gestuurd.

Voorstel om inhoudelijk ermee om te gaan:
- Buurgemeenten zijn onderdeel van de reflectiefase en nemen actief deel aan om het proces zelf vorm te geven,
- Amsterdam geeft aan rekening te houden met de buurgemeenten, en zal bestuurlijk in gesprek over hoe te komen tot een tevredenstellend proces.

Motie ingediend Zaanstad:
Van gemeente Zaanstad is vernomen dat de POV en de PVV daar een motie hebben ingediend "Verhalen financiële schade door windturbines Noorder IJplas". In de motie wordt opgeroepen "De stadsadvocaat opdracht te geven deze schade te verhalen op de corporaties van de te plaatsen windmolens".

Voorstel voor reactie, mocht dit ter sprake komen:

- Deze motie is nog niet aangenomen, dus afwachten of deze het haalt (raadsvergadering over de RES 1.0 in Zaanstad is op 27 mei),

Mocht deze worden aangenomen zal Amsterdam afwachten tot dat de gemeente een officieel bericht hierover ontvangt. Bij vastgestelde plannen van de overheid wordt ten allen tijde rekening gehouden met invloed op de omgeving "planschade". Dit is vast onderdeel van een planproces, ook in Amsterdam

Informatie over de ingediende WOB verzoeken RES -Wind

In totaal zijn sinds december 2020 26 Wob-verzoeken ingediend.

Verzoek van mevrouw [redacted] ingediend op 18 januari 2021:
1. Informatie over het draagvlakonderzoek windmolens.

Status afhandeling: Verzoek is door OIS en R&D/duurzaamheid afgehandeld. Verzoeker is in bezwaar gegaan tegen de afhandeling van het verzoek.

De heer [redacted] heeft in totaal 21 verzoeken ingediend:
1. Brief van 18 januari 2021:
- Toegezegde en betaalde subsidies aan Amsterdam Wind, NDSM Energie, Energiecoöperatie Zuiderlicht, Statkraft, De Windvogel, Amsterdam Energie, Onze Amsterdamse Noord Energie Coöperatie, Energie Samen, Milieudefensie en/of DNV GL, met daarbij ook de relevante datums.
- Alle overeenkomsten tussen Amsterdam en de onder punt 1 genoemde organisaties.
- Een overzicht van de bedragen die in het kader van de onder 2 genoemde overeenkomsten aan de onder punt 1 genoemde organisaties zijn betaald.
- Alle communicatie tussen Amsterdam en de onder 1 genoemde organisaties

Status afhandeling:
De heer [redacted] heeft op 17 maart en 20 april deelbesluiten ontvangen. De eerste drie punten van het verzoek zijn nagenoeg afgehandeld. De informatievraag om alle communicatie (punt 4) betreft de periode heden terug tot 2010. Documenten over 2020 zijn verstrekt. Op korte termijn zullen 2019 en 2021 worden verstrekt. De resterende jaren worden nu geïnventariseerd. Prognose is dat dit verzoek rond begin juli afgerond kan zijn.

Verzoeken van de heer [redacted] ingediend op 26 maart 2021:
2. Interne en externe communicatie over rapport Antea Group Windverkenning Amsterdam Zuidoost.
3. Interne en externe communicatie met betrekking tot alle werkzaamheden die hebben geleid tot het rapport van Bosch & Van Rijn 'Quick Scan Windenergie Westpoort'(2019).
4. Interne en externe communicatie met betrekking tot het "Draagvlakonderzoek nieuwe windmolens in Amsterdam" (OIS Referentie 20278) en het (concept) onderzoek "Onderzoek woningen en energieverbruik 2020".
5. Interne en externe communicatie in het kader van de aanpassing en prioritering van de windzoekgebieden.
6. Communicatie met de raadsfractie van GroenLinks met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
7. Alle interne en externe communicatie en overeenkomsten die de gemeente Amsterdam heeft gesloten met Pondera Holding, Pondera Consult, Pondera Services, Pondera Development,

Pondera Development I, Pondera Development II, Stichting Administratiekantoor Pondera Development II en/of andere bedrijven gevestigd aan de Amsterdamseweg 13-2, 6814 CM Arnhem met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam.
8. Interne en externe communicatie tussen de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
9. Intern en externe communicatie met betrekking tot mogelijke schade als gevolg van plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
10. Overeenkomsten en externe en interne communicatie tussen de gemeente Amsterdam en Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), Dutchwind, Amsterdam FossielVrij, Natuur & Milieu, Ecofys, Fossielvrij NL, Ventolines en/of Generation.Energy met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
11. Interne en externe communicatie aangaande het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en Milieu met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
12. Interne en externe communicatie aangaande de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
13. Overeenkomsten en externe en interne communicatie tussen de gemeente Amsterdam en Eneco, Vattenfall, Green Choice, RWE, Essent, NLE/Nederlandse Energie Maatschappij, Vandebron, Energie+, Pure Energie, Shell en/of Ørsted met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
14. Interne en externe communicatie aangaande de werkzaamheden van het Planbureau voor de Leefomgeving met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
15. Interne en externe communicatie aangaande de werkzaamheden van de Energieregio Noord-Holland Zuid met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
16. Interne en externe communicatie aangaande de werkzaamheden van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
17. Interne en externe communicatie aangaande de werkzaamheden van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
18. Interne en externe communicatie aangaande de activiteiten, en de brieven afkomstig van de buurgemeenten Zaanstad, Oostzaan, Landsmeer, Waterland, Diemen, Weesp, De Ronde Venen, Ouder-Amstel, Amstelveen, Haarlemmermeer met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
19. Overeenkomsten en interne en externe communicatie tussen Aukje van Bezeij, Tweede Stem, Wij zijn OM, NEWNRG en/of WATTisDuurzaam met betrekking tot de plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
20. Alle interne en externe communicatie met mevrouw drs. F. Halsema – momenteel burgemeester van Amsterdam – met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.
21. Interne en externe communicatie met de heer J.F. Klaver – momenteel fractievoorzitter GroenLinks in de Tweede Kamer der Staten Generaal – met betrekking tot plaatsing van windturbines in Amsterdam vanaf 1-1-2016 tot heden.

Status afhandeling:
De afhandeling van het merendeel van deze verzoeken heeft lange tijd stilgelegen omdat de capaciteit nodig was voor het primaire proces RES – wind. Inmiddels is er vanaf de week van 10

mei capaciteit beschikbaar die nu wordt ingezet. De omvang van de informatievragen verschilt nogal per verzoek. Op een eerste blik zullen een aantal verzoeken vrij snel kunnen worden afgehandeld, voor andere verzoeken zal geruime tijd (maanden) nodig zijn, mede ook omdat externe derden betrokken zijn.

Verzoek van de heer [redacted], brief van 15 december 2020:
22. Informatie over het participatieproces voor bewoners en afspraken met initiatiefnemers en exploitanten van windturbines in het kader van de wens om windturbines binnen de gemeente Amsterdam te plaatsen.

Status afhandeling:
Op 23 maart jl. is een deelbesluit uitgegaan dat gaat over een deel van de informatievraag. Met verzoeker wordt op korte termijn overlegd of er nog een informatievraag resteert.

Verzoek van mevrouw [redacted] brief van 15 december 2020:
23. Informatie over het besluitvormingsproces, draagvlakonderzoek en participatieproces in het kader van de wens om windturbines binnen de gemeente Amsterdam te plaatsen.

Status afhandeling:
Verzoeker heeft op 11 maart en 26 april een deelbesluit ontvangen. Verzoeker is nog niet tevreden en houdt een informatievraag. Met name de documenten over participatie hebben haar aandacht. De inventarisatie daarvan is nog niet compleet. Verwachting is dat dit verzoek eind juni afgerond moet kunnen zijn.

Verzoek van de heer [redacted], brief van 15 maart 2021:
25. Informatie over de prioritering van zoekgebieden, in het bijzonder ter zake van overwegingen om IJburg een lagere - en andere zoekgebieden in Amsterdam een (relatief) hogere prioriteit te geven en specifiek over een bepaald voorkeursgebied (#3). Verder heeft verzoeker aangegeven inzicht te willen in stukken die betrekking hebben op GroenLinks en of bepaalde keuzes zijn gemaakt door het aantal groenlinksstemmers .

Status afhandeling:
De afhandeling van dit verzoek heeft lange tijd stilgelegen omdat de capaciteit nodig was voor het primaire proces RES – wind. Inmiddels is er vanaf de week van 10 mei capaciteit beschikbaar die nu wordt ingezet. Verzoeker had op 10 mei een (deel)besluit op zijn verzoek moeten ontvangen, dat is niet gelukt en dat is aan de verzoeker medegedeeld. Verwachting is dat dit verzoek eind juni afgerond moet kunnen zijn.

Verzoek van de heer [redacted], brief van 31 maart 2021
26. Informatievraag over de voorkeursgebieden voor windmolens en de consequenties daarvan/ het eventueel veranderen van de ligplaatsvergunning en/of de omgevingsvergunning.

Status afhandeling:
In behandeling door Wob-coördinator van Ruimte en Duurzaamheid i.s.m. stadsdeel Noord. Besluit dient 26 mei aanstaande te worden genomen.

buiten bereik verzoek

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 15 april 2021 14:46
Aan: [redacted]@noord-holland.nl'
Onderwerp: antwoord op raadsadres
Bijlagen: Windturbines - cGM TBvraag 30502.pdf

Hallo [redacted]

Document bijgevoegd

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Aan: GGD Amsterdam
Van: RIVM
Datum: 12 april 2021
Betreft: Windturbines en gezondheid (cGM-Toonbankvraag 30502)

De GGD Amsterdam heeft op 29 maart 2021 een raadsadres ontvangen van een groep bezorgde medici en paramedici over de vermeende gezondheidseffecten van windturbines. In de brief stellen zij een aantal vragen die rechtstreeks ingaan op het RIVM rapport (oktober 2020) van Irene van Kamp en Frits van den Berg (de Nederlandse vertaling van het rapport zal midden april beschikbaar zijn).

Op verzoek van de GGD Amsterdam, gaan we na een korte inleiding, in op de vragen in het raadsadres voor zover deze verwijzen naar ons rapport en breder werk van RIVM in het geluiddomein. Op specifieke vragen voor de gemeente gaan wij niet in.

Inleiding

Het betreffende RIVM-rapport is opgesteld in opdracht van de Afdeling Geluid en Niet-Ioniserende straling van het Zwitserse Milieubureau (Bundesamt für Umwelt). Het RIVM werd gevraagd om een actueel overzicht van de conclusies van wetenschappelijke onderzoeken naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid en hierbij in het bijzonder te kijken naar het effect van infrageluid en laagfrequent geluid. Hiervoor is alle relevante wetenschappelijke literatuur verzameld die is gepubliceerd vanaf 2017 . Dit is een vervolg op een vergelijkbare opdracht waarover in 2018 een rapport en artikel verscheen (Van den Berg en van Kamp 2017, Van Kamp en van den Berg 2018).

Het monitoren van gezondheidsklachten rond belangrijke (geluid en trilling) bronnen is een van de basistaken van de afdeling Milieu en Gezondheid van het Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid (DMG) van het RIVM. Dit gebeurt rond transportbronnen in het algemeen, en specifiek rond vliegvelden, langs het spoor, en windturbines (WTs). Naast survey ’s (herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden) is een systematisch review van de internationale literatuur een hiervoor geëigende methode. Dat is voor WT geluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018 en 2020. Deze reviews zijn geschreven in opdracht van VWS, IenW, Overheid VK, Zwitserse Overheid en de WHO (zie referentielijst).

Deze producten zijn tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het RIVM. RIVM-onderzoek wordt onafhankelijk uitgevoerd volgens de Wet op het RIVM artikel 5. De opdrachtgevers hebben geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de wijze van rapporteren van het onderzoek.

Het RIVM hanteert daarbij in de eerste plaats een volksgezondheid-benadering, waarin op basis van groepsgegevens uitspraken worden gedaan over de aannemelijkheid van optreden van gezondheidseffecten naar aard, ernst en omvang. In de bovengenoemde reviews over windturbines werd telkens de meest recente literatuur betrokken. Deze werd op systematische wijze beoordeeld, volgens een standaardmethode voor systematische reviews. Er werd geen blootstelling-effect relatie afgeleid omdat onderzoekresultaten onvoldoende beschikbaar en/of niet vergelijkbaar genoeg waren om een dergelijke analyse uit te voeren. Literatuuronderzoek is een eerste stap in het leveren van informatie ten behoeve van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs. De nadruk ligt hierbij op het gebruik van bewijs uit onderzoek met een adequate onderzoeksopzet en uitvoering.

Deze benadering geeft een algemeen beeld van gezondheidsrisico's en de (mede)bepalende factoren ervan. De medische benadering richt zich op individuele ziektegevallen en onderscheidt zich daarmee van een volksgezondheid-benadering.

Een review gaat van veel studies uit en zoekt naar een gemene deler, een gemiddelde. Het resultaat is daarom toepasbaar op grote groepen mensen, en goed bruikbaar op de schaal van de algemene bevolking. Wanneer de groepen kleiner worden, kunnen contextuele, persoonlijke en situationele factoren een belangrijke rol spelen, waardoor resultaten op lokaal niveau vaak afwijken van de uitkomsten van de review. Voor het nauwkeurig schatten van gezondheidseffecten op lokaal niveau is een algemene review daarom niet voldoende en is meer en andere, liefst lokale informatie nodig op grond van een gezondheidseffectscreening. Een review is hierbij wel een belangrijke eerste stap.

Reactie op de acht vragen en deelvragen gesteld in de brief van verontruste artsen en paramedici aan de gemeente Amsterdam.

1. *Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 20201. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:*

A. In het RIVM-rapport1 wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.o.a.2-21 Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

Reactie1: Dit zijn de studies die sinds 2017 gepubliceerd zijn in de wetenschappelijke literatuur en die aan de wetenschappelijk kwaliteitseisen voldoen (van Kamp van den Berg, 2021, bladzijde 68). De meeste studies gaan over hinder en slaapverstoring. Deze effecten vatten wij, in lijn met de WHO definitie van gezondheid, op als nadelige gezondheidseffecten. Deze studies vormen een goede basis voor het schatten van de gezondheidseffecten. Deze effecten zijn niet anders voor dicht- of dunbevolkte gebieden, en jaargemiddelde geluidniveaus boven 42 dBA s'nachts komen nauwelijks voor in zowel dicht- als dunbevolkte gebieden. Natuurlijk zijn de sociale, geografische, visuele omstandigheden anders, maar daar kan rekening mee worden gehouden.

In onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid worden verschillende indicatoren voor het geluidniveau gebruikt, vaak L_{den}, soms ook L_{Aeq} al dan niet bij een bepaalde windsnelheid. Het is van belang bij vergelijkingen steeds goed op te letten om welke eenheid het gaat. In het hypertensie-onderzoek van Poulsen et al (2018a) gebruikt men bijvoorbeeld het nachtelijk geluidniveau bij 8 m/s windsnelheid van 10 PM - 7 AM, terwijl in Nederland de nachtnorm geldt voor 11PM – 7AM. De hoogste klasse van nachtelijke geluidblootstellingen in deze studie was >= 42 dBA. Die 42 dBA komt overeen met de 47 dB L_{den} etmaal norm in NL. En dat komt weer overeen met 40 dB L_{night}, terwijl de NL grenswaarde 41 dB L_{night} is. Dus uiteindelijk ligt de hoogste geluidsklasse van Poulsen (2018a) rond en deels boven de NL grenswaarde. Voor de wijze van omrekening wordt verwezen naar van den Berg (2008*).*

Reactie2: Het klopt dat de afstanden in de studies vaak groter zijn dan 500 meter. De geluidbelasting komt in sommige studies, als in de goede eenheid wordt vergeleken, overeen met wat in Nederland voorkomt/is te verwachten.

1B. In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study ,5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].

1C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

Reactie1: Voor de genoemde effecten hart- en vaatziekten, slapeloosheid en depressie is onvoldoende bewijs. Dat concluderen wij in onze review en dit concluderen de onderzoekers ook zelf.

Hart-vaatziekten: Een significant verhoogd risico op *hypertensie* is niet gevonden. Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie (Poulsen, 2018a).

De studie van Poulsen (2019b) leverde eveneens geen afdoend bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Slapeloosheid: Poulsen (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van Clark et al, 2020., waarin geconcludeerd wordt dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven

of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook Poulsen, 2019ac).

Reactie2: Ook in de groep die binnen de 500 meter van windturbines woont, zijn in de studie van Poulsen geen andere effecten aangetoond dan hinder.

1D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sorensen [5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg[1]) bevestigen dit. De conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

Reactie: De conclusies van het rapport zijn niet zondermeer toepasbaar op lokale situaties. Vanzelfsprekend zijn er rond zeer recent geplaatste windturbines minder onderzoeken beschikbaar dan rond turbines die al langer staan. Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de tiphoogte en afstand doorslaggevend zijn voor genoemde gezondheidseffecten.

1E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

Reactie: Dat klopt. Het is overigens niet zo dat 'dun bevolkt zijn' op zich een beperkende factor is om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

***2.** Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen 20. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden [16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.*

Reactie: Onderzoek naar het effect van omgevingsgeluid op kinderen is in het algemeen zeer beperkt en heeft zich vooral gericht op luchtvaartgeluid en cognitieve effecten. Voor windturbines ontbreken studies volledig (zie WHO reviews). Onze review gaat inderdaad niet verder in op het ontbreken van studies bij kinderen.

***3.** Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].*

Reactie: Hier spelen twee zaken door elkaar. Het klopt dat geluid van windturbines bij gelijke geluidniveaus drie maal zo hinderlijk is als geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer. Maar dat

betekent niet automatisch dat ook de kans op hart- en vaatziekten drie keer zo hoog is. Er is geen verband aangetoond tussen WT geluid en hart- en vaatziekten. Mogelijk is dit een gevolg van minder onderzoek, minder blootgestelde mensen, of van de lagere geluidniveaus. Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen, als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via hinder loopt.

Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden.

4. *In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts* [redacted] *en* [redacted] *uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen. Tijdens de expertsessie presenteerde dr. ir. De Laat bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land. De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.*

Reactie1: Het rapport van [redacted] en [redacted] is geen wetenschappelijk studie, maar een niet-collegiaal getoetst rapport van akoestisch adviseurs. De hierin weergegeven 'community reaction' is een oude indeling uit de VS, die naar eigen (en niet nader toegelichte) inzichten toegepast werd op windturbines. De hinderpercentages zijn gebaseerd op één oude studie.

Reactie2: De geluidproductie neemt de laatste jaren niet meer toe met de grootte van een windturbine. Qua geluid is er dus geen sprake meer van een relatie tussen grootte en geluidsproductie en dus ook niet tussen afstand en geluidniveau. Wel is er nog verschil tussen windturbines van verschillende leveranciers (mondelinge mededeling [redacted]) (RVO, 2016).

Reactie3: Er worden hier twee dingen door elkaar gehaald: het laagste niveau waarop effecten worden gevonden en het niveau waarboven het beleid het % ernstige hinder onacceptabel vindt. Ook bij andere geluidbronnen verschilt het geen-effect-niveau van het aanvaardbaar geachte niveau. Wat als aanvaardbaar wordt geacht is een politieke keuze en niet een wetenschappelijke keuze.

5. *De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines 15.*

Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: “Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing concern”. Het

RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid.

Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een "definitieve" relatie voor hinder af te leiden (Guski et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (Basner and Mcquire, 2018).

6. *Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden en een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.*

Reactie: Gebruik makend van de resultaten van Janssen et al (2008) rapporteerden Verheyen et al In 2009 en 2011 in opdracht van VROM een exploratieve analyse van de gemodelleerde geluidniveaus van WTs. Vervolgens heeft TNO (Janssen et al, 2011) een vergelijking gemaakt met het percentage ernstige hinder door geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer geluid. Op basis hiervan is de norm in Nederland op de gevel van woningen en andere gevoelige objecten vastgesteld op 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}.

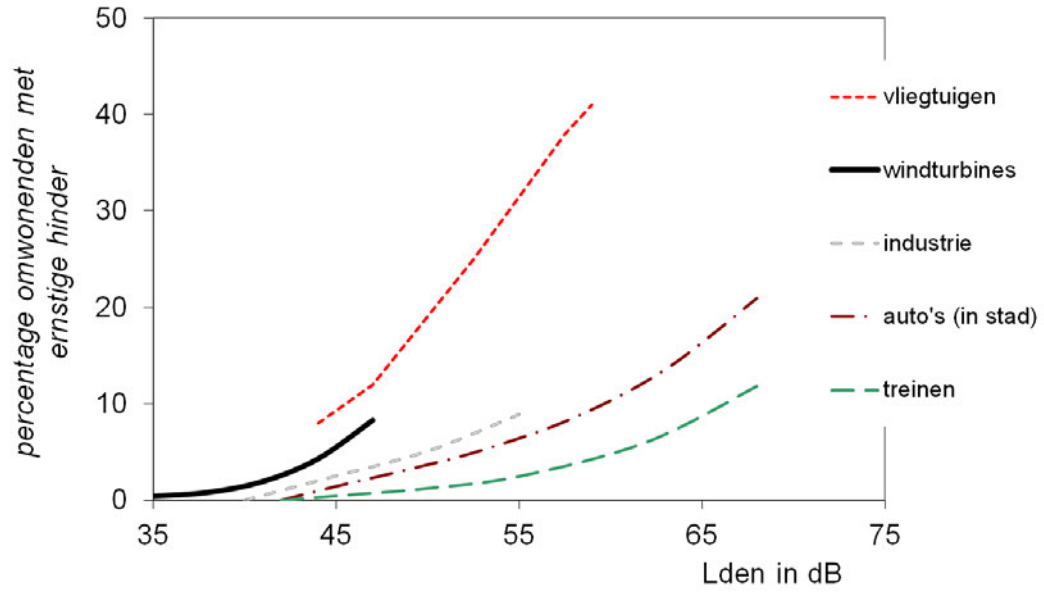

Figuur 1. Vergelijking van het percentage ernstig gehinderd ten gevolge van wind-, vliegtuig-, industrie-, wegverkeer- spoorgeluid op basis van de ***in 2011 beschikbare*** *blootstelling-effect relaties.*

Het gaat hier om beleidsmatige normen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de voordelen van windenergie en de hinder die omwonenden ondervinden. In Nederland wordt op basis van gegevens uit 2015 geschat dat toen 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van WTs die hoger zijn dan de norm van 47 dB (L_{den}). Ter vergelijking: voor andere bronnen van omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (L_{den}) door vliegverkeer (Welkers et al, 2019).

7. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid kan leiden tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.

Reactie1: Uit Nederlands onderzoek blijkt dat de hinder van wegverkeer en van windturbines los van elkaar staan (alleen bij wegverkeer met een L_{den} 20 dB hoger dan het geluidsniveau van windturbines heeft men geen hinder meer van de windturbines). Er is geen versterking van het geluid van wegverkeer door dat van windturbines of vice versa (Van den Berg et al, 2008)

Reactie2: De redeneerlijnen lijken hier door elkaar te lopen. Het is inderdaad bekend dat bepaalde aandoeningen mogelijk samenhangen met een chronische slaapverstoring. Het is ook bekend dat bepaalde aandoeningen iets vaker voorkomen in lage SES wijken. Dat zegt nog niets over de samenhang met windturbine geluid 's nachts. Vooralsnog is geen direct verband vastgesteld met diabetes, overgewicht, depressie en hypertensie voor geluid van transport-gerelateerde bronnen, ook niet via de relatie met slapeloosheid. Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn. Voor wat bekend is over wegverkeersgeluid en slaapindicatoren waaronder slapeloosheid zie de review van Basner & McGuire, 2017.

***8.** Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft Dr. ir.* [redacted] *u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].*

Reactie1: Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer. In onze review wordt bevestigd dat laagfrequent geluid van invloed kan zijn op hinder (en op eventuele vervolgeffecten), maar net zoals 'gewoon' geluid dat kan hebben. Voor infrageluid zien wij geen bewijs en zelfs geen overtuigende aanwijzingen.

Reactie2: Het is inderdaad interessant verder te onderzoeken, ook om te bepalen wat de praktische betekenis is van het verlies aan grijze stof en of het inderdaad samenhangt met (alleen) het infrageluid. Maar vooralsnog is niet duidelijk wat dit dan betekent voor de praktijk: bij woningen veroorzaken windturbines aanzienlijk lagere geluidniveaus dan in de genoemde studie en als er al negatieve gezondheidseffecten zijn, levert wegverkeer waarschijnlijk een veel grotere bijdrage en voor veel meer mensen.

Reactie3: De review van [redacted] is (nog) niet gepubliceerd, dus het is niet mogelijk deze conclusies op waarde te schatten. Het gaat hier om ongepubliceerde, en in principe vooralsnog onbekende resultaten.

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheids-effecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden

Reactie1: De toepasbaarheid van de resultaten uit onderzoek elders is inderdaad beperkt, zeker in het geval de situatie en context sterk verschillen *in casu*: type turbine en de afstand tot de turbines. Hiervoor is een Health Impact Assessment nodig. Hiervoor ontbreken nog de benodigde ingrediënten zoals een definitieve blootstelling- effect relatie voor dag en nacht geluidniveaus (zie WHO-tabel 36, 37, page 77-78), maar bij gebrek aan beter zou de voorwaardelijke blootstelling-effect relatie kunnen worden gebruikt om het verwachte percentage ernstige hinder af te leiden. Hinder wordt behalve door geluid, door persoonlijke, situationele en contextuele aspecten bepaald en het is daardoor lastig precies te voorspellen. Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. En die studie kan uiteraard pas gedaan worden als de windturbines er al staan. Hierbij zou de invloed van visuele aspecten (bv in relatie tot de masthoogte) meegewogen moeten worden.

Reactie2: Het is overigens niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met "relevante aspecten".

Reactie3: Zoals boven aangegeven was de vraag van de Zwitserse overheid: 'breng de omvang van problematiek in beeld op basis van de beschikbare kennis in de wetenschappelijke literatuur gepubliceerd na 2017. Betrek hierbij de effecten van Laagfrequent Geluid en Infrageluid, en de rol van determinanten van hinder anders dan geluid'.

Noot RIVM: Onderstaande vragen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam: wij gaan ter duiding alleen in op vraag II.

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Reactie: Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context. Voor dit doel zou lokaal een gezondheidskundige effect screening (Health Impact Assessment) gedaan moeten worden waarbij gebruik gemaakt zou kunnen worden van de voorwaardelijke WHO-blootstelling-effect relatie voor geluid van windturbines en rekening moet worden gehouden met specifieke visuele aspecten en demografische kenmerken (zie boven)

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?
Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

Referenties

Basner M, McGuire S (2018). WHO environmental noise guidelines for the European Region: a systematic review on environmental noise and effects on sleep. Int J Environ Res Public Health. 15(3):pii: E519 (http://www.mdpi.com/1660-4601/15/3/519/htm) 2018).

Clark Charlotte, Clare Crumpler and Hilary Notley Evidence for Environmental Noise Effects on Health for the United Kingdom Policy Context: A Systematic Review of the Effects of Environmental Noise on Mental Health, Wellbeing, Quality of Life, Cancer, Dementia, Birth, Reproductive Outcomes, and Cognition Int. J. Environ. Res. Public Health 2020, 17(2), 393; https://doi.org/10.3390/ijerph17020393

Kempen E, et al (2018) WHO Environmental Noise Guidelines for the European Region: A Systematic Review on Environmental Noise and Cardiovascular and Metabolic Effects: A Summary Int J Environ Res Public Health . 2018 Feb 22;15(2):379. doi: 10.3390/ijerph15020379.

Guski R, Schreckenberg D, Schuemer R (2017). WHO environmental noise guidelines for the European Region: a systematic review on environmental noise and annoyance. Int J Environ Res Public Health. 14(12). pii:1539 (http://www.mdpi.com/1660-4601/14/12/1539/htm,).

Janssen SA, Vos H, Eisses A. Hinder door geluid van windturbines, Dosis-effectrelaties op basis van Nederlandse en Zweedse gegevens. TNO Report 2008-D-R1051/B; 2008. Summery in predicting annoyance by wind turbine noise' by Sabine Janssen, paper 659 of the Proceedings of Internoise 2010, Lisbon.

Poulsen, (2018a). Long-term exposure to wind turbine noise and redemption of antihypertensive medication: a nationwide cohort study. Environment international, 121, 207- 215.

Poulsen, (2019a). Impact of long-term exposure to wind turbine noise on redemption of sleep medication and antidepressants: a nationwide cohort study. Environmental health perspectives, 127(3) 037005.

Poulsen, (2019b). Long-term exposure to wind turbine noise and risk for myocardial infarction and stroke: a nationwide cohort study. Environmental Health Perspectives, 2019(3), 037004.

RIVM, RUG, GGD Amsterdam (2015).Pilot Kennisplatform Windenergie KENNISBERICHT Geluid van windturbines
http:/Documents/Downloads/Kennisbericht_Geluid_van_windturbines_versie_1punt0_20150611.pdf

RVO Windturbines en geluid
https://www.rvo.nl/sites/default/files/2016/05/Factsheet%20Geluid.PDF Van den Berg GP,

Van den Berg GP, Pedersen E, Bouma J, Bakker R. WINDFARM perception: Visual and acoustic impact of wind turbine of wind turbine farms on residents. Report FP6-2005-Science-and-Society-20, University of Groningen, Göteborg University.

Van Den Berg F. Criteria for wind farm noise: Lmax and Lden Euronoise, Paris**,** 2008

van Kamp, Irene & van den Berg, Frits (2017). Health Effects Related to Wind Turbine Sound, Including Low-Frequency Sound and Infrasound. Acoustics Australia. 46. 10.1007/s40857-017-0115.

Van Kamp, van den Berg (2021) Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update RIVM 2020-0214.

van Kamp, van Kempen, Simon, Baliatsas (2019) Review of Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of the Interdepartmental Group on Costs and Benefits Noise Subject Group (IGCB(N)) RIVM report 2019-0088.

Van Kamp I. and G.P. van den Berg (2020) Health effects related to wind turbine sound: an update RIVM report 2020-0150/0214 (NL vertaling).

Van Kamp I., A. Dusseldorp, G.P. van den Berg, W.I. Hagens, M.J.A. Slob (2013). Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden, RIVM rapport 200000001/2013.

Van Kamp, Irene Sendrick Simon, Hilary Notley, Christos Baliatsas and Elise van Kempen (2020) Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of IGCB (N): A Scoping Review of New Evidence Int. J. Environ. Res. Public Health, 17(9), 3016; https://doi.org/10.3390/ijerph17093016

Verheijen et al, (2009). Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid. Invloed van verschillende grenswaarden op blootstelling, hinder en mogelijkheden ontwikkelingslocaties. RIVM Rapport 680300007

Verheijen, Edwin, Jan Jabben, Eric Schreurs, Kevin B Smith (2011) Impact of wind turbine noise in The Netherlands, N&H, 13, 55, 459-463.

Welkers, D. et al. (2019) , Motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018). Het doel heiligt de middelen, RIVM-rapport 2019-0227.

WHO, Environmental Noise Guidelines for the European Region (2018) WHO, Bonn.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 28 april 2021 14:38
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]; H[redacted]
Onderwerp: antwoord raadsadres bezorgde artsen windturbines
Bijlagen: Raadsadres Gezondheidseffecten windturbines definitief.pdf; beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines def concept.docx

Beste [redacted]

Bijgevoegd de conceptbrief als antwoord op het raadsadres van de bezorgde artsen (en het raadsadres zelf). Deze brief zat deze week in de map van wh Kukenheim en wh van Doorninck. In het concept staat alleen wh Kukenheim nog als ondertekenaar, maar dat moeten natuurlijk beide wethouders zijn.
Het raadsadres bestaat uit een zeer inhoudelijk deel gevolgd door een zevental vragen aan het college. Dat inhoudelijke deel is beantwoord door het RIVM en integraal als bijlage opgenomen. Die bijlage kan niet veranderd worden. Op de 7 vragen aan het college heeft de GGD een antwoord geformuleerd waarop onderstaand commentaar van Kukenheim is gekomen.

Zoals vandaag afgesproken in het overleg met de wh, graag jou/jullie hulp om de antwoorden vanuit het perspectief van de wethouders te formuleren. Ik heb bestuursadviseur [redacted] van wh Kukenheim in de cc. opgenomen. De GGD blijft graag op de hoogte van het antwoord om de inhoudelijke reactie in de brief te borgen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Reactie wh Kukenheim op de conceptbeantwoording:

Zorg (35) B6 Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines (ZD2021-005906)

Besluit
D

Niet akkoord:

De hele brief moet veel empathischer. Brief ook medeondertekenen door Van Doorninck want veel vragen gaan over de noodzaak en het proces rondom windturbines.

Deze paragraaf roept vragen op en de laatste zin ervan is onleesbaar (of je moet hem op z'n minst vier keer lezen), graag aanpassen:
"Het RIVM-rapport en de reactie van het RIVM op uw vragen zijn geen aanleiding om het voorgenomen proces te wijzigen om tot opwekking van windenergie te komen. Het RIVM-rapport geeft daarnaast alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context op Amsterdamse locaties."

Volgens mij zijn we de procedure juist aan het herontwerpen, met een tussenfase oid, vanwege gedeelde zorgen over gezondheid, dus eerste zin klopt in dat het niet vanwege het RIVM rapport is, maar niet in z'n uitkomst van het proces en roept wrijving op.

Ik snap dit antwoord niet, we gaan toch gewoon onderzoek doen naar de effecten van de turbines en uiteraard houden we rekening met kinderen (neem aan dat daar bij normstelling rekening mee is gehouden.) graag noemen en aanpassen: "Onderzoek naar de gezondheidseffecten van windturbines gebeurt wereldwijd en de resultaten daarvan zijn breed toepasbaar. Het ministerie van economische zaken is in overleg met het RIVM om na te gaan of het nodig is om aanvullend landelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines. Er is geen aanleiding om onderzoek te doen specifiek voor de Amsterdamse situatie. Het college zal een dergelijke opdracht dus niet geven aan het RIVM."

Idem antwoord op VI: we hebben juist een proces ingericht om dit goed te kunnen wegen dus we kunnen de vraag veel meer omarmen.

Antwoord op VII veel empathischer: aangeven dat windturbines maar een onderdeel is van de transitie en dat we dus een veel grotere agenda hebben. En dat we de geluidsnormen niet voor niets hanteren.

graag check KTK

Amsterdam, 29 maart 2021

Raadsadres Gemeente Amsterdam

Aan de Gemeenteraad van de Gemeente Amsterdam

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Er is de laatste maanden veel te doen om de zoekgebieden voor de plaatsing van windturbines in en rondom Amsterdam. Het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie, de Nederlandse vertaling van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015), speelt behalve in de energieregio Noord-Holland Zuid met daarbinnen deelregio Amsterdam, ook in de andere 29 energieregio's in Nederland. Niet alleen met het oog op klimaat, maar ook voor de gezondheid is schone energie onontbeerlijk.

In Amsterdam wordt gezocht naar mogelijkheden voor plaatsing van windturbines met een hoogte van 146 tot 200 meter op afstand vanaf 350 meter van bewoning. In dit raadsadres willen we als medici en paramedici op basis van wetenschappelijke literatuur onze ernstige zorgen uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen.

1. Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:

   A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.[o.a.2-21] Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

   B. In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study,[5-9]) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].

C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sørensen[5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg[1]) bevestigen dit. De conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

2. Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen [20]. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden [16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.

3. Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].

4. In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts [redacted] en [redacted] uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen.

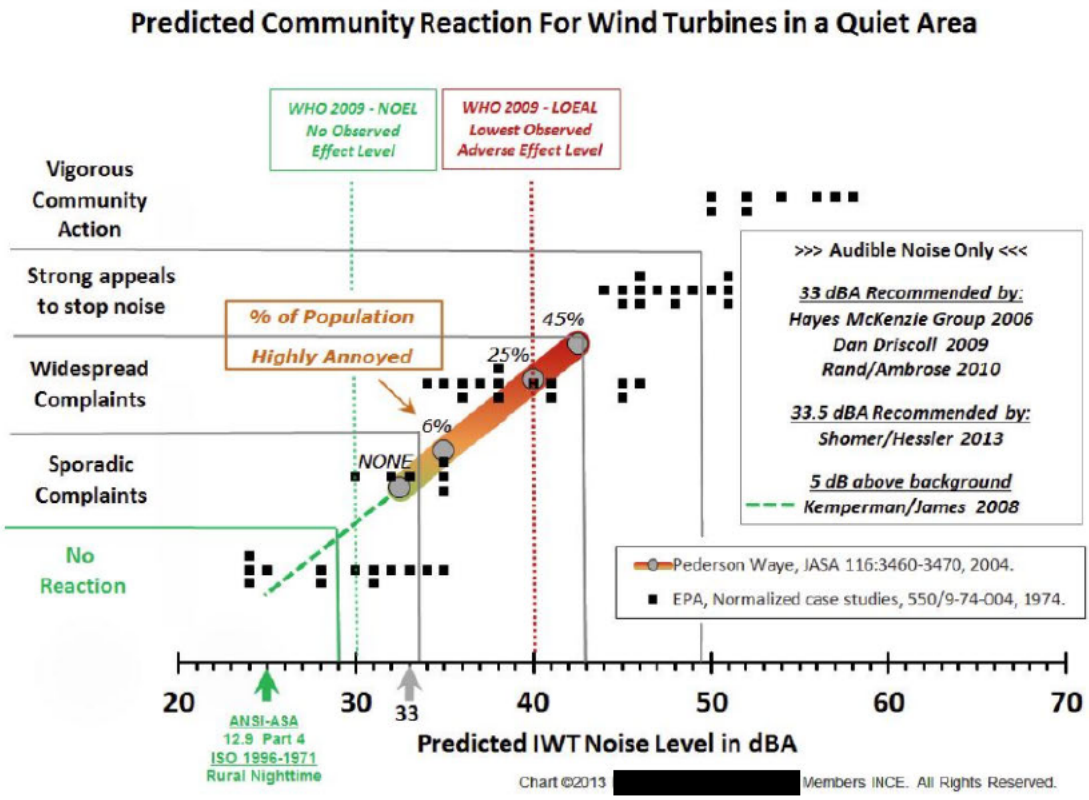

Tijdens de expertsessie presenteerde [redacted] bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land.

De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.

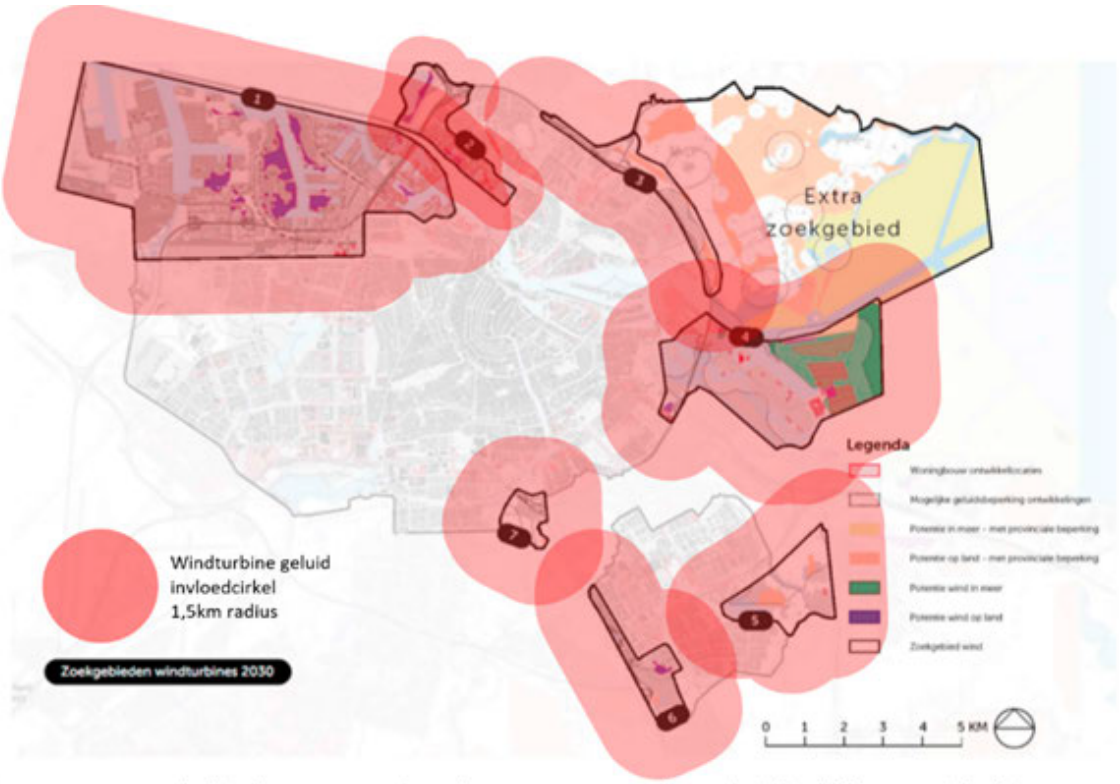

Figuur. De zeven zoekgebieden van Amsterdam, door auteurs aangevuld met de invloedssfeer van windturbines van 1500 meter in en rondom elk zoekgebied.

5. De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines [15].

6. Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden én een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.

7. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid leidt tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.

8. Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft [redacted] u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele

gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden.

Daarom stellen wij de volgende vragen:

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

Hoogachtend,

[redacted], kinder- en jeugdpsychiater

[redacted], cardioloog

[redacted], internist

[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog

[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

Ondertekend door:

Totaal:	**104**
Auteurs	6
Mede-ondertekenaars	98

Per specialisme:

Cardiologen	3
Huisartsen	20
Internisten	8
Kinderartsen	5
Kno-artsen	8
Psychiaters	6
Chirurgen	11
Radiologen	9
Psychologen	15
Anesthesiologen	2
Neurologen	2
Gynaecologen	2
Artsen, overig	6
Paramedici, overig	7

Een afschrift van dit raadsadres wordt verzonden aan:

Het College van de gemeente Amsterdam

GGD Amsterdam

RIVM

Provincie Noord-Holland

Relevante woordvoerders Tweede Kamer, w.o. Volksgezondheid en Duurzaamheid

Referenties

1. RIVM rapport “Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update”

Literatuurlijst:
2. Bräuner, (2019b). Association Between Long-Term Exposure to Wind Turbine Noise and the Risk of Stroke: Data From the Danish Nurse Cohort. Journal of the American Heart Association, 8(14)

3. Michaud, (2018a). Clarifications on the design and interpretation of conclusions from health Canada’s study on wind turbine noise and health. Acoustics Australia, 46(1), 99-110

4. Pedersen et al, (2010) Can road traffic mask sound from wind turbines? Response to wind turbine sound at different levels of road traffic sound. Energy Policy Vol. 38 no. 5, 2520-2527.

5. Poulsen, (2018a). Long-term exposure to wind turbine noise and redemption of antihypertensive medication: a nationwide cohort study. Environment international, 121, 207-215.

6. Poulsen, (2018b). Long-term exposure to wind turbine noise at night and risk for diabetes: a nationwide cohort study. Environmental research, 165, 40-45.

7. Poulsen, (2018c). Pregnancy exposure to wind turbine noise and adverse birth outcomes: a nationwide cohort study. Environmental research, 167, 770-775.

8. Poulsen, (2019a). Impact of long-term exposure to wind turbine noise on redemption of sleep medication and antidepressants: a nationwide cohort study. Environmental health perspectives, 127(3).

9. Poulsen, (2019b). Long-term exposure to wind turbine noise and risk for myocardial infarction and stroke: a nationwide cohort study. Environmental health perspectives, 2019(3).

10. van Kamp, (2020a). Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of IGCB (N): A Scoping Review of New Evidence. International journal of environmental research and public health, 17(9), 3016.

11. van Kamp, I, (2020b). Review of Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of the Interdepartmental Group on Costs and Benefits Noise Subject Group (IGCB (N)). RIVM Report 2019-0088; Netherlands.

12. Van Kempen, (2012), The quantitative relationship between road traffic noise and hypertension: a meta-analysis. J Hypertens, 30, 1075-1086.

13. Van Kempen, (2018). WHO environmental noise guidelines for the European region: a systematic review on environmental noise and cardiovascular and metabolic effects: a summary. International journal of environmental research and public health, 15(2), 379.

14. Verheijen et al, (2009). Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid. Invloed van verschillende grenswaarden op blootstelling, hinder en mogelijkheden ontwikkelingslocaties. RIVM Rapport 680300007

15. WHO, Environmental Noise Guidelines for the European Region (2018) WHO, Bonn.

16. Kiran P.Maski et al, (2013) Sleep deprivation and neurobehavioral functioning in children, International Journal of Psychophysiology, Volume 89, Issue 2, Pages 259-264

17. James E.Jan et al, (2010) Long-term sleep disturbances in children: A cause of neuronal loss European Journal of Paediatric Neurology, Volume 14, Issue 5, Pages 380-390

18. Leila Tarokh et al, (2016) Sleep in adolescence: physiology, cognition and mental health, Neurosci Biobehav Rev; 70: 182–188.

19. Lercher, P. et al, (2003) Ambient noise and cognitive processes among primary school children. Environment & Behavior, 35 (6): 725-735

20. Kempen, E. et al (2010), The effects of road and aircraft noise exposure on children's episodic memory. Noise & Health, 12 (49): 244-54

21. Basner, M et al, (2014) Auditory and non-auditory effects of noise on health. The Lancet, 2014 383 (9925):1325-1332

22. Hahad O et al (2020), Midregional pro atrial natriuretic peptide: a novel important biomarker for noise annoyance-induced cardiovascular morbidity and mortality? Clinical Research in Cardiology 110(1): 29-39.

23. J. de Laat et al, Health Effects of Sounds produced by Wind Turbines: a systematic review. publication under review. Bron Argos: https://www.vpro.nl/argos/lees/onderwerpen/windmolens/2020/onhoorbaar-geluid-schadelijk-voor-gezondheid.html

24. https://amsterdam.ggdgezondheidinbeeld.nl/opdekaart

25. Ascone, L., Kling, C., Wieczorek, J. et al. A longitudinal, randomized experimental pilot study to investigate the effects of airborne infrasound on human mental health, cognition, and brain structure. Sci Rep 11, 3190 (2021). https://doi.org/10.1038/s41598-021-82203-6

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

[redacted]

Datum 22 april 2021
Behandeld door [redacted] en [redacted]
E-mail [redacted]@ggd.amsterdam.nl, [redacted]@ggd.amsterdam.nl
Onderwerp Beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines

Geachte indieners van het raadsadres gezondheidseffecten windturbines,

Op 29 maart jl. heeft u een brief naar de gemeenteraad gestuurd over de gezondheidseffecten van windturbines. In uw brief geeft u aan dat u, als medici en paramedici, op basis van wetenschappelijke literatuur uw ernstige zorgen wil uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen.

Allereerst wil ik u danken voor uw betrokkenheid bij dit onderwerp.
Het college hecht veel waarde aan een goede en gezonde leefomgeving voor alle Amsterdammers. Gezondheid speelt daarom een belangrijke rol bij de afwegingen die gemaakt worden om de beschikbare ruimte binnen de gemeente in te richten. Landelijke normen geven daarbij het kader aan, maar het college laat zich ook informeren door het RIVM en de GGD om gewogen beslissingen te nemen die recht doen aan de Amsterdamse situatie. Zij hebben de kennis in huis om het wetenschappelijk onderzoek naar relaties tussen geluid van windturbines en het optreden van gezondheidseffecten te beoordelen en in de praktijk toe te passen.

De GGD baseert zich bij de advisering over de gezondheidseffecten van windturbines op meerdere bronnen: het wetenschappelijk onderzoek dat beschikbaar is, de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidsraad en de expertise van het RIVM. Daarbij wordt mede gebruik gemaakt van het RIVM rapport: 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' uit 2020. Dit rapport geeft inzicht in de wetenschappelijke literatuur die sinds het WHO advies over omgevingsgeluid uit 2018 verschenen is. Het RIVM rapport biedt een aanvulling op de beschikbare kennis maar is dus niet de enige bron van informatie.

In het raadsadres stelt u dat het RIVM rapport uit 2020 niet volledig is en niet op alle relevante aspecten is toegesneden. Ook heeft u een aantal concrete vragen over het rapport. We hebben uw vragen en opmerkingen op het rapport voorgelegd aan het RIVM.
De volledige reactie van het RIVM is bijgevoegd als bijlage bij deze brief

U heeft verder een aantal concrete vragen voor het college. Hieronder ga ik daar nader op in.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Of het verantwoord is om op specifieke locaties in Amsterdam een windturbine te plaatsen zal vooraf onderzocht worden. De locatie(s) worden onder andere beoordeeld met een MER, aangevuld met onderzoek van de GGD naar de mogelijke risico's op gezondheidseffecten. De plaatsing van windturbines heeft, net als de aanleg van een weg of een nieuwe woonwijk, invloed op de leefomgeving. De milieueffecten van elk voornemen, ook het plaatsen van een windturbine of windturbinepark, worden daarom beoordeeld met een milieu effect rapportage (MER). Een belangrijk onderdeel van de MER is het in kaart brengen van de mogelijke gezondheidsrisico's van een gepland(e) windturbine(park) om de gezondheid van de omwonenden een volwaardige plaats in de afweging te geven.

Het RIVM-rapport en de reactie van het RIVM op uw vragen zijn geen aanleiding om het voorgenomen proces te wijzigen om tot opwekking van windenergie te komen. Het RIVM-rapport geeft daarnaast alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context op Amsterdamse locaties.

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

Amsterdam is een drukke en levendige stad, waar voortdurend veranderingen plaatsvinden. Nieuwe wegen en woonwijken worden aangelegd, industrie verschijnt en verdwijnt, de inrichting van wijken verandert door renovatie en inbreiding. In deze voortdurend veranderende leefomgeving zijn veel geluiden aanwezig. Deze geluiden zijn niet altijd plezierig en kunnen voor een deel van de inwoners hinderlijk zijn en de slaap verstoren. Met name wegen en bouwactiviteiten zijn een bron van geluidhinder. Gezondheidsrisico's door bronnen van geluid en geluidhinder gelden helaas zowel voor volwassenen als voor kinderen. Bij het inrichten van de ruimte in de gemeente is geluid daarom een belangrijk thema en worden maatregelen getroffen om de blootstelling aan hinderlijk geluid zoveel mogelijk te beperken. En de maximale wettelijk toegestane geluidsbelasting niet te laten overschrijden. De plaatsing van windturbines vormt daarop geen uitzondering.

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

Onderzoek naar de gezondheidseffecten van windturbines gebeurt wereldwijd en de resultaten daarvan zijn breed toepasbaar. Het ministerie van economische zaken is in overleg met het RIVM om na te gaan of het nodig is om aanvullend landelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines. Er is geen aanleiding om onderzoek te doen specifiek voor de Amsterdamse situatie. Het college zal een dergelijke opdracht dus niet geven aan het RIVM.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?
b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

Een belangrijk onderdeel van besluitvorming waarbij mogelijke gezondheidsrisico's van vernieuwende toepassingen een rol spelen is het voorzorgsprincipe. De Gezondheidsraad heeft een advies geschreven over het voorzorgsprincipe[1]. Hierin staat beschreven dat de interpretatie van het voorzorgsprincipe is gebaseerd op een gewogen afweging van kosten en baten van plannen, rekening houdend met onzekerheden. De urgentie van de energietransitie door de gezondheidsrisico's van klimaatverandering onderbouwt een interpretatie waarbij windturbines geplaatst worden met inachtneming van de wettelijke geluidsnormen.

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Wij hanteren voor alle bronnen van geluid minimaal de landelijke geluidsnormen om zo geluidsoverlast voor de Amsterdammers zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast nemen we extra maatregelen. Deze zijn opgenomen in het Actieplan geluid 2020-2023 dat in december 2020 verschenen is.

We staan aan de start van de energietransitie, waarbij voortdurend gezocht wordt naar alternatieven voor ons huidige energieverbruik.
Elk alternatief heeft zijn voor- en nadelen die het college zorgvuldig afweegt.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.
Hoogachtend,

Simone Kukenheim
wethouder Zorg, Jeugd(zorg), Beroepsonderwijs en Sport

[1] Voorzorg met rede, zie https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2008/09/26/voorzorg-met-rede

Aan: GGD Amsterdam
Van: RIVM
Datum: 12 april 2021
Betreft: Windturbines en gezondheid (cGM-Toonbankvraag 30502)

De GGD Amsterdam heeft op 29 maart 2021 een raadsadres ontvangen van een groep bezorgde medici en paramedici over de vermeende gezondheidseffecten van windturbines. In de brief stellen zij een aantal vragen die rechtstreeks ingaan op het RIVM rapport (oktober 2020) van Irene van Kamp en Frits van den Berg (de Nederlandse vertaling van het rapport zal midden april beschikbaar zijn).
Op verzoek van de GGD Amsterdam, gaan we na een korte inleiding, in op de vragen in het raadsadres voor zover deze verwijzen naar ons rapport en breder werk van RIVM in het geluiddomein. Op specifieke vragen voor de gemeente gaan wij niet in.

Inleiding

Het betreffende RIVM-rapport is opgesteld in opdracht van de Afdeling Geluid en Niet-Ioniserende straling van het Zwitserse Milieubureau (Bundesamt für Umwelt). Het RIVM werd gevraagd om een actueel overzicht van de conclusies van wetenschappelijke onderzoeken naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid en hierbij in het bijzonder te kijken naar het effect van infrageluid en laagfrequent geluid. Hiervoor is alle relevante wetenschappelijke literatuur verzameld die is gepubliceerd vanaf 2017. Dit is een vervolg op een vergelijkbare opdracht waarover in 2018 een rapport en artikel verscheen (Van den Berg en van Kamp 2017, Van Kamp en van den Berg 2018).
Het monitoren van gezondheidsklachten rond belangrijke (geluid en trilling) bronnen is een van de basistaken van de afdeling Milieu en Gezondheid van het Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid (DMG) van het RIVM. Dit gebeurt rond transportbronnen in het algemeen, en specifiek rond vliegvelden, langs het spoor, en windturbines (WTs). Naast survey ’s (herhaald vragenlijstonderzoek onder omwonenden) is een systematisch review van de internationale literatuur een hiervoor geëigende methode. Dat is voor WT geluid gedaan in 2013, 2015, 2017, 2018 en 2020. Deze reviews zijn geschreven in opdracht van VWS, IenW, Overheid VK, Zwitserse Overheid en de WHO (zie referentielijst).
Deze producten zijn tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het RIVM. RIVM-onderzoek wordt onafhankelijk uitgevoerd volgens de Wet op het RIVM artikel 5. De opdrachtgevers hebben geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de wijze van rapporteren van het onderzoek.
Het RIVM hanteert daarbij in de eerste plaats een volksgezondheid-benadering, waarin op basis van groepsgegevens uitspraken worden gedaan over de aannemelijkheid van optreden van gezondheidseffecten naar aard, ernst en omvang. In de bovengenoemde reviews over windturbines werd telkens de meest recente literatuur betrokken. Deze werd op systematische wijze beoordeeld, volgens een standaardmethode voor systematische reviews. Er werd geen blootstelling-effect relatie afgeleid omdat onderzoekresultaten onvoldoende beschikbaar en/of niet vergelijkbaar genoeg waren om een dergelijke analyse uit te voeren. Literatuuronderzoek is een eerste stap in het leveren van informatie ten behoeve van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs. De nadruk ligt hierbij op het gebruik van bewijs uit onderzoek met een adequate onderzoeksopzet en uitvoering.

Deze benadering geeft een algemeen beeld van gezondheidsrisico's en de (mede)bepalende factoren ervan. De medische benadering richt zich op individuele ziektegevallen en onderscheidt zich daarmee van een volksgezondheid-benadering.
Een review gaat van veel studies uit en zoekt naar een gemene deler, een gemiddelde. Het resultaat is daarom toepasbaar op grote groepen mensen, en goed bruikbaar op de schaal van de algemene bevolking. Wanneer de groepen kleiner worden, kunnen contextuele, persoonlijke en situationele factoren een belangrijke rol spelen, waardoor resultaten op lokaal niveau vaak afwijken van de uitkomsten van de review. Voor het nauwkeurig schatten van gezondheidseffecten op lokaal niveau is een algemene review daarom niet voldoende en is meer en andere, liefst lokale informatie nodig op grond van een gezondheidseffectscreening. Een review is hierbij wel een belangrijke eerste stap.

Reactie op de acht vragen en deelvragen gesteld in de brief van verontruste artsen en paramedici aan de gemeente Amsterdam.

1. *Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:*
A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.o.a.2-21 Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

Reactie1: Dit zijn de studies die sinds 2017 gepubliceerd zijn in de wetenschappelijke literatuur en die aan de wetenschappelijk kwaliteitseisen voldoen (van Kamp van den Berg, 2021, bladzijde 68). De meeste studies gaan over hinder en slaapverstoring. Deze effecten vatten wij, in lijn met de WHO definitie van gezondheid, op als nadelige gezondheidseffecten. Deze studies vormen een goede basis voor het schatten van de gezondheidseffecten. Deze effecten zijn niet anders voor dicht- of dunbevolkte gebieden, en jaargemiddelde geluidniveaus boven 42 dBA 's nachts komen nauwelijks voor in zowel dicht- als dunbevolkte gebieden. Natuurlijk zijn de sociale, geografische, visuele omstandigheden anders, maar daar kan rekening mee worden gehouden.

> In onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid worden verschillende indicatoren voor het geluidniveau gebruikt, vaak L_{den}, soms ook L_{Aeq} al dan niet bij een bepaalde windsnelheid. Het is van belang bij vergelijkingen steeds goed op te letten om welke eenheid het gaat. In het hypertensie-onderzoek van Poulsen et al (2018a) gebruikt men bijvoorbeeld het nachtelijk geluidniveau bij 8 m/s windsnelheid van 10 PM - 7 AM, terwijl in Nederland de nachtnorm geldt voor 11PM – 7AM. De hoogste klasse van nachtelijke geluidblootstellingen in deze studie was >= 42 dBA. Die 42 dBA komt overeen met de 47 dB L_{den} etmaal norm in NL. En dat komt weer overeen met 40 dB L_{night}, terwijl de NL grenswaarde 41 dB L_{night} is. Dus uiteindelijk ligt de hoogste geluidsklasse van Poulsen (2018a) rond en deels boven de NL grenswaarde. Voor de wijze van omrekening wordt verwezen naar van den Berg (2008*).*

Reactie2: Het klopt dat de afstanden in de studies vaak groter zijn dan 500 meter. De geluidbelasting komt in sommige studies, als in de goede eenheid wordt vergeleken, overeen met wat in Nederland voorkomt/is te verwachten.

In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study ,5-9) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].
1C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

Reactie1: Voor de genoemde effecten hart- en vaatziekten, slapeloosheid en depressie is onvoldoende bewijs. Dat concluderen wij in onze review en dit concluderen de onderzoekers ook zelf.

Hart-vaatziekten: Een significant verhoogd risico op *hypertensie* is niet gevonden. Er is geen statistisch significant verband gevonden voor *hypertensie*, maar hooguit een marginaal verband ('borderline statistically significant for outdoor WTN') voor het gebruik van medicatie tegen hypertensie bij mensen boven de 65 jaar als indicator voor hypertensie (Poulsen, 2018a).

De studie van Poulsen (2019b) leverde eveneens geen afdoend bewijs op voor een verband tussen het windturbinegeluid buitenshuis en *ischemische hartziekte of een beroerte.*

Slapeloosheid: Poulsen (2019a) vonden een zwak verband tussen een jaargemiddeld niveau van windturbinegeluid van 42 dBA of hoger 's nachts (buitenshuis) en het gebruik van slaapmedicatie, maar dit verband was niet significant. Ook werd er geen verband gevonden met het geluidniveau binnenshuis. Een nadere analyse toonde aan dat de sterkste verbanden voorkwamen bij oudere mensen. Het risico op vertekening in deze studie is hoog, omdat de gegevens werden geanalyseerd op groeps-/bevolkingsniveau en gegevens niet op individueel niveau beschikbaar waren.

Depressie en welvinden: Er is onvoldoende bewijs voor effecten op welbevinden en depressie zoals wordt bevestigd in een recent review van Clark et al, 2020., waarin geconcludeerd wordt dat het bewijs voor effecten van het windturbinegeluidniveau op de zelfgerapporteerde kwaliteit van leven of gezondheid van zeer lage kwaliteit is. Dat geldt ook voor het bewijs voor een effect op mentale aandoeningen (angststoornis, depressie) (zie ook Poulsen, 2019ac).

Reactie2: Ook in de groep die binnen de 500 meter van windturbines woont, zijn in de studie van Poulsen geen andere effecten aangetoond dan hinder.

1D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sorensen [5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg[1]) bevestigen dit. De

conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

Reactie: De conclusies van het rapport zijn niet zondermeer toepasbaar op lokale situaties. Vanzelfsprekend zijn er rond zeer recent geplaatste windturbines minder onderzoeken beschikbaar dan rond turbines die al langer staan. Op basis van de huidige kennis lijkt het niet zo te zijn dat, als de geluidbelasting wordt begrensd, vervolgens de tiphoogte en afstand doorslaggevend zijn voor genoemde gezondheidseffecten.

1E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

Reactie: Dat klopt. Het is overigens niet zo dat 'dun bevolkt zijn' op zich een beperkende factor is om effecten te vinden, als de bevolkingsgroep maar groot genoeg is en/of de meetduur lang genoeg.

***2.** Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen 20. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden[16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.*

Reactie: Onderzoek naar het effect van omgevingsgeluid op kinderen is in het algemeen zeer beperkt en heeft zich vooral gericht op luchtvaartgeluid en cognitieve effecten. Voor windturbines ontbreken studies volledig (zie WHO reviews). Onze review gaat inderdaad niet verder in op het ontbreken van studies bij kinderen.

***3.** Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].*

Reactie: Hier spelen twee zaken door elkaar. Het klopt dat geluid van windturbines bij gelijke geluidniveaus drie maal zo hinderlijk is als geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer. Maar dat betekent niet automatisch dat ook de kans op hart- en vaatziekten drie keer zo hoog is. Er is geen verband aangetoond tussen WT geluid en hart- en vaatziekten. Mogelijk is dit een gevolg van minder onderzoek, minder blootgestelde mensen, of van de lagere geluidniveaus. Maar het is niet te verwachten dat het verband tussen geluid en effecten anders is voor de verschillende bronnen,

als rekening wordt gehouden met genoemd verschil in hinderlijkheid. Hierbij gaan we er dan van uit dat het risico deels via hinder loopt.

Bij de huidige grenswaarde van 47 dB voor WT is dus het risico op hart- en vaatziekten vergelijkbaar met dat van transportbronnen en industrie bij hogere grenswaarden.

4. *In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts* [redacted] *en* [redacted] *uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen. Tijdens de expertsessie presenteerde dr. ir.* [redacted] *bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land. De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.*

Reactie1: Het rapport van Rand en Ambrose is geen wetenschappelijk studie, maar een niet-collegiaal getoetst rapport van akoestisch adviseurs. De hierin weergegeven 'community reaction' is een oude indeling uit de VS, die naar eigen (en niet nader toegelichte) inzichten toegepast werd op windturbines. De hinderpercentages zijn gebaseerd op één oude studie.

Reactie2: De geluidproductie neemt de laatste jaren niet meer toe met de grootte van een windturbine. Qua geluid is er dus geen sprake meer van een relatie tussen grootte en geluidsproductie en dus ook niet tussen afstand en geluidniveau. Wel is er nog verschil tussen windturbines van verschillende leveranciers (mondelinge mededeling [redacted]) (RVO, 2016).

Reactie3: Er worden hier twee dingen door elkaar gehaald: het laagste niveau waarop effecten worden gevonden en het niveau waarboven het beleid het % ernstige hinder onacceptabel vindt. Ook bij andere geluidbronnen verschilt het geen-effect-niveau van het aanvaardbaar geachte niveau. Wat als aanvaardbaar wordt geacht is een politieke keuze en niet een wetenschappelijke keuze.

5. *De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines 15.*

Reactie1: WHO verwoordt het in de Guidelines (WHO, 2018) als volgt: “Noise is an important public health issue. It has negative impacts on human health and well-being and is a growing

concern". Het RIVM onderschrijft het gezondheidskundige belang van het beperken van de geluidbelasting voor de volksgezondheid.

Reactie2: De WHO adviseert inderdaad een 2 dB lagere gezondheidskundige streefwaarde voor geluid van WTs. Deze streefwaarde voor windturbines is voorwaardelijk omdat er ten tijde van de Guidelines onvoldoende evidentie was (studies van lage kwaliteit) om een "definitieve" relatie voor hinder af te leiden (Guski et al, 2017) en geen evidentie om voor slaap een nachtelijke relatie af te leiden (Basner and Mcquire, 2018).

6. *Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden en een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.*

Reactie: Gebruik makend van de resultaten van Janssen et al (2008) rapporteerden Verheyen et al in 2009 en 2011 in opdracht van VROM een exploratieve analyse van de gemodelleerde geluidniveaus van WTs. Vervolgens heeft TNO (Janssen et al, 2011) een vergelijking gemaakt met het percentage ernstige hinder door geluid van industrie, weg-, vlieg- en railverkeer geluid. Op basis hiervan is de norm in Nederland op de gevel van woningen en andere gevoelige objecten vastgesteld op 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}.

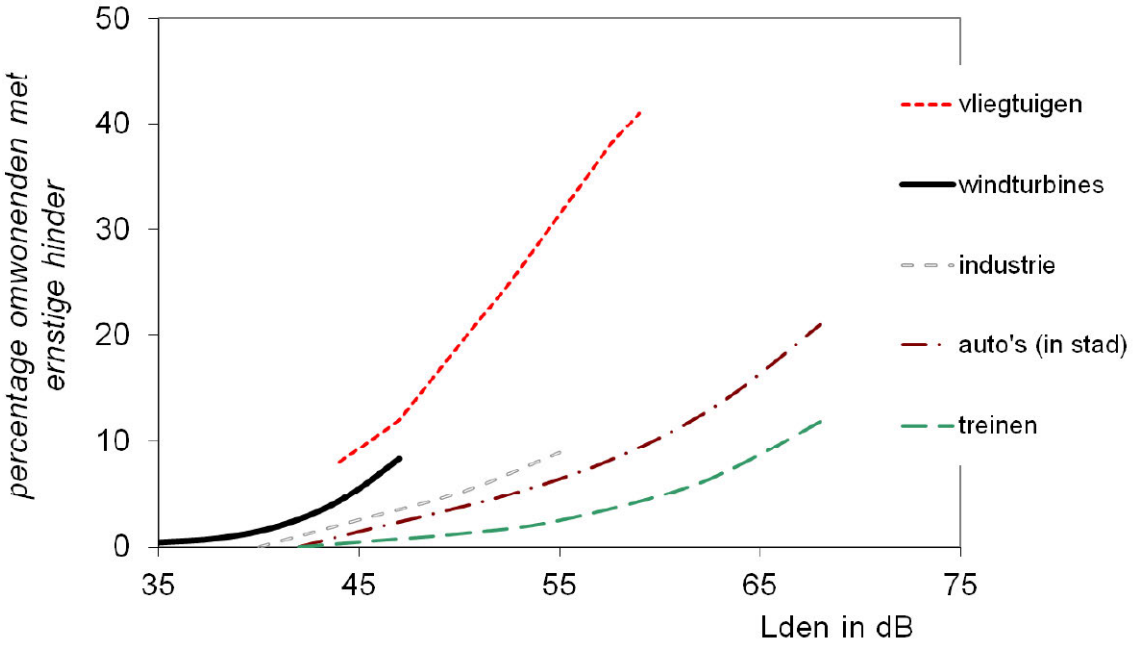

Figuur 1. Vergelijking van het percentage ernstig gehinderd ten gevolge van wind-, vliegtuig-, industrie-, wegverkeer- spoorgeluid op basis van de ***in 2011 beschikbare*** *blootstelling-effect relaties.*

Het gaat hier om beleidsmatige normen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de voordelen van windenergie en de hinder die omwonenden ondervinden. In Nederland wordt op basis van gegevens uit 2015 geschat dat toen 0.02% van de bevolking blootgesteld was aan geluidniveaus van WTs die hoger zijn dan de norm van 47 dB (L_{den}). Ter vergelijking: voor andere bronnen van

omgevingsgeluid ligt dit percentage aanzienlijk hoger. Zo wordt bijvoorbeeld 29% van de Nederlandse bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van meer dan 53 dB (de voorkeurswaarde) van gemeentelijke wegen en bijna 2% van de Nederlandse bevolking wordt blootgesteld aan geluidniveaus van meer dan 50 dB (L_{den}) door vliegverkeer (Welkers et al, 2019).

***7**. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid kan leiden tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.*

Reactie1: Uit Nederlands onderzoek blijkt dat de hinder van wegverkeer en van windturbines los van elkaar staan (alleen bij wegverkeer met een L_{den} 20 dB hoger dan het geluidsniveau van windturbines heeft men geen hinder meer van de windturbines). Er is geen versterking van het geluid van wegverkeer door dat van windturbines of vice versa (Van den Berg et al, 2008)

Reactie2: De redeneerlijnen lijken hier door elkaar te lopen. Het is inderdaad bekend dat bepaalde aandoeningen mogelijk samenhangen met een chronische slaapverstoring. Het is ook bekend dat bepaalde aandoeningen iets vaker voorkomen in lage SES wijken. Dat zegt nog niets over de samenhang met windturbine geluid ‘s nachts. Vooralsnog is geen direct verband vastgesteld met diabetes, overgewicht, depressie en hypertensie voor geluid van transport-gerelateerde bronnen, ook niet via de relatie met slapeloosheid. Kennis over deze verbanden vraagt om onderzoek waarbij ook gekeken worden naar andere geluidbronnen en andere risicofactoren zoals leefstijlfactoren, voeding en ander gezondheidsgedrag en familiaire belasting. Dit zou zeker de moeite waard zijn, ook met oog op het bepalen van de relatieve bijdrage van WT-geluid aan dit proces op lange termijn. Voor wat bekend is over wegverkeersgeluid en slaapindicatoren waaronder slapeloosheid zie de review van Basner & McGuire, 2017.

***8.** Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft Dr. ir. de Laat u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].*

Reactie1: Windturbines produceren geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen, net als andere geluidbronnen, en dus ook LFG en infrageluid (geluid onder de 20Hz). Het aandeel LFG en infrageluid van windturbinegeluid is gemiddeld vergelijkbaar en op momenten groter (als gevolg van meteo-omstandigheden) dan dat van andere alledaagse bronnen, zoals wegverkeer. In onze review wordt bevestigd dat laagfrequent geluid van invloed kan zijn op hinder (en op eventuele vervolgeffecten), maar net zoals 'gewoon' geluid dat kan hebben. Voor infrageluid zien wij geen bewijs en zelfs geen overtuigende aanwijzingen.

Reactie2: Het is inderdaad interessant verder te onderzoeken, ook om te bepalen wat de praktische betekenis is van het verlies aan grijze stof en of het inderdaad samenhangt met (alleen) het infrageluid. Maar vooralsnog is niet duidelijk wat dit dan betekent voor de praktijk: bij woningen veroorzaken windturbines aanzienlijk lagere geluidniveaus dan in de genoemde studie en als er al negatieve gezondheidseffecten zijn, levert wegverkeer waarschijnlijk een veel grotere bijdrage en voor veel meer mensen.

Reactie3: De review van de [redacted] is (nog) niet gepubliceerd, dus het is niet mogelijk deze conclusies op waarde te schatten. Het gaat hier om ongepubliceerde, en in principe vooralsnog onbekende resultaten.

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheids-effecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden

Reactie1: De toepasbaarheid van de resultaten uit onderzoek elders is inderdaad beperkt, zeker in het geval de situatie en context sterk verschillen *in casu*: type turbine en de afstand tot de turbines. Hiervoor is een Health Impact Assessment nodig. Hiervoor ontbreken nog de benodigde ingrediënten zoals een definitieve blootstelling- effect relatie voor dag en nacht geluidniveaus (zie WHO-tabel 36, 37, page 77-78), maar bij gebrek aan beter zou de voorwaardelijke blootstelling-effect relatie kunnen worden gebruikt om het verwachte percentage ernstige hinder af te leiden. Hinder wordt behalve door geluid, door persoonlijke, situationele en contextuele aspecten bepaald en het is daardoor lastig precies te voorspellen. Gegevens van elders kunnen goed helpen om een inschatting te maken en gegevens van meerdere studies zijn hier beter toe in staat dan een enkele studie rond een enkel windpark. En die studie kan uiteraard pas gedaan worden als de windturbines er al staan. Hierbij zou de invloed van visuele aspecten (bv in relatie tot de masthoogte) meegewogen moeten worden.

Reactie2: Het is overigens niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met "relevante aspecten".

Reactie3: Zoals boven aangegeven was de vraag van de Zwitserse overheid: 'breng de omvang van problematiek in beeld op basis van de beschikbare kennis in de wetenschappelijke literatuur gepubliceerd na 2017. Betrek hierbij de effecten van Laagfrequent Geluid en Infrageluid, en de rol van determinanten van hinder anders dan geluid'.

Noot RIVM: Onderstaande vragen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam: wij gaan ter duiding alleen in op vraag II.

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Reactie: Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context. Voor dit doel zou lokaal een gezondheidskundige effect screening (Health Impact Assessment) gedaan moeten worden waarbij gebruik gemaakt zou kunnen worden van de voorwaardelijke WHO-blootstelling-effect relatie voor geluid van windturbines en rekening moet worden gehouden met specifieke visuele aspecten en demografische kenmerken (zie boven)

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?
Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 19 april 2021 20:49
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@ggdflevoland.nl'; [redacted]@ggdgelderlandzuid.nl'; [redacted]@ggdgmv.nl'; [redacted]@ggdnog.nl'; [redacted]@upcmail.nl'; [redacted]
Onderwerp: Artikel [redacted] in NtvG over windturbines

Beste collega's,

Er is momenteel veel aandacht voor de mogelijke gezondheidsrisico's van wonen nabij windturbines. In de discussies rondom dit thema is de heer [redacted] een invloedrijke persoon. Hij doet een aantal stellige conclusies, die helaas nog niet met een publicatie onderbouwd zijn.
Afgelopen avond gaf de heer [redacted] aan op een informatieavond dat hij werkt aan een aantal publicaties en dat een publicatie in NtvG aanstaande is (termijn van weken).

Mijn vraag aan jullie is: hebben jullie hier kennis van? Is er wellicht iemand bij het review proces betrokken?

En aan de RIVMers en [redacted] weten jullie of het RIVM betrokken is?

Als wij niet betrokken blijken te zijn, heeft het wellicht zin om pro actief aan de slag te gaan? Ik hoop namelijk dat er een evenwichtig verhaal wordt gepubliceerd dat niet onnodig extra zorgen en bijbehorende klachten veroorzaakt.

Groeten,

[redacted]
Arts M&G, profiel MMK - adviseur Leefomgeving
Leefomgeving

GGD Amsterdam

T[redacted]

[redacted]@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 26 april 2021 15:30
Aan: [redacted]
Onderwerp: Automatisch antwoord: uitslag map wethouder

Beste emailer, ik ben afwezig. Maandag 3 mei ben ik er weer en zal dan uw mail lezen. Voor dringende zaken kunt u het contact opnemen met mijn collega [redacted] [redacted]@ggd.amsterdam.nl, [redacted]. groet, [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 21 april 2021 20:36
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Onderzoek naar effect windmolens op schoorsteenuitstoot
Bijlagen: Spuisluis fijnstof-rapport[1].pdf

Hallo [redacted] e.a.
In het gesprek van Nieuw West werd de vraag gesteld of een windmolen er niet voor zorgt dat fijnstof uit schoorstenen verder wordt verspreid als een soort van ventilator.

Ik heb een connectie bij de provincie op het gebied van leefbaarheid. Hij vertelde mij laatst over een onderzoek van windmolens naast Tatasteel en dit ventilator effect. Naar aanleiding van de vraag van vanavond heb ik hem benaderd en naar het onderzoek hierover gevraagd. Zie bijgaand. De conclusie is dat er geen extra schadelijk effect is. Dit geldt dan voor de onderzochte situatie van de uitstoot van Tata en de hoogte en afstand van de molens bij de Spuisluis.
Dit rapport is vrij beschikbaar.

Met vriendelijke groet,
[redacted]
M [redacted]

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

Impact windmolens op verspreiding van luchtverontreiniging

Windmolens Spuisluis en de emissies van Tata Steel

Rapport 2016R001

25 oktober 2016

ErbrinkStacks Consult
Graaf van Rechterenweg 15
6961BN Oosterbeek
M. 06 [redacted]
info@erbrinkstacks.nl
www.erbrinkstacks.nl

Inhoud

Inhoud 2
Samenvatting 3
1 Probleemstelling 5
2 Vraagstelling 7
3 De aanpak in het kort 7
4 De aanpak meer in detail 10
4.1 Het rekenmodel 10
4.2 Bijdrage achtergrond concentraties PM10. 10
4.3 Invloed van windmolens op de verspreiding 12
4.4 Keuzen in invoer en modelparameters 20
4.4.1 De invoer 20
4.4.2 Modelparameters 22
4.4.3 Kustlijn fumigatie 23
5 De emissies van Tata Steel 25
5.1 Stofemissies 25
5.2 Overige emissies 25
6 Grof stof 26
7 Resultaten berekende PM10 concentraties 29
8 Overige stoffen 32
9 Discussie resultaten 34
10 Conclusies 37
Bijlage A. Bijdrage Tata aan PM10 concentraties 38
Bijlage B. Korte beschrijving zog-model 41
Bijlage C. PM10 emissies van Tata Steel 44
Bijlage D. Concentraties in 2018 op 18 locaties 48
Bijlage E. Contourplots van berekende concentraties 58
Bijlage F. Effect windmolens op 3 brontypen 67

Samenvatting

Eneco en Windpark IJmond zijn voornemens zes tot zeven windmolens langs het Noorzeekanaal te plaatsen. Als de vergunningen worden verleend, is het de verwachting dat de windmolens niet eerder dan in het jaar 2018 in bedrijf kunnen komen. Daartoe worden nu voorbereidingen getroffen. Een onderdeel hiervan is onderzoek naar het effect van de windmolens op de verspreiding van diverse stoffen in de lucht die door de nabijgelegen industrie, in dit geval Tata Steel, worden geëmitteerd. Dit rapport bevat de bevindingen van dat onderzoek.

Het doel van de studie is in kaart te brengen of en welk effect de windmolens hebben op de concentraties fijn stof PM10, SO_2, NO_2 en andere stoffen (zoals de zware metalen lood (Pb), kwik (Hg) en cadmium (Cd), ammoniak en geur). Voor deze stoffen gelden normen in de buitenlucht. in de omgeving van Tata Steel en meer specifiek in IJmuiden, Velsen en Wijk aan zee. Belangrijk is daarbij vast te stellen of deze mogelijke invloeden zodanig zijn dat er normen worden overschreden door de plaatsing van de windmolens. Het best beschikbare instrument om dit te doen is het rekenmodel STACKS, dat een implementatie van het Nieuw Nationaal Model is met uitbreidingen voor wegen, vaarwegen en andere toepassingen. Dit onderzoek dient om omwonenden te informeren over de impact van de windmolens op de luchtkwaliteit èn om een basis te leggen voor de vergunning verlening. Het onderzoek is zo opgezet dat het inzichtelijk maakt wat er gebeurt met de verspreiding van diverse stoffen en dat het aantoont dat de resultaten de werkelijkheid op een aannemelijk wijze weergeeft.

Omdat de locatie aan de kust is gelegen, is de mogelijke invloed van kust-lijnfumigatie nagegaan. Uit de analyse werd duidelijk dat kustlijn fumigatie geen waarneembare invloed kan hebben op de emissies van Tata Steel. Om die reden is dit effect niet van belang voor het onderzoek[1].

Vervolgens zijn alle relevante emissies van Tata Steel in samenwerking met Tata Steel in kaart gebracht. Het gaat dan om fijn stof (PM10), SO_2, NO_x, CO, en de emissies van de zware metalen Van deze stoffen zijn de jaaremissies verzameld tezamen met bronkenmerken, zoals de uitworphoogte en – locaties, warmte emissie voor het jaar 2014 en geëxtrapoleerd naar de verwachte emissies (binnen de vergunning) in het jaar 2018.

[1] Bij de REC Harlingen is ook gebleken dat kustlijnfumigatie geen significant effect had. Maar het betrof daar een relatief lage schoorsteen. Toen is opgemerkt dat er voor hoge schoorstenen (zoals van TataSteel) er mogelijk wèl een effect kan zijn. In het huidige onderzoek is kustlijnfumigatie daarom wel onderzocht, maar had geen duidelijk effect op de resultaten.

De stof emissies in het jaar 2007 zijn in een studie van DCMR in 2011[2] gebruikt om berekeningen met meetgegevens op een zestal locaties rond Tata Steel te vergelijken.

Een belangrijk aspect in deze studie betreft de stof concentraties rond Tata Steel. De fijn stof concentraties worden voor een belangrijk deel door de achtergrond bepaald, maar Tata Steel draagt significant bij aan de niveaus. Om toetsing met normen mogelijk te maken, dienen de bijdragen van Tata Steel opgeteld te worden bij de achtergrond. Deze achtergrond (de grootschalige concentraties in Nederland: de zg. GCN) bevat echter al de emissies van Tata, zij het op een tamelijk ruwe schaal (namelijk uitgemiddelde over gebiedjes van 250 x 250 m). Om een goede uitspraak te kunnen doen over de vraag of er normen worden overschreden is het nodig om deze GCN concentraties eerst te ontdoen van de bijdrage van Tata Steel. Dan worden op een veel meer gedetailleerde wijze de bijdragen van Tata Steel weer bij de opgeschoonde achtergrond opgeteld. Voor andere stoffen is deze correctie van de achtergrond niet toegepast, vooral omdat de bijdrage van Tata Steel in de GCN niet is aangegeven. Dan kan er ook niet voor gecorrigeerd worden. Daarbij speelt ook mee dat de concentraties van andere stoffen (zoals CO, SO_2, zware metalen) zo laag zijn, dat deze niet in de buurt van normen komen waardoor een dubbeltellingcorrectie minder zinvol is.

Voorts zijn berekeningen uitgevoerd van de andere stoffen in de situatie zonder de windmolens en met windmolens voor de situatie in 2018. De berekeningen zijn zo gedaan dat alle mogelijke (uurlijkse) weersituaties die in een periode van 10 jaar kunnen voorgekomen, zijn doorgerekend in een gebied van 7 x 7 km op bijna 1000 punten. Voor 18 van deze punten (woonlocaties) is in tabellen aangegeven wat de effecten van de windmolens zijn. Voor de andere punten zijn kaartjes met contourlijnen gegeven, zodat duidelijk is wat de ruimtelijke verdeling van de stoffen.

Tenslotte zijn ook berekeningen gedaan aan grof stof, vanwege het mogelijke extra hinder-aspect. Hieruit blijkt dat er geen verandering in grof stof neerslag is te verwachten.

De conclusies die zijn getrokken uit de bevindingen is kort samengevat:

- De windmolens beïnvloeden de concentraties luchtverontreiniging nauwelijks.
- In geen der gevallen wordt een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.

[2] Vervolgonderzoek fijn stof emissies IJmond. Fase 2: herziene versie, 14 november 2011.

1 Probleemstelling

Langs het Noordzeekanaal zijn Eneco en Windpark IJmond voornemens om een windmolenpark te plaatsen (zie figuur 1). Dit geschiedt in het kader van de duurzaamheidsdoelstellingen van de bedrijven en sluit aan op de duurzaamheidsdoelstellingen van de provincie Noord-Holland. Om een goed onderbouwde milieu effect rapportage te kunnen presenteren onderzoek Eneco en Windpark IJmond of de windmolens een mogelijk effect kunnen hebben op de verspreiding van fijn stof en andere luchtverontreinigingscomponenten. Bij het afgeven van dit onderzoek werd uitgegaan van een lijn van 7 windmolens. In de vergunningsaanvraag zal worden uitgegaan van zes posities op dezelfde locaties. De conclusie van deze studie zal niet veranderen; immers; als er minder windmolens zijn is er ook minder beïnvloeding.

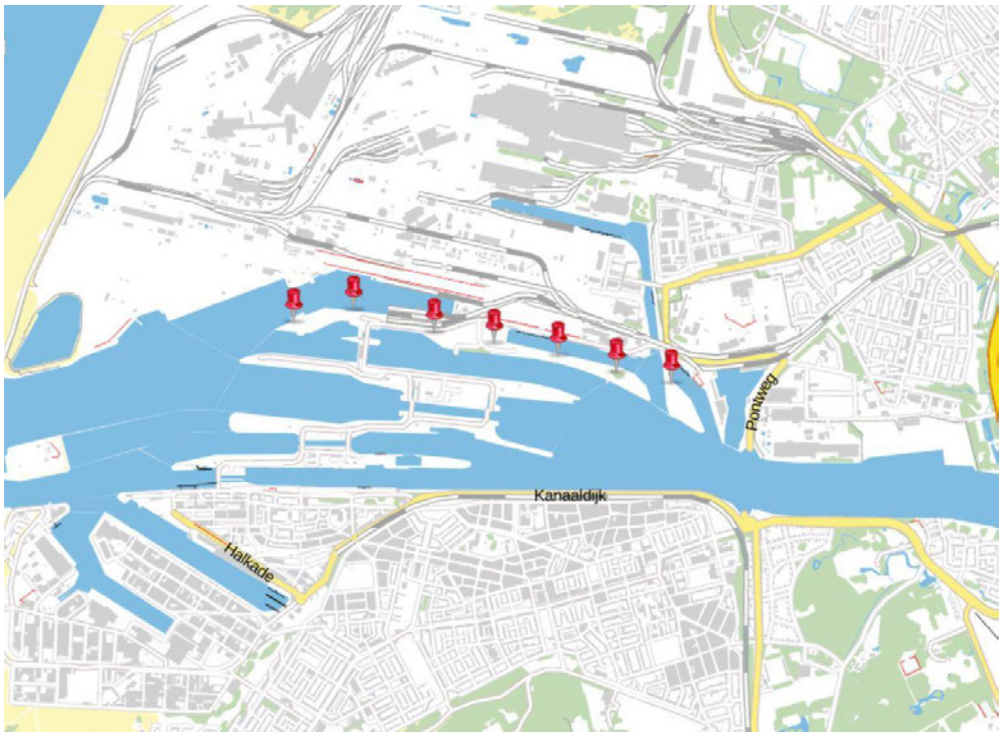

Figuur 1: locaties van 7 windmolens, zoals in deze studie beschouwd.

In deze rapportage wordt daarom een analyse uiteengezet van de effecten van de windmolens op de concentraties van diverse stoffen in de omgeving van IJmuiden, Velsen en Wijk aan Zee.

Het gaat dan met name om:

- Fijn stof (PM10);
- NO_2
- SO_2
- NH_3 (ammoniak)
- CO
- Geur
- en enkele zware metalen (Cd, Hg en Pb: cadmium, kwik en lood)

Fijn stof is een onderdeel van stof en bevat deeltjes waarvan het merendeel 10 µm of kleiner is. Grof stof bevat deeltjes die groter zijn, tot ruwweg 100 µm. De eigenschappen van fijnstof zijn zodanig dat het zich in de lucht verspreidt als een gas: het zakt nauwelijks uit. Grof stof bevat grotere deeltjes, die – naarmate de deeltjes groter zijn – sneller uitzakken. Deeltjes groter dan 100 µm zakken zo snel uit dat deze de hoogte van de wieken van windmolens niet kunnen bereiken (tenzij het grof stof op grote hoogte wordt geëmitteerd; dit is bij Tata Steel niet het geval). PM2,5 is een onderdeel van PM10 en bevat de kleinste fracties: vanaf 2,5 µm en kleiner. Ook dit stof verspreidt zich in de lucht als een gas en zakt nog minder snel uit dan PM10.

Stikstofoxiden (aangeduid als NO_x) is de som van NO en NO_2. Het merendeel van stikstofoxiden komt vrij in de vorm van NO. Dit wordt in de buitenlucht bij aanwezigheid van ozon omgezet in NO_2. NO_2 is het meest schadelijke deel in NO_x en kent daarom ook buitenluchtnormen: NO is relatief onschadelijk voor mensen.

De analyse zal plaatsvinden op basis van modelberekeningen aan de (met name stof-) emissies van (voornamelijk) Tata Steel in Velsen. Het gaat dan om de veranderingen in concentraties luchtverontreinigende stoffen die zullen optreden door de realisatie van het voorgenomen windpark Spuisluis. De realisatie (verwachte levering aan het net in 2019) omvat 6 tot 7 windmolens met een ashoogte tussen de 100 en 120 m en een vermogen van ongeveer 3 MW. De plaatsing zal zijn langs het sluizencomplex in IJmuiden/Velsen. In dit rapport is uitgegaan van het grootste aantal: 7 stuks worst case scenario. De inbedrijfstelling van de windmolens zal niet eerder dan 2018 plaatsvinden en wellicht pas in 2019. De achtergrond concentraties van alle stoffen nemen met de jaren geleidelijk af, zodat een keuze voor 2018 als referentiejaar in deze studie als conservatief geldt. Voor het doorrekenen van alle weersituaties worden voor 2018, 2019 of een ander toekomst jaar dezelfde meteorologische data gebruikt (de jaren 1995-2004).

2 Vraagstelling

Het gaat om enkele vraagstellingen, elk met een aantal deelvragen:

1. Wat zijn de effecten van de plaatsing van de windmolens op a) de woonlocaties in gemeente Velsen, oftewel Velsen Noord, Velsen Zuid en IJmuiden Noord en West, b) op de locaties van aanmeerplaatsen van passagiersschepen en c) bij de woonboten aan het Binnenspuikanaal en 3de Rijksbinnenhaven?
2. Welke effecten zijn te verwachten bij verschillende windrichtingen?
3. Welke veranderingen (m.n. verschuivingen in plaatsen met hogere concentraties) zijn te verwachten in de concentraties fijn stof (PM10), CO, SO_2, NH_3 (ammoniak) en NO_x (en dus ook NO_2)? Wat is bekend tav emissies van metaalhoudende deeltjes?
4. Zijn er overschrijdingen van grenswaarden te verwachten en zo ja, waar zijn die?
5. Is het relevant om (kustlijn)fumigatie in de berekeningen te betrekken en zo ja, wat betekent dit voor de genoemde resultaten (eventueel later in het proces te adresseren)?
6. Hoe kunnen de bevindingen worden gerapporteerd zodat deze geschikt zijn voor het indienen voor de vergunningverlening en voor communicatie richting de andere stakeholders (zoals de wijkplatforms)?

3 De aanpak in het kort

De geplande windmolens staan relatief dicht bij de stofbronnen van Tata Steel. Het is te verwachten dat de windmolens de verspreiding vanuit deze bronnen zullen beïnvloeden. Immers de molens halen energie uit het windveld, waardoor de windsnelheid benedenwinds van de molens aanzienlijk lager zal zijn en de hoeveelheid turbulentie (dus menging en verdunning van pluimen) juist hoger. Dat maakt dat de verspreiding van stof (en andere componenten) anders zal verlopen wanneer de windmolens eenmaal zijn geplaatst.

De luchtkwaliteit in de omgeving van IJmuiden en Velsen wordt gemonitord middels continu registrerende meetinstrumenten. Deze geven voor de meetlocaties een betrouwbare weergave van de luchtkwaliteit. Op andere plaatsen, waar niet gemeten wordt, kan de luchtkwaliteit anders zijn, doordat er dichtbijgelegen bronnen zijn of omdat de locaties anders liggen ten opzichte van belangrijke bronnen. Daar waar momenteel niet wordt gemonitord zal met rekenmodellen worden bepaald wat de verwachte impact op de luchtkwaliteit zal zijn. Om het effect van de windmolens op de concentraties stof te bepalen wordt met een op maat gemaakt rekenmodel gewerkt. Dit rekenmodel berekent alleen de bijdragen van alle bronnen op een gedetailleerde manier, waarbij de effecten van windmolens zo goed mogelijk in beeld worden gebracht. Dit betekent dat er RUIMTELIJK en in de TIJD veel gedetailleerder wordt gerekend: ruimtelijk, omdat de concentraties precies op de aangegeven locaties zijn berekend en tijd: omdat elke mogelijke weersituatie die

kan optreden ook daadwerkelijk doorgerekend is. De berekende concentraties worden op kaartjes weergegeven. De locaties zijn op atlassen terug te vinden door naar de coördinaten te kijken. Dit zijn rijksdriehoekscoördinaten, welke zijn terug te vinden op alle topografische kaarten van Nederland.

De bijdragen van alle bronnen van Tata Steel worden doorgerekend en opgeteld bij de achtergrond concentratie. Dat gebeurt voor elk uur in de hele periode van 10 jaren. Dat zijn dus 87600 uren. Van alle bronnen van Tata Steel zijn de emissie-kentallen verkregen van Tata Steel, voor alle stoffen die in hoofdstuk 1 zijn genoemd. De kentallen zijn niet alleen *hoeveel* er uit een schoorsteen komt, maar ook op welke hoogte en met welke warmte inhoud. De emissies van opslaghopen zijn zogenaamde diffuse emissies: deze komen niet uit een pijp, maar uit een heel oppervlak. De hoeveelheid emissies is bij Tata Steel bekend en worden in deze studie gebruikt, tezamen met de stofemissies uit de schoorstenen. Deze diffuse emissies worden bij de berekeningen verdeeld over de grootte van het oppervlak en vertaald in een groot aantal aparte lage (punt) emissies. Dat heeft het voordeel dat de interactie met de windmolens goed te beschrijven is (dat gaat met een oppervlaktebron nauwelijks) en dat elke vorm van de diffuse emissies in het model is op te nemen, dus ook langgerekte oppervlaktebronnen en ook lijnvormige stof-emissiebronnen. Dit is dus alleen nodig voor de berekening van de stofemissies. De Tata Steel emissies worden besproken in hoofdstuk 5.

De situaties met en zonder de windmolens worden daarna berekend. In het rekenmodel STACKS zijn verschillende functies toegevoegd om te beschrijven wat er gebeurt met de stof- en rookpluimen als deze door de windmolen worden in gevangen. Onderscheid wordt gemaakt tussen de situatie dat de schoorsteen bovenwinds of benedenwinds van de windmolen staat, zie figuur 2.

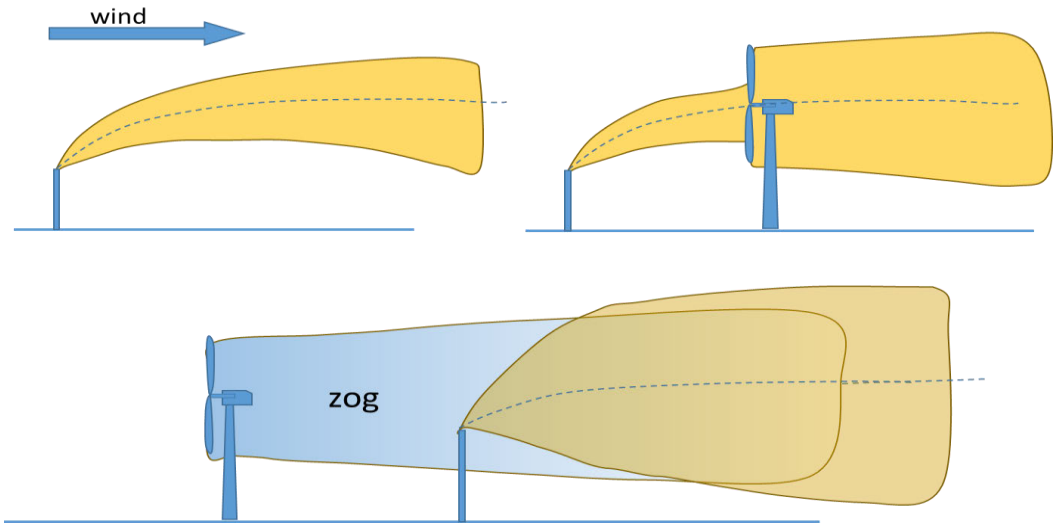

Figuur 2. Twee mogelijke situaties de windmolen staat bovenwinds of benedenwinds van de windmolen(s).

Deze functies zijn alleen van toepassing wanneer de windrichting zodanig is, dat interactie tussen rookpluim en windmolen plaatsvindt. Deze interactie kan plaatsvinden voor de hele pluim, maar ook voor gedeelten van pluimen. Dat maakt dat het ene deel van de pluim zich anders gedraagt dan het andere deel van de pluim. Voor een rekenmodel als STACKS is dat lastig, omdat een pluim steeds beschreven wordt als één geheel, binnen het gaussische modelconcept. Daar waar deze aspecten aan de orde zijn, wordt steeds een conservatieve (voorzichtige) keus gemaakt, zodat de impact niet onderschat wordt. Als er geen interactie plaatsvindt tussen windmolen en rookpluim, wordt de normale beschrijving van de pluimverspreiding gevolgd.[3]

De functies voor het beschrijven van de interacties tussen schoorsteenpluimen en windmolens worden in hoofdstuk 4 beschreven.

De berekende concentraties met en zonder de windmolens worden met elkaar vergeleken. Daarbij is in kaart gebracht op welke plaatsen er een positief dan wel negatief effect is, hoe groot dit effect is en wat het betekent voor de niveaus als we die vergelijken met de grenswaarden zoals die zijn vastgelegd in de wet Milieubeheer. Voor een aantal stoffen worden berekende concentraties in zogenaamde contourplots weergegeven. Dat zijn kaartjes met lijnen van gelijke concentratieniveaus zodat in één oogopslag zichtbaar is welke niveaus er zijn. Voor alle stoffen wordt op een flink aantal plaatsen in een tabel aangegeven wat het effect van het plaatsen van de windmolens zal kunnen zijn. Hoewel de modelopzet is gemaakt door zorgvuldig de interactie tussen windmolen en rookpluimen te beschrijven, is het nog steeds een benadering. De uitkomsten zullen minder nauwkeurig zijn dan van het originele Nieuw Nationaal Model (NNM). De berekende bijdrage van bronnen zal naar verwachting binnen een factor twee zijn. Opgeteld bij een achtergrond, die nauwkeuriger is (ruwweg 5 a 10%), kan gesteld worden dat de resultaten voldoende betrouwbaar zijn om a) aan te geven of de windmolens een negatief dan wel positief effect hebben en b) om de resultaten toetsen aan de grenswaarden die in Nederland gelden.

Tenslotte worden de conclusies getrokken in hoofdstuk 9.

[3] Een beperking van het model is dat het werkt binnen het gaussische pluimmodel; een niet-gaussische vorm wordt dus als een gaussische vorm benaderd. Het zog (aanvankelijk min of meer een blokvorm) wordt een gauss door de diameter van het zog te vertalen naar een gauss met diameter=3 maal sigma-waarde. Sigma is de standaardafwijking van de gaussische eerdeling.

4 De aanpak meer in detail

4.1 Het rekenmodel

Het rekenmodel STACKS is een implementatie van het Nieuw Nationaal Model (NNM) en voldoet aan de eisen van de Standaard Rekenmethode 3 zoals beschreven in Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007. In deze Standaard Rekenmethode 3 wordt geen rekening gehouden met de invloed van windmolens op de verspreiding. In deze studie wordt het rekenmodel STACKS gebruikt om na te gaan wat de effecten zijn als er windmolens worden geplaatst langs het Noordzeekanaal. STACKS is een versie van het NNM dat door deskundigen in Nederland wordt gezien als het best beschikbare model voor het bepalen van de invloed van (onder meer) industriële bronnen. Het NNM (en dus ook STACKS) is wel uitgebreid getoetst aan metingen.

De invloed van windmolens is dus geen onderdeel van het NNM, maar wel in STACKS aanwezig. Deze toevoeging is eerder in het model aangebracht bij eerdere projecten (driemaal: Apeldoorn, Zutphen en Harlingen) waar de rook van een schoorsteen door een dichtbij staande windmolen beïnvloed wordt. Deze uitbreiding is ook hier toegepast en verder uitgewerkt omdat in deze studie meerdere windmolens en meerdere schoorstenen doorgerekend zijn. Dat maakt dat ook lage bronnen (zoals de emissies van kolen en erts opslagen) wellicht door windmolens beïnvloed worden. In de eerdere studies was steeds sprake van één schoorsteen en één windmolen. Nu gaat het om een veelheid van bronnen en 6 tot 7 windmolens. Dat maakt het model complexer, onder meer omdat voor alle bronnen en windmolens de posities ten opzichte van elkaar moeten worden bepaald. Ook moet per uur worden nagegaan welke schoorsteen bovenwinds dan wel benedenwinds van één van de windmolens staat. Op grond van de posities en de windrichting wordt per uur bepaald welke pluim door welke windmolens beïnvloed wordt. Het zogmodel (wat er gebeurt met wind en turbulentie achter de windmolen) is hetzelfde als in eerdere studies. Het model maakt onderscheid tussen hoge en lage bronnen en hun bijbehorende pluimhoogten. Daardoor wordt per stof bepaald welke invloed de windmolens hebben op de verspreiding.

4.2 Bijdrage achtergrond concentraties PM10.

De concentraties van stoffen in de lucht worden niet alleen door Tata Steel veroorzaakt. In Nederland worden concentraties luchtverontreiniging continu gemonitord. Door deze metingen verder te interpreteren en te extrapoleren is steeds een compleet beeld van de grootschalige concentraties in Nederland beschikbaar: voor voorbije jaren, maar ook voor toekomstjaren. Deze concentraties worden jaarlijks geüpdatet en zijn beschikbaar onder de naam Grootschalige Concentraties in Nederland: de GCN. Uit de database van de GCN voor de periode 2005-2014 zijn alle uurwaarden voor de locatie IJmuiden (497500,102500) af te lezen. Als daar een windroos van

wordt gemaakt (gemiddelde concentraties per windrichting) dan zijn er geen heel duidelijke pieken zichtbaar, zie figuur 3).

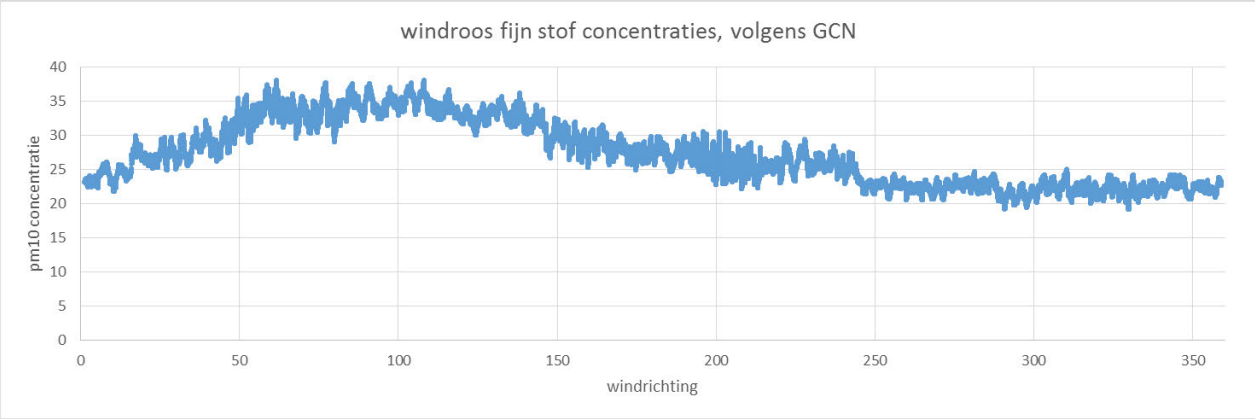

Figuur 3. Verdeling van uurgemiddelde PM10 concentraties over de windroos, volgens GCN (periode 2005-2014). 0=noord, 90=oost, 180=zuid , 270=west en 360=noord=0.

Uit het meetnet van RIVM (LML) zijn de bijdrage van Tata Steel voor het jaar 2012 beschikbaar, zie bijlage A. Voor de locatie IJmuiden (meetpunt 551) is de jaargemiddelde concentraties pm10 44 ug/m3 en voor Wijk aan Zee (553) 35, terwijl de bijdrage van Tata Steel op die locaties ongeveer 5 ug/m3 is. Tata Steel draagt dus bij aan de PM10, maar meer dan 80% wordt door de achtergrond (of andere bronnen) bepaald. Daarom is het van belang om de bijdrage van Tata Steel te isoleren van de achtergrond concentraties. Hiervoor moet bekend zijn wat de bijdrage van Tata Steel is in de GCN concentraties. Bij het RIVM blijkt de bijdrage van Tata Steel alleen voor 2012 te zijn berekend. Uitgaande van deze data is de bijdrage van Tata Steel in 2018 berekend en van de GCN waarden afgetrokken, aldus is een opgeschoonde PM10 achtergrond voor 2018 geconstrueerd, zie verder bijlage A.

Tot slot nog een opmerking over het effect van de windmolens op de achtergrondconcentraties.

Achtergrondconcentraties zijn afkomstig van bronnen die veraf zijn gelegen. Door de verspreiding in de lucht zijn deze stoffen dan al over de hele dikte van de menglaag verspreid: het maakt dan niet uit of de concentratie op 1, 10, 100 of 300 m wordt beschouwd: de concentraties zijn dan op alle hoogtes hetzelfde. Een windmolen kan dan de wind of de menging beïnvloeden, de concentraties worden daardoor niet veranderd: ze zijn al over de hele hoogte uniform. De pluimen van bronnen dichtbij (de lokale bronnen: in dit geval vrijwel alleen afkomstig van Tata Steel) zijn juist niet uniform verdeeld over de dikte van de menglaag: de windmolens beïnvloeden de concentraties van deze lokale pluimen natuurlijk wel.

Om te beoordelen of er normen worden overschreden, moeten de achtergrondconcentraties natuurlijk wel meegerekend worden. Dan kan de concentratie getoetst worden aan grenswaarden.

4.3 Invloed van windmolens op de verspreiding

De verspreiding van rookpluimen en stof gebeurt door de wind: deze bepaalt waar het stof naar toe waait. Hieronder volgt een beschrijving voor fijn stof; voor andere componenten gebeurt dit op dezelfde manier. Tijdens het transport worden de concentraties lager: er treedt verdunning op doordat de lucht het stof mengt met schonere omgevingslucht. Dit mengen gebeurt door de turbulentie in de lucht. Daardoor wordt een pluim benedenwinds naar alle kanten breder en worden de concentraties lager, zie figuur 2. Als de rookpluim veel warmer is dan de omgevingslucht stijgt de pluim eerst op, totdat de temperatuur van de pluim in evenwicht is met de omgeving. Stof dat van de grond opdwarrelt, verspreidt zich op dezelfde manier, alleen is de turbulentie dicht bij het aardoppervlak anders dan hoger in de lucht: soms meer (bijvoorbeeld 's nachts) en soms minder (op zonnige dagen).

Wanneer de pluim door de molen heen waait gebeuren er de volgende dingen. De rook komt in het zog van de windmolen terecht. In het zog achter de molen is de turbulentie veel sterker dan voor de windmolen: de pluim wordt versneld opgemengd in dit zog en verdunt zich op deze plaats sneller dan buiten het zog. Aangenomen wordt dat de pluim dan onmiddellijk geheel in het zog wordt opgemengd.

In het zog is de windsnelheid ook aanzienlijk lager dan voor de molen; de pluim waait dus minder snel weg. De windsnelheid normaliseert zich ongeveer 10 a 15 maal de rotor diameter (dus na 1,5 a 2 km) achter de windmolen. Afhankelijk van de hoogte van de pluim en de hoogte van de windmolen kunnen dan de volgende dingen gebeuren (zie figuur 4) indien de schoorsteen bovenwinds staat van de windmolen:

- De pluim is zo laag dat deze onder de turbine door waait: er wordt dan geen beïnvloeding door de windmolen verondersteld (figuur 4a).
- De pluim waait gedeeltelijk onder de turbine door: er wordt dan geen beïnvloeding door de windmolen verondersteld (figuur 4b).
- De pluim waait gedeeltelijk onder en gedeeltelijk door de turbine: de pluim wordt door het zog versneld naar boven toe verdund. Er is dus een gedeeltelijke beïnvloeding door de windmolen (figuur 4c). De hoogte van de pluimas wordt aangepast en berekend door te middelen over de hoogte van de windmolen en de hoogte van het zwaartepunt van de pluim. De turbulentie en de transportsnelheid van de pluim wordt nu aangepast en berekend door een gewogen gemiddelde te nemen van de waarde in het zog en de waarde vòòr het zog met als weegfactoren de afstand van schoorsteen tot windmolen en afstand van receptorpunt (bijvoorbeeld bij de woongebieden) tot windmolen. De berekening van de pluimverdunning is dus afhankelijk van welk receptorpunt het betreft en dit is afhankelijk van de afstand die de pluim vòòr en ìn het zog heeft afgelegd.[4]

[4] Bedoeld de mate van verdunning van de pluim. Hoe verder een schoorsteen van de windturbine afstaat, hoe kleiner het effect van de windturbine kan zijn. Op oneindig grote afstand (de achtergrond

- De pluim waait geheel door de turbine (zoals in figuur 1, bovenste plaatje is aangegeven): de pluim wordt door het zog versneld verdund. Een rookpluim die op die plaats nog warmer is dan de omgevingslucht, zal na passage door de turbine deze warmte inhoud ineens hebben verloren: de pluimas is dan gelijk aan het midden van het zog. Ten opzichte van een vrije pluim zal de rookpluim minder stijgen in de atmosfeer, de grond sneller bereiken en dus hogere concentraties veroorzaken.
- De pluim waait gedeeltelijk boven het zog over en gedeeltelijk door het zog (figuur 4d). Hier wordt op dezelfde wijze gerekend als wanneer de pluim gedeeltelijk onder de turbine doorwaait. Ook hier wordt een gewogen gemiddelde genomen van de waarde in het zog en de waarde vòòr het zog met als weegfactoren de afstand van schoorsteen tot windmolen en afstand van receptorpunt tot windmolen.
- De rookpluim gaat nu in zijn geheel boven de windmolen uit: er is dan geen beïnvloeding (figuur 4e).

Deze beschrijving geldt als de schoorsteen niet te ver (tot 1,5 kilometer) van de windmolens af staat. Indien de schoorsteen op grotere afstand staat, dan zal de windmolen de pluimverspreiding minder sterk beïnvloeden en de beïnvloeding die er is, leidt dan vaker tot iets lagere concentraties, omdat de pluim (die dan breed is) nog verder verbreed (dus verdund) zal worden. Hoe groter de afstand van de schoorsteen tot de windmolen, hoe kleiner de beïnvloeding zal zijn.

p.s.: In figuur 4 gaat het om een schematische weergave van het verspreidingsproces. Het is dus geen resultaat van berekeningen. Figuur 5 is wel gebaseerd op verspreidingsberekeningen met STACKS. Het effect van de windmolen op de verspreiding van rookpluimen is sterk afhankelijk van de onderlinge afstand. Dit wordt in hoofdstuk 9 verder uitgelegd.

Als een check op de implementatie in de rekencode van STACKS is voor diverse bronhoogte berekend wat het verschil is tussen de uitkomsten zonder en met windmolen. Dit is in de volgende figuren gedemonstreerd. Hiervoor is een bron genomen van 35, 50, 80, 120 of 150 m, 1 MW warmte en geplaatst ten zuidwesten van een windmolen (120 m hoog, diameter 115 m), zie figuur 5.

concentratie) is het effect van de windturbine dus nul: de emissie is dan al uniform verdeeld over de menglaag. Het verdunningsproces zelf hangt natuurlijk niet af van een receptorpunt.

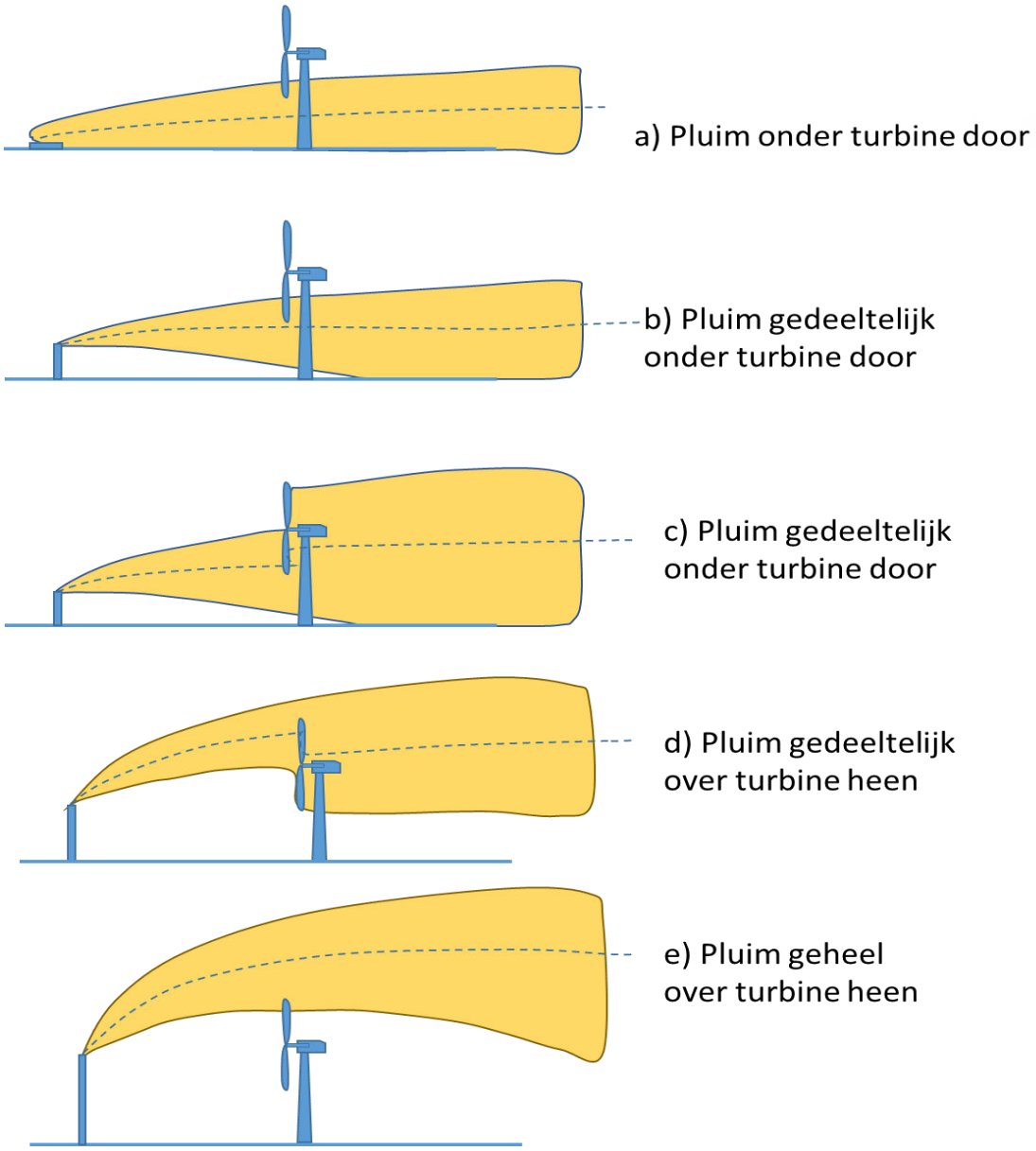

Figuur 4. Verschillende mogelijke combinaties van een rookpluim met het zog van een windmolen; de schoorsteen bovenwinds van de windmolen. In situatie c en d wordt beïnvloeding verondersteld.

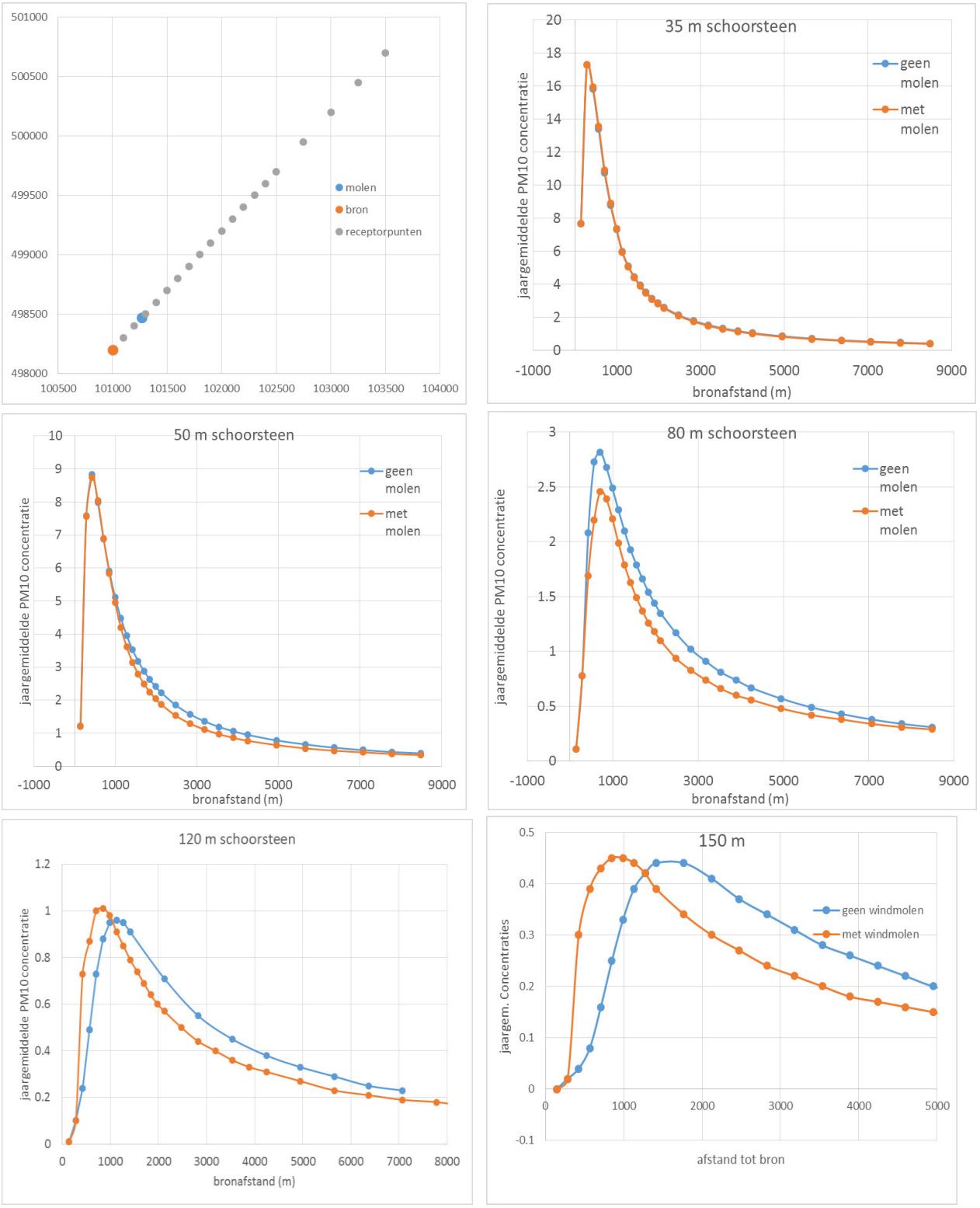

Figuur 5. Effect van een windmolen (hoogte 120m, rotordiameter 115 m) op het (jaargemiddelde-2007) concentratie verloop van ZW→ NO bij diverse schoorsteenhoogtes. Afstand bron-windmolen ong. 380 m. Links boven: posities van de schoorsteen en receptorpunten op een lijn zuidwest → noordoost dus.

Voor genoemde 5 bronhoogten is voor het jaar 2007 berekend wat de concentraties zijn over een lijn van zuidwest naar noordoost tot een afstand van 7 km, zie figuur 5.

Uit deze figuur 5 blijkt dat de windmolens op lage bronnen geen noemenswaardige invloed hebben. Naarmate de bron hoger wordt, wordt de invloed duidelijker: de pluim komt eerder aan de grond, veroorzaakt daar duidelijk hogere concentraties, maar verder windwaarts zijn de concentraties juist lager door de extra turbulentie van het zog. Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager.

Schoorstenen zonder warmte inhoud kunnen de effecten iets verschillen van wat hier is getoond: immers dan is er van een pluimstijgeffect geen sprake en blijft over dat de windsnelheid achter de windmolen lager is en dat er meer verdunning is.

Afhankelijk van de hoogte van de pluim en de hoogte van de windmolen kunnen dan de volgende dingen gebeuren (zie figuur 6) indien de schoorsteen benedenwinds staat van de windmolen:

- De pluim is zo laag dat deze onder het zog door waait: er is dan geen beïnvloeding door de windmolen (figuur 6a).
- De pluim waait gedeeltelijk onder het zog door: er wordt dan ook geen beïnvloeding door de windmolen verondersteld (figuur 6b).
- De pluim waait gedeeltelijk onder en gedeeltelijk door het zog: de pluim wordt door het zog versneld naar boven toe verdund. Er is dus een gedeeltelijke beïnvloeding door de windmolen (figuur 6c). Bij een warme pluim wordt de hoogte van de pluim berekend door de rookpluim stijging te berekenen met de aangepaste wind turbulentieparameters in het zog. Dit is mogelijk met STACKS omdat de pluimstijging 'incrementeel' wordt berekend. Dat wil zeggen dat de stijging steeds wordt berekenend in stapjes van 10 m hoogte. In elk luchtlaagje van 10 m wordt gekeken naar de daar heersende windsnelheid en turbulentie intensiteit. Door deze waarden in het zog aan te passen aan de condities in het zog kan zo de pluimstijging worden berekend, rekening houdend met de hogere turbulentie (waardoor minder stijging) en lagere windsnelheid (waardoor meer stijging) in het zog van de turbine. De turbulentie en de transportsnelheid van de pluim worden nu aangepast en berekend door een gewogen gemiddelde te nemen van de waarde in het zog en de waarde voor het zog met als weegfactoren de afstand van schoorsteen tot receptorpunt en de zoglengte. De berekening van de pluimverdunning is dus afhankelijk van welk receptorpunt het betreft en dus van de afstand die de pluim vòòr en in het zog heeft afgelegd.
- De pluim komt direct geheel in het zog terecht (figuur 6d): de pluim wordt door het zog versneld verdund. Een rookpluim die op die plaats nog warmer is dan de omgevingslucht, zal anders stijging in het zog, dan een vrije pluim. De pluimstijging wordt hier stapsgewijs (per hoogtestap van 10 m) berekend met de turbulentieparameters en de windsnelheid in het zog op elke hoogte. Als de pluim uitstijgt boven het zog, worden weer de 'normale'

omgevingsparameters gebruikt om de verdere stijging te berekenen. Ten opzichte van een vrije pluim zal de rookpluim minder of meer stijgen in de atmosfeer, afhankelijk van wat het sterkste effect is: de sterkere turbulentie of de lagere windsnelheid.

- De pluim waait gedeeltelijk boven het zog over en gedeeltelijk door het zog (figuur 6e). Hier wordt op dezelfde wijze gerekend als wanneer de pluim gedeeltelijk onder de turbine doorwaait. Ook hier wordt een gewogen gemiddelde genomen van de waarde in het zog en de waarde vòòr het zog met als weegfactoren de afstand van schoorsteen tot windmolen en afstand van receptorpunt tot windmolen.
- De situatie dat de rookpluim geheel boven de windmolen uitstijgt, maakt dat er dan weer geen beïnvloeding is (niet in de figuur weergegeven).

Deze beschrijving geldt als de schoorsteen niet te ver (tot een 1,5 kilometer) van de windmolens af staat. De rookpluim komt dan immers niet meer in het zog terecht en de windsnelheid is op die afstanden weer ongeveer normaal geworden: het zog is uitgedempt. Indien de schoorsteen op grotere afstand staat, dan zal de windmolen de pluimverspreiding veel minder beïnvloeden en de beïnvloeding die er is, leidt dan voornamelijk tot iets lagere concentraties, omdat de pluim (die dan al breed is) misschien nog verder verbreed (dus verdund) zal worden.

p.s.: In figuur 6 gaat het om een schematische weergave van het verspreidingsproces. Het is dus geen resultaat van berekeningen. Figuur 7 is wel gebaseerd op berekeningen.

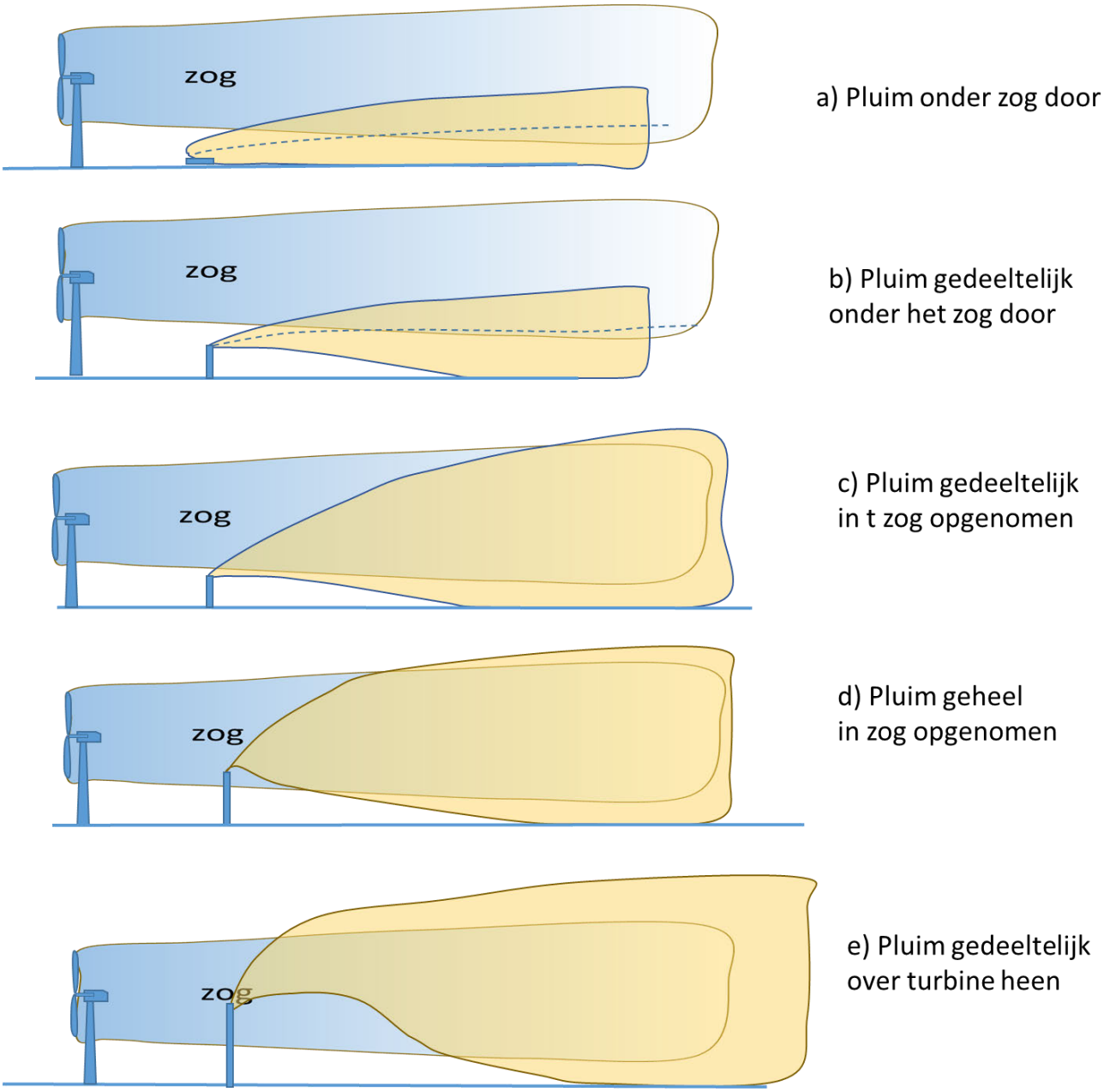

Figuur 6. Verschillende mogelijke combinaties van een rookpluim met het zog van een windmolen; de schoorsteen benedenwinds van de windmolen; kwalitatieve weergave).

Als een check op de implementatie in de rekencode van STACKS is voor diverse bronhoogte berekend wat het verschil is tussen de uitkomsten zonder en met windmolen. Hiervoor is een bron genomen van 35, 50, 80, 120 of 150 m, 1 MW warmte en geplaatst ten zuidwesten van een windmolen (120 m hoog, diameter 115 m), zie figuur 7.

Voor genoemde 5 bronhoogten is voor het jaar 2007 berekend wat de concentraties zijn over een lijn van zuidwest naar noordoost tot een afstand van 7 km, zei figuur 7.

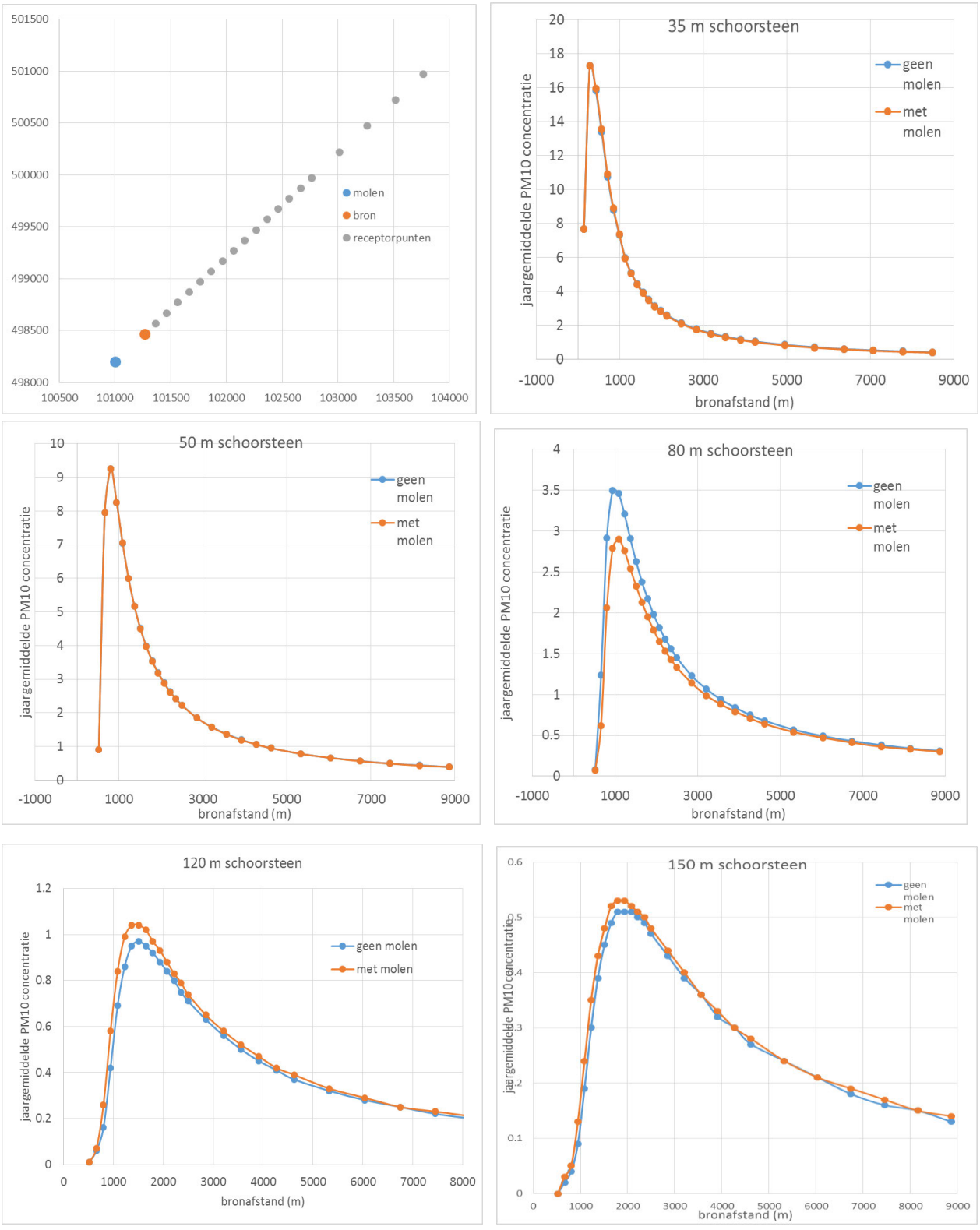

Figuur 7. Effect van een windmolen op het (jaargemiddelde- 2007) concentratie verloop van ZW→ NO. Afstand bron-windmolen ong. 380 m, hoogte windmolen 120m, rotordiameter 115 m. Links boven: posities van de schoorsteen en receptorpunten op een lijn zuidwest → noordoost dus.

Uit deze figuur 7 blijkt ook hier dat de windmolens op lage bronnen weinig tot geen invloed hebben. In de figuur is het niet te zien, maar door de afgenomen windsnelheid in het zog van de turbine, kunnen de concentraties licht verhoogd zijn. Naar mate de bron hoger wordt, wordt de invloed beter zichtbaar. Eerst is het effect licht concentratie verlagend: het effect van de hogere pluimstijging is iets groter dan het effect van de extra turbulentie. Bij nog hogere schoorstenen doet de hogere pluimstijging niet veel meer en maakt het effect van de versterkte turbulentie dat de concentraties licht verhoogd zijn. De effecten zijn hier echter een stuk minder dan wanneer de schoorsteen bovenwinds staat van de windmolen.

Bij schoorstenen zonder warmte inhoud kunnen de effecten iets verschillen van wat hier is getoond: immers dan is er van een pluimstijgeffect geen sprake en blijft over dat de windsnelheid achter de windmolen lager is en dat de dispersie daar sterker is. En bij schoorstenen met een grotere warmte emissie zullen de effecten anders zijn. Bovenstaande analyse is uitgevoerd om een goede werking van het rekenmodel aan te tonen.

4.4 Keuzen in invoer en modelparameters

De uitkomsten van de berekeningen kunnen gevoelig zijn voor keuzen die zijn gemaakt, zowel bij de invoerdata als bij de modelparameters.

4.4.1 De invoer

De emissies van Tata Steel zijn gedetailleerd in de berekeningen opgenomen. Daarbij is ervan uitgegaan dat de productie in 2018 8/7 maal hoger (volgens opgave Tata Steel) is dan in 2015. Deze factor is in de emissies verwerkt en werkt lineair door naar de berekeningsresultaten. De belangrijkste emissies betreffende fijnstof emissies (PM10). Zowel de puntbronnen als de open oppervlaktebronnen zijn als invoer gebruikt: de puntbronnen omvatten in totaal 405 ton/jaar PM10 en de oppervlaktebronnen omvatten 1404 ton totaal stof (waarvan een deel PM10 is). Van deze laatste zijn niet alle bronnen bij de berekeningen meegenomen; de kleinste bronnen zijn verwaarloost, zodat de totale stof emissie voor de berekeningen 61 ton minder is: 1343 bedraagt. Het aandeel PM10 hierin is volgens opgave van Tata Steel 20%. Echter om het rekenmodel te verifiëren zijn de uitkomsten met metingen uit 2007 vergeleken. Voor dat jaar heeft DCMR een vergelijking gemaakt tussen berekeningsuitkomsten en metingen en in deze studie is daar gebruik van gemaakt. De documentatie hiervan bevat alle invoergegevens voor modelberekeningen. Deze zijn gebruikt om STACKS met deze metingen te valideren. Het STACKS rekenmodel is daarom gedraaid voor het jaar 2007 (met de meteorologie van 2007). De uitkomsten van het model komen goed overeen met de metingen als we een iets hoger aandeel PM10 in het totaalstof van de open bronnen aannemen, namelijk 25%, zie figuur 8.

In de studie van DCMR is geconcludeerd dat de berekende concentraties lager zijn dan de gemeten waarden. Dat heeft meegespeeld bij de keus voor een hoger aandeel PM10 (dan het gangbare 20%) voor diffuse (open) bronnen in de huidige studie.

De ruwheid die is gebruikt bij deze validatie-berekeningen is gekozen op 0,35 m. Deze waarde komt overeen voor een gebied rond de kolen- en erts opslagen. Deze keus is gemaakt om met name de metingen in de lijn van de grote opslagen richting IJmuiden goed te kunnen berekenen. Volgens de PreSRM is de ruwheid voor dit gebied 0,35m. De berekeningen voor het toetsjaar 2018 worden voor een veel ruimer gebied uitgevoerd; het gaat dan om de woonkernen van IJmuiden, Velzen-Noord en Velzen Zuid, Wijk aan Zee ne Beverwijk. Bij dit gebied (omvang 7 x 7 km) hoort een ruwheid van 0,8 m volgende PreSRM. Voor dit gebied zijn ook contourplot gemaakt voor alle stoffen. Daarbij is steeds de waarde van 0,8 m gebruikt.

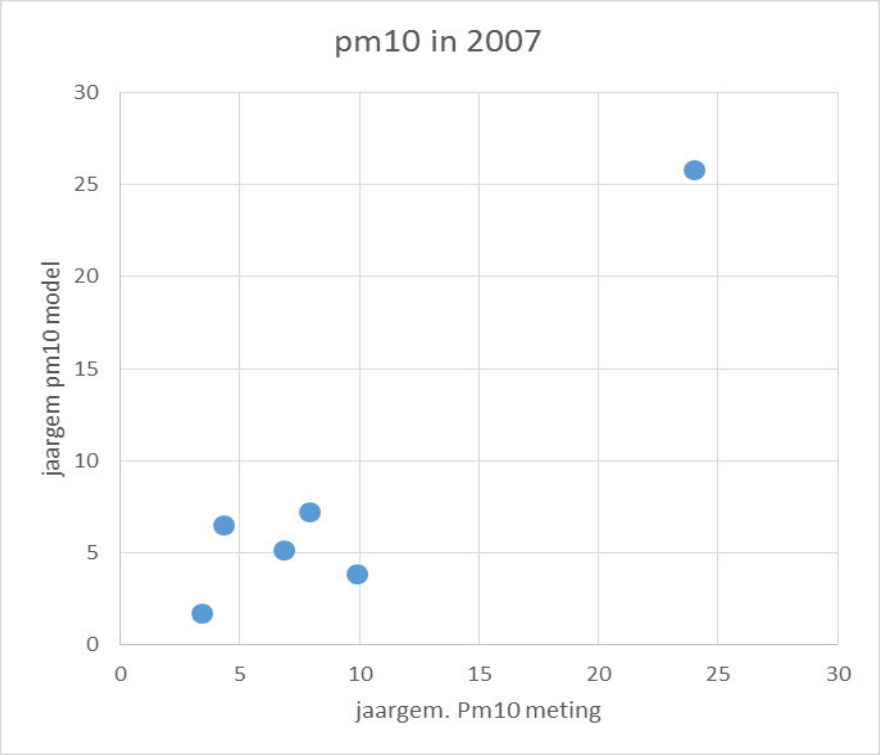

Figuur 8. Vergelijking van gemeten PM10 concentraties met berekende waarden (zonder windmolens) voor het jaar 2007. Metingen afgeleid uit DCMR (2011).

De open stofbronnen kunnen als oppervlaktebronnen worden doorgerekend. Nadeel hiervan is dat de dimensies van de oppervlaktebronnen aan beperkingen onderhevig zijn: de verhouding tussen lengte en breedte dient bij voorkeur tussen 0,4 en 2,5 te zijn. Dat is soms lastig voor een aantal bronnen: de verhoudingen vallen soms buiten de aangegeven waarden van 0,4 en 2,5 en sommige hebben meer het karakter van lijnbronnen. Bovendien is de combinatie met het verstorend gedrag van windmolens moeilijk in het rekenmodel op te nemen. Daarom is ervoor gekozen om de open bronnen als series van puntbronnen op te nemen in de invoer bestanden. In bijlage C is aangegeven met hoeveel puntbronnen elke oppervlaktebron is benaderd. In het rekenmodel zijn vergelijkende berekeningen uitgevoerd voor enkele oppervlaktebronnen en de puntbron benadering om te zien of hier significante verschillen zijn waar te nemen. De verschillen

zijn voor vierkante oppervlaktebronnen nihil, maar voor langgerekte oppervlaktebronnen (bv 100x800) kunnen de verschillen 10-30% zijn. Een reden te meer om de voorkeur voor een serie puntbronnen te geven.

Ter verificatie zijn ook de emissies (en de opgegeven PM10 fracties) uit de studie van DCMR uit 2011 met het model doorgerekend. De uitkomsten en conclusies zijn dan dezelfde: rekenen met een aandeel 25% PM10 in het totaal stof (in plaats van 20%) is nodig om overeenstemming met de metingen te krijgen.

4.4.2 Modelparameters

In het rekenmodel is een aantal aannamen gedaan om de werkwijze in een gaussisch pluimmodel te kunnen formuleren. Het gaat dan om de keuze van windsnelheid, turbulentieparameters en de vraag wanneer een pluim in het zog wordt opgenomen oen wanneer niet.

De windsnelheid wordt berekend conform de rekenregels voor het zog (zie bijlage B). Naar mate de schoorsteen verder weg in het zog staat, wordt de windafname in het zog minder. Direct achter de windmolen is de windsnelheid ruwweg de helft van die in de omgeving; ver weg (1,5 km) achter de turbine is het effect weer nihil. De windsnelheid die wordt gebruikt voor de (pluimstijging en) concentratieberekening is dan deze berekende waarde.

Voor het berekenen van de verdunning van de pluim zijn turbulentieparameters nodig. Deze worden berekend zoals in bijlage B is aangegeven. In tegenstelling tot de windsnelheid in het zog, zijn de turbulentieparameters als vaste waarden berekend voor het zog, dicht achter de turbine. De waarden die worden gebruikt voor de concentratieberekening zijn plaats afhankelijk, waarbij wordt gemiddeld tussen de waarde in het zog en de waarde na het zog. De middeling geschiedt dan op grond van de afstand van de schoorsteen en het receptorpunt in het zog. Naar mate schoorsteen en receptorpunt verder weg van de windmolen staat wordt de waarde achter het zog meer gekozen en die in het zog juist minder.

De pluimhoogte wordt aangepast aan de mate dat de pluim in het zog wordt opgenomen. De aangepaste pluimhoogte is een gewogen gemiddelde van turbinehoogte en zwaartepunt van de oorspronkelijke pluimhoogte. De weegfactoren hierbij zijn de (verticale) breedte van het zog en de breedte van de pluim ter plaatse. Deze aanpassing van de pluimhoogte vindt plaats als de pluimas (geprojecteerd op het horizontale vlak) binnen de diameter van de rotor komt. Dit is een conservatieve aanname: in werkelijkheid zal er minder vaak beïnvloeding kunnen plaatshebben.

De pluimafmetingen worden bepaald door de waarde van sigma-y (de horizontale pluim) en sigma-z (de verticale pluim). Beide parameters zijn in het zog groter dan erbuiten en zorgen dus voor versnelde verdunning van de pluim. De waarden worden berekend door een optelling van de bijdrage door de (veronderstelde) onmiddellijke opmenging in het zog en effect van de versterkte turbulentie die de pluim windwaarts (sneller) breder laat maken.

Om te bepalen of een pluim in het zog wordt opgenomen of niet worden de volgende criteria gebruikt. De pluim komt direct in het zog indien:

- In het horizontale vlak: afstand pluimas tot turbineas < halve rotordiameter+0.1*(afstand schoorsteen tot windmolen) en
- In het verticale vlak: Abs(schoorsteenhoogte-turbinehoogte)<0.5*rotordiameter,
- afstand van de schoorsteen tot de windmolen<zoglengte, en
- de schoorsteen staat benedenwinds van de windmolen

De pluim komt via de windmolen in het zog indien:

- de schoorsteen staat bovenwinds van de windmolen
- In het horizontale vlak: afstand pluimas tot turbineas < halve rotordiameter+0.1*(afstand schoorsteen tot windmolen) plus halve pluimbreedte
- In het verticale vlak: Abs(Schoorsteenhoogte-turbinehoogte)<0.5*rotordiameter
- Hoogte massazwaartepunt rookpluim (het midden dus)>onderste punt rotordiameter
- Hoogte massazwaartepunt rookpluim (het midden dus)<bovenste punt rotordiameter
- Halve pluimbreedte is kleiner dan rotordiameter (heel brede pluimen worden verondersteld niet erg beïnvloed te worden door de windmolen)

Indien de menghoogte lager is dan de top van de rotordiameter, dan wordt de mate waarin een pluim boven de menglaag uitkomt (de zogenaamde penetratie) berekend uit welk deel van de pluim boven de top van rotordiameter in plaats van boven de menglaag uitkomt. De penetratiefractie wordt dus bijgesteld (verlaagd, er blijft meer van de pluim in de menglaag).

4.4.3 Kustlijn fumigatie

Omdat Tata Steel en de bijbehorende bronnen dicht bij de kust liggen, kan de zogenaamde kustlijn fumigatie een rol spelen. In de literatuur zijn aanwijzingen gerapporteerd dat dit effect een grote rol kan spelen bij de verspreiding van rookpluimen uit schoorstenen die dicht bij de kust liggen. Om die reden is dit aspect bij deze studie meegenomen. Kort gezegd komt het erop neer dat de nabijheid van de zee ervoor kan zorgen dat de menghoogte bij wind van zee de eerste kilometers landinwaarts beduidend lager is dan de 'normale' modellen voor landinwaartse situaties berekenen. Dat betekent dat rookpluimen die nabij de kust worden geëmitteerd in een veel dunnere luchtlaag worden verspreid, waardoor de concentraties veel hoger kunnen zijn. Bovendien kunnen rookpluimen die zich bòven de menglaag bevinden landinwaarts toch weer ìn de menglaag terecht komen: dit laatste proces wordt fumigatie genoemd (zie figuur 9).

Van belang is daarbij de groei van de menglaag (in het Engels: thermal internal boundary layer: TIBL) te berekenen afhankelijk van de windsnelheid en de mate van convectie (thermiek) boven land: vaak wordt een afstandsafhankelijke functie genomen.

In formule wordt de hoogte van de menglaag $h=A_o \sqrt{x}$, waarbij x de afstand tot de kustlijn is. Voor A_0 zijn diverse (min of meer empirische) waarden of functies in de literatuur bekend. In STACKS wordt gebruikt: $A_o = 20*\sqrt{(H_o/ (\rho\ c_p\ g\ u_z))}$[5]. De versnelling door de zwaartekracht is g; u_z de windsnelheid op hoogte z. ρ is de soortelijke massa van lucht en c_p soortelijke warmte van lucht bij constante druk p. De constante (20) is zo gekozen dat bij redelijke conservatieve omstandigheden (bodem warmte flux H_0=300 W/m^2 en windsnelheid 3 m/s) de menglaaghoogte op ongeveer 10 km van de kust ongeveer 1000 m of meer is, met andere woorden: dan is weer de land-waarde heeft benaderd. Deze constante is aanzienlijk hoger dan in de literatuur vermeld is. Waarom een lage constante is gekozen door de auteurs is niet gemakkelijk te achterhalen. Het kan zijn dat het TIBL model is gefit op een hele kleine dataset, in een omgeving die bovendien sterk afwijkt van de Nederlandse kust.

Het effect ervan is nagegaan voor de fijn stof concentraties (voor het merendeel lage bronnen) en voor CO (vooral hogere bronnen), zie tabel 1.

Tabel 1: jaargemiddelde concentraties voor de bronbijdragen op 6 punten nabij Tata. Jaar: 2007, berekend met en zonder het effect van kustlijnfumigatie (TIBL).

Locatie (x,y coordinaten)		CO		PM10	
		met TIBL	geen TIBL	met TIBL	geen TIBL
101624	497549	59.26	59.27	6.79	6.79
101701	500986	144.26	144.26	5.72	5.72
101484	500553	181.77	181.77	7.95	7.95
101200	498500	114.68	116.61	23.39	23.43
104250	500400	56.49	58.83	1.95	1.97
103156	499880	102.33	106.73	4.42	4.46

Uit de tabel 1 kan afgeleid worden dat het effect van de TIBL verwaarloosbaar is. Nader beschouwing leert dat dit enerzijds komt omdat er voor PM10 veel lage bronnen zijn en daar heeft de TIBL geen invloed op. Anderzijds is het aantal *uren* waarin aan de TIBL voorwaarden is voldaan niet groot (ruwweg 3% van het jaar): het effect treedt dus niet vaak op. Het effect is overigens niet zo dat het concentratie-verhogend werkt: door de menghoogte-verlaging (TIBL effect) zullen de pluimen uit grote en hoge Tata Steel schoorstenen vaker boven de (lagere TIBL-) menglaag uitstijgen en dus lagere grondconcentraties veroorzaken. Dit effect is sterker dan het 'invangen' van de pluim in een lagere (TIBL-) menghoogte waardoor de concentraties juist hoger zouden kunnen zijn.

Het effect van kustlijn fumigatie is verwaarloosbaar en is in de berekeningen niet meegenomen.

[5] Afgeleid van het Csiro model: http://www.cmar.csiro.au/airquality/coastfume/

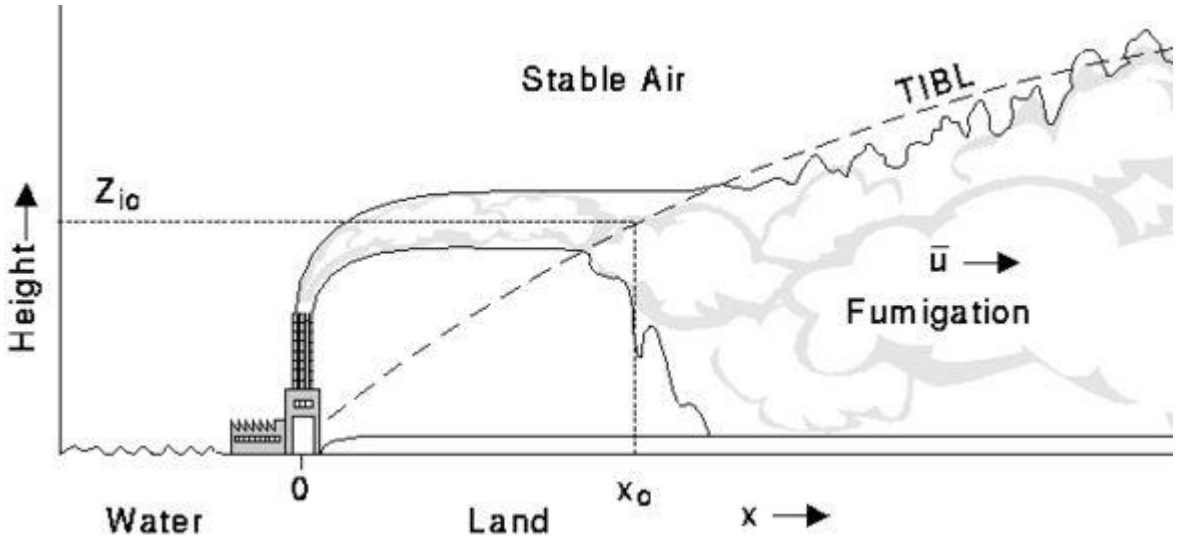

Figuur 9. Kustlijn fumigatie: door de toenemende menglaaghoogte kunnen rookpluimen in de menglaag gevangen worden. De menglaag is een functie van de afstand tot de kust.

5 De emissies van Tata Steel

5.1 Stofemissies

De stofemissies bestaan voor een deel uit emissies uit duidelijke (min of meer continue) puntbronnen en voor een deel uit open diffuse bronnen. Beide bronsoorten zijn in het rekenmodel meegenomen. Door Tata Steel zijn de emissies op een hoog detailniveaus verstrekt. Daarbij zijn de waarden gebruikt uit 2014, die aan de provincie Noord-Holland zijn gerapporteerd. In bijlage C zijn de emissies van alle stoffen gegeven, die in deze studie zijn gebruikt. Voor de puntbronnen zijn de posities van de emissies bekend, van de open bronnen en diffuse bronnen zijn de locaties in samenspraak met Tata Steel vastgesteld. De afmetingen zijn bepaald aan de hand van de kaarten en Google satellietopnamen. De inventarisatie omvat ook de fakkels die voor een beperkte tijd gas afblazen. De open bronnen en diffuse bronnen zijn op 5 m hoogte gesteld (enkele andere hoogten zijn ook doorgerekend, maar dit maakt geen merkbaar verschil in de uitkomsten) en deze zijn allen als series van puntbronnen in het model ingevoerd. In bijlage C zijn de emissies en andere bronkenmerken gegeven.

5.2 Overige emissies

Van de overige stoffen zijn de emissies bepaald aan de hand van het jaaroverzicht dat Tata Steel in het milieu jaarrapport (2014)[6] vermeldt. Het gaat dan om SO_2, NO_x, CO, NH_3, Hg (kwik), Cd

[6] Het milieu jaarrapport is onderdeel van de digitale rapportage naar overheden toe (provincie en RIVM)

(cadmium) en Pb (lood). Tenslotte zijn ook de geuremissies geïnventariseerd en gebruikt om de geurbelasting in de omgeving te bepalen. Dat geschiedt dan door een zogenaamd 98-percentiel te berekenen. Dit is de uurgemiddelde concentratie die in 2% (100-98) van de tijd overschreden wordt.

6 Grof stof

Uit milieumeldingen van Tata Steel en de omgeving wordt duidelijk dat er naast fijn stof en gasvormige emissies ook sprake kan zijn van grof stof. Vanuit de werkgroep is onder meer melding gemaakt van metaaldeeltjes en dan met name vanuit de Velserkom. Volgens Tata Steel worden er geen metaaldeeltes door Tata Steel geëmitteerd. Er zijn wel incidenten bekend dat er metaal- of roestdeeltjes op een woonboot terecht komen. Wat het karakter hiervan is (deeltjesgrootte, samenstelling en frequentie van het vrijkomen ervan), is onbekend zodat er met het rekenmodel geen berekeningen gedaan kunnen worden. In overleg met Tata Steel is besproken welke bronnen dan grove deeltjes (die op metaaldeeltjes lijken) kunnen emitteren en wat dan de deeltjesgrootten van deze deeltjes kunnen zijn. In dit overleg is vastgesteld dat deeltjes met grootte van 10-100 µm het meest waarschijnlijk zouden kunnen zijn. Metingen van deeltjesgrootten zijn niet voorhanden. Grotere deeltjes dan 100 µm zullen het bedrijfsterrein niet snel af komen, want deze dalen zo snel neer dat transport tot buiten het Tata Steel terrein niet mogelijk is (valsnelheden zijn dan in de ordegrootte van 1 m/s of meer). Kleinere deeltjes (<10 µm) vallen in de categorie fijn stof (PM10) en daarvan is de valsnelheid en de depositiesnelheid zo gering dat neerslag geen rol speelt: de depositie ervan beïnvloedt de concentraties niet. Voor de deeltjesgrootteverdeling van grof stof is de volgende verdeling aangenomen, zie tabel 2 en figuur 10.

Tabel 2. Deeltjesgrootteverdeling van grof stof.

fractie no	diameter van	tot (µm)	gem diameter (µm)	relatief aandeel (%)
1	1	6	2.5	2.6%
2	6	10	8	2.4%
3	10	16	13	6.0%
4	16	22	19	8.1%
5	22	28	25	10.2%
6	28	35	31	13.7%
7	35	45	40	20.4%
8	45	58	51	20.7%
9	58	75	66	12.8%
10	75	100	87	3.1%

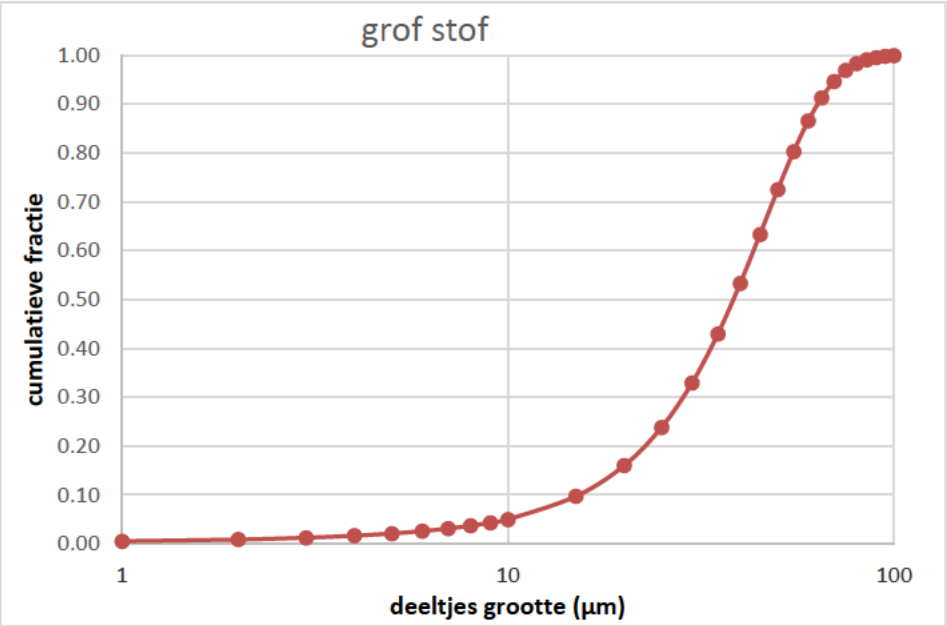

Figuur 10. Deeltjesgrootte verdeling van Tata Steel stof: aanname op basis van lognormale verdeling en bandbreedte 0-100 µm.

Van dit grof stof is geen concrete informatie bekend om welke emissie het gaat: het zijn immers geen bekende constante (of van de wind afhankelijke) emissies, maar het betreft waarschijnlijk emissies, die incidenteel op kunnen treden. Andere grof stof emissies (kolenopslag en andere materialen) kunnen plaatsvinden; daarom is nagegaan of stofneerslag door windmolens beïnvloed wordt. De vraag is dan of de windmolens de stofhinder in positieve of negatieve zin zou kunnen veranderen en niet om de hoeveelheid van dit grof stof precies te bepalen.

De concentratie en depositie (van dit stof) is berekend met STACKS. Hierin is het aantal stofklassen (dat normaal in het NNM 5 is) uitgebreid naar 10 om de deeltjesgrootteverdeling conform tabel 2 te kunnen doorrekenen. Als soortelijke massa van de deeltjes is 5 g/cm^3 aangenomen. Hiermee zijn indicatieve berekeningen gedaan.

De berekeningen zijn uitgevoerd over de lijn van zuid naar noord over de oppervlaktebron heen tot een afstand van 5 à 6 km naar beide kanten, dus over IJmuiden en over Wijk aan Zee heen. Als periode die is doorgerekend is het jaar 2015 genomen. Voor deze tijd zijn dus alle uren met alle voorkomende weersomstandigheden doorgerekend. De resultaten (in procenten toe- of afname, het gaat immers om het relatieve effect van de windmolens) zijn in tabel 3 gepresenteerd. Er zijn heel kleine verschillen, maar deze verschillen zijn zo klein dat deze absoluut niet significant zijn. Het eventueel neerslaan van deeltjes vanaf het Tata Steel terrein wordt dus niet beïnvloed door de windmolens, volgens deze berekeningen.

Tabel 3. Effect van de windmolens op neerslag grof stof over de lijn zuid→ noord over het punt waar de middelste windmolen staat. Uitgedrukt in percentages (+ betekent toename; - betekent afname).

afstand	x-coord	y-coord	verschil
5403	102347	503784.2	0.00%
4828	102347	503208.8	0.00%
4303	102347	502683.9	0.00%
3825	102347	502205.3	0.00%
3388	102347	501768.8	0.00%
2990	102347	501370.7	0.00%
2627	102347	501007.6	0.00%
2296	102347	500676.5	0.00%
1994	102347	500374.5	0.00%
1718	102347	500099.1	0.00%
1467	102347	499847.9	0.00%
1238	102347	499618.8	0.00%
1029	102347	499409.9	0.00%
839	102347	499219.3	0.00%
665	102347	499045.5	0.00%
506	102347	498887	0.00%
362	102347	498742.5	0.00%
230	102347	498610.7	0.00%
110	102347	498490.4	0.01%
0	102347	498380.8	0.04%

afstand	x-coord	y-coord	verschil
0	102347	498380.8	0.04%
-110	102347	498271	0.05%
-230	102347	498150.9	0.08%
-362	102347	498019.1	0.07%
-506	102347	497874.6	0.07%
-665	102347	497716.1	0.06%
-839	102347	497542.3	0.01%
-1029	102347	497351.8	0.00%
-1238	102347	497142.8	0.01%
-1467	102347	496913.7	-0.05%
-1718	102347	496662.5	-0.09%
-1994	102347	496387.1	-0.01%
-2296	102347	496085.1	0.03%
-2627	102347	495754	-0.08%
-2990	102347	495390.9	-0.02%
-3388	102347	494992.8	-0.06%
-3825	102347	494556.3	0.05%
-4303	102347	494077.7	-0.03%
-4828	102347	493552.8	-0.09%
-5403	102347	492977.4	-0.06%
-6034	102347	492346.4	0.05%

Voor grotere deeltjes of zwaardere (dus hoger soortelijke gewicht) dan hier beschouwd, geldt dat deze dichter bij de bron neervallen. Als de deeltjes vanuit Velserkom inderdaad metaaldeeltjes zijn, dan zakken deze nog sneller uit dan hier berekend. Ze zijn minder gevoelig zijn voor atmosferische turbulentie: de valsnelheid ten gevolge van de zwaartekracht bepaalt het neervallen dan geheel; windmolens beïnvloeden dit niet. Voor deze deeltjes geldt dus: de windmolens zullen het valgedrag niet beïnvloeden, daarvoor zijn de windmolens te hoog. Extra verspreiding kan heel misschien nog wel plaatsvinden in het bovenste deel van de stofpluim àls dat deel van de pluim tenminste in het zog terecht komt, zie figuur 11. Waarschijnlijk is dat dus niet, omdat grof stof vrij snel zal neerdalen en dus normaliter niet in het zog terecht zal komen. Het gevolg zal zijn dat de concentraties en deposities door de windmolen niet beïnvloed zullen worden of, indien dat toch het geval is, een nauwelijks merkbare verandering zal geven (zie tabel 3). De berekeningen aan grovere (en zwaardere) deeltjes bevestigen dat.

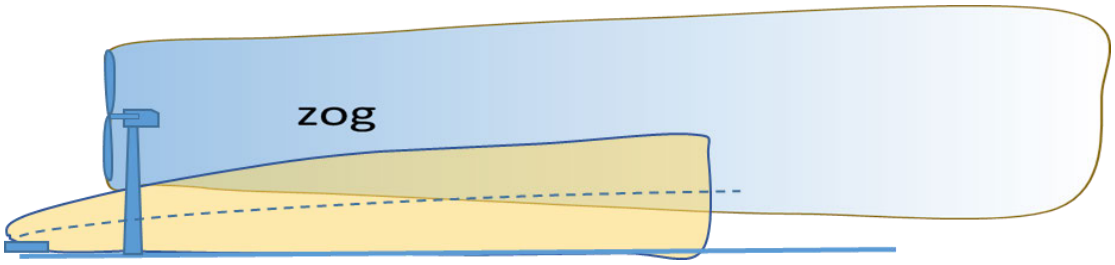

Figuur 11. Lage emissies kunnen verder wind afwaarts deels (het hogere pluimdeel) eventueel worden opgenomen in het zog; gevolg: mogelijk wat extra verdunning, dus lagere concentraties en minder depositie.

Naschrift:

Eén detail in de modellering is aangepast ten opzichte van een eerdere versies van dit rapport en verdient hier met nadruk vermelding. Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd. Wiskundig maakt het geen principieel verschil. Maar omdat er met een beperkt aantal benaderende lijn- respectievelijk puntbronnen gerekend wordt treden er verschillen op. Er kan immers maar een beperkt aantal bronnen doorgerekend worden. Omdat deze beide benaderingen zijn, geven ze niet precies hetzelfde resultaat. Deze verschillen zijn ver van de bron te verwaarlozen; dicht bij de bron zijn deze meer zichtbaar: tot maximaal 10%, zo is in de eerdere versies gemeld. Hierdoor gaven de uitkomsten in eerdere indicatieve berekeningen voor het Spuisluis windpark aan dat de stofneerslag dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn. Dit is dus geen reëel verschil, maar een artefact van het model zèlf. In deze rapportversie is daarom de berekening van grof stof verbeterd. Dat is gedaan omdat een verschil van hoogstens 10% neerslag aan grof stof als niet erg significant werd gezien. De studie gaat immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt (alleen) hinder. Echter, vanwege het belang dat nu ook gehecht wordt aan de depositie van grof stof is hier de indicatieve berekening meer gedetailleerd uitgevoerd. Om de vergelijking tussen de situatie met en zonder de windmolens nauwkeuriger te beschouwen, zijn nu in beide gevallen de diffuse bronnen als puntbronnen benaderd. Daardoor is het verschil van maximaal 10% weggevallen en blijken de verschillen minder dan 0,1% te zijn.

7 Resultaten berekende PM10 concentraties

De concentraties PM10 zijn berekend voor de situatie in 2018 zonder de windmolens en met de windmolens, zodat het effect van de windmolens uit de vergelijking blijkt. Voor een aantal plaatsen in IJmuiden, Velsen, Beverwijk, Wijk aan Zee en Driehuis zijn de concentraties PM10 in tabel 4

gegeven. Daarin staan de jaargemiddelde concentraties en het aantal overschrijdingsdagen voor 18 locaties (zie ook figuur 12). Deze zijn gegeven zonder de correctie voor zeezout (voor het jaargemiddelde is dat 4 µg/m^3 en voor het aantal overschrijdingsdagen: 4 dagen). Voor toetsing aan de grenswaarden, mogen de cijfers verminderd worden met deze getallen. De reden hiervoor is dat de het ministerie I&M heeft bepaald dat zeezout geen schadelijk effect heeft op de gezondheid en dus niet bij toetsing aan de grenswaarde meegeteld hoeft te worden.

Uit de tabel kan worden opgemaakt dat er nauwelijks beïnvloeding is door de windmolens. Dit komt doordat alleen de bijdragen van Tata Steel bronnen door de windmolens beïnvloed kunnen worden; 80% van de concentraties komt van de achtergrond (dus van bronnen ver weg). De resterende 20% wordt voornamelijk bepaald door lage en diffuse bronnen: deze worden nauwelijks door de windmolens beïnvloed. Stof vanuit hoge schoorstenen kan wel door de windmolens tot hogere of lagere concentraties leiden, maar dan vooral op relatief korte afstand van de windmolens (tot 1,5 km, zoals in figuur 5 zichtbaar is). Hoge en lagere bronnen compenseren elkaar, waardoor het totaal effect (in deze situatie) vrijwel nul is.

Tabel 4. PM10 concentraties op 18 locaties rond Tata Steel. Met of zonder de windmolens in 2018.

				jaargemiddelde concentraties		overschrijdingsdagen	
	Locaties			PM10	PM10	pm10	pm10
	naam	X	Y	zonder	met	zonder	met
1	IJmuiden ZW	100600	496000	21.1	21.1	8.8	8.8
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	22.1	22.1	9.3	9.3
3	vissershavenbuurt	101400	497600	24.1	24.1	13.0	13.0
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	22.8	22.8	9.9	9.8
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	22.2	22.2	9.1	9.2
6	Zandershof	103200	496800	21.5	21.5	8.7	8.7
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	22.6	22.6	9.7	9.7
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	21.6	21.6	8.5	8.5
9	Driehuis	104000	496000	21.2	21.2	8.6	8.6
10	woonboot	103600	498200	23.2	23.2	10.2	10.2
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	22.9	22.9	9.7	9.7
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	23.3	23.3	10.1	10.1
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	22.8	22.8	10.1	10.1
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	22.4	22.4	9.7	9.7
15	beverwijk centrum	105000	500600	22.4	22.4	9.7	9.7
16	wijk a zee zuid	101000	500600	25.7	25.7	22.4	22.4
17	wijk a zee centrum	101600	501000	23.1	23.1	12.2	12.2
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	25.9	25.8	20.9	20.9
	gemiddeld			22.8	22.8	11.1	11.1
	grenswaarde			40	40	35	35

Uit deze tabel valt voorts op te maken dat:

- De jaargemiddelde concentraties nauwelijks stijgen of dalen,
- Het aantal overschrijdingen van de daggemiddelde concentratie (50 ug/m3) niet toe of afneemt (de norm is maximaal 35 dagen per jaar)
- Er kleine lokale verschillen zijn,
- De invloed van de windmolens nergens leidt tot overschrijding van grenswaarden.

De berekende PM10 concentraties zijn als contourplots gegeven in bijlage E voor een gebied van 7 x 7 km, zodat alle woonkernen in de kaartjes zichtbaar zijn.

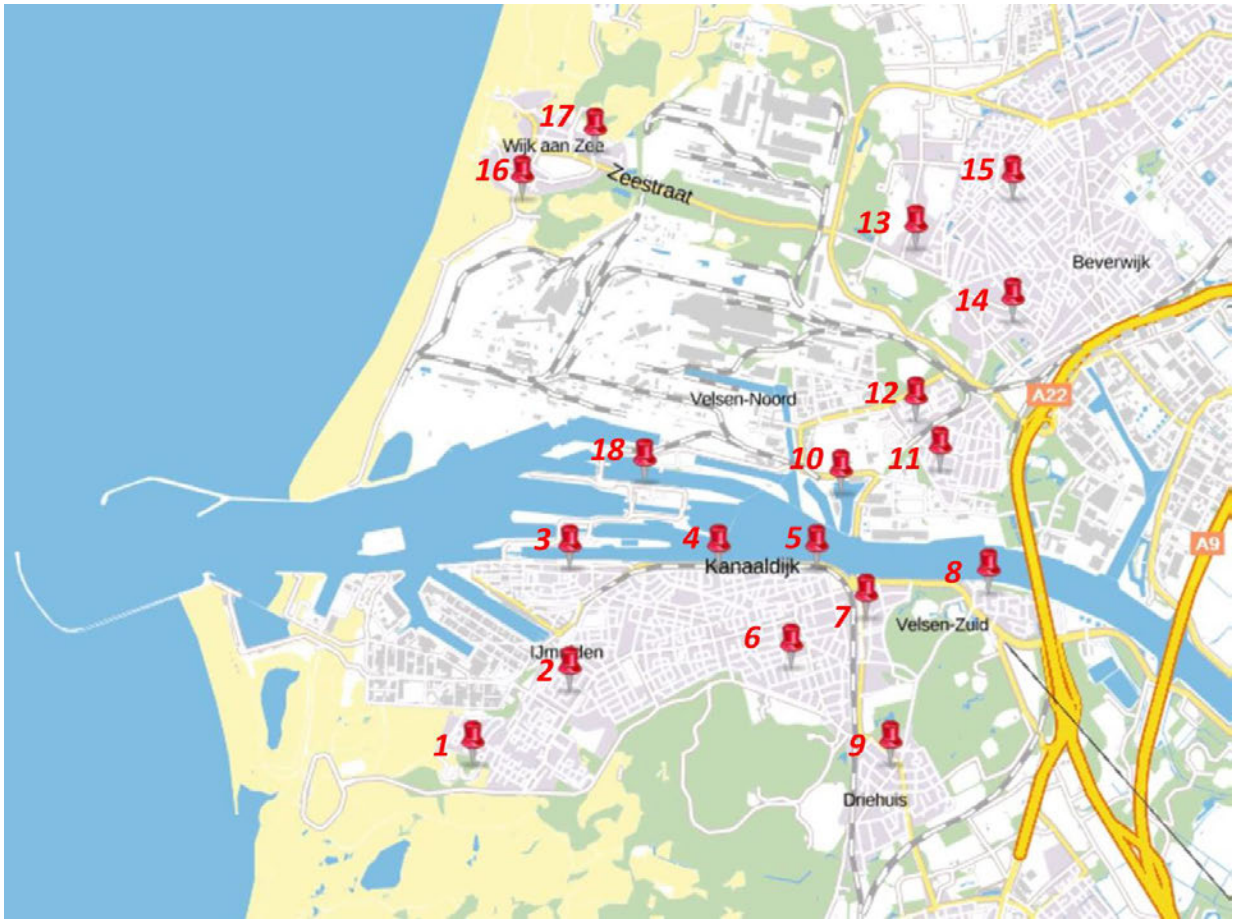

Figuur 12. Locaties waarvoor effect windmolens is berekend (zie verder tabel 4).

8 Overige stoffen

De effecten van de windmolens bij de overige stoffen is sterk afhankelijk van de verdeling van de emissies over hoge en lagere bronnen. Ook de positie van een bron ten opzichte van de windmolens is van groot belang. Dit is uitgelegd bij in hoofdstuk 4. En last but not least: de bijdrage van achtergrondconcentraties op de niveaus is natuurlijk ook van groot belang. Geur bijvoorbeeld wordt altijd berekend zonder achtergrond en zal daarom een groter effect van de windmolens laten zien. Bovendien wordt geur altijd beoordeeld op percentielwaarden en niet op een jaargemiddelde. Een hoger percentiel (zoals het 98-percentiel) is een stuk gevoeliger voor veranderingen in de verspreiding dan het jaargemiddelde. Er is dus geen algemene conclusie te trekken dat de windmolens de concentraties met x% verhogen of verlagen.

De berekeningsresultaten staan voor elke stof op 18 locaties in bijlage D.

Voor ammoniak (NH_3) en NO_2 is de achtergrond zo dominant en de bijdrage van Tata Steel erg laag, waardoor er geen effect van de windmolens is aangetoond.

Voor CO is de achtergrond ook dominant, maar de bijdrage van Tata Steel is niet verwaarloosbaar. Dat maakt dat het 98-percentiel van punt tot punt verschillen laat zien; echter de verschillen de situatie met en zonder de windmolens zijn gering. Deze niveaus blijven een factor 3 onder de grenswaarde.

SO_2 is afkomstig uit vrijwel uitsluitend puntbronnen (niet diffuus), vaak ook hogere schoorstenen. De bijdrage van Tata Steel is significant in de omgeving en het effect van de windmolens is ook hier niet sterk: gemiddeld ongeveer 1% afname. In bijlage F is een meer gedetailleerde analyse van de bijdragen van de SO_2 bronnen gegeven. Nergens zijn er overschrijdingen van grenswaarden (zie bijlage D). De SO_2 waarden zijn niet gecorrigeerd voor de dubbeltelling. Hierdoor zijn de berekende concentraties (zeker op het Tata Steel terrein) te hoog berekend. Maar omdat de concentraties desondanks nog relatief laag zijn (ten opzichte van grenswaarden) en de invloed van de windmolens juist concentratie verlagend lijken te werken, is de dubbeltelling correctie niet nodig; dit wordt gedaan om te toetsen aan grenswaarden. Bij PM10 is dubbeltellingscorrectie wel relevant.

De toe- en afnamen in de concentraties zware metalen (kwik, lood en cadmium) door de windmolens kunnen niet als significant worden aangemerkt. De berekende concentraties zijn overal ver onder de geldende grenswaarden.

Voor geen van de stoffen zijn er overschrijdingen van grenswaarden te verwachten. Deze grenswaarden zijn ingesteld om de bevolking te beschermen tegen negatieve gezondheidseffecten.

Voor geur geldt dat de niveaus nauwelijks zullen veranderen door de komst van windmolens; er is op een enkel punt een afname berekend van 1 a 4% voor het 98-percentiel. Dit is niet significant. Voor geur is geen norm voor Tata opgenomen in de vergunningen, zodat op moment van schrijven

nog niet kan worden aangegeven of er sprake is van overschrijding of niet. De geurbelasting in de omgeving wordt niet significant door de windmolens beïnvloed.

Voor de genoemde stoffen zijn steeds contourplots in bijlage E gegeven. De verschillen tussen met en zonder komst van de windmolen zijn gering. De situaties met windturbines is weergegeven. Met deze contourplots is een goed ruimtelijk beeld gegeven van de verdeling van de concentraties in het gebied.

Het algemene beeld is dat de windmolens eigenlijk niet veel invloed hebben op de verspreiding van stof en gassen. Voor een deel is dat omdat de achtergrond al een groot deel van de niveaus bepalen (NO_2, NH_3, PM10) en voor een deel omdat de interactie tussen de pluimen en het zog van de windturbine klein is.

Tabel 5. Gemiddelde toe- of afname (met windmolens ten opzichte van: zonder windmolens) van concentraties gemiddeld over 18 locaties ten gevolge van plaatsing van 7 windmolens.

	zonder	met	verschil(%)	grenswaarde
PM10	23.0	23.0	0.2%	40
NO2	20.3	19.8	-0.2%	40
SO2	7.2	7.2	-0.7%	(20)
CO	990	987	-0.3%	3600
NH3	2.64	2.64	0.0%	geen
geur	3.9	3.8	-0.7%	
Cd	0.00014	0.00014	-0.2%	0.00500
Hg	0.00001	0.00001	0.0%	0.2
Pb	0.0035	0.0035	-0.3%	0.5

*) geldt voor natuur.
**) dit is de 98-percentiel van 8-uur glijdend gemiddelde uurwaarden.

Een concentratie verhoging of verlaging door de windmolens is pas significant als de schoorsteen niet te ver van de windmolens af staan, binnen 1 a 1,5 km. Interactie is mogelijk als de pluimen op eenzelfde hoogte zijn als het zog, dus tussen 70 en 170 m. De meeste bronnen zijn lager. Met andere woorden: de pluimen gaan meestal langs, over of onder de windmolens door.

PM2,5

Sinds enkele jaren is naast de PM10 grenswaarde ook een PM2,5 norm wettelijk vastgelegd (25 µg/m^3 vanaf 2015; 20 vanaf 2020). In buitenluchtconcentraties van PM10 is ongeveer 2/3 PM2,5. PM2,5 is een fractie van PM10, het maakt dus deel uit van PM10. Dit geldt zowel voor de achtergrond als voor de bronbijdragen van de Tata Steel bronnen. Over de PM2,5 emissies zijn geen gegevens bekend. Volgens RIVM is het aandeel PM2,5 in de PM10 emissies voor de basismetaalindustrie 64% (dit is ook ongeveer de fractie PM2,5 in buitenlucht PM10). Voor Tata Steel is dat waarschijnlijk een (te) hoog aandeel, want voor op- en overslag van handel diensten en overige sectoren geldt een aandeel PM2,5 in PM10 van 15%. De buitenluchtconcentraties rond Tata Steel wordt een grootste deel bepaald door de open en diffuse stofbronnen. Niettemin, als er gerekend wordt met 64% dan worden er geen grenswaarden overschreden; de concentraties zijn lager dan 20 µg/m^3, zie bijlage D.

9 Discussie resultaten

De resultaten laten zien dat er geen grote verschillen zijn tussen de concentraties berekend met en zonder de windmolens. In hoofdstuk 4 is wel berekend dat er voor individuele schoorstenen flinke verschillen kunnen zijn. Waarom zien we die niet terug in de eindresultaten voor PM10, SO_2 en de andere stoffen? Om deze vraag te beantwoorden is een nadere analyse gemaakt van welke brontypen bijdragen aan de concentraties en hoe die dan veranderen door de windturbines. In hoofdstuk 4 (meer specifiek in figuur 5) zijn berekeningen gedaan aan schoorstenen die behoorlijk dicht bij de windturbines staan: nog geen 400 m. Naarmate de schoorstenen verder van de windmolens af staan wordt de invloed van de windmolens kleiner. Dat wil zeggen: de invloed op de concentraties, niet op de windsnelheid en ook niet op de turbulentie (dus de menging). De schoorstenen van Tata Steel staan allen op grotere afstanden van de windmolens met als gevolg dat de pluim zèlf dan al meer verdund is in de lucht en de extra menging door de windmolens dan minder effect heeft, zie figuur 13.

Uit de voorgaande hoofdstukken is aannemelijk gemaakt dat de windmolens vooral effect hebben op de hogere schoorstenen. De stoffen die uit deze hoge bronnen komen kunnen door de windmolens sterker verspreid worden en dus sneller aan de grond komen (wellicht hogere concentraties). De lage bronnen kunnen pas op wat grotere afstand in het zog opgenomen worden en daardoor beter verspreid worden (wellicht lagere concentraties).

Deze analyse is gedaan voor het hele rekengebied, dus voor alle rekenpunten in een gebied van 7 x 7 km. Dit is gedaan voor PM10, voor SO_2 en voor CO. En tevens is voor PM10 en SO_2 gekeken naar de bijdragen op een lijn van noord naar zuid over het midden van dit gebied.

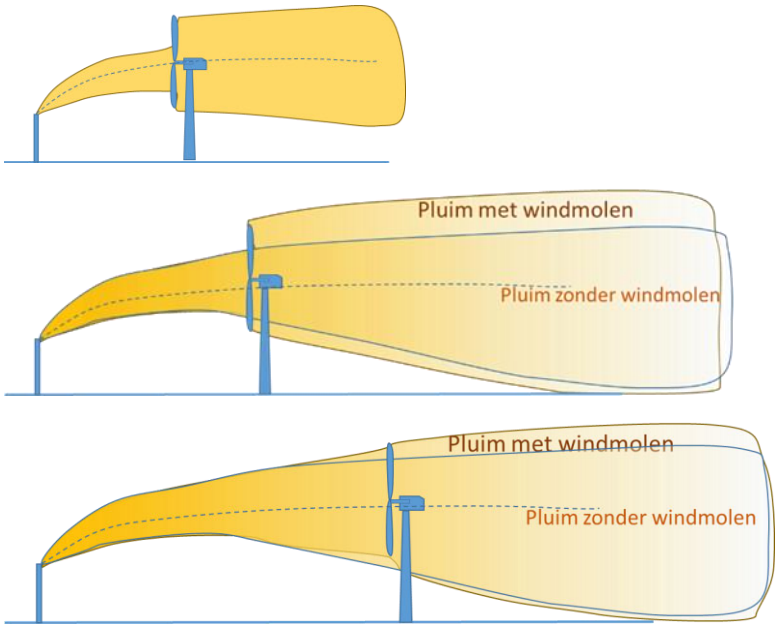

Figuur 13. Naarmate de windmolens en de schoorstenen verder van elkaar af staan worden de pluimen minder beïnvloed door de molens.

Om hier wat meer inzicht in te krijgen is uitgezocht wat de bijdrage is van drie groepen bronnen:

- De diffuse bronnen, dus de open kolen- erts en andere grondstoffen opslagen
- De lage schoorstenen (tot 50 m hoog)
- De hoge schoorstenen (meer dan 50 m hoog).

In bijlage F zijn de detail resultaten gegeven in plotfiguren over de noord-zuid lijn.

Duidelijk is dat de bijdragen van de grondbronnen, de diffuse bronnen dus, veruit de grootste bijdragen leveren aan de jaargemiddelde concentraties. De bijdrage van de lage bronnen is voor PM10 een factor 10 hoger dan de som van de andere twee (lage en hoge bronnen) samen. Voor SO_2 bestaat geen bijdrage voor de diffuse bronnen: SO_2 komt alleen uit schoorstenen (puntbronnen) vrij. Ook daar zien we dat de lage bronnen gemiddeld zelfs een factor 30 meer bijdragen dan de hoge bronnen. Uit de figuren voor de afzonderlijke bijdragen van de drie brongroepen, waarin de berekende concentraties zijn gegeven met of zonder de plaatsing van de windmolens valt het volgende op. Voor de lage bronnen en diffuse bronnen is nauwelijks verschil te zien in de concentraties. Voor de bronnen is voor PM10 een effect van de windmolens zichtbaar tot maximaal 10% (verlaging). De PM10 concentraties zijn voor het merendeel afkomstig uit bronnen die een lagere hoogte hebben dan de as van de windmolens. De concentraties van deze bronnen worden sterker verdund in het zog en ze worden ook meer naar boven gevoerd.

Voor SO_2 is iets vergelijkbaars zichtbaar. Het gaat hier steeds om het totale effect van alle 7 windmolens op alle schoorstenen-emissies en diffuse emissies. Dat maakt dat de profielen de gecombineerde effecten laat zien, waardoor de profielen met de relatieve effecten van de windmolens (F7 en F10) soms stijgen en soms dalen. De effecten van afzonderlijke schoorstenen zijn hier niet van af te lezen.

In onderstaande tabel 6 zijn de berekende waarden gegeven voor relatieve effecten van de windmolens op de afzonderlijke bijdragen van diffuse bronnen (alleen PM10), lage en hoge bronnen in het gebied 7 x 7 km rond Tata Steel (1300 rekenpunten). Deze waarden hebben dan betrekking op alle rekenpunten in de omgeving in het gebeid van 7 x 7 km rond Tata Steel. Aangegeven is wat de grootste afname is (waarde kleiner dan 100%) en de grootste toename (waarde groter dan 100%). De waarden hebben betrekking op een rooster, waarbij ook de punten op het bedrijfsterrein van Tata Steel zijn opgenomen. Ook in deze tabel kan de conclusie getrokken worden dat de windmolens eerder een positief dan een negatief effect zullen hebben op de concentraties PM10, CO en SO_2. Duidelijk is in ieder geval dat voor alle stoffen (behalve voor CO) de gemiddelde verandering in de concentraties hooguit 1 of 2% is voor alle3 de brontypen.

Tabel 6 Relatieve effecten (100% = geen verandering, kleiner dan 100%: lagere concentraties, hoger dan 100%, hogere concentraties) van de windmolens op de bijdragen van diffuse bronnen (alleen PM10), lage (<50m) en hoge bronnen (>50m) in het gebied 7 x 7 km rond Tata Steel (1300 rekenpunten)

		min	gem	max
SO2	lage bronnen	87%	99%	104%
SO3	Hoge bronnen	90%	99%	101%
PM10	diffuse bronnen	94%	100%	105%
PM10	lage bronnen	94%	99%	106%
PM10	Hoge bronnen	85%	98%	102%
CO	lage bronnen	42%	91%	98%
CO	Hoge bronnen	81%	99%	104%

Voor CO zien we dat de concentraties door emissies uit lage schoorstenen gemiddeld 9% lager worden. Maar lage schoorstenen dragen niet sterk bij aan de CO grondconcentraties: de CO-emissies van Tata Steel komen voornamelijk uit de hogere schoorstenen.

De belangrijkste verklaring voor het geringe effect van de windmolens op de concentraties komt dus doordat de lage bronnen de concentraties in hoofdzaak bepalen. De windmolens hebben op deze lage bronnen nauwelijks een effect.

10 Conclusies

- In geen der gevallen wordt een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.
- Uit de berekeningen volgt dat de windmolens een effect kunnen hebben indien de schoorsteen bovenwinds van de windmolen staat. Maar de onderlinge afstand en hoogteverschil bepaalt of dit ook werkelijk gebeurt. Bij geen van de doorgerekende stoffen is dit in belangrijke mate het geval.
- De windmolens hebben minder effect als de schoorsteen benedenwinds van de windmolen staat. De onderlinge afstand en hoogteverschil zijn mede bepalend of dit ook echt gebeurt. Bij geen van de doorgerekende stoffen blijkt dit in belangrijke mate het geval te zijn.
- Kustlijnfumigatie speelt nauwelijks een rol in dit gebied: het effect ervan kan verwaarloosd worden en behoeft niet meegenomen te worden in dit onderzoek.
- De PM10 concentraties worden voor een groot deel bepaald door de achtergrondniveaus. Dit betekent dat de windmolens in potentie ruwweg 20% van de PM10 niveaus kunnen beïnvloeden; de overige 80% is achtergrond en deze wordt niet beïnvloed.
- Door de windmolens veranderen de PM10 concentraties nauwelijks: nergens is een grotere verandering dan 1% berekend. Het aantal overschrijdingsdagen PM10 neemt evenmin toe.
- NO_2 en NH_3 concentraties worden vrijwel geheel bepaald door de achtergrondniveaus: de bijdrage van Tata Steel is niet zichtbaar. De windmolens hebben geen effect op de NO_2 en NH_3 concentraties.
- De concentraties SO_2 (achtergrond en Tata Steel bijdrage) en CO worden significant beïnvloed door Tata Steel. De bijdrage van Tata Steel is duidelijk zichtbaar in de modelberekeningen, zoals blijkt uit de contourplots. De windmolens verlagen de SO_2 concentraties in de omgeving met ongeveer 1%. De niveaus blijven ver onder de grenswaarden. De concentraties CO worden niet verhoogd door de windmolens.
- De geurconcentraties rond Tata Steel wijzigen door de windmolens niet significant.
- De windmolens hebben geen significant effect op de concentraties kwik, cadmium en lood in de omgeving. De niveaus zijn ver onder de geldende grenswaarden.
- De veranderingen in de PM10 concentraties door plaatsing van windmolens zijn heel gering. Dat komt omdat de pluimen vanaf grondbronnen (de oppervlaktebronnen zoals opslagen van kolen en erts en lage schoorstenen) vrijwel steeds onder de wieken van de windmolens door waaien. De pluimen van hogere schoorstenen kunnen wel door de wieken heen gaan, maar worden dan verdund. Hierdoor zijn de PM10 concentraties lager. De verlaging kan wel oplopen tot 10% (voor de bronbijdrage, dus ruwweg 2% op de totale PM10 concentraties). Maar hoge schoorstenen leveren maar een geringe bijdrage aan de grondconcentraties, zodat deze afname wordt gemaskeerd door de pluimen van lage bronnen. Het zijn dus vooral de lage bronnen die de grondconcentraties bepalen.
- Voor de nabij gelegen woonbootlocaties aan de Noordersluisweg en de 3e Rijksbinnenhaven geldt ook dat er geen noemenswaardig effect is van de windmolens.
- Uit berekeningen gedaan aan grof stof, blijkt dat er geen er geen verandering in grof stof neerslag is te verwachten.

Bijlage A. Bijdrage Tata aan PM10 concentraties

Het opschonen van de achtergrond voor de bijdrage van Tata Steel is gedaan door de bijdrage in het jaar 2012 te schalen naar de verwachte bijdrage in 2018. Dit is gedaan door van de concentraties in het GCN-veld in een gebied van 15 x 15 km voor 2018 eerst 19 µg/m^3 af te trekken (dit is gemiddelde achtergrond rond Tata Steel in 2018). Dan blijven de ruwe bijdragen van Tata Steel over. Deze waarden zijn vergeleken met de bijdrage van 2012. De verhouding tussen deze twee is 0.75; dat wil zeggen dat de bijdrage van Tata Steel in 2018 naar verwachting van het RIVM 75% is van de bijdrage in 2012. Deze verhouding is gebruikt om de waarden van 2012 te schalen naar 2018 door de bijdrage-waarden van 2012 met 0.75 te vermenigvuldigen. De GCN waarden in 2018 zijn ten slotte verminderd met deze bijdragen van Tata Steel in 2018. Op deze wijze is per gridcel (250 x 250 m) een beter geschatte waarde verkregen dan wanneer van alle GCN waarden gewoon 19 µg/m^3 is afgetrokken. Dan wordt de bijdrage van alle Tata Steel bronnen vervolgens met STACKS berekend, alleen nu veel gedetailleerder, en weer opgeteld bij deze opgeschoonde achtergrond. Zo ontstaat een meer gedetailleerd beeld van de concentraties rond Tata Steel. Op deze wijze wordt ook voorkomen dat de bijdrage van Tata Steel dubbel wordt geteld. De invloed van de achtergrond en de werkwijze om de dubbeltelling te corrigeren is in figuur A1 gevisualiseerd. De GCN concentratievelden in 2012, de bijdrage van Tata Steel in 2012 en de opgeschoonde PM10 concentraties in 2018 zijn in onderstaande tabellen gegeven.

GCN waarden PM10 zoals in de GCN database is terug te vinden voor het jaar 2012.

Ruimtelijk oplossend vermogen: 250 m. Gebied 15 x 15 km.

95000	98000	98250	98500	98750	99000	99250	99500	99750	100000	100250	100500	100750	101000	101250	101500	101750	102000	102250	102500	102750	103000	103250	103500	103750	104000
503000	0.7222	0.9493	0.9493	0.9493	0.9493	1.255	1.255	1.255	1.255	1.597	1.597	1.597	1.597	1.646	1.646	1.646	1.646	1.447	1.447	1.447	1.447	1.371	1.371	1.371	1.371
502750	0.8592	1.202	1.202	1.202	1.202	1.37	1.49	1.617	1.756	1.887	2.012	2.128	2.206	2.129	2.129	2.147	2.173	2.141	2.103	1.799	1.787	1.959	1.748	1.788	1.701
502500	0.8592	1.202	1.202	1.202	1.202	1.474	1.613	1.762	1.926	2.082	2.234	2.373	2.452	2.317	2.376	2.419	2.401	2.137	2.102	1.971	2.197	2.118	2.086	1.917	1.817
502250	0.8592	1.202	1.202	1.202	1.202	1.592	1.752	1.931	2.117	2.316	2.5	2.667	2.692	2.612	2.671	2.701	2.456	2.305	2.351	2.201	2.381	2.338	2.229	2.047	1.958
502000	0.8592	1.202	1.202	1.202	1.202	1.719	1.909	2.12	2.348	2.591	2.819	3.021	2.964	2.957	2.994	2.979	2.878	2.953	2.893	2.702	2.675	2.52	2.339	2.217	2.048
501750	1.016	1.545	1.545	1.545	1.545	1.863	2.086	2.337	2.618	2.926	3.209	3.459	3.361	3.41	3.46	3.345	3.246	3.175	3.272	2.923	2.626	2.879	2.504	2.246	2.086
501500	1.016	1.545	1.545	1.545	1.545	2.023	2.288	2.592	2.939	3.323	3.699	3.998	3.85	3.962	3.973	3.764	3.224	3.343	3.642	3.342	2.911	2.819	2.8	2.353	2.165
501250	1.016	1.545	1.545	1.545	1.545	2.204	2.517	2.897	3.332	3.821	4.338	4.616	4.2	3.751	4.534	4.065	4.412	4.296	4.185	3.276	3.076	2.9	2.697	2.621	2.477
501000	1.016	1.545	1.545	1.545	1.545	2.395	2.788	3.253	3.815	4.471	5.196	5.466	5.561	4.239	4.608	5.22	5.119	5.234	4.58	4.079	3.403	3.237	3.04	2.863	2.624
500750	1.237	2.004	2.004	2.004	2.004	2.594	3.073	3.67	4.41	5.302	6.369	6.499	5.261	5.462	5.961	5.372	5.639	6.054	4.756	4.14	3.97	3.655	3.353	3.117	2.535
500500	1.237	2.004	2.004	2.004	2.004	2.836	3.381	4.151	5.168	6.443	7.936	8.906	7.26	7.098	7.714	8.077	7.506	6.224	5.235	4.522	4.044	3.576	3.587	3.082	2.638
500250	1.237	2.004	2.004	2.004	2.004	3.135	3.807	4.718	6.04	7.997	10.42	13.1	14.31	12.23	11.69	10.48	11.11	7.084	6.042	5.494	4.676	4.138	3.84	3.307	2.804
500000	1.237	2.004	2.004	2.004	2.004	3.451	4.276	5.476	7.265	9.985	14.91	27.94	25.8	15.9	17.87	14.94	15.35	8.248	7.001	6.682	5.876	4.64	5.092	3.547	2.961
499750	1.52	2.691	2.691	2.691	2.691	3.784	4.787	6.335	8.797	12.92	25.12	133.3	49.19	23.83	16.73	18.43	12.39	11.89	8.058	7.563	7.871	5.359	4.709	3.707	2.788
499500	1.52	2.691	2.691	2.691	2.691	4.159	5.334	7.27	10.66	15.94	34.44	65.57	35.05	24.42	36.99	23.23	14.15	11.06	9.038	6.91	5.486	4.752	4.288	3.264	2.821
499250	1.52	2.691	2.691	2.691	2.691	4.579	5.938	8.246	12.81	26.2	37.05	45.24	43.88	46.03	52.75	51.15	21.53	12.62	10.46	7.49	5.758	4.73	3.642	3.116	2.596
499000	1.52	2.691	2.691	2.691	2.691	5.005	6.64	9.449	17.42	44.58	41.88	53.55	61.39	57.99	68.5	85.21	31.7	15.39	12.39	9.425	6.603	4.911	3.675	3.006	2.506
498750	1.686	3.12	3.12	3.12	3.12	5.34	7.161	10.28	26.85	43.29	69.83	80.76	95.36	56.77	48.57	51.24	42.15	38.17	24.48	15.2	7.478	5.279	3.532	2.87	2.443
498500	1.686	3.12	3.12	3.12	3.12	5.415	7.071	9.621	17.3	26.44	49.55	77.91	73.3	38.67	26.01	24.55	25.71	33.04	28.17	25.67	12.86	4.631	3.624	2.838	2.387
498250	1.686	3.12	3.12	3.12	3.12	5.208	6.137	7.917	11.58	16.72	35.28	29.23	25.3	20.18	16.57	14.12	13.86	13.03	12.62	11.23	6.302	4.607	4.221	3.118	2.391
498000	1.686	3.12	3.12	3.12	3.12	4.64	5.539	7.075	8.914	10.84	13.25	14.94	14.71	13.24	11.76	10.64	9.002	8.196	7.928	7.07	5.897	5.368	10.22	5.024	2.273
497750	1.634	2.545	2.545	2.545	2.545	4.234	4.937	5.703	6.557	7.551	8.743	9.594	9.783	9.332	7.536	7.318	7.262	6.613	6.114	5.597	4.948	4.523	4.73	3.804	2.121
497500	1.634	2.545	2.545	2.545	2.545	3.622	4.046	4.517	5.049	5.666	6.197	5.784	4.785	4.959	5.76	5.714	5.425	5.125	4.404	3.879	3.596	3.228	2.969	2.961	2.572
497250	1.634	2.545	2.545	2.545	2.545	2.95	3.261	3.354	2.526	3.859	3.03	4.369	3.241	3.425	3.298	3.353	3.119	2.964	2.867	2.597	2.399	2.198	2.027	1.967	1.714
497000	1.634	2.545	2.545	2.545	2.545	2.538	2.718	2.802	2.053	2.8	2.397	2.464	2.941	3.228	2.905	2.806	2.618	2.47	2.362	2.246	2.113	1.971	1.821	1.684	1.555
496750	1.279	1.578	1.578	1.578	1.578	2.076	2.244	2.391	1.74	1.805	2.241	2.134	2.159	2.361	2.282	2.227	2.36	2.153	2.061	2.005	1.859	1.744	1.645	1.525	1.429
496500	1.279	1.578	1.578	1.578	1.578	1.87	1.877	2.003	1.49	1.64	1.69	1.794	1.918	1.999	1.923	1.949	1.938	1.886	1.822	1.863	1.679	1.582	1.497	1.413	1.53
496250	1.279	1.578	1.578	1.578	1.578	1.598	1.662	1.773	1.602	1.893	1.577	1.684	1.676	1.656	1.73	1.702	1.704	1.738	1.709	1.598	1.647	1.5	1.405	1.303	1.403
496000	1.279	1.578	1.578	1.578	1.578	1.405	1.472	1.572	1.666	1.777	1.595	1.43	1.465	1.479	1.583	2.005	1.686	1.523	1.497	1.438	1.383	1.32	1.264	1.206	1.144

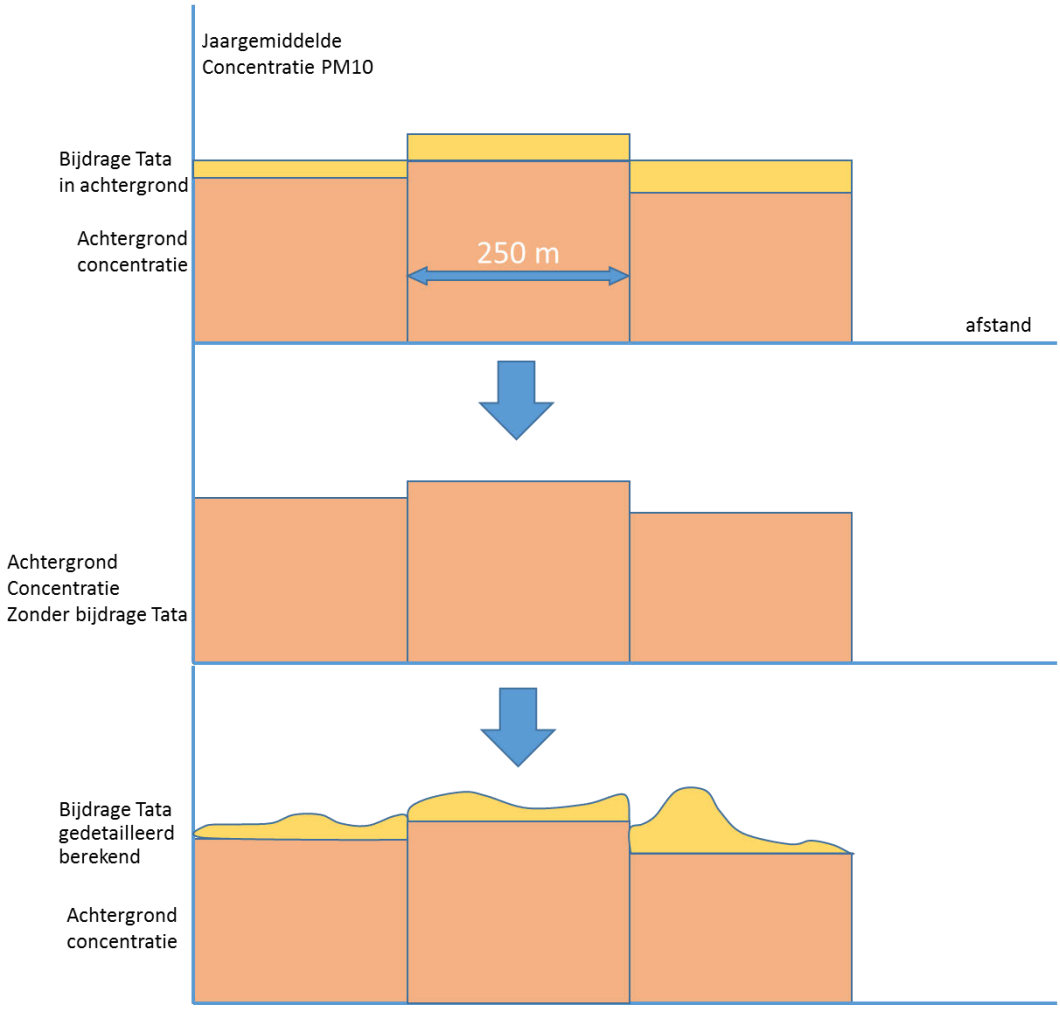

Figuur A1. Stof (PM10) concentraties van Tata Steel worden bepaald door van de achtergrondconcentratie de gemiddelde bijdrage van Tata Steel af te trekken en daar de meer gedetailleerde bijdrage bij op te tellen. De tekening geeft het proces als voorbeeld weer, niet de exacte getallen

Bijdrage Tata Steel in 2012.

95000	98000	98250	98500	98750	99000	99250	99500	99750	100000	100250	100500	00750	101000	101250	101500	101750	102000	102250	02500	102750	103000	103250	103500	103750	104000	04250	104500
50 000	1	1	1	1	1	1	1	1		2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1		1	1	1	
502750	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
502500	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
502250	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
502000	1	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3		3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
501750	1	2	2	2	2	2	2	2		3	3	3	3	3	3	3		3	3	3	3	3	3		2	2	2
501500	1	2	2	2	2	2	2	3		3	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	3	3	3		2	2	2
501250	1	2	2	2	2	2	3	3		4	4	5	4	4	5	4	4	4	4	4	3	3	3		3	2	2
50 000	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	5	6	4	5	5	5	5	5	4	3	3		3	3	2	2
500750	1	2	2	2	2	3	3	4	4	5	6	6	5	5	6	5	6	6	5	4	4	4		3	3	2	2
500500	1	2	2	2	2	3	3	4	5	6	8	9	7	7	8	8	8	6	5	5	4	4	4	3	3	2	2
500250	1	2	2	2	2	3	4	5	6	8	10	13	14	12	12	10	11	7	6	5	5	4	4	3	3	2	2
500000	1	2	2	2	2	3	4	5	7	10	15	28	26	16	18	15	15	8	7	7	6	5	5	4	3	2	2
499750	2	3	3	3	3	4	5	6	9	13	25	133	49	24	17	18	12	12	8	8	8	5	5	4	3	3	2
499500	2	3	3	3	3	4	5	7	11	16	34	66	35	24	37	23	14	11	9	7	5	5	4	3	3	2	2
499250	2	3	3	3	3	5	6	8	13	26	37	45	44	46	53	51	22	13	10	7	6	5	4	3	3	2	2
499000	2	3	3	3	3	5	7	9	17	45	42	54	61	58	69	85	32	15	12	9	7	5	4	3	3	2	2
498750	2	3	3	3	3	5	7	10	27	43	70	81	95	57	49	51	42	38	24	15	7	5	4	3	2	2	2
498500	2	3	3	3	3	5	7	10	17	26	50	78	73	39	26	25	26	33	28	26	13	5	4	3	2	2	2
498250	2	3	3	3	3	5	6	8	12	17	35	29	25	20	17	14	14	13	13	11	6	5	4	3	2	2	2
498000	2	3	3	3	3	5	6	7	9	11	13	15	15	13	12	11	9	8	8	7	6	5	10	5	2	2	2
497750	2	3	3	3	3	4	5	6	7	8	9	10	0	9	8	7	7	7	6	6	5	5	5	4	2	2	2
497500	2	3	3	3	3	4	4	5	5	6	6	6	5	5	6	6	5	5	4	4	4	3		3	3	2	2
497250	2	3	3	3	3	3	3			4	3	4	3	3	3		3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2
497000	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	3	3		3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	
496750	1	2	2	2	2	2	2	2		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	
496500	1	2	2	2	2	2	2			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		1	2	1	
496250	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		1	1	1	
496000	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1		1	1	1	
495750	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	
495500	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	
495250	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	
495000	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	
494750	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	

De achtergrond concentraties in 2018: GCN minus bijdrage van Tata Steel. Deze waarden zijn gebruikt als achtergrond PM10 waarden in deze studie.

	98000	98250	98500	98750	99000	99250	99500	99750	100000	100250	100500	100750	101000	101250	101500	101750	102000	102250	102500	102750	103000	103250	103500	103750	104000
95000	-999	-999	-999	-999	-999	18.75	18.83	18.9	18.98	19	19.07	19.12	19.17	19.11	19.07	19.09	18.95	18.86	18.82	18.81	18.81	18.96	18.95	18.96	18.95
503000	-999	-999	-999	-999	-999	17.91	17.99	18.08	18.17	17.93	18.01	18.08	18.12	18.03	18	18.02	18.01	18.01	17.96	17.81	17.81	18.1	18.02	18.01	18.08
502750	-999	-999	-999	-999	-999	17.96	17.97	17.98	17.98	17.93	17.93	17.92	17.92	17.89	17.88	17.88	17.88	17.81	17.82	17.82	17.83	18.29	18.27	18.35	18.4
502500	-999	-999	-999	-999	-999	18	18.02	18.03	18.03	17.98	17.97	17.96	17.94	17.91	17.9	17.9	17.89	17.78	17.76	17.83	17.85	18.32	18.36	18.38	18.45
502250	-999	-999	-999	-999	-999	18.06	18.07	18.07	18.07	18.02	18.02	18	17.97	17.95	17.93	17.91	17.86	17.73	17.78	17.81	17.8	18.33	18.36	18.39	18.47
502000	-999	-999	-999	-999	-999	18.11	18.12	18.13	18.13	18.09	18.08	18.05	18.03	17.99	17.96	17.94	17.9	17.84	17.82	17.76	17.83	18.25	18.32	18.42	18.41
501750	-999	-999	-999	-999	-999	18.18	18.21	18.22	18.23	18.23	18.2	18.18	18.14	18.31	18.29	18.24	18.16	17.88	17.91	17.87	17.89	18.27	18.17	18.8	19.21
501500	-999	-999	-999	-999	-999	18.24	18.27	18.31	18.32	18.32	18.3	18.25	18.19	18.36	18.31	18.19	18.18	17.8	17.9	17.89	17.86	18.18	18.37	19.13	19.25
501250	-999	-999	-999	-999	-999	18.32	18.37	18.41	18.43	18.43	18.41	18.34	18.18	18.29	18.24	18.11	18.18	17.9	17.88	17.88	17.94	18.32	18.45	19.32	19.67
501000	-999	-999	-999	-999	-999	18.41	18.46	18.53	18.58	18.6	18.55	18.47	18.37	18.33	18.23	18.18	18.07	17.83	17.85	17.87	17.95	18.34	18.6	19.52	19.84
500750	-999	17.94	18.14	18.39	18.67	18.59	18.67	18.74	18.82	19.25	19.23	19.11	18.71	18.75	18.58	18.5	18.35	17.9	17.9	18.03	18.03	18.23	18.69	19.65	20.03
500500	-999	18.06	18.29	18.57	18.91	18.7	18.82	18.94	19.06	19.57	19.59	19.46	18.85	18.78	18.54	18.42	18.05	17.73	17.89	18.04	18.19	18.2	18.78	19.82	20.16
500250	-999	18.18	18.45	18.77	19.17	18.83	18.99	19.19	19.43	20.02	19.23	20.17	19.88	19.19	18.58	18.57	18.07	17.5	17.83	17.95	18.1	18.26	18.86	19.96	20.36
500000	-999	18.32	18.61	18.98	19.45	18.97	19.18	19.47	19.84	20.83	19.22	19.56	20.25	19.41	19.39	18.69	18.11	17.39	17.77	17.87	17.87	18.23	18.91	20.06	20.54
499750	18.57	17.97	18.29	18.71	19.24	19.14	19.4	19.78	20.28	21.13	19.17	19.49	20.39	19.75	19.33	18.8	18.25	16.23	17.86	18	17.67	18.49	18.92	20.15	20.57
499500	18.67	18.09	18.45	18.92	19.54	19.26	19.6	20.05	20.67	20.39	19.08	19.37	20.43	20.02	19.27	18.89	18.42	17.43	17.59	18.22	18.33	18.49	18.97	20.24	20.67
499250	18.75	18.19	18.6	19.12	19.82	19.36	19.78	20.35	20.99	20.43	18.98	19.22	20.35	20.25	19.19	18.99	18.63	17.7	17.42	18.26	18.41	18.63	19.15	20.23	20.73
499000	18.81	18.27	18.7	19.26	20.03	19.38	19.86	20.55	21.44	20.35	18.86	19.05	20.19	20.26	19.08	19.09	18.93	18.66	18.7	18.31	18.56	18.69	19.23	20.27	20.72
498750	18.76	18.04	18.49	19.07	19.86	19.32	19.77	20.46	20.32	20.19	18.75	18.88	19.97	18.54	19.03	19.21	19.13	19.66	18.95	18.42	19.18	18.99	19.3	20.31	20.7
498500	18.78	18.07	18.5	19.07	19.84	19.16	19.44	19.83	20.17	19.97	18.64	18.74	19.69	18.65	19.17	19.32	19.3	20.49	19.19	18.16	20.9	19.09	19.48	20.39	20.72
498250	18.76	18.02	18.46	18.97	19.67	18.94	19.09	19.35	19.72	19.69	18.56	18.64	19.34	18.77	19.29	19.39	19.37	18.14	19.31	17.46	18.57	18.83	19.79	20.46	20.84
498000	18.73	17.97	18.3	18.75	19.34	18.77	18.92	19.05	19.19	19.34	18.49	18.28	19.12	18.9	19.4	19.44	19.36	18.27	19.3	18.13	18.38	18.74	19.33	20.58	20.86
497750	18.71	18.53	18.84	19.22	19.66	18.66	18.77	18.88	19	19.12	18.44	18.69	18.9	18.83	19.45	18.95	19.2	19.26	19.18	19.31	19.38	19.16	19.34	20.52	20.89
497500	18.63	18.41	18.67	18.97	19.3	18.61	18.71	18.8	18.92	19.17	18.42	18.8	18.74	19.19	19.51	19.03	19.06	19.41	19.35	19.47	19.52	19.3	19.77	20.35	20.95
497250	18.53	18.23	18.41	18.58	18.96	18.57	18.64	18.7	18.75	19.02	18.4	18.82	18.88	19.34	19.3	19.29	19.29	19.64	19.65	19.66	19.71	19.45	19.89	20.52	20.7
497000	18.38	18.1	18.25	18.26	18.64	18.53	18.61	18.65	18.67	18.94	18.91	18.89	18.84	19.27	19.32	19.34	19.32	19.64	19.68	19.7	19.69	19.43	19.99	20.4	20.79
496750	18.53	18.41	18.55	18.64	18.68	18.38	18.45	18.5	18.51	19.26	19.24	19.3	19.29	19.77	19.81	19.79	19.73	19.54	19.54	19.58	19.58	19.55	20	20.39	20.56
496500	18.41	18.27	18.38	18.49	18.53	18.37	18.38	18.42	18.45	19.24	19.23	19.24	19.28	19.79	19.81	19.79	19.81	19.56	19.53	19.48	19.59	19.58	19.94	20.25	20.49
496250	18.3	18.15	18.23	18.34	18.38	18.33	18.35	18.37	18.41	19.16	19.19	19.2	19.25	19.77	19.78	19.79	19.78	19.53	19.49	19.54	19.48	19.47	19.89	20.16	20.24
496000	18.2	18.03	18.11	18.19	18.22	18.29	18.32	18.34	18.37	19.13	19.16	19.18	19.2	19.72	19.71	19.72	19.65	19.48	19.49	19.5	19.51	19.52	19.8	20.05	20.14
495750	18.34	18.29	18.36	18.42	18.43	18.51	18.57	18.66	18.71	19.13	18.96	18.97	19.04	19.36	19.39	19.52	19.37	18.76	18.76	18.75	18.75	19.2	19.75	19.96	20.04
495500	18.26	18.2	18.25	18.31	18.34	18.39	18.45	18.53	18.62	18.96	19.06	19.13	19.2	19.36	19.24	19.4	19.36	18.59	18.63	18.63	18.64	19.1	19.41	20.04	19.96
495250	18.19	18.12	18.16	18.22	18.23	18.29	18.34	18.41	18.5	18.87	18.95	19.01	19.01	19.3	19.1	19.26	19.26	18.49	18.55	18.55	18.55	19.03	19.3	19.94	20.2
495000	18.13	18.05	18.09	18.14	18.15	18.21	18.26	18.33	18.47	18.77	18.85	18.93	18.92	19.19	19.19	19.23	19.17	18.62	18.54	18.48	18.47	18.97	19.26	19.94	20.19
494750	18.22	18.15	18.19	18.23	18.23	18.21	18.28	18.32	18.4	18.4	18.47	18.47	18.53	18.55	18.54	18.6	18.37	18.8	18.71	18.74	18.78	19.46	19.22	19.93	20.2
494500	18.17	18.09	18.13	18.17	18.16	18.17	18.18	18.26	18.3	18.31	18.29	18.39	18.36	18.41	18.48	18.41	18.38	18.66	18.69	18.7	18.74	19.45	19.39	20.01	20.23
494250	18.12	18.05	18.08	18.11	18.1	18.13	18.17	18.2	18.26	18.23	18.16	18.36	18.37	18.39	18.22	18.44	18.31	18.58	18.61	18.76	18.69	19.42	19.42	20.07	20.36
494000	18.08	18.01	18.04	18.06	18.06	18.08	18.11	18.15	18.2	18.07	18.14	18.3	18.28	18.18	18.31	18.31	18.33	18.64	18.61	18.64	18.68	19.38	19.45	20.12	20.39
493750	18.16	18.08	18.12	18.13	18.14	18.16	18.19	18.23	18.28	18.35	18.4	18.43	18.46	18.45	18.4	18.31	18.4	18.66	18.69	18.74	18.77	19.3	19.44	20.13	20.43
493500	18.13	18.05	18.08	18.09	18.1	18.13	18.16	18.2	18.24	18.31	18.35	18.38	18.43	18.42	18.4	18.45	18.41	18.64	18.61	18.72	18.74	19.33	19.28	20.06	20.44

Bijlage B: Korte beschrijving zog-model

HET ZOGMODEL IS EEN DYNAMISCH MODEL DAT DE VOLGENDE ZAKEN BEREKENT:

1 De verlaagde windsnelheid achter de windmolen, als functie van de afstand achter de turbine.
2 Thrustcoëfficiënt: een eigenschap van de turbine.
3 De zogbreedte: deze neemt toe naarmate we verder van de windmolen verwijderd zijn.
4 De turbulentieparameters in het zog: toegenomen turbulentie intensiteit en (in de regel) afgenomen wervelgrootte ten opzichte van de normaal optredende atmosferische wervelgrootte.

Al deze parameters zijn een functie van de windsnelheid en de afstand tot de turbine. Door dit model te combineren met het gaussisch pluimmodel wordt de invloed van de windmolen effecten op de verspreidingen zo goed mogelijk verrekend.

Zogeffect

$$\frac{\Delta V}{V_{hub}} = \Delta_s \left(\frac{x_s}{x} \right)^n$$

met:

ΔV	snelheidsverschil van wind en de ongestoorde windsnelheid op ashoogte
V_{hub}	windsnelheid op ashoogte
D	windmolendiameter
X	afstand tot de windmolen
X_s	Nabije zoglengte
Δ_s	Initieel snelheidsverschil afhankelijk van de werkingstoestand van de windmolen (Thrust)
n	relaxatieconstante. Voor een zog in een turbulente grenslaag geldt $n \approx 1$

Initieel snelheidsverschil

$$\Delta_s = 1-(1-C_T)^{\frac{1}{2}}$$

C_T Thrustcoëfficiënt te bepalen uit turbine-eigenschappen

Nabije zoglengte

$$\frac{X_s}{D} = 0.97\left(\frac{m+1}{8}\right)^{\frac{1}{2}}\left\{\left(\frac{u'_a}{0.51}\right)^2 + \left(\frac{0.22(m-1)^2}{m^2-4m+1}\right)^2\right\}^{-\frac{1}{2}}$$

met

$m = (1-C_T)^{-\frac{1}{2}}$ inductiefactor

In deze studie is de zoglengte veiligheidshave met 2 vermenigvuldigd om zeker te zijn, date r geen beinvloeding gemist wordt.

Zogbreedte

$$b = \left(\frac{3{,}56\, c_T}{8\Delta_s(1-\Delta_s)}\right)^{0{,}5}$$

Turbulente Lengteschaal

$$L' = 0{,}15b - 0{,}08$$

Turbulentie-intentensiteit

$$\Delta I = 1{,}31\, {c_T}^{0{,}71} {I_a}^{0{,}68} (x/x_S)^{-0{,}96}$$

Thust coëfficiënten:

Voor de thrust-coëfficiënten is het gemiddelde genomen van drie windmolens (N117-3.0MW, V117-3.45 MW en .4MM14:

windsnelheid	coefficient
3	0.895
4	0.857
5	0.832
6	0.827
7	0.826
8	0.808
9	0.758
10	0.683
11	0.537
12	0.401
13	0.304
14	0.239
15	0.192
16	0.156
17	0.133
18	0.113
19	0.096
20	0.084
21	0.074
22	0.065
23	0.056
24	0.05
25	0.043

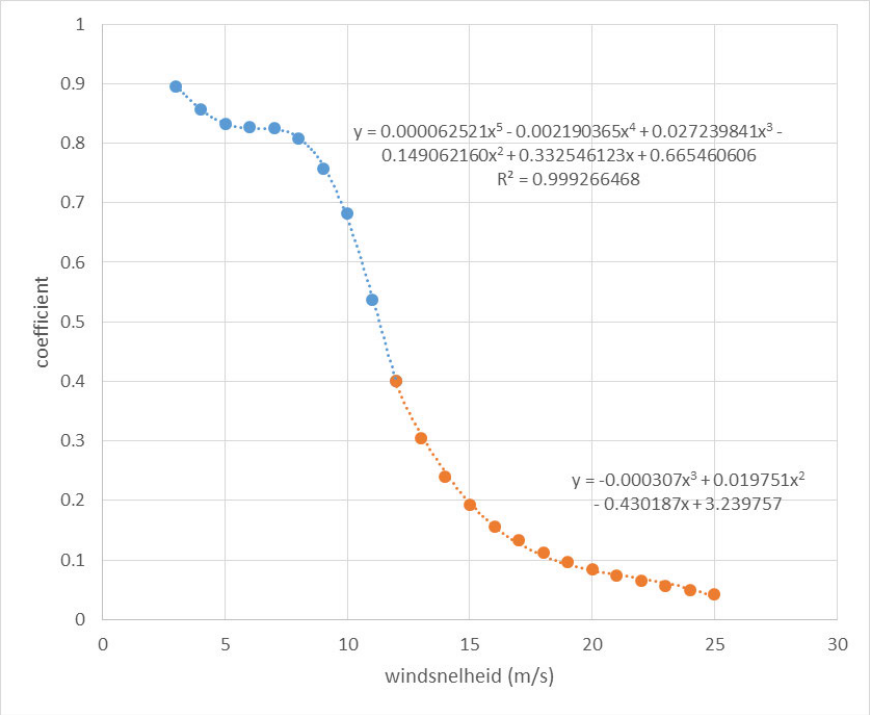

Deze getallen zijn in twee fit-formules (zie figuur) vervat, die in het rekenmodel zijn opgenomen. De ene formule geldt voor lage windsnelheden (tot en met 12 m/s, de andere formule voor hoge windsnelheden, vanaf 13 m/s). Tot 3 m/s staan de windmolens stil en is er dan uiteraard ook geen beïnvloeding en vindt de verspreiding van stof en rookpluimen als normaal plaats.

Referentie

1 Wind turbine wake aerodynamics, L.J. Vermeer et al. Progress in Aerospace Sciences 39(2003) 467-510, Pergamon, 2003.

Bijlage C PM10 emissies van Tata Steel

Puntbronnen

(emissies in het jaar 2014; in 2018 zijn deze een factor 8/7 hoger)

X	Y	Hoogte (m)	Dia (in) (m)	Dia(uit) (m)	snelheid m/s)	volume m3/s)	Temp K	emissie kg/jaar
101380	499742	73	14.5	14.6	0.03	4.5	299	46253
100868	499034	47	2.3	2.5	6.2	23.3	302	27419
100915	499273	108	0.7	0.9	12	32.8	320	25220
100731	499074	35	2.8	3	6.9	38.4	302	24090
101282	499700	47	3.4	3.6	4.8	38.0	313	20910
100771	499230	25	4	4.2	10.9	24.9	998	17056
100915	499275	28	5.5	5.6	0.01	0.2	300	16381
100793	499063	40	7.9	8	2.8	124.5	301	11178
101149	499217	22	1.6	1.8	17.5	33.1	290	10337
103068	500626	35	6.9	7	0.8	27.9	293	9855
101172	499615	55	3.4	3.6	9	69.5	321	9461
101381	498962	30	3.4	3.6	3.2	15.4	516	8725
101421	499600	23	4.4	4.6	9.9	137.0	300	8304
101056	499012	42	8.3	8.4	1.2	47.5	373	7560
101300	498978	40	1.7	2	9.2	196.6	290	7471
101386	498987	30	3.4	3.6	3.3	15.6	526	5974
100890	499198	33	1.8	2	13.3	31.9	290	5598
100906	499194	33	1.8	2	13.3	31.9	290	5340
102361	498767	25	4.2	4.4	9.8	125.2	296	3828
101377	498947	30	3.4	3.6	1.7	8.5	495	3741
102709	501363	50	1.5	1.6	7.5	7.3	498	3688
101628	50022	16	3.1	3.2	1.3	8.6	310	3635
101460	499736	90	2.1	2.2	9.8	29.6	313	3504
102721	501436	45	1.9	2	3.4	4.4	601	3486
101430	499682	90	2.1	2.2	9.8	29.6	313	3329
102770	501362	45	1.35	1.45	5.5	3.7	579	3197
101454	499720	90	2.1	2.2	9.8	29.6	313	2996
102819	501329	40	1.8	1.9	3.5	4.0	601	2610
102448	499577	1	0.1	0.2	0.01	0.1	285	2584
101255	499558	1	0.1	0.2	0.01	0.1	285	2514
102274	498765	42	8.2	8.4	5	223.2	323	2470
101526	499830	24	3.8	4	3	31.0	300	2015
101340	498975	30	5.9	6	0.6	4.9	910	1980

100627	499063	47	9.3	9.4	5	287.1	323	1962
100450	499179	25	3	3.2	11.8	68.0	335	1953
102360	498816	25	4.2	4.4	9.8	125.2	296	1936
100916	499032	40	4.4	4.6	4.7	64.8	301	1901
102321	498829	18	1.7	1.9	11.3	23.7	295	1840
100413	499127	129	3.9	4.1	2.6	16.2	523	1734
100543	499098	45	3.9	4.1	2.6	16.2	523	1682
101381	498962	5	0.9	1	1	0.5	333	1650
102545	498792	18	1.7	1.9	11.3	23.7	295	1577
100947	499410	47	2.3	2.5	10	28.0	405	1121
102525	498705	80	3.44	3.64	1.4	7.2	490	990
102211	498776	68	2.8	3	2.1	6.7	526	827
102330	498749	81	2.6	2.8	2.5	7.2	506	810
101316	498980	40	7.9	8	0.9	39.5	305	780
102707	501398	1	0.1	0.2	0.01	0.1	285	742
100998	499232	72	4.7	4.9	9.6	98.8	460	709
100970	499378	47	2.3	2.5	10	28.0	405	691
101822	498965	47	1.8	2	10.9	18.6	408	657
101835	498955	47	1.8	2	10.9	18.6	408	450
101224	499762	47	9.3	9.4	1	60.8	305	450
101334	499857	47	9.3	9.4	0.5	30.4	305	449
101886	498949	47	2.5	2.7	8.4	29.9	376	428
102469	498718	80	3.44	3.64	0.6	3.2	480	422
101245	499617	1	0.1	0.2	0.01	0.1	285	300
101468	499863	16	3.1	3.2	1.3	8.6	310	223
100916	499032	1	0.1	0.2	0.1	0.1	285	9110

Diffuse en open bronnen: (totaal) stof emissies

(emissies in het jaar 2014; in 2018: een factor 8/7 hoger), pm10 emissies worden verondersteld 25% van het totaal stof in de tabel.

De diffuse emissies (opervlaktebronnen) worden in het rekenmodel behandeld als puntbronnen met een hoogte van 1,5 m.

X	Y	Lengte	breedte	orientatie	stof	aantal puntbronnen	
m	m	m	m	graden	(kg/jr)	X	Y
102200	498700	1000	0	175	6405	11	1
102200	498700	1000	0	175	8612	11	1
100700	499300	200	200	175	8644	5	5
100650	499200	200	50	175	8695	3	1
102200	498700	1000	0	175	8944	11	1
101200	499050	1000	0	175	10273	11	1
101200	499050	1000	0	175	10963	11	1
101750	499000	120	50	175	11501	5	3
100500	499200	200	50	175	13853	5	3
101900	498800	500	0	175	16478	5	1
101900	498800	500	0	175	16739	5	1
100500	499100	350	50	175	17663	5	1
101100	499350	50	50	175	17723	1	1
100925	498925	500	100	175	18165	5	1
101200	499070	300	0	175	21292	3	1
101550	499300	300	80	175	21609	3	1
101550	499300	300	0	175	21718	3	1
100650	499200	200	50	175	25976	3	1
100350	499000	600	80	175	30296	7	1
101100	499350	50	50	175	31972	1	1
100650	499200	50	50	175	33363	1	1
100250	499000	650	100	175	153000	7	1
102500	499000	800	0	175	49539	9	1
102500	499000	800	0	175	56897	9	1
101800	498800	750	150	175	58532	7	3
100650	498750	550	250	25	69000	9	5
101550	499075	250	100	175	93254	5	3
100200	498800	450	300	175	94416	9	5
100650	498750	550	250	25	276000	9	5
100450	499450	350	200	30	70779	5	3
100700	500000	550	280	30	61071	11	5

Locaties van diffuse en open stofbronnen op het Tata Steel terrein, vertaald als puntbronnen

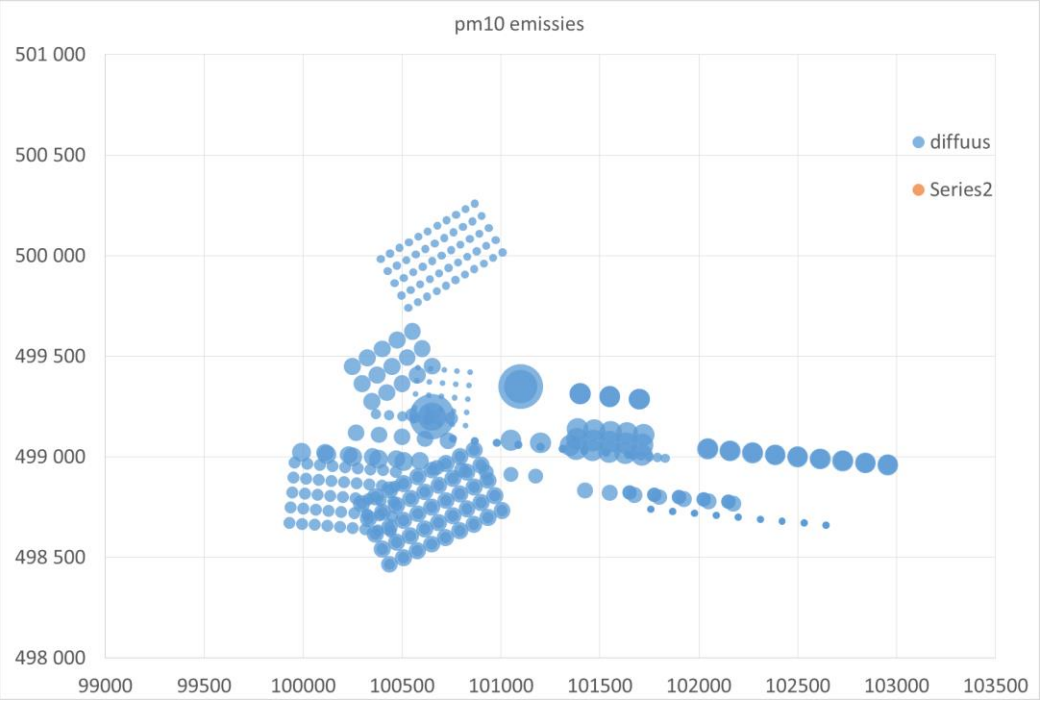

Alle stofbronnen op het Tata Steel terrein: diffuse en puntbronnen tezamen.

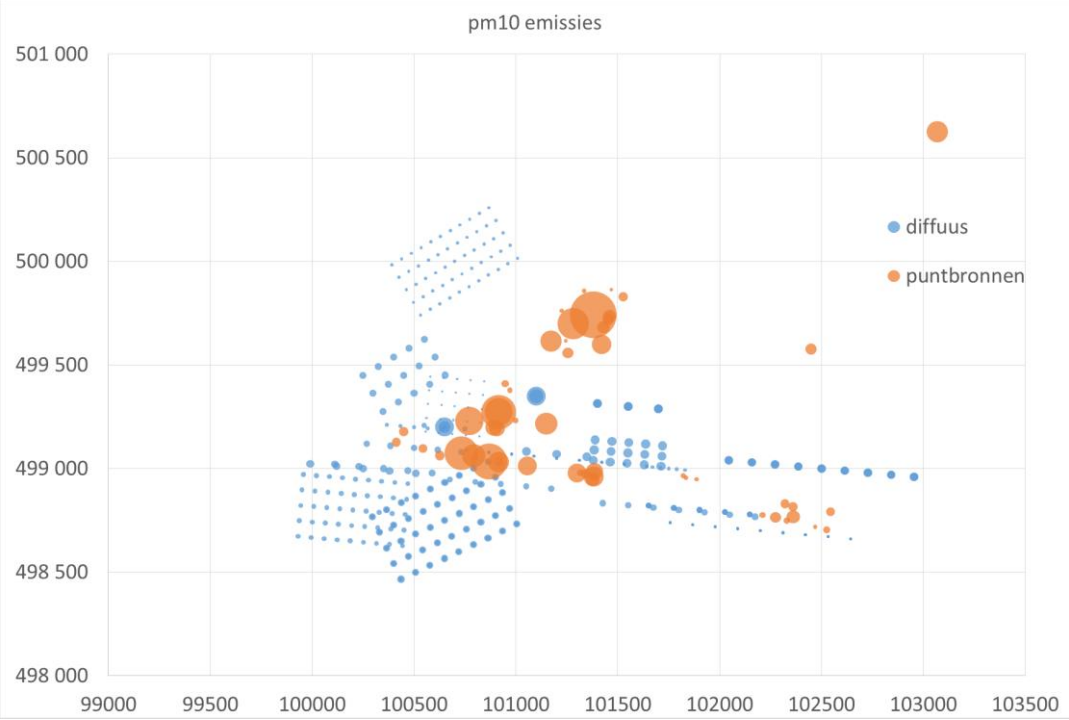

Bijlage D. Concentraties in 2018 op 18 locaties.

Tabellen met berekende concentraties voor verschillende stoffen op 18 locaties.

Jaargemiddelden en aantal overschrijdingsdagen. Met en zonder de windmolens.
PM10 concentraties. jaargemiddelden en aantal overschrijdingsdagen

				jaargemiddelde concentraties		overschrijdingsdagen	
	Locaties			PM10	PM10	pm10	pm10
	naam	X	Y	zonder	met	zonder	met
1	IJmuiden ZW	100600	496000	21.1	21.1	8.8	8.8
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	22.1	22.1	9.3	9.3
3	vissershavenbuurt	101400	497600	24.1	24.1	13.0	13.0
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	22.8	22.8	9.9	9.8
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	22.2	22.2	9.1	9.2
6	Zandershof	103200	496800	21.5	21.5	8.7	8.7
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	22.6	22.6	9.7	9.7
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	21.6	21.6	8.5	8.5
9	Driehuis	104000	496000	21.2	21.2	8.6	8.6
10	woonboot	103600	498200	23.2	23.2	10.2	10.2
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	22.9	22.9	9.7	9.7
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	23.3	23.3	10.1	10.1
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	22.8	22.8	10.1	10.1
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	22.4	22.4	9.7	9.7
15	beverwijk centrum	105000	500600	22.4	22.4	9.7	9.7
16	wijk a zee zuid	101000	500600	25.7	25.7	22.4	22.4
17	wijk a zee centrum	101600	501000	23.1	23.1	12.2	12.2
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	25.9	25.8	20.9	20.9
	gemiddeld			22.8	22.8	11.1	11.1
	grenswaarde			40	40	35	35

PM2,5: afgeleid van de PM10 bijdragen van de Tata Steel stofbijdragen.

Aandeel PM2,5 in PM10 emissies is gemiddeld 64% (Basismetaalindustrie, bron: Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland, 2012). De Pm10 bronbijdragen zijn dus met 0,64 vermenigvuldigd en bij de PM2,5 achtergrondwaarden opgeteld. Laatste kolom geeft de berekende jaargemiddelde PM2,5 (totale=achtergrond + bronbijdragen) concentraties.

GCN berekend met PreSRM.

		X	Y	PM10: bronnen	GCN PM10	GCN PM2,5	bronnen PM2,5	PM2,5
1	IJmuiden ZW	100600	496000	1.4	19.6	12.2	0.9	13.1
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	2.1	19.8	12.7	1.3	14.1
3	vissershavenbuurt	101400	497600	4.3	19.5	13.1	2.7	15.8
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	2.9	19.5	13.1	1.8	15.0
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	2.0	19.8	12.8	1.3	14.0
6	Zandershof	103200	496800	1.7	19.6	12.5	1.1	13.6
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	1.5	20.8	12.4	1.0	13.4
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	1.1	20.3	12.1	0.7	12.9
9	Driehuis	104000	496000	1.1	19.9	11.8	0.7	12.5
10	woonboot	103600	498200	2.2	20.6	12.6	1.4	14.0
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	1.5	21.1	12.6	0.9	13.6
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	1.6	21.2	12.7	1.0	13.7
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	1.3	21.1	12.6	0.8	13.4
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	1.0	21.1	12.7	0.7	13.3
15	beverwijk centrum	105000	500600	0.9	21.1	12.9	0.6	13.4
16	wijk a zee zuid	101000	500600	5.8	18.8	13.0	3.7	16.7
17	wijk a zee centrum	101600	500990	3.5	18.5	12.7	2.2	15.0
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	6.7	18.1	13.6	4.3	17.9

Cadmium (jaargemiddelde concentraties in ug/m3) Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

Cd	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	0.00006	0.00006	-3%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	0.00007	0.00007	-3%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	0.00011	0.00011	-1%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	0.00013	0.00013	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	0.00011	0.00011	1%
6	Zandershof	103200	496800	0.00009	0.00009	-1%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	0.00009	0.00009	0%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	0.00007	0.00007	0%
9	Driehuis	104000	496000	0.00006	0.00006	-1%
10	woonboot	103600	498200	0.00012	0.00013	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	0.00010	0.00010	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	0.00012	0.00012	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	0.00014	0.00014	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	0.00010	0.00010	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	0.00010	0.00010	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	0.00039	0.00039	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	0.00041	0.00042	1%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	0.00020	0.00020	-2%
	grenswaarde(NL)			**0.00500**	**0.00500**	

CO (98-percentielwaarden van 8-uur glijdend gemiddelde waarden). Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

				98-percentiel 8-uurwaarden		
CO	naam	X	Y	zonder	met	diff
	IJmuiden ZW	100600	496000	845	842	0%
	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	947	942	-1%
	vissershavenbuurt	101400	497600	1038	1032	-1%
	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	1088	1087	0%
	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	1049	1048	0%
	Zandershof	103200	496800	983	982	0%
	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	1047	1045	0%
	Velzen-zuid(west)	104800	497400	983	982	0%
	Driehuis	104000	496000	929	926	0%
	woonboot	103600	498200	1037	1036	0%
	Velsen-noord(1)	104400	498400	976	974	0%
	Velsen-noord(2)	104200	498800	981	980	0%
	beverwijk zuidwest	104200	500200	913	912	0%
	beverwijk zuidwest	105000	499600	880	879	0%
	beverwijk centrum	105000	500600	857	857	0%
	wijk a zee zuid	101000	500600	1099	1093	-1%
	wijk a zee centrum	101600	501000	1045	1042	0%
	woonboot Noordersl weg	102000	498300	1121	1112	-1%
	grenswaarde			**3600**	**3600**	

Kwik (jaargemiddelde concentraties). Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

Hg	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	0.000002	0.000002	0%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	0.000003	0.000003	-1%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	0.000004	0.000004	-4%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	0.000007	0.000007	1%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	0.000006	0.000006	0%
6	Zandershof	103200	496800	0.000005	0.000005	0%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	0.000006	0.000006	-1%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	0.000005	0.000005	-1%
9	Driehuis	104000	496000	0.000004	0.000004	1%
10	woonboot	103600	498200	0.000007	0.000007	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	0.000007	0.000007	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	0.000007	0.000007	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	0.000009	0.000009	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	0.000007	0.000007	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	0.000007	0.000007	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	0.000007	0.000007	1%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	0.000010	0.000010	0%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	0.000008	0.000008	1%
	grenswaarde			**0.2**	**0.2**	

Lood (jaargemiddelde concentraties). Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus

	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	0.0015	0.0014	-3%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	0.0019	0.0018	-3%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	0.0029	0.0029	-2%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	0.0035	0.0035	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	0.0029	0.0029	0%
6	Zandershof	103200	496800	0.0024	0.0023	-1%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	0.0023	0.0023	0%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	0.0020	0.0020	-1%
9	Driehuis	104000	496000	0.0017	0.0017	-1%
10	woonboot	103600	498200	0.0033	0.0033	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	0.0027	0.0027	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	0.0031	0.0031	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	0.0036	0.0036	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	0.0027	0.0027	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	0.0026	0.0026	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	0.0088	0.0088	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	0.0096	0.0096	1%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	0.0054	0.0054	-1%
	grenswaarde			**0.5000**	**0.5000**	

Ammoniak (jaargemiddelde concentraties). Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

NH3	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	2.3	2.3	0%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	3.4	3.4	0%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	2.6	2.6	0%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	3.0	3.0	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	2.6	2.6	0%
6	Zandershof	103200	496800	2.8	2.8	0%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	2.6	2.6	0%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	2.1	2.1	0%
9	Driehuis	104000	496000	2.0	2.0	0%
10	woonboot	103600	498200	1.7	1.7	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	2.9	2.9	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	2.9	2.9	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	2.9	2.9	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	3.3	3.3	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	3.9	3.9	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	2.4	2.4	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	2.4	2.4	0%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	1.6	1.6	0%
	grenswaarde			**geen**	**geen**	

NO2 (stikstofdioxide).

Jaargemiddelde concentraties. Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

NO2	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	16.4	16.4	0%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	17.9	17.9	0%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	21.0	20.9	0%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	21.4	21.4	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	21.4	21.3	0%
6	Zandershof	103200	496800	18.5	18.3	-1%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	21.0	20.9	0%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	19.7	19.7	0%
9	Driehuis	104000	496000	17.6	17.5	-1%
10	woonboot	103600	498200	22.0	22.0	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	21.1	21.2	1%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	21.4	21.5	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	20.2	20.2	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	21.3	21.2	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	19.6	19.6	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	21.1	21.2	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	21.7	21.8	0%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	21.7	21.6	-1%
	grenswaarde			**40**	**40**	

SO2

Jaargemiddelden.Aantal dagen overschrijding van daggemiddelde waarde (125 ug/m3), maximaal 3 per jaar

Aantal uren overschrijding van uurgemiddelde waarde (350 ug/m3), maximaal 24 per jaar.
Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

				jaargemiddelde			daggemiddelde		uurgemiddelde	
SO2	naam	X	Y	zonder	met	diff	zonder	met	zonder	met
	IJmuiden ZW	100600	496000	4.2	4.1	-2%	0	0	0	0
	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	4.8	4.8	-1%	0	0	0	0
	vissershavenbuurt	101400	497600	6.9	6.8	-1%	0	0	0	0
	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	7.3	7.3	-1%	0	0	0	0
	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	6.9	6.8	-1%	0	0	0	0
	Zandershof	103200	496800	5.2	5.2	-1%	0	0	0	0
	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	6.1	6.1	-1%	0	0	0	0
	Velzen-zuid(west)	104800	497400	5.2	5.1	-1%	0	0	0	0
	Driehuis	104000	496000	4.4	4.3	-1%	0	0	0	0
	woonboot	103600	498200	9.0	8.9	-1%	0	0	0	0
	Velsen-noord(1)	104400	498400	7.1	7.1	0%	0	0	0	0
	Velsen-noord(2)	104200	498800	7.7	7.7	0%	0	0	0	0
	beverwijk zuidwest	104200	500200	8.7	8.7	0%	0	0	0	0
	beverwijk zuidwest	105000	499600	6.5	6.5	0%	0	0	0	0
	beverwijk centrum	105000	500600	6.5	6.5	0%	0	0	0	0
	wijk a zee zuid	101000	500600	12.4	12.4	0%	0	0	0	0
	wijk a zee centrum	101600	501000	11.9	11.8	0%	0	0	0	0
	woonboot Noordersl weg	102000	498300	9.6	9.3	-3%	0	0	0	0

Geur. Met of zonder de windmolens in 2018. (98 percentielwaarden van uurgemiddelden)

geur	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	2.2	2.1	-2%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	2.7	2.6	-3%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	4.0	3.8	-4%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	4.4	4.4	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	4.5	4.5	0%
6	Zandershof	103200	496800	3.2	3.2	-1%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	3.7	3.6	-1%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	3.2	3.1	-2%
9	Driehuis	104000	496000	2.5	2.5	-2%
10	woonboot	103600	498200	5.8	5.8	-1%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	4.5	4.5	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	4.4	4.4	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	3.8	3.8	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	3.3	3.3	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	3.0	3.0	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	5.3	5.3	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	5.3	5.3	0%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	7.8	7.9	1%

Bijlage E. Contourplots van berekende concentraties

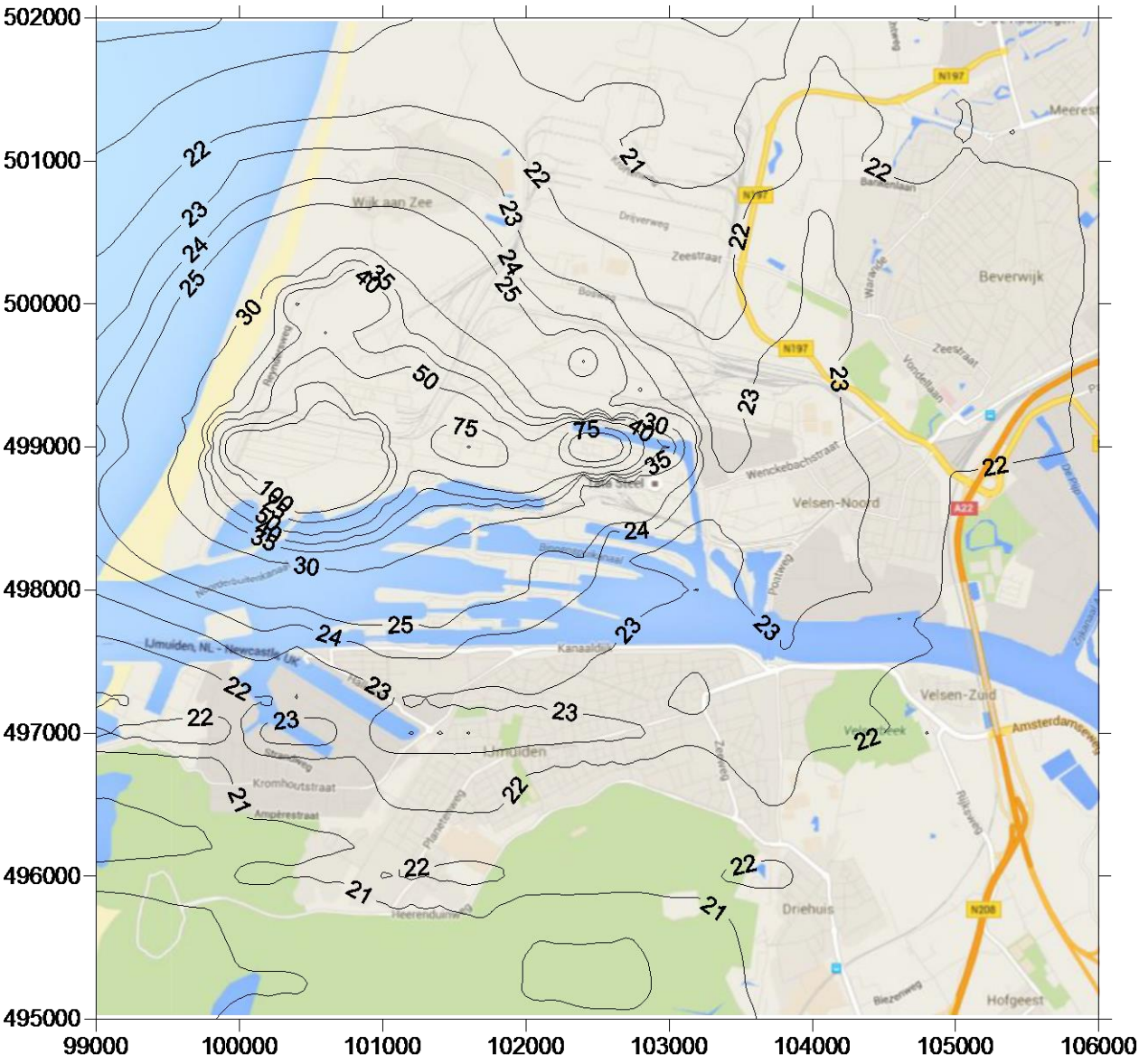

PM10 jaargemiddelden concentraties 2018 (met windmolens) en met de voor dubbeltelling gecorrigeerde GCN (achtergrond) Pm10 concentratie waarden.

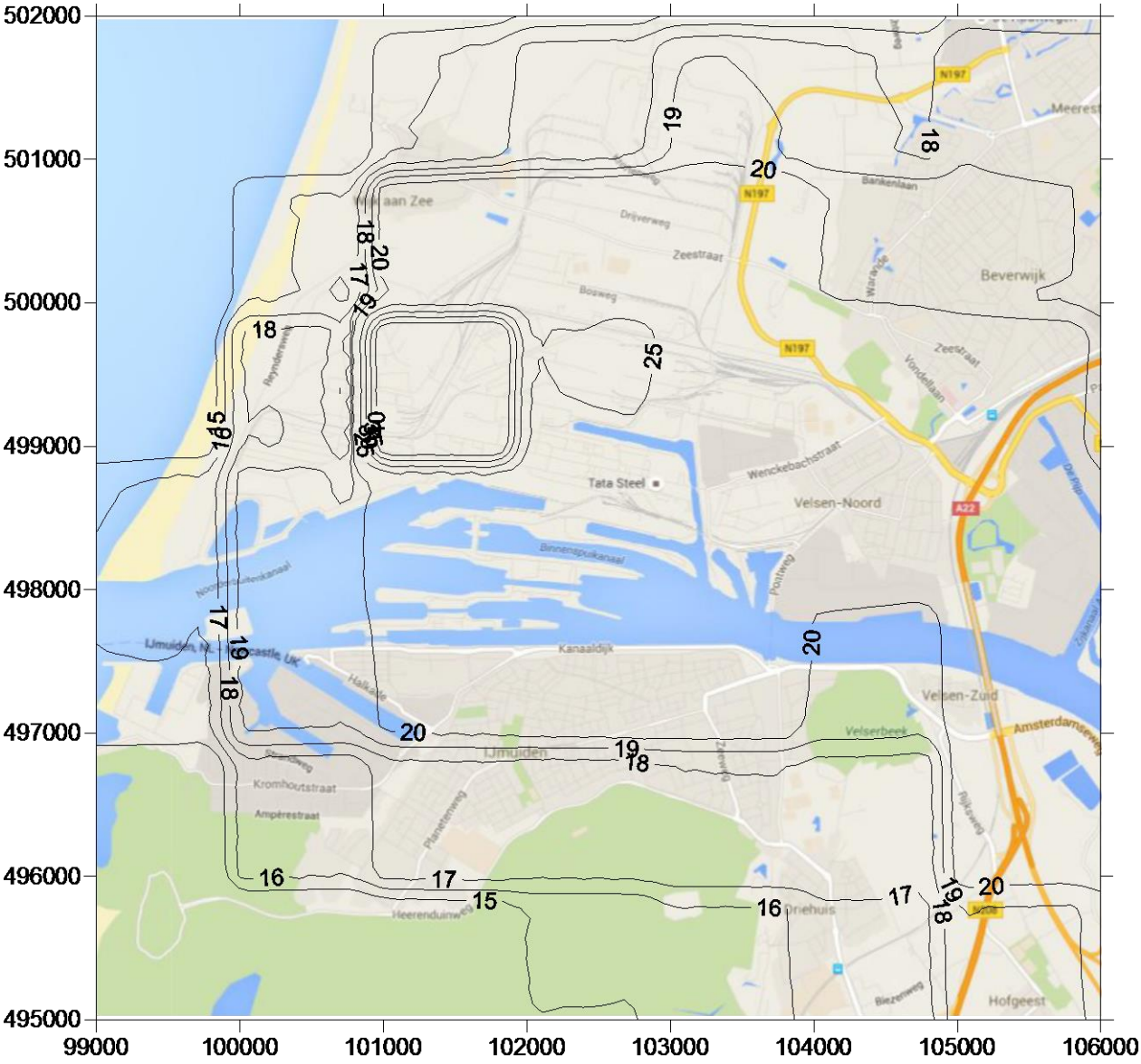

NO_2 jaargemiddelden concentraties 2018 (met windmolens)

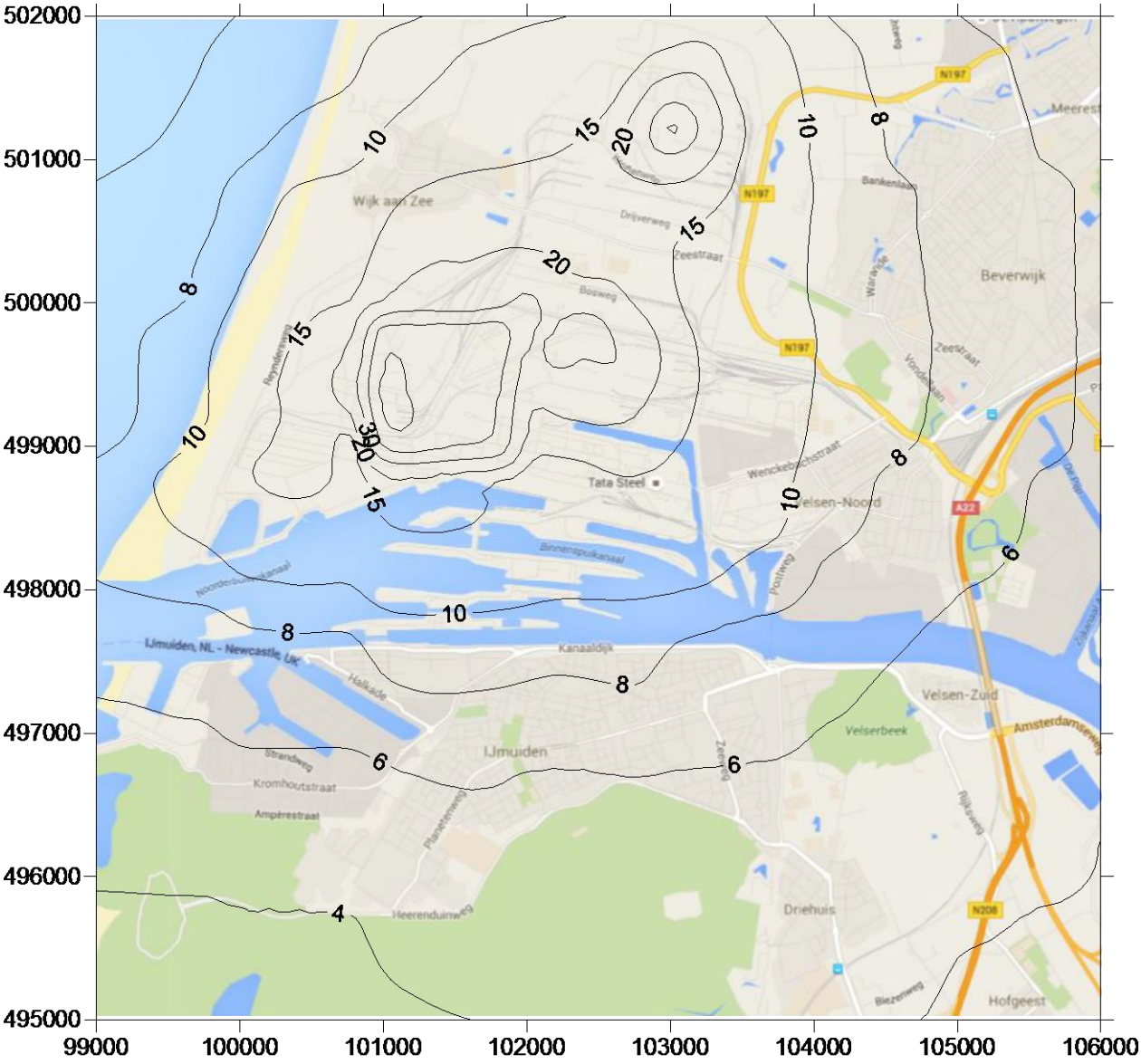

SO_2 jaargemiddelden concentraties 2018 (met windmolens).

In het midden is duidelijk het structuur van de GCN achtergrond concentraties te zien. De SO_2 waarden zijn immers niet gecorrigeerd voor de dubbeltelling. Hierdoor zijn de berekende concentraties (zeker op het Tata Steel terrein) te hoog berekend.

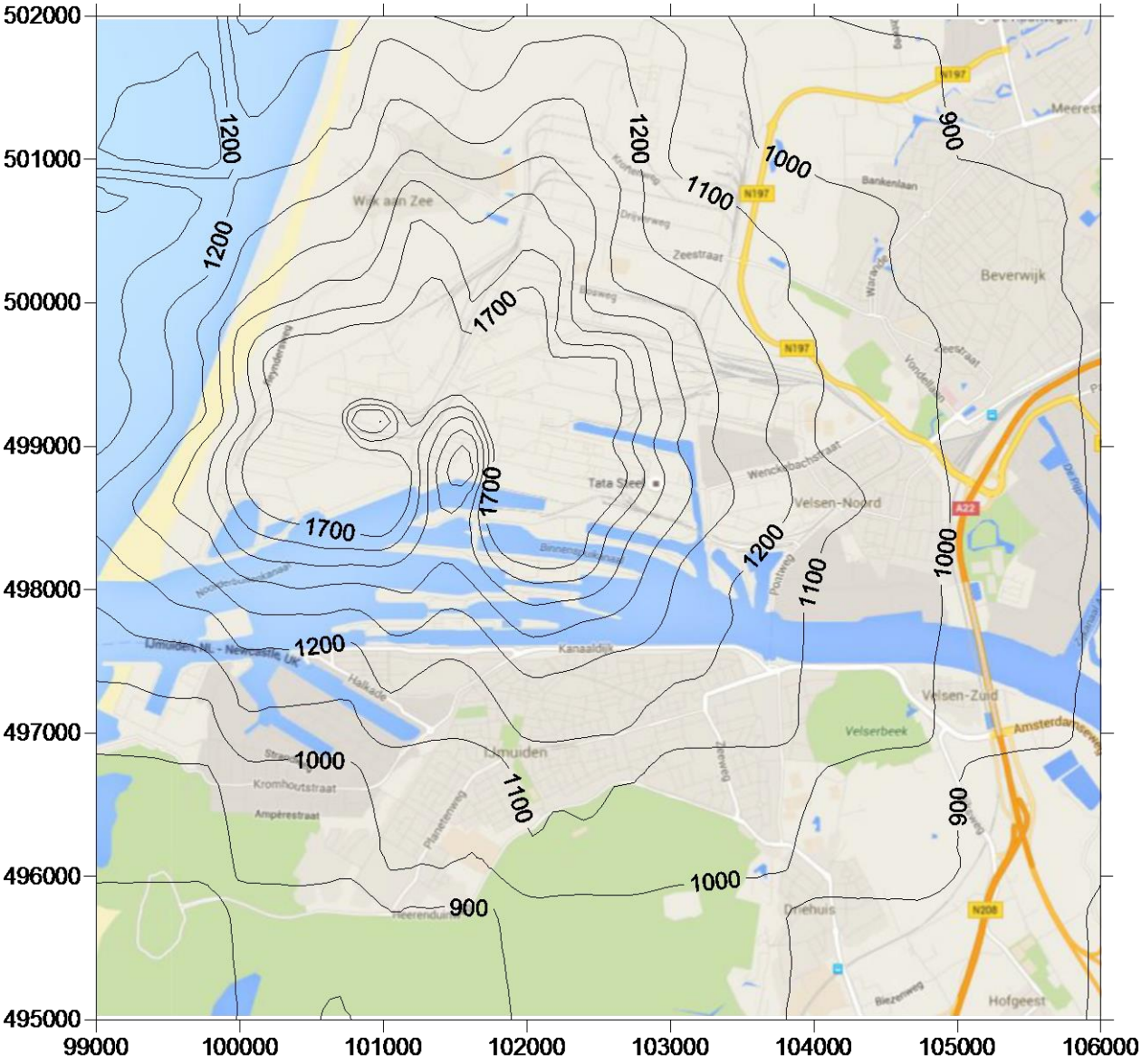

98-percentielwaarden van 8-uur glijdend CO gemiddelde concentraties 2018 (met windmolens).

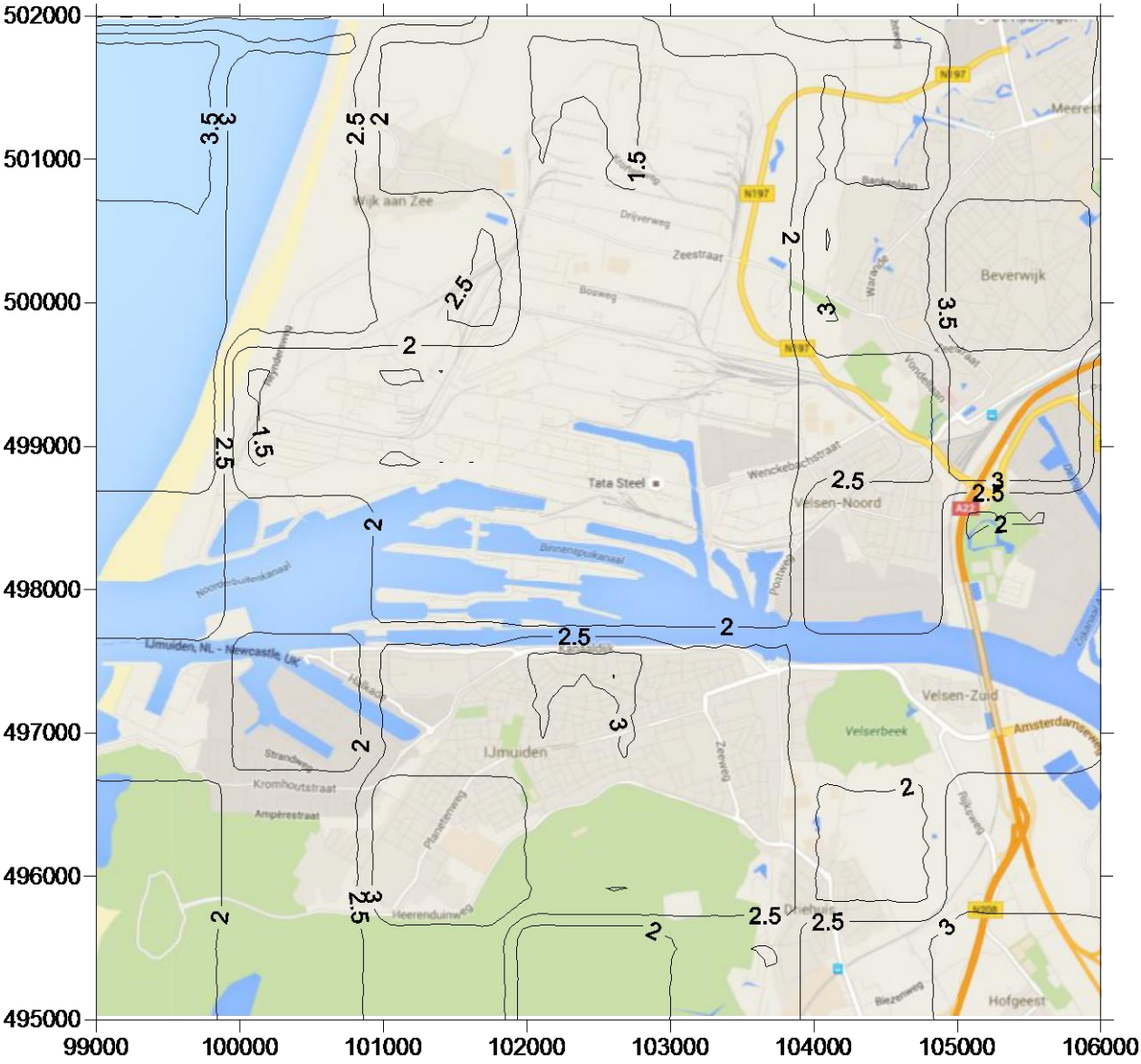

NH3 jaargemiddelden concentraties 2018 (met windmolens).

Hier is duidelijk de structuur van de GCN achtergrond concentraties te zien. Te zien is dat de achtergrond de concentraties geheel domineert. De bijdrage van Tata Steel is nauwelijks zichtbaar.

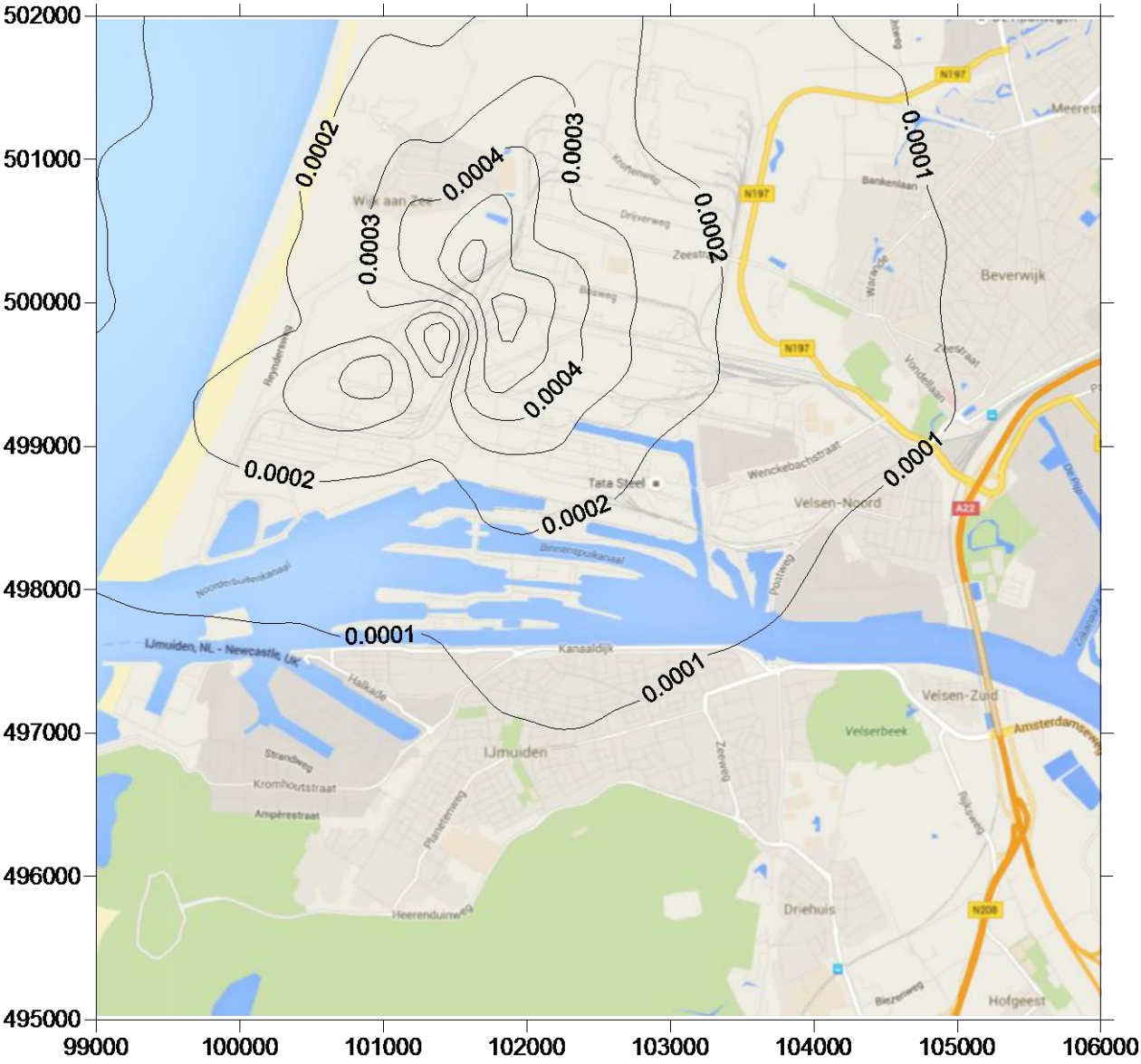

Jaargemiddelden cadmium (Cd) concentraties 2018 (met windmolens).

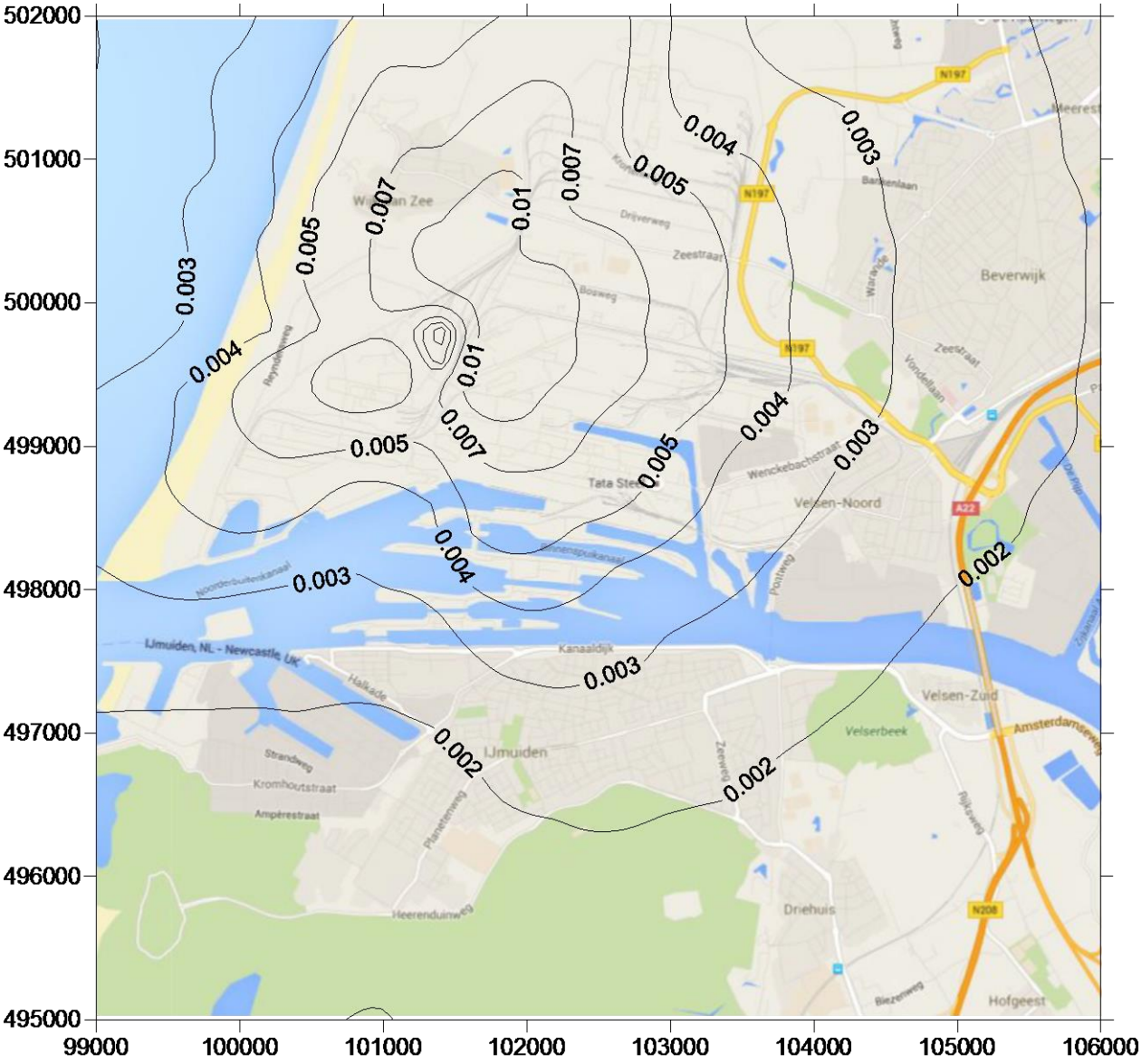

Jaargemiddelden lood (Pb) concentraties 2018 (met windmolens).

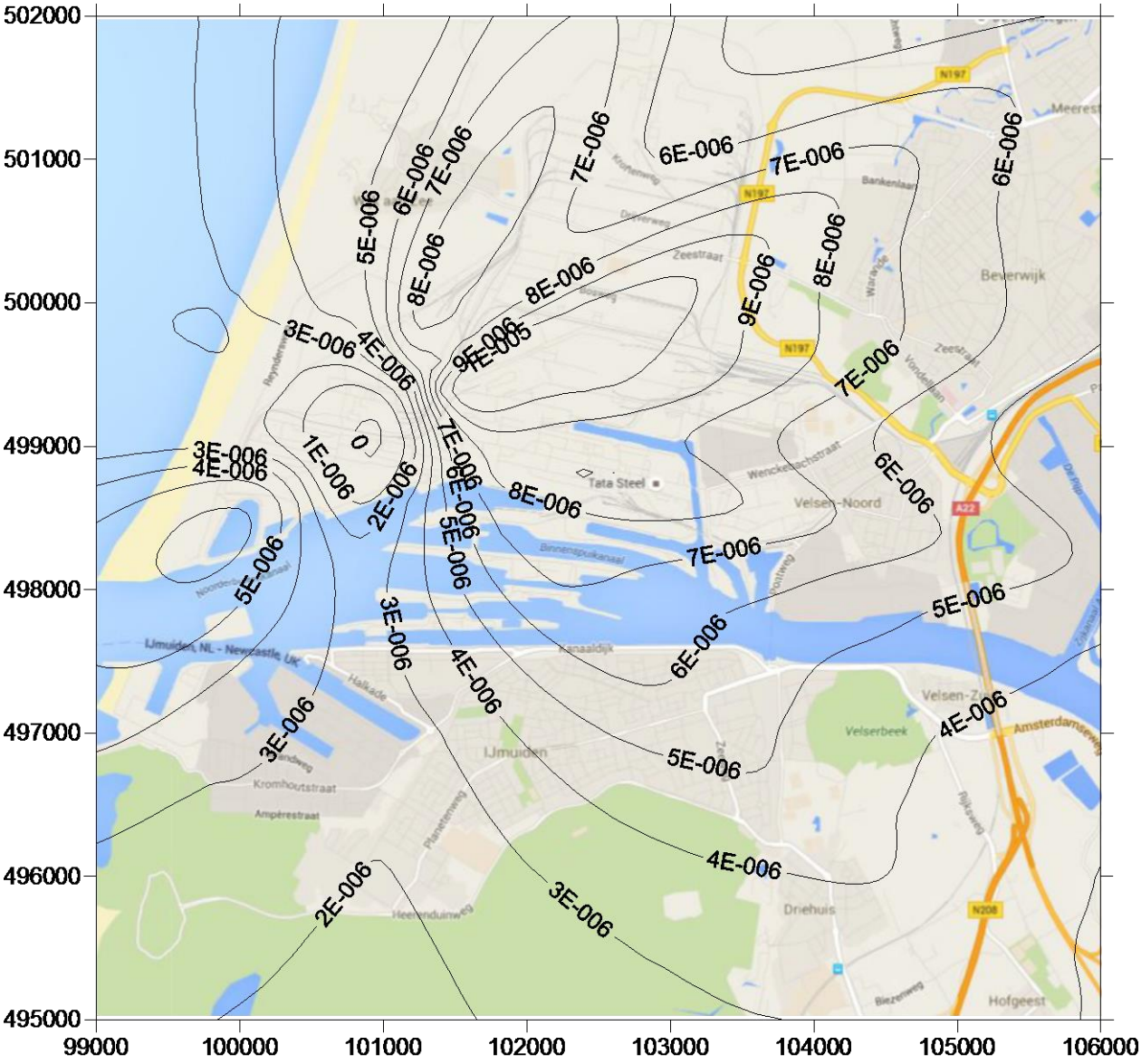

Jaargemiddelden kwik (Hg) concentraties 2018 (met windmolens).

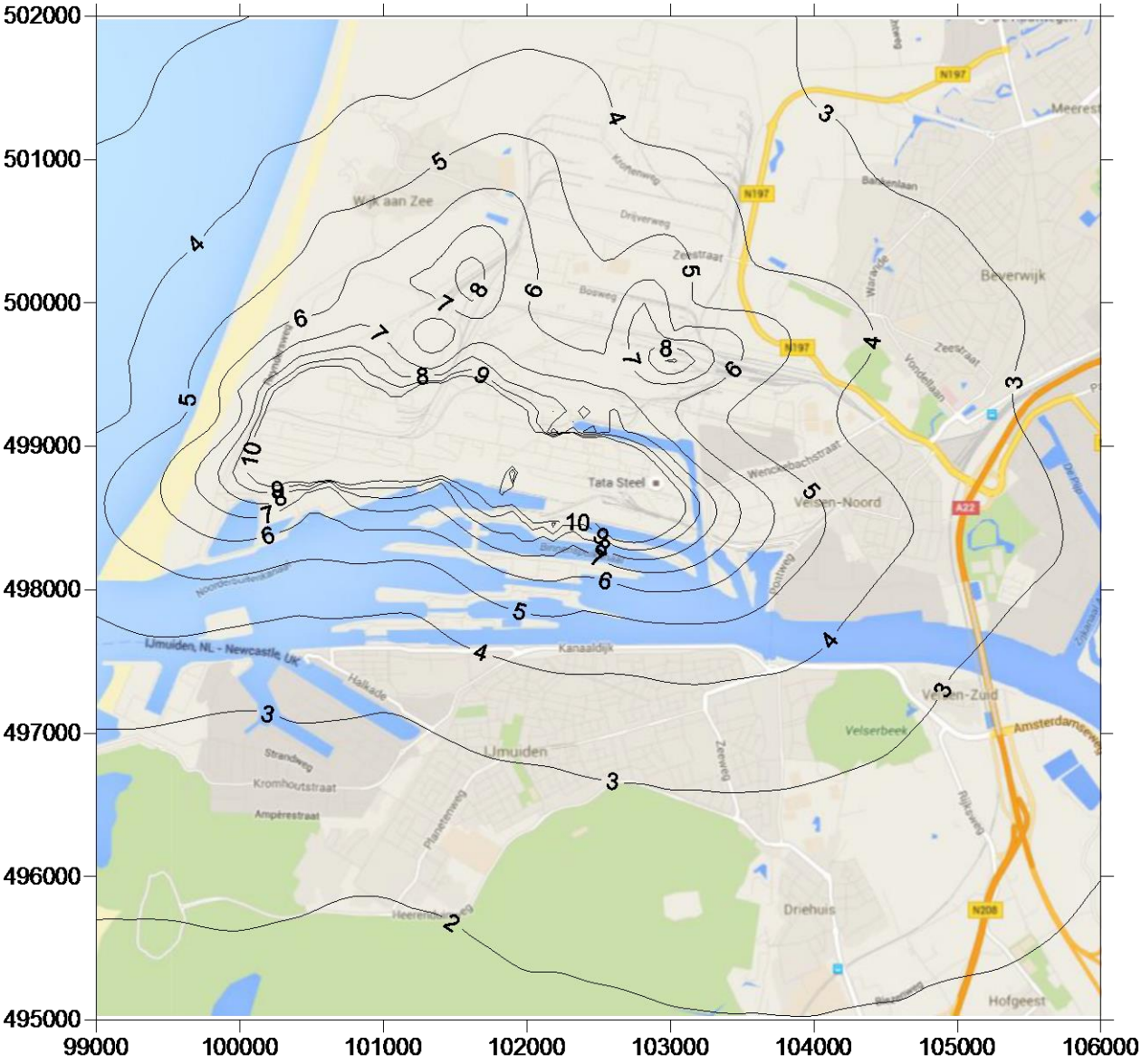

98-percentielwaarden van 1-uur gemiddelde geur concentraties 2018 **(met windmolens).**

Bijlage F. Effect windmolens op 3 brontypen

IN deze bijlage zijn de berekeningsresultaten gegeven van concentratieprofielen over de lijn van noord naar zuid over een afstand van ongeveer 5km (de rode lijn in onderstaande figuur F1.).

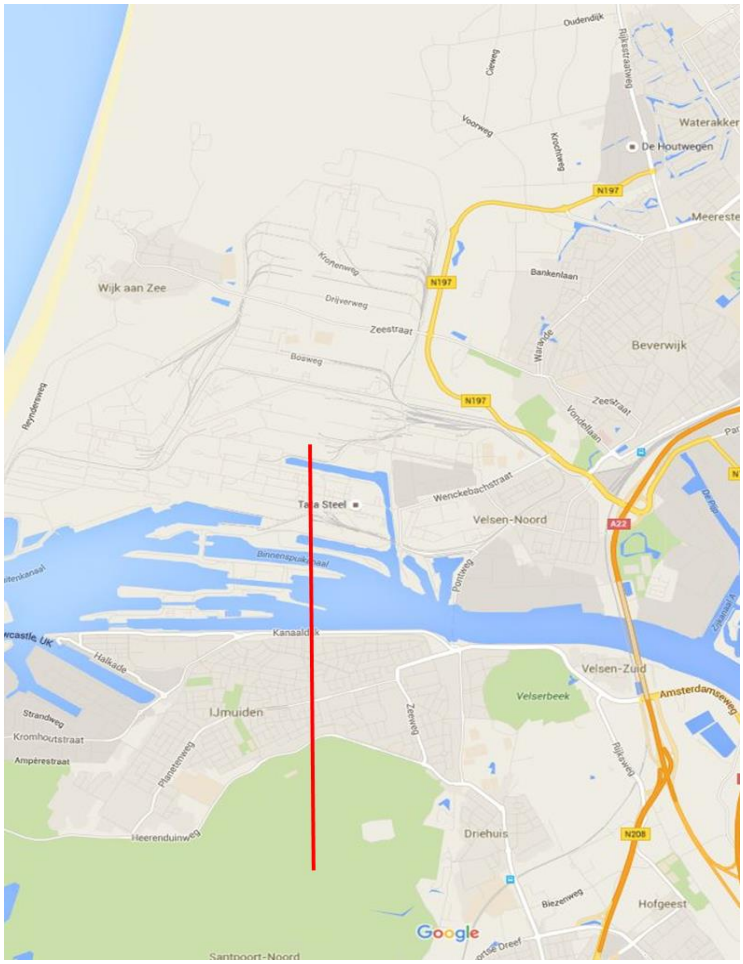

Figuur F1. NZ lijn voor concentratieberekeningen.

Voor deze lijn zijn concentraties berekend van PM10 en SO2 in de situatie zonder windmolens en de situatie met windmolens. Drie brongroepen zijn beschouwd: de diffuse bronnen (die zich op de grond bevinden), de lage schoorstenen (puntbronnen), tot 50 m hoog en de hoge schoorstenen, hoger dan 50 m. In figuur F.2 staan de jaargemiddelde concentraties van PM10, uitgesplitst naar de bijdragen van de drie brongroepen en in figuur F3 de SO2 waarden. Om te bezien wat de effecten van de windmolens kunnen zijn, wordt gekeken naar de bronbijdragen, dus zonder de achtergrondconcentraties.

In figuur F4, F5 en F6 zijn de resultaten voor de afzonderlijke bronbijdragen gegeven voor PM10. In figuur F7 is het relatieve effect van de windmolens gegeven: in de figuur staat met

hoeveel procent de concentraties toenemen (+) of afnemen(-). In figuren F8 en F9 zijn de resultaten voor de afzonderlijke bronbijdragen gegeven voor SO2, weer met of zonder plaatsing van de windmolens. Figuur F10 geeft de relatieve effecten van de windmolens op de SO2 concentraties, uitgedrukt in procenten toename (+ getallen) of afname (- getallen).

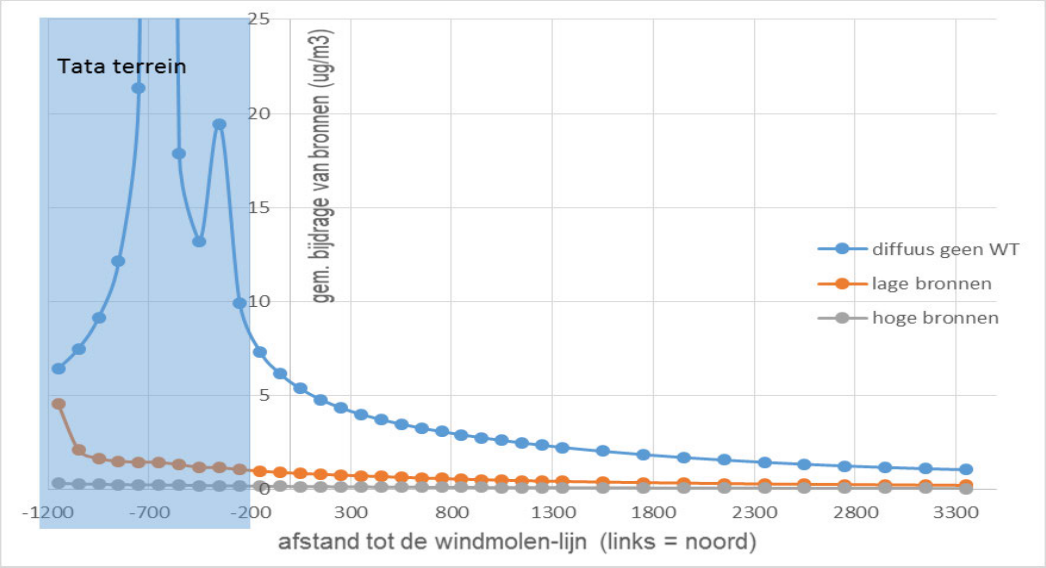

Figuur F2. Jaargemiddelde PM10 concentraties: de bijdragen van 3 brongroepen (grondbronnen – diffuus, lage schoorstenen en hoge schoorstenen. Blauw gearceerd: Tata terrein.

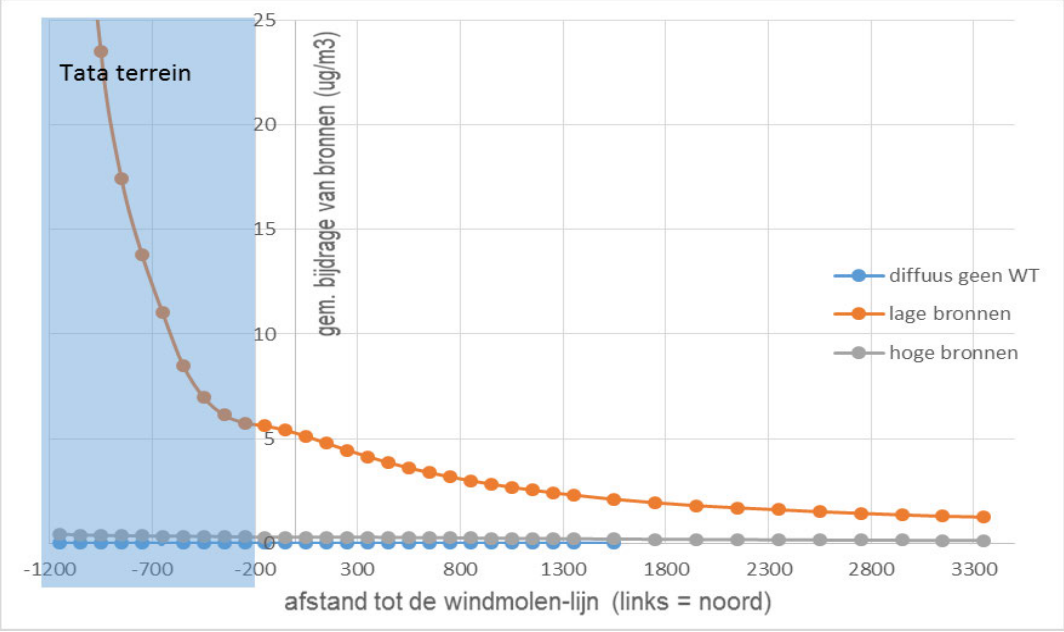

Figuur F3. Jaargemiddelde SO2 concentraties: de bijdragen van 3 brongroepen (grondbronnen – diffuus, lage schoorstenen en hoge schoorstenen. Blauw gearceerd: Tata terrein.

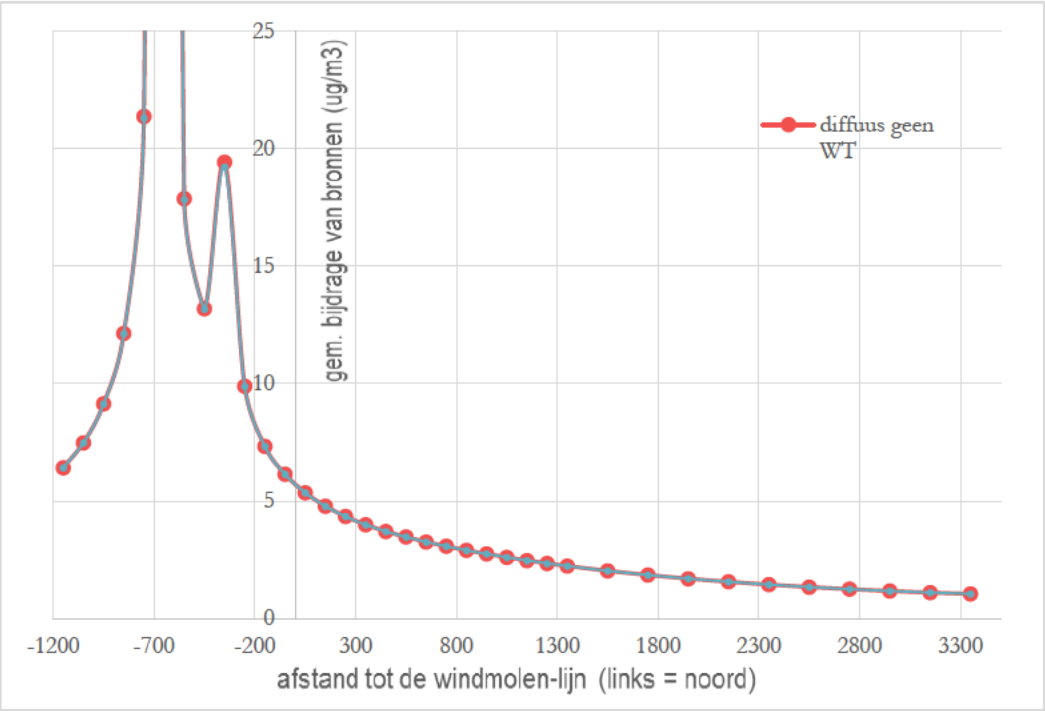

Figuur F4. Bijdrage van grondbronnen (diffuus) aan jaargemiddelde PM10 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is gering)

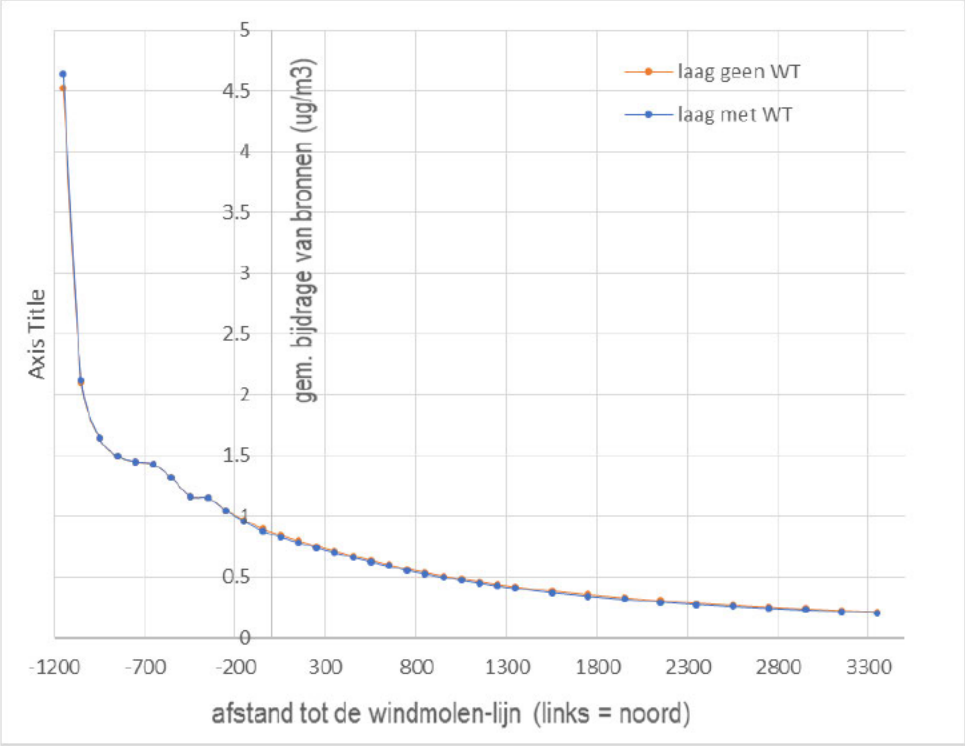

Figuur F5. Bijdrage van lage bronnen (puntbronnen) aan jaargemiddelde PM10 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is gering).

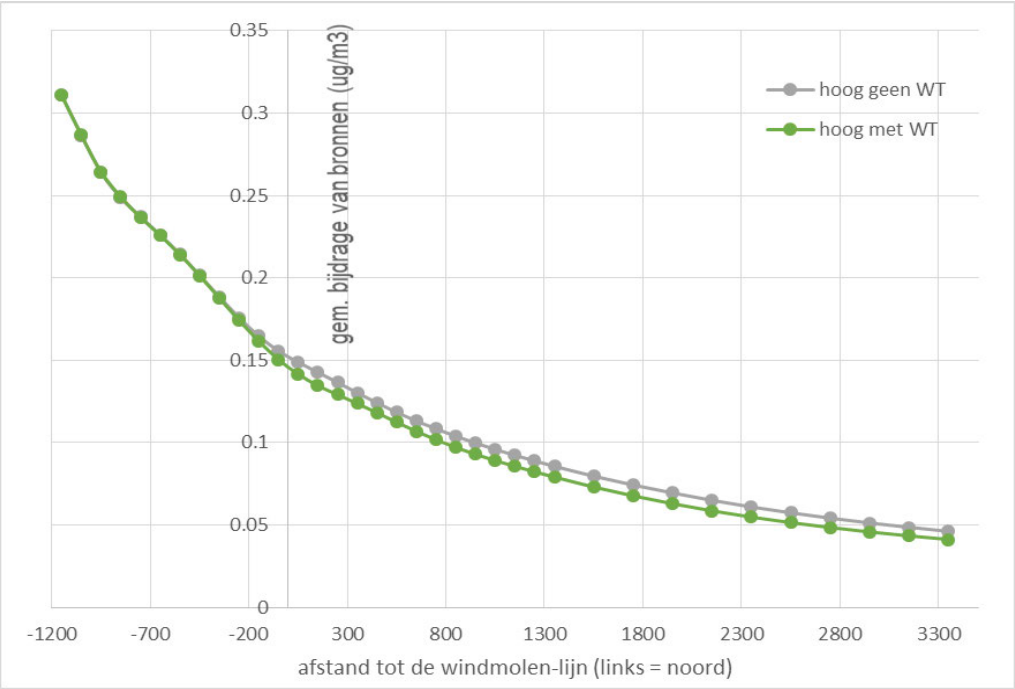

Figuur F6. Bijdrage van hoge bronnen (puntbronnen) aan jaargemiddelde PM10 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is max 10%).

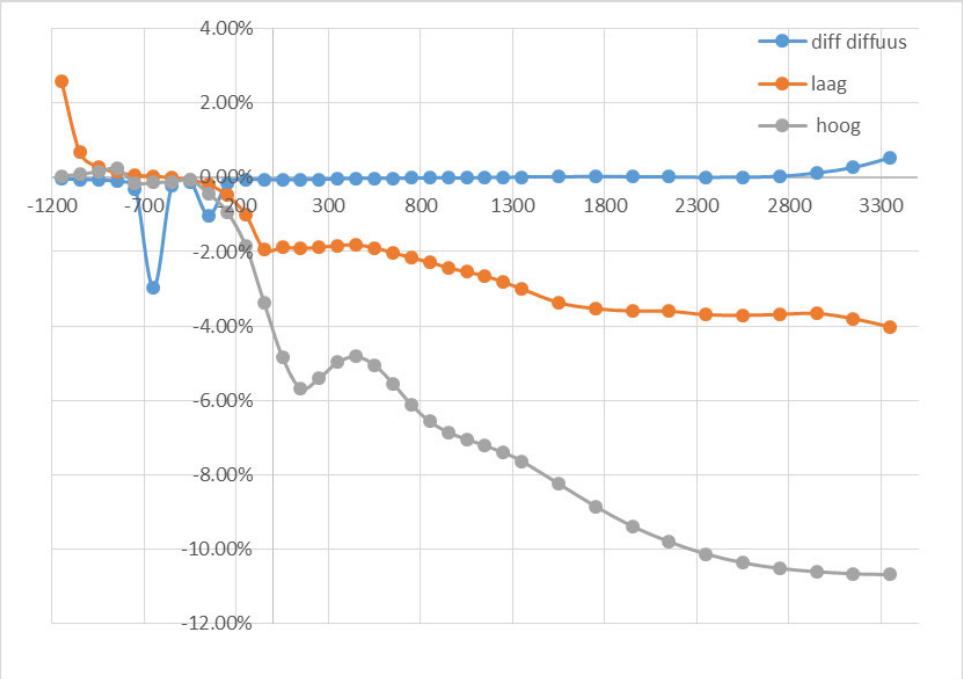

Figuur F7. Relatieve toe- of afname(negatieve getallen) voor jaargemiddelde PM10 concentraties bij plaatsing van windmolens, Afzonderlijk voor de drie brongroepen (diffuus, laag en hoog).

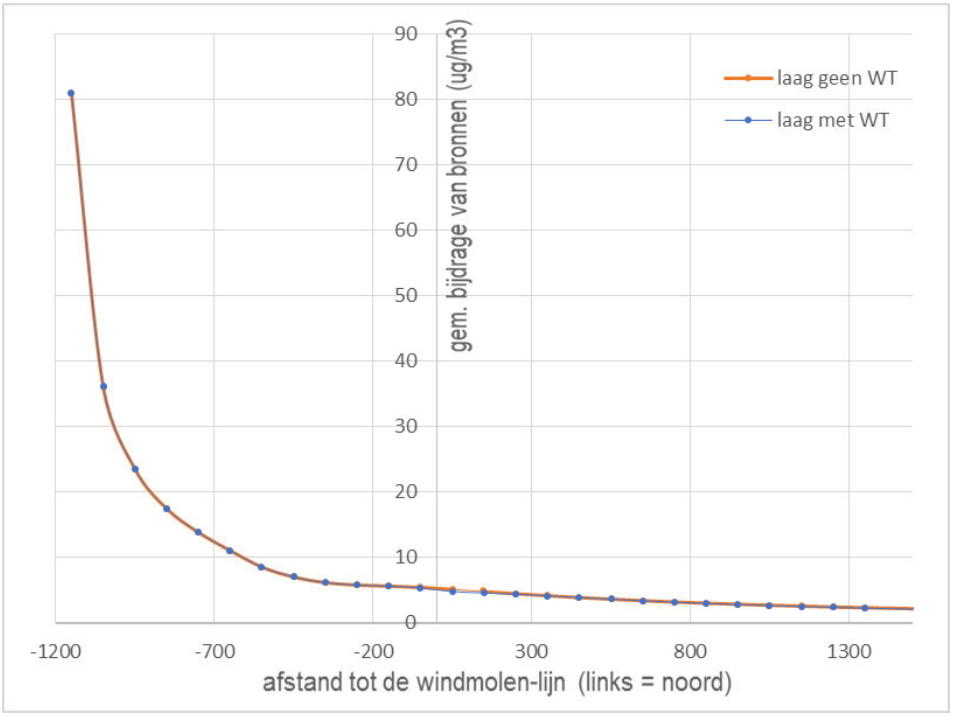

Figuur F8. Bijdrage van lage bronnen (puntbronnen) aan jaargemiddelde SO2 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is gering).

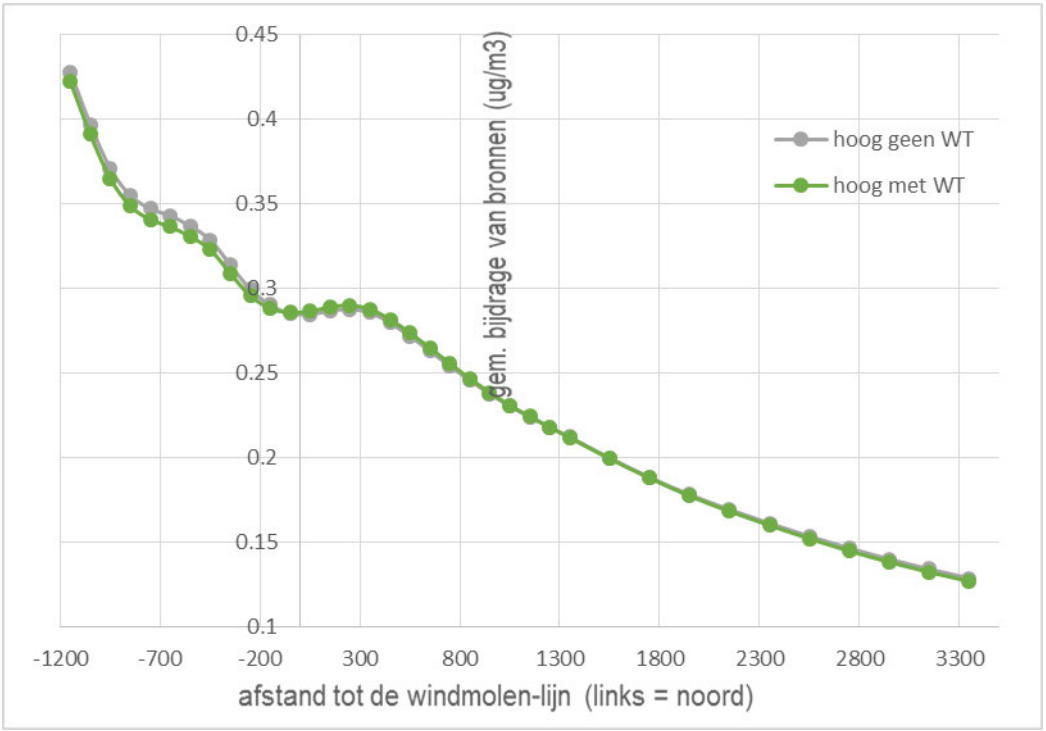

Figuur F9. Bijdrage van hoge bronnen (puntbronnen) aan jaargemiddelde SO2 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is max 2%).

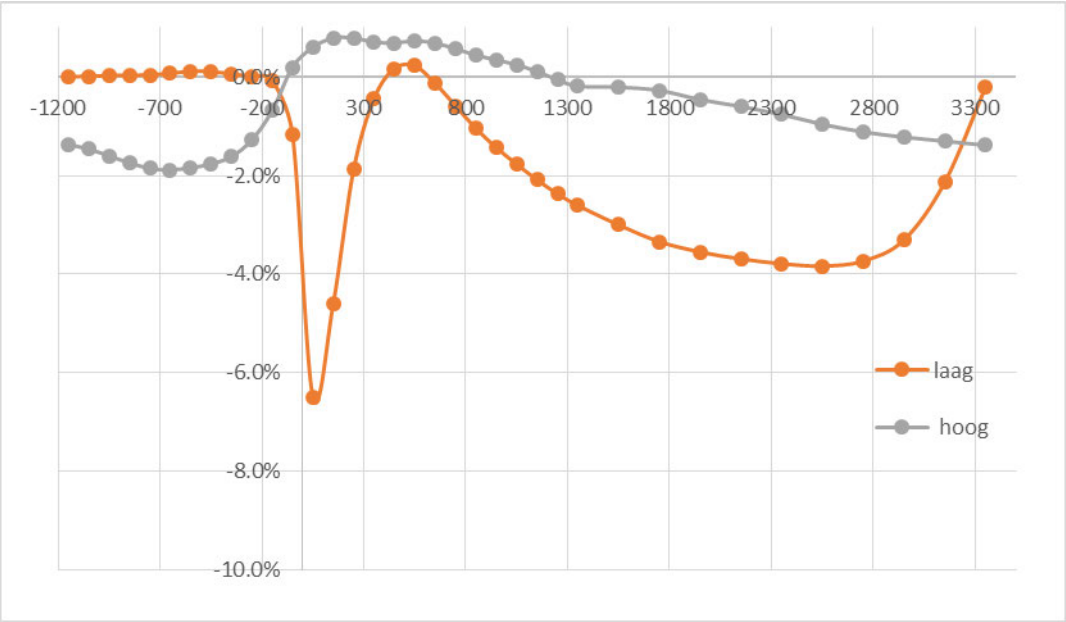

Figuur F10. Relatieve toe- of afname(negatieve getallen) voor jaargemiddelde SO2 concentraties bij plaatsing van windmolens, Afzonderlijk voor de drie brongroepen (laag en hoog). Bijdrage van diffuse bronnen is nul (er zijn geen diffuse SO2 bronnen).

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 15 april 2021 12:51
Aan: [redacted]
Onderwerp: beantwoording raadsadres en vragen uit de raadscommissie
Bijlagen: Beantwoording raadsadres v1.docx

Ha [redacted]

Eerste aanzet tot beantwoording van het raadsadres.
Druk is groot om antwoord RIVM al te delen.

Succes,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Beantwoording raadsadres (para)medici windalarm

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

Het college hecht veel waarde aan een goede en gezonde leefomgeving voor alle Amsterdammers. Gezondheid speelt daarom een belangrijke rol bij de afwegingen die gemaakt worden om de beschikbare ruimte binnen de gemeente in te richten. Landelijke normen geven daarbij het kader aan, maar het college laat zich ook informeren door de GGD en het RIVM om gewogen beslissingen te nemen die recht doen aan de Amsterdamse situatie. Zij hebben de kennis in huis om het wetenschappelijk onderzoek naar relaties tussen geluid van windmolens en het optreden van gezondheidseffecten te beoordelen.

De plaatsing van windmolens heeft, net als de aanleg van een weg of een nieuwe woonwijk, invloed op de leefomgeving. De milieueffecten van elk voornemen tot het plaatsen van een windmolen of windmolenpark worden daarom beoordeeld met een milieu effect rapportage (MER). Daarnaast zal de GGD de gezondheidseffecten van elk voornemen in kaart brengen om de gezondheid van de omwonenden een volwaardige plaats in de afweging te geven.

De GGD baseert zich daarbij op het wetenschappelijk onderzoek dat beschikbaar is, de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidsraad, en de expertise van het RIVM. Daarbij wordt mede gebruik gemaakt van het RIVM rapport: ‘Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update’ uit 2020. Dit rapport geeft inzicht in de wetenschappelijke literatuur die sinds het WHO advies over omgevingsgeluid uit 2018 verschenen is. Het RIVM rapport biedt een aanvulling op de beschikbare kennis en is niet de enige bron van informatie zoals u in het raadsadres aangeeft.

In het raadsadres geeft u aan dat het RIVM rapport uit 2020 niet volledig is en niet op alle relevante aspecten is toegesneden. Het is niet aan het college om over de inhoud en de conclusies van het RIVM te oordelen. We hebben uw kritiek op het rapport daarom voorgelegd aan het RIVM en hen om een reactie gevraagd. De reactie van het RIVM is een beantwoording van de 8 punten die u aandraagt en is als bijlage aan deze brief toegevoegd.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

Of het verantwoord is om op specifieke locaties in Amsterdam een windturbine te plaatsen zal vooraf onderzocht worden. De locatie(s) worden onder andere beoordeeld met een MER, aangevuld met onderzoek van de GGD naar de mogelijke effecten op de gezondheid.
Het RIVM-rapport geeft alleen de mogelijke gevolgen van blootstelling aan geluid weer en de niet-akoestische factoren die hierbij een rol spelen; niet of dat (maatschappelijk) verantwoord is noch of dat geldt voor de specifieke condities en context op Amsterdamse locaties.

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

Amsterdam is een drukke en levendige stad, waar voortdurend veranderingen plaats vinden. Nieuwe wegen en woonwijken worden aangelegd, industrie verschijnt en verdwijnt, de inrichting van wijken verandert door renovatie en inbreiding. In deze voortdurend veranderende leefomgeving zijn veel geluiden aanwezig. Deze geluiden zijn niet altijd plezierig en kunnen voor de deel van de inwoners ook hinderlijk zijn en de slaap verstoren. Met name wegen en bouwactiviteiten zijn een bron van geluidhinder. Ook kinderen kunnen daar last van hebben. Bij het inrichten van de ruimte in de gemeente is geluid een belangrijk thema en worden maatregelen getroffen om de blootstelling aan hinderlijk geluid zoveel mogelijk te beperken. De plaatsing van windmolens vormt daarop geen uitzondering.

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

[Nee, zodra voornemen voor de bouw van een windmolen(park) bekend is zullen de gezondheidsrisico's en milieueffecten in kaart worden gebracht door de GGD. Waar nodig zal daarbij om input van het RIVM worden gevraagd. Gaat daarbij niet om zoekgebieden, maar zodra concrete locaties in beeld komen]

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

[Nee, maar netjes geformuleerd]

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?
b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

[Voorzorgsprincipe argumenten van de gezondheidsraad inbrengen]

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

[Het college gebruikt de landelijke geluidsnormen om geluidsoverlast voor de Amsterdammers zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast neemt worden extra maatregelen genomen, die zijn beschreven in het 5-jaarlijkse geluidplan dat recent is verschenen (link opnemen).
We staan aan de start van de energietransitie, waarbij voortdurend gezocht wordt naar alternatieven voor ons huidige energieverbruik. Elk alternatief heeft zijn voor- en nadelen die het college zorgvuldig afweegt.]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 25 juni 2021 10:55
Aan: [redacted]'
CC: [redacted]
Onderwerp: Beantwoording raadsadressen gezondheid & windturbines
Bijlagen: beantwoording vervolg raadsadressen gezondheidseffecten windturbines definitief.pdf

Beste [redacted] en andere indieners van de raadsadressen,

Wethouders van Doorninck en Kukenheim hebben een antwoord geschreven op de door u ingezonden raadsadressen 'gezondheid & windturbines d.d. 29 maart 2021 – addendum' en 'Reactie op beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines'. De brief van de wethouders is bijgevoegd bij deze email, en zal binnenkort behandeld worden in de gemeenteraad en online beschikbaar gesteld.

Als het antwoord van de wethouders nog vragen oproept en u wilt daarover van gedachten wisselen met de GGD dan kunt u telefonisch of per email contact opnemen via onderstaande gegevens.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 6 juni 2021 21:38
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Begroting res/wind 2021

Hi [redacted]

We moeten ergens komende weken -als onderdeel van pva refelctiefase and beyond- een nieuwe begroting gaan vaststellen. Het zou mij voor nu helpen om een voorlopig overzicht te hebben van gemaakte kosten en nog te verwachten kosten (uren, inhuur, opdrachten) VS begroting.

Wanneer kunnen jullie mij een eerste inzicht geven?

Groet!
[redacted]

Outlook voor Android downloaden

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 11 juni 2021 12:40
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@amsterdam.nl)
Onderwerp: Behandeling raadsadressen (para)medici
Bijlagen: beantwoording raadsadressen gezondheidseffecten WT vervolg3.docx

Hallo [redacted],

Ik heb een volgende versie gemaakt van de beantwoording van de 2 raadsadressen van de (para)medici over windturbines. Wil jij er nog een blik op werpen en dit antwoord vervolgens aanbieden aan de teams van beide wethouders voor commentaar. Rob Smiers van het RES team kijkt mee of de beantwoording in lijn is met de status van het proces rond de RES, vandaar in de cc.

Groet en fijn weekend,

[redacted]
Senior adviseur Leefomgeving
GGD Amsterdam

T [redacted]
M [redacted]
[redacted]@ggd.amsterdam.nl

ma-di-do-vr

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

[redacted]

Datum 11 juni 2021
Behandeld door [redacted]@ggd.amsterdam.nl
Onderwerp Beantwoording raadsadressen 'gezondheid & windturbines d.d. 29 maart 2021 – addendum' en 'Reactie op beantwoording raadsadres gezondheidseffecten windturbines'

Geachte indieners van de raadsadressen over gezondheidseffecten windturbines,

Hartelijk dank voor uw brieven van 18 en 24 mei jl. aan de gemeenteraad over de gezondheidseffecten van windturbines. U geeft hiermee vervolg aan uw brief van 29 maart jl. en reageert op ons antwoord van 18 mei 2021. Daarnaast vraagt u aandacht voor het rapport 'Nieuwe gezondheidskundige richtlijnen voor omgevingsgeluid. Nadere gezondheidskundige analyses' dat op 12 mei 2021 door het RIVM is gepubliceerd.

Inmiddels heeft de gemeenteraad van Amsterdam de zoekgebieden voor windenergie vastgesteld. Daarmee neemt het college haar verantwoordelijkheid om de klimaatdoelstellingen te halen, maar voelt ook de verantwoordelijkheid om de zorgen die mensen hebben over de komst van windturbines zoveel mogelijk een plaats te geven. Nog voordat initiatiefnemers die windmolens willen plaatsen zich kunnen melden, vindt er daarom voor de nieuwe zoekgebieden een 'reflectiefase' plaats. In de reflectiefase wordt een afwegingskader vormgegeven samen met bewoners, stadsdelen, buurgemeenten en andere belanghebbenden. Onderdeel van het afwegingskader is een "Health Impact Assessment (HIA)", waarmee mogelijke gezondheidseffecten door windturbines zo goed mogelijk in beeld worden gebracht en een plaats krijgen in de afweging.

Wij onderkennen het belang van de zorgen die u uit en hebben u daarom uitgenodigd voor de dialoog die in de reflectiefase gevoerd wordt. Uw groep is inmiddels uitgenodigd om deel te nemen aan de reflectiefase en krijgt de gelegenheid om mee te denken over de invulling van het Plan van Aanpak, waar de Health Impact Assessment onderdeel van is. Op deze manier zoeken we samen met de Amsterdammers naar de beste manier om hun zorgen over gezondheid en welzijn een plek te geven in de afwegingen. Het staat u vrij om uw zorgen via raadsadressen te blijven uiten, maar het heeft onze voorkeur om de discussie met de verschillende belanghebbenden open aan tafel te voeren. Dit komt de timing van vraag en antwoord ten goede.

Op verzoek van verschillende ministeries gaan het RIVM en de GGD's nauwer samenwerken in het Expertisepunt Windenergie en Gezondheid. Dit expertisepunt is bedoeld om de bestaande wetenschappelijke kennis over windturbines en gezondheid te verzamelen en te duiden, en om mogelijk aanvullend onderzoek te doen. Uw vragen en zorgen worden door ons met het expertisepunt gedeeld.

Uit uw vragen komt naar voren dat u grote twijfels heeft over de inhoud van een aantal RIVM-rapporten, en dat u het niet eens bent met de conclusies. Voor ons antwoord van 18 mei hebben wij het RIVM gevraagd om daar inhoudelijk op te reageren. In uw brief van 24 mei jl. geeft u een uitgebreide reactie op het antwoord van het RIVM. Wij verzoeken u om de inhoudelijke discussie rechtstreeks met het RIVM te voeren. Het RIVM is daartoe bereid en het is niet nodig dat de gemeente Amsterdam als tussenschakel fungeert. Uiteraard worden uw vragen over het beleid van de gemeente Amsterdam wel beantwoord.

U brengt het RIVM-rapport over omgevingsgeluid van 12 mei 2021 onder onze aandacht. Dit rapport gaat nader in op de betekenis voor het Nederlandse beleid van de richtlijnen voor geluid die de wereld gezondheidsorganisatie (WHO) in 2018 heeft uitgebracht. De kennis over de gezondheidseffecten van geluid die in het rapport beschreven wordt is niet nieuw, maar wel toegepast op de Nederlandse situatie door de omvang van de ziektelast uit te rekenen voor blootstelling aan geluid van weg-, rail- en vliegverkeer. Het rapport van het RIVM is voor ons geen aanleiding om het voorgenomen proces aan te passen. De in het rapport gebruikte methode om gezondheidseffecten te kwantificeren kan wel meegenomen worden bij het uitwerken van de HIA voor windturbines in Amsterdam.

U geeft aan dat 'windturbines voor overlast en hinder kunnen zorgen is eenieder duidelijk, echter willen we nogmaals benadrukken dat ons raadsadres de gezondheidseffecten adresseert'. Dit geeft aan dat u mogelijk een andere definitie van gezondheid gebruikt dan wij. Voor ons is gezondheid niet slechts de afwezigheid van ziekte of een lichamelijk gebrek, maar spelen ook geestelijk en maatschappelijk welzijn een rol. Ernstige (geluid)hinder is voor ons ook een gezondheidseffect. Het is tot nu toe het enige gezondheidseffect waarvan in wetenschappelijk onderzoek is vastgesteld dat omwonenden van windturbines er rechtstreeks last van hebben. Het terugdringen en liefst voorkomen van (geluid)hinder door alle bronnen van geluid (ook windturbines) kan daarom een belangrijke bijdrage leveren aan het beschermen van de gezondheid en het welzijn van de inwoners van Amsterdam. Een bepaalde mate van (geluid)hinder is daarbij helaas niet uit te sluiten.

Het afwegingskader en de HIA zijn bij de vaststelling van de RES nog niet volledig beschreven. Deze keuze is gemaakt om samen met bewoners, stadsdelen, buurgemeenten en andere belanghebbenden invulling te geven aan de afwegingen die gemaakt worden voordat een windturbine geplaatst kan worden. De website van de WHO waar u naar verwijst biedt daarbij goede handvaten om de HIA nader vorm te geven.

Samen met andere belanghebbenden en bewoners van Amsterdam hopen wij u te mogen verwelkomen tijdens de dialoog die tijdens de reflectiefase wordt gevoerd.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.
Hoogachtend,
Namens het college van Burgemeester en Wethouders,

Simone Kukenheim
Wethouder Zorg, Jeugd(zorg),
Beroepsonderwijs en Sport

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en
Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 29 maart 2021 16:57
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Belangrijkste zorgpunten en informatiebehoeften

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Zijn dit de belangrijkste *zorg*punten en *informatie*behoeften van **bewoners**?

Proces, besluitvorming, plaatsing, opbrengst

- Waarom windmolens in een dichtbevolkt gebied?
- Wie bepaalt straks de precieze locatie van de windmolens?
- Wie bepaalt wie een windmolen gaat plaatsen?
- Waar gaat de energie naartoe die een windmolen opwekt?
- Kan ik mede-eigenaar van een windmolen worden?

Gezondheid

- Hoe hoog worden de windmolens?
- Kunnen er windmolens geplaatst worden op 350 meter van een woning?
- Wat is het geluid van een windmolen?
- Welke regels zijn er om geluidshinder zo klein/laag mogelijk te houden?
- Hoe zit het met laagfrequent geluid en gezondheidsklachten?

- Kan ik hinder verwachten van slagschaduw?

Natuur

- Wat zijn de effecten voor vogels en de natuur?

N.B. Deze items moeten ook aan bod komen in de introductievideo met korte interviews en vervolgens tijdens de 5 avonden

Met ondernemende groet van [redacted]

Gemeente Amsterdam
Communicatie duurzaamheid
M [redacted]

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

[redacted]

Onderwerp: Bericht over doorsturen van vergadering: Werkgroep Reflectiefase RES 1.0
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

Begin: wo 3-11-2021 10:30
Einde: wo 3-11-2021 11:30

Terugkeerpatroon: (geen)

Organisator: [redacted]

De vergadering is doorgestuurd

[redacted] heeft uw vergaderverzoek doorgestuurd naar extra geadresseerden.

Vergadering

Werkgroep Reflectiefase RES 1.0

Tijdstip van vergadering

woensdag 3 november 2021 10:30-11:30.

Geadresseerden

[redacted]

Alle vermelde tijdstippen gelden voor de volgende tijdzone: (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna

Verzonden met Microsoft Exchange Server

[redacted]

Onderwerp: Bericht over doorsturen van vergadering: Werkgroep Reflectiefase RES 1.0
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

Begin: wo 3-11-2021 10:30
Einde: wo 3-11-2021 11:30

Terugkeerpatroon: (geen)

Organisator: [redacted]

De vergadering is doorgestuurd

[redacted] heeft uw vergaderverzoek doorgestuurd naar extra geadresseerden.

Vergadering

Werkgroep Reflectiefase RES 1.0

Tijdstip van vergadering

woensdag 3 november 2021 10:30-11:30.

Geadresseerden

[redacted]

Alle vermelde tijdstippen gelden voor de volgende tijdzone: (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna

Verzonden met Microsoft Exchange Server

[redacted]

Onderwerp: Bericht over doorsturen van vergadering: Werkgroep Reflectiefase RES 1.0
Locatie: via MS Teams (zie link in notitie)

Begin: wo 20-10-2021 10:30
Einde: wo 20-10-2021 11:30

Terugkeerpatroon: (geen)

Organisator: [redacted]

De vergadering is doorgestuurd

[redacted] heeft uw vergaderverzoek doorgestuurd naar extra geadresseerden.

Vergadering

Werkgroep Reflectiefase RES 1.0

Tijdstip van vergadering

woensdag 20 oktober 2021 10:30-11:30.

[redacted]

Burck, Hans

Alle vermelde tijdstippen gelden voor de volgende tijdzone: (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna

Verzonden met Microsoft Exchange Server

[redacted]

Van: [redacted]@gmail.com>
Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 22:53
Aan: [redacted]
Onderwerp: Bericht reflectiefase

Beste [redacted],

Wij hebben elkaar kort gesproken vanmiddag. Het gesprek ging over de reflectiefase en was gericht aan mij als contactpersoon voor Windalarm Amsterdam. Maar het ging ook over een gesprek dat verschillende bewonersgroepen in Noord willen met SD bestuur Noord, waarvoor ik namens die groepen acteer. Ik wil deze twee zaken graag scheiden, zeker in mijn correspondentie met het RES team, want anders lopen deze zaken door elkaar. In deze mail heb ik het daarom alleen over de reflectiefase en niet over de vraag vanuit Noord tav het stadsdeelbestuur.

Van telefoongesprek tot een écht gesprek?
In ons telefoongesprek vertelde jij dat jij mij (zijnde contactpersoon Windalarm Amsterdam) vandaag een bericht zou sturen. In het bericht zal oa staan dat Team RES open staat voor een gesprek met Windalarm. Wij waren het met elkaar eens dat het gesprek uiterlijk binnen twee weken plaats zou moeten plaatsvinden.
Ik heb je er in ons gesprek aan herinnerd dat niemand van het RES team bij de laatste pre-reflectie meeting aanwezig was, en dat er geen zorgvuldige terugkoppeling is geweest. Met het gesprek geven jullie gehoor aan ons verzoek om de vragen uit de pre-reflectie eindelijk te beantwoorden en die prefase netjes af te ronden. Wij hebben samen de afspraak gemaakt om volgende week contact te hebben om de afspraak te maken.
Het bericht dat je vandaag zou sturen, heb ik nog niet ontvangen. Kun je laten weten wanneer we dat mogen verwachten?

Beter contact, betere informatievoorziening
Ik ben blij dat er na vier weken geen gehoor van jullie kant toch weer nieuws is vanuit Team RES aan ons. Jij hebt vier weken terug het contact met ons verbroken en ons voor verder contact verwezen naar Public Mediation. Het ‘argument' was dat Team RES niet langer met bewonersgroepen communiceert, en dat alle bezwaren en vragen over terugkoppeling in de klankbordgroepen zullen worden besproken.
[redacted] mailde mij 10 september (dus na de eerdere raadsbrief van 7 september): “een brief met meer informatie over het proces van de reflectiefase is in de maak. Daarin komt ook de aanmelding voor de verschillende klankbordgroepen.” Ik heb sindsdien dagelijks de Dagmail gecontroleerd op informatie vanuit wethouder en Team RES, maar er kwam niets. Met Public Mediation heeft Team RES een wekelijks overleg. Hadden jullie PM niet toestemming kunnen geven om meer te vertellen dan dat wij van Martien en Marc aan informatie kregen? (er was telkens geen of weinig nieuws, werd mij verteld).

Doordat wij (Windalarm) niet op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen en planning, lopen wij achter de feiten aan. Wij vinden dat zorgwekkend. Windalarm vertegenwoordigt een grote groep belanghebbenden in Amsterdam en heeft het mandaat van meer dan 20.000 petitie-ondertekenaars. Wij voelen ons buiten spel gezet in deze fase van de reflectiefase.
Hoe kunnen we het contact en de informatievoorziening vanuit jullie vanaf nu verbeteren? Zolang de stedelijke klankbordgroep nog niet is geformeerd en functioneert, wil ik voorstellen dat wij iedere twee weken van jullie een update krijgen over voorbereiding en vorderingen van het proces. Kan Team RES aan die vraag tegemoet komen? Heeft Team RES een ander voorstel dat tot gevolg heeft dat wij beter ingelicht worden?

Uitstel klankbordgroepen beperkt participatie
Het samenstellen van de klankbordgroepen wordt steeds uitgesteld. Laatste bericht vanuit PM hierover is dat het over de herfstvakantie wordt getild. En dan is het al weer bijna november. Per wanneer is er dan eindelijk een stedelijke klankbordgroep samengesteld? Welke processen zijn dan allemaal al in gang gezet zonder dat de stedelijke klankbordgroep (waaronder Windalarm, Volkstuinen, etc.) daarvan op de hoogte is gebracht en daar invloed op heeft kunnen uitoefenen? We zouden graag samen vooruit willen kijken.

Ik hoor graag van je.

hartelijke groet,

[redacted]
Windalarm Amsterdam
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]@groenlicht.nl>
Verzonden: maandag 14 juni 2021 17:16
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Bespreken opzet organisatie vervolg RES/Wind; Woensdag 14 juni; 11-12u
Bijlagen: 210614 - Sheets voorstel organisatie.pdf

Hi allen,

In lijn met ons vorige overleg bijgaand de slides ter voorbereiding op woensdag. Belangrijk voor ons is om met elkaar om de beelden op elkaar af te stemmen qua inhoud en vervolg. Graag staan we stil bij de volgende vragen;

- Is dit in lijn met wat jullie voor ogen hadden na vorige keer? Minder vanuit een "theorie", meer pragmatische benadering
- Werkt het onderscheid tussen feitelijkheid en vertaling en klopt de inhoud (vanaf slide 13 – 23)
- Hoe gaan we om met de bredere sessie met geïnterviewden nu we minder een sturingsfilosofie ontwikkelen, en meer een invulling vanuit R&D perspectief.

Wij zullen het e.e.a. toelichten en doornemen, fijn als jullie kans zien om alvast de gedachten te laten gaan over het vervolg + de inhoud van de slides.

Met vriendelijke groet, mede namens [redacted]

[redacted]

Van [redacted]
Verzonden: donderdag 27 mei 2021 19:43
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@groenlicht.nl>
Onderwerp: Bespreken eerste bevindingen organisatie vervolg RES/Wind; Maandag 30 mei; 15:30-16:30

Hi allen,

Komende maandag spreken wij elkaar om de eerste bevindingen en vervolgstappen te bespreken met elkaar. Voor [redacted] en [redacted] zal het deels een herhaling vormen. In de bijlage ter voorbereiding een aantal sheets, mochten jullie nog geen behoefte hebben aan rust na wederom hectische weken. Belangrijkste vraagstuk is wat ons betreft hoe

te komen tot (principiële) keuze, onzes inziens zijn deze noodzakelijk om de verdere inkleuring van de uitwerking mogelijk te kunnen maken. Dit zijn keuzen ten aanzien van de sturingsfilosofie en het type opdrachtverlening. Daarnaast willen we ook afstemmen hoe verder richting de bredere groep (geïnterviewde).

Tot maandag of eerder,

[redacted]

Voorstel Organisatie activiteiten Wind / RES Amsterdam ná reflectiefase

Concept – Ter bespreking 16 juni 2021

Onderdelen

- Model en keuzes
- Voorstel vervolg Stedelijke activiteiten
- Voorstel vervolg Zoekgebied activiteiten

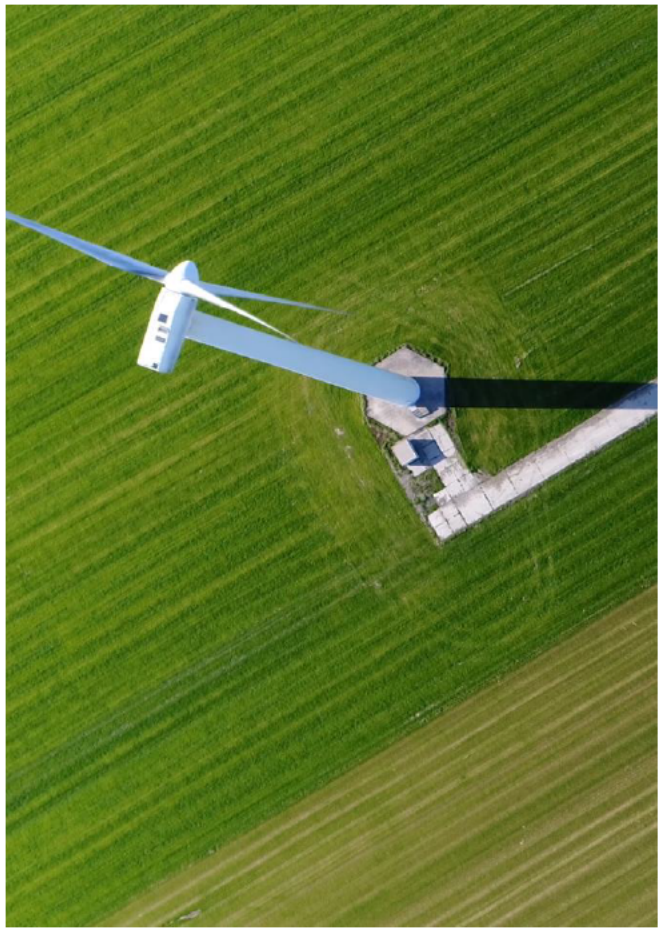

Model en keuzes

Samenspel niveaus en belangrijkste keuzes

Stad / Stedelijk

Zoekgebied

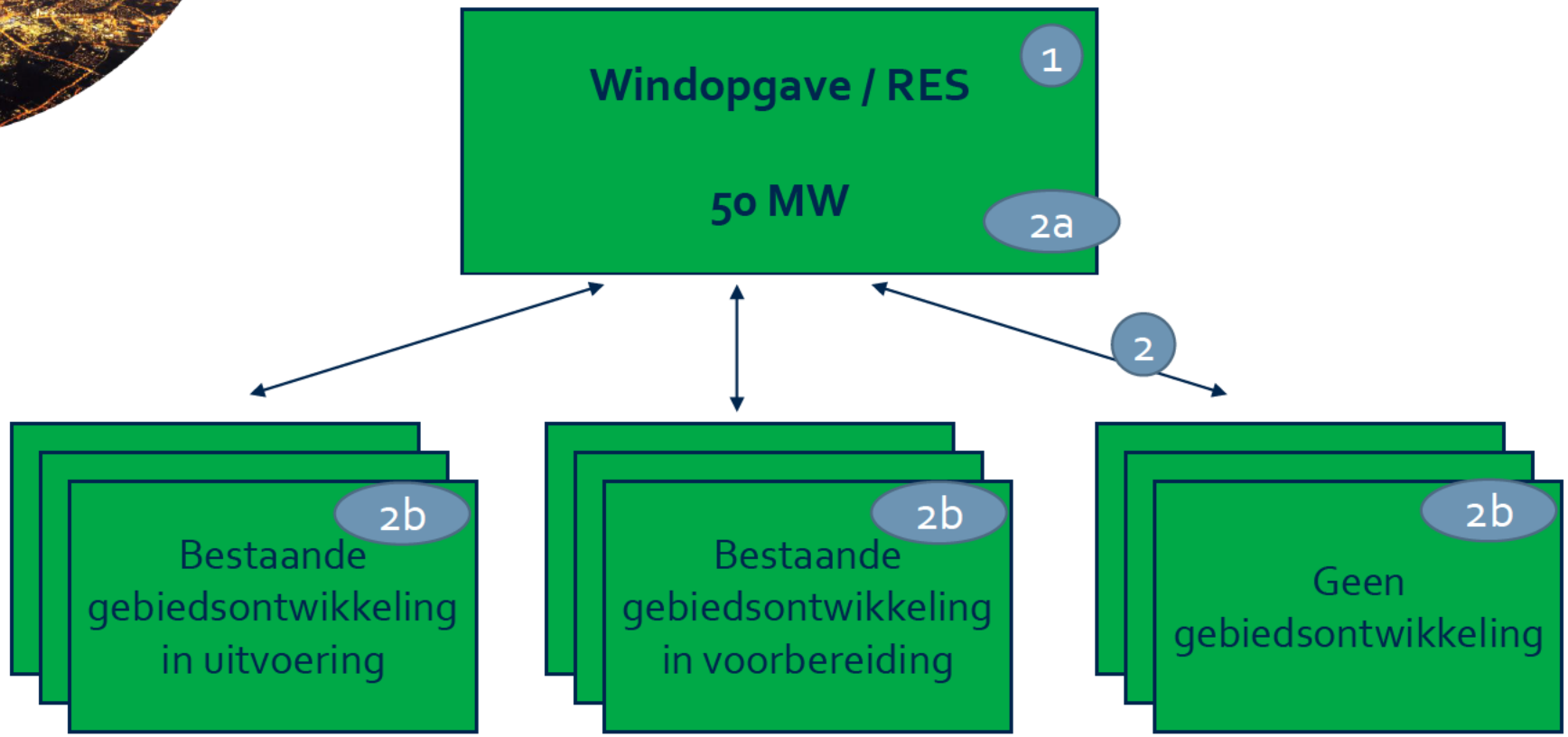

1. Sturingsfilosofie

2a. Organisatie opdrachtgeverschap

2. Soort 'opdracht'

2b. Organisatie uitwerking afstemmen zoekgebied ('opdrachtnemerschap')

Activiteiten naar schaal

Schaal	Hoofdactiviteiten
Stad / Stedelijk	• Besluitvorming (start en einde) en opdrachtverlening t.b.v. uitwerking • Coördinatie, monitoring, evaluatie en (bij)sturing doelrealisatie • Beleidsontwikkeling / OVA: uitwerken van het ruimtelijke verhaal • Financiering / dekking vervolg windenergie • Communicatie en participatie rondom de (stedelijke) opgave • Activiteiten gericht op regio (o.a. RES gerelateerd), afstemming & onderzoeken (planMER) voortzetten c.q. initiëren • Samenspel met provincie & buurgemeenten • Opdrachtgeverschap uitwerking / vervolg zoekgebieden; kaderontwikkeling • *NB: Ontwikkelen ruimtelijk kader / afwegingskader gebeurt al in reflectiefase dus buiten beschouwing.*

Zoekgebied	• Uitwerking zoekgebieden o.b.v. 'opdracht' / 'kader'
	Betreft uitwerking (in volle breedte)
	  • Uitwerken plannen, onderzoek (o.a. projectMER, health impact assesment)
	  • Communicatie en participatie zoekgebied
	  • Samenspel met initiatiefnemers/buurgemeenten uitwerking
	  • Procesplan/procesontwerp
	  • Lokale integratie met andere opgaven

Keuze 1: Sturingsfilosofie

- Doelbereik MW per 2030 leidend
- Centrale sturing vanuit opgave op kwantiteit in zoekgebieden. Ook in prioritering en fasering zoekgebieden
- Inpassing in zoekgebieden volgt op kwantitatieve opgave

- Inpassing en vervlechting in leefomgeving leidend
- Acceptatie bepalend, ook vanuit belang opgave 2050
- Haalbare opwek zoekgebieden en totaal doelbereik is resultante van uitwerking per zoekgebied

- Werkt door in opdracht / overdracht naar uitwerking in zoekgebieden én reflectiefase!
- Huidige lijn niet heel expliciet. Tot nog toe dominant gericht op linkerzijde, vanuit gemeentelijke organisatie wordt meer naar rechts geneigd.

- **Uitgangspunt vervolg, in lijn met vertrekpunt "Reflectiefase";**
  - Vanaf rechts vertrekken, met oog op doelbereik opgave.
  - Per zoekgebied accent bepalen ten aanzien van uitwerking

Keuze 2: Soort ‘opdracht’ uitwerking

In verlengde van sturingsfilosofie

I. Sectoraal of integraal (dit laatste heeft voorkeur)
II. Taakstellend (resultaatsverplichting) of vrijblijvend (zoekopdracht)

Differentiatie soort zoekgebied: geen of bestaande gebiedsontwikkeling (uitvoering / voorbereiding)

Enkele mogelijkheden

I. Sectorale (wind)opdracht (inpassing) toevoegen aan bestaande gebiedsontwikkeling
II. Integrale opdracht in nieuwe gebiedsontwikkeling
III. Zelfstandige sectorale uitwerking zonder bestaande gebiedsontwikkeling

Uitgangspunt vervolg;

- Zoveel mogelijk integraal invullen
- Inspanningsverplichting opgave; soms harder sturen in verband met politieke context
- Aanwezigheid gebiedsontwikkeling of mandaat elders bepaalt deels vervolg uitwerking

Keuze 2a:
Opdrachtgeverschap opgave RES / Wind

Opties bestuurlijk opdrachtgeverschap

I. Wethouder duurzaamheid en RO
II. Bredere verantwoordelijkheid, meerdere wethouders

Opties ambtelijk opdrachtgeverschap

= verantwoordelijk / aanspreekpunt voor bestuurlijk opdrachtgever

= aanspreekpunt voor kader en ontwikkelingen uitwerking in zoekgebieden

I. R&D als (sectoraal) opdrachtgever voor Windopgave
II. R&D als opdrachtgever voor geïntegreerde beleidsopgave per zoekgebied
III. Ruimte en Economie (iig R&D en G&O) als opdrachtgever

Uitgangspunt vervolg:

- R&D is en blijft eigenaar van de opgave
- Commitment andere directies is randvoorwaardelijk voor een goede uitwerking

Keuze 2b:
Opdrachtnemerschap uitwerking zoekgebieden

Bestuurlijk opdrachtnemerschap beleggen?

- Bijvoorbeeld in geval van stadsdelen als opdrachtnemer

Opties opdrachtnemerschap (ambtelijk)
= verantwoordelijk voor uitwerking conform opdracht
= aanspreekpunt voor opdrachtgever stedelijk niveau

I. Bestaand vehikel gebiedsontwikkeling
II. Stadsdeel
III. G&O en Stadsdeel
IV. R&D, G&O en stadsdeel

Uitgangspunt vervolg

- Verantwoordelijkheid zoveel mogelijk lokaal beleggen

Voorstel organisatie RES/ Wind na Reflectiefase

Stedelijke Activiteiten

Organisatie stedelijke activiteiten

Sturingsfilosofie	• Bewaken doelbereik / resultaatssturing 50 MW over zoekgebieden heen, in lijn met bekrachtiging ambitie RES 1.0 • Doorcascaderen opgave naar andere zoekgebieden conform prioritering bij (te) beperkt doelbereik • Oog voor wat realistisch en haalbaar is binnen zoekgebieden, hetgeen moet blijken uit uitwerkingsopgave • Vraagt om wederkerigheid en flexibiliteit in (andere opgaven binnen) zoekgebieden
Aard opdracht per zoekgebied	• Doelzoekend: minimaal X MW op te leveren als bijdrage aan stedelijk doel 50 MW (geen absolute taakstelling) • Maximale inspanning en inzet gevraagd op bijdrage doelbereik • Risico van effecten uitwerking ligt op stedelijk niveau • *NB: exacte opdracht is uitkomst reflectiefase*
Opdrachtgeverschap stedelijke opgave als geheel	• Bestuurlijk opdrachtgeverschap bij wethouder • Ambtelijk opdrachtgever op stedelijk niveau voor windopgave bij R&D (Directeur)

Voorstel organisatie RES/ Wind na Reflectiefase

Zoekgebied Activiteiten

GROENLICHT

Verklaring tabellen

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	Invulling
Bestuurlijke prioriteit	Hoog – gemiddeld – laag (impliciet)
Reflectiefase van toepassing (j/n)	[Ja / nee] + eventuele onderbouwing
Gebiedsontwikkeling	[Ja/Nee, typering: wat is opgave en grove status en planning, [fase PLABERUM]]
Ontwikkelaar	[is er al sprake van ontwikkelaar?]
Welk stadsdeel in zoekgebied	[Naam]
Raakvlak met buurgemeenten?	[Ja/nee] + welke
Indicatie MW opwek	[Opwek, Bandbreedte, min – max]
Netaansluiting Liander	[Smaken en verklaringen] ++ = Zeer goed + = Goed - =
Aandachtspunten	

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	Invulling
Categorie	1 = Uit windvisie 2012 2 = Concept-Stadspoorten (RES) 3 = Overige
Mate van ondersteuning	Intensiveren: Extra inzet extern op windenergie-opgave gaan organiseren Continueren: Huidige wijze voortzetten Voorbereiden: Voorlopig geen extra inzet extern organiseren; interne stappen doorlopen
Type opdracht	Taakstellend/vrijblijvend Integraal/sectoraal Verhouding tot gebiedsontwikkeling Relatie met reflectiefase
Opdrachtgever	Waar wordt het opdrachtgeverschap belegd?
Opdrachtnemer	Waar wordt het opdrachtnemerschap belegd?
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Uitvoerend • Adviserend • Consulterend • Coördineren

Havengebied 1A

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Hoog, maximale inzet door zowel Havenbedrijf Amsterdam als gemeente
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Nee; geen nieuw windzoekgebied (windvisie 2012)
Gebiedsontwikkeling	Nee, aangrenzend aan transformatieontwikkelgebied HavenStad (Fase PLABERUM: N.v.t.)
Ontwikkelaar	Nee
Welk stadsdeel in zoekgebied	Westpoort
Raakvlak met buurgemeenten?	Ja (Zaanstad, Haarlemmermeer)
Indicatie MW opwek	10 (meer is welkom)
Netaansluiting Liander	+
Aandachtspunten	• De hoogtebeperkingen van maximaal 120 meter groot deel van het gebied • Uitbreidingsbehoefte van de haven/industrie in relatie tot ruimtebeslag windenergie (incl. risicocontouren

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	1, uit windvisie 2012
Mate van ondersteuning	Intensiveren; Let wel mandaat ligt niet bij gemeente Amsterdam
Type opdracht	Taakstellend & integraal
Opdrachtgever	Havenbedrijf Amsterdam
Opdrachtnemer	Havenbedrijf Amsterdam
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	Gemeente Amsterdam (uitvoerend) Industrie (consulterend) Omgevingsdienst (vergunningverlening)

Havengebied 1B

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Hoog, maximale inzet
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Nee; geen nieuw windzoekgebied (windvisie 2012)
Gebiedsontwikkeling	Ja, ontwikkeling Sloterdijk III & een vergunningaanvraag voor 4 nieuwe windturbines op het rioolwaterzuiveringsterrein langs de Westpoortweg (Fase PLABERUM: Begin stadium)
Ontwikkelaar	Deels (Waterschap Amstel, Gooi en Vecht & Waternet). Voor SDIII niet.
Welk stadsdeel in zoekgebied	Nieuw-West
Raakvlak met buurgemeenten?	Ja, Haarlemmermeer
Indicatie MW opwek	15
Netaansluiting Liander	++
Aandachtspunten	• De nodige ruimte voor de vestiging van bedrijven in verband met de ontwikkeling van HavenStad en woningbouwplannen in Sloterdijk Centrum. •Dijk op de noordgrens van de Brettenzone die de bouw van windturbines kan belemmeren + ruimtelijke inpassing windturbines in NNN-gebied Brettenzone •De hoogtebeperkingen van maximaal 120 meter in een groot deel van het gebied

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	1, uit windvisie 2012
Mate van ondersteuning	Intensiveren - zo snel mogelijk invullen conform Havenvisie & gemeentelijke ambitie.
Type opdracht	Taakstellend & integraal
Opdrachtgever	R&D
Opdrachtnemer	G&O
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Stadsdeel (adviserend) • RWS (grondeigenaar) • Omgeving (consulteren)

Noorder-IJplas 2A (& Cornelis Douwesterrein 2B)

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Hoog; ondertekende intentieovereenkomst voor realisatie
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Nee, geen nieuw windzoekgebied. Wel participatieplan waarin onderdelen van de reflectiefase een plek hebben.
Gebiedsontwikkeling	Ja, deels in transformatieontwikkelgebied Haven-Stad (Planvormingsfase) (Fase PLABERUM: Beginfase (R&D))
Ontwikkelaar	Ja (Amsterdam-Wind + NDSM Energie)
Welk stadsdeel in zoekgebied	Noord
Raakvlak met buurgemeenten?	Ja (Zaanstad, Oostzaan)
Indicatie MW opwek	6,6-9
Netaansluiting Liander	+
Aandachtspunten	• De nodige ruimte voor de woningbouwplannen op het grondgebied van Zaanstad (Achtersluispolder) en Oostzaan (Radio 9, Zuideinde 134). windturbines komen op voldoende afstand te staan gezien de wettelijke geluidsnormen

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	1, uit windvisie 2012
Mate van ondersteuning	Continueren; bestaande inzet (inhuur onafhankelijke procesmanager) voorzetten
Type opdracht	Taakstellend/vrijblijvend Integraal
Opdrachtgever	R&D
Opdrachtnemer	Stadsdeel & Havenstad
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Buurgemeenten (consulteren) • Omgeving (consulteren) • Marktpartij (uitvoerend)

Cornelis Douwesterrein 2B (& Noorder-IJplas 2A)

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Hoog; ondertekende intentieovereenkomst voor realisatie
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Nee, geen nieuw windzoekgebied. Wel participatieplan waarin onderdelen van de reflectiefase een plek hebben.
Gebiedsontwikkeling	Ja, geheel in transformatieontwikkelgebied Haven-Stad (Fase PLABERUM: Beginfase (R&D))
Ontwikkelaar	Nee
Welk stadsdeel in zoekgebied	Noord
Raakvlak met buurgemeenten?	Afhankelijk van samenhang uitwerking met 2A
Indicatie MW opwek	Zie 2A
Netaansluiting Liander	n.v.t.
Aandachtspunten	• De nodige ruimte voor o.a. de gebiedsont-wikkeling in Haven-Stad: de woningbouw-plannen en de ontwikkeling van een park aan de oostzijde van de Noorder IJ-plas. Vooral in het gebied van het Cornelis Douwesterrein wordt het ingewikkeld om de verschillende ruimteclaims te combineren. • Politieke discussie stadsdeel samenhang zoekgebieden 1a & 1b

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	1, uit windvisie 2012
Mate van ondersteuning	Continueren; bestaande inzet (inhuur onafhankelijke procesmanager) voorzetten
Type opdracht	Taakstellend/vrijblijvend Integraal
Opdrachtgever	R&D
Opdrachtnemer	Stadsdeel & Havenstad?
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Buurgemeenten (consulteren) • Omgeving (consulteren) • Marktpartij (uitvoerend)

Ring A10 Noord 3

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Gemiddeld; Groen voor smalle strook ten Noorden Ring A10 en geel voor meest westelijke gebied)
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Ja
Gebiedsontwikkeling	Nee
Ontwikkelaar	Nee
Welk stadsdeel in zoekgebied	Noord
Raakvlak met buurgemeenten?	Landsmeer, Oostzaan, Zaanstad
Indicatie MW opwek	6,6-18
Netaansluiting Liander	+
Aandachtspunten	• De nodige ruimte voor recreatie, de volkstuinen, de golfbaan en sportvelden. • De ruimtelijke inpassing van windturbines in Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL).

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	3, overige
Mate van ondersteuning	Voorbereiden - Voorlopig geen extra inzet extern organiseren; interne stappen doorlopen
Type opdracht	Vrijblijvend/integraal; verder deels afhankelijk van uitkomsten reflectiefase
Opdrachtgever	R&D
Opdrachtnemer	Stadsdeel?
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Stadsdeel (adviserend) • Buurgemeente (adviserend) • RWS (uitvoerend) • Omgeving (consulteren) • Provincie (adviserend)

Sciencepark 4A

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Laag; op korte termijn weinig mogelijkheden, lopen andere ontwikkelingen
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Ja; afstemmen met G&O en UvA
Gebiedsontwikkeling	Ja, Beta-campus ontwikkeling samen met UvA (Fase PLABERUM: Principebesluit genomen; Ligt bij G&O)
Ontwikkelaar	Nee
Welk stadsdeel in zoekgebied	Oost
Raakvlak met buurgemeenten?	Ja, Diemen
Indicatie MW opwek	Ntb; 1 turbine lijkt max.
Netaansluiting Liander	++
Aandachtspunten	• De nodige ruimte voor de gebiedsontwikkeling en eventuele uitbreiding van het spooremplacement ten behoeve van woningbouw elders • Aanwezigheid van tijdelijke woningen tot 2025

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	3, overige
Mate van onderst euning	Voorbereiden - Voorlopig geen extra inzet extern organiseren; interne stappen doorlopen
Type opdracht	Vrijblijvend/ Integraal Verhouding tot gebiedsontwikkeling nader te bepalen
Opdrachtgever	R&D/UvA
Opdrachtnemer	G&O
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Stadsdeel (adviserend) • Buurgemeente (adviserend) • UvA (adviserend) • Prorail (adviserend) • Omgeving (consulteren)

IJmeer Strand/Buiteneiland 4C

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Gemiddeld; kan interessant zijn vanwege afstand tot huidige bewoners + te realiseren potentie
Reflectiefase van toepassing (j/n)	ja
Gebiedsontwikkeling	Nee, wel relatie met gebiedsontwikkeling IJburg 2/Buiteneiland (nieuwbouw voorzien in 2041) (Fase PLABERUM: Principebesluit genomen (ligt bij G&O))
Ontwikkelaar	Nee
Welk stadsdeel in zoekgebied	Oost
Raakvlak met buurgemeenten?	Waterland, Gooise Meren, Almere
Indicatie MW opwek	5,6-16,8
Netaansluiting Liander	++
Aandachtspunten	• De ruimtelijke inpassing van windturbines in NNN-gebied (Natuur Netwerk Nederland). • De ruimtelijke inpassing van windturbines nabij Natura 2000 gebied. • De nodige ruimte voor o.a. de scheepsvaart, visserij, recreatie en watersport

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	3, overige
Mate van ondersteuning	Voorbereiden – Voorlopig geen extra inzet extern organiseren; interne stappen doorlopen
Type opdracht	Vrijblijvend/integraal Relatie met reflectiefase
Opdrachtgever	R&D
Opdrachtnemer	R&D – Welke rol G&O hierbij gelet op nabijheid gebiedsontwikkeling verder bespreken
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Natuurorganisaties (advies) • Watersport/visserij (advies) • RSW (besluitvormend?) • PNH (besluitvormend) • Omgeving (consulteren)

Diemerscheg-Amsterdam 5A

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Hoog; Buurgemeente Diemen wil kar trekken; Zuid-Oost ziet kansen om dit, o.v.b, verder op te pakken! (groen)
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Ja; afstemmen met gemeente Diemen & stadsdeel
Gebiedsontwikkeling	Ontwikkelperspectief Diemerscheg & Energievisie stadsdeel Zuid-Oost (Fase PLABERUM: n.v.t.)
Ontwikkelaar	Nee
Welk stadsdeel in zoekgebied	Zuidoost
Raakvlak met buurgemeenten?	ja, Weesp (gemeente Amsterdam per 1-1-2022) & Gooise Meren. Er zijn bestuurlijke gesprekken en voorzichtige afspraken over samenwerking vervolg
Indicatie MW opwek	6,6-18
Netaansluiting Liander	+
Aandachtspunten	• De ruimtelijke inpassing van windturbines in NNN-gebied (Natuur Netwerk Nederland). • Ruimte voor recreatie • Ontwikkelperspectief Diemerscheg opgesteld in samenwerking met veel stakeholders en overheden (o.a. staatsbosbeheer, RWS)

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	2, concept-Stadspoorten (RES)
Mate van ondersteuning	Intensiveren – definitieve inzet bepalen in samenhang met inzet buurgemeenten en uitkomst reflectiefase
Type opdracht	Taakstellend/integraal - af te stemmen met buurgemeente en provincie
Opdrachtgever	R&D (i.s.m. buurgemeenten & provincie?)
Opdrachtnemer	R&D i.s.m. stadsdeel
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Buurgemeenten (uitvoerend) • Staatsbosbeheer (advies) • RWS (uitvoerend?) • Omgeving (consulteren) • Provincie (coördinatie?)

Waternetlocatie Weesperkarspel 5B

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Laag; verder bepalen in afstemming met Waternet; stadsdeel Zuid-Oost wil, o.v.b., graag aan de slag met windenergie
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Nader te bepalen met Waternet
Gebiedsontwikkeling	Nee; wel klimaatdoelstellingen van Waternet (energieneutraal 2025) (Fase PLABERUM: n.v.t.)
Ontwikkelaar	Nee
Welk stadsdeel in zoekgebied	Zuidoost
Raakvlak met buurgemeenten?	Ja, De Ronde Venen
Indicatie MW opwek	4,4-6
Netaansluiting Liander	+
Aandachtspunten	• De ruimtelijke inpassing van windturbines in/nabij NNN-gebied (Natuur Netwerk Nederland). • De nodige ruimte voor recreatie

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	3, overige
Mate van ondersteuning	Voorbereiden - Let wel mandaat ligt niet bij gemeente Amsterdam
Type opdracht	Vrijblijvend/sectoraal Relatie met reflectiefase onbekend, moet worden bepaald in samenwerking met Waternet
Opdrachtgever	Waternet
Opdrachtnemer	Waternet
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• Gemeente Amsterdam (adviserend) • Omgeving (consulteren) • Buurgemeente (consulteren) • Stadsdeel (adviserend)

Knooppunt Holendrecht 6A

Kenmerken zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Bestuurlijke prioriteit	Gemiddeld; verder bepalen in overleg met buurgemeenten qua zoekgebieden; Stadsdeel Zuid-Oost ziet kansen om dit, o.v.b, verder op te pakken!
Reflectiefase van toepassing (j/n)	Ja; afstemmen met buurgemeenten
Gebiedsontwikkeling	Nee; wel Energievisie stadsdeel Zuid-Oost (Fase PLABERUM: n.v.t.)
Ontwikkelaar	Nee
Welk stadsdeel in zoekgebied	Zuidoost
Raakvlak met buurgemeenten?	ja, Oude-Amstel & Ronde Venen
Indicatie MW opwek	2,2-3 (Amsterdams deel)
Netaansluiting Liander	+
Aandachtspunten	• De ruimtelijke inpassing van windturbines in/nabij NNN-gebied (Natuur Netwerk Nederland). • De nodige ruimte voor recreatie en de golfbaan

Voorkeur inrichting uitwerking zoekgebied	
Onderwerp	**Invulling**
Categorie	2, concept-Stadspoorten (RES)
Mate van ondersteuning	Voorbereiden; verder inzet afhankelijk van gesprekken met buurgemeenten en uitkomst reflectiefase
Type opdracht	Taakstellend/vrijblijvend Integraal
Opdrachtgever	R&D i.s.m. buurgemeenten
Opdrachtnemer	R&D i.s.m. stadsdeel
Welke partijen hierbij (op welke manier) betrekken	• RWS (deel uitvoering?) • Omgeving, o.a. golfverenigingen (consulteren) • Provincie (coördinatie?) • Natuurorganisaties (consulteren) • Buurgemeenten (consulteren)

Dank voor uw aandacht!

Zijn er nog vragen?

Van: Secretariaat Wethouder Doorninck
Aan: Doorninck, Marieke van; [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: Bespreken voorstel aanpassing opdracht Reflectiefase wind

---

4/10/21 [redacted] – WH komt fysiek langs

Link: [Link naar de virtuele MS Teams ruimte] <https://teams.microsoft.com/l [redacted] >

Dag [redacted]

Bijgevoegd het voorstel hoe in de reflectiefase in te richten, zoals we het donderdag bespraken. Het lijkt me goed om dit ook al te delen met de wethouder vooruitlopend op een gesprek komende donderdag/vrijdag.

Groet, [redacted]

[redacted]

Coördinator RES Amsterdam

Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)

Gemeente Amsterdam

+[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 19 oktober 2021 16:32
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Bevestiging aanstelling voorzitter expertgroep gezondheid.docx
Bijlagen: Bevestiging aanstelling voorzitter expertgroep gezondheid.docx

Ha [redacted],
Bijgaand een aanstellingsbrief voor [redacted] als voorzitter van de expertgroep gezondheid.
Hiermee bekrachtigen we de formele status van [redacted].
Bij voorkeur wordt deze ondertekend op directieniveau, Josja of anders Frank.
Hoe sta jij hier in?

Enige wat nog ontbreekt is het max. uurtarief, dat vraagt [redacted] nog na.
(uitgaande van 125,- komt deze opdracht neer op ongeveer 17.000,-)

Na jou bevestiging kan [redacted] de ondertekening verzorgen en wordt deze uit de mailbox van [redacted] verstuurd.

@ [redacted]: uurtarief moet dus nog ingevuld. En verzoek om handtekening kan via [redacted] (voor Frank) of (??? Weet [redacted]) voor Josja.

Groet,
[redacted]

Geachte heer [redacted],

Naar aanleiding van ons eerdere contact bevestigen wij met deze brief uw aanstelling als onafhankelijk Voorzitter van de Expertgroep Gezondheid, in het kader van de reflectiefase RES/Wind Amsterdam.

De verwachte tijdsbesteding voor de voorzitter is circa 0,5 tot 1 dag per week vanaf eind oktober/begin november tot eind februari. Er is een vergoeding conform de bestede uren, in overleg, met een maximaal uurtarief voor gemeentelijk advieswerk.
De voorzitter wordt ondersteund door een gemeentelijke projectleider die een secretarisrol vervult.

Opdracht aan de expertgroep
De gemeente wil weten of er – naast de MER – informatie en/of onderzoek nodig is om bij de afweging de gezondheid van toekomstige omwonenden van windturbine(s) te kunnen betrekken. Daarom wordt hiervoor tijdens de reflectiefase een advies gevraagd aan een expertgroep. De gemeente verzoekt de expertcommissie om advies over de gezondheidseffecten die betrokken moeten worden bij de afweging om tot plaatsing van windturbines te kunnen besluiten. Bij het advies verzoekt de gemeente u om de volgende zaken te betrekken:

- Welke (mogelijke) effecten van WT op gezondheid van omwonenden acht de expertcommissie van belang om mee te wegen bij de beslissing om WT te plaatsen? De factsheet gezondheid in milieueffectrapportage van de commissie MER kan daarbij als basis worden gebruikt (https://commissiemer.nl/themas/gezondheid/stand-van-zaken)
- In Nederland bestaan normen voor geluid en slagschaduw van WT. Beschermen deze normen de gezondheid van de omwonenden voldoende? Het verzoek om dit in relatie tot geluidsnormen van andere sectoren te bekijken, zoals luchtvaart of wegverkeer.
- Welke indicatoren adviseert de commissie om de (mogelijke) gezondheidseffecten in kaart te brengen en hoe moeten deze indicatoren worden gerapporteerd (kwantitatief/kwalitatief, schaalniveau, tot welke ondergrens/range, …) om meegewogen te worden in een MER-rapportage?
- Is het nodig om de effecten van WT op gezondheid te monitoren na plaatsing. Zo ja, hoe moet deze monitoring vorm krijgen?
- Cumulatie van geluidseffecten
- Eerdere MER-rapportages over plaatsing van WT

Naast de expertgroep wordt een klankbordgroep gezondheid van bewoners uit Amsterdam, omliggende gemeenten en andere belanghebbenden opgericht. De expertcommissie dient de vragen en zorgen van de klankbordgroep in haar advies te adresseren.

Op te leveren producten zijn:
1) Een openbare notitie met een advies + onderbouwing.
2) Openbare verslagen.

- De notitie met advies/adviezen en de verslagen worden openbaar gemaakt na vaststelling door de voorzitter, ook minderheidsstandpunten zijn mogelijk.
- De onafhankelijke voorzitter is verantwoordelijk voor de oplevering van de producten.

Scope:

- Inhoud: De dialoog gaat niet over de beleidsmatige/politieke keuzes m.b.t. de RES, of over andere (duurzame) opwekmogelijkheden.

Planning:

- Start expertgroep: medio november.
- Start klankbordgroep: medio november.
- Een eerste aanpak en/of inventarisatie wordt bij voorkeur meegenomen in het afwegingskader dat als onderdeel van de reflectiefase in december 2021 wordt klaargemaakt voor besluitvorming.
- De eindnotitie met het advies wordt uiterlijk februari 2022 opgeleverd.

Wij verzoeken u een korte offerte te sturen op basis van de ingeschatte tijdsbesteding en het maximale uurtarief voor gemeentelijk advieswerk.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]@Noord-Holland.nl>
Verzonden: maandag 17 mei 2021 15:22
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: bijdrage reflectiebijeenkomst 19-5

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Dag [redacted],
Woensdag a.s. lever jij bijdrage aan reflectiebijeenkomst RES.
In de voorbereiding vanochtend met gedeputeerde [redacted] gaf ik aan dat jij/GGD Amsterdam achter de strengere WHO normen staat.
Dat zal de vraag oproepen bij aanwezige volksvertegenwoordigers wat dat betekent.
We krijgen al moties met de oproep om windparken stop te zetten tot alle gezondheidsrisico's in beeld zijn. De roep om nader/meer onderzoek zwelt aan.
[redacted] zal aangeven dat we in IPO verband inventariseren waar provincies behoefte aan hebben qua nader onderzoek. En dat we waar nodig daarvoor gaan lobbyen bij Rijk; RIVM moet ons inziens de centrale, toonaangevende bron van actuele inzichten blijven.

Mijn vraag aan jou is wat wat jou betreft de rol van de gemeenten is waar het gaat om in beeld brengen hinder/risico's op lokaal niveau.
Is dat in de lijn van wat Amsterdam nu voor wil gaan schrijven aan initiatiefnemers – de health impact assesment. En/of geluidssimulatie en/of..
En wat rol GGD daarbij is.
En of jij vindt dat er eerst nader onderzoek nodig en we tot dan toe zoekgebieden /locaties wind stop moeten zetten
Dat helpt m.n. de aanwezige lokale volksvertegenwoordigers om te zien wat hun rol is . Maar ook of windlocaties stopzetten nu echt nodig is

Ik hoor graag van je
Grtz [redacted]

[redacted]
procesmanager Transitie energie en grondstoffen
organisator Energielabs

Volg nu ook Duurzaam Noord-Holland op: *LinkedIn*

T [redacted]
Houtplein 33 2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl
koote@noord-holland.nl

Provincie Noord-Holland

CIRCULAIR EN ENERGIENEUTRAAL
SAMEN MAKEN WE HET WAAR

Aan dit bericht en eventuele bijlagen kunnen geen rechten worden ontleend. Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland.

[redacted]

Van: [redacted]@hotmail.com>
Verzonden: maandag 29 maart 2021 11:21
Aan: Leefomgeving; Communicatie
CC: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: brandbrief gezondheidseffecten en windturbines Amsterdam
Bijlagen: Raadsadres Gezondheidseffecten windturbines definitief.pdf

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Geachte GGD,

Graag willen we u op de hoogte brengen van het versturen van een raadsadres over windturbines en gezondheidseffecten (zie bijlage) aan de gemeenteraadsleden van de gemeente Amsterdam.

Met meer dan 100 medici en paramedici geven we een noodsignaal af dat plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen onverantwoord en onveilig is. De conclusies van het RIVM-rapport “Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update” uit juli 2020 zijn niet toepasbaar voor de Amsterdamse zoekgebieden. Wij hebben in januari een online onderhoud gehad met [redacted] en [redacted]. Er is toen een toelichting gegeven op het standpunt en de rol van de GGD in het besluitvormingsproces. Wij hebben begin maart ook een online onderhoud gehad met [redacted], mede auteur van het RIVM rapport. Toch blijven wij van mening dat de conclusies van het rapport niet passen bij de situatie in Amsterdam.

Wij pleiten voor uitstel van plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen niet alleen in Amsterdam maar in heel Nederland tot de effecten op de volksgezondheid goed zijn onderzocht.

Uiteraard zijn we te allen tijde bereid de inhoud van het raadsadres verder toe te lichten.
Hoogachtend,
[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog
[redacted], internist
[redacted], kinder- en jeugdpsychiater
[redacted], cardioloog
[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

Amsterdam, 29 maart 2021

Raadsadres Gemeente Amsterdam

Aan de Gemeenteraad van de Gemeente Amsterdam

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Er is de laatste maanden veel te doen om de zoekgebieden voor de plaatsing van windturbines in en rondom Amsterdam. Het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie, de Nederlandse vertaling van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015), speelt behalve in de energieregio Noord-Holland Zuid met daarbinnen deelregio Amsterdam, ook in de andere 29 energieregio's in Nederland. Niet alleen met het oog op klimaat, maar ook voor de gezondheid is schone energie onontbeerlijk.

In Amsterdam wordt gezocht naar mogelijkheden voor plaatsing van windturbines met een hoogte van 146 tot 200 meter op afstand vanaf 350 meter van bewoning. In dit raadsadres willen we als medici en paramedici op basis van wetenschappelijke literatuur onze ernstige zorgen uiten over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen.

1. Het college, ten aanzien van dit onderwerp vertegenwoordigd door wethouder M. van Doorninck, hecht veel waarde aan de uitkomsten van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020[1]. Om de navolgende redenen is dit rapport echter niet toepasbaar op de Amsterdamse zoekgebieden:

   A. In het RIVM-rapport[1] wordt verwezen naar 102 wetenschappelijke studies.[o.a.2-21] Het merendeel gaat over overlast en acceptatie van windturbines. Slechts 15 studies gaan over gezondheidseffecten en windturbines. Opvallend in deze studies is dat vrijwel alle windturbines in dunbevolkt gebied gelokaliseerd zijn en een maximale tiphoogte van 120 meter hebben. Daarnaast woont het overgrote deel van de omwonenden in de studies op meer dan 500 meter afstand van de windturbines en is de geluidsbelasting lager dan 42 dB.

   B. In de veel besproken Deense studies (The Danish Wind turbine Study,[5-9]) is onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's bij 711.000 inwoners die in dunbevolkt gebied binnen een straal van 10 km van windturbines wonen. Slechts 1100 inwoners wonen binnen 500 meter van windturbines met een tiphoogte tot 100 meter en een geluidsbelasting van 42 dB en hoger. In deze kleine groep (minder dan 1% van het totaal aantal onderzochte bewoners) is wel degelijk een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[9], slapeloosheid, depressie en toename gebruik van antidepressiva en slaapmedicatie aangetoond[8].

C. In diezelfde Deense studies is een significant verhoogd risico op hypertensie aangetoond bij mensen ouder dan 65 jaar die in de nabijheid van windturbines wonen met een geluidsbelasting buitenshuis van 42 dB en meer; binnenshuis 15 dB en meer[5].

D. Er zijn geen wetenschappelijke studies beschikbaar over de gezondheidseffecten van windturbines met een tiphoogte hoger dan 120 meter, die binnen 2000 meter van omwonenden staan met 42dB geluidsbelasting of hoger. De hoofdonderzoeker van de Deense studies (Mw. dr. M. Sørensen[5-9]) en ook de auteur van het RIVM-rapport (Dhr. dr. F. van den Berg[1]) bevestigen dit. De conclusies van het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update" uit 2020 zijn daarom niet van toepassing op de situatie, zoals in en rondom Amsterdam gepland is.

E. In het WHO-rapport Environmental Noise Guidelines for the European Region[15] wordt in de bespreking van geluidsoverlast door windturbines bevestigd dat de onderzoeken plaats hebben gevonden in dunbevolkte gebieden.

2. Er is vooralsnog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar negatieve gezondheidseffecten bij kinderen die opgroeien in de buurt van windturbines. Het eerder aangehaalde RIVM-rapport vermeldt niet welke betekenis er toegekend moet worden aan het gegeven dat hierover geen kennis beschikbaar is. Helaas zijn in de Deense Studies bewoners van jonger dan 18 jaar uitgesloten van deelname. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen heeft op de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen [20]. Hoewel een dergelijk verband m.b.t. turbinegeluid aannemelijk lijkt, ontbreekt wetenschappelijk onderzoek hieromtrent. Er is bovendien veel onderzoek gedaan naar de effecten van slaapstoornissen op de hersenontwikkeling van kinderen. Slaapstoornissen bij kinderen, waarvan kan worden aangenomen dat die ten gevolge van windturbinegeluid kunnen ontstaan, kunnen leiden tot neuronen-verlies, verlies van geheugenfunctie, stagnerende cognitieve vermogens, toename van gedragsproblemen en verminderd welbevinden [16-19]. Tenslotte is verstoorde slaap bij kinderen geassocieerd met overgewicht en metabole ontregeling.

3. Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten[10-13, 20, 22]. Geluidsoverlast veroorzaakt door windturbines wordt ongeveer even hinderlijk ervaren als geluidsoverlast door vliegverkeer en 3 maal hinderlijker ervaren dan weg- en railverkeer bij een vergelijkbaar geluidsniveau[14].

4. In verschillende wetenschappelijke studies is aangetoond dat omwonenden vanaf 35dB(A) hinder tot ernstige hinder ervaren. Dat is ook af te lezen uit bovenstaande schematische weergave van de resultaten van de review van geluidsexperts [redacted] en [redacted] uit 2013. Ook valt uit deze weergave op te maken dat de huidige Nederlandse geluidsnormen voor windturbines leiden tot ernstige hinder bij een veel grotere groep omwonenden dan op basis van de berekeningen van TNO en RIVM wordt aangenomen.

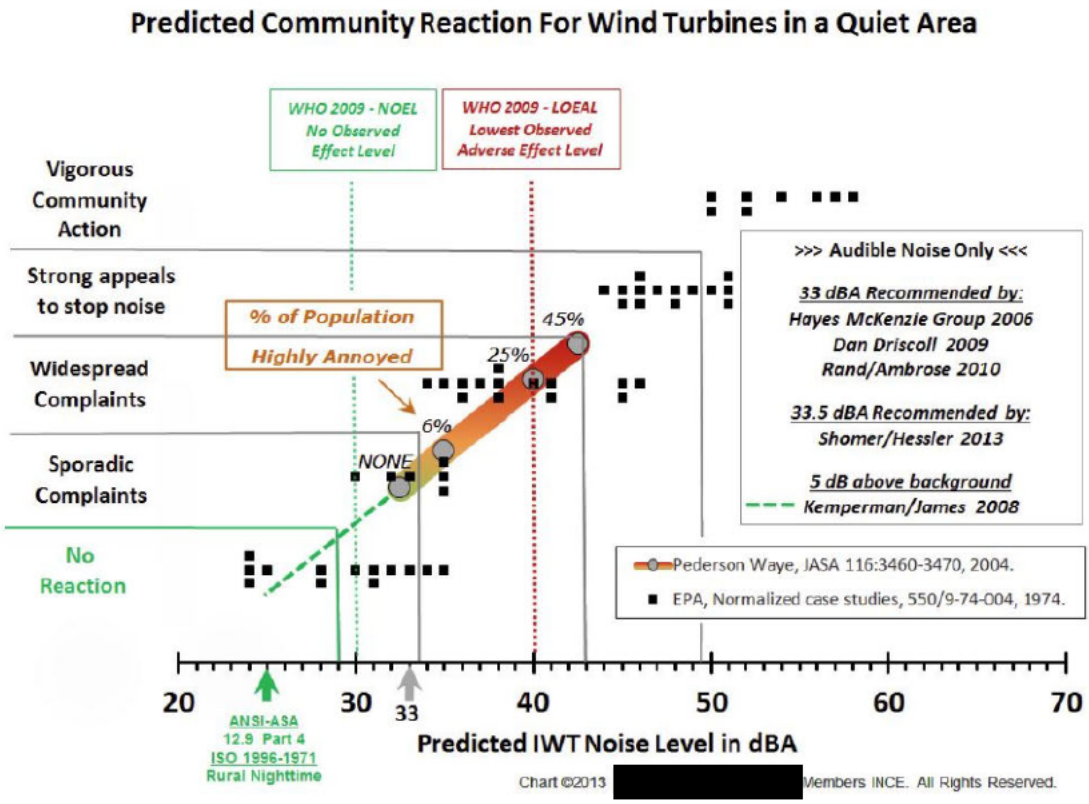

Tijdens de expertsessie presenteerde [redacted] bovenstaande figuur, waarin de relatie tussen het geluidsniveau van windturbines en overlast ervan wordt weergegeven. Ook legde hij uit dat een geluidsniveau van 35dB(A) overeenkomt met een afstand van 10x de ashoogte van een moderne windturbine. Een windturbine met een tiphoogte van 200 meter heeft een ashoogte van ongeveer 150 meter. Dit type windturbine zal daarom op een afstand van minimaal 1500 meter tot woonhuizen, scholen, zorgcentra en andere gevoelige bebouwing moeten worden geplaatst om geluidshinder en secundaire gezondheidseffecten te minimaliseren. Bij plaatsing van een windturbine op of nabij water zou deze afstand minimaal 1,5x groter moeten zijn, gezien het feit dat geluid over water veel verder draagt dan over land.

De volgende figuur van de Amsterdamse zoekgebieden toont het bereik van de invloedsfeer van 1500 meter binnen en buiten de zoekgebieden. Geschat wordt dat tienduizenden Amsterdammers gezondheidseffecten zullen ondervinden.

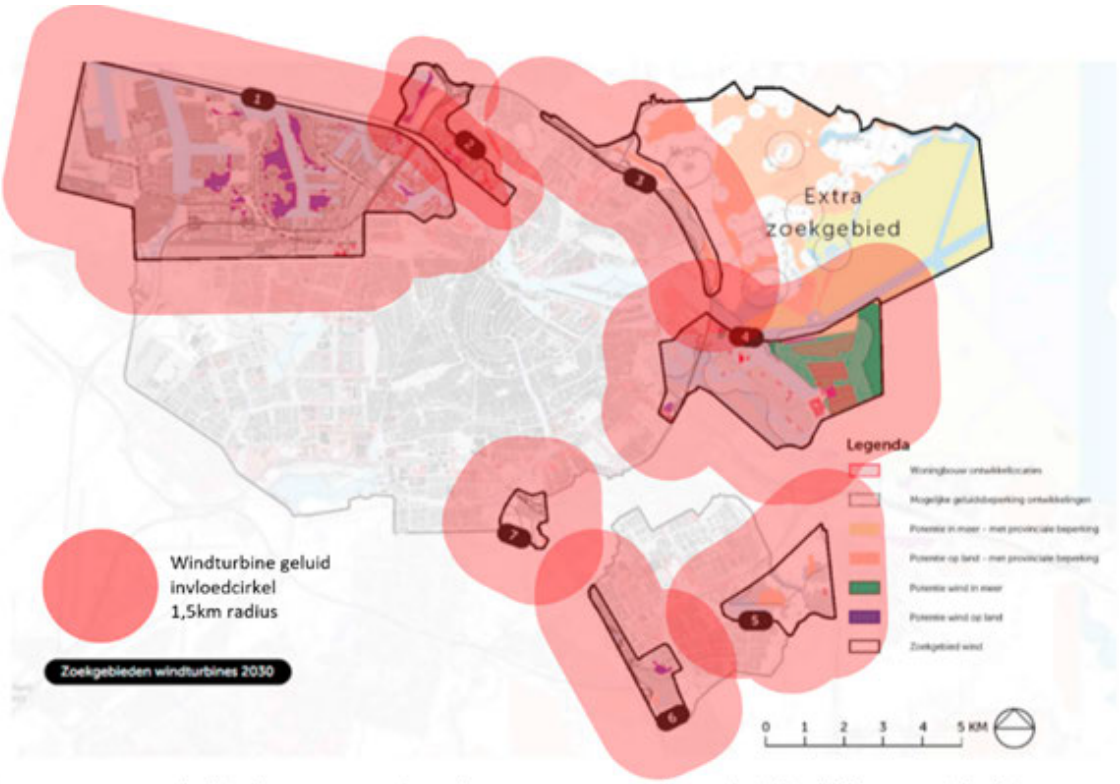

Figuur. De zeven zoekgebieden van Amsterdam, door auteurs aangevuld met de invloedssfeer van windturbines van 1500 meter in en rondom elk zoekgebied.

5. De WHO stelt vast dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en adviseert een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines [15].

6. Het RIVM adviseerde in 2009 een lagere geluidsnorm met een voorkeurswaarde van 40dB Lden én een maximale waarde van 45dB Lden om de ernstige hinder van windturbines tot een minimum te beperken. Dit advies is destijds niet opgevolgd door de landelijke politiek en er is gekozen voor uitsluitend een maximale waarde van 47dB Lden.

7. Windturbinegeluid wordt in de nacht niet gemaskeerd door het geluid van verkeer zoals dit overdag wel het geval kan zijn[4]. Daardoor leidt geluidsoverlast door windturbines ook langs (snel)wegen tot een toename van slapeloosheid. Het is al langer bekend dat chronische slapeloosheid leidt tot hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes. Deze ziektebeelden hebben reeds een hoge incidentie in de zoekgebieden in dichtbevolkte volkswijken[24]. Deze ziektebeelden zullen naar verwachting door plaatsing van windturbines nog verder toenemen.

8. Bovendien zijn er aanwijzingen dat laagfrequent en infrasoon geluid (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid. Tijdens de expertsessie in de gemeenteraad heeft [redacted] u hierover uitleg gegeven. Hij baseert zijn conclusies op een studie van meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp, welke binnenkort gepubliceerd zal worden. Daarnaast geeft een recente studie gepubliceerd in Nature Scientific Reports aanwijzingen voor volumeverlies van grijze stof in enkele

gebieden in het brein bij proefpersonen die aan infrasoon geluid waren blootgesteld. Deze onderzoekers vinden hun bevindingen een plausibele casus voor verder onderzoek[25].

Op basis van het voorgaande zijn wij ernstig bezorgd over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen. Deze zorgen worden niet weggenomen door het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", aangezien dit rapport onvolledig is en niet op alle relevante aspecten van dit probleem is toegesneden. Bovendien zijn de conclusies ervan niet op de Amsterdamse situatie van toepassing. Om deze reden vormt dit rapport geen bruikbaar uitgangspunt voor verantwoorde besluitvorming door de gemeenteraad over de plaatsing van windturbines in de Amsterdamse zoekgebieden.

Daarom stellen wij de volgende vragen:

I. We vragen u om een reactie te geven op bovengenoemde punten. Wij zouden graag zien dat u per punt aangeeft wat dit betekent voor het Amsterdamse voornemen om windturbines van 146 tot 200 meter hoogte nabij woningen te plaatsen.

II. Deelt u onze mening dat het op grond van het RIVM-rapport niet te verantwoorden is om de voorgenomen plannen om windturbines te plaatsen nabij woonwijken ten uitvoer te brengen? Zo nee, waarom niet?

III. Bent u inmiddels op de hoogte van het feit dat juist kinderen met een zich nog ontwikkelend brein bijzonder kwetsbaar zijn voor slaapverstoring en dat dit negatieve gevolgen voor de hersenontwikkeling kan hebben en dat windturbines een bijkomende bron zijn van slaapverstoring?

IV. We vragen u opdracht te geven aan het RIVM om gedegen onderzoek te doen naar de specifieke gezondheidsrisico's met betrekking tot de Amsterdamse zoekgebieden voor windturbines met een hoogte van 146 meter en hoger, binnen 2000 meter van woningen, en/of met een geluidsbelasting van 42 dB en hoger.

V. Wij vragen u om het onderzoek onder punt IV niet te beperken tot de effecten op volwassenen, maar ook de gezondheidseffecten op kinderen mee te nemen.

VI. a. Op welke wijze denkt u invulling te geven aan uw verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger om het voorzorgprincipe te hanteren en uw inwoners te beschermen tegen eerdergenoemde gezondheidsrisico's?

b. Bent u, net als wij, van mening dat u pas tot uitvoering van de voorgenomen plannen kunt besluiten, als overtuigend is aangetoond dat deze geen gezondheidsrisico's opleveren en bovendien te allen tijde niet ten nadele van de omwonenden zullen uitpakken? Zo nee, waarom niet?

VII. Ziet u het als uw verantwoordelijkheid om geluidsoverlast in de stad zoveel mogelijk te beperken en daarom te zoeken naar groene (energie) alternatieven, die geen negatieve gezondheidseffecten opleveren? Zo nee, waarom niet?

Graag ontvangen wij de beantwoording van onze vragen binnen de daarvoor gestelde termijn.

Hoogachtend,

[redacted], kinder- en jeugdpsychiater

[redacted], cardioloog

[redacted], internist

[redacted], verloskundige en klinisch epidemioloog

[redacted], kno-arts

[redacted], moleculair farmacoloog

Ondertekend door:

Totaal:	**104**
Auteurs	6
Mede-ondertekenaars	98

Per specialisme:

Cardiologen	3
Huisartsen	20
Internisten	8
Kinderartsen	5
Kno-artsen	8
Psychiaters	6
Chirurgen	11
Radiologen	9
Psychologen	15
Anesthesiologen	2
Neurologen	2
Gynaecologen	2
Artsen, overig	6
Paramedici, overig	7

Een afschrift van dit raadsadres wordt verzonden aan:

Het College van de gemeente Amsterdam

GGD Amsterdam

RIVM

Provincie Noord-Holland

Relevante woordvoerders Tweede Kamer, w.o. Volksgezondheid en Duurzaamheid

Referenties

1. RIVM rapport “Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update”

Literatuurlijst:
2. [redacted] (2019b). Association Between Long-Term Exposure to Wind Turbine Noise and the Risk of Stroke: Data From the Danish Nurse Cohort. Journal of the American Heart Association, 8(14)

3. [redacted] (2018a). Clarifications on the design and interpretation of conclusions from health Canada’s study on wind turbine noise and health. Acoustics Australia, 46(1), 99-110

4. [redacted] (2010) Can road traffic mask sound from wind turbines? Response to wind turbine sound at different levels of road traffic sound. Energy Policy Vol. 38 no. 5, 2520-2527.

5. [redacted] (2018a). Long-term exposure to wind turbine noise and redemption of antihypertensive medication: a nationwide cohort study. Environment international, 121, 207-215.

6. [redacted] (2018b). Long-term exposure to wind turbine noise at night and risk for diabetes: a nationwide cohort study. Environmental research, 165, 40-45.

7. [redacted] (2018c). Pregnancy exposure to wind turbine noise and adverse birth outcomes: a nationwide cohort study. Environmental research, 167, 770-775.

8. [redacted] (2019a). Impact of long-term exposure to wind turbine noise on redemption of sleep medication and antidepressants: a nationwide cohort study. Environmental health perspectives, 127(3).

9. [redacted] (2019b). Long-term exposure to wind turbine noise and risk for myocardial infarction and stroke: a nationwide cohort study. Environmental health perspectives, 2019(3).

10. [redacted] (2020a). Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of IGCB (N): A Scoping Review of New Evidence. International journal of environmental research and public health, 17(9), 3016.

11. [redacted] (2020b). Review of Evidence Relating to Environmental Noise Exposure and Annoyance, Sleep Disturbance, Cardio-Vascular and Metabolic Health Outcomes in the Context of the Interdepartmental Group on Costs and Benefits Noise Subject Group (IGCB (N)). RIVM Report 2019-0088; Netherlands.

12. [redacted] (2012), The quantitative relationship between road traffic noise and hypertension: a meta-analysis. J Hypertens, 30, 1075-1086.

13. [redacted] (2018). WHO environmental noise guidelines for the European region: a systematic review on environmental noise and cardiovascular and metabolic effects: a summary. International journal of environmental research and public health, 15(2), 379.

14. [redacted] (2009). Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid. Invloed van verschillende grenswaarden op blootstelling, hinder en mogelijkheden ontwikkelingslocaties. RIVM Rapport 680300007

15. WHO, Environmental Noise Guidelines for the European Region (2018) WHO, Bonn.

16. [redacted] (2013) Sleep deprivation and neurobehavioral functioning in children, International Journal of Psychophysiology, Volume 89, Issue 2, Pages 259-264

17. [redacted] (2010) Long-term sleep disturbances in children: A cause of neuronal loss European Journal of Paediatric Neurology, Volume 14, Issue 5, Pages 380-390

18. [redacted] (2016) Sleep in adolescence: physiology, cognition and mental health, Neurosci Biobehav Rev; 70: 182–188.

19. [redacted] (2003) Ambient noise and cognitive processes among primary school children. Environment & Behavior, 35 (6): 725-735

20. [redacted] (2010), The effects of road and aircraft noise exposure on children's episodic memory. Noise & Health, 12 (49): 244-54

21. [redacted] (2014) Auditory and non-auditory effects of noise on health. The Lancet, 2014 383 (9925):1325-1332

22. [redacted] (2020), Midregional pro atrial natriuretic peptide: a novel important biomarker for noise annoyance-induced cardiovascular morbidity and mortality? Clinical Research in Cardiology 110(1): 29-39.

23. [redacted] Health Effects of Sounds produced by Wind Turbines: a systematic review. publication under review. Bron Argos: https://www.vpro.nl/argos/lees/onderwerpen/windmolens/2020/onhoorbaar-geluid-schadelijk-voor-gezondheid.html

24. https://amsterdam.ggdgezondheidinbeeld.nl/opdekaart

25. [redacted] A longitudinal, randomized experimental pilot study to investigate the effects of airborne infrasound on human mental health, cognition, and brain structure. Sci Rep 11, 3190 (2021). https://doi.org/10.1038/s41598-021-82203-6

Kayakusu, Fatma

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 3 mei 2021 10:49
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: brief, verslag en meer richting reflectiefase
Bijlagen: 3. Raadsinformatiebrief afhandeling moties RES.pdf; 20210430 Evaluatie gesprekken Wind SD bestuurders.docx; T.b.v. RES-werkoverleg: Campagne RES/EZK start 1 mei

Dag [redacted] en [redacted],
Bijgevoegd de raadsbrief, de evaluatie met stadsdeelbestuurders waarin ook de wethouder een aantal verwachtingen geuit heeft richting de vervolgfase en wat meer informatie over de landelijke communicatiecampagne.

De raadsbrief is nog niet openbaar! Ajb alleen voor eigen gebruik en niet verspreiden.
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam

Ruimte & Duurzaamheid
Team Bedrijven, Energiebronnen en Infrastructuur (BEI)
Gemeente Amsterdam
E. [redacted]@amsterdam.nl
T. [redacted]

afspraken via [redacted]@amsterdam.nl

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief
Afdoening motie

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	20 april 2021
Portefeuille(s)	Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Wethouder Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte en duurzaamheid (r.smiers@amsterdam.nl)
Onderwerp	Bestuurlijke reactie op moties inzake "reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid"

Geachte leden van de gemeenteraad,

Het proces van de Regionale Energie Strategie en het aanwijzen van zoekgebieden voor windturbines heeft de afgelopen maanden voor veel discussie gezorgd in de stad. Dat is logisch. De overgang van fossiele naar schone energie is noodzakelijk om de klimaatcrisis aan te pakken, maar ook ingrijpend. De maatregelen die moeten worden genomen hebben een impact op onze leefomgeving.
Ik begrijp dat Amsterdammers zich zorgen maken over de mogelijke komst van windturbines en over de mogelijke hinder die zij zullen ervaren. De zorgen die bewoners en buurgemeenten hebben over geluid, zicht, gezondheid, en de effecten op de natuur zijn legitiem en het college neemt deze serieus. Al deze zorgen worden in het verloop van het traject zorgvuldig onderzocht. Als uit deze onderzoeken, o.a. een Health Impact Assessment en een Milieueffectrapportage, blijkt dat er onaanvaardbare gezondheidsrisico's of onaanvaardbare aantasting van de natuurwaarden zijn, dan komen er op die locaties geen windturbines.

In deze brief informeer ik u hoe het college in het vervolgproces zal omgaan met de zorgen die door insprekers meervoudig in de raad zijn geuit en wanneer en hoe uw raad wordt betrokken bij de verdere besluitvorming. Ook informeer ik u in deze brief hoe het college uitvoering geeft aan de moties die in de vergadering van de gemeenteraad van 10 februari 2021 over de reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid zijn aangenomen. Deze moties zijn verwerkt in de RES 1.0 (zie bijlage).

Het college begrijpt goed dat de realisatie van windenergie in de haven maatschappelijk gezien de grootste voorkeur heeft. Daarom spreek ik mijn intentie uit om zo veel mogelijk capaciteit op te wekken in het havengebied, waarbij het college zich zal inspannen de eventuele financiële en ruimtelijke barrières op te lossen.

Communicatie en participatie
Het college vindt het belangrijk om Amsterdammers en inwoners van buurgemeenten voortdurend te blijven informeren over alle stappen in het proces en samen te bespreken hoe aan alle zorgen tegemoet kan worden gekomen. Daarom wordt het participatieproces en de communicatie geïntensiveerd. Een eerste stap is gezet met de organisatie van de informatiegesprekken in april jongstleden, waarin bewoners hun zorgen konden uiten en vragen

konden stellen aan verschillende experts. De avonden zijn allemaal terug te kijken via de streams op de website: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windturbines-amsterdam/bijeenkomsten-windturbines-amsterdam/

In het vervolgproces worden nog meer gesprekken met experts gehouden. Ten eerste in de reflectiefase na vaststelling van de RES 1.0 en voorafgaand aan de medewerking aan een initiatief voor de realisatie van windturbines. In deze fase neemt de gemeente uitgebreid de tijd om het gesprek voeren met de directe omgeving en belanghebbenden over de zorgen die leven en wat Amsterdammers nog graag zouden meenemen in het vervolgproces. Ten tweede in de fase wanneer de gemeente medewerking verleent aan een initiatief. In het participatieplan dat de initiatiefnemer in overleg met de lokale omgeving moet opstellen kan bijvoorbeeld worden opgenomen om "bewonersberaden" te organiseren over relevante thema's zoals de inpassing in het landschap, geluid en slagschaduw, natuur en ecologie, en financiële participatie en lokaal profijt. Bewoners kunnen onderwerpen inbrengen waarover ze (onafhankelijk) willen worden geïnformeerd. De gemeente helpt bij iedere stap. In het participatieplan wordt ook opgenomen hoe groepen bewoners aan de sessies kunnen deelnemen en hoe de informatie laagdrempelig wordt gepresenteerd.

Proces na het vaststellen van de RES 1.0

1. *Reflectiefase (voormalig "tussenfase")*

Na het vaststellen van de nieuwe zoekgebieden[1] in de RES 1.0 en voordat initiatiefnemers zich kunnen melden voor medewerking door de gemeente, vindt een fase plaats waarin ruimte is voor dialoog en reflectie. Deze reflectiefase (voormalig "tussenfase") wordt in co-creatie met bureau Public Mediation, stadsdelen, buurgemeenten en meer belanghebbenden vormgegeven. Conform uitvoering van de motie 72 zullen er in de reflectiefase fysieke gesprekken plaats vinden.

In de reflectiefase wordt toegewerkt naar een afwegingskader[2]. Het afwegingskader wordt gebruikt om zowel locaties als het proces te toetsen. Het resultaat kan onderdeel worden van de overeenkomst met initiatiefnemers. Het afwegingskader wordt voorgelegd aan de raad ter goedkeuring.

Het afwegingskader zal ten minste uitspraken doen over de criteria ten aanzien van gezondheid, natuur en ruimtelijke voorkeuren. En er worden aanvullende (ruimtelijke) opgaven geïnventariseerd, breder dan alleen windenergie. Het afwegingskader wordt zoveel mogelijk met betrokkenheid van belanghebbenden opgesteld, zodat zij maximaal gehoord worden en invloed hebben op de criteria van het afwegingskader.

[1] De reflectiefase geldt voor de nieuw toegevoegde zoekgebieden. De zoekgebieden Haven en Noorder IJplas zijn al in 2012 vastgesteld en kennen hun eigen traject. Voor ieder windturbine/-park wordt een Health Impact Assessment opgesteld.
[2]Dit zal een nieuw, specifiek Amsterdams afwegingskader zijn gericht op de nadere uitwerking van de nieuwe zoekgebieden.

Onderdeel van het afwegingskader zal ook een "Health Impact Assessment" [3] (HIA) zijn. We vragen een onafhankelijke multidisciplinaire commissie met o.a. medische experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen.
Bij het opstellen van het afwegingskader zal met name gesproken worden over:

- De zorgen en de mogelijkheden rondom gezondheid. Gezondheidswetenschappers, experts en medici worden actief uitgenodigd hun voorstellen in te brengen hoe gezondheidsrisico's in kaart gebracht en gewogen kunnen worden. Ook de simulator van het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) zal worden ingezet, deze wordt ook gebruikt om geluid te simuleren bij weg- en spoorprojecten en bij Schiphol.
- De zorgen over natuur en ruimtelijke voorkeuren, waarbij alle belangenbehartigers worden uitgenodigd. Denk aan bewoners, bedrijven, volkstuinorganisaties, milieu- en natuurorganisaties, buurgemeentes, initiatiefnemers en mogelijk meer. Dit gebeurt zoveel mogelijk buurt- of wijkgericht en specifiek per zoekgebied.
- Andere aanvullende (ruimtelijke) opgaves zoals woningbouw, breder dan alleen windenergie.

Ook wordt tijdens de reflectiefase ingegaan op de gevraagde evaluatie op het participatieproces (zie moties 43 en 73). De bij de reflectiefase betrokkenen geven input op het kader voor de evaluatie van het participatieproces.

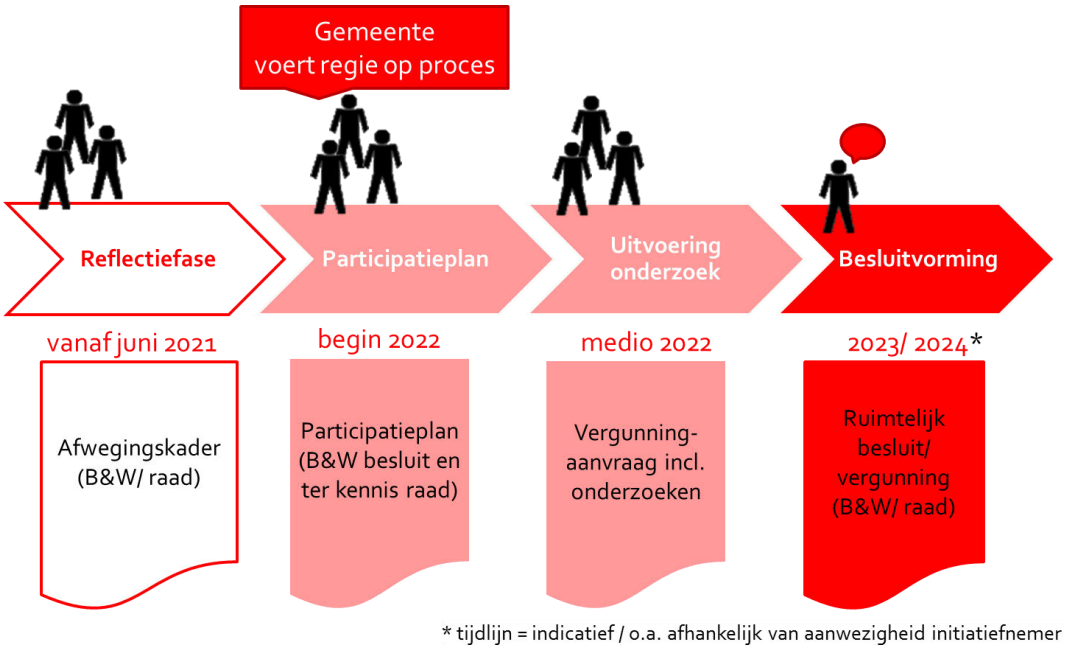

Afbeelding 1: Overzicht vervolgstappen proces windenergie in de nieuwe windzoekgebieden

[3] Health Impact Assessment, of in het Nederlands 'Gezondheidseffectschatting', is een instrument om een beleidsvoorstel, programma of project te beoordelen op de mogelijke effecten voor de gezondheid. Daarnaast kan met een Health Impact Assessment beoordeeld worden welk deel van een populatie de meeste kans heeft om gezondheidseffecten te krijgen.

2. *Projectvoorbereidingsfase en opstellen participatieplan*

Na het vaststellen van de RES 1.0 en het vormgeven van het afwegingskader voor de nieuwe windzoekgebieden in de reflectiefase kunnen initiatiefnemers van windenergieprojecten zich bij de gemeente melden. De gemeente kan dan met de initiatiefnemer afspraken vastleggen over de samenwerking in een overeenkomst. De overeenkomst moet door het college worden goedgekeurd en wordt ter informatie naar de raad gestuurd. Verplichte afspraken voor alle initiatiefnemers zijn (1) streven naar minimaal 50% lokaal eigendom en (2) het opstellen van een participatieplan met de omgeving.

De initiatiefnemers starten vervolgens het traject om het participatieplan op te stellen, samen met de omgeving en belanghebbenden. Bewoners en belanghebbenden worden o.a. per brief uitgenodigd om mee te doen. De gemeente ziet erop toe dat dit proces volgens de afspraken verloopt en dat de initiatiefnemers zich inspannen om een zo breed mogelijke vertegenwoordiging te krijgen van bewoners in de projectvoorbereiding. Afhankelijk van het gebied en het afwegingskader kan de gemeente ook een andere rol nemen.

Bij het opstellen van het participatieplan is nog niet duidelijk of in een bepaald zoekgebied uiteindelijk een vergunning voor een windturbine kan worden afgegeven. Het traject is voor de initiatiefnemers daarom risicovol. De gemeente kan deze risico's verminderen via subsidieverlening en/of met een lening.

Het participatieplan moet ter goedkeuring aan het college worden voorgelegd en gaat ter kennisgeving naar de raad.

3. *Start participatietraject zoals uitgewerkt in participatieplan*

In overleg tussen initiatiefnemers, bewoners en belanghebbenden en gemeente, en in overeenstemming met het afwegingskader dat in de reflectiefase is opgesteld, worden onderzoeken ingesteld. Dit traject wordt specifiek per zoekgebied ingevuld. Deze gezamenlijke onderzoeken kunnen onder ander gericht zijn op:

- Gezondheid en geluid, zoals
  - Geluidsberekeningen (wettelijk verplicht);
  - Gezondheidseffecten per windturbine/-park (Health Impact Assessment) op basis van de geluidsberekeningen. De GGD adviseert hierover. Dit advies wordt opgenomen in de besluitvorming over de vergunningen.
- Financieel lokaal eigendom en omgevingsfonds,
- Natuur en landschap.

Ook een Milieueffectrapportage (MER) wordt opgesteld. De MER wordt opgenomen in de besluitvorming. Onderdeel van de MER is een onderzoek naar de volksgezondheid.

Vervolgens vinden gesprekken plaats tussen initiatiefnemers en gemeente, waarin de resultaten van de onderzoeken besproken worden om te komen tot een (beperkt) aantal opties. Als uit de onderzoeken van een locatie blijkt dat er onaanvaardbare gezondheidsrisico's en/of

onaanvaardbare schade aan natuurwaarden te verwachten zijn zal op die locatie geen windturbine gerealiseerd worden en het proces stoppen.

De initiatiefnemers leggen na het doorlopen van het participatietraject verantwoording af aan het college en de raad.

Ruimtelijk besluit (vergunningverlening)
Wanneer en hoe de raad betrokken wordt bij de uiteindelijke afweging voor een windturbine, is afhankelijk van een aantal factoren (wel/geen verplichte m.e.r.) en wijzigt met invoering van de omgevingswet (verwacht 2022). Het college stelt voor om het besluitvormingstraject voor windenergie zo in te richten dat bij ieder ruimtelijk besluit voor een specifieke windturbine/ -park ten allen tijde de raad actief betrokken moet zijn en zich met de gebruikelijke raadsinstrumenten (moties en/of amendementen) kan uitspreken of er wel of niet een windturbine geplaatst mag worden. Hiervoor is in de komende tijd aanvullende besluitvorming nodig. Het college zal hierop na vaststelling van de RES terugkomen en dit in gang zetten.

Alle zoekgebieden voor windenergie in het kader van de RES vormen een zodanige samenhang dat deze beschouwd moeten worden als een m.e.r.-plichtige activiteit. De MER zal worden uitgevoerd bij de eerste vergunning die moet worden verleend. Bij deze eerste vergunning is een verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad vereist. Deze verklaring van geen bedenkingen kan alleen geweigerd worden in het belang van 'een goede ruimtelijke ordening'.

Afhankelijk van het moment van invoering van de omgevingswet zijn er verschillende scenario's mogelijk.
(1) Onder het huidige recht geldt dat bij een volgende vergunning die wordt voorbereid, er geen m.e.r. -plicht meer bestaat. Er kan namelijk maar een keer een verplichte planMER worden uitgevoerd. Dit betekent dat er geen 'verklaring van geen bedenkingen' meer is vereist[4]. Als deze situatie zich voordoet zal het college het volgend 'ontwerp ruimtelijk besluit' ter bespreking voorleggen aan de gemeenteraad, waardoor de gemeenteraad haar reguliere instrumenten kan inzetten om zich uit te spreken over het voorstel (via moties en/of amendementen).
(2) Met de inwerkingtreding van de omgevingswet (naar verwachting in 2022) moet de raad bij een buitenplanse omgevingsplanactiviteit[5] expliciet die gevallen aanwijzen, waarover ze wel wil adviseren. Hiervoor moet de raad een besluit nemen dat ze in deze gevallen bindend advies wil geven.
(3) Als de windturbines in een omgevingsplan zijn toegewezen als functie aan een bepaalde locatie, dan heeft de raad de mogelijkheid om daarbij regels vast te stellen, bijvoorbeeld een vergunningsplicht. Bij de vergunningverlening zelf heeft de raad dan geen adviesrecht meer. Amsterdam heeft nog geen omgevingsplan waarvoor dit geldt.

[4] De gemeenteraad Amsterdam heeft op 10 september 2010 categorieën van gevallen aangewezen waarin ze geen verklaring van bedenkingen aangeven. Het ontbreken van een verplichte m.e.r. is een van deze gevallen.
[5] Een buitenplanse omgevingsplanactiviteit is een activiteit die niet past in het omgevingsplan zoals reeds vastgesteld door de raad.

Afdoening moties
Ook de moties van uw raad naar aanleiding van de reactienota van de concept RES NHZ zijn er grotendeels op gericht om ervoor te zorgen dat in het vervolgproces aan alle zorgen van bewoners en belanghebbenden tegemoet wordt gekomen. Onderstaand vindt u de bestuurlijke reactie per motie. De moties zijn tevens verwerkt in de RES 1.0 op pagina's 97 en 114/115.

Motie #35: Altijd een milieueffectrapportage (MER)
Motie #35 van het lid Kreuger inzake de reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid, verzoekt het college erop toe te zien dat er voor de plaatsing van een windturbine altijd een MER wordt aangevraagd.

Bestuurlijke reactie:
In de RES 1.0 is opgenomen dat de uitvoering van een MER verplicht is voor de initiatiefnemer(s).

Motie #43: Evaluatie informatievoorziening RES-proces
Motie #43 van de leden Kreuger en Boomsma inzake de reactienota Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid, verzoekt het college te evalueren hoe adequaat en op welke manier Amsterdam tot op heden haar inwoners heeft geïnformeerd over het RES-proces. Daarbij te bekijken voor welke middelen/methoden/kanalen is gekozen en welke doelgroepen daarbij juist wel en niet zijn bereikt. Daaruit vervolgens lessen te trekken en het de volgende keer beter te doen.

Bestuurlijke reactie:
Het onderzoek start na het doorlopen van het volledige besluitvormingsproces over de RES 1.0, zodat het volledige overzicht van participatie en communicatie kan worden meegenomen bij dit onderzoek. Tijdens de reflectiefase worden vragen voor de evaluatie met belanghebbenden besproken. De uitkomsten uit deze evaluatie worden geagendeerd in de raadscommissie FED in Q4 2021.

Motie #61: Zonnepanelen op Noorder IJ-plas
Motie #61 van het voormalig lid Ceder inzake zonnepanelen op de Noorder IJ-plas, verzoekt het college de Noorder IJ-plas alsnog aan te wijzen als zoekgebied voor zon op water.

Bestuurlijke reactie:
In de RES 1.0 is de Noorder IJ-plas opgenomen als zoekgebied voor zon op water.

Motie #67: Expertsessies voor bewoners
Motie #67 van de leden Heinhuis, Groen, Timman en N.T. Bakker inzake expertsessies voor bewoners onderdeel van participatietraject, verzoekt het college dat er in de relevante stadsdelen expertsessies voor bewoners worden georganiseerd waar zij hun vragen kunnen stellen en zorgen kunnen bespreken. En bij deze sessies rekening te houden met de diverse groepen die in het stadsdeel wonen en de inhoud op een zo laagdrempelig mogelijke manier te presenteren. Er moet worden gestreefd naar dat zo'n breed mogelijke groep bewoners aan deze sessies kan deelnemen.

Bestuurlijke reactie:
Expertsessies worden gedurende alle fases van het proces ingezet. Het zijn momenten waarop (binnen de mogelijkheden van de coronamaatregelen) in gesprek wordt gegaan met bewoners om hun vragen, zorgen en wensen te bespreken. Dit kan bijvoorbeeld tijdens bewonersbijeenkomsten, informatieavonden, webinars en vraaggesprekken. De laatste gesprekken met experts dateren van april 2021. Er zijn vier informatieavonden gehouden gericht op een stadsdeel met een voorkeursgebied voor windturbines en één algemene informatieavond. De vorm was een vraaggesprek met experts, bewoners en stadsdeelbestuurder. Per stadsdeel zijn vertegenwoordigers van bewoners uitgenodigd om in gesprek te gaan. Eind april hebben ca 7.500 unieke personen naar deze online gesprekken gekeken.

Motie #71: Heldere analyse risico's gezondheid
Motie #71 van de leden N.T. Bakker en Timman inzake volksgezondheid en windturbines, verzoekt het college een heldere analyse te maken in welke mate omwonenden bij plaatsing van windturbines extra risico lopen op gezondheidsschade gezien de huidige criteria waarop de windturbines geplaatst kunnen worden ten opzichte van de woonwijk; aan te geven welke opties er zijn om deze risico's maximaal te verminderen; en de gezondheid van omwonenden een zodanig prominente rol te geven in het besluitvormingsproces rond de RES, dat het belang van de volksgezondheid altijd geborgd is bij de afweging waar windturbines komen te staan.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat er in de voorkeursgebieden voor windenergie door de GGD een heldere analyse wordt gemaakt van de gezondheidsrisico's van een of meerdere windturbines op precieze locatie(s), als gevolg van de wettelijk verplichte geluidmetingen en een Health Impact Assessment (HIA). We vragen een commissie van (onafhankelijke) experts aan welke eisen een HIA moet voldoen om de mogelijke gezondheidseffecten voor de Amsterdamse situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. Ook in relatie tot andere geluidsbronnen zoals wegen. En daarbij ook te betrekken de opties om de risico's maximaal te verminderen. Dit advies en de opties om de risico's te verminderen wordt opgenomen in de besluitvorming over de vergunningverlening.

Motie #72: Participatie RES
Motie #72 van het lid N.T. Bakker inzake participatie RES, verzoekt het college In het participatietraject rond de plaatsing van windturbines en zonnepanelen ervoor te zorgen dat alle omwonenden en belanghebbenden worden geïnformeerd en uitgenodigd. Naast digitale participatie ook te zorgen voor fysieke bewonersbijeenkomsten in de betreffende buurten. Meer tijd uit te trekken voor het participatietraject wanneer corona beperkingen het onmogelijk of ingewikkeld maken om fysieke bewonersbijeenkomsten te organiseren. De raad verslag te doen van het participatietraject.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat net zoals bij het windinitiatief in het gebied van de Noorder IJ-plas en het havengebied van stadsdeel Noord alle omwonenden worden uitgenodigd voor het participatietraject. In alle voorkeursgebieden voor windenergie worden naast digitale participatiebijeenkomsten ook fysieke bewonersbijeenkomsten gehouden. Er wordt meer tijd uitgetrokken voor participatieprocessen als vanwege coronabeperkingen fysieke

bewonersbijeenkomsten onmogelijk of ingewikkeld zijn. De raad wordt geïnformeerd over de uitvoering van het participatieplan. Daarnaast neemt de gemeente in de reflectiefase uitgebreid de tijd om het gesprek voeren met de directe omgeving en belanghebbenden over de zorgen die leven en wat Amsterdammers nog graag zouden meenemen in het vervolgproces (zie ook reactie op motie #67).

Motie #73: Evaluatie en verbetering participatieproces
Motie #73 van het lid Kiliç inzake evaluatie en verbetering participatieproces, verzoekt het college het participatieproces tot dusver grondig te evalueren om hieruit lering te trekken voor het verder vervolg van de RES.

Bestuurlijke reactie:
De voorbereidingen van deze evaluatie worden getroffen. Zie bestuurlijke reactie op motie #43.

Motie #77: Toepassen Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land
Motie #77 van de leden Groen en Heinhuis inzake het integraal toepassen Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land, verzoekt het college de Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land integraal toe te passen in de verdere participatietrajecten van de gemeente betreffende wind op land.

Bestuurlijke reactie:
De verdere participatietrajecten worden uitgevoerd conform de afspraken in de Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land. Meer informatie hierover kunt u vinden op: https://www.nwea.nl/gedragscode-wind-op-land/

Motie 78: Innovatieve oplossingen tegen geluidshinder
Motie #78 van de leden Groen en Heinhuis inzake stimuleer innovatieve oplossingen tegen geluidshinder windturbines, verzoekt het college te onderzoeken hoe het redelijkerwijs windturbineontwikkelaars kan stimuleren en faciliteren zo veel mogelijk van deze geluidshinder beperkende maatregelen toe te passen; Daarbij te onderzoeken of, naar voorbeeld van Utrecht, het gebruik van de 'Best-available-technology' op het gebied van geluid als voorwaarde kan worden gesteld bij het verlenen van vergunningen; In participatie en voorlichting over windturbines bewoners van Amsterdam expliciet voor te lichten over deze mogelijkheden.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat wordt onderzocht hoe windmolenontwikkelaars redelijkerwijs kunnen worden gestimuleerd en/of gefaciliteerd om in een gebied zoveel mogelijk geluidshinder beperkende maatregelen toe te passen. Daarbij wordt onderzocht of naar voorbeeld van Utrecht, het gebruik van 'Best-available-technology' op het gebied van geluid als voorwaarde kan worden gesteld bij het verlenen van vergunningen. In het participatieproces en de voorlichting over windturbines worden bewoners expliciet geïnformeerd over deze mogelijkheden.

Motie #83: Helder afwegingskader en gezondheidstoets
Motie #83 van de leden Timman en Heinhuis inzake helder afwegingskader en gezondheidstoets, verzoekt het college verschillende belangen te onderzoeken en op te nemen in een helder

afwegingskader dat laat zien welke belangen doorslaggevend zijn bij het vaststellen van een locatie voor windturbines en dit afwegingskader ter controle voorlegt aan de raad; Het college toont bij elke locatie expliciet aan waarom zij van mening is dat de locatie geen onaanvaardbare risico's meebrengt voor de gezondheid.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat er een helder afwegingskader wordt voorgelegd aan de raad dat laat zien welke belangen doorslaggevend zijn bij het vaststellen van een locatie voor windturbines. Daarnaast worden de gezondheidsrisico's onderzocht (zie bestuurlijke reactie op motie #71).

Motie #84: Toegepaste audiovisuele techniek bij burgerparticipatie
Motie #84 van het lid Timman inzake gebruik toegepaste audiovisuele techniek bij burgerparticipatie om overlast goed in kaart te brengen, verzoekt het college in het burgerparticipatietraject gebruik te maken van toegepaste audiovisuele simulatietechnieken die al worden gebruikt om vliegtuiglawaai in kaart te brengen.

Bestuurlijke reactie:
Het college zorgt ervoor dat toegepaste audiovisuele simulatietechnieken die al worden gebruikt om vliegtuiglawaai in kaart te brengen, worden gebruikt in het burgerparticipatietraject. Deze technieken worden toegepast als uit gesprekken tussen initiatiefnemers, bewoners en belanghebbenden, en de gemeente specifieke locaties in beeld komen.

Het college beschouwt hiermee de moties als afgehandeld.

Tot slot
De opgave van wind op land en de Regionale Energiestrategie vragen veel van gemeenten, niet alleen qua expertise, maar ook qua maatschappelijke discussies en ruimtelijke dilemma's. Amsterdam zal bij het Rijk aandringen op meer expertise en ondersteuning in communicatie voor lokale overheden. Dit is vooral nodig op de onderwerpen nut en noodzaak van de energietransitie, gezondheid en natuur en landschap. Op deze terreinen is nog veel in beweging, worden nieuwe technieken ontwikkeld en vindt onderzoek plaats. Amsterdam vraagt het Rijk om bovenop deze ontwikkelingen te zitten en waar nodig en gewenst de uitkomsten direct door te vertalen naar de opgaven die de gemeenten in het kader van de RES uitvoeren. Amsterdam ontwerpt een lerend traject en neemt daarin de meest actuele inzichten mee in de lokale uitvoering van het landelijk klimaatakkoord.

Het college wil een eerlijke bijdrage leveren in de strijd tegen klimaatverandering. Hiervoor zijn alle beschikbare middelen nodig, zowel energiebesparing als het opwekken van duurzame energie. Door zonnepanelen op grote en kleine daken, door windturbines op zee maar ook door windturbines op land. Als stad willen we daar onze verantwoordelijkheid in nemen, door ook binnen de stadsgrenzen te zoeken naar de meest geschikte plekken voor nieuwe windturbines.

Het college kan niet beloven dat niemand iets van de windturbines gaat merken, maar belooft er alles aan te doen om, gegeven de ambitie, de effecten zo beperkt mogelijk te houden.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted] 20210430

Evaluatie online gesprekken Wind en vooruitblik reflectiefase
Wethouder, Stadsdeelbestuurders Oost, Noord en Nieuw West, PA en coörd. RES.

Noord: veel overleg van te voren, spijtig dat [redacted] niet op de hoogte van de andere opzet op de dag zelf. Waarom niet eerder doorgegeven aan [redacted]? Had nog beter uit de verf kunnen komen, had nog sterker per wijk gekund. [redacted] zat er op dat punt niet scherp genoeg in.

Insteek voor Noord: geen jargon gebruiken, academische discussie vermijden. Dat mensen anders niet vrij zijn om vragen te stellen. Werkte wel goed. Geen discussie over Megawatt, maar over de windmolens. Werkte goed.

Vooraf aan uitzending en tijdens de uitzending: vragen en e-mails: juist uit de wijken die moeilijk bereikbaar zijn, kwamen veel vragen. Ter plekke vragen ingebracht. Men herkende zich goed. Mooie aanvulling op de bewoners aan tafel. Daardoor ruim aanvullend vragen aan tafel.

[redacted] kritische geluiden, maar wel feedback dat er ruimte was voor de discussie. Al met al tevreden.

Wh: Dirk : was tevreden, vindt email zoals bij Noord goede aanvulling op de opzet . (verder niet aanwezig bij gesprek)

Oost: aanloop wat stroef, toch slapeloze nachten, graag volgende keer beter organiseren.
Tussen stadsdeel en stedelijk team lijnen strakker. Ook dat onrust.
Gesprek zelf was redelijk goed.
Tevreden, goede reacties ontvangen.
Geen storm op social media, duidt op een goed gesprek.
Goede stap in 'beetje rust brengen' .

Ronald/ NW:
Gesprekken in nieuw west minder scherp. Elk gesprek anders gevoerd, was iets losser, goed gesprek, jammer dat twee groepen nog onderbelicht in uitnodiging (nieuw sloten is minder relevant,)
Wel: Ondernemers in Westpoort en volkstuin in vervolg beter betrekken.
Nieuwe discussie: windmolens en fijnstof. Aub uitzoeken, als dat relevant is.
Weinig discussie op social media. Wel over Bretten.
Dank voor voorbereiding en draaiboek, was voortreffelijk.

Wh
Complimenten dat we dit überhaupt doen, EZK heeft nu ook door dat Amsterdam showcase is, dat Amsterdam durft, en dat we ook het gesprek aangaan.
Het gesprek aangaan, gezicht laten zien, doet goed bij de mensen.

Je hoort ook zorgen van mensen die anders zijn dan verwacht.
7500 mensen hebben gekeken,
Is veel groter bereik als wat we in fysieke bijeenkomsten hadden kunnen bereiken.

En met blik op de reflectiefase

Wethouder: zo veel mogelijk met kleine groepen. Bijna een op een.
Ronald: het is ook lastig om de juiste mensen aan tafel zetten.

Marieke: reflectiefase: inhoudelijk en proces, afwegingskader.
Ophalen: waar wil iedereen het over hebben? Op thema, en op wijk.
Hoe kan je het ook met elkaar een verdieping laten zijn? Bijvoorbeeld: denk ook aan een ecologische wandeling. Of anders.

Rick: ik heb de zorg, dat dit een extra moment is waar je nog meer polarisatie creëert, nog een keer [redacted] tegenover GGD.

We nemen tijd om te informeren, en welke zorgen geadresseerd moeten worden in het afwegingskader.

[redacted]: zorg, hoe voorstanders erbij te betrekken, moeilijk om evenwicht te krijgen. Milieuclubs doen niet snel mee. Wellicht inzetten op lokale groepen, voorbeeld Zeeburger Eiland?

Marieke: reflectiefase niet helemaal vasttimmeren, maar ook ruimte voor flexibiliteit houden, maar toch duidelijk aangeven wat we doen. Zoeken hoe duidelijkheid geven en toch ruimte laten. Bijv. ook hoe lang reflectiefase?

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 3 mei 2021 9:06
Aan: [redacted]

Onderwerp: T.b.v. RES-werkoverleg: Campagne RES/EZK start 1 mei
Bijlagen: 20210429_Info campagne Ministerie EZK over RES - NHZ.docx

FYI

Groet, [redacted]

Zoals aangegeven in de app gaat 1 mei de RES campagne van het Rijk van start. De campagne loopt tot 1 juli 2021.
Online worden op nieuwssites vanaf 30 april al kleine advertenties geplaatst en staat de pagina iedereendoetwat.nl/res daarom live.
Dat betekent dat wij en jullie naar aanleiding van de campagne vragen kunnen krijgen. Bijgaand vind je een informatieblad met een bijlage die jullie kunnen gebruiken om je klantcontactcentrum te informeren als ze naar aanleiding van de campagne vragen krijgen. Deze kun je zelf nog aanvullen met de juiste contactadressen/gegevens. De energieregiogegevens heb ik al toegevoegd. **ACTIE**
De belangrijkste informatie van EZK over de RES campagne
De campagne sluit aan op de 'Iedereen Doet WAT' campagne.
Het doel is het informeren van het algemeen publiek over nut en noodzaak van de RES en bewustwording creëren dat de leefomgeving verandert.
Het Rijk is partner in de RES en beoogt de medeoverheden te ondersteunen door landelijke zichtbaarheid voor het onderwerp.
De landingspagina op Iedereen Doet Wat leidt naar meer informatie over de RES-regio's.
De campagne bestaat dus uit:

- Een paginagrote advertentie (**tekst in de bijlage**) *op 1 mei 2021*. Deze wordt geplaatst in de volgende dagbladen: het Nederlands & Reformatorisch Dagblad, NRC Handelsblad, Algemeen Dagblad, Trouw, Volkskrant, Telegraaf, Parool, de Stentor, Tubantia, de

Gelderlander, de Stentor, Tubantia, de Gelderlander, Eindhovens Dagblad, Brabants Dagblad, BN De Stem, PZC, Leidsch Dagblad Haarlems Dagblad.

- Een persbericht op *1 mei*
- Native advertising (**PDF en png in bijlage, let op we doen hier zelf dus niets mee, maar dan weet je hoe het eruit ziet)**. Dit zijn advertenties die geplaatst worden op websites met voor dit onderwerp relevante content. De advertenties zijn bijvoorbeeld te zien op nieuwssites zoals nu.nl en websites waar het gaat over het onderwerp energie. De advertenties worden geplaatst tussen *30 april en 1 juli.*
- Social media-advertenties via Facebook en Twitter, *in de periode van 1 mei tot 1 juli.*
- Search advertenties via Google. Dit zijn advertenties die naast de zoekresultaten verschijnen in Google*, in de periode van 1 mei tot 1 juli*
- Een interview met de DG K&E (EZK) in de Volkskrant. Dit interview wordt geplaatst rond *1 mei in de artikelenserie over de ruimtelijke ordening.*
- Videoboodschappen van MEZK en MBZK, om de bestuurders een hart onder riem te steken. Deze videoboodschappen worden via een **besloten YouTube kanaal** beschikbaar gesteld **aan de regionale bestuurders**.
- Op www.iedereendoetwat.nl/res is een aparte pagina ingericht met informatie over de RES'en. Hier vind je: een aantal meest gestelde vragen met antwoord; de kernboodschappen uit de advertentie; de filmpjes over de RES (Waarom, Wat, Wanneer een RES); een paar filmpjes uit het Magazine Onze Toekomst; link naar de gespreksassistent; de link naar de Regio websites (mensen kunnen op eigen gemeente zoeken en dan vinden bij welke regio ze horen); link naar Milieu Centraal Windenergie en Milieu Centraal Zonne energie
- Op LCNK komt straks hier een blokje over deze campagne. Daarin is straks alles terug te vinden wat ook op de Iedereendoetwat pagina staat, maar dan zo dat je het kan gebruiken.

De komende tijd zal een voorstel voor de communicatieaanpak voor de lange termijnaanpak worden uitgewerkt in overleg met NPRES en de overige betrokken organisaties en overheden.
Ik houd jullie op de hoogte!
Met vriendelijke groet,

[redacted]
Communicatieadviseur Regionale Energiestrategie NHZ

M: [redacted]
E: [redacted]@noord-holland.nl

Volg ons op LinkedIn en Twitter!
www.energieregionhz.nl

Aan dit bericht en eventuele bijlagen kunnen geen rechten worden ontleend. Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland.

Info over Campagne RES (van Ministerie van EZK)

NB: voor RES-regio's, gemeenten, provincies, waterschappen

Aanleiding
In de brief van de RES regio's van 23 februari 2021 vragen verschillende decentrale overheden, het RES beraad, VNG, UvW en het IPO om landelijke ondersteuning in communicatie rondom de besluitvorming van de RES.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft besloten om:
- van april t/m juni een korte termijn mediacampagne te houden over de RES
- parallel te starten met de voorbereiding voor langere termijn campagne, klimaatbreed.

Voor die langere termijn volgt er een mogelijkheid om hieraan met een groep mee te denken.
Als de druk van de korte termijn van de ketel is, maakt EZK een aanpak hiervoor met de bij klimaat betrokken organisaties.

Campagne van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Het ministerie van Economische Zaken start **op 1 mei** de korte termijn mediacampagne om inwoners bewust te maken:
- Van de noodzaak van het Klimaatakkoord
- Van het feit dat het landschap gaat veranderen door het zicht op windmolens en zonnepanelen
- Van het feit dat dit vragen kan oproepen, en waar je met die vragen terecht kan.

Zodra de advertentietekst definitief is, sturen we die alvast na.
Aan het eind van de advertentie wordt verwezen naar www.iedereendoetwat.nl/res

De landingspagina
Op www.iedereendoetwat/res komt:
- de kernboodschap van de advertentie.
- de animaties waarom, wat, wanneer een RES?
- Een manier waarop een inwoner via zijn/haar gemeentenaam kan terugvinden in welke regio hij/zij woont. **Plus de link naar die regiowebsite.**
- Een aantal filmpjes uit het magazine 'onze toekomst'
- Links naar meer weten over zonne- en windenergie (Milieu Centraal)
- Een verwijzing naar de RES 'gespreksassistent' en voor professionals naar npres.nl
- Ook wordt een aantal terugkerende vragen beantwoord in de pagina, zoals: waarom niet alles op daken, waarom moeten we duurzaam opwekken, waarom niet alles op zee, waarom geen kernenergie (wordt nog door EZK uitgewerkt)

Je kunt vragen krijgen: een 'zachte landing maken'
De regio
Er staat dus een link naar je eigen regio op iedereendoetwat.nl/res.
Dat betekent dat je zelf vragen kunt krijgen over bijvoorbeeld de inhoud van de RES of over de samenwerking in de regio. Het is handig om je Q&A pagina die specifiek over jouw RES gaat nog eens te bekijken zodat je ook goed kan doorverwijzen.
Wat kan helpen is dat je op de home een herkenbaar beeld plaatst dat refereert aan de campagne met bijvoorbeeld:
- een snelle doorverwijzing naar jouw Q en A
- de stukken die online staan, misschien zelfs al de RES 1.0.
- een kalender met besluitvormingsmomenten
- een doorverwijzing naar de pagina's van gemeenten waarop zij informatie over duurzaamheid hebben staan.

Het ministerie van EZK zorgt dat je een illustratieset krijgt met o.a. een herkenbare banner die je kan gebruiken als je dat wilt.
Social media worden actief gemonitord in deze periode. EZK, NPRES en RVO zullen reageren op regio-overstijgende vragen en relevante opmerkingen. Houd zelf regio-specifieke vragen en opmerkingen in de gaten. Voor de beantwoording kun je naast je eigen Q&A ook gebruik maken van en verwijzen naar de landingspagina, de 'RES gespreksassistent' en de Q&A op de NPRES-site.

De gemeente
Het kan ook goed zijn dat een inwoner meteen de gemeente belt met vragen als:
- Wat doet de gemeente aan duurzame energie?
- Komen in de gemeente ook windmolens, en waar dan?
- Wanneer besluit de gemeente over de Regionale Energiestrategie (RES)?

Daarom vind je in **BIJLAGE I** een CONCEPT voor een briefing voor de Klantcontactcentra van een gemeente, provincie of waterschap. Misschien helpt het je gemeente (of provincie/waterschap) om hun klantcontactcentrum te informeren. Het is een basis waar iedereen zelf nog punten kunnen in/aanvullen.
Het kan verstandig zijn dat iedereen ook iets doet op de homepage en ook daar een zachte landing/doorverwijzing maakt naar een pagina die vertelt wat het aandeel in de RES is.

Wat krijg je aan materiaal
Je krijgt voor 1 mei:
- De definitieve advertentietekst en opgemaakte tekst
- Een illustratieset; banners in staand en liggend formaat die je kunt gebruiken voor herkenbaarheid in relatie tot de campagne.
- De link naar de landingspagina van de campagne op https://www.iedereendoetwat.nl/wat-nederland-doet/res
- De 'RES gespreksassistent' heb je al
- Je hebt zelf op je eigen site mogelijk een goede - op je RES toegespitste - Q en A.

Meer over de campagne
De campagne **start op 1 mei 2021** met paginagrote full colour advertenties in alle landelijke en regionale dagbladen (Telegraaf, Volkskrant, Trouw, Parool, AD, NRC, Nederlands Dagblad, Reformatorisch Dagblad en de regionale dagbladen). Verder:
- Mediastrategie met o.a. Interview Sandor Gaastra (DG K&E,EZK op 1 mei of paar dagen later in Volkskrant als onderdeel van artikelen serie 'ruimtelijke ordening) en interview Chris Kuijpers (DG R&W,BZK), en videoboodschappen MEZK en MBZK.
- Advertentiecampagne landelijke kranten
- Online mediacampagne op nieuwssites, social media van 1 mei tot 1 juli 2021. Deze campagne houdt in dat er met name op nieuwssites ook meldingen verschijnen die mensen leiden naar Iedereendoetwat/res.
- Onlinestrategie (uitleg volgt later via EZK).
- Landingspagina RES op 'Iedereen doet WAT' campagne.

We prikken voor EZK een datum na de start van de campagne zodat EZK kan horen hoe het landt in de regio's en evt extra toelichting kan geven.

BIJLAGE I Campagne RES (van Ministerie van EZK)

Infoblad Klantcontactcentra van gemeenten, provincie of waterschap, of andere partijen

Achtergrond

Meer duurzame energie
We gebruiken de aarde in snel tempo op. De aarde warmt op, veel planten en diersoorten verdwijnen, de zeespiegel stijgt. Om te voorkomen dat de aarde nog verder opwarmt, zijn in Nederland in 2019 maatregelen afgesproken in het Klimaatakkoord. Eén van de maatregelen is het opwekken van meer duurzame energie. Tot 2030 kan dat met zonne- en windenergie. Dat gebeurt in 30 energieregio's in Nederland. De meeste windenergie wordt op zee opgewekt. Maar dat is niet genoeg om in Nederland ons doel te halen. Daarom komen er ook in alle regio's meer windmolens en zonnepanelen.

De 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. Maar ook welke warmtebronnen te gebruiken zijn zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen. Waar is ruimte en hoeveel? Zijn de plekken maatschappelijk gezien acceptabel en financieel haalbaar?

In een **Regionale Energiestrategie (RES)** beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes. Jouw gemeente/provincie/waterschap maakt deel uit van de één van de dertig energieregio's, Energieregio Noord-Holland Zuid.

Alle informatie over jouw regio is te vinden op: www.energieregionhz.nl.

Campagne van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Alle regio's zijn al zo'n twee jaar aan de slag met het opstellen van de Regionale Energiestrategieën (RES). In dat document staat waar in jouw regio gezocht wordt naar plekken voor zonne- en windenergie.
Elke regio kijkt zelf waar de beste plekken zijn. Nu start het ministerie van Economische Zaken een campagne, om inwoners bewust te maken:
- Van de noodzaak van het Klimaatakkoord
- Van het feit dat het landschap gaat veranderen door het zicht op windmolens en zonnepanelen
- Van het feit dat dit vragen kan oproepen, en waar je met die vragen terecht kan.

Daarvoor komt er onder andere **op 1 mei** een full color advertentie in alle landelijke en regionale dagbladen (Telegraaf, Volkskrant, Trouw, Parool, AD, NRC, Nederlands Dagblad, Reformatorisch Dagblad en de regionale dagbladen).
Aan het eind van die advertentie wordt verwezen naar www.iedereendoetwat/res

Dat is een speciale pagina over de RES op de Klimaat-Campagnewebsite van het Rijk.

De landingspagina
Op www.iedereendoetwat/res komt:
- de kernboodschap van de advertentie.
- animaties over waarom, wat, wanneer een RES?
- Een manier waarop een inwoner via zijn/haar gemeentenaam kan terugvinden in welke regio hij/zij woont. **Plus de link naar die regiowebsite.**
- Een aantal filmpjes uit het magazine 'onze toekomst'
- Links naar meer weten over zonne- en windenergie (Milieu Centraal)
- Een verwijzing naar de RES 'gespreksassistent' en voor professionals naar npres.nl

- Ook wordt een aantal terugkerende vragen beantwoord in de pagina, zoals: waarom niet alles op daken, waarom moeten we duurzaam opwekken, waarom niet alles op zee, waarom geen kernenergie.

Je kunt vragen krijgen
Inwoners willen ook graag weten wat er in de eigen omgeving gebeurt. Op de campagnewebsite van het Rijk, kan een inwoner dus terugvinden bij welke regio hij/zij hoort.
Hij/zij komt dan op de pagina www.energieregionhz.nl en kan via die website vragen stellen. Op deze pagina staan de volgende contactgegevens van gemeenten: https://energieregionhz.nl/contactgegevens-gemeenten.

Toch kan het goed zijn dat je ook als gemeente/provincie/waterschap/andere partij vragen krijgt. Bijvoorbeeld:
- Wat doet de gemeente/provincie/waterschap/andere partij aan duurzame energie?
- Komen in de gemeente/provincie ook windmolens, en waar dan?
- Wanneer besluit de gemeente/provincie/waterschap over de Regionale Energiestrategie (RES)?

Verwijs dan naar de medewerker duurzaamheid uit jouw organisatie die meewerkt aan de RES in jouw regio. Dat is: XX
De communicatiemedewerker is: XX Zij weten op dit soort vragen antwoord te geven of kunnen helpen doorverwijzen.
(NB: of info over de bijdrage van de gemeente aan de RES meegeven aan het Klantcontactcentrum).

Social media worden actief gemonitord in deze periode. Het ministerie van Economische Zaken, het Nationaal Programma RES (www.npres.nl), en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland zullen reageren op vragen die de regio overstijgen.

Gaan de vragen over de energieregio of inhoudelijk over de Regionale Energiestrategie?
Verwijs dan naar de contactpersoon in jouw regio. Dat is: XX
Of naar de website van de regio: www.energieregionhz.nl.

Voor de beantwoording van vragen kun je ook gebruik maken van en verwijzen naar de landingsagina (www.iedereendoetwat/res vanaf 1 mei actief) en de 'RES gespreksassistent' .

Meer over de campagne
De campagne **start op 1 mei 2021** met paginagrote full colour advertenties in alle landelijke en regionale dagbladen (Telegraaf, Volkskrant, Trouw, Parool, AD, NRC, Nederlands Dagblad, Reformatorisch Dagblad en de regionale dagbladen). Verder:
- Mediastrategie met o.a. Interview [redacted] (DG K&E,EZK op 1 mei of paar dagen later in Volkskrant als onderdeel van artikelen serie 'ruimtelijke ordening) en interview [redacted] (DG R&W,BZK), en videoboodschappen MEZK en MBZK.
- Advertentiecampagne landelijke kranten
- Online mediacampagne op nieuwssites, social media van 1 mei tot 1 juli 2021. Deze campagne houdt in dat er met name op nieuwssites ook meldingen verschijnen die mensen leiden naar Iedereendoetwat/res.
- Onlinestrategie (uitleg volgt later via EZK).
- Landingspagina RES op 'Iedereen doet WAT' campagne.

Zodra de advertentietekst definitief is, krijgt de regio die en kan de regio die alvast aan je doorsturen.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 28 juni 2021 20:57
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: brief windalarm over tuinparken????
Bijlagen: Brief aan M. van Doorninck, 22-6-2021.pdf

Hi [redacted], [redacted] en [redacted],

Wethouder heeft weer een brief van Tuinpark Buikslotermeer gehad (zie Bijlage). Hierin wordt de wethouder uitgenodigd te komen kijken op het park langs de A10 en wordt nogmaals een punt gemaakt van 'tuinparken zijn kwetsbare objecten'. Ik zal hier morgen met [redacted] samen naar kijken.

Maar er staat ook in dat we een brief hebben ontvangen van WindAlarm actiegroep Tuinparken. Die heb ik niet gezien (niet via RES inbox, bestuurszaken of raadsadres). Jullie wel? Graag ontvang ik deze brief!

Mvg,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 24 juni 2021 14:00
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: ID21-19250/IN-21-20898 Brief van Tuinpark Buikslotermeer inzake een afspraak en tuinparken zijn kwetsbare objecten met maatschappelijke en natuurwaarden

Hi [redacted], wil jij deze administreren?
Ik stel voor dat we samen even kijken naar een lijn voor volkstuinen in het licht van de reflectiefase en dan bepalen hoe verder (afspraak, antwoord op vragen, deelname in reflectiefase etc.).
Groet, [redacted]

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam
Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)

Gemeente Amsterdam
[redacted]

Van: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 24 juni 2021 13:02
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: ID21-19250/IN-21-20898 Brief van Tuinpark Buikslotermeer inzake een afspraak en tuinparken zijn kwetsbare objecten met maatschappelijke en natuurwaarden

Hi [redacted],

Graag jullie advies op bijgaande brief.
Dank alvast.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 23 juni 2021 18:12
Aan: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: ID21-19250/IN-21-20898 Brief van Tuinpark Buikslotermeer inzake een afspraak en tuinparken zijn kwetsbare objecten met maatschappelijke en natuurwaarden

Graag even advies vragen bij [redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPad

> Op 23 jun. 2021 om 17:01 heeft Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl> het volgende geschreven:
>
> Hi allen,
>
> Graag jullie reactie op bijgaande brief.
> Dank vast.

Groet,
[redacted]

Van: BDA Informatiemanagement <imanagementbda@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 23 juni 2021 13:54
Aan: Secretariaat Wethouder Doorninck <secretariaatwethoudervandoorninck@amsterdam.nl>
Onderwerp: ID21-19250/IN-21-20898 Brief van Tuinpark Buikslotermeer inzake een afspraak en tuinparken zijn kwetsbare objecten met maatschappelijke en natuurwaarden

Beste [redacted]

Hierbij een uitnodiging,

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Senior medewerker Informatiebeheer
Cluster Bestuur & Organisatie en Cluster Interne Dienstverlening

[redacted]@amsterdam.nl
imanagementbda@amsterdam.nl
Aanwezig ma, di, wo, do, vr

Disclaimer.
De informatie, verzonden in dit e-mailbericht, is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is verboden. Indien u dit bericht ten onrechte ontvangt, wordt u verzocht de inhoud niet te gebruiken, maar de afzender direct te informeren door het bericht te retourneren en het daarna te verwijderen. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van de in de e-mail ontvangen informatie aan derden is niet toegestaan.
De gemeente Amsterdam staat niet in voor de juiste overbrenging van een verzonden e-mail, noch voor de tijdige ontvangst daarvan. Externe e-mail wordt door de gemeente Amsterdam niet gebruikt voor het aangaan van verplichtingen.

Van: bezoeker@amsterdam.nl <bezoeker@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 22 juni 2021 10:04
Aan: Wethouder M. van Doorninck <Marieke.van.Doorninck@amsterdam.nl>
Onderwerp: Formulier ingestuurd: Mail of nodig de wethouder uit

Mail of nodig de wethouder uit

Welke wethouder?

Met welke wethouder wilt u contact opnemen?	Marieke van Doorninck

Uw gegevens

Uw gegevens

Naam	Alliantie Noordelijke Tuinparken
E-mail	secretaris@tuinparkbuikslotermeer.nl
Telefoonnummer	
Wilt u contact met de wethouder of de wethouder uitnodigen?	Mail aan de wethouder

Uw bericht

Uw bericht	
Uw bijlage (eventueel)	Brief aan M. van Doorninck, 22-6-2021.pdf

Verzenden

Afhandeling

Referentienummer	1164-9964

<Brief aan M. van Doorninck, 22-6-2021.pdf>

TUINPARK
Buikslotermeer

Volendammerweg 305
1027EA AMSTERDAM

bestuur@tuinparkbuikslotermeer.nl
www.tuinparkbuikslotermeer.nl

Opgericht 30 september 1963
Afdeling van de Bond van Volkstuinders Amsterdam

Gemeente Amsterdam
Mevrouw M. van Doorninck,
wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Amsterdam, 22 juni 2021

Betreft: Afspraak en tuinparken zijn kwetsbare objecten met maatschappelijke en natuurwaarden

Geachte mevrouw Van Doorninck,

Wij danken u voor de toelichting op het RES-proces in uw brief van 17 mei jl. Daarnaast danken wij u voor het beantwoorden van het Raadsadres ANT d.d. 18 mei 2021.

Inzake het standpunt van de tuinparken dat zij een kwetsbaar object zijn, heeft u ook een brandbrief van de WindAlarm actiegroep Tuinparken ontvangen. Deze brief hebben wij ondersteund. Uw reactie op deze brief zien wij ook graag tegemoet.

Gezien uw bereidheid met ons in gesprek te gaan, maken wij graag een afspraak met u, bij voorkeur op één van onze tuinparken. Wij zullen daartoe contact opnemen met uw secretariaat.

Op dit moment zullen wij inhoudelijk alleen op een enkel hoofdpunt ingaan.
In het aankomende gesprek willen wij u onze specifieke situatie en ligging onder uw aandacht brengen in relatie tot de mogelijke effecten van windturbines (van 2 kanten geluid en hinder: A10 van de ene kant, windturbines van de andere kant, reële kans op onaanvaardbare geluidsoverlast in de nacht, gezondheidsrisico's, etc..). Wij hopen en verwachten dat u hierdoor gaat inzien dat tuinparken door de gemeente als geluidsgevoelige objecten aangemerkt dienen te worden. Mogelijk geeft dit kansen om samen met u te streven naar geluidswallen met zonnepanelen langs de noordkant van de A10, zoals uw partijgenoot Jasper Groen onlangs ook suggereerde. Dit als alternatief voor windturbines.

In uw reactie op het raadsadres bent u op enkele door ons gestelde vragen niet ingegaan. Daarom gaan wij hierbij in op het afgelopen proces, door u beschreven in uw brief van 17 mei jl., inzake het tot stand komen, prioriteren en verkleinen van zoekgebieden/ voorkeursgebieden voor windenergie.

Daarbij is namelijk voorbij gegaan aan een aantal aspecten. Hierdoor zijn de tuinparken ons inziens ten onrechte in de huidige situatie terecht gekomen waarbij de landschappelijke strook naast de tuinparken serieus zoekgebied is geworden. Het gaat hierbij samengevat om het volgende. De tuinparken zijn niet gezien/uitgenodigd als stakeholder in de beginfase van het RES-traject in 2019. Er is door het RES Team Amsterdam in het RES-traject blijkbaar niet ingebracht dat tuinparken met verblijfsmogelijkheid kwetsbare objecten zijn, zoals overigens ook al in de Milieueffectrapportage bij de Windvisie2012 is gesteld. In het Pondera-rapport is ook voorbijgegaan aan het gegeven dat de tuinparken langs de A10 kwetsbare objecten zijn. Zoekgebieden zijn over delen van tuinparkgebieden heen getekend, de bandbreedte risicozonering is evenmin ingetekend.

Daarnaast heeft de suggestieve naamgeving van zoekgebied 3 A10 Noord en bijbehorende beschrijving "tussen de A10 en de hoogspanningsmasten" een verkeerd beeld opgeroepen. Het geeft een industrieel beeld en gaat zo voorbij aan landschappelijke en natuurwaarden. Zoekgebied Waterland**/**Zwartegouw en bijbehorende beschrijving “tussen Zwartegouw en hoogspanningsmasten in Waterland" was toepasselijker geweest.

Wij verwachten bovenstaande binnenkort mondeling nader te kunnen toelichten.

Voorts zijn wij van mening dat er meer nieuwe volkstuinen in Amsterdam moeten komen.

In afwachting van uw reactie.
Met vriendelijke groet,
Namens de ANT

[redacted],
Secretaris/vicevoorzitter Tuinpark Buikslotermeer

correspondentieadres: Tuinpark Buikslotermeer,
[redacted]@tuinparkbuikslotermeer.nl

cc Bestuur Bond van Volkstuinders

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 15 oktober 2021 14:07
Aan: [redacted]
CC:
Onderwerp: Communicatie klankbordgroepen
Bijlagen: Nieuwe fase windmolens: start inschrijving klankbordgroepen

Hallo allen,

Uitnodiging klankbordgroepen is LIVE! Zie alle links hieronder

Stap 1 (eerste contactmoment)
Nieuwsartikel: https://www.amsterdam.nl/nieuws/nieuwsoverzicht/windmolens-nieuwe-fase/
Nieuwsbrief (zie bijlage)

Stap 2
Meer informatiepagina over klankbordgroepen en aanmelden: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/klankbordgroepen-windmolens-amsterdam/

Stap 3
Aanmeldformulier: https://formulier.amsterdam.nl/thema/wonen/aanmeldformulier-klankbordgroepen/Inleiding/

LET OP: graag niemand meteen verwijzen naar het aanmeldformulier. Er staat **belangrijke informatie op de info pagina (stap 2).** Stuur je zelf een mail of iets anders, kijk naar de nieuwsbrief of nieuwsartikel voor teksten en stuur dan de link van de infopagina mee.

Fijn weekend,

[redacted]
Communicatieadviseur
Afdeling Duurzaamheid, R&D
M: [redacted]

E: [redacted]@amsterdam.nl

Gemeente Amsterdam

[redacted]

Van: RESAmsterdam
Verzonden: vrijdag 15 oktober 2021 13:53
Aan: RESAmsterdam
Onderwerp: Nieuwe fase windmolens: start inschrijving klankbordgroepen

Bekijk de online versie.

Gemeente Amsterdam

Nieuwsbrief Duurzame Energie

Nieuwe fase windmolens: start inschrijving klankbordgroepen

Klankbordgroepen

De reflectiefase is gestart. Inwoners, deskundigen en belanghebbenden kunnen de komende maanden nog een keer hun mening geven. Onder andere via klankbordgroepen. De inschrijving daarvoor is nu open en loopt tot en met 26 oktober.

In mei 2021 hebben we de zoekgebieden voor de nieuwe windmolens aangewezen. Nu, in de reflectiefase, organiseren we verschillende activiteiten om ervoor te zorgen dat Amsterdammers en belanghebbenden nog een keer hun wensen en zorgen kunnen aangeven. Door mee te doen, draagt u bij aan informatie voor de gemeenteraad. Hiermee kan de raad later een goede keuze

maken over de mogelijke locaties voor windmolens in Amsterdam doordat de verschillende belangen gehoord zijn.

Verschillende klankbordgroepen geven feedback in de reflectiefase. Zij geven ook aan wat zij belangrijk vinden in het proces om windmolens te plaatsen. We gaan in de reflectiefase in gesprek met één stedelijke klankbordgroep, 4 lokale klankbordgroepen en 2 thematische klankbordgroepen over natuur en gezondheid.

U kunt zich voor een klankbordgroep inschrijven, als u als bewoner een belangengroep vertegenwoordigt. De inschrijving is ook open voor bewoners van buurgemeenten.

› **Lees meer over de klankbordgroepen en aanmelden**

Andere activiteiten in november

We organiseren in de reflectiefase ook nog een online vragenlijst en workshops over de woonomgeving van windzoekgebieden. Daaraan kan elke inwoner meedoen om wensen en zorgen over de komst van windmolens in de buurt mee te geven. U kunt zich hiervoor eind oktober aanmelden via onze website. We houden u via deze nieuwsbrief op de hoogte over deze activiteiten.

› **Meer informatie over de reflectiefase en activiteiten**

Colofon

Redactie: Gemeente Amsterdam,
Duurzame Energie.

- **www.amsterdam.nl/windenergie**
- **Hebt u een vraag**?
- Praat mee op **Facebook**
- Twitter: **@duurzaam020**

- **In- en uitschrijven nieuwsbrief**

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: zondag 7 maart 2021 18:52
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Communicatie-activiteiten week 10
Bijlagen: RES Communicatie week 10.docx

RES-collega's,

Ten behoeve van het RES-afstemmingsoverleg maandagmorgen 8 maart 11.00 uur hierbij een overzicht van de communicatie-activiteiten voor komende week.
@[redacted] Kun je dit agenderen?
@Allen Kunnen jullie aanvullen?

Groet, [redacted]

De gemeente Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als deze e-mail niet voor u is bestemd, laat dit dan weten aan de afzender en verwijder de e-mail. Voor meer informatie: www.amsterdam.nl/proclaimer.

RES Communicatie-planning week 10
Zondag 7/3

TO DO

Activiteit	**Taak**	**Af**	**Bijzonderheden**
Persbericht	[redacted]	Maandag	
Mediadistributielijst	[redacted]	Maandag-donderdag	Media Vakmedia
QandA's wethouder	[redacted]	Maandag	[redacted]
QandA's website	[redacted]	Woensdag	[redacted]
Tekst website	[redacted]	Woensdag	Badeloch
Kaartje	[redacted]	Woensdag	
Mailbeantwoording	[redacted]	Donderdag	Tekst mailbericht
Brief aan relaties	[redacted]	Donderdagmiddag	Brief uit + Pb + kaart
Distributielijst	[redacted]	Dinsdag/donderdag	
Plan info-bijeenkomsten	[redacted]	Maandag	[redacted]
Telefoonlijst WH Stakeholders	[redacted]	Maandag	Di-mi belt WH relaties
Intranetbericht	[redacted]	Donderdag	
Afstemming Comm. buurgemeenten	[redacted]	Dinsdag-Donderdag	
Afstemming Comm. stadsdelen	[redacted]	Maandag	
Afstemming RES	[redacted]	Maandag-woensdag	
Afstemming RES-Comm	[redacted]	Woensdag-donderdag	[redacted]
Interview RES-WH	[redacted]	Woensdag	[redacted]
Dagelijkse monitor	[redacted]	Dagelijks	[redacted]